

198
THEOLOGIA
MORALIS

JUXTA SACRÆ SCRIPTURÆ,

CANONUM, ET SS. PATRUM MENTEM,

Jussu Eminentissimi, ac Reverendissimi Ste-
phani Cardinalis LE CAMUS Episcopi
Grarianopolitani, Gallica lingua,
& deinde Latina exarata,

AUCTORE

FRANCISCO GENETTO

Avenionensi, Episcopo Vasionensi.

EDITIO NOVISSIMA

A plurimis aliarum mendis diligenter expurgata, & præ-
ter varia Conciliorum Provincialium, Synodorumque
Italiae Decreta, omnibus BENEDICTI XIV. &
CLEMENTIS XIII. Constitutionibus ad rem mo-
ralem pertinentibus nunc primum illustrata.

TOMUS SECUNDUS

*Continens Tractatus de Beneficiis, de Simonia, & de
Pœnis Simoniacorum: Ideam Juris Canonici, & Ci-
villis: Regulas Juris utriusque: Et Constitutiones S.
Pii V. de Cambiis, Sixti V. de Usuris, INNOCENTII
XII. de Consanguineis Summ. Pontif. & BENEDICTI
XIV. circa residentiam Episcoporum, circa Clericos
negotiatōres, circa Resignationem Beneficiorum cum
reservatione Pensionis, & circa Missarum elemosinarum*

IN TYPOGRAPHIA BASSANENSI,
MDCCLXIX.

SUMPTIBUS REMONDINI VENETI.
SUPERIORUM PERMISSU.

Ornat. **13**
Znak **634**
Ms. inv. **3012**

INDEX
TRACTATUUM, CAPITUM,
& Quæstionum
TOMI SECUNDI.

TRACTATUS PRIMUS.

De Beneficiis.

CAPUT PRIMUM.

De definitione, & divisione Beneficiorum
Ecclesiasticorum.

- Quæst. 1. QUID est Beneficium? pag. 17
Quæst. 2. Quomodo se gerere debet Episcopus inveniens in Diocesi sua beneficia quædam occupata a Clericis, qui nulla obeunt munera, seu quia non constat de obligationibus fundationis, seu quia illæ non sunt amplius in usu? 18
Q. 3. Fuerunt-ne semper in Ecclesia Beneficia? *ibid.* 18
Q. 4. Qua ratione Ecclesiæ bona prioribus illis sæculis erant administrata, priusquam Beneficia essent erecta? 19
Q. 5. Quando-nam introducta est in Ecclesia divisio bonorum Ecclesiasticorum in tres, aut quatuor partes æquales? 20
Q. 6. Quando-nam Episcopi abdicare coeperunt administrationem bonorum Ecclesiæ, quæ in quatuor partes dividere tenebantur? 22
Q. 7. Quomodo Laici poterant possidere huiusmodi Ecclesiæ bona? 23
Q. 8. Episcopus disponebat - ne de singulis proventibus Parochiarum diocesis suæ? 24
Q. 9. Quomodo alia Ecclesiæ bona distracta seu divisa fuerunt varias in portiones seu beneficia? 25
Q. 10. Quomodo omnes hi redditus divisi fuerunt in varia beneficia, qualia nunc videmus? 26
Q. 11. Prædictæ bonorum divisiones immutarunt-ne eorum naturam, & beneficiarii tenentur - ne redditus considerare ut patrimonium pauperum? *ibid.* 27
Q. 12. Quomodo dividuntur Beneficia? 27

CAPUT II.

De Qualitatibus requiritis in illis, qui ad Beneficia assumuntur.

- Quæst. 1. QUAenam requiruntur in eo, qui Beneficium obtinet? 28
A 2. Q. 2.

Index Tractatum,

- Q. 2. Quid significatur per bonos mores, quos Sacri Canones requirunt? *ibid.*
 Q. 3. Quanam scientia requiritur, ut quis ad Beneficium promoveatur? 29
 Q. 4. Quanam scientia requiritur in Episcopo? *ibid.*
 Q. 5. Tenentur - ne Parochi scire sacros Canones & sacram Scripturam? 30
 Q. 6. Tenentur - ne Episcopi, & Presbyteri plene scire, quidquid in sacra Scriptura & Canonibus continetur, & ea omnia quæ ad proprium spectant ministerium? *ibid.*
 Q. 7. Quid vocas scientiam eminentem in Episcopo & Presbytero desiderandam, quid vero scientiam convenientem, quæ ipsis sufficit? *ibid.*
 Q. 8. Qui, ut Beneficium consequatur, quod Doctoris gradum desiderat, hunc gradum in aliqua Universitate sine debita scientia assequitur, peccat - ne, & tenetur - ne Beneficium deserere? *ibid.*
 Q. 9. Quanam ætate obtineri possunt Beneficia? 32
 Q. 10. Exigitur - ne necessario, ut ad Beneficium promovendus Ordines habeat requisitos ad Beneficii functiones exercendas? *ibid.*
 Q. 11. Præter mores, scientiam, & ætatem, desideratur - ne præterea ad Beneficia rite obtinenda veræ Dei vocatio? *ibid.*
 Q. 12. Quo pacto dignoscere quis poterit, se a Deo ad Beneficium vocari, aut ad aliud Ecclesiasticum munus? 33

CAPUT III.

De reſta intentione, quam habere debet, qui Beneficium ſuſcipit.

- Quæſt. 1. Quidnam debet eſſe ejus intentio qui ad Beneficium aſſumitur? 34
 Q. 2. Quenam ſunt in captandis Beneficiis vitioſæ plurimorum intentiones, quæ caute vitandæ ſunt? *ibid.*

CAPUT IV.

De Obligationibus eorum, qui Beneficia conferunt, aut ad illa nominant.

- Quæſt. 1. Poteſt - ne Beneficium conferri indigno? 36
 Quæſt. 2. Quid intelligitur per perſonam indignam? 37
 Q. 3. Numquid ſufficit ad exonerandam conſcientiam collatoris, quod ſciat, aliquem non eſſe indignum, ut illi Beneficium recte conferat? *ibid.*
 Q. 4. Qui Beneficia tantum permittunt, reſignant, aut ad ea præſentant, tenentur - ne eligere dignos? 38
 Q. 5. Nonne poſſunt Patroni rem totam committere iudicio Episcopi, qui titulum, aut formam dignum conferre debet illis, quos nominant, vel præſentant ad Beneficia? *ibid.*
 Q. 6. Poteſt - ne aliquis tuta conſcientia ab alio Episcopo poſtulare forma dignum, quando proprius Episcopus Beneficii illud reſcavit? 39

Capitulum & Quæſtionum.

- Q. 7. Quomodo ſe gerere debet Metropolitanus, aut Episcopus delegatus autoritate Apoſtolica, cum ab Ordinario reſcatus, ad eum recurrit, ut obtineat formam dignam pro Beneficio? *ibid.*
 Q. 8. Tenentur - ne collatores Beneficiorum eligere non ſolum dignum, ſed etiam digniorem, quando agitur de Beneficio cum cura animarum? 40
 Q. 9. Tenentur - ne collatores non tantum dignum, verum etiam digniorem eligere, quando agitur de Beneficio ſimplici? 41
 Q. 10. Quo ſenſu intelligi debet, quod quis ſemper teneatur eligere digniorem? 44
 Q. 11. Per digniorem, intelligitur - ne ſemper doctior, aut ſanctior? 45
 Q. 12. Poteſt - ne quis, tuta conſcientia, conferre Beneficium conſanguineo? *ibid.*
 Q. 13. Quomodo dignoſci poteſt, an is, qui dat Beneficium conſanguineo ſuo, det illud principaliter ratione conſanguinitatis, aut ratione meritorum? *ibid.*
 Q. 14. Licet - ne Beneficium conferre conſanguineo, quando id non fit ratione conſanguinitatis? 46
 Q. 15. In electionibus, ſeu provisionibus, quæ fieri debent per concuſſum juxta Concilium Tridentinum, quo pacto debet in praxi fieri examen? 47

CAPUT V.

De Reſignatione, ſeu Renunciatione Beneficiorum.

- Quæſt. 1. Quid eſt Reſignatio, ſeu Renunciatio Beneficii? 48
 Q. 2. Quotuplex eſt Reſignatio? 49
 Q. 3. Reſignationes in favorem ſunt - ne uſitatæ in Eccleſia jam a longo tempore? *ibid.*
 Q. 4. Poteſt - ne reſignari Beneficium ſine cauſa; & quæ ſunt reſignationis cauſæ legitimæ? 50
 Q. 4. Licet - ne reſignare Beneficium, ut commodius vitam tranſigatur? 51
 Q. 6. Reſignatio in favorem cum conditione ut collator conferat Beneficium perſonæ, de qua conventum eſt, eſt - ne licita? *ibid.*
 Q. 7. Reſignatio in favorem, eſt - ne prohibita jure divino, an jure tantum humano? 52
 Q. 8. Quinam poteſt ab hac lege Eccleſiaſtica diſpenſare? *ibid.*
 Q. 9. Qua ratione fieri poteſt, ut reſignationes factæ in favorem in manibus ſummi Pontificis, non ſint ſimoniacæ de jure divino, cum ſemper in illis fieri videatur contractus, qui vocatur, *Factio ut des*? *ibid.*
 Q. 10. Poteſt - ne hæc reſignatio in favorem fieri aliquando in manibus Ordinarii? 53

- Q. 11. Possunt-ne Legati a latere admittere resignationes in favorem? 54
- Q. 12. Quid dicendum de consuetudine, quæ in quibusdam Ecclesiis observatur, ut Canonici collatores inter se tacite conveniant de conferendo Beneficio ei, qui puram & simplicem resignationem in manibus Capituli factam offert, aut certe ei quem resignans aliquo modo indicat? *ibid.*
- Q. 13. Quid agere debet Canonicus factus membrum Capituli, in quo talis viget consuetudo? 56
- Q. 14. Quæ est resignatio causa mortis? 57
- Q. 15. Licet-ne Beneficiarius resignare Beneficium sub conditione tacita, vel expressa illud repetendi, si convalescat? *ibid.*
- Q. 16. Nonne in Gallia, in foro externo, talis regressum usus adhuc viget? *ibid.*
- Q. 17. Peccat-ne graviter, qui fraudulentam facit permutationem, aut resignationem in favorem, ita ut resignans, de consensu resignatarii, provisiones Beneficii resignati apud se habeat, aut illas tradat resignatorio ea conditione, ut ante mortem resignantis, possessionem non capiat? 58
- Q. 18. Licet-ne resignare Beneficium in favorem causa permutationis, idest cum ea conditione, ut resignatarius Beneficium, quod possidet, vicissim resignet in favorem primi resignantis? *ibid.*
- Q. 9. Si omnia pacta, in permutatione Beneficiorum prohibita sunt, vix ullum unquam permutari poterit Beneficium? *ibid.*
- Q. 20. Quondam resignatio causa permutationis, censeri debet simoniaca? 59
- Q. 21. Licet-ne resignare Beneficium in favorem alterius Beneficiarii, ut vicissim resignet ille suum in favorem consanguinei aut amici primi resignantis? *ibid.*
- Q. 22. Licet-ne Beneficiarius Coadjutores assumere cum spe futurae successione? 60
- Q. 23. Licet-ne ante obitum Titularis petere Beneficium vacaturum ab eo, qui jus habet illud conferendi? 62

CAPUT VI.

De Pluralitate Beneficiorum.

- Quest. 1. Licet-ne plura simul possidere Beneficia? 62
- Quest. 2. Posset-ne responderi expressa Concilii Trid. Autoritati, Concilium Tridentinum non esse in Gallia usu receptum, & ita hanc legem, contra pluralitatem latam, Gallos non aspicere? 63
- Q. 3. Potest-ne probari, pluralitatem Beneficiorum etiam simplicium, quorum unum sufficit ad honestam vitæ sustentationem, fuisse malam, & prohibitam ante Conc. Tridentinum? 69

Capitulum & Questionum.

- Q. 4. Licet-ne habere plura Beneficia ex dispensatione summi Pontificis? 71
- Q. 5. In quibusnam circumstantiis legitime obtineri possunt plura Beneficia cum dispensatione summi Pontificis? *ibid.*

CAPUT VII.

De Obligatione Beneficiarii circa residentiam.

- Quest. 1. Quo jure residere tenentur Episcopi, Parochi, alique curam animarum habentes? 74
- Q. 2. Quam penam incurrunt Episcopi, alique curam animarum habentes, qui in suis Beneficiis non resident? *ibid.*
- Q. 3. Nulla-ne præterea penæ decernuntur contra Parochos sine causa non residentes? 75
- Q. 4. Quibusnam de causis licitum est a residentia abesse? *ibid.*
- Q. 5. In quo consistit Episcoporum & Parochorum residentia? *ibid.*
- Q. 6. Dignitates, & Canonicatus in Ecclesia Cathedralibus, aut Collegiatis, obligant-ne ad residentiam, & in Choro assistentiam? 76
- Q. 7. Dignitates, aut Canonici, qui receperunt distributiones quotidianas, etiam si abessent sine legitima causa, tenentur-ne eas restituere? 77
- Q. 8. Quibusnam ex causis excusari possunt Canonici, qui ab officio absunt? *ibid.*
- Q. 9. Nonne potest Episcopus duos ex Canonicis Cathedralis suæ a residentia excusare, ut sibi assistant, & inserviant? *ibid.*
- Q. 10. Licet-ne Canonico abesse, ut studiis vacet? *ibid.*
- Q. 11. Sufficit-ne Canonico assistere, seu adesse Choro, ut legitime percipere possit distributiones? 78
- Q. 12. Canonici lucrantur-ne distributiones, cum in choro festinanter cantant, anticipantes versus, aut extremas syllabas non pronunciantes; cum inter canendum colloquuntur, aut sero conveniunt ad officium, vel absque legitima causa exeunt, eo nondum completo? 79
- Q. 13. Præceptor, Cantor, aut is cui punctandi seu notandi incumbit onus, peccat-ne, & tenetur-ne ad restitutionem, quoties non punctat, seu notat eos, qui sine legitima causa a divino officio absunt? 80

CAPUT VIII.

De obligatione Beneficiorum, & eorum qui in sacris Ordinibus sunt constituti, deferendi consuram, & capillos breviores.

- Quest. 1. Clerici, qui sacrum Ordinem susceperunt, aut Beneficium possident, tenentur-ne coronam,

- Index Tractatum.*
- ronam, breviores capillos habere? 81
 Q. 2. Tonfura, quanta esse debet? *ibid.*
 Q. 3. Clerici tenentur-ne deferre capillos admodum bre- 82
 ves? *ibid.*
 Q. 4. Qua de causa Sacri Canones decernunt, ut Clerici 82
 tonfuram, & breviores capillos habeant? *ibid.*
 Q. 5. Beneficiati, aut in Ordinibus sacris constituti, pec- 83
 cant-ne mortaliter, cum non deferunt coronam, & ca-
 pillos breviores? *ibid.*
 Q. 6. Quae sunt aliae Clericorum & Beneficiorum obli- 83
 gationes?

CAPUT IX.

De Veste Talari.

- Quaest. 1.* **B**eneficiati, aut in sacris Ordinibus constituti, 86
 tenentur-ne deferre vestem talarem? *ibid.*
 Q. 2. Clerici qui nondum sunt in Ordinibus sacris consti- 86
 tuti, quique tenent tantum & modicum Beneficium pos-
 sident, tenentur-ne deferre vestem talarem, & capillos
 breviores? *ibid.*
 Q. 3. Clerici in sacris Ordinibus constituti, aut Benefi- 87
 cium quaecumque possidentes, peccant-ne, quando ves-
 tem talarem non deferunt? *ibid.*
 Q. 4. Licet-ne aliquando deferre vestem breviorē, quam 91
 subtaneam vocant? *ibid.*
 Q. 5. Licet-ne Sacerdotibus iter agentibus Missam cum 92
 praedicta contractiori veste celebrare? *ibid.*
 Q. 6. Deberent-ne Clerici lugubres vestes deferre ob 93
 mortem parentum?

CAPUT X.

De Horis Canonicis, seu Officio Divino.

- Quaest. 1.* **Q**uid est Officium divinum? 94
Quaest. 2. Recitatio Divini Officii est-ne antiqua in 94
 Ecclesia? *ibid.*
 Q. 3. Clerici tenebantur - ne primis Ecclesiae temporibus 95
 recitare divinum Officium? *ibid.*
 Q. 4. Recitabatur - ne olim Officium divinum privatim 95
 ab iis Clericis, qui publicis Ecclesiae precibus non in-
 terfuerant? *ibid.*
 Q. 5. Quare Ecclesia distribuit divinum Officium in va- 97
 rias diei horas? *ibid.*
 Q. 6. Quas horas divino Officio recitando destinavit Ec- 97
 clesia? *ibid.*
 Q. 7. Quinam tenentur divinum Officium recitare? 98
 Q. 8. Qui Beneficium possidet, cujus tenuis redditus ad 99
 honeste vivendum non sufficiunt, tenetur-ne Officium
 recitare? *ibid.*
 Q. 9. Qui gaudent aliqua pensione super quocumque 99
 Be-

- Capitulum & Quaestiones.*
- Beneficium constituta, tenentur-ne ad divini Officii re- 100
 citationem? *ibid.*
 Q. 10. attentio est-ne necessaria in recitatione divini 100
 Officii. Et satisfacit-ne praeccepto, qui voluntarie di-
 stractus est per aliquod notabile tempus? *ibid.*
 Q. 11. Nonne dici posset, Canones, & Patres necessita- 102
 tem attentionis in divino Officio demonstrantes, con-
 siliū potius, quam praecceptum indicare? *ibid.*
 Q. 12. Quid responderi potest illis, qui obijciunt, quod 104
 cum non possit Ecclesia praecipere actus internus, ne-
 quit consequenter adstringere Clericos, ut officium cum
 interiori attentione recitent? *ibid.*
 Q. 13. Quenam requiritur attentio in divini Officii re- 105
 citatione? *ibid.*
 Q. 14. Requiritur-ne, quod attentio in divino Officio 105
 non sit interrupta? *ibid.*
 Q. 15. Peccat-ne, qui Officium non recitat horis ab Ec- 106
 clesia constitutis? *ibid.*
 Q. 16. Potest-ne esse peccatum mortale, non recitare 106
 Officium debitis Horis? *ibid.*
 Q. 17. Si quis, praetermissa una Hora, dicat aliam, pu- 107
 ta Sextam ante Tertiam, tenetur-ne una cum Tertia
 Sextam recitare? *ibid.*
 Q. 18. Tenetur-ne Sacerdos recitare Matutinum cum 107
 Laudibus, priusquam Missam celebret? *ibid.*
 Q. 19. Quibuscumque de causis potest quis dispensari a re- 107
 citando Officio? *ibid.*
 Q. 20. Qui ob morbum aut aliquam ex supradictis cau- 108
 sis, integrum Officium recitare nequit, tenetur-ne
 persolvere eam partem, quam potest? *ibid.*
 Q. 21. Suspendi aut interdicti ab Ordinum suorum exer- 108
 citio, excommunicati, aut degradati, tenentur-ne re-
 citare divinum Officium? *ibid.*
 Q. 22. Qua devotione, & quo potissimum in loco reci- 109
 tandum est divinum Officium? *ibid.*
 Q. 23. Est-ne grave peccatum, interrompere, absque ne- 109
 cessitate, divinum Officium, sive publice, sive priva-
 tim dicatur? *ibid.*
 Q. 24. Beneficiatus Choro addictus, peccat-ne recitando 110
 Officium submissa voce, dum alii publice cantant, &
 satisfacit-ne hoc modo obligationi suae? *ibid.*
 Q. 25. Peccat-ne qui Officium non proprium pro proprio 111
 recitat? *ibid.*
 Q. 26. Peccat-ne graviter, qui Officium recitat in Choro 111
 cum nimia festinatione & confusione, &c. *ibid.*
 Q. 27. Qui Choro assistens, non intelligit omnia, quae 112
 a ceteris dicuntur, tenetur-ne privatim eam Officii par-
 tem recitare, quam non audivit? *ibid.*
 Q. 28. Quomodo corporis habitu recitari debet Officium? 112
 Q. 29. Tenetur-ne quis regulariter Chori caeremonias ob- 113
 servare, quando privatim Breviarium recitat? *ibid.*
 Q. 30. Tenentur-ne Regulares post editam professionem, 113

Officium divinum recitare, etiam quando sunt extra Monasterium? *ibid.*

Q. 31. Qui per unam diem omisit recitare Officium, tenetur-ne illud die sequenti recitare una cum Officio diei currentis? Et debet-ne id pro poenitentia inungi? *ib.*

Q. 32. Quid significant septem divini Officii Horæ institutione ab Ecclesia? 120

CAPUT XI.

De usu & dispensatione reddituum, seu bonorum Ecclesiasticorum.

Quæst. 1. Beneficarii sunt-ne domini reddituum Beneficiorum? 123

Q. 2. Qua ratione probari potest, beneficiarios non esse dominos reddituum suorum Beneficiorum? 121

Q. 3. Potest-ne hæc eadem veritas auctoritate summorum Pontificum demonstrari? 124

Q. 4. Quid sancti Patres hæc de re censuerunt? & quo pacto mentem suam in hac magni ponderis questione exposuerunt? 125

Q. 5. Sancti qui scripserunt post divisionem bonorum Ecclesiæ in varia Beneficia, locuti sunt-ne eodem modo: &c. 126

Q. 6. Potest-ne eadem veritas ratione probari? 129

Q. 7. Quæ est in hac questione sancti Thomæ opinio? 132

Q. 8. Cum Beneficarii non faciunt expensas statui convenientes, & sic partem reddituum reservant, sunt-ne domini illius portionis ex parsimonia provenientis, & possint-ne de eadem pro arbitrio disponere? 134

Q. 9. Canonici, alique Choro addicti, habent-ne maiorem facultatem disponendi de bonis ex quotidianis distributionibus provenientibus, quam de aliis Beneficiorum redditibus? 135

Q. 10. Quo tandem modo Beneficiati redditus Beneficiorum impendere debent? 136

Q. 11. Clerici, qui nullum possident Beneficium perpetuum, sed in Vicarii, aut secundarii officio Ecclesiæ serviunt, aut qui tempore Quadragesimæ, aut Adventus cencionantur: possunt-ne de bonis hoc modo acquisitis libere disponere? & sunt-ne illorum & veri, & absoluti domini? 137

Q. 12. Qui habent, unde sustententur ex bonis patrimonialibus, possunt-ne sumere necessaria ad sustentationem ex redditibus Beneficiorum? 138

Q. 13. Quid respondendum verbis sancti Pauli: Qui altari deserviant, cum altari participant? Ex dignus est operarius mercede sua? Ex quibus colligi posse videtur, Clericos, qui patrimonium sufficiens possident, vivere posse ex redditibus Beneficiorum? 141

Q. 14. Nonne consuetudo conferendi Beneficia Clericis tam

Capitulum & Quæstionum.

tam divitibus, quam pauperibus, excusare videtur eos, qui ex redditibus Beneficiorum viventes, patrimoniales redditus cumulant, ut ditiores fiant? 142

Q. 15. Si Beneficia data sint tantum ad Clericos honeste alendos, cur igitur possunt conferri divitibus? Et cur sæpe redditus longe majores sunt, quam par sit ad Beneficiati sustentationem? 143

Q. 16. Sacerdotes, qui habent, unde honeste vivant, possunt-ne accipere elemosynam pro celebratione Missæ? *ibid.*

Q. 17. Possunt-ne Beneficiati moriendo, ad beneplacitum de rebus illis disponere, quas ex redditibus Beneficiorum comparaverunt? 144

Q. 18. Consuetudo, juxta quam Beneficiati de omnibus bonis suis, sine exceptione ulla, testantur, nonne Canonum sanctiones abrogasse videtur? 147

CAPUT XII.

De Pensionibus.

Quæst. 1. Quid est Pensio Ecclesiastica? 149

Quæst. 2. Quo pacto in Ecclesia introductæ sunt pensiones? 150

Q. 3. Licet-ne reservare sibi pensiones in permutatione, aut resignatione Beneficii? 152

Q. 4. Quinam sunt illi casus, in quibus licet sibi pensionem ex Beneficio reservare? *ibid.*

Q. 5. Qui postquam Beneficio servivit, morbo, aut aliis iustis de causis, eidem servire nequit, potest-ne tuto conscientia renunciare, & pensionem reservare si ea indigeat? 154

Q. 6. Licet-ne pensionem exigere ex Beneficio, propter jus, quod quis in illud habere prætendit, & ut vulgo dicitur, pro bono pacis? 155

Q. 7. Licet-ne Beneficium consequi cum intentione pensionem postmodum ex eo sibi reservandi? 156

Q. 8. Potest-ne licite pensionem Ecclesiasticam exigere, qui Beneficium possidet sufficiens ad honestam sustentationem? 157

Q. 9. Qui super aliquo Beneficio pensionem habet, tenetur-ne eam in eodem usui impendere, in quos impendi debent redditus Beneficii? *ibid.*

Q. 10. Tenentur-ne illi, qui pensionem habent Ecclesiasticam, Ecclesiæ aliquo modo inservire? 158

Q. 11. Quibus modis pensiones Ecclesiasticæ cessare possunt? *ibid.*

TRACTATUS SECUNDUS.

De Simonia.

CAPUT PRIMUM.

De definitione Simonie.

- Quest. 1.* Quid est simonia? 159
Quest. 2. Requiritur-ne ad simoniam, ut detur temporale pro spirituali tamquam pretium? an. sufficit, ut detur tamquam motivum, quo inducatur collator Beneficii ad illud tali personæ conferendum? 160
Q. 3. Quid respondendum objectioni sumptæ ex S. Thoma sequentibus verbis: *Sacramenta emi, aut vendi non possunt sine simonia, quia pretium emptionis ponitur quasi mensura adæquans ad illud, quod emitur.* Nam consequens esse videtur, ad simoniam requiri, ut detur temporale tamquam pretium adæquans spirituale? 162
Q. 4. Licet-ne aliquid dare ad removenda obstacula, quæ impediunt, ne quis Beneficium consequatur? *ibid.*
Q. 5. Nonne dici possit, hoc summi Pontificis responsum, consilium, non autem præceptum continere? &c. *ibid.*
Q. 6. Licet-ne dare aliquid temporale ad tollendas molestias, seu vexationes intentatas contra possidentes Beneficium? 163
Q. 7. Licet-ne dare pecuniam Sacerdoti, ut administret Sacramentum, in extrema necessitate, si non vult illud gratis administrare? 164
Q. 8. Liceret-ne dare rem aliquam spiritualement, veluti jus nominandi ad Beneficia, &c. ad redimendam vexationem, quæ excitatur contra Beneficiatum canonice electum? 165
Q. 9. Committitur-ne Simonia, cum promittitur aliquid temporale pro spirituali sine intentione solvendi? &c. *ibid.*
Q. 10. Licet-ne emere rem temporalem spirituali annexam, dando pretium, non pro re spirituali, sed pro sola re temporali illi annexa? 166
Q. 11. Licet-ne vendere jus Patronatus? 167
Q. 12. Quomodo intelligendum est, quod superius diximus, ex S. Thoma, de rebus temporalibus spiritualibus annexis, inter quas ponit Angelicus Doctor jus Patronatus, dicens, quod vendi possunt? *ibid.*
Q. 13. Licet-ne vendere Calicem consecratum? *ibid.*
Q. 14. Licet-ne carius vendere bona, veluti feudum, eo quod annexum habeat juspatronatus: aut Calicem, eo quod sit consecratus? 168
Q. 15. Quanquam de causa videmus, quod prioribus Ecclesiæ sæculis Concilia, & SS. Patres ut plurimum contra Simoniam, quæ in Ordinationibus fit, acriter invehantur: posteriori vero tempore contra simoniacas beneficiorum collationes vehementius frequentiusque insurgunt? *ibid.*

CA-

CAPUT II.

De divisione Simonie.

- Quest. 1.* Quidmodo dividitur Simonia? 169
Quest. 2. Quenam est Simonia juri divino contraria? *ibid.*
Q. 3. Quenam est simonia contra jus positivum, aut Ecclesiasticum? *ibid.*
Q. 4. Quot sunt species Simonie Ecclesiastico juri contrarie? *ibid.*
Q. 5. Simonia, quæ committitur in collatione Beneficiorum, quæ conferuntur propter rem temporalem, est-ne contra jus divinum, aut solum contra jus Ecclesiasticum? 170
Q. 6. Quenam est simonia mentalis? 172
Q. 7. Quenam est simonia conventionalis? *ibid.*
Q. 8. Quenam est simonia realis? 173
Q. 9. Quot modis simonia perpetratur? *ibid.*
Q. 10. Potest-ne afferri aliqua ratio, quæ demonstrat, his tribus muneribus contineri, quidquid temporale pro spirituali dari potest? 174
Q. 11. Simonia mentalis est-ne vera simonia, &c. *ibid.*
Q. 12. Numquid datur alia simonie species, quæ confidentialis dicitur? 175
Q. 13. Quenam est confidentia illa simonie? *ibid.*

CAPUT III.

De variis casibus, in quibus simonia committitur.

- Quest. 1.* Committit-ne simoniam, qui fundat Beneficium cum intantione illud permutandi cum alio? 176
Q. 2. Nonne potest Beneficii fundator sibi jus Patronatus illius reservare, aut cum alio Beneficiario pacisci, quod eum ad tale Beneficium præsentabit, modo ipse aliud Beneficium, quod possidet, dicto Patrono, aut alteri ab eo designando renuntiet? 178
Q. 3. Nonne dici possit, similes fundationes ad Ecclesiæ bonum, & utilitatem spectare, cum augeant Ecclesiæ redditus; proindeque damnari non debere? *ibid.*
Q. 4. Canonicus Choro assistens principaliter, ut accipiat distributiones, ita ut nullo modo adesset, si nullæ forent distributiones percipiendæ, committit-ne simoniam? *ibid.*
Q. 5. Dare, aut accipere aliquid pro sepultura, Sacramentorum administratione, aut aliis functionibus spiritualibus, est-ne simoniacum? *ibid.*
Q. 6. Committitur-ne simonia, cum pro ingressu in Religionem aliquid exigitur? 181
Q. 7. Quandonam licet Monasteriis Religiosorum aliquid accipere in ingressu Religionis? *ibid.*
Q. 8.

14. *Index Tractatum,*
 Q. 8. Quandonam simonia committitur, dum recipitur aliquid ab ingredientibus Religionem? 184
 Q. 9. Quid nomine Monasterii opulenti debet intelligi, quod scilicet nihil exigere potest a volentibus ingredi Religionem, sine simoniaca labe? 186
 Q. 10. Possunt-ne Monasteria opulenta aliquid exigere a Novitiis pro victu, & vestitu tempore probationis? 188
 Q. 11. Parentes, qui familiam a plurium librorum onere liberare volentes, illos variis artibus quodammodo cogunt professionem in aliqua Religione emittere: & filii, qui profitentur, ut parentibus morem gerant, & ut pendente vita habeant necessaria ad sustentationem; sunt-ne ob has primarias, & principales intentiones coram Deo culpabiles iudicandi? *ibid.*
 Q. 12. Committitur-ne aliquoties simonia ab eo, qui Beneficium petit? 189
 Q. 13. Si non liceat petere Beneficium curam animarum habens, quomodo intelligenda sunt hæc verba S. Pauli, 1. ad Timoth. c. 3. *Si quis Episcopatum?* &c. 191
 Q. 14. Qui suscipiunt Ordines solo intuitu habendi Beneficii, sunt-ne aliquo modo simoniaci censendi? 192
 Q. 15. Religiosus, qui precibus & cum ambitu munus Prioris, aut Provincialis querit, committit-ne aliquam Simonie speciem? 193
 Q. 16. Committit-ne simoniam Religiosus promittendo suffragium suum alteri, modo ille sibi promittat suum, aut spondeat, aliud se ei munus procuraturum? 194
 Q. 17. Potest-ne Beneficiarius citra simoniam suum resignare Beneficium, hac conditione, ut sibi detur aliquid temporale pro expensis provisionis sibi concessæ, pro reparationibus, & aliis ejusmodi expensis, quas fecit, ut pacificus esse Beneficii possessor? *ibid.*
 Q. 18. Potest-ne Episcopus Beneficium conferre intuitu obsequii sibi præstiti? 195
 Q. 19. Licet-ne Clerico in spiritualibus obsequium Episcopo præstare principaliter ut obtineat Beneficium? 196
 Q. 20. Committit-ne simoniam, qui Missam celebrat, ut habeat, unde vivat? *ibid.*
 Q. 21. Est-ne simonia, accipere certum stipendium pro celebratione Missæ, & satisfacere per alium, collato illi minori stipendio, aliqua illius parte sibi retenta? 197
 Q. 22. Cum Ordinarius præscripsit elemosynam certam pro retributione Missæ, tenetur-ne Sacerdos tot celebrare Missas, quot suscepit celebrandas, si collatum illi fuit minus stipendium, quam sit taxatum, seu præscriptum ab Ordinario? 198
 Q. 23. Licet-ne accipere duplicatum stipendium pro eadem Missa, cum Sacerdos applicat petenti partem etiam specialem fructus, ipsimet celebranti correspondentem? *ibid.*
 Q. 24. Nonne licet, auctoritate summi Pontificis Missas reducere ad minorem numerum, quando redditus sunt tenues?

- tenues? Quod si licet, quare non possunt plures Missæ simul adunari, ut percipiat elemosyna ordinationi Episcopi conveniens? 199
 Q. 25. Committitur-ne simonia, cum aliquid exigitur pro immiſsione in possessionem alicujus Beneficii? *ibid.*
 Q. 26. Committitur-ne simonia, cum datur Beneficium pro acquirenda hominum gratia, pro laude, vel favore, seu cum speratur aliquod obsequium ab eo, cui Beneficium confertur, sine tamen ullo pacto? *ibid.*
 Q. 27. Committitur-ne simonia, cum pecunia datur Sacerdoti, ut Missam pro nobis celebret? aut pauperi, ut Deum pro nobis oret? 200
 Q. 28. Nonne dici posset, ex paritate rationis, licitum esse dare rem temporalem tamquam motivum ad inducendum collatorem, ut nobis conferat Beneficium? *ibid.*
 Q. 29. Nominati ab Episcopo ad examinandum eos, qui ad Beneficia assumi debent, committunt-ne simoniam, cum idcirco aliquid ab examinandis accipiunt? 201
 Q. 30. Committit-ne simoniam, qui concionatur principaliter ad comparandam sibi laudem humanam, aut propter lucrum inde proveniens? *ibid.*
 Q. 31. Cum fideles teneantur subministrare temporalia Concionatoribus, quare illis non licebit Conciones habere, ut hæc bona temporalia consequantur? 202
 INNOCENTII XI. *Admonitio ad verbi Dei Concionatores, per litteras S. Congr. Concilii, ad Episcopos directas.* 203
Instructio pro Concionatoribus Eminentiſſimi Card. Cibo. 205

TRACTATUS ULTIMUS.

De penis Simoniacorum.

- Quest. 1.* Q. Uas penas incurrunt, qui Ordines simoniace suscipiunt? 208
 Q. 2. Qui susceperit Ordines per alterius simoniam, inficius facti, esset-ne suspensus ab executione Ordinis sic suscepti, &c. 209
 Q. 3. Quis potest cum eo dispensare, qui simoniace fuit ordinatus? *ibid.*
 Q. 4. Quas incurreret penas, qui susceperit Ordines sub titulo Patrimonii obtenti ab altero, cui promissit, se nihil unquam repetiturum: quod dicitur fictum, seu falsum Patrimonium? 210
 Q. 5. Quam penam incurrit is, qui Beneficium simoniace consecutus est? 211
 Q. 6. Quis dispensare potest cum eo, qui Beneficium simoniace consecutus est? *ibid.*
 Q. 7. Quasnam alias penas incurrunt, qui per simoniam Beneficium obtinent? 212
 Q. 8. Tenetur-ne quis restituere, quod simoniace accepit, & quo pacto fieri debet hæc restitutio? 213

16 *Index Tractatum,*
 Constitutio PAULI PAPÆ IV. circa obtinenda Beneficia. 214
Idea generalis Juris Canonici, & Civilis; ac modus citandi, & inveniendi locos in utroque jure citatos. 256
De Jure Canonico. *ibid.*
De Jure Civilis. 222

DIGESTORUM SEU PANDECTARUM LIB. I.
 TIT. ULT.

DE diversis Regulis juris antiqui. 214
Sequuntur præterea Tituli duo de Regulis juris, ex corpore juris Canonici, sive Pontificii desumpti. Quorum prior est.
 Titulus XLII. Libri V. Decretalium Gregorii IX. Summi Pontificis. 240
 Alter est Titulus ultimus Libri VI. Decretalium Bonifacii VIII. Summi Pontif. 241
 Cambiorum illicitorum declaratio, & prohibitio. 244
Constitutio B. Pii V. Pontificis Maximi. 244
 Damnatio Contractuum societatis, securitatem capitalis, aut certam responsionem, aut aliter usurariam pravitatem continentium. 245
Constitutio Sixti V. Pontif. Maximi. 245
 Moderatio donationum, & distributionis reddituum Ecclesiasticorum in consanguineos, vel affines Romani Pontificis, seu eorum loco adlectos; ac præscribens cautelas servandas circa signaturas earum gratiarum, quæ aliquando ægotante Romano Pontifice per concessum fieri dicuntur. 250
Constitutio Innoc. XII. Pontif. Max. 250
 Edictum Eminentissimi Card. Marci Antonii Barbadiçi, de illis, quæ cultum divinum, & Chorum respiciunt. 257
 Declaratio super eas materias, & causas spirituales, & Ecclesiasticas, in quibus forum Episcopale nihil potest exigere, nisi quod pro solo Cancellario determinatur. 257
Ordinatio Innocentii XI. Pontif. Maximi. vulgo Tassa Innocentiana. 259
 * Benedicti XIV. Constitutio circa residentiam Episcoporum. 268
 * Eiusdem Constitutio circa Clericos negotiatores. 282
 * Eiusdem Constitutio circa resignationes beneficiorum cum reservatione pensionis. 286
 * Eiusdem Constitutio circa Misarum Eleemosynas & vestimenta mercimonia in ipsis exercita. 291

TRACTATUS PRIMUS
 DE
 BENEFICIIS.

CAPUT PRIMUM.

De definitione, & divisione Beneficiorum
 Ecclesiasticorum.

Quæst. I.
 Resp.

Ubi est Beneficium?
 Est jus recipiendi redditus ex bonis Ecclesiasticis Deo dicatis, ratione spiritualis officii, summi Pontificis aut Episcopi autoritate constitutum.

Primo est, *Jus Pape, aut Episcopi autoritate constitutum*, quia, ut ait

Glossa (in c. Si beneficiorum, ex quo sic sunt per Episcopum ordinata: Sola enim prælati autoritas, seu approbatio, & confirmatio, facit, ut hujusmodi bona spiritualia fiant, & sub bonis Ecclesiasticis contineantur, aut inter illa computentur. Unde obsequia pro mortuis, & similia, licet perpetua, non sunt Beneficia sine tali approbatione: sed potius salaria, seu stipendia, aut eleemosynæ destinatæ iis, qui talia obeunt munia.

Secundo, est jus percipiendi *Fructus quorundam bonorum Deo dedicatorum*, quia bona Ecclesiastica ita dicta sunt, eo quod ordinantur ad cultum Dei, & pauperum sustentationem, ut ait sanctus Thomas: nam cum sibi objecisset (*in epist. 2. ad Cor. c. 12. leß. 5.*), quod *Videretur quod male fecerint Principes, & alii dando divitias Prælati*, respondit, *Dicendum esse, quod non dederunt*

Præ-

Prelatis propter se, sed propter pauperes: & ideo non deleverunt eis, sed pauperibus: Prelatis autem dantur tamquam pauperum dispensatoribus.

Denique traduntur his fructus *Propter aliquod officium spirituale*; quia nullum est beneficium, quod non obliget ad aliquod munus spirituale, & juxta Concilium Tridentinum (sess. 21. de reor. 3.): *Beneficia ad divinum cultum, atque Ecclesiastica munia obeunda sunt constituta.* Nimirum vel propter Missam celebrandam, vel ut verbum Dei predicetur, vel ut divinum officium recitetur, & similia: ut patet ex Canone *Significatum* (de Præbendis), & ex capite *Quia per ambitiosam* (de Reservatis in 6.), in quo sic habetur: *Officium, propter quod Beneficium Ecclesiasticum datur.* Nomine vero *Officii*, non solum intelligitur Horarum Canonicarum recitatio, quæ vulgo vocari solet *Officium divinum*, juxta Decretum Concilii Generalis Lateranensis sub Innocentio III. celebrati: verum etiam intelliguntur cætera munia singulis Beneficiis annexa, & præterea obligatio, quæ bona Ecclesiastica obtinentes, tenentur operari juxta vires & facultatem, & Ecclesie inservire; iis enim apte applicari possunt verba sancti Pauli (2. ad Thes. c. 3. v. 10.): *Si quis non vult operari, nec manducet*: & si qui altari deseruiunt, cum altari participent (1. ad Cor. c. 9. v. 13.); ita non videtur æquum, ut ii, qui nullum munus obeunt, de altari quidquam recipiant. Etenim, ut habetur in Concilio Coloniensi (anno 1549. c. 2. tit. 9.): *Divini Juris est, ut qui servit altari, de altari vivat: nec bono jure is, qui non servit altari, de altari vivat, sicut stipendium non debetur, nisi militanti.*

Quest. 2. Quomodo se gerere debet Episcopus inveniens in Diocesi sua beneficia quædam occupata a Clericis, qui nulla obeunt munera, seu quia non constat de obligationibus foundationis, seu quia obligationes antiquæ talium beneficiorum non sunt amplius in usu?

Resp. Juxta sanctum Carolum (Conc. Med. 1. vis. Communia de Ministris), cæteris etiam beneficiis, quæcumque jam ab Ecclesiasticis officiis immunita reperiuntur, sive Canonicatus, sive Clericatus, sive etiam simplicium nomine appellentur, iis Episcopus pristina munera restituat: ac si non constet satis qualia ea essent, pro fructuum ratione onera imponat, aut Missas, divinæque officia celebrandi: aut, si Clericatus, simpliciaque beneficia sunt, minorum etiam Ordinum functiones obeundi, ad divini cultus propagationem. Idem statuitur in Concilio Burdigalensi (an. 1624. tit. 18. §. 1.)

Quest. 3. Fuerunt-ne semper in Ecclesia Beneficia?

Resp. Si Beneficii nomine dignitatem aliquam, aut officium velimus intelligere, seu munus Ecclesiasticum: Dicendum, ad initio in Ecclesia semper fuisse Beneficia: cum certum sit, Episcopos semper fuisse, Presbyteros etiam, aut Curatos, Diaconos, & Archidiaconos, & si.

& similia in Ecclesia munia, aut dignitates, quæ necessariae erant ad Ecclesie regimen, & ad sanctificationem fidelium. Verum si Beneficii nomine intelligamus jus aliquod perpetuum gaudendi parte aliqua honorum Ecclesie, quæ specialiter assignata sunt, & determinata, quæque transeunt ad eum, qui tali beneficio succedit; hoc sensu debemus dicere, Beneficiorum institutionem non esse adeo antiquam, nec talia fuisse in primis Ecclesie sæculis.

Quest. 4. Qua ergo ratione Ecclesie bona prioribus illis sæculis erant administrata, priusquam Beneficia essent erecta?

Resp. Primis illis Ecclesie sæculis, & beatis illis temporibus, ut habetur in Actibus Apostolorum (c. 4. v. 31.): Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una: nec quisquam eorum, quæ possidebat aliquid suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia; neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possideres agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum; dividebatur autem singulis, prout cuique opus erat. Iis, inquam, temporibus, certum est, Apostolos, & Episcopos, quos illi variis locis constituerunt, plenam habuisse disponendi facultatem de oblationibus fidelium, cæterisque Ecclesie bonis, quæ omnia communia erant; eaque distribuisset singulis juxta cuiusque indigentiam. Et licet hæc communitas bonorum non diu vigerit inter Laicos, inter Clericos tamen per aliquot sæcula duravit, sub Episcoporum directione, & administratione, qui singulis Ecclesie ministris necessaria dabat ad honeste vivendum. Unde legimus in Canone Apostolis tributo (Can. Apost. ref. in Can. Præcipim. 12. q. 1.): *Præcipimus, ut in potestate sua Episcopus Ecclesie res habeat. Si enim animæ hominum pretiosiores illi sunt creditæ, multo magis oportet eum curam pecuniariam gerere; ita ut potestate ejus, indigentibus omnia dispensentur per Presbyteros, & Diaconos, & cum Dei timore, & omni sollicitudine ministrentur.*

Ipsæ vero res, inquit Sanctus Urbanus Papa in Canone illi attributo (Can. Videntes, 12. q. 1.), in ditione singularum Parochiarum, Episcoporum, qui locum tenent Apostolorum, erant, & sunt usque adhuc, & futuris semper debent esse temporibus: E quibus Episcopi, & fideles dispensatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus, ministrare cuncta necessaria debent, prout melius potuerint, ut nemo in eis egens inveniat. Ipsæ enim res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur; non ergo debent in aliis usibus, quam Ecclesiasticis, & prædictorum Christianorum fratrum, vel indigentium converti, quia vota sunt fidelium, & pretia peccatorum, ac patrimonium pauperum, atque ad prædictum opus explendum Domino traditæ.

Denique in Concilio Antiocheno (c. 30. ref. in *Can. Episc. 12. q. 1.*) sic habetur: *Episcopus Ecclesiasticarum rerum habeat potestatem, ad dispensandum erga omnes, qui indigent, cum summa reverentia, & timore Dei.* Verum quia Episcopus variis spiritualibus officiis occupatus, & regimini spirituali suae Dioecesi, seu orationi, instructioni, & praedicationi verbi Dei, fideliumque sanctificationi ita erat interitus, ut vix rebus temporalibus Ecclesiae administrandis vacare posset; ut plurimum habebat Oeconomum, quem ex Presbyteris, aut Diaconis Ecclesiae suae eligebat, quique Ecclesiae bona, redditusque sub Episcopi autoritate recipiebat, ac distribuerebat. Multis in Ecclesiis Occidentis bonorum temporalium administratio ad Archidiaconum spectabat, uti legimus de sancto Laurentio, cuius fidei bona Ecclesiae Romanae erant commissa, quia scilicet illius Ecclesiae primus tunc erat Diaconus. Episcopi autem congregati in Concilio Chalcedonensi (*Can. 26.*), hanc disciplinam tam utilem, & necessariam fuisse Ecclesiae judicarunt, ut dixerint: „Quoniam in quibusdam Ecclesiis, ut rumore compertum, praeter Oeconomos, Episcopi facultates Ecclesiasticas tractant; placuit, omnem Ecclesiam habentem Episcopum, habere Oeconomum de Clero proprio, qui dispense res Ecclesiasticas secundum sententiam Episcopi; ita ut Ecclesiae dispensatio praeter testimonium non sit, & ex hoc dispergantur Ecclesiasticae facultates, & Sacerdotio maledictionis contumelia procuretur.“ Unde sanctus Hieronymus sic loquitur (*Ep. ad Nepotianum*): *Sciat Episcopus, cui commissae sunt Ecclesiae, quem dispensationi pauperum, curaque praeficiat.*

Quaest. 5. Quando nam introducta est in Ecclesia divisio bonorum Ecclesiasticorum in tres, aut quatuor partes aequales.

Resp. Licet a primis usque saeculis Ecclesiae bona impensa fuerint, ut Episcopus, ejusque Clerus necessaria haberet, ut repararentur Ecclesiae, & pauperes alerentur; nihilominus haec divisio bonorum expresse tantum ordinata fuit circa quintum saeculum. Simplicius Papa de hac divisione loquitur in Epistola ad Florentium Equitium, & Severum Episcopos, contra Gaudentium Aulianum Episcopum, qui bonis Ecclesiae abutebatur: *Simul etiam, inquit Simplicius Papa (in ep. 3. ad Florentium Equitium, & Severum Episc. ann. 475.), de rebus Ecclesiae, vel oblatione fidelium quid debeat noscitur, nihil licere permittit; sed sola ei ex his quarta portio remittitur: duas Ecclesiasticis Fabricis, & erogationi peregrinorum, & pauperum proficere ab Onanro Presbytero sub periculo sui ordinis ministrantur; ultima inter se Clericis pro singulorum meritis dividatur. Cui etiam hoc specialiter precipimus imminere, ut tres illas portiones, quas per trisannum datur sibi tantummodo vindicasse, restituat.*

Gelasius Papa de eadem divisione ita scribit (*in ep. 3. ad Episc. Lucaniae, ref. in Can. Quatuor, 12. q. 2.*): „Quatuor autem tam de redditu, quam de oblatione fidelium, prout cujuslibet Ecclesiae facultas admittit (sicut dudum rationabiliter est decretum) convenit fieri portiones; quarum una sit Pontificis, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta Fabricis applicanda.“ Mos est Apostolicae Sedis, *sanctus Gregorius Papa* (in resp. ad Aug. Angliae Episc. ref. in *Can. Mos est, 12. q. 2. S. Greg. l. 7. ep. 8. Leoni Episcopo.*), ordinatis Episcopis praecipuum tradere, ut de omni stipendio, quod accedit, quatuor fieri debeant portiones, una videlicet Episcopo, & familiae ejus propter hospitalitatem, & susceptionem, alia Clero, tertia pauperibus, quarta Ecclesiis reparandis. „Idem quoque summus Pontifex in una ex suis Epistolis refert distributionem quartae partis bonorum Ecclesiae in usum Cleri destinatae, fieri solitam ab Episcopo, secundum quod ipse judicaret, habita ratione munium, & officiorum, quae unusquisque praestabat Ecclesiae.“

Sin autem quidam reperiantur Canones Conciliorum in Hispania celebratorum, veluti Concilii Bracarenfis primi (*Can. 7.*), Concilii Toletani quarti (*Can. 32.*), & noni (*Can. 6.*) Concilii Emeritenfis (*Can. 14.*), & Toletani etiam decimi sexti (*Can. 5. p. 2. in Can. Unio, 10. c. 3.*), quod referunt in Canone, *Unio*, ubi sic habetur: „Unio nostrae Congregationis decernit, atque instituit, ut tertiis, quas antiqui Canones de Parochiis suis habendas Episcopis censuerunt, si eas exigendas crediderint, ab ipsis Episcopis diruta Ecclesiae reparentur.“ Etiam si, inquam, in dictis Canonibus Ecclesiae bona tres in partes dividantur; dicendum est tunc, Episcopos & Clerum fuisse obligatos ad alendos pauperes, & Ecclesias reparandas. Et licet in omnibus fere Ecclesiis Occidentis redditus Ecclesiastici in quatuor partes fuerint divisi, haec divisio, quae instituta tantum fuit in remedium contra avaritiam Praesulum, & cupiditatem Oeconomorum, seu Archidiaconorum, & ad sedandas querelas Clericorum, & pauperum, qui saepe putabant sibi partem congruam ex Ecclesiae bonis non dari: haec, inquam, divisio nullo modo mutabat naturam bonorum Ecclesiasticorum: & ita tam haec quarta pars Episcopis adjudicata, quam ea, quae Clericis erat attributa, erat semper pars patrimonii pauperum; proindeque postquam Episcopus, & Clerici, inde sumpserunt, quod illis erat necessarium ad honestam sustentationem, reliquum ad pauperes pertinebat.

Ut enim ait Pater Thomassinus (*in lib. de disciplina Ecclesiae p. 1. l. 4. c. 15. num. 51.*), haec partes semper conservabant naturam totius, & sicut ante divisionem factam nihil aliud erant bona Ecclesiae, quam patrimonia pauperum, ita & post divisionem. Erant itaque quatuor partes patrimonii pauperum, cujus divi-

11
tio nec originem, nec naturam rei commutabat. Secreta Ecclesiae, quibus quarta saltem pars bonorum Ecclesiasticorum pauperibus concedebatur, non liberabant beneficiarios ab iis regulis, eorum statui, professioni, & naturae bonorum Ecclesiasticorum prorsus essentialibus; cum Clerici solo necessario contenti esse debeant, superfluum dare pauperibus, nihil nisi honestum victum & vestitum quaerere, cetera pauperibus erogare, luxum & copiam rerum fugere, testimare & amare paupertatem: enorme plane crimen credere, nec latrocinium modo, sed & sacrilegium esse, ex pauperum bonis ditescere. Haec invariata manent, nec ullam patiuntur mutationem, licet Ecclesiae bona vario variis saeculis divisa fiat modo.

Quaest. 6. Quandonam Episcopi abdicare ceperunt administrationem bonorum Ecclesiae, quae in quatuor partes dividere tenebantur?

Resp. Haec disciplina mutatio non subito, neque statim, aut simul, sed sensim sine sensu contigit; Episcopi enim primo ad certum tempus, tum per totam vitam alicui Clerico quamdam bonorum Ecclesiae partem concedebant, & tandem in perpetuum cesserunt bona Ecclesiae, quae a primis temporibus eorum administrationi erant subiecta, mediante Oeconomo, aut Archidiacono. Initium hujus divisionis bonorum Ecclesiae reperiri potest incunte sexto saeculo in Epistola Symmachi Papae ad sanctum Caesarium Archiepiscopum Arelatensem, ubi sic habetur (ep. 1. c. 1. ref. in Can. possessionis, 16. q. 1.): Possessiones, quas unusquisque Ecclesiae propriae dedit, aut reliquit, arbitrio, alienari quibuslibet titulis, atque distractionibus, vel sub quocumque argumento non patimur; nisi forte aut Clericis bonorum meritum, aut Monasteriis Religionis intuitu, aut certe peregrinis, necessitas largiri suaserit; sic tamen, ut haec ipsa non perpetuo, sed temporaliter perfruatur. Concilium Agathense (anno 506. Can. 7.) eodem tempore celebratum, idipsum decernit his verbis: „Minusculas vero res, aut Ecclesiae minus utiles, peregrinis, vel Clericis, salvo jure Ecclesiae, in usum praestari permittimus.

Dici potest, has concessiones fuisse veluti quoddam initium beneficiorum, cum eo tamen discrimine, quod arbitrariae tantum gratificationes erant, qui Episcopus pro arbitrio suo revocare poterat, etiam vivente beneficiario.

Verum ob frequentes querelas, quod Episcopi nimia facilitate dona revocarent a praedecessoribus concessa, Concilium Aurelianense tertium statuit (anno 539. c. 17.): „De munificentis Sacerdotum id observandum, ut si quid praesenti tempore habetur, vel possidetur, deinceps a successoribus nullatenus auferatur. Si pro opportunitate Episcopo placuerit, quod voluerit, commutare, sine accipientis dispendio, in locis aliis commutetur. De munificentis vero praesentibus, quas unusquisque Cleri-

„ eis

„ cis pro sua gratia eorum obsequio aestimat conferendas, sicut in arbitrio dantis est, ut tribuere, quibus voluerit, debeat; ita si inobedientia, vel contumacia in aliquo accipientis extiterit, culpa agnita, in arbitrio sit praesidentis, utrum vel qualiter debeat revocari.

Ideirco haec concessiones erant veluti precariae, praesertim durante vita Episcopi, qui eas concesserat, & ita vocantur in Concilio Toletano (anno 553. Can. 5.), ubi sic habetur: „Decernimus, ut quisquis Clericorum, vel aliarum quarumlibet personarum, stipendium de rebus Ecclesiae cujuscumque Episcopi percipit largitate, sub precariae nomine debeat professionem scribere, ut nec per detentionem diuturnam praedjudicium afferat Ecclesiae, & quaecumque in usum perceperit, debeat utiliter laborare, ne res divini juris debeat aliqua occasione negligi, & subsidium ab Ecclesia, cui deservunt, percipere possint Clerici: quod si quis eorum contempserit facere, ipse se stipendio suo videbitur privare.

Lex igitur haec erat Clericis & Laicis, ut alienare non possent, aut parentibus dare, quod ipsis mera Ecclesiae largitate concessum fuerat; ut patet ex Concilio Aurelianensi quarto (anno 504. Can. 34.): Quisquis agellum Ecclesiae in diem vitae suae pro quacumque misericordia a Sacerdote, cui potestas est, acceperit possidendum, quaecumque sibi perfecerit, alienandi nullam habeat potestatem: nec sibi parentes sui ex ea re aliquid existiment vindicandum.

Quaest. 7. Quo tandem modo Laici poterant possidere humilissimi Ecclesiae bona?

Resp. Cum omnia bona Ecclesiae patrimonia sint pauperum, ejusque proventus non minus deputandi sint ad illorum sustentationem, quam ministrorum altari servientium: sicut Episcopi aliquando fundos Ecclesiae Clericis assignabant, ut inde alimenta perciperent, & id eis esset loco distributionum manualium, quae quolibet mense fiebant, praesertim in Dioecesis, in quibus Clerici in mensa communi non alebantur, ut videre est apud Cyprianum (ep. 11. ad Eccl. Carthag.): Ceterum, inquit, Presbyterii honorem designasse nos illis jam sciatis, & ut sportulis iisdem cum Presbyteris honorentur, & divisionum mensuras equatis quantitatibus partiantur: Sic quidam Episcopi, ex concessione Symmachi Papae, & Decreto Concilii Agathensis supra relati, fundos aliquot Laicis indulgebant, seu essent peregrini, seu etiam ex propria Dioecesi oriundi, ut eorum subvenirent necessitatibus, pendente vita. Et vox illa (peregrini) qua tum Pontifex, tum Concilium utuntur, non modo complecti, & significare videtur pauperes peregrinos, qui aliunde veniebant; verum etiam Laicos omnes, qui veluti peregrini sunt respectu Clericorum, qui veri filii sunt, & quasi primogeniti domus Dei, quae est Ecclesia.

Quin |

Quin etiam aliquando Laici conjugati bona sua tradabant Ecclesiae hoc pacto, ut ipsis relinqueretur usufructus pendente vita, ita ut ea Ecclesiae nomine possiderent. Nonnunquam etiam ea lege, ut Episcopus ipsi concederet aliquem Ecclesiae fundum, quo durante vita gauderent, perinde ac propriis terris, seu bonis, quae Ecclesiae post suam tantum mortem relinquere volebant. Id autem fiebat consentiente Clero, ne aliquid damnum ex huiusmodi pactis pateretur Ecclesia, ut videre licet apud Marculphum Monachum, qui septimo vivebat saeculo, & nonnullas harum concessionum formulas refert libro secundo, ubi haec habentur (*in suis Formulis l. 2. c. 39. & 40.*): „Ea tamen conditione, ut dum audivimus, supra scripti loci, tam illi quos nobis praestitistis, quam quos pro animae nostrae remedio ad ipsam Ecclesiam delegavimus, absque ullo praedictio Ecclesiae vestrae, de quolibet re usufructuario ordine possidere debeamus.

Quest. 8. Episcopus disponebat-ne de singulis Proventibus Parochiarum Dioecesis suae, postquam plures erectae fuerunt variis in locis pro maiori populi commodo?

Resp. Constat, ad sextum usque saeculum disposuisse Episcopos de singulis redditibus, & oblationibus, quae fiebant in Parochiis suae Dioecesis; nam cum dictae Ecclesiae essent veluti divisiones, & proportionales Ecclesiae Cathedralis quae originalis sola erat illius Dioecesis Ecclesia matrix, & fundatrix aliarum; Episcopus retinebat in eas idem jus, quod in Ecclesia Cathedrali; instituebat, seu nominabat in illis Parochos, & Beneficiarios, seu Vicarios, quibus relinquebat, quod sibi conveniens videbatur, ex fundis seu oblationibus harum Parochiarum.

Verum Concilium Aurelianense primum (*anno 515. Can. 15.*) hoc circiter tempore ita statuit: „De his quae in Parochiis in terris, vineis, mancipiis, atque pecuniis, quicumque fideles obtulerint, antiquorum Canonum statuta servantur, ut omnia in Episcopi potestate consistant. De his tamen quae in altario accesserint, tertia fideliter Episcopis deferatur. Concilium Carpentoratense paulo post celebratum (*anno 527. Can. unic.*), sequens Decretum fecit: „Huiusmodi ad nos querela pervenit, quod ea, quae a quibuscumque fidelibus Parochiis conferuntur, ita ab aliquibus Episcopis praesumantur, ut aut parum, aut prope nihil Ecclesiis, quibus collata fuerant, relinquatur: hoc nobis iustum & rationabile visum est, ut si Ecclesia civitatis ejus, cui Episcopus praestit, ita est idonea, ut Christo propitio nihil indigeat, quidquid Parochiis fuerit derelictum, Clericis, qui ipsis Parochiis deservunt, vel reparationibus Ecclesiarum rationabiliter dispensetur; si vero Episcopum multas expensas & minorem substantiam habere contigerit, Parochiis, quibus largior fuerit collata substantia, hoc tantum, „quod

quod Clericis vel fatis rectis rationabiliter sufficiat, reservetur: quod autem amplius fuerit, propter majores res expensas Episcopus ad se debeat revocare.

Sequentibus deinceps temporibus oblationes omnes, quae Ecclesiis Parochialibus fiebant, Parocho ceterisque Clericis ibidem deservientibus concedebantur. Ipsi etiam Episcopi terras quasdam Ecclesiae Parochias concedebant, ut patet ex Concilio Toletano tertio (*anno 589. Can. 33.*), ubi sic habetur: *Si quod vero quod utilitatem non gravet Ecclesiae, pro suffragio Monachorum, vel Ecclesiis ad suam Parochiam pertinentibus dederunt (Episcopi) firmum maneat.* Quia scilicet Parochi post hanc vitam nulla re indigent; Parochiarum vero indigentia semper durat, quia perpetuae esse debent.

Deinde etiam decimae ipsis Ecclesiis Parochialibus concessae fuerunt; iis renuntiavit Episcopi, ut se liberarent ab omni cura providendi res necessarias Parochiis, seu etiam Vicariis, & aliis Clericis: quin etiam ipsi Episcopi & Abbates decimasolvere tenebantur ex terris, seu fundis ad se pertinentibus, ut uniformis ubique vigeret usus, nullaque immunitas terra foret a solvendis propriae Parochiae decimis; ut videre est in Concilio Cabilonensi secundo (*anno 803. Can. 19.*), ubi sic habetur: „Questi sunt quidam fratres, quod essent quidam Episcopi & Abbates, qui decimas non sinnerent dari Ecclesiis, ubi illi coloni Missas audiunt, proinde decrevit sacer iste conventus, ut Episcopi & Abbates de agris & vineis, quae ad suum vel Fratrum stipendium habent, decimas ad Ecclesias deferri faciant: „familiae vero ibi dent decimas suas, ubi infantes eorum baptizantur, & ubi per totum anni circulum Missas audiunt.

Et quia varii Episcopi quartam partem decimarum & oblationum in singulis quibusque Parochiis habere praetendebant juxta antiquiorum Decreta Canonum; ideo Concilium Parisiense sextum (*ann. 819. Can. 31.*) sic decrevit: „Quamquam auctoritas Canonica doceat, ut quarta pars decimarum, & reddituum ex oblationibus fidelium in usus Episcoporum cedat, ubicumque tamen Episcopus suas habet, suis contentus sit: ubi autem nihil rerum Ecclesiae habet, accipiat de memorata quarta parte sibi suisque, non quod avaritia, quod absit, suaserit, sed potius quod compulerit. Ceterum si accipiendi nulla necessitas urserit, nihil de memorata quarta parte accipiat, sed usibus Ecclesiarum vel pauperibus Christi impertiendam secundum suam dispositionem relinquat. „Et ita Parochiae omnes diversis gradibus erectae fuerunt in beneficia perpetua, cum perpetuis & fixis proventibus & oblationibus & fundis, quos Episcopi Parochias concesserant.

Quest. 9. Quomodo alia Ecclesiae bona distracta seu divisa fuerunt in portiones, seu beneficia?

Resp. Cum plerique Episcoporum voluissent nono cisterculo vitam communem inter Clericos stabilire, & Ecclesiarum Cathedralium Canonicos in unum corpus congregare; assignarunt ipsis quicquid ad sustentationem opus erat, five per unionem Parochiarum cum iure in oblationes & decimas, five tradendo in perpetuum varios Ecclesiarum fundos: hoc eodem tempore plura fundarunt Monasteria ex Ecclesiarum bonis, varique xenodochia seu hospitalia ad recipiendos peregrinos, aut alendos, seu curandos pauperes Diocesis. Hinc factum est, ut per has varias divisiones eximerentur Episcopi ab administratione trium partium bonorum Ecclesiasticorum, quorum omnimodam curam antea gerebant, cum obligatione tamen distribuendi Clero, pauperibus, & Ecclesiis, ut superius dictum fuit.

Quest. 10. Quo tandem modo omnes hic redditus divisi fuerunt in varia beneficia, qualia nunc videntur?

Resp. Progressu temporis cum omnia fere Capitula communem vitam & mensam reliquissent, praebeandae divisa fuerunt inter Canonicos, aliosque Clericos Ecclesiarum interviens; & hoc modo plura erecta fuerunt beneficia cum redditibus propriis ac perpetuis, & distributionibus pro cuiuslibet dignitate, ac Ecclesiarum servitio. Eo quoque fere modo erecta sunt beneficia regularia, quorum plurima postmodum in Commendam Clericis secularibus concessa sunt. Primo namque Abbates privatam voluerunt habere familiam, & mensam segregatam a communitate Monachorum; quibus etiam postea tradiderunt aliquam reddituum Monasterii partem ad sustentationem. Multa denique Monasteria divisa fuerunt, eorumque redditus inter Monachos distributi, qui partes suas sub beneficii regularis nomine possidere coeperunt; quin imo plurima ex huiusmodi beneficiis effecta sunt secularia, & nunc ab Ecclesiasticis secularibus obtinentur.

Quest. 11. Praedictae bonorum divisiones immutaveruntne eorum naturam? & beneficiarii tenentur-ne redditus considerare, ut patrimonium pauperum?

Resp. Illud quod superius numero quarto dictum fuit, hinc quaestioni satisfacere posset; verum quia multum interest, ut omnes Clerici penitus intelligant haec status Ecclesiastici fundamenta, non abs re erit hic denuo repetere, omnes mutationes, quae contigerunt in distributione bonorum Ecclesiarum, omnesque divisiones ab aliquot saeculis factas in varia beneficia, horum bonorum naturam minime commutasse, atque adeo vere ea semper esse patrimonium pauperum: ac proinde beneficiarios quicumque non debere sibi assumere ex redditibus Ecclesiasticis, nisi id quod est necessarium ad honeste vivendum. Licet autem haec veritas per se satis manifesta sit; nihilominus quia secreta lateque quandoque cupiditas praetextus semper speciosos subministrare solet, ut nobis in his rebus adulemur, iuvabit ad maiorem hu-

jus

jus veritatis lucem in medium afferre, quid haec de re senserint sancti Patres & Concilia, etiam post divisionem bonorum Ecclesiasticorum in varia beneficia.

In Concilio Turonensi hanc orationem habuit Arnulphus Episcopus Lexoviensis (*in Oratione Synodica habita in Concil. Turonensi anno 1163.*): *Postumus licite divitias possidere, si tamen earum nos non reputaverimus dominos, sed si ministros; si intellexerimus, patrimonium pauperum esse patrimonium Christi; si proventibus Ecclesiarum, si pauperum necessitatibus erogantur; alioquin fures & latrones nos ratio manifesta convincet; si res alienas, invitis dominis, nostro praesumpserimus arbitrio contrectare.* Sanctus Bernardus hac de re ita scribit ad Fulconem Beneficiarium (*epist. 2. ad Fulcon.*): *Quidquid praeter necessarium victum, ac simplicem vestitum, de Altari retinet, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.*

In Synodo Excestriensi in Anglia (*ann. 1287. Can. 18.*): *Ecclesiastici quidquid vitae suae necessitati superfluit de patrimonio Jesu-Christi, in usus pauperum, quorum dispensatores existunt, tenentur ex debito erogare.* S. Carolus in Concilio Mediolanensi primo (*cap. Quae pertinent ad Juyum Ecclesiasticorum conservationem*): *Sacrorum, inquit, Canonum Decretis statutum est, & sanctissimorum Patrum testimoniis celebratum, quae bona fidelium pietas Deo consecravit, ea vel illorum necessitatibus honeste sublevandis, qui divinis dicant obsequiis, Christi ministri, & dispensatores mysteriorum Dei effecti essent, vel Ecclesiis reficiendis, earumque ornamentis ad divinum cultum necessariis comparandis, vel pauperibus sustentandis addicta esse; siquidem ubi primum Ecclesiae bona esse coeperunt, eam naturam & conditionem consecuta sunt, ut in alium quam in sacrum & pium usum eorum fructus converti nefas esset. Quare cavendum est, ne cupiditate prolapsi, quae radix est omnium malorum, dum vel propriis, vel propinquorum & familiarium divitiis & honoribus studemus, quae Deo dicata sunt bona, & Ecclesiae detrimento, & pauperum gemitu, & bonorum offensione, ad aliorum usum convertamus.*

Plura de hac obligatione dicemus capite undecimo huius Tractatus.

Quest. 22. Quomodo dividuntur Beneficia?

Resp. Beneficia dividuntur primo in secularia & regularia: secularia illa sunt quae Clericis secularibus conferri debent, juxta Concilium Tridentinum cap. 11. de reformatione sess. 14. seu illis qui nullam professi sunt regulam, sed Deo in saeculo serviunt; Regularia, juxta idem Concilium c. 10. ea sunt quae professi in aliquo Ordine regulari conferri tantum possunt. In Gallia, ut & in aliis etiam regionibus, sufficit, ut quis novitiam inchoet, ad hoc ut possit obtinere Beneficium regulare.

Beneficia secularia dividi possunt in beneficia curam animarum habentia, & in simplicia: Curam animarum habentia ea sunt, quæ obligant ad Sacramentorum administrationem; simplicia vero non obligant.

Beneficia etiam dividuntur in Beneficia in titulum & in Commendata: Beneficia in titulum ea sunt, quæ a titularibus seu habentibus titulum possidentur: Commendata vero sunt ea, quæ licet regularia sint, a summo tamen Pontifice conferuntur Clericis secularibus, non mutata nihilominus eorum natura; unde beneficiati potius administratores, quam titulares dicuntur, ut habetur in Canone.

Jurisperiti alias asserunt Beneficiorum divisiones: v. gr. in Beneficia habentia dignitatem annexam, & Beneficia sine dignitate; in Beneficia residentialia, & non residentialia: quæ tamen divisiones non sunt omnino necessariae in præsentî Tractatu de Beneficiis, ubi agitur de iis tantum, quæ pertinent ad conscientiam.

CAPUT II.

De Qualitatibus requisitis in illis, qui ad Beneficia assumuntur.

Quest. 1. Quenam requiruntur in eo qui Beneficium obtinet?

Resp. Requiritur boni mores, scientia, ætas, Ordo conveniens; ut enim dicitur in cap. *Licet* (de elect. in 6.): Nullus ad regimen Ecclesie Parochialis assumatur, nisi sit idoneus moribus, scientia, ætate, & infra annum se faciat ad Sacerdotium promoveri. Proindeque nullus ad quodcumque Beneficium promoveri debet, nisi sit idoneus ad tale Beneficium administrandum. Concilium Aquisgranense (Can. 27. ann. 816.) doctrinam præsertim & probitatem in Clerico desiderat; nam *Doctrina sine vita, Clericum arrogantem reddit; vita sine doctrina, inutilem facit.* Deinde opus est ut observent, quod sacris Canonibus continetur; & ut habetur in regulis Juris (Regula 1. de reg. iur. in 6.): Beneficium Ecclesiasticum non potest sine institutione Canonica obtineri. Pertinet autem ad institutionem Canonicam, ut docet sanctus Antoninus explicans hanc regulam (p. 3. tit. 15. §. De Beneficiis), ut Beneficium conferatur ei qui sit habilis ad hoc, puta, ut non sit irregularis, vel infra legitimam ætatem, & hujusmodi. Debet etiam Clericus non esse interdictus nec suspensus, neque excommunicatus; nam juxta Canones (Can. Postulasti, de Clerico Excommunicato) Clericis excommunicationis vinculo innodatis Ecclesiastica Beneficia conferri non possunt.

Quest. 2. Quid significatur per bonos mores, quos Sacri Canones requirunt?

Resp. Intelligitur ea totius vitæ ratio, quæ deceat bonum Ecclesiasticum: de qua ita differit Concilium Tri-

den-

dentinum (Sess. 22. de ref. c. 1.) Quapropter sic decet omnino Clericos in sortem Domini vocatos, vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus nihil nisi grave, moderatum, ac religione plenum præferant; levitia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem. Idem desiderat Clementis V. cum ait (Clementina, Cum et de concessione præbende): Ad beneficium promovendus debet esse vitæ laudabilis, & conversationis honeste. Et Innocentius III. Sane adjicimus, inquit (Cap. in Lateranensi de præbendis & dignitatibus), ut illos representare procurent, quos vel conversatio notos reddit, vel commendat probabile testimonium Prælatorum.

Quest. 3. Quenam scientia requirit, ut quis ad Beneficium promoveatur?

Resp. Ex S. Carolo (Aeth. Ecclesie Mediol. lib. 3. tit. de Examine eorum qui præficiendi sunt): Qui causa Beneficii ejusvis generis ad examen accedit, de eo hæc investigentur, an teneat, quæ scitu necessaria sunt ad functiones illius Beneficii recte, riteque præstandas. Ex quo sequitur, plus scientiæ requiri in Episcopo, quam in Parrocho; & plus in Parrocho, quam in simplici Beneficiato.

Quædam etiam Beneficia, puta Decanatus, Archidiaconatus, Præbendæ Theologales, & alia, gradum aliquem exigunt in Theologia, aut Jure Canonico; unde in Concilio Tridentino (c. 12. sess. 24. de ref.) ita statuitur: Nemo deinceps ad dignitates quascumque, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem vigesimum quintum annum attigerit, & in Clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria, ac morum integritate commendetur: Archidiaconi etiam, qui oculi dicuntur Episcopi, sint in omnibus Ecclesiis, ubi fieri poterit, Magistri in Theologia, seu Doctores, aut Licentiati in Jure Canonico.

Quest. 4. Quenam scientia requiritur in Episcopo?

Resp. Debet præcipue habere scientiam sacre Scripturæ & Canonum (Can. Hoc ipsum 33. l. 2.), quos Non electione proprii arbitrii sancti Patres, sed potius ex sententia divini iudicii sanxerunt. Unde in Canone sic statuitur (Can. Omnes Psallentes, dist. 38.): „Inquiratur autem diligenter a Metropolitano, qui ad Episcopatus est promovendus gradum, si in promptu habeat legere scrutabiliter & non transitorie, tam sacros Canones & sanctum Evangelium, quam divini Apostoli librum, & omnem divinam scripturam, atque secundum mandata conversare, & docere sibi populum commissum. Substantia enim summi sacerdotii nostri sint eloquia divinitus tradita, id est, vera divinarum Scripturarum disciplina. Quod si disceperit, & ita libenter facere & docere minime spononderit, nullatenus ordinetur. Ait enim Propheta Deus: „Tu

B 3

scien-

30 Tractatus I.
scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.

Quæst. 5. Tenentur-ne Parochi scire sacros Canones & sacram Scripturam?

Resp. Constat ex pluribus Conciliis, id expresse Parochis impositum & præceptum. In Concilio Toletano sic habetur (Can. Ignorantia, dist. 38.): *Sciatis ergo sacerdotes Scripturas sanctas & Canones, ut omne opus eorum in predicatione & doctrina consistat, atque edificent cunctos tam fidei scientia, quam morum disciplina.* Idem statuere videtur summus Pontifex Cælestinus: Nulli, inquit (Can. Nulli sacerdotum, dist. 83.), *sacerdotum liceat Canones ignorare, nec quidquam facere, quod Patrum possit regulis obviare.* Demum Siricius Papa diserte ait (ep. 1. ad Himerium Tarracensem, c. 15.), quod *Statuta Sedis Apostolicæ, vel Canonum venerabilia definita, nulli sacerdotum ignorare est liberum.* Per Sacerdotes autem principaliter Parochi intelliguntur, quibus præcipue, ob dignitatem status, & necessitatem populi commissi, convenit sacras Scripturas intelligere, & ita Canones nosse, ut utiliter conscientias regere valeant.

Quæst. 6. Tenentur-ne Episcopi & Presbyteri plene scire, quidquid in sacra Scriptura & Canonibus continetur, & ea omnia, quæ ad proprium spectant ministerium?

Resp. Juxta Innocentium tertium sufficit, ut habeant scientiam convenientem, ait enim (Cap. Cum nobis aliam de electione & electi potestate), *Illius quoque literaturæ, licet non eminentis, tamen convenientis, electus existat, ut pro defectu scientiæ ab electione non deberet excludi: Et juxta Glossam: Eminens scientia bene est desideranda in Prælato, competens toleranda.*

Quæst. 7. Quid vocas scientiam eminentem in Episcopo & Parocho desiderandam, quid vero scientiam convenientem, seu competentem, quæ ipsis sufficit?

Resp. Scientiam reputamus eminentem, ait Innocentius IV. (in c. Cum in cunctis de electione & electi potestate) quæ subtilis questiones discutere & definire novit, & in promptu responsiones habet: ille habet mediocrem, qui scit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia nesciat respondere; & qui in libris veritatem eorum, quæ scire tenetur, scit quærere, atque in promptu omnia non habeat.

Quæst. 8. Qui, ut Beneficium consequatur, quod Doctor gradum desiderat, hunc gradum in aliqua Universitate sine debita scientia assequitur, peccat ne, & tenetur-ne Beneficium deferere, quod per talem gradum obtinuit, quia tale Beneficium in mente graduatis assignato vacavit?

Resp. Certum est, quod obtinens Beneficium requirens Doctoris gradum, absque scientia necessaria, peccat, & tenetur illud dimittere, nisi possit brevi scientiam com-

comparare necessariam ad Beneficii functiones omnes exercendas, & gradui Doctoris convenientem: Ratio est, quia ad possidendum Beneficium, quod ex Tridentina Synodo gradum Doctoris requirit, necesse est, ut quis ea ornatur scientia, quam hujusmodi gradus exigit; cum Concilium non aliam ob causam hunc gradum requirat, nisi quia credidit, scientiam tali gradui convenientem, necessariam esse ad obeunda munia talium Beneficiorum. Cumque hæc Concilii Tridentini ratio semper subsistat, consequens est in casu proposito, eum non posse retinere Beneficium, quod Doctoratus gradum exigit, qui scientiam Doctoris non habet: quia, ut habetur in regulis Juris (Reg. Certum est, q3. de reg. jur. in 6.) *Certum est, quod is committit in legem, qui legis verba complectens, contra legis nititur voluntatem.*

Secundo, constat, eum qui Beneficium consecutus est ratione Doctoratus, quem pretio aut favore comparavit sine debita scientia, teneri tale Beneficium dimittere; quia collatio Beneficii ei facta ita nulla est, ac si facta fuisset in favorem alterius, qui talem gradum non haberet; Concilium enim Tridentinum voluit, graduatis in collatione Beneficiorum cæteris præferri, ut viris doctis ea Beneficia conferrentur, non autem iis qui Doctoratus gradum sine debita scientia haberent; quod etiam evidenter patet in Constitutionibus Regum Gallie in executionem sacrorum Canonum sæpius editis, in quibus asseritur, collatores ordinarios & Patronos Ecclesiasticos non teneri conferre graduatis simplicibus Beneficia vacatura in mensibus dictis graduatis assignatis, nisi competenti tempore studuerint (Henricus III. Rex Gallie, an. 1585.).

Unde etiam in Concilio Toletano (ann. 1590.) sic statuitur: *Ad Doctoratus lauream, gradusque alios, si soli promoveantur, qui vitæ integritatem, studii tempus dignum, doctrinæ eruditionisque speciem severo examine præbuerint.*

In Concilio autem Lateranensi sub Leone X. (juxta quod collatores Beneficia in Regno Gallie vacantia tenentur conferre graduatis) ita statuitur: „ Monemus, autem præfati Regni Universitates sub pena privationis omnium & singulorum Privilegorum a nobis, & Sede Apostolica obtentorum, ne Collatoribus seu Patronis Ecclesiasticis habeant aliquos nominare, nisi eos, qui secundum præfata tempora studuerint, (tempus autem competens est, decennium in Magistris, seu Licentiatis, aut Baccalareis in Theologia; septennium vero in Doctoribus, seu Licentiatis in Jure Canonico, Civili, aut Medicis; quinquennium autem in Magistris seu Licentiatis in Artibus, cum rigore examinis a Logicalibus inclusive aut in ulteriori Facultate) & secundum dictarum Universitatum statuta, ad gradus, & non per saltum profecti fuerint.

32 Quod si secus fecerint, ultra nullitatis poenam, quã in præfatarum nominationum litteris declaramus, Universalitatis ipsas nominandi Privilegio ad tempus, secundum culpæ qualitatem, suspendemus.

Quest. 9. Quanam ætate obtineri possunt Beneficia?

Resp. Sacrum Concilium Tridentinum (Sess. 23. de ref. c. 6.) statuit, ut, Nullus ante decimum quartum annum Beneficium possit obtinere. Et ut (Ib. Sess. 24. de ref. c. 12.) Nemo ad dignitates quasvis, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem vigesimum quintum ætatis annum attigerit. Præterea decernitur in Canone (Cap. Cum in cunctis, de electione & electi potestate), ut, Nullus in Episcopum eligatur, nisi qui jam trigessimum ætatis annum exegerit. Notandum tamen est, quod juxta Concilium Lateranense sub Leone decimo vigesimuseptimus tantum ætatis annus requiritur; nam sic habetur in dicto Concilio (Sess. 11.): Statuimus & ordinamus, quod Rex Francie, unum gravem Magistrum, in 27. sue ætatis anno ad minus constitutum, nobis & successoribus nostris Romanis Pontificibus nominare possit. In Gallia etiam requiritur tantum decimus quartus annus completus ad obtinendum Canonicatum in Ecclesiis Cathedralibus, decimus autem in Collegialibus; & absolute loquendo, Beneficium simplex intra octavum annum obtineri potest.

Quest. 10. Exigitur-ne necessario, ut ad Beneficium promovendus Ordines habeat repositos ad Beneficii functiones exercendas?

Resp. In Canone Licet (Can. Licet Canon. de electione & electi potestate, in 6.) solummodo requiritur, ut intra annum, a sibi commissi regiminis tempore nummandum, se faciat ad sacerdotium promoveri is, qui ad regimen assumitur Parochialis Ecclesiæ. Et Concilium Tridentinum statuit, ut Episcopi & Canonici in capitulo congregati (Sess. 24. de ref. c. 1.), Neminem etiam deinceps ad dignitatem, Canonicatum, aut portionem recipiant, nisi qui eo ordine sacro sit initiatus, quem illa Dignitas, Præbenda, aut portio requirit, aut in tali ætate, ut infra tempus a jure & ab hac sancta Synodo statutum initiari valeat. Et sessione septima (de ref. c. 12.) jam decretum fuerat, ut Facultates de non promovendo concessæ, ad annum tantum suffragentur.

Quest. 11. Præter mores, scientiam, & ætatem, consideratur-ne præterea ad Beneficia rite obtinenda vera Dei vocatio?

Resp. Omnino necessaria est Dei vocatio in omni Beneficiorum genere, & in iis præsertim, quibus annexa est cura animarum; quia nemo sperare debet se posse utiliter aliorum salutem procurare, sicut tenetur in talibus Beneficiis, nisi a Deo sit vocatus: quemadmodum enim ad solum Deum pertinet benedictionem & incrementum dare verbi semini, dicente Apostolo (1. ad Cor.

Cor. c. 3.), quod: Neque qui rigat, est aliquid, neque qui plantat: sed qui incrementum dat, Deus; ita quos Deus ipse non vocavit, neque misit, hanc ab eo benedictionem expectare minime debent. Quomodo enim, inquit idem Apostolus (Ad Rom. c. 10.), predicabunt, nisi mittantur? Unde sanctus Gregorius Papa: Sicut, inquit (Can. in scripturis, 8. q. 1.), locus regiminis desiderantibus negandus est, ita fugientibus offendendus; & sicut scriptum est, Nec quisquam sibi sumat honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron. Unde merito exclamat sanctus Bernardus (S. Bern. Serm. in Cant.): Ad regimen animarum sese ingerere quantã impudentia est.

Quest. 12. Quo pacto dignoscere quis poterit, se a Deo ad Beneficium vocari, aut ad aliud Ecclesiasticum munus?

Resp. Primo: Unusquisque, ait S. Ambrosius (S. Ambros. lib. 1. Officior. cap. 44.) suum noverit ingenium, & ad id se applicet, quod sibi aptum elegerit: itaque quid sequatur, prius consideret: non solum bona sua noverit, sed etiam vicia cognoscat. Videat igitur, an habeat eas partes, & dotes, quas Concilia requirunt, scientiam, bonos mores, & cætera: utrum possit videri idoneus ad tale Beneficium suscipiendum, & digne Deo administrandum. Consideret in primis, Deum neque ignaros, neque vitiis deditos, neque eos qui nullum in pietate progressum fecere, ad obtinenda Beneficia vocare, quibus annexa est animarum cura.

Secundo, Deum oret per se & per alios, ut suam voluntatem dignetur manifestare, exemplo ipsiusmet Christi, qui, ut offenderet necessitatem orationis in discernenda vocatione Dei, antequam Apostolos eligeret (Lucæ c. 6.): Exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei: Et cum dies factus esset, vocavit discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominavit.

Tertio, exploret quis, utrum, juxta Concilium Tridentinum (Sess. 21. de reformatione c. 16.) Judicio sui Episcopi sit utilis aut necessarius suis Ecclesiis. Et antequam Beneficium quodcumque suscipiat, sincere paratus sit proprio Episcopo obtemperare, cuiusque voluntatem humiliter exequi: quia ut plurimum nemo melius Dei vocationem agnoscat, quam Episcopus, qui suo munere rite fungitur, & præscriptas a Deo & Ecclesia regulas sequitur.

Quarto, videndum est, & attente examinandum, an quis mediis omnino licitis ad Beneficium pervenerit; an ambierit; an quaesierit; an aliquod obsequium præfanguineorum ope id obtinuerit; utrum parentum aut conparentum, potius quam personalis alicujus meriti consideratione electus fuerit; utrum nec per se, nec per alios conventio aliqua facta fuerit, quæ licet ab hominibus non improbetur, apud Deum tamen facile reprobatur; utrum graviorem quam par est imponi patiatur pensio-

nem, quæ tertiam partem reddituum Beneficii superet, aut non relinquat, unde Beneficiarius vivere possit, aut quæ sine legitima causa sit imposita; utrum nullam Capellaniam fundaverit permutationis causa; denique coram Deo quisque seipsum interroget, utrum vere dicere possit, se tale Beneficium non concupisse, aut in tale ministerium se non ingessisse, ita ut a Deo potius quam a se ipso ad id vocari videatur.

Quinto, nullum acceptari debet Beneficium sine prævio sapientium in Domino virorum consilio, qui nulla humana ratione moveantur, sed unice gloriam Dei querant, multo magis divinum cultui quam humanis rebus intenti.

Sexto, nullam omnino intentionem malam habere debet, qui Beneficium suscipit; sed potius sincerum animum querendi non gloriam mundanam, non opes, non vitam quietam & voluptuosam; sed laborem, Dei gloriam, salutem animarum, & propriam sanctificationem.

Hanc dispositionem requirit Tridentina Synodus (sess. 21. de ref. c. 4.) in iis, qui initiandi sunt prima Tonsura, sine qua nulla Beneficia obtineri possunt: *Prima Tonsura*, inquit, *initientur, de quibus probabilis conjectura sit, eos non secularis iudicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidem cultum præstent, hoc vite genus elegisse. Universos siquidem, inquit sanctus Bernardus (super hæc verba: Ecce nos reliquimus omnia), in ordinibus Ecclesiasticis constitutos, honorem querentes proprium, & divitias, seu corporis voluptates, postremo quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi, manifeste prorsus & indubitanter non ea, quæ a Deo est, gratia, sed quæ omnium radix malorum est cupiditas, introducit.*

CAPUT III.

De recta intentione, quam habere debet, qui Beneficium suscipit.

Quest. 1. Quenam debet esse ejus intentio, qui ad Beneficium assumitur?

Resp. Intendere debet Deo & Ecclesiæ fideliter inservire, sicque propriam salutem operari: *Ut Deo fidem cultum præstet*, inquit Concilium Tridentinum loco citato. Et sanctus Bernardus, seu potius ejus Secretarius Hodefredus Abbas Igniacensis, & postea Claravallensis (ib.): *Qui ea intentione, inquit, gradus Ecclesiasticos & ministeria Sanctuarii querit, imo queritur, & sine curis sæculi in sanctianonia cordis, & corporis vivit, illuminandus accedat ad Dominum, & suam pariter at proximorum operetur salutem, orationis studio deditus, & verbo prædicationis.*

Quest. 2. Quenam sunt in captandis Beneficiis vitiosæ plurimorum intentiones, quæ caute vitandæ sunt?

Resp. Plurimæ enumerari possunt: prima est, quando Beneficium ex spiritu superbiæ & ambitionis inquie-

te suscipitur: nam; ut ait sanctus Leo (*Can. Principatus*, l. 1. q. 1.): *Principatus, quem ambitus occupavit, etiam moribus aut actibus non offendit: ipse tamen initii sui est perniciosus exemplo; & difficile est, ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.* Unde merito reprobanur in Concilio Toletano relato in Canone (*Can. Qui in aliquo, dist. 51.*) *Qui ambitu honorem querunt.*

Quem enim, inquit sanctus Joannes Chrysostomus (in Hom. 2. in Acta Apostol.), conscium adibis, si procuraris vel per te ipsum, vel per alium? quibus oculis obtueberis illum, qui tibi fuit auxilio? quid habebis, quod excuses? Etenim qui nolens & invitatus compellus est, habiturus est aliquam excusationem. Quamquam maxime & hic privatus est venia, nisi quod ad hoc coactus habet aliquid excusationis. Cogita, quid acciderit Simon. Quid enim refert, si non das pecuniam, sed pecuniæ loco adularis, subornas, multaque machinaris? Pecunia tua sit tecum in perditionem, ad illum dictum est; & his dicitur: Ambitio tua sit tecum in perditionem, quoniam putasti, ambitu humano parari donum Dei.

Quapropter, juxta mentem S. Greg. Pp. (l. 7. ep. 110. aut 112.) Sicut is qui invitatus renuit, quesitus refugit, sacris est Altaribus admovendus; sic qui ultro ambit, vel importune se ingerit, procul dubio est repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora ascendere, quid agit, nisi ut crescendo decreseat; & ascendendo exterius, interius ad profunda descendat?

Secunda intentio prava est, quæ ex cupiditate nascitur, quæ plures redditus tantum & divitias sibi avaro animo proponunt: quod tamen ipsi fortasse non contingeret, si adverterent ad illud Divi Augustini (in serm. Domini in monte lib. 2.): *Si intentio nostra appetitu rerum temporalium inquinetur, ipsum quoque opus ea intentione susceptum sordescit.* Unde sanctus Carolus, in Concilio Mediolanensi secundo, ita loquitur: *A clero evellatur & extirpetur prava illa bonorum temporalium cupiditas, & illicitus Beneficiorum Ecclesiasticorum ambitus.* Et sanctus Bernardus (*de vita & moribus Cleric. c. 5.*): *Si Beneficium, inquit, eo querit aut tenet animo, eoque intuitu, ut hujus vitæ habeat necessaria, evangelizat, ut manducet, & perversa nimis ordine Celestibus terrena mercatur; quia scilicet finem ad media refert, cum media referre debeat ad finem; Deo & Ecclesiæ servit, ut vivat, cum vivere potius debeat, ut Deo & Ecclesiæ fideliter inservire possit.*

Idcirco sanctus Antoninus expresse docet (p. 2. tit. 3. c. 3. §. 4.), quod *Querere aut appetere hujusmodi Cura principaliter propter honorem & divitias, quæ inde sequuntur hominibus, videtur esse morale; & ratio est quia est contra ordinem christianitatis; est enim de ordinis dile-*

dilectionis, ut diligatur prius salus animarum quam corporum. Quapropter Concilium Bituricense (ann. 1584. tit. de Benef. §. 1.) diserte ita statuit: Cum beneficium Ecclesiasticum non otiosis, sed officium suum exequentibus sit constitutum, cum, & propter officium detur beneficium: denuntiat hæc Synodus omnibus cuiuscumque gradus, & conditionis, qui Beneficia Ecclesiastica solius temporalis proventus gratia suscipiunt, eos non facere fructus suos, sed ad restitutionem teneri.

Tertia prava intentio est, cum quis vitæ mollioris, otiosæ, & voluptuosæ studio Beneficia & munera suscipit Ecclesiastica, contra Conc. Trid. mentem (sess. 25. de ref. c. 1.); dum Clericis ita loquitur: Ac se non ad propria commoda, non ad divitias, aut luxum, sed ad labores & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant.

Dionysius Carthusianus vehementer invehitur in Clericos, qui cum tali intentione Beneficia consequuntur.

Qui, inquit (lib. contra pluralitatem beneficiorum) Ecclesiastica Beneficia optant, quarunt, impetrant, suscipiunt, non intuitu spiritualis boni, puta divini officii, ut scilicet competentiam habentes, Deo devotius quietiusque ministrent, sed intuitu commodi temporalis; isti sunt subverfores rectissimi ordinis rerum, atque in temporalibus finem sibi constituunt. Idcirco mortaliter peccat, etiam unicum Beneficium competentialiter cupiendo, obtinendo, habendo. Tales sunt omnes qui amore temporalium divitiarum, aut carnalium deliciarum, seu transitoriorum bonorum, Ecclesiastica beneficia querunt, procurant, seu habent.

S. Thomas idem jam asseruerat, his verbis (Quodlib. avt. 15.), Si aliquis hac intentione plura Beneficia habeat, ut sit ditior, ut lautius vivat, ut facilius ad Episcopatum perveniat in aliqua Ecclesia, ubi est prebendatus, non tolluntur prædictæ deformitates, sed augentur: quia cum tali intentione & unum Beneficium habere, quod nullam inordinationem importat, esset illicitum.

C A P U T IV.

De Obligationibus eorum, qui Beneficia conferant, aut ad illa nominant.

Quæst. 1. P Otest-ne Beneficium conferri indigno?

Resp. Id fieri omnino non potest sine gravi Dei offensa; quæ non modo repugnat talis collatio aut nominatio juri Ecclesiastico id expresse prohibenti, cum in Concilio Tridentino (sess. 7. de ref. c. 3.) statutum sit, ut etiam Inferiora Beneficia personis dignis & habilibus conferantur: verum etiam talis collatio indigno facta, adversatur juri naturali & sensui communi; nam, ut dictum alibi fuit, cum Beneficium detur propter officium, id est, ut exercentur functiones Benefi-

cio

cio convenientes, conferri iis non debet, qui carent requisitis ad munera obeunda.

Quæst. 2. Quid intelligitur per personam indignam?

Resp. Id explicat Concilium Tridentinum (sess. 24. c. 12. de reform. S. Thom. Quodlib. 8. avt. 6.), dum ait: Nemo deinceps ad dignitates quascumque promoveatur, nisi morum integritate commendetur. Et juxta Divum Thomam, dicendum est: Quod oportet eligere ad prelationem, vel Ecclesiasticum officium, aliquem qui sit bonus simpliciter, quia per quodlibet mortale peccatum aliquis redditur indignus ad quodlibet spirituale exercendum. Ex quo sequitur, quod saltem quolibet habitu mortalis peccati carere debet qui ad Ecclesiastica Beneficia promovetur; ac proinde mortaliter peccaret collator, qui eum eligeret, quem sciret in prava peccandi consuetudine versari. Demum generaliter loquendo, per personam indignam intelligitur ille, qui non habet omnia requisita ad exercendas Beneficii functiones digne Deo.

Quæst. 3. Numquid sufficit ad exonerandam conscientiam collatoris, quod sciat aliquem non esse indignum, ut illi Beneficium recte conferat?

Resp. Ut huic difficultati recte respondeatur, præmittendum est, collatorem Beneficii, cum non possit eligere licite indignum, ut mox diximus, peccare, quoties eligit hominem sibi ignotum, quia se committit periculo eligendi indignum; proindeque scire debet, eum, quem electurus est, habere dotes requisitas, quæ eum tali Beneficio reddant dignum. Et ratio est, quia ut is, qui ius habet conferendi Beneficium, minister ac dispensator fidelis habeatur bonorum Ecclesiæ secundum Apostolum, debet saltem eandem adhibere curam, ut bonos ministros Ecclesiæ eligat, quam suspenderet in negotio temporali alicujus momenti: proindeque queniadmodum nemo vellet eligere in administratorem bonorum suorum temporalium, hominem, quem non sciret idoneum fore & capacem ad ea utiliter gerenda; ita nec collator Beneficium conferre debet illi, quem nescit habere qualitates requisitas ad obeunda illius munia, & functiones convenientes rite exercendas.

Unde Concilium Tridentinum (sess. 23. de reform. c. 9.) statuit, ut Nullus ante decimum quartum annum Beneficium possit obtinere; quia scilicet ante eam ætatem sciri vix potest, an is qui eligitur, habeat dotes requisitas ad Beneficium etiam simplex obtinendum; quod certe a bonis moribus præsertim pendet. Unde concludere licet, Beneficium conferri non posse puero, qui non est idoneus ad id obtinendum, sub specie ac prætextu, quod aliquando futurus est idoneus. Constat enim experimento quotidiano pueros qui aliquam spem dabant se utiliter Ecclesiæ intervituos in aliquo Beneficio, obtento tali Beneficio, superbire, studium negligere, seque ad aliquod officium Ecclesiæ præstandum inu-

tilis

tiles ineptosque residere; habito enim sine, cessat ut plurimum motus ad finem.

Verum si nequeunt pueris Beneficia simplicia conferri absque periculo nocendi Dei & Ecclesie servitio, potiori Jure Canonicatus, aut Beneficia curam animarum habentia eis conferri non debent, sub pretextu dispensationis, ut plurimum per subreptionem obtenta. Etenim cum hæc Beneficia gravioris sint momenti, diligentius requirunt examen, ut digniores possint eligi, & non illi quibus rei alicujus temporalis administratio ea in ætate non committeretur, quamvis maxima spes esset, eos aliquando habituros requisita ad illud negotium recte agendum.

Hac in re, ut refert Guillelmus Parisiensis Episcopus: (*in tractat. de Collatione Benef. c. 3.*) Pulchre Episcopum habentem pyrum onustam fructibus, & volentem Archidiaconatum conferre Robinulo nepotulo suo, quidam delusus: cum interrogaret Episcopus, cui pyrum illum committeret custodiendam, & responsum esset a quodam, ut illam memorato Robinulo committeret, Episcopus respondit, Absit, quia pyra illa omnia devoraret. Dixit Episcopo: Domine, quis ille committeretis Robinulo tot milita animarum custodiendam, cui tam paucam pyram committere non audeatis?

Quest. 4. Qui Beneficia tantum permutant, resignant, aut ad ea præsentant, tenentur-ne eligere dignos?

Resp. Constat, hos omnes teneri ex Concilio Tridentino (*sess. 21. c. 1.*), in quo sic decernitur; Omnes vero & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quocumque jus quacumque ratione a Sede Apostolica habent, sancta Synodus hortatur & admonet, ut meminerint eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesie magis utiles ipsi judicaverint, præfici diligenter curaverint. Quod licet ad Episcopos spectare videatur, ad reliquos tamen extendi recte potest; quia Papa aut Episcopi qui omnia Beneficia de jure conferre debent, non majorem Patronis potestatem concessere, quam ipsi habuerint; cum igitur consistet ex dictis, summum Pontificem & Episcopos teneri dignos eligere ad Beneficia, ad id etiam tenentur Patroni, quicumque sint.

Idem etiam dicendum est de iis, qui resignant, aut permutant aliquod Beneficium, quia, ut infra dicitur, præcipua eorum intentio esse debet, procurare utilitatem Ecclesie: quod certe non facerent, si resignarent aut permutarent in favorem minus digni, & in hoc committerent grave peccatum: acceptionis personarum; quod etiam extendi debet ad eos, qui facultatem aliquam habent nominandi & eligendi; qui grave damnum inferunt Ecclesie juxta qualitatem Beneficii, dum indignum nominant, aut in favorem illius resignant, vel permutant, ut suo loco plenius inferius demonstrabimus.

Quest. 5. Nonne possunt Patroni rem totam committere

tere judicio Episcopi, qui titulum aut formam dignam conferre debet illis, quos nominant vel præsentant ad Beneficia?

Resp. Tenentur Patroni præsentare eos quos judicant digniores & aptiores, aliter enim inciderent in peccatum acceptionis personarum: nec ideo in conscientia tuti censendi sunt, quia dicunt, se rem committere judicio Episcopi eos examinaturi. Primo, quia juxta Concilium mox relatum, tenentur Patroni præsentare digniores. Secundo, quia experientia compertum est, eos qui Episcopi Diocesani judicio censentur indigni, quique ab eo forma dignum consequi minime possunt, ad alios recurrere, variisque modis obtinere ut plurimum, quod a proprio Episcopo habere non potuerunt; quod satis ostendit, examen Episcopi non liberare Patronum ab obligatione digniores eligendi. Addo etiam, nonnullas esse indignitatis rationes, quæ cum probari non possint in foro externo, non dant locum Episcopo, ut recuset talem formam dignam.

Quest. 6. Potest ne aliquis tuta conscientia ab alio Episcopo postulare formam dignam, quando proprius Episcopus Beneficii illud recusavit?

Resp. Ex S. Gregorio (*Can. Sententia, 11. q. 3.*), *Sententia Pastoris sive iusta, sive injusta fuerit, timenda est*: unde recusatus a proprio Episcopo, timere debet, ne cupiditas, aut ambitio obtinendi Beneficium perstringat oculos, & efficiat ut judicet, se injuste rejectum fuisse ab eo, quem Deus constituit immediatum & legitimum suarum ovium judicem & custodem. Attamen si injustitia Episcopi esset notoria, certum est, posse haberi recursum ad superiorem.

Quest. 7. Quomodo se gerere debet Metropolitanus, aut Episcopus delegatus autoritate Apostolica, cum ab Ordinario recusatus, ad eum recurrit, ut obtineat formam dignam pro Beneficio?

Resp. Debet postulante examinare super recusationis causis, & videre, utrum bene vel male judicatum sit, non autem ipsum iterum examinare; ideoque processum verbalem, quem vocant, ab Ordinario factum requirere debet, & in illo contentas causas recusationis expendere. Et si recusatus esse veritati, aut se ab Episcopo insum contrarium esse veritati, aut se ab Episcopo interrogatum fuisse super his quæ scire minime tenebatur pro qualitate Beneficii, cum ipso procedi debet, sicuti in omnibus passim appellationibus, in quibus iudex, ad quem recurritur, cognoscit tantum an bene, vel male appellatum fuerit, non autem de re ipsa.

Ratio est, quia si Metropolitanus, aut Episcopus delegatus rejectum ab Episcopo suo de novo examinaret; sæpius injuste condemnaret Episcopos proprii recusationem; cum fieri possit, ut iuste rejectus, postmodum iis rebus studuerit, quas ignorabat.

Id etiam constat ex verbis Bullæ, in qua datur Episcopo delegato facultas judicandi: *Consisto de evidenti gravamine & injusta recusatione*; quæ verba satis ostendunt, Episcopum delegatum non habere jus examinandi eum, qui rejectus fuit ab Ordinario, nisi postquam per examen processus verbalis cognoverit illum injuste fuisse rejectum.

Id ipsum sancte decrevit Divus Carolus his verbis (*Concil. Mediol. 1. tit. de Beneficiorum collatione.*): *Omnibus singulisque Notariis, Cancellariis, Secretariisque prohibitum deinceps sit, ne si ejusmodi delegata executionis acta consecraverint, eorum partem ad Canonum præscriptum edant: sed acta omnia & singula ab se ob eam causam conscripta illis ipsis ad alterum istiusmodi executionis judicem dent; ut hic, quid a priore iudice actum, decretumve sit, scire possit, ne in Beneficio conferendo subreptio obreptione indebita insit.*

Quest. 8. Tenentur ne collatores Beneficiorum eligere non solum dignum, sed etiam digniorem, quando agitur de Beneficio cum cura animarum?

Resp. Tenentur omnino, & decretum Concilii Tridentini (*sess. 24. c. 2.*) dubitare non sinit, quin Electores, Patroni, & similes incidant in peccatum mortale acceptionis personarum, dum dignum præferunt digniori; decernit enim Concilium: *Eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesie magis utiles ipsi judicaverint, præfisci diligenter curaverint.*

Idem etiam probari posset ex Constitutione Pii V. in qua sic habetur (*De collatione Ecclesiarum Pavochial.*):

„ Ut non solum dignis, sed etiam magis idoneis re-
„ pertis, juxta Concilii Tridentini Decretum, Para-
„ chiales Ecclesie conferantur, volumus, & eadem
„ autoritate decernimus: quod si Episcopus minus
„ habilem, posthabitis magis idoneis, elegerit, possint
„ illi, qui relictæ fuerint, a mala electione hujusmo-
„ di, ad Metropolitanam appellare; & consilio de
„ prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque revoca-
„ to, Parochialis magis idoneo per eundem iudicem
„ appellationis autoritate nostra conferatur.

Unde etiam in Concilio Provinciali Urbinatensi, a Felice Tiranno Archiepiscopo, anno 1569. congregata (*tit. de Beneficiis*), sic statuitur: „ In beneficiis per
„ Episcopos conferendis, curam præsertim animarum
„ habentibus, Sacrorum Canonum instituta, Conci-
„ liarique Decreta quæcumque quam diligentissime ob-
„ serventur, humana quavis affectione postposita; iis-
„ que dumtaxat, quos ob eorum virtutes, ac merita
„ digniores, & vacanti Ecclesie utiliores, Episcopi ju-
„ dicaverint, eadem conferant, juxta Sanctissimi D.
„ N. Pii V. Bullam. Quos autem non religione, at-
„ que animi devotione beneficia appetere prospexerint,
„ sed ut Ecclesiasticis bonis ditati, vel suos potissimum

„ juvent, vel proprio commodo indulgeant, ne simplici-
„ bus quidem beneficiis dignos esse judicent.

Demum S. Augustinus explicans hæc verba Epistolæ Jacobi (*S. Aug. in Ep. 29. in c. 1. Jacobi 20.*); *Nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi: Non est putandum, inquit, leve esse peccatum in personarum acceptione habere fidem Domini gloriæ; quis enim ferat eligi divitem ad sedem honoris gloriæ Ecclesiæ, contempto paupere instructiore, & sanctiore? Unde S. Gregorius Papa in duabus Epistolis loquens Episcopis electoribus, sic dicit (*l. 4. ep. 47. & lib. 9. ep. 74.*): Ille qui Deo placuerit, & utilior visus fuerit, ordinetur.*

Verum quia, non obstantibus tam validis, inconcussis, radioque solari clarioribus autoritatibus, adhuc insurgunt Doctores prurientes auribus, docentesque licere collatoribus non eligere digniores ad Beneficia curata; Apostolica Sedes sequentem damnavit propositionem (*Decretum Innoc. XI. contra 65. Propos. 47. Propos. damnata*): „ Cum dicit Concilium Tridentinum, eos
„ alienis peccatis communicantes mortaliter peccare,
„ qui nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi
„ judicaverint, ad Ecclesias promonent; Concilium vel
„ primo videtur per hoc *Digniores*, non aliud signifi-
„ care velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto
„ comparativo pro positivo: vel secundo locutione mi-
„ nus propria ponit *Digniores*, ut excludat indignos,
„ non vero dignos: vel tandem loquitur tertio quando
„ fit concursus.

Quest. 9. Tenentur ne collatores non tantum dignum, verum etiam digniorem eligere, quando agitur de Beneficio simplici?

Resp. Videtur quod omnia Beneficiorum genera conferri debent non solum dignis, sed etiam dignioribus; quia ex D. Thoma (*2. 2. q. 63. art. 3. ad 1.*): *Si minus digni, & simpliciter, & per respectum ad bonum commune, dignioribus præferantur, est peccatum acceptionis personarum in dispensatione spiritualium, quorum Prælati Ecclesiastici non est dominus, ut possit ea dare pro libito; sed dispensator, secundum illud 1. ad Corinth. 4. Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei.*

Idem S. Doctor rem in alio loco fusius exponit, iisque rationibus confirmat, quibus acquiescere debent omnes Electores, & Patroni, licet cupiditas procurandi Beneficia consanguineis, & amicis, ita eos excacaret, ut auderent quodammodo contemnere tanti Doctoris auctoritatem, licet plurimum summorum Pontificum judicio illius doctrina fuerit approbata, & de eo dicat Joannes 22. in Bulla Canonizationis, quod *Et si nulla alia extarent miracula, ob quæ sanctus hic canonizari posset, qualibet questionum, quas determinavit, & quilibet ar-*

ticulorum, quos scripsit, unum est per se miraculum. Tot igitur miracula fecit, quot articulos scripsit; quia omnes resoluit lumine plusquam humano.

Ita igitur disserit S. Doctor (S. Th. 2. 2. q. 63. art. 2. ad 3.): Ad hoc quod electio impugnari non possit in foro judiciali, sufficit eligere bonum, nec oportet eligere meliorem, quia sic omnis electio posset habere calumniam; sed quantum ad conscientiam eligentis, necesse est eligere meliorem, vel simpliciter, vel in comparatione ad bonum commune: quia si potest haberi aliquis magis idoneus erga aliquam dignitatem, & alius praeferatur, oportet, quod hoc sit propter aliquam causam; quae quidem si pertineat ad negotium, quantum ad hoc erit ille, qui eligitur, magis idoneus; si vero non pertineat ad negotium, id quod consideratur ut causa, erit manifeste acceptio personae.

Id ipsum clarius explicat S. Thomas, dum ait (Quodlib. 6. art. 9.): Non ergo Episcopus tenetur semper meliori simpliciter, id est sanctiori, sed tenetur dare meliori quoad hoc (id est, quod Beneficium percipiat) non enim potest esse, quod unum praeferat alteri, nisi propter aliquam causam, quae si quidem pertineat ad honorem Dei, & utilitatem Ecclesiae, quantum ad hoc ille est melior; si autem illa causa ad hoc non pertineat, erit acceptio personarum quae tanto est gravior, quanto in rebus divinis committitur.

Hic autem observandum est, rationes omnes Sancti Thomae superius allatas, aequae militare pro Beneficiis simplicibus, ac pro Beneficiis curatis, de quibus omnibus dicitur in Canone (Cap. Unico, tit. ut Ecclesiastica Beneficia sine diminutione conferantur). Non ex affectu carnali, sed discreto iudicio debuisti Ecclesiasticum Officium, & Beneficium in persona magis idonea dispensare. Verum tamen est, quod cum minus dignus digniori praerferatur dum agitur de Beneficio, cui annexa est cura animarum, peccatum est gravius, quam si ageretur de Beneficio simplici; sed ex alia causa, quia scilicet gravius inferitur damnum Ecclesiae, & saluti proximi: excepta tamen hac unica ratione, cetera militant etiam in collatione Beneficiorum simplicium; cum incuratur peccatum acceptationis personarum in spiritualibus, ex eo, quod minus dignus digniori praerponitur: cum fiat contra rectam rationem, & iustitiam, quae exigit, ut in dispensatione bonorum communium, utpote Beneficiorum, solum ratio habeatur meriti personarum, injuria etiam sit Ecclesiae, quae vult, ut magis idonei minus idoneis praeferantur, & bona a fidelibus data, ad maiorem Ecclesiae utilitatem conferantur.

Infideliter etiam agit praeferens digniori minus dignum, sicut infideliter ageret, qui debens ex officio eligere procuratorem, aut domesticum pro amico, eligeret scienter minus idoneum eodem pretio. Neque obijci potest leve damnum

num inferri Ecclesiae, quia Beneficia simplicia sunt, quae obligant tantum ad divinum officium, & ad celebrationem paucarum Missarum: Nam etsi obtinens tale Beneficium, tantum obligetur in foro externo ad recitationem privatam divini Officii: ratio tamen naturalis dicat, quod is, qui Ecclesiae reditus percipit, & de his vivit bonis, quae pietate fidelium ejus usibus sunt consecrata, juxta talentum sibi a Deo concessum laborare debet, & Ecclesiae inservire. Et licet nullum certum munus habeat, justum & aequum est, ut aliquod sibi procuret ab Episcopo, ne sententiam a Domino latam subeat (Matth. c. 25. v. 39.): Inutilem servum ejicite in tenebras exteriores: illic erit fletus, & stridor dentium. Inutilis autem est ille servus, qui bona domini manducat, eique nullum obsequium praestat.

Præterea cum Beneficia simplicia dignioribus non dantur, Dioecesis privatatur ministerio magis idonei, qui in illa propter tale Beneficium commoratus fuisset, & utilem operam praestitisset ad Dei gloriam, & animarum salutem: tota etiam fraudatur Ecclesia, quia non habens, unde honeste vivat, librosque & alia necessaria compararet, saepius negliget talentum sibi a Deo creditum ad conciones habendas, aut aliud ministerium Ecclesiasticum recte implendum; sicque fere inutilis erit Ecclesia, cui valde prodesse potuisset cum tali auxilio simplicis Beneficii.

Pauperes etiam privantur elemosynis, quas liberalius ut plurimum receperunt a dignioribus, quam a minus dignis, qui injuste praerferuntur. Ecclesiae quoque reparationibus, & ornamentis fraudantur, & digniori injuria fit aliquo modo, dum tale Beneficium, quod sua virtute mereri videbatur, minus digno, se spreto, confertur, nulla habita ratione majoris Dei gloriae.

Nocet etiam hæc injusta Beneficiorum distributio divinae gloriae, & Ecclesiae utilitati, dum removet stimulum & motivum, licet minus perfectum, quo multi Ecclesiastici excitari possunt ad studium sacrae Theologiae & Canonum, & ad pietatem ferventius amplectendam, certa spe ducti, nihil ipsis defuturum, si scientia ac virtute insignes essent, seque facile habituros quaecumque Beneficia etiam simplicia ad honestam sustentationem sufficientia. Et ita dici posset, illos qui Beneficia simplicia minus dignis conferunt, non minus Ecclesiae nocere, quam eos qui quotidianas distributiones Canonicis choro non intervientibus aequae darent, ac aliis qui Divinis officiis assidue interessent.

Præterea hæc perversa rerum communium distributio, majus etiam praerudicium affert; dum scilicet plures Clerici videntes, favore, precibus, ambitu, consanguineorum ope, non autem pietate, & doctrina Ecclesiastica, aut merito ullo obtineri Beneficia: ipsidem pravis mediis, plerumque simoniacis in praxi, eadem Beneficia conse-

qui nituntur, parumque curant eas sibi comparare dotes, quibus proximo utiles esse possent.

Denique damnum, quod Ecclesiae inferitur praefendo minus dignos dignioribus in distributione Beneficiorum simplicium, eo certe gravius est, quod saepius per saecula etiam integra durat; quia hic Ecclesiasticus minus dignus, renuntiando seu resignando Beneficium, imitatur ut plurimum exemplum illius, a quo illud accepit; & ita Beneficium minus digno tradit, & hic alteri, & ita deinceps; ita ut in die iudicii, in quo Deus, testante Psalmista (a) *Iustitias iudicabit*, saepius constare possit, collationem aut praesentationem factam in favorem minus digni, resecto illo, quem digniorem esse constabat, multorum malorum originem fuisse, variaeque impedisse bona: & ita gravissimum onus collatori, dum de aeternitate agit, impigisse. Eo magis, quod haec exempla scandalosa sunt, & pestis instar serpente solent, multosque impellunt ad imitandam hanc Beneficiorum iniquam distributionem, quae cum gravi Ecclesiae, & collatoris, seu praesentantis damno, saepius fieri videtur.

Unde non amplius miror, quod S. Antoninus, loquens de collatione Beneficiorum simplicium in favorem minus digni, dixerit, illam esse contrariam juri divino, & iustitiae distributivae; „Ad hoc, inquit (3. p. tit. 15. c. 1. §. 3.), ut quis valeat habere Beneficium simplex, vel praebendam, sufficit, quod major sit septennio; tamen quamvis jure humano non irritetur talis collatio, jure tamen divino illicitum est dare talia Beneficia talibus, nisi quando alii non inveniuntur; quia contra iustitiam distributivam est, si detur minus digno. Quamvis autem iste puer non sit indignus positive propter defectum, quia est innocens; respectu tamen illius est indignus, quia alius est dignior. Unde de contempto meliore, sanctiore, iustiore, dare alteri est grave peccatum, ut dicit Augustinus super Epistolam Jacobi „

Hinc etiam est, quod Innocentius III. graviter hac de causa arguit Archiepiscopum Mediolanensem; *Non, inquit (Cap. unic. tit. ut Ecclesiastica Beneficia si diminutione conferantur), ex affectu carnali, sed discreto iudicio debuisti Ecclesiasticum Officium, & Beneficium in persona magis idonea dispensare.*

Quaest. 10. Quo sensu intelligi debet, quod quis semper teneatur eligere digniorem?

Resp. Hoc ita intelligi debet, ut per acceptionem personarum dignus non praefatur digniori, verbi gratia, quia consanguineus est, aut amicus, aut a potentibus, vel amicis commendatus; nam si id fieret bona aliqua ratione, quae utilitatem Ecclesiae respiceret, tunc nul-

lum

(a) Ps. 64. v. 2. Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo.

lum omnino peccatum involveret. Unde non semper tenetur Episcopus conferre digniori aliquod Beneficium, quod parvam habet administrationem, dum iudicat, talem utilius Ecclesiae inferviturum in urbe. Ac proinde, dummodo prudenter agatur, & major Dei gloria attendatur, aut utilitas Ecclesiae in eligendo, praesentando, nominando, aut resignando, vel permutando; tunc proprie dignior eligitur, quia semper ille praefertur, qui attentis omnibus circumstantiis, magis idoneus videtur ad maiorem Dei gloriam in tali Beneficio procurandam; ita ut magis expedire videatur, ut talis potius, quam alius eligatur, licet fortasse alius sit magis pius, aut etiam magis doctus.

E contra vero quando quis propriis ducitur commodis, carnis & sanguinis affectu, spe alicujus obsequii, quod vel ab ipso nominato, vel ab ejus parentibus, consanguineis, aut amicis expectat; aut denique timore, seu amicitia male ordinata; in his omnibus casibus vix possibile est, ut dignior ad Beneficium nominetur, aut eligatur; quia illis affectibus obaecamur, iisque impellimur, ut in re tanti momenti creaturam Creatori praeferramus, & bonum privatum publico bono.

Quaest. 11. Per digniorem, intelligitur-ne semper doctior, aut sanctior?

Resp. Juxta Sanctum Thomam (2. 2. q. 63. art. 2. in corp.): „Dignitas personae potest attendi dupliciter; uno modo simpliciter, & secundum se; & sic majoris dignitatis est ille, qui magis abundat gratiae donis; alio modo per comparisonem ad bonum commune; contingit enim quandoque, quod ille, qui est minus sanctus, & minus sciens, potest magis conferre ad bonum commune propter potentiam, vel industriam saecularem, vel propter aliquid hujusmodi; ideo quandoque, absque acceptione personarum in dispensatione spiritualium, illi qui sunt simpliciter minus boni, melioribus praefertuntur. Sicut superius dictum est.

Quaest. 12. Potest-ne quis, tuta conscientia, conferre Beneficium consanguineo?

Resp. Potest, modo tamen principalis intentio, ob quam datur Beneficium, seu praecipuum motivum, non sit ipsa consanguinitas; nam, juxta S. Thomam (in 4. dist. 25. q. 3. art. 3. ad 7.): *Ille qui dat ratione consanguinitatis Praebendam alicui principaliter, peccat graviter.* Quod certe multum coram Deo considerari debet, antequam talis fiat electio, aut resignatio in favorem consanguinei.

Quaest. 13. Quomodo dignosci potest, an is, qui dat Beneficium consanguineo suo, det illud principaliter ratione consanguinitatis, aut ratione meritum?

Resp. Id facile cognosci poterit, observando in hac materia id, quod Sanctus Antoninus in materia usurae obser-

observavit: quod scilicet (p. 2. tit. 1. c. 7. p. 1.): *Dicitur intentio principalis, cum aliquis magis movetur ad mutuandum propter lucrum, quod sperat evenire, quam propter aliud: sed intentio secundaria dicitur, quando et sperat aliquid sibi dari ab eo, cui mutavit, ex sua liberalitate; tamen non illud eum movet, sed magis benevolentia, ita quod etiam si non crederet sibi aliquid dari ultra sortem, adhuc tamen mutaret.* Et ita in hac materia dicitur intentio principalis, cum aliquis magis movetur ad conferendum Beneficium propter consanguinitatem, quam propter dignitatem personæ, aut utilitatem Ecclesiæ. Sed intentio minus principalis, seu secundaria, dicitur, quando etiam confert consanguineo, tamen consanguinitas in se non movet eum, sed magis dignitas personæ, ita quod etiam si non esset consanguineus, adhuc tamen illi conferret propter utilitatem Ecclesiæ.

Quest. 14. Licet-ne Beneficium conferre consanguineo, quando id non fit ratione consanguinitatis?

Resp. Huic questioni expresse respondere videtur sanctus Thomas, dum ait (2. 2. q. 63. art. 2. ad 1.): „Quandoque consanguinei Prælati Ecclesiastici sunt æque digni, ut alii: & sic licite potest, absque personarum acceptione, consanguineos suos præferre, qui saltem in hoc præeminet, quod de ipsis magis confidere potest, ut unanimiter secum negotia Ecclesiæ tractent: esset tamen hoc dimittendum propter scandalum, si ex hoc aliqui exemplum sumerent, etiam præter dignitatem, bona Ecclesiæ consanguineis dandi.

Ex his Angelici Doctoris verbis patet, Beneficium non esse conferendum consanguineo, nisi ubi dignior illo non reperitur, & cum creditur magis idoneus, quam alii, ut Ecclesiæ unanimiter cum Prælato intersit; qua de causa, etiam juxta doctrinam sancti Thomæ, tamquam dignior haberi debet, propter utilitatem Ecclesiæ, quam is facilius, quam alii, procurare posse supponitur.

In his autem casibus magna prudentia, magnæque circumspeditione uti necesse est; quia scilicet periculum est, ne quis sibi aduletur in similibus collationibus in favorem consanguineorum, quos nonnulli imaginantur, & fingunt cæteris præferre propter solam majorem Dei gloriam, & Ecclesiæ utilitatem, cum revera caro, & sanguis magis ipsos movet, & impellit, imo quandoque excæcat, ad talem electionem faciendam.

Unde Petrus Cantor, non ignoti nominis author, qui duodecimo floruit sæculo, & ad Episcopatum Tornacensem electus fuit, de consanguineis loquens: „Sed quid, inquit (c. 43.), si æque honestus est, & dignus, ut extraneus; sed hoc periculosum est, & nisi probitas eius exigat, & excludat omnem infamiam, scandalum, & malum exemplum; quod de facili non fit: non enim exemplum a bene gestis nostris sumitur, sed a cortice, specie, & superficie illorum, non a veritate.

tate. Si enim dedi nepoti meo propter gratiam, alii utentur meo exemplo, ut dent suis magis propter naturam, quam propter gratiam.

Fatendum est, raro admodum, ac difficile omnes has condiciones in electione consanguineorum reperiri, ac cavendum ne sanguinis sui amore, secretæque naturæ illusionem, quis decipiatur, neve vituperetur a multis, qui non facile sibi persuadebunt, Prælatum, aut alium puro Dei, & Ecclesiæ amore moveri in tali electione: neve quis præbeat occasionem scandali, & lapsus multis, qui talem affinis, aut consanguinei nominationem, quam vident, imitabuntur, purum autem motivum, quod videre nequeunt, quodque non credunt, facile prætermittent.

Denique attendant collatores, seu præsentantes, & similes, quid hac de re dicat Concilium Colonienſe (Ann. 1536. p. 1. cap. 4.): *Nulla itaque consanguinitatis ratio, nulla propinquitatis contemplatio facere debet hoc, ut gubernatio populi alii quam meliori vadatur: cessent omnes affectus humani, qui sua, non que Jesu Christi sunt, querunt.* Id probat sanctus Hieronymus, & confirmat exemplo Moyſis, his verbis, relatis in Canone (Can. Moſes, 8. quæst. 1.): *Moſes amicus Dei, cui facie ad faciem locutus est Deus, posuit utique successores Principatus suos facere, & posteris propriam relinquere dignitatem: sed ex sanguine de alia Tribu eligitur Jesus, id est Josue: ut sciremus, Principatum in populis non sanguini deferendum esse, sed virtuti.*

Quest. 16. In electionibus, seu provisionibus, quæ fieri debent per concursum juxta Concilium Tridentinum, quo pacto debet in praxi fieri examen?

Resp. Postquam ea omnia impleta sunt, quæ ante dictum examen a Concilio pro parochiis præscripta sunt, scilicet 24. de reformat. cap. 18. examen utiliter potest fieri eo plane modo, qui indicatur in præclara Synodo Casanenſi, a Casimiro Cardinali Denſio congregata (lib. 2. c. 8. p. 1. 163.), & in lucem edita, his verbis: „Cum examinatur is, cujus curæ certa Ecclesiæ Parochialis tradenda est, videant Examinatores, ut sentendo suffragium, juxta Tridentini Concilii præscriptum, æqua lance pendant illius mores, doctrinam, prudentiam, aliasque res ad gubernandam Ecclesiam opportunas; quæ nimirum sit Parochiæ amplitudo, & situs, quæ etiam Candidati corporis habitudo, ac laborum patientia: non enim quicumque generaliter aptus ad animarum curam censetur, is etiam omnibus locis idoneus est.

„Ut vero aliqua ratione consulatur timori Examinatorum, quo subinde correpti, ea ipsa, quæ probe norunt, explicare nequeunt, poterit pro concursu ad Beneficia parochialia examen institui in hunc fere modum.

„Die examinis, hora competenti convenient omnes exami-

minandi, quibus ad mensam oblongam confidentibus, & ad scribendum paratis, dictabit quilibet Examinator tres ad minus quaestiones, ex eo Tractatu Theologiae Moralis depromptas, qui unicuique illa vice obtinget, Episcopo vel ejus Vicario generali praemonente, ne in eadem materia plures conveniant. Aderit tunc praesens Vicarius generalis, & toto tempore, quo examinandi resolutiones scribent, aderunt cum illo tali duo Examinatores. Assignabitur etiam iisdem Examinandis sententia aliqua ex Evangelio deprompta, quae sermonis ad populum sit thematis instar; propositionemque, quam inde probandam assument, argumentis fluxius explicatis communiunt, ut ingenii sui, & eruditionis Ecclesiasticae experimentum praebant; nec enim minus istud exercitium ad instruendum populum necessarium est, quam Theologiae moralis scientia ad reliqua parochialia munia rite obeunda. Omnibus his absolutis, scripta arcae includuntur, & vocatis Examinatoribus, qui dubia proposuerunt, coram Episcopo, vel ejus Vicario generali, leget ea Cancellarius, praesentibus singulis, qui scripserunt: hisque postea dimissis, Examinatores suffragia secreta ferent, tum super scientia, & docendi populum peritia, tum super reliquis, quae in illo examine ponderanda sunt ex praescripto Tridentinae Synodi.

Hic modus servari poterit in examine, non modo ad parochias, sed quandoque etiam ad Confessiones audientias. Cum vero examen sit per interrogationes, si is qui examinatur, adeo se rudem, & ignarum prima fronte prodcat, ut rerum magis obviarum nullam fere scientiam, usumque habere videatur, Examinatores ultra non procedant, ne tempus frustra teratur. Rursus cum quempiam doctum, & litterarum bene peritum Examinatores animadvertent, ejusmodi paucis expediant.

Et Concilium Provinciale Avenionense a Francisco Maria postea Cardinali Taurisio congregatum (anno 1594. *De Exam.*), statuit, ut, cum quis ad examen venerit, ejus vultus, & habitus corporis, vestitus, & incessus, gestus, & sermo diligenter inspicatur: ex his enim animi levitas, vel gravitas deprehenditur. In examine vero is potissimum ordo teneatur, ut primo de toto vitae statu, genere, patria, domicilioque quaeratur illius, qui examen subit. His perquisitis, Examinatores ad explorandam scientiam mox descendunt.

CAPUT V.

De Resignatione, seu Renunciatione Beneficiorum.

Quaest. 1. Quid est Resignatio, seu renunciatio Beneficii?

Resp. Ex sancto Antonino (p. 2. tit. 1. cap. 5. §. 11.); Renunciatio est juris proprii spontanea reformatio; quae fieri debet in manibus ejus, a quo habetur institutio, & confirmata.

firmatio. Quae verba diligenter sunt observanda; multi enim Clerici existimant, quod resignare Beneficium nihil aliud sit, quam id alteri remittere, quod tamen contrarium est resignationis naturae, quia cum Beneficium ad Ecclesiam pertineat, & non ad ejus possessorem, seu beneficium, qui illius est tantum administrator, nullum omnino jus habet illud dandi alteri per resignationem, seu renunciationem: sed illud pure, & simpliciter remittere debet ei, cui Ecclesia curam commisit providendi tali Beneficio.

Quaest. 2. Quotuplex est resignatio, seu renunciatio Beneficii?

Resp. Dividitur primo in tacitam, & expressam: resignatio tacita est ea, quae a jure procedit, non autem a verborum resignantis expressione: quando scilicet Beneficiarius matrimonium contrahit, aut professionem emittit in aliqua religione, aut possessionem consequitur alterius Beneficii incompatibilis cum priore Beneficio.

Expressa vero resignatio ea est, quae fit expressa voluntate Beneficiarii, qui vult renunciare, & de facto renunciat juri, quod in Beneficio habet.

Hac renunciatio expressa subdividitur in puram & simplicem, & conditionalem: per puram & simplicem resignationem Beneficium sine ullo pacto, & conditione ei traditur, & remittitur, qui jus habet illud conferendi, ut illud det, cui melius voluerit. Alia vero resignatio est conditionalis, quae communiter vocari solet in favorem, qua Beneficium ex conditione resignatur in manibus collatoris, ut illud conferat ei, in cujus favorem facta est dicti Beneficii dimissio.

Hac rursus resignatio in favorem subdividi potest in resignationem, quae fit causa mortis, & eam, quae nullo mortis metu fit, atque illam, quae fit causa permutationis.

Quaest. 3. Resignationes in favorem sunt-ne usitatae in Ecclesia jam a longo tempore?

Resp. Tales resignationes nunquam in jure antiquo fuerunt permixtae, neque harum aliquod reperiri potest exemplum in Gratiani Decreto, vel in Decretalibus, aut etiam Clementinis: ita ut dici possit, illarum usum sensim sine sensu in Ecclesiam fuisse introductum circa finem decimiquinti saeculi, contra puritatem regularum omnium Sacrorum Canonum, qui nullam umquam facultatem dabant Beneficiario cuicumque, sibi deligendi successorem mediante conditione expressa inserta in procuracione ad resignandum in manibus summi Pontificis; quia, ut dicitur in Epistola Zachariae summi Pontificis ad Bonifacium Archiepiscopum Moguntinum, relata in Canone (Can. Petisti, 7. q. 1. 1.); De eo autem, quod tibi successorem constituere dixisti, ut te vivente, in tuo loco eligatur Episcopus: hoc nulla ratione concedi patimur; quia contra omnem Ecclesiasticam regulam, vel institutionem Patrum esse monstratur.

Tom. II.

Verum cum hic resignationum usus valde commodus visus sit iis, qui considerant Beneficia non ut munera, & officia sibi ab Ecclesia commissa, & quasi sacra quædam deposita, sed ut dignitates valde utiles, & commoda temporalia, quorum se dominos pro libito voluntatis esse putant, quæque libenter ad consanguineos, aut amicos charissimos transmittere optant; resignationes in favorem factæ sunt frequentes, & eo jam talis usus processit, ut vix ullus reperiri possit Beneficiarius, qui post aliquot periculosi morbi dies, sibi non deligat successorem in Beneficio per resignationem in favorem. Unde fit, ut mediante tali usu, plures in id solum incumbere videantur, ut Beneficia perpetuo in eadem familia conservent: & non pauci considerare videantur dignitates Ecclesiasticas, & ipsa etiam Beneficia curam animarum habentia, tamquam proprium familiæ patrimonium; & revera videantur hereditate possidere sanctuarium Dei, cum de Beneficiis disponant, perinde ac de fundo, aut feudo temporali, cuius proprietatem, & dominium haberent. Quod tamen est contra intentionem summorum Pontificum, qui solum tolerare videntur has resignationes, quia putant, Beneficiarios (qui melius ut plurimum agnoscere possunt, quam alii, onera annexa Beneficio ab ipsis possessa, & dotes necessarias successoribus ad illud digne Deo administrandum) eligere illum, quem utiliore esse putant Ecclesiæ; quæ sine dubio non permittit, ut ita violetur disciplina, & libertas eligendi legitimis collatoribus, & ipsi etiam summo Pontifici auferatur, nisi propter majus bonum: non autem, ut introducat hereditaria quædam successio in Beneficiis.

Ex quibus inferre licet, resignationes in favorem, considerari debere solum tamquam toleratas in Ecclesia, & a paucis sæculis introductas; atque hunc qualemcumque usum, licitum esse non posse coram Deo, nisi dum in praxim deducitur ad maiorem Dei gloriam, & Ecclesiæ utilitatem procurandam, & cum successor in Beneficio ob id solummodo Pontifici nominatur, ut succedat is, quem, omnibus prudenter pensatis, nulla habita ratione carnis, & sanguinis, putamus magis idoneum fore ad implenda Beneficii munia, & Ecclesiæ inserviendum.

Quest. 4. Potest-ne resignari Beneficium sine causa; & quæ sunt resignationis causæ legitimæ?

Resp. Non licet resignare Beneficium sine causa legitima, quæ Ecclesiæ utilitatem, & spirituales resignantis profectum spectet. Hinc est, quod Innocentius III. scribens Episcopo renunciare volenti: *Si, inquit (Cap. Nisi cum pridem, de Renunciatione), propter aliquam causam utilem, & honestam, in huiusmodi proposito cederis Beneficio perseveres, de licentia nostra cedas; alioquin cedendi licentiam auctoritate Apostolica tibi scias esse penitus interdictam.* Hæ causæ expressæ, & enumeratæ sunt in Canonibus, & his duobus versibus continentur:

Debi-

Debilis, ignavus, male confectus, irregularis,

Quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit.

Præscribuntur etiam huiusmodi causæ in Bulla B. Pii V. in qua summus Pontifex, volens mederi gravibus incommodis, quæ oriri videbantur ex frequentibus Beneficiorum resignationibus, sic loquitur (in Bulla 58. *Quanta Ecclesiæ Dei*): *Episcopi & alii facultatem habentes, eorum dumtaxat resignationes recipere, & admittere possint, qui aut senio confecti, aut valetudinarii, aut corpore impediti, vel vitiati, aut crimini obnoxii, consuevisque Ecclesiasticis ireriti, aut nequeunt, aut non debent Ecclesiæ, vel Beneficio inservire, seu qui unum aliud, vel plura Beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoveri.*

Quest. 4. Licet-ne resignare Beneficium, ut commodius vita transigatur?

Resp. Id legitime, & inculpate fieri nequit; nam Clerici ad labores & sollicitudines pro Dei gloria vocati sunt, non ad propria commoda, ut superius dictum est ex Concilio Tridentino (*sess. 23. de ref. c. 1.*).

Unde hæc causa merito rejicitur in Institutionibus Juris Canonici, his verbis (*Lib. 1. Inst. Juris Can. ut de Renunciat.*): *Ceterum ob alias causas renunciationem affectantes, audiendi non sunt, dum forte aliqui laboris angustias declinantes, ad otium, adversus gloriosi Pontificis (id est, ut ait Glossa, Divi Martini) exemplum, aspirare contendunt.* Hic quippe Sanctus dixisse refertur: Domine, si adhuc populo tuo non necessarius, non recuso laborem. Et ratio est, quia Clerici Deo in aliquo ministerio consecrati, non debent amplius de semetipsis disponere in detrimentum gloriæ Dei, & utilitatis Ecclesiæ.

Quest. 6. Resignatio in favorem est ne licita, scilicet, dum sit post conventionem factam cum Beneficii collatore, qua promissit se illud collaturum personæ, de qua conventum est; ita ut resignans ita dispositus, & animatus sit, ut nullo modo renunciaret Beneficio, nisi certus esset, illud conferendum esse tali personæ?

Resp. Hæc conventio illicita est, quia privat collatorem libertate, quam habere omnino debet, ut possit conferre Beneficium digniori, seu aptiori suo iudicio; & efficit, ut Beneficia titulo quodam successionis fuscipiantur; quod plane Sacris Canonibus contrarium est, ut satis patet ex Concilio Tridentino, sessione 25. de ref. cap. 7. & ex Bullis B. Pii V. in quibus sic loquitur (*Bulla 114.*): *Nos volentes omnem hereditariam Beneficiorum Ecclesiasticorum successionem de Ecclesiæ Dei tollere, ac libertati collatoris Beneficiorum huiusmodi providere, ut de persona magis utili, & idonea, prout requiritur, facilius providere valeat, &c. Et in alia Bulla: Caveant autem, inquit (Bulla 58.), Episcopi, & alii prædicti, itemque omnes electores, præsentatores, & Pa-*

„troni, tam Ecclesiastici, quam Laici, quicumque sint, ne verbo quidem, aut nutu, vel signo, futuri in huiusmodi Beneficiis, & Officiis successores, ab ipsis resignantibus, aut aliis eorum significatione, vel hortatu designetur, aut de his assumendis promissio inter eos, vel etiam intentio qualiscumque intercedat.

Hæc etiam veritas probari facile posset autoritate multorum Canonum, in quibus omnis pactio in rebus spiritualibus rejicitur, & præsertim in Canone *Tua nos*; in quo sic habetur (*Cap. Tua nos, de simonia*): *In spiritualibus omnis pactio, & conventio cessare debet, juxta Canonicas sanctiones.*

Quest. 7. Resignatio in favorem, est-ne prohibita jure divino, an jure tantum humano?

Resp. Videtur tantum ex se prohibita jure humano, seu Ecclesiastico; *Renunciare autem Beneficio*, inquit sanctus Antoninus (2. p. tit. 1. c. 5. §. 11.), ut detur alteri, est simoniacum, quia prohibitum, scilicet ex jure positivo. Idem sentit sanctus Raymundus his verbis (*Summa, l. 1. tit. 1. de simonia*): *Quedam sunt simoniaca, quia prohibita, scilicet per constitutionem Ecclesie tantum, ut cum quis renunciat Ecclesie, illa conditione, vel pacto, ut nepoti suo detur, vel aliis.*

Quest. 8. Quinam potest ab hac lege Ecclesiastica dispensare?

Resp. Solus summus Pontifex, qui sine dubio, ob plenitudinem potestatis, potest in his omnibus dispensare, quæ Juris tantum sunt Ecclesiastici. Advertendum tamen videtur, quod, ut talis dispensatio locum habeat, requiritur, ut nihil fiat in resignatione, quod sit contra jus divinum, & ut resignans in favorem, id agat intuitu utilitatis Ecclesie, putans, illum, in cujus favorem resignat, esse magis idoneum ad serviendum Deo, & Ecclesie in tali Beneficio. Nam si resignatio fiat principaliter ratione alicujus commodi temporalis, aut quia resignatarius est consanguineus, aut amicus; & resignans intendat in hoc aliquod bonum in seipsum redundans, sic quod magnificetur per hoc, & nobilitetur domus sua, & similia; tunc fit simonia de jure divino, super qua summus Pontifex non dispensat. Nam, ut dicitur in Glossa (*in c. Cum pridem, de Pactis, verbo, Illicite Passionis*): „In his, quæ in sua natura simoniaca sunt ut vendere Sacramenta, & huiusmodi spiritualia, ibi non excusat autoritas Papæ; in his vero quæ per constitutionem Ecclesie simoniam inducunt, excusaret autoritas Papæ, quia potest dispensare in talibus.“

Id etiam probari potest ex Bulla 58. B. Pii V. superius relata, qua cavetur, ne collatores Ordinarii admittant similes resignationes.

Quest. 9. Qua ratione fieri potest, ut resignationes factæ in favorem in manibus summi Pontificis, non sint simoniacæ de jure Divino, cum semper in illis fieri videatur con-

tractus, qui vocatur in jure, *Facio ut des*.

Resp. Quamvis negari non possit, quin ille: *Qui*, ut ait D. Thomas (*in 4. dist. 25. q. 3. art. 3. ad 7.*), *diratione consanguinitatis Præbendam, si intendit aliquod bonum in seipsum redundans, sic quod magnificetur per hoc, & nobilitetur domus sua, vel quod ipse in consanguineis sit fortior, simoniam committit*; quæ est simonia de jure divino, cum faciat verum contractum, saltem in mente non gratuitum, qui vocatur: *Facio ut des*: hoc est, cedo meo juri, renuncio Beneficio, ut illud conferatur nepoti meo; attamen si intenditur solum Ecclesie utilitas, non committitur simonia jure divino prohibita licet fiat contra prohibitionem Ecclesie nolentis, ut quis sibi deligat successorem, & adimat libertatem legitimis collatoribus, fiantque pacta, & conventiones in rebus spiritualibus: verum quia majus intenditur bonum Ecclesie, & visibile Ecclesie caput potest hoc probare, & reddere legitimum in his circumstantiis ad utilitatem ejusdem Ecclesie.

Quest. 10. Potest-ne hæc resignatio in favorem fieri aliquando in manibus Ordinarii?

Resp. Id numquam licet juxta Bullam B. Pii V. mox relata, qua prohibetur, ne Episcopi, alique Patroni, tam Ecclesiastici, quam Laici, tales admittant resignationes; imo ne Legatis quidem summi Pontificis id concessum est, & si ii, qui tales resignationes faciunt, æque metuerent æternæ vitæ, quam sui Beneficii jacturam, certum est, quod nullæ tales in praxi fierent resignationes; quia si constaret in tribunali externo, eos cum collatore convenisse, priusquam Beneficium resignarent, ut illud certæ personæ conferret, tunc Beneficium impetrabile esset ob simoniam.

Itaque hoc discrimen est inter resignationem, quæ in manibus summi Pontificis, & eam, quæ in manibus alterius cujuscumque collatoris fit: quod in priori explicite dicitur, eam fieri ea conditione, ut summus Pontifex Beneficium resignatum conferat tali personæ, & non alias, nec alio modo: quia cum Pontifex possit dispensare in Ecclesiastico jure, quando id facit pro utilitate Ecclesie, non est, quod timeatur impetratio Beneficii, licet cum hac conditione resignetur.

Verum eadem illa conditio exprimi nequit in resignatione facta in manibus cujuscumque alterius collatoris; quia hæc conditio redderet Beneficium impetrabile, cum hic collator non habeat potestatem tollendi simoniam Ecclesiasticam. Unde sæpius supprimitur conditio, & a collatore exigitur tantum secreta promissio conferendi Beneficium tali personæ. Aut etiam in praxi duo simul supplices exhibentur libelli, quorum unus continet resignationem Beneficii, alter vero illius collationem, & Procurator seu Expeditionarius curat, ut ultimus prius subscribatur, quam prior: aut etiam alia

ejusdem farinae sunt pacta, quae libertatem adimunt collatori conferendi Beneficium illi, quem digniorem putat, & efficiunt in praxi, ut Beneficiarius eodem modo saepius disponat de Beneficio, ac de proprio temporali patrimonio; licet, juxta Ecclesiae Canones & Decreta, id a solius collatoris voluntate pendere deberet.

Hi autem qui tales resignationes faciunt, propriam caecitatem facile excusent, si perpendere tantisper velint varios dolos, quos per se, aut per alios adhibent; ut celent pactum tacitum aut expressum cum collatore factum, ut Beneficium personae nominatae seu designatae conferatur: quod pactum sine dubio ab Ecclesia prohibetur.

Quest. 11. Possunt ne Legati a latere admittere resignationes in favorem?

Resp. Certum est, summum Pontificem eam facultatem, quae sibi soli reservata est, nulli unquam Legato a latere aut Vice-Legato communicare, eosque aequalem tantum potestatem habere in resignationibus cum Episcopis seu Ordinariis, excepta tamen sola facultate dispensandi a regula viginti dierum, qui debent effluere post resignationem factam ante mortem resignantis; a qua regula Ordinarius non potest dispensare, licet Legatus dispenset. Sed in ceteris pari passu ambulant, ita ut si constaret in foro externo, factam fuisse resignationem in favorem in manibus Legati a latere, illa protinus tamquam nulla & simoniaca rejiceretur. Unde magna cautela & industria adhibetur, ne id innotescat hominibus. Verum haec coram Deo prorsus inutilia sunt, qui scilicet cognitor est secretorum, & scrutator est cordium.

Et ita concludere possumus, illos qui resignant in favorem in manibus alterius quam summi Pontificis incurere simoniam juris Ecclesiastici, & saepius etiam rei sunt verae simoniae de jure Divino, quia ut plurimum renunciant Beneficio propter aliquod commodum temporale, quod in ipsos aut eorum familias inde redundat, aliter non facturi.

Quest. 12. Quid dicendum de consuetudine, quae in quibusdam Ecclesiis observatur, ut Canonici collatores inter se tacite conveniant de conferendo Beneficio ei qui puram & simplicem resignationem in manibus Capituli factam offert, aut certe ei quem resignans aliquo modo indicat?

Resp. Hae resignationes simoniacae videntur, ut patet ex Bulla B. Pii V. in qua sic habetur (*in Bulla* 58.): „Caveant autem Episcopi, & alii praedicti, itemque omnes electores, praesentatores, & Patroni, tam Ecclesiastici, quam Laici, quicumque sint, ne verbo quidem, aut nutu, vel signo, futuri in hujusmodi Beneficii successores ab ipsis resignantibus, aut aliis eorum significatione vel hortatu designentur, aut de his assumenda promissio inter eos, vel etiam intentio qualicumque

intercedat. „Certum est autem in casu proposito, eum qui resignat, successorem suum indicare, eosque, qui resignationem acceptant, intentionem habere conferendi Beneficium ei quem resignans indicavit; itaque tam resignans, quam collatores simoniam committunt juxta hanc Bullam.

Et, ut docet Sanctus Raymundus, id fieri nequit sine gravi peccato: „Quid, inquit sanctus ille Doctor (*in summa* l. 1. §. 23.), de quadam consuetudine, quae in plerisque Ecclesiis inolevit? videlicet dum debent fieri multi Canonici, dicunt majores praecipue ad invicem: Canonizemus nepotulos nostros: placeat tibi de meo, & mihi placebit de tuo: sic pasciscuntur per haec verba, vel aequipollentia. Respondeo, quod committitur simonia; quia dicit Canon: Absit omnis pactio, cesset omnis conventio.

Secundo, haec consuetudo est illicita, quia adinventata est, ut Capitulum revera idem praestet, quod fieret per resignationem in favorem; cum tamen ad solum summum Pontificem pertineat talem resignationem admittere, & a simonia Ecclesiastica purgare.

Tertio, quia, juxta Concilium Tridentinum (*sess. 25. de ref. c. 7.*), *In Beneficiis Ecclesiasticis ea quae hereditariae Successionis imaginem referunt, sacris constitutionibus sunt odiosa, & Patrum Decretis contraria.* Sed nihil magis in praxi haereditariae Successionis imaginem refert, quam supradicta consuetudo, quae ideo non potest reprobari.

Plures hic asseri possent Canones, in quibus Ecclesia passim declarat, se tales modos obtinendi Beneficia semper horruisse, & constanter prohibuisse: videndi sunt hi Canones in margine Concilii Tridentini loco citato relati, videlicet Canon *Plerique*, Canon *Apostolica*, 8. q. 1. Canones *Ex transmissa*, & *Ad extirpandas successiones*. De Filiis Presbyterorum, *Quia Clerici*. De Jure Patronatus. Videri etiam potest Concilium Romae sub Papa Hilario celebratum, Canone 4. Concilium secundum Lateranense, Canone 16. & Bullae 38. & 134. B. Pii V.

Quod certe multum nos deplorare cogit, & amare desere crassam tot Ecclesiasticorum caecitatem, qui in mortis articulo & hora aeternitatis decretoria constituti, nihil magis curant, quam ut, quibuscumque tandem modis, consanguineos suos Beneficiorum successorum relinquant, licet saepius neque digniores, neque etiam digni sint coram Deo.

Sufficiat interim hic referre Canonem *Plerique*, ceteros lector pro libito videre poterit (*Can. Plerique*, 8. q. 1.): „Plerique Sacerdotes in mortis confinio constituti, in locum suum feruntur alios designatis nominibus subrogare: ut scilicet non legitima expectetur electio, sed defuncti gratificatio pro populi habeatur assensu. Quod quam grave sit, aestimate. Atque ideo si placet, etiam hanc licentiam generaliter de Eccle-

his auferamus; ne, quod turpe dictu est, homini quidem quam puter debere, quod Dei est. Ab universis acclamatum est: Hæc præsumptio nunquam fiat: quæ Dei sunt, ab homine dari non possunt.

Hic Canon a Synodo firmatus, cui ipse summus Pontifex præerat, satis ostendit, has resignationes non esse licitas; quia in hoc casu certum est, solam voluntatem resignantis efficere, ut successor Beneficium possideat; quod constitutionibus Ecclesiasticis plane contrarium est. Et revera nepos succedens dicere plerumque solet, se Beneficium a Patruo accepisse; & ita multi putant, Beneficium de Beneficio disponere posse pro libito, & tamquam dominum; licet Beneficia, juxta sacros Canones, ad Deum & Ecclesiam pertineant, non ad homines.

Ad convincendos Canonicos, qui brevi reddituri sunt coram Deo rationem ministerii sui, & zeli, quo erga Ecclesiam animati fuerunt, sufficere deberet ostendere, multum Ecclesiæ interesse, ne Beneficia tali modo conferantur, ut ab eo prorsus abhorrent. Meminisse juvaret, se non modo esse Ecclesiæ filios, sed etiam ministros, & quidem inter primarios, quandoquidem eos ad hanc dignitatem evexit Ecclesia, ut consilium Episcopi constituerent: eis arcanum suum commisit, veritates revelavit, quas ad fideles transmitterent. Matris saltem misereantur, quæ multos adversarios & inimicos sustinens, filios & intimos ministros inter persecutores numerare cogi omnino non debet.

Quest. 13. Quid agere debet Canonicus factus membrum Capituli, in quo talis viget consuetudo?

Resp. Cum satis constet ex Bulla B. Pii V. & ex Canonibus jam citatis, resignationes hujusmodi ea intentione factas, ut Beneficium consanguineo aut amico conferatur, mediante tacito pacto cum collatoribus seu Patronis inito, simoniam Ecclesiasticam involvere, & ab ea resignantes absolvi non posse, nisi a summo Pontifice, aut ab eo potestatem habente, extra articulum mortis; omnes Canonici debent, saltem ex charitate, omnia tentare & movere, ut talem abusum tollant, qui tot fratrum animas perdit; & ideo nunquam regulariter admittere eum debent, qui a resignante fuit aliquo modo designatus, maxime si æque idoneus reperiri possit: & hoc, ne abusi consentire videantur, & occasionem scandali præbeant. Nam si sanctus Thomas dicit (2. 2. q. 3. art. 2. ad 4.), quod *Quando consanguinei sunt æque digni ad dignitatem Ecclesiasticam, potest Prælatum illos præferre; esset tamen hoc dimittendum propter scandalum, si ex hoc aliqui exemplum sumerent, etiam præter dignitatem bonæ Ecclesiæ consanguineis dandi*; Quanto magis in hoc casu dicendum est, Canonicum nunquam suo voto adherere debere illi, qui fuit a resignante indicatus, cum certum sit, hanc consuetudinem efficere, ut plures etiam indigni ad hæc Beneficia perveniant?

Quest.

Quest. 14. Quæ est resignatio causa mortis?

Resp. Ea est, qua Beneficiarius in periculo mortis constitutus, resignat cum regressus spe, si convalescat.

Quest. 15. Licet-ne Beneficiario resignare Beneficium sub conditione tacita vel expressa illud repetendi & recuperandi, si convalescat?

Resp. Id minime licet; quia regressus ad Beneficium fuit expresse damnatus a Concilio Tridentino (sess. 25. de ref. c. 7.) his verbis valde notandis: „Cum in Beneficiis Ecclesiasticis, ea quæ hæreditariæ successionis imaginem referunt, sacris Constitutionibus sint odiosa, & Patrum decretis contraria: nemini in posterum accessus, aut regressus, etiam de consensu, ad Beneficium Ecclesiasticum cuiuscunque qualitatit concedatur: nec hæcenus concessi suspendantur, extendantur, aut transferantur, hocque Decretum in quibuscunque Beneficiis Ecclesiasticis, ac in quibuscunque personis, etiam Cardinalatus honore fulgentibus, locum habeat. Eisdem etiam regressus reprobavit, prohibuitque Beatus Pius V. his verbis (in Bulla quæ incipit *Romani Pontificis*): „Nos volentes omnem hæreditariam Beneficiorum Ecclesiasticorum successionem de Ecclesia Dei tollere, ac libertati hujusmodi Beneficiorum providere, & ut de persona magis utili & idonea, prout requiritur, facilius provideri valeat; omnes & singulos regressus, etiam de consensu, aut alias quomodolibet, sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibuscunque efficacissimis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, clausulis irritantibus, & aliis Decretis quomodolibet per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ad Beneficia Ecclesiastica cum cura & sine cura, secularia, & quorumvis ordinum regularia &c. motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, autoritate Apostolica, tenore præsentium, revocamus, cassamus, & abolemus.“

Quest. 16. Nonne in Gallia, in foro externo, talis regressuum usus adhuc viget?

Resp. Rebuffus (in *Praxi Beneficiorum*) docet, omnes regressus ad Beneficia in Gallia esse prohibitos.

Idem asserit Flaminius Parisius, celeberrimus Galliarum Doctor (tit. de *Resignat.* l. 6. q. 1. n. 14.). Et Laurentius Bouchel magni nominis in Curia Parisiensi Advocatus in sua Summa, post multas rationes allatas, concludit, regressum non debere locum habere etiam in Gallia; quia talis agendi modus veram in Beneficia inveheret successionem, relique spirituales componeret ad normam temporalium, efficiendo in praxi, ut Beneficia tamquam bona patrimonialia possiderentur (in *Summa Beneficiali juxta usum & praxim Galliarum, verbo Regressus*). Hæc omnia, qui talem praxim introducere vellent, prius coram Deo ponderare satagant.

C 5

Quest.

Quest. 17. Peccat-ne graviter, qui fraudulentam facit permutationem, aut resignationem in favorem, ita ut resignans, de consensu resignatarii, provisiones Beneficii resignati apud se habeat, aut illas tradat resignatario ea conditione, ut ante mortem resignantis possessionem non capiat?

Resp. Certum est ex Canonibus, quod licet resignationes ita liberae sint, ut nullus cogatur Juri suo cedere: ubi tamen factae sunt, ita ligant eum, qui sponte cessit, ut nullo modo possit regredi ad Beneficium: sicut Esau, vendito Jure primogeniturae Jacobo fratri, non amplius recuperare illud potuit. *Quam periculosum sit in divinis rebus, inquit S. Cyprianus, scribens ad Sanctum Cornelium Papam (Cap. Quam periculosum, 7. q. ...), ut quis cedat juri suo & potestati, Scriptura sacra declarat, eum Esau primatus suos inde perdidit, nec recipere postmodum potuit, quod semel cessit.*

Itaque verae confidentiae crimen incurrit, quisquis ita Beneficium resignat; quia semper intentionem habet regrediendi ad Beneficium resignatum, contra Decretum Alexandri Papae III. in quo statuitur, eum qui semel Beneficium resignavit, non posse amplius regredi, nisi de novo ipsi consecratur (*Cap. Ex transmissa, de Renunciatione.*)

Quest. 18. Licet-ne resignare Beneficium in favorem causa permutationis: id est, resignare cum ea conditione, ut resignatarius Beneficium, quod possidet, vicissim resignet in favorem primi resignantis?

Resp. Urbanus Papa III. hac de re consultus, ita respondit (*Cap. Quæsitum, de rerum permutatione*): „Generaliter itaque teneas, quod commutationes praebedarum de Jure fieri non possunt, praesertim pactione praemissa: quæ circa spiritualia, vel connexa spiritualibus, labem semper continet simoniae. Si autem Episcopus causam inflexerit necessariam, licite poterit de uno loco ad alium transferre personas, ut qui uno loco minus sunt utiles, alibi se valeant utilius exercere.

Ex quibus verbis concludere licet, prohibitum non esse resignare beneficium in favorem causa permutationis in manibus Episcopi, modo intendatur principaliter majus Ecclesiae bonum.

Quest. 19. Si omnia pacta, omnesque conventiones, in permutatione Beneficiorum prohibita sunt, vix ullum unquam permutari poterit Beneficium?

Resp. Non omnino prohibentur partes inter se convenire, modo ea tantum conditione convenient, ut Episcopus probet conventiones factas, ita ut permutatio non fiat vi & virtute pacti prius facti, sed solum ob auctoritatem Episcopi consentientis & approbantis. *Nec fiat ali-quid, inquit S. Antoninus (3. p. tit. 15. c. 2. Glossa in Clem. 1. de rerum permutatione) ex pactum pacto, sed ex officio & iussione iudicis.* Et, ut ait Glossa, *Tractatus de permutandis Beneficiis est permissus, dummodo*

do non fiat pactio asserta inter partes, sed totum ponatur in arbitrio superioris.

Unde etiam Jacobus Cardinalis Boncompagnus, in Synodo Bononiensi (*in 3. c. 9. anno 1698.*), sic decernit: „Beneficiorum permutatio non nisi ex legitima causa, a Nobis approbanda, concedetur. Caveant tamen permutantes, ne pinguioribus redditibus anhelantes, objecto motivo majoris lucri moveantur: sæpe enim in deteriora devolvitur, qui prioris Ecclesiae connubia dissolvit spe uberius proventus, & infortunia colligit, qui bonorum commoda quærit.

Quest. 20. Quandonam resignatio causa permutationis centeri debet simoniaca?

Resp. Ex S. Thoma (*in 4. sent. dist. 25. q. 3. art. 3. ad 8.*), „Si pro aliquo terreno commodo utriusque, vel alterius, fiat permutatio, est simonia: si autem pro aliquo spirituali, utpote quia hic in illo loco melius possit Deo servire, non est simonia. Unde tunc potest fieri permutatio auctoritate Episcopi Diocesani. Unde licet colligere cum Urbano III. in loco jam citato (*Can. Quæritum, de rerum permutatione*), quod Generaliter commutationes Præbendarum de jure fieri non possunt, praesertim pactione praemissa, quæ circa spiritualia, vel spiritualibus connexa, labem semper continet simoniae. Sed cum nimium videatur in praxi, quod plerique permutantes, proprium temporale commodum quærant; quid aliud dicere possumus, nisi ut plurimum in permutationibus reperiri simoniam?

Quest. 21. Licet-ne resignare Beneficium in favorem alterius Beneficiarii, ut vicissim resignet ille suum in favorem consanguinei aut amici primi resignantis?

Resp. Certum est primo, has resignationes fieri non posse, nisi in manibus summi Pontificis, cum resignationes in favorem sint simoniacæ de Jure Ecclesiastico, nisi fiant permutationis causa, ut superius dictum est: proindeque solus Pontifex eas admittere potest, quia solus potest pro utilitate Ecclesiae purgare tales Juris Ecclesiastici simonias.

Notandum est secundo, sæpius in his resignationibus reperiri simoniam de Jure Divino, a qua nec etiam summus Pontifex dispensat, ut dictum est supra num. 8. sed juxta Sanctum Thomam (*2. 2. q. 100. art. 9. ad 2.*): *Si tamen aliquis det Beneficium Ecclesiasticum alicui, hoc pacto, & ea intentione, ut exinde suis consanguineis provideat, est manifesta simonia, scilicet de Jure Divino.* Quod tamen sit in casu proposito: certum est enim, eum qui Beneficium resignat alteri Beneficiario, ea conditione, ut ipse quoque suum resignet alicui consanguineo suo, vel amico, ut plurimum intendere commodum temporale consanguinei, vel amici, in hac sua resignatione Beneficii; committit igitur simoniam de Jure Divino, & consequenter tales resignationes in questione proposita illicitæ omnino sunt.

Quæst. 22. Licet-ne Beneficiariis Coadjutores assumere cum spe futurae successionis?

Resp. Coadjutoria cum certa spe succedendi, penitus fuerunt sacris Canonibus ignota, saltem in Beneficiis Episcopatu inferioribus. Sed sensim sine sensu introductæ fuerunt ex dispensatione ultimis Ecclesiæ seculis, contra primam Conciliorum intentionem, quæ semper multum ab his omnibus abhorruerunt, quæ quamdam hæreditariæ successionis imaginem referunt in Beneficiis. *Accepimus*, inquit Alexander Papa III. (*Cap. Accepimus, de pactis*) quod quedam sunt Ecclesiæ Clericis tali tenore concessæ, quod post eorum obitum alii nominati succedant. Verum quoniam hoc iniquum est, & sacris Canonibus inimicum, & ideo non debet aliquatenus tolerari; mandamus, quatenus hujusmodi successiones tam detestabiles & iniquas, appellatione cessante, prohibeas, & omnino frivolas & inanes esse decernas. Ut tales successiones recedant, ita statuit Concilium Tridentinum (*sess. 23. de ref. c. 7.*): „Cum in Beneficiis Ecclesiasticis ea quæ hæreditariæ successionis imaginem referunt sacris Canonibus sint odiosa, & Patrum Decretis contraria: in Coadjutoriis quoque cum futura successione, idem posthac observetur, ut nemini in quibuscumque Beneficiis Ecclesiasticis permittantur. Quod si quandoque Ecclesiæ Cathedralis, aut Monasterii urgens necessitas, aut evidens utilitas postulet Prælati dari Coadjutorem, is non alias cum futura successione detur, quam hæc causa prius diligenter a sanctissimo Romano Pontifice sit cognita, & qualitates omnes in illos concurrere certum sit, quæ a Jure & Decretis hujus sanctæ Synodi in Episcopis & Prælati requiruntur: alias concessionem super his, factæ subreptitiæ esse censeantur.“

Hoc Concilii Decretum attente perpendens Prosper Fagnanus celeberrimus Ecclesiæ Romanæ Prælati, & eruditissimus Canonum interpres, „Ex hoc contextu, inquit in lib. 3. *Decretal. cap. Nulla, de Concessione præbende, n. 71.*), luce clarius apparet, Coadjutorias cum futura successione a sancta Synodo non esse permittendas summo Pontifici quacumque de causa, nisi in Cathedralibus & Monasteriis: nam cum præmiserit regulam universalem negativam in quibuscumque Beneficiis, & ab illa exceperit tantum Cathedralis & Monasteria ex urgente causa; utique hæc exceptio firmat regulam in contrarium in Canoniciis & aliis Beneficiis, adeo ut in illis, quacumque de causa, Coadjutoria cum futura successione de cætero a summo Pontifice nullatenus sint permittendæ. Unde post Concilium nemini fuerunt concessæ usque ad tempora Sixti quinti.“

Potest quidem summus Pontifex, utens sue plenitudinis potestatis, dispensare in hoc Concilii Decreto; verum id non faciat, nisi propter graves rationes ad ma-

jus

jus Ecclesiæ bonum pertinentes, videtur Concilium, quod Pontificis autoritas perspecta erat, quodammodo innuisse, vix ullas afferri posse rationes satis urgentes ad concedendas Coadjutorias, & ad derogandum huic Concilii constitutioni in Beneficiis inferioribus, quorum numerus non ita sunt Ecclesiæ necessaria, ut propterea ejus disciplinæ tale vulnus inferri debeat; maxime cum reperi facile possit alia via Canonibus magis conformis, ad suppleendum defectum talium Beneficiatorum, ut scilicet detur eis Coadjutor juxta Jus commune, assignata ei congrua Beneficii portione, sed sine successionis spe.

Hoc modo Lucius Papa III. sic de Rectoribus, seu Parochis infirmis, loquitur (*Cap. de Rectorib. de Clerici. egrotante*). De Rectoribus Ecclesiarum lepra macula usque adeo infectis, quod altari serviri non possunt, nec sine magno scandalo eorum, qui sani sunt, Ecclesias ingredi; hoc volumus te tenere, quod eis dandus est Coadjutor, qui curam habeat animarum, & de facultatibus Ecclesiæ ad sustentationem suam, congruam recipiat portionem. Idem fere habetur in Concilio Tridentino (*sess. 21. de ref. c. 6.*).

Quocirca Canonici, aliisque Beneficiariis, qui Coadjutores optant, prius coram Deo examinare convenit, utrum solius utilitatis Ecclesiæ intuitu id agant, & utrum commodum, quod Ecclesiæ inde perceptura est, prævalere & præponderare possit tot Canonum violationi, & insurgenti periculo, ne hoc modo species quedam successionis hæreditariæ in Beneficia introducatur, neve præbeatur occasio mortem proximi optandi: quæ ultima res tanti momenti visa est Concilio Lateranensi, præsidente Alexandro Papa III. congregati (*can. 2. ref. in cap. Nulla, de Concessione Præbende*), ut Decretum ediderit his verbis: Nulla Ecclesiastica ministeria, seu etiam Beneficia, vel Ecclesiæ tribuantur alicui, seu promittantur, antequam vacent; ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum & Beneficium se crediderit successurum; cum enim in ipsis etiam legibus penultimum invenitur inhibitorium, turpe est, & Divini plenum animadversione iudicis, si locum in Ecclesiæ Dei futura successionis expectatio habeat, quam ipsi etiam Gentiles condemnare curarunt.

Neque vero putandum, memoriam gratiæ acceptæ a Principali Beneficiario, sufficere ad excludendum a Coadjutoris mente omne illius mortis desiderium; nam satis periculosum est, ne Coadjutor videns, se Beneficiaria obtinere non posse, nisi morte Principalis interveniente, & interim teneri se, sine ullo profus emolumento, omnia Beneficii onera portare, cupiditate secreto impellente, annos laboriosos considerans, tædio sensim afficiatur, & longiorem Beneficiarii vitam non amet. Unde etiam in simili plane casu observat Glossa (*in cap. Nulla de Concessione Præbende verbo, Condemnare*), quod

quod Non tenet promissio de Præbenda non vacante, etiam de consensu ejus qui tenet eam.

Quest. 23. Licet-ne ante obitum Titularis, petere Beneficium vacaturum ab eo, qui jus habet illud conferendi?

Resp. Id non licet, & expresse prohibetur in Concilio Lateranensi sub Alexandro III. loco mox relato; cum enim promitti non possit Beneficium nondum vacans, nec etiam consequenter peti licite potest. Et collator, seu Patronus Beneficii, numquam debet illud promittere, antequam certus sit de morte Titularis. Rationem assignat Concilium, ne talis promissio præbeat occasionem optandæ mortis illius, cujus Beneficium quis se obtinere sperat.

CAPUT VI.

De Pluralitate Beneficiorum.

Quest. 1. **L**icet-ne plura simul possidere Beneficia? *Resp.* Primo, juxta Concilium Tridentinum (*sess. 24. de ref. c. 17.*), non licet habere plura Beneficia incompatibilia; ita enim statuitur: „ Illi vero „ qui in præsentem plures Parochiales Ecclesias, aut unam „ Cathedralē & aliam Parochialem obtinent, cogantur „ omnino, quibuscumque dispensationibus, ac unionibus „ ad vitam non obstantibus, una tantum Parochiali, vel „ sola Cathedrali retenta, alias Parochiales infra spatium „ sex mensium dimittere: alioquin tam Parochiales, quam „ Beneficia omnia que obtinent, ipso jure vacare censentur; nec ipsi antea illa obtinentes, tuta conscientia fructus post dictum tempus retineant. “

Illud autem sex mensium tempus datum fuit ad renunciandum pluralitati Beneficiorum incompatibilium, quæ possidebantur ante Concilium: nam nunc qui obtinet a sancta Sede Beneficium incompatible cum alio jam possessio, habet tantum duos menses ad renunciandum priori pure & simpliciter in manibus summi Pontificis: quo tempore elapso sine tali renunciatione, omnia Beneficia vacarent, ut expresse de stylo apponitur in Bullis. Si vero obtineatur Beneficium ab Episcopo incompatible cum alio, quod quis possidet, tunc statim, & antequam apprehendatur possessio secundi Beneficii, renunciandum est primo; alioquin ipso jure vacaret.

In Gallia, in foro externo, possideri possunt per annum duo Beneficia etiam incompatibilia; quia non censetur quis pacificus possessor secundi Beneficii, nisi per annum id possederit. Attamen in foro interno, ubi quis rationabiliter judicat, se pacifice posterius Beneficium possidere non posse, teneri videtur coram Deo, & in foro conscientie, statim alterutrum eligere, postquam consulto per ardentiores preces Deo, & audito probò prudentique Directore, seu Confessario, discernere quis

po-

potuerit, in quo potissimum Beneficio Deo melius famulari, suamque & proximi salutem procurare facilius valeat. Quod idem præstandum est, ut eligere possit, tuta conscientia, Ecclesiasticum virum, quem coram Deo putat esse digniorem aptioremque ad deservendum illi Beneficio, quod ipse dimissurus est in illius favorem. Nisi tamen velit electionem committere legitimo Beneficii Collatori; quod sæpius tutius est, & Ecclesiæ intentioni magis videtur consonum; præsertim cum probabiliter speratur, fore, ut Collator Beneficium dimissum solius Dei intuitu conferat digniori.

Secundo, ex eodem Concilio Tridentino (*sess. 22. de ref. c. 17.*): non minus certum est, licitum non esse plura Beneficia simplicia possidere, si unum ex his ad honestam Beneficiarii sustentationem sufficiat; sic enim loquuntur Patres: „ Cum Ecclesiasticus ordo pervertatur, quando unus plurimum officia occupat Clericorum, sanctæ sacris Canonibus cautum fuit, neminem „ oportere in duabus Ecclesiis conscribi. Verum quia „ multi improbæ cupiditatis affectu, seipsos, non Deum, „ decipientes, ea quæ bene constituta sunt, variis artibus eludere, & simul plura Beneficia obtinere non „ erubescunt; sancta Synodus debitam regendis Ecclesiis disciplinam restituere cupiens, præfenti Decreto, quod in quibuscumque personis, quocumque „ titulo, etiam si Cardinalatus honore fulgeant, mandat „ observari, statuit, ut in posterum unum tantum Beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur; quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex „ sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferre. “

Unde concludere licet, sacrum Concilium prohibere omnibus, ne ipsis quidem Cardinalibus exceptis, ne plura Beneficia, etiam simplicia, simul habeant, quando unum ex his sufficit ad honestam sustentationem. Prohibet etiam pluralitatem Beneficiorum curam animarum habentium, aut personalem residentiam requirentium, licet unum non sufficiat ad sustentationem.

Quest. 2. Posset-ne responderi huic expressæ Concilii Tridentini authoritati, Concilium Tridentinum non esse in Gallia usu receptum; & ita hanc legem, contra pluralitatem latam, Gallos non afficere?

Resp. Ut huic questioni respondeatur, supponendum est primo, ea quæ a generalibus Conciliis definita sunt, in his quæ pertinent ad bonos mores, perinde ac in his quæ spectant ad fidem, esse certa & indubitata, omnemque omnino Christianos, sine ullo plane discrimine, teneri illis Decretis obedire; nec ullo modo necessarium est, ut talia Decreta publicentur, aut recipiantur, quia infallibilitas sacris a Deo concessa Conciliis, quæ universal-

versalem Ecclesiam repræsentant, non potest ab hominum voluntate pendere, aut ab aliqua natione limitari, quæ Conciliorum publicationi consenserint; neque vero quis unquam asserere ausus est, eorum Decreta publicatione aut receptione indigere aliqua, nisi quatenus in iis conduntur novæ leges, ad externam Ecclesiæ disciplinam spectantes.

Hoc posito, asserere possumus, quod Concilium Tridentinum, dum pluralitatem Beneficiorum illicitam esse definivit, nullam novam legem condidit, sed antiquas tantum renovavit & instauravit, quæ leges ad Jus naturale & divinum quodammodo pertinebant; & declaravit, talem pluralitatem esse malam. Quare certum est, eos qui ante Concilium duo simul possidebant Beneficia, quorum unum ad congruam sustentationem sufficiebat, peccasse. Verum quidem est, eos qui post Concilii definitionem eandem pluralitatem retinent, gravius peccare, quia ignorantia, quæ ante Concilium præteriri poterat, & minuire peccatum, post Concilium nullum potest habere locum. Denique Concilium nullum jus novum hac in re statuit, sed illud tantum aperuit, & declaravit, quod prius erat stabilitum, nullaque præterea, hac de causa, publicatione aut receptione indigebat.

Præterea legitimus in Registris publicis seu Commentariis Cleri Gallicani apud Antonium Vitre Parisiis impressis anno 1673. (*Memoires du Clergé, tom. 1. pag. 479.*) dictum Clerum, postquam sæpius & instantius Concilii Tridentini publicationem petisset, illud tandem recepisse in Conventu generali ejusdem Cleri Gallicani habitus Lutetiæ Parisiorum anno 1615. ut constat ex Actis ejusdem Cleri in supradicto libro insertis: quæ hic referre non incongruum duxi, ut omnes intelligant Clerici, se nullatenus excusari posse coram Deo ab observatione Decretorum Concilii, sub prætextu, quod in Gallia receptum non fuerit, cum videant, tot insignes Præfules congregatos, & Clerum Gallicanum repræsentantes, putasse se teneri eadem Decreta observare, illorumque observationem procurare, atque etiam Concilium solemniter recepisse post maturam hac de re deliberationem.

Instrumentum, seu Processus verbalis, eorum quæ gesta sunt in Conventu generali Cleri Gallicani, ad recipiendum Concilium Tridentinum die 19. Maji, & 7. Junii 1615.

ARTICULUS III.

Post sectam deliberationem Cameræ Ecclesiasticæ, in Comitibus seu Statibus generalibus, factam 23. die mensis Martii proxime præteriti: in qua Conventus generalis Cleri, mense Maio præsentis anni congregatus, enixe rogatur, ut sollicite procuret, nihilque in

tem

tentatum relinquat, ut petitioni factæ ab eadem Camera Ecclesiastica respondeatur.

Post audita Provincialium Ecclesiasticarum vota, conclusum fuit, quod præsens Conventus sollicite in hoc se gerat, & instantissime requirat supra petitam responsionem, præsertim super articulis selectis & Ecclesiæ magis utilibus, atque super omnia prosequatur publicationem Concilii Tridentini.

Cum deinde Conventus deliberare cœpisset super receptione, & publicatione sancti Concilii Tridentini, ad quam obtinendam multi supplices libelli oblatis sunt Regis Majestatis a præcedentibus Conventibus Cleri generalibus, a Comitibus, seu Statibus generalibus, & a præsentis etiam Conventu: Interim donec velint rectam super hac materia resolutionem habere, & favorabiliter respondere, insequendo etiam mentem defuncti Regis Henrici magni, qui in una ex responsionibus datis, libello ipsi oblato a Clero ann. 1602. decrevit, quod Constitutiones & Decreta ejusdem sacri Concilii observarentur, hortans Regni fidei Episcopos, ut huic observationi invigilarent: post longam maturamque discussionem & deliberationem, de communi & unanimi totius Conventus consensu, facta est & firmata conclusio, prout sequitur.

Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, aliique Ecclesiastici subscripti, repræsentantes Clerum generalem Galliæ, in Cœnobio Augustinianorum Parisiis cum permissione Regia congregati: post maturam deliberationem super publicatione Concilii Tridentini, unanimiter agnoverunt & declararunt, agnoscunt & declarant, se teneri ex debito officii & in conscientia ad recipiendum, prout de facto ceperunt & recipiunt dictum Concilium, & se illud posse observaturos promittunt ministerio & autoritate spirituali & Pastoralis.

Et ad procurandam ampliorem, & magis solemnem, ac peculiarem receptionem, consent, Concilia Provincialia omnia Metropolitanarum Provinciarum hujus Regni, convocanda esse & celebranda in unaquaque Provincia intra sex menses ad summum, rogandosque Illustrissimos Archiepiscopos & Episcopos abentes per litteras a præsentis Conventu scriptas una cum exemplaribus præsentis Articuli, ut in dictis Conciliis Provincialibus Concilium Tridentinum recipiatur, & injungatur postmodum, ut in particularibus Diocesanis Synodis etiam recipiatur, juxta deliberationem & Conclusionem Statuum generalium Regni, quæ conclusio hic in fine inserta est. Si quid autem impediatur dictorum Conciliorum Provincialium prescripto tempore convocationem, in Synodis nihilominus Diocesanis proxime sequentibus dictum Concilium recipietur, & observabitur in Diocesisbus.

Quæ

Quæ omnia Præfules Prædicti & Ecclesiastici subſignati, promiferunt & jurarunt ſe procuraturos & effecturos omni quo poterunt modo. Actum in Generali Conventu dicti Cleri, habito Lutetiæ Pariſiorum, apud Auguſtinianos, die 7. Julii, anno 1615.

Sequitur tenor Articuli Camere Eccleſiaſticæ in Statibus generalibus, de quo mentio facta fuit ſupra, & qui conformis eſt Articulo ea de re a Camera Nobilium ſtabilito.

ARTICULUS IV.

„ Dicti Eccleſiaſtici Regni veſtri, inherentes præcedentibus precibus, & ſupplicibus libellis, multoties jam, ac diverſis temporibus Majeſtatis veſtræ prædeceſſoribus oblatis, tam in Comitibus generalibus Regni, quam in Conventibus Cleri, cum non poſſint, nec debeant præcibus ſuis deſiſtere, aut deſatigati ceſſare; quandoquidem agitur de Dei cultu, & de honore huius Chriſtianiffimæ Monarchiæ, quæ a tot annis, cum tanto cæterarum Catholicarum nationum ſtupore, præſertit velut in fronte quamdam hanc diſiſionis notam; ſupplicantes humillime Majeſtatem veſtram obſecrantur, ut velit hanc gloriam & coronam ſibi hæcenus a Deo reſervatam amplecti, ac decernere, ut univerſale & æternum Tridentinum Concilium recipiatur & publicetur in hoc Regno, ejuſque Decreta ſerventur, ſine ullo tamen præiudicio iurum veſtræ Majeſtatis, libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, Privilegiiorum, & exemptionum Capitulis, Monafteriis, & Communitatibus competentium; ſupplexque Sanctitati ſuæ libellus offertur, ut hæc Privilegia & exemptiones conſerventur, & integri permaneant, ita ut nullum a dicta publicatione præiudicium patiantur.“

Ubi autem ſupradicta reſolutio & conſuſio lecta fuit, omnes Illuſtriſſimi Prælati, cæterique Eccleſiaſtici eidem ſigillatim ſubſcriperunt, & jurarunt in manibus dicti Domini Cardinalis, qui & ipſe prior juraverat, ſupra Sacroſancta Evangelia: ac decretum fuit, ut dicta conſuſio ſubſcriberetur ab illis etiam deputatis, qui huic ſeſſioni non interfuert, & aliis Dominis Prælatiſ, qui nunc in hac Civitate reperiuntur. Quod & factum fuit, ut conſtat ex originali autographo ſeparatim ſcripto in uno Chartæ folio, cui ſubſcriptum fuit prout ſequitur.

Petrus Cardinalis de Gondi, Episcopus olim Parisiensis.

Jacobus Cardinalis Perronius, Archiepiscopus Senonensis.

Franciscus Cardinalis de la Roche ſoucault Episcopus Silvanensis.

Ludovicus, Archiepiscopus Rhemensis, primus Parisie.

Hieronymus

Hieronymus, Archiepiscopus Viennensis.

Paulus, Archiepiscopus Aquisgranensis.

Leonardus, Archiepiscopus Auxitanus.

Andreas, Patriarcha Bituricensis.

Guillelmus, Archiepiscopus Ebrodunensis.

Franciscus, Archiepiscopus Auguſtinopolitanus, Coadjutor Rothomagensis.

I. de l'Eſtan, Episcopus Carcaſſonenſis.

F. Pierre, Episcopus Mirapicenis.

L. Episcopus Agathensis.

Franciscus, Episcopus Abrincensis.

Carolus, Episcopus Andegavenſis.

Carolus, Episcopus Nannetensis.

Cyrus, Episcopus Cabillonensis.

Carolus de Balzac, Episcopus Noviomensis, Parisie.

R. Potier, Episcopus & Comes Bellovacensis, Parisie.

I. Episcopus Tullenſis.

Bertrandus d'Eschaux, Episcopus Bajonensis.

Ægidius, Episcopus Tolonenſis.

Franciscus Episcopus Vabrenſis.

Salvator de Hiarſe, Episcopus Tarbenſis.

Joannes de Vieuxpont, Episcopus Meldensis.

Joannes Bertiere Episcopus Rivenſis.

Gabriel, Episcopus Aurelianensis.

Renanus, Episcopus Trecentensis.

Eustochius, Episcopus Nivernensis.

Stephanus Polveret, Episcopus Eleſtenſis.

Joannes Episcopus Gratianopolitanus.

Antoninus de Maitie, Episcopus Oloronenſis.

Franciscus de Medavi, Episcopus Lexoviensis.

P. Huraud, Episcopus Carnotensis.

Claudius, Episcopus Aginnenſis.

Jacobus, Episcopus Bajocensis.

I. de Saleros, Episcopus Laseuensis.

C. Nonilles, Episcopus sancti Flori.

P. Antonius Veraud, Episcopus Helenopolitan. Coadjutor Utricensis.

Jacobus Episcopus Sagienſis.

Sebastianus, Episcopus & Dux Lingonensis, Parisie.

Henricus, Episcopus Parisiensis.

Ægidius, Episcopus Convenensis.

Benjaminus, Episcopus & Dux Laudunensis, Parisie.

Petrus, Episcopus Ephesus, Coadjutor Viennensis.

Vitalis, Episcopus Emesinus, Coadjutor Carcaſſonenſis.

Stephanus, Episcopus Grassensis.

Petrus de Plaires, Episcopus sancti Pontii.

Andreas, Episcopus Valentinenſis, & Diensis.

P. de

P. de Cornuillon, Coadiutor Fabrensis.
 Hisnand, Episcopus Glundastensis.
 P. Aleame, Episcopus Regiensis.
 I. Episcopus Falatensis.
 Franciscus da Gondo, Decanus Ecclesie Parisiensis.
 P. Habert, Regius Consiliarius, Supplicum libellorum Magister, Prior Sancti Arnaldi Crespiensis.
 Leonorus d' Etampes, Abbas de Bourgueil.
 Robertus Bollene, Prior Parcenensis, major Archidiaconus, Officialis & Vicarius generalis Diocesis Ebroicensis.
 Alphonsus de Breteville, Cancellarius Ecclesie Rothomagensis.
 Carolus de la Saussaye, Curatus Sancti Jacobi in Macello.
 Carolus Fougeu, Abbas Sancti Everti Aurelianensis.
 Claudius Antonius d' Habvard, de S. Sulpice, Abbas de la Garde-Dieu, magnus Archidiaconus Carduensis.
 Petrus de Pereissat, Canonicus, & Vice-Decanus Burdegalensis.
 Joannes Aubert, magnus Archidiaconus Rhemensis.
 Jacobus du Lac, Prior Nostrae Domine de Auditu.
 Carolus de Bouves, Vicarius generalis Pontis Iyram.
 Joannes de Bouffavrigue, Canonicus, & Syndicus Cleri Convenensis, pro Provincia Auxitana.
 Antonius de Bavastre, Dominus & Curatus d' Arcaville, pro Provincia Rhotomogensis.
 Frater Guillelmus Elias, Prior de Cliville, pro Rboromogensis.
 Joannes de Berrier, Abbas Capella, magnus Tholose Archidiaconus.
 Claudius de Rueil, magnus Turonensis Archidiaconus.
 Duo recentes Agentes Cleri designati.
 Honoratus Sabatier, Archidiaconus Arelatensis.
 Josephus Dalmas, Praepositus sancti Jacobi de Sentis Ebrodunensis.
 Duo antiqui Cleri Agentes.
 Martinus de Racine, Canonicus Parisiensis, Abbas de la Vernusse.
 Petrus Bobery, Archidiaconus Convenensis.
 Michael Suble, Abbas de Vendome, pro Senonensi.
 Stephanus Signoret, Praepositus Aptensis, pro Quensi.
 Gabriel Maran, Abbas de Dorat, pro Bituricensi Provincia.
 Christophorus du Verdier, Abbas de Pebrac, pro Bituricensi.
 Gabriel du Croc, Praepositus Claromontanus, pro Bituricensi.

A. Pont

A. Pons de la Grange; Archidiaconus sancti Flori.
 Andreas Venor, Cantor Augustodunensis, Deputatus a Provincia Lugdunensi, Officialis, & Syndicus.
 J. du Faur, Praeceptor & Officialis Gratianopolitanus, Deputatus Provinciae Viennensis.
 I. Bars, Cancellarius, & Vicarius generalis Bitervensis, Deputatus Provinciae Narbonensis.

Quest. 3. Potest-ne probari, pluralitatem Beneficiorum etiam simplicium, quorum unum sufficit ad honestam vitae sustentationem, fuisse malam, & prohibitam ante Concilium Tridentinum.

Resp. Constat, hanc pluralitatem in se malam esse, cum ex praefato Concilio pervertat ordinem Ecclesiasticum; quare pluribus Conciliis ante prohibita legitur. In Concilio generali Chalcedonensi (Can. 10.) ita statuitur: Non licet, Clericum conscribi in duabus simul Ecclesiis, quod idem est, ac duo simul habere Beneficia. In Concilio Niceno II. (actione 8. Can. 15.) ita habetur: „Clericus ab instanti tempore non connumeretur in duabus Ecclesiis: negotiationis enim est hoc, & turpis commodi proprium, & ab Ecclesiastica consuetudine penitus alienum. Unusquisque ergo, secundum Apostolicam vocem, in quo vocatus est, in hoc debet manere, & in una locari Ecclesia. Quae enim per turpe lucrum in Ecclesiasticis rebus efficiuntur, aliena constitunt a Deo.“

Verum Decretum ab Urbano Papa II. in Concilio Placentino editum (an. 1095. Can. 15. refer. in Can. Sanctorum, dist. 70.), dirimit omnes fere quaestiones, quae hae de re agitari possunt: „Omnino, inquit summus Pontifex, in duabus aliquem titulari Ecclesiis non liceat, sed unusquisque, in qua titulus est, in ea tantum Canonicus habeatur. Licet enim, Episcopi dispositione, unus diversis praesse possit Ecclesiis; Canonici tamen Praebendarius, nisi unius Ecclesiae, in qua conscriptus est, esse non debet. Si quae tamen Capellae sunt, quae suis redditibus Clericos sustentare non possunt, ea cura, ac dispositio Praeposito majoris Ecclesiae, cui Capellae subditae esse videntur, immineat; & tam de possessionibus, quam de Ecclesiasticis Capellarum Officiis ipse provideat.“

Notandum, quod Pontifex statuit, nullum Clericum posse duos titulos possidere in duabus Ecclesiis, nec posse conscribi, nisi in Canone (id est, in Registro Clericorum, qui recipiunt Canonem, seu mensuram, & quantitatem consuetam distributionum) unius Ecclesiae, sub cuius titulo ordinatus est. Nam etsi Episcopus possit regimen duarum Ecclesiarum uni Presbytero, dum id necessarium judicat, committere; non debet tamen esse Canonicus Praebendarius, nisi in Ecclesia, in cuius Registro conscriptus est. Sed cum a Pontifice peteretur, quid agendum circa minores Capellas, quarum una non suf-

sufficiebat ad alendum Clericum, & utrum possent plures uni conferri? Respondit, dandam esse administrationem talium Capellarum Præposito Ecclesiæ, a qua pendebant, ut scilicet earum obligationes impleri curaret, nolens, etiam in his minoribus Capellis pluralitatem concedere, licet essent Beneficia simplicia, & earum una congruæ sustentationis Beneficiarii non sufficeret, ne contagiosum fieret exemplum, & sensim sine sensu pluralitas Beneficiorum introduceretur, etiam quando unum ad honestam sustentationem sufficeret.

Guillelmus Durandus celebris Doctor, & Episcopus Miniatus, qui floruit 14. Ecclesiæ sæculo: Theologorum, inquit, (de modo celebrandi Concilii generalis, p. 1. tit. 11.) communiter hoc habet opinio, quod si unum habet Beneficium, de quo potest non laute, nec ad elationem, & pompam, sed convenienter, & moderate sustentari, recipiat, vel retineat aliud, mortaliter peccat. Loquitur autem generaliter de quibuslibet, sine ulla exceptione, Beneficiis, tam simplicibus, quam aliis. Quin etiam legimus in Instructionibus datis Oratoribus Galliæ ad Concilium Tridentinum a Rege missis (Instructiones seu Memoria pro Concil. Trid. pag. 570.): „Unum tantum Beneficium uni conferatur, sublata, quod attinet ad pluralitatem, compatibilitatem, & incompatibilitatem differentia, quæ distinctio, ut est nova, & antiquis Decretis incognita, ita Ecclesiæ Catholice malignam calamitatem attulit. Qui vero nunc duo, vel plura possident, aut aliud tantum retineant, quod intra breve tempus elegerint, aut in poenas antiquorum Canonum incidant. Quia scilicet hæc pluralitas, etiam ante Concilium, mala & prohibita erat.

Unde etiam in Concilio Mechlinensi sic habetur (Anno 1607. tit. 29. Can. 6.): Pluralitas Beneficiorum, & certum continet animarum periculum, & totius Ordinis Ecclesiastici peruersio est. Ideoque mandat Synodus, exacte observari, quidquid de ea decretum est in sacro Concilio Tridentino.

Potest insuper idem probari autoritate Sancti Bernardi apud Sanctum Thomam, ubi sic loquitur (Quodlib. de pluralitate Beneficiorum. Facultas Parisiensis, ann. 1238.): Qui non unus, sed plures est in Beneficiis, non unus, sed plures erit in suppliciis.

In celebri etiam Decreto Facultatis Parisiensis diserte asseritur, quod Nemo potest duo Beneficia, si unum sit sufficiens ad alendum eum, obtinere sine mortali peccato.

Ratio autem, cur plura Beneficia, etiam simplicia, possideri non possunt ab uno sine peccato, oritur partim ex obligatione, quam Beneficia Beneficiario imponunt, partim ex utilitate, quæ ex illorum reditu percipitur. Ex obligationibus quidem, quia Beneficium possidentibus Deus tenetur fundere preces, quibus tum Deus, tum Ecclesia privantur; quando enim plura ab uno possident-

alentur Beneficia, minuitur numerus Ministrorum orationum, & si possiderentur a pluribus, Dei cultus augeretur. Sumitur etiam ratio contra pluralitatem ex parte reddituum: quia cum Beneficiorum redditus dentur ad honestam sustentationem, idque per modum elemosynæ, (nam, ut ait S. Augustinus (lib. de Pastor. c. 2. circa finem.): Qui presunt Presbyteri, accipiant sustentationem necessitatis a populo, mercedem dispensationis a Deo) ille, qui Beneficium habet sufficiens ad honeste vivendum, non amplius indiget illa elemosyna, & pauperibus aut Ecclesiis ea quodammodo surripit bona, quam ex pluralitate Beneficiorum recipit.

Unde S. Thomas sic loquitur (Quodlib. 9. art. 15. in corp.): „Habere plures Præbendas, plures in se inordinat, nationes continet; primo, quia sequitur diminutio cultus Divini, dum unus loco plurim instituitur. Sequitur etiam in aliquibus defraudatio voluntatum testatorum, qui ad hoc aliqua bona Ecclesiis contulerunt, ut certus numerus Deo deservientium ibi esset. Sequitur etiam inæqualitas, dum unus pluribus Beneficiis abundat, & alius nec unum habere potest. Et licet dici possit, sanctum Thomam loqui de Præbendis potius, quam de Beneficiis simplicibus; nihilominus negari non potest, quin illius rationes militent contra pluralitatem Beneficiorum etiam simplicium.

Quest. 4. Licet ne habere plura Beneficia ex dispensatione summi Pontificis?

Resp. Doctissime, suo more, huic questioni sic respondet Sanctus Thomas (ibid.): „Licet non est habere plures Præbendas, si non adest illæ circumstantia, quæ illum actum poterant cohonestare, quantumcumque dispensatio interveniat; eo quod dispensatio humana non aufert ligamen juris naturalis, sed solum ligamen juris positivi, quod per hominem statuitur, & per hominem dispensari potest. Unde licet concludere, quod ubi unum Beneficium sufficit ad sustentationem, pluralitas est contraria juri naturali, & divino, proindeque nullam admittit dispensationem, nisi pluralitas illa iis vestita sit circumstantiis, quæ tollant contrarietatem juri divino; & adeo rationes dispensandi debent sumi ex utilitate Ecclesiæ. Unde S. Bernardus, Nec cuiquam, inquit (cap. 271. ad Comitem Theobaldum.), plures dignitates in pluribus Ecclesiis habere licet, nisi dispensatione quidem, ob magnam vel Ecclesiæ necessitatem, vel personarum utilitatem.

Quest. 5. In quibusnam circumstantiis legitime obtineri possunt plura Beneficia cum dispensatione summi Pontificis?

Resp. Haberi possunt, dum adest legitima causa dispensandi, & aliqua circumstantia efficiens, ut dicta pluralitas in hoc casu non sit contra jus divinum. „Non est contra jus naturale, inquit Sanctus Thomas (Quodlib. 11.

lib. 9. art. 35. in corp.), habere plures Præbendas, si prædictæ inordinationes totaliter evacuentur: ut puta, si sit necessitas in pluribus Ecclesiis ejus obsequii, & possit plus servire Ecclesie, vel tantumdem absens, quam alius præsens; & si quæ aliæ sunt hujusmodi. Si vero aliquis hac intentione plura Beneficia habeat, ut sit ditior, et lautius vivat, & ut facilius ad Episcopatum perveniat, non tolluntur prædictæ deformitates, sed augentur.

In eandem sententiam descendunt tres Cardinales vere insignes, qui Romæ suam hac de re opinionem vulgant.

Primo quidem Cardinalis Cajetanus hoc differre asserit (In summa, verb. Beneficium num. 9.): „Nec excusatur, inquit, peccatum mortale propter dispensationem Papæ sine rationabili causa; quoniam dispensatio Papæ cadit super jus positivum, & non super jus divinum, aut morale: pluralitas autem Beneficiorum sine rationabili causa, est contra jus divinum, & morale, quo communia Ecclesie distribui juste debent partibus Ecclesie.“

Secundo, Cardinalis Toletus suam sententiam exprimit, his verbis (lib. 5. de Instit. Sacerdotum, c. 8. n. 4.): „Ut in foro exteriori possit aliquis plura Beneficia habere, satis est dispensatio; tamen ut in conscientia, & coram Deo tutus sit, necessaria etiam est causa dispensationis: hæc autem causa debet esse in utilitate Ecclesie, vel ob ipsius Ecclesie necessitatem. Quando causa non est in bonum Ecclesie, non est bona dispensatio, nec est homo securus coram Deo.“

Tertio, Cardinalis Bellarminus in Instructionibus ad nepotem suum Episcopum Theanensem directis: „Quia plures sunt, inquit (in instructionibus ad Nepotem suum) qui plura Beneficia possident cum dispensatione summi Pontificis, sciendum est, Pontificum dispensationem, quando non adest iusta causa dispensandi, valere in foro fori, non in foro poli: ut aperte docet Sanctus Thomas. Idem censet Abbas Panormitanus, magnum Canonici Juris lumen, & decus, dum ait (in cap. Dudum, de elect. nota 26.): „Dispensatus, etiam per Papam, circa pluralitatem Beneficiorum sine causa, etiam si sit tutus quoad Ecclesiam militantem, non tamen quoad triumphantem: & sic non videtur dispensatio quoad Deum.“

Denique Guillelmus Parisiensis hanc materiam ex professo tractans (tract. de collatione Beneficiorum c. 6. de singularitate Beneficiorum): „Quod si obieceris nobis, inquit, de dispensationibus Apostolicis? Respondeo, quod illæ supra nos sunt, & quod diligenter considerata, irritæ sunt; & de omni dispensatione facta idem sentimus, nec interpretari præsumimus. E contrario tamen indubitanter sciendum est, quod Romanus Pontifex, quantumcumque largam dispensationis gratiam

videatur facere in Beneficiis, cum aliquibus personis, tamen non dispensat cum avaritia, cupiditate, vel ambitione eorum: nec indulget eis indulgentiis suis, & his vel aliis vitiis: non enim intendit pascere, vel nutrire pestes vitiatorum, de bonis temporalibus Ecclesiasticis, quæ plene novit ad sustentationem fervorum Dei in ejus servitio certificata esse Domino, & oblata.“

Eandem sententiam amplectitur S. Bernardus, scribens ad Eugenium Papam (lib. 3. de consider. ad Eugenium Papam): „Quid, inquis, prohibet dispensare? Non, sed dissipare. Ubi necessitas urget, excusabilis dispensatio: ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est; utilitas, dico, communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non plane fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est. Et in Epistola ad Adam Monachum (Idem ep. 7. ad Adam Monachum): Numquid ideo aut malum esse desistit, aut vel minoratum est, quia Papa concessit?“

Videri possunt, quæ de dispensationibus dicta sunt, Tom. 5. Tr. 9. de Matrim. c. 7.

Notandum est, plures Beneficiarios, hujusmodi Beneficiorum pluralitatem sæpius idcirco excusare, quod pie redditus Beneficiorum expendant, & omne quod superest, post congruum victum & vestitum, pauperibus aut Ecclesiis largiantur, quodque si alius unum ex his Beneficiis possideret, non ita pie rediturus, ut plurimum, administraret. Sed hæc excusatio invalida videtur, nec potest illos securos in conscientia reddere; quia etiam si bona reddituum administratio alicujus momenti sit; attamen munia spiritualia, quæ plures Beneficiati in utilitatem Ecclesie obire possent, plures sine dubio æstimari debent, quam quicumque redditus temporales, qui propter spirituale conceduntur. Possent præterea, qui plura Beneficia possident, pios Clericos facile invenire, qui probabiliter cum æquali pietate redditus Beneficiorum administrarent, si in illorum favorem coram summo Pontifice resignarentur. Et ita si Beneficiati pluralitatem non relinquunt, quæ certe contagiosum exemplum fovet, & magnum in Ecclesia scandalum parit, facile convinci possunt, si vias suas coram Deo vere scrutari velint, desiderium majorem Ecclesie utilitatem procurandi, non in causa esse, cur plura retineant Beneficia; sed potius motivum aliquem temporalem, a carne & sanguine inspiratum, ut scilicet propinquos augeant, aut etiam propriæ ambitioni, vanitati, aut avaritiæ famulentur.

His argumentis contra pluralitatem allatis, addi potest historia memorabilis, quam Guillelmus Episcopus Parisiensis Clericis suis sæpe concionando referebat: cujus etiam mentionem facit Albertus Magnus, Libro de Sacramentis; quam narrat quoque Thomas Cantipratanus, in Libro Apum, qui se Lutetie Parisiorum hoc tempore fuisse dicit: & refer:

74
Guillelmus Durandus, in Libro *De modo celebrandi Concilium*.

Tribus annis post celebrem disputationem, & Condemnationem pluralitatis Beneficiorum, a Facultate Parisiensi editam, Cancellarius ejusdem Ecclesie, nomine Philippus, qui pluralitatem Beneficiorum licitam esse asserbat, & in praxim deducebat; in morbum lethalem incidit, & ab Episcopo Parisiensi Guillelmo supra nominato visitatus, hortatusque, ut pluralitatem relinqueret, Beneficia, quae possidebat, unico excepto, dimitteret: omnino & pertinaciter recusavit, addens, experiri se vellet, utrum pluralitas Beneficiorum esset adeo mala. In eo igitur statu mortuus est, & post dies aliquos, dictus Guillelmus Episcopus, dum enixius in Ecclesie Parisiensis Choro oraret post preces matutinas ibidem noctu persolutas, horribilis viri effigiem conspexit, cui, signo Crucis prius se munies, dixit, ut si a Deo missus esset, loqueretur: tunc vero inquit; Ego sum miser ille Cancellarius ad ignem aeternum damnatus: cumque Episcopus causam damnationis petiisset, Respondit; damnatum te esse primo, quod id, quod ei ex bonis Ecclesie supererat, pauperibus non distribuisset: Secundo, quod asseruisset licere plura simul Beneficia retinere, & in ea pluralitate mortuus esset: Tertio in detestabili carnis vitio aliquamdiu fuisset immersus.

C A P U T VII.

De Obligatione Beneficiorum circa residentiam.

Quest. 1. Quo jure residere tenentur Episcopi, Parochi, alique curam animarum habentes?

Resp. Videntur teneri de jure Divino, & Ecclesiastico sub poena mortalis peccati. Quod ex Tridentino (*sess. 23. de reform. c. 1.*) probatur, in quo sic habetur. „Cum praecepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini predicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum operum exemplo pascere, pauperum aliarum miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cetera munia pastoralia incumbere; quae omnia nequaquam ab iis praestari, & impleri possint, qui gregi suo non invigilant, neque assunt, sed mercenariorum more deficiunt: Sacrosancta Synodus eos admonet, & hortatur, ut divinorum praeceptorum memores, factique forma gregis, in iudicio, & veritate pascant, & regant.“

Quest. 2. Quam poenam incurrunt Episcopi, alique curam animarum habentes, qui in suis Beneficiis non resident?

Resp. Juxta idem Concilium (*sess. 23. de reform. c. 1.*): „Si quis autem contra hujus Decreti dispositionem ab-

fue-

De Beneficiis. Cap. VII.

75
„ fuerit, statuit Sacrosancta Synodus, praeter alias poenas adversus non residentes sub Paulo III. impositas, & innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis absentiae fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi obtinere posse, sed teneri illos Fabrica Ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare.“

Quest. 3. Nullae-ne praeterea poenae decernuntur contra Parochos sine causa legitima non residentes?

Resp. Concilium statuit (*Ibidem.*): „Quod si per editum citati, etiam non personaliter, contumaces fuerint, librum esse Ordinariis, per censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, etiam usque ad privationem, compellere Curatos, seu Parochos non residentes.“

Quest. 4. Quibusnam de causis licitum est Parochis, & aliis curam animarum habentibus, a residentia abesse?

Resp. Nullae aliae absentiae causae possunt esse legitimae, quam illae, quae a Concilio Tridentino referuntur his verbis (*Ibidem.*): „Nam cum Christiana charitas, urgentia necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiae, vel publicae utilitas aliquos nonnumquam adesse possint, & exigant, Decernit eadem sancta Synodus, ut quandocumque eos, causa prius per Episcopum cognita, & probata, abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatione relinquant.“

Unde etiam videmus, sanctum Augustinum, dum cum solita humili modestia populo suo Hipponeensi scriberet, similes absentiae causas memorasse, his verbis (*ep. 128. ad populum Hippon.*): „Noverit dilectio vestra, numquam me absentem fuisse licentiosa libertate, sed necessaria servitute, quae saepe sanctos fratres, & collegas meos, etiam labores marinos, & transmarinos compulsi sustinere.“

Quest. 5. In quo consistit Episcoporum, & Parochorum residentia?

Resp. Constat ex dictis, non sufficere, ut corporaliter resideant, sed insuper teneri ea, quae sui muneris sunt, diligenter praestare; exempli gratia, tenentur Parochi per se, quantum moraliter fieri potest, Parochorum officio fungi, & munia curialia libenter obire, unde etiam peccare videntur, quando sine causa ad Vicarios suos illa, quae per semetipsos implere facile possent, remittunt, licet resideant; quia, juxta Concilium (*Trid. sess. 23. de reform. c. 1.*), debent per semetipsos pascere & regere, Divinorum, inquit, praeceptorum memores, factique forma gregis, in iudicio & veritate pascant & regant.

Et sane, ut in Ezechiele Propheta habetur (*c. 34.*): „Nonne greges a Pastoribus pascuntur? Ipse etiam Christus Dominus satis eorum officium demonstrat, dicens (*Matth. c. 5.*): „Vos estis lux mundi. Quae verba explicans sanctus Joannes Chrysostomus: Tenetur lucere, inquit (*Homil.*

in Matth.), quem Dominus habere voluit Officium lucerne. Et quemadmodum Sol non solum suo affixus est cælo, sed in continuo versatur motu, ut suum circumquaque lumen & calorem diffundat; ita Episcopus & Parochus non tantum debet hære affixi cælo suo, hoc est Diocesi, seu Parochiæ, verum etiam lumen & calorem vivificum continuo impendere animabus suæ curæ commissis, exemplari vita, & fideli functionum suarum exercitio, quia, ut ait sanctus Gregorius Papa (refer. in Canon. Quamvis, 7. q. 1.), *Languente Pastore, grex insidiatoris laniandus dentibus exponitur*: Hoc est, si munus suum desidiose & negligenter obeat Pastor, Dæmon, qui vigil est semper in hominum ruinam, gregem ejus facile dilaniabit.

Unde etiam in Synodo Ebroicensi (an. 1576.) sic habetur: „ Cogitent Curati omnes, se vivere in perpetuo mortali peccato, quamdiu præceptum divinum, & Pastorum residentiam violant: cogitent, utroque jure non sibi deberi Beneficium, nisi propter officium; ideoque fructus suos non facere, si suum non obierint ministerium, quemadmodum a Concilio Tridentino fuit declaratum. “ Et paulo inferius eadem Synodus sic loquitur: „ Scimus & in residentia Curatorum potius requiri personæ industriam, quam corporis in eodem loco desidiam, & inertiam: atque inter residentes numerandos potius, qui absentes corpore, spiritu & assidua speculatione gregi invigilant, quam qui præsentis corpore, seipfos pascunt potius, quam gregem, cui scandalo sunt. “

Quest. 6. Dignitates, & Canonicatus in Ecclesiis Cathedralibus, aut Collegiatis, obligant ne ad residentiam, & in Choro assistentiam?

Resp. Tenentur omnino ad utrumque juxta Tridentinum Concilium (sess. 24. de ref. c. 12.), in quo sic legitur: „ Præterea obtinentibus in eisdem Cathedralibus, aut Collegiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portiones, non liceat, in vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno absesse, salvo nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt, alioquin primo anno privetur, unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam Præbendæ, ac residentiæ fecit suos. Quod si iterum eadem fuerit usus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Distributiones vero, qui statutis horis interluerit, recipiant, reliqui quavis collusionis aut remissionis exclusi, his careant, juxta Bonifacii VIII. Decretum, quod incipit: *Consuetudinem*, quod sancta Synodus in usum revocat, non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus. Omnes vero divina per se, & non per substitutos, compellantur obire officia.

Quest.

Quest. 7. Dignitates, aut Canonici, qui receperunt distributiones quotidianas, etiam si absissent sine legitima causa, tenentur ne eas restituere?

Resp. Tenetur omnino, ut ex his, quæ mox ex Concilio Tridentino retulimus probari potest; statuitur enim, ut Beneficiorum distributiones solis præsentibus, qui divinis officiis assistunt, concedantur. Quod etiam explicatur a Bonifacio VIII. in dicto cap. *Consuetudinem*, quod a Concilio Tridentino in usum revocatum fuit (Cap. *Consuetudine*, de Clericis non residentibus, in 6.): „ Statuimus, ut distributiones ipsæ quotidianæ in quibuscumque rebus consistant, Canonicis, ac aliis Beneficiatis, & Clericis Ecclesiarum ipsarum, qui eisdem officiis in ipsis Ecclesiis adfuerint, tribuantur, juxta Ecclesiæ cujuslibet ordinationem jam factam, seu etiam faciendam; qui vero aliter de distributionibus ipsis quidquam receperit, rerum sic receptarum dominium non acquirat, ne faciat res suas, imo ad omnium restitutionem, quæ contra hujusmodi nostram Constitutionem receperit, teneatur. De distributionibus etiam pro defunctorum anniversariis largiendis, idem decernimus observandum.

Quest. 8. Quibusnam ex causis excusari possunt Canonici, qui ab officio absunt?

Resp. Idem summus Pontifex duas hujusmodi tantum causas admittit, infirmitatem scilicet corporalem, & evidentem Ecclesiæ utilitatem: *Distributiones quotidianæ*, inquit, *non tribuantur iis, qui officiis non adfuerint, exceptis illis, quos infirmitas, seu justæ, & rationabilis corporis necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas excusaret*. Veluti si Canonicus applicetur ab Episcopo alicui negotio magis utili Ecclesiæ, quam sit illius in Ecclesia præsentia, ut in visitationibus Pastoralibus; aut si in Parochiam Presbytero destitutam mittatur, aut demum si in aliis rebus Ecclesiæ valde necessariis adhibeatur.

Quest. 9. Nonne potest Episcopus duas ex Canonicis Cathedralis suæ a residentia excusare, ut ipsi assistant, & interserviant?

Resp. Potest, modo ad utilitatem Ecclesiæ, potius quam ad propriæ personæ obsequium assumantur, & rebus præsertim spiritualibus adhibeantur. Decernimus, inquit Honorius Papa III. (Cap. *Ad audientiam de Clericis non resid.*) *ut duo ex Canonicis Ecclesiæ suæ in tuo servitio existentes, suarum fructus integre recipiant præbendarum; cum absentes dici non debeant, sed præsentem, qui tecum pro tuo, & ipsius Ecclesiæ servitio commorantur*.

Quest. 10. Licet-ne Canonico absesse, ut studium vacet?

Resp. Juxta Concilium Tridentinum (sess. 5. de reform. c. 1. Cap. *Super specula*, de Magistris): *Docentes in Theologica Facultate, dum in Scholis docuerint, & studentes in ipsa, integre per annos quinque percipiant proventus Præbendarum, & Beneficiorum suorum, non ob-*

stante aliqua consuetudine, vel statuto; cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes. Quod tamen intelligi convenit, dum id agunt cum facultate ab Episcopo obtenta; ad illum enim spectat judicare, utrum ex illorum absentia Ecclesia non patiatur detrimentum.

Quest. 11. Sufficit-ne Canonico assistere, seu adesse Choro, ut legitime percipere possit distributiones?

Resp. Ratio naturalis docet, quod cum Canonici non teneantur Choro interesse, ut solum sedem occupent, & locum impleant, sed etiam ut divinum officium celebrent, & convenienter persolvant; nisi cum aliis juxta facultatem psallant, suo munere non defunguntur, nec suas obligationi satisfaciunt; nec prætereundum est, quod adimpleri vices in recitatione Psalmorum a Beneficiatis, aut simplicibus Præbendis, Capellanis, aut Cantoribus amovibilibus; quia illorum obligatio omnino personalis est, & talis, ut per alium minime adimpleri possit, ut superius dictum fuit ex Concilio Tridentino.

Verum, quia nonnulli contrariam sententiam in praxi sibi persuadere conantur nimium in hoc sibi adulescentes, audiant, quid de hac re in Sacris Canonibus statutum fuerit (*Cap. Si quis Presbyter, dist. 92.*). Si quis Presbyter, aut Diaconus, vel quilibet Clericus Ecclesie deputatus, si intra Civitatem fuerit, aut in quolibet loco, in quo Ecclesia est, & ad quotidianum psallendum officium matutinis, vel vespertinis horis ad Ecclesiam non convenerit, deponatur a Clero; si tamen castigatus veniam ab Episcopo noluerit promereri.

In Concilio Cameracensi (*anno 1565. tit. De Cultu, ceremoniis, & Officio divino, c. 70.*) sic habetur: „In Choro cum psallitur, Canonici omnes, qui in Choro fuerint, & Sacellani psallant, nec sint in sedibus suis otiosi, nec putent se sanctos officio, si vicaria tantum opera cultum divinum celebrari curent.“

Idem statuitur in Concilio Burdigalensi (*anno 1585. tit. 17. de Capitulis, & Canon.*) his verbis: „Dum psallitur, Canonici omnes, & Sacellani (nisi per invalecentiam, aut aliam legitimam causam impediuntur) psallant, nec maneant in suis sedibus otiosi: neve putent, se officio functos, si Vicaria tantum opera cultum divinum celebrari curent.“

In Concilio Turonensi (*anno 1583.*) dicitur: „Cum psallendi gratia in Choro confedeant, muta aut clausula non teneant; sed omnes, præsertim qui maiore funguntur honore, in Psalmis, Hymnis, Canticis Deo alacriter modulentur.“

Concilium Narbonense (*anno 1609. c. 10. De Capitulis, & Canonis*) decernit, ut in Choro omnes divina officia, & preces devote, attente, & graviter simul cantent.

Denique in Concilio Tridentino (*sess. 24. de ref. c. 12.*) sic expresse statuitur: „Distributiones vero, qui statim horis interfuerint, recipiant; reliqui, quavis collusio-

ne,

ne, aut remissione exclusa, his careant, juxta Bonificii VIII. Decretum, quod incipit: *Consuetudinibus*, quod sancta Synodus in usum revocat, non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus. Omnes vero divina per se, & non per substitutos, compellantur obire officia... atque in Choro ad psallendum instructo, Hymnis, & Canticis, & Dei nomen reverenter, distincte, devotèque laudare.“

Unde etiam S. Carolus in Concilio Mediolanensi primo (*tit. De iis qui Dignitates, Personatus aut Canonatus obtinent*), super Concilio Tridentino se fundans: „Auctoritate etiam, inquit, Tridentini Concilii precipimus, ut cum in Choro psallendum est, ipsi quoque, quantum honoris gradu cæteris præstant, tanto studiosius Psalmis, Hymnis, & Canticis una cum aliis modulantes, Dei laudes concelebrent. Cui officio si defuerint, pro absentibus habeantur, & earum horarum, quas ea ratione obierint, distributionibus multentur.“

Quest. 10. Canonici lucrantur-ne distributiones, cum in Choro festinantur cantant, anticipantes versus, aut extremas syllabas non pronunciantes; cum inter canendum colloquuntur, aut sero conveniunt ad officium, vel absque legitima causa exeunt eo nondum completo?

Resp. In his omnibus casibus distributiones lucrari non videntur; hæc enim omnia Decreto Concilii Tridentini mox relato contraria sunt: quin etiam Clemens Papa V. in Concilio generali Viennensi præcipit Episcopis & aliis Superioribus, ut talia impediant errata, eosque poenis, & censuris Ecclesiasticis plebant, qui in ea incidere; omniaque alia convenientia remedia adhibeant, ut huic malo efficaciter mederi possint. „Gravi nimirum, inquit Pontifex in dicto Concilio (*Cap. Gravi, de celebr. Missarum, in Clementinis*), turbatione move-mur, quod plerique Ecclesiarum ministri, modestia Ordinis Clericalis abjecta, dum offerre Deo sacrificium laudis, fructum laborum suorum, in puritate conscientie, & animi devotione deberent, Horas Canonicas dicere, seu psallere transcurrendo, syncopando, extranea quidem, & plerumque vana, profana, & inhonestam intermiscendo colloquia, tarde ad Chorum conveniendo, seu Ecclesiam ipsam, absque rationabili causa, ante finem officii exeundo, nimis indevote præsumunt. Ne igitur transgressiones invalescant huiusmodi, aliisque veniant in exemplum, sacri Concilii approbatione, hoc fieri prohibentes, sancimus, ut illi, ad quos id pertinet, & in eorum defectum, locorum Ordinarii: si vero exempti fuerint, superiores ipsorum circa reformanda præmissa, & eorum singula corrigenda, necnon in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Ecclesiis horis debitis devote psallatur: si Dei, & Apostolicæ Sedis indignationem evitare voluerint, sollicita-

curent diligentiam adhibere: contradictores per censuram Ecclesiasticam, aliique opportunis remediis compescendo: facientes, prout ad eos spectat, in his, & aliis, quæ ad divinum cultum, & morum reformationem pertinent, ac Ecclesiæ, & cœmeteriorum respiciunt honestatem, sacrorum statuta Canonum, ad quæ scienda diligens curent adhibere studium, irrefragabiliter observari.

Denique omnia fere statuta Capitulorum recte ordinatorum privant distributionibus eos, qui Divino officio convenienti modo non interfunt. Et Concilium Burdigalense (anno 1583. c. 7.) expresse decernit; ut In Choro colloquia nulla permittantur; sed omnes pie, ac devote divino cultui sint intenti. Qui contraxerit, nisi monitus quiescat, privetur ejus horæ distributione, vel graviore pena mulsetur. Deinde subjungit, ut Preces, & divina officia non cursim, & festinanter, sed devote, attente, & graviter in Choro omnes recitent, perpetuo memores tremende illius Prophetæ sententiæ. Maledictus qui facit opus Dei negligenter.

In Concilio Provinciali Beneventano (anno 1656. tit. 6.), modus psallendi in Choro egregie describitur his verbis: Psallant Canonici per seipsos, distincte, tractim, sedate, factaque pausa in medio versiculi; neque verba transcurrant, vel sincopent; decenti gestu, habituque, & composita voce pronuncient.

Libros ad Officia, quæ cantantur, non pertinentes, ac litteras nullo modo legant, neque item, ubi commune Officium persolvitur, vel Missa cantatur, privatim quisquam Officium recitet.

Nemo dormiat, nugetur-ne, aut per templum cursitet, vel vagetur, aut cum laicis colloquitur; neque etiam ex Choro, quovis colore, discedat, nisi necessariam ob causam, a Magistro Chori, vel cui ex consuetudine competit, licentia obsecuta.

Qui in predicatorum aliquo deliquerit, horæ illius, cui tunc aderit, distributione privetur, ac gravius etiam, pro modo culpe, præsertim vero si monitus pariter vel neglexerit, vel recusaverit, arbitraria Episcopi puniatur. Vide infra tom. 2. cap. 10. q. 24.

Quæst. 13. Præceptor, Cantor, aut is, cui punctuandi, seu notandi incumbit onus, peccat-ne, & tenetur-ne ad restitutionem, quoties non punctuat, seu notat eos, qui sine legitima causa a divino officio absunt?

Resp. Peccat, & ad restitutionem tenetur, ut patet ex Concilio Tridentino (sess. 21. de ref. c. 3.), in quo sic decernitur: Cum Beneficia ad divinum cultum, atque Ecclesiastica munia obunda, sint instituta, ne qua in parte minuat divinus cultus: Sancta Synodus statuit, in Ecclesiis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut vestimiliter negligantur, tertiam partem fructuum separatis debere, & in die

scri-

distributiones quotidianas converti. Unde qui munus punctuatoris sustinet, eosque non notat, qui a divinis Officiis absunt, peccat contra iustitiam; quia in causa est, cur distributiones injuste absentibus dentur, licet illis non debeantur; juxta Concilium: ideoque tenetur eas restituere in solidum iis, quibus jure debentur, seu Canonici ejusdem Capituli pro rata præsentie, aut Ecclesiæ, juxta varios usus.

Quod etiam autoritate Concilii Mediolanensis quarti a sancto Carolo celebrati probari potest; Distributiones, inquit (Tit. de distributionib.), dividens, non solvat iis, qui notati sunt a punctuatore: alioquin eas de suo tenetur Ecclesiæ restituere.

Ex quo concludere licet, eum qui non notat absentes, ad restitutionem æque teneri, ac eum, qui distributiones notatis solvit; cum uterque in causa sit, ut, qui non interfuerunt divinis officiis, distributiones sibi nullo modo debitas habeant, cum damno illorum, quibus in casu absentiae debebantur. Hæc etiam partialitas, seu culpabilis facilitas, efficit, ut fundatorum intentio sæpius debito modo non impleatur, & in praxi occasionem periculosa Beneficiatis Choro addictis præbet, frequenter se ab officio sine legitima causa absentandi: ac plurimum Canonicorum in devotionem misere fovet, contra Conciliorum salubria Decreta. Quæ omnia si attente coram Deo perpendenter punctuatores, valde timent in hoc peccatum incidere, quod Divinæ gloriæ, Ecclesiæ utilitati, & animarum salutis multum adversatur.

CAPUT VIII.

De obligatione Beneficiatorum, & eorum, qui in sacris Ordinibus sunt constituti, deferendi tonsuram, & capillos breviores.

Quæst. 1. Clerici, qui sacrum Ordinem susceperunt, aut Beneficium possident, tenentur-ne coronam, & breviores capillos habere?

Resp. Omnino tenentur, ut ex pluribus Sacris Canonibus probari potest (Can. Clerici, de vita, & honestate Cleric.). Clerici coronam, & tonsuram habere continentem. Et in alio Canone (Can. Prohibete, dist. 23.): Prohibete Fratres, inquit Anicetus Papa, per universas regionum vestrarum Ecclesias, ut Clerici, juxta Apostolum, comam non nutriant, sed desuper caput in modum spheræ radant.

Quæst. 2. Tonsura, quanta esse debet?

Resp. Juxta cap. Clerici mox relatum proportionem, relationemque habere debet cum Ordine suscepto; adeo ut, juxta Concilium Mediolanense V. a sancto Carolo celebratum, & a Gregorio Papa XIII. confirmatum (tit. Quæ ad Cleric. honestatem pertinent.): Sacerdotalis tonsuræ formam in ore ducti, late & ampie p-

De 3

tenet

seat unciis quatuor: *Diaconalis*, una uncia minor: *Subdiaconalis*, aliquanto angustior, quam *Diaconalis*: *Minorum* denique *Ordinum* corona lata sit undique unciis duabus.

Quest. 3. Clerici tenentur-ne deferre capillos admodum breves?

Resp. Sic habetur in Canone (*Can. Non liceat, dist. 23.*): *Nec oportet Clericos comam nutrire, sed attonso capite, auribus patentibus incedere debent.* Quod Decretum a pluribus summorum Pontificum, & Conciliorum Constitutionibus antiquis, & recentibus innovatum fuit.

Quest. 4. Qua de causa Sacri Canones decernunt, ut Clerici tonsuram, & breviores capillos habeant?

Resp. Ejus rei ratio habetur in Canone, qui sic loquitur (*Can. Duo sunt, 12. q. 1.*): *Clerici habent coronam in capite ab institutione Ecclesie, in signum Regni, quod in Christo expectatur: ratio vero capitis est temporalium depositio.* Unde Glossa ibidem dicit, quod *Capilli qui remanent, designant, quod aliqua debemus retinere ad sustentationem.*

Quest. 5. Beneficiati, aut in Ordinibus Sacris constituti, peccant-ne moraliter, cum non deferunt coronam & capillos breviores?

Resp. Peccare mortaliter videntur, si per tempus notabile sic incedant; id de capillis probari potest ex Canone, in quo ita statuitur (*Cap. Si quis, de vita & honestate Clerici.*) *Si quis ex Clericis coronam relaxaverit, anathema sit.* Quod satis indicat, Clericum, qui comam nutrit, mortaliter peccare: quia numquam excommunicatio fulminatur, nisi ob mortale peccatum, & comæ relaxatio in hoc & pluribus aliis Canonibus sub hac terribili poena prohibetur.

Secundo, id probatur, quantum ad Coronam Ordini suscepto convenientem, ex Canone, *Prohibete*, superius relato, ex Capite, *Clerici*, De vita & honestate Clericorum, & variis aliis Canonibus eodem modo loquentibus de capillis, ac de Clericali corona, & eam sub eadem poena ordinantibus.

Patet etiam ex Pontificali Romano (*p. 1. tit. de Clerico faciundo.*), in quo Episcopus primam tonsuram daturus, sic loquitur: *Oremus Fratres Charissimi, Dominum nostrum Jesum Christum pro his famulis suis, qui ad deponendum comas capitum suorum pro amore ejus seclinant.* Unde videretur actus irrisorius & indigno plane contemptu plenus, deponere comam & coronam sumere in suscipienda prima tonsura, deinde comam iterum nutrire, & coronam abjicere.

Neque suffragari aliquo modo potest contraria ulla consuetudo particularium personarum, vel locorum; quia hæc tamquam abusus & corruptela sæpius damnata est, & nullius roboris declarata.

Videri possunt, quæ hæc de re dicta sunt tom. 5. tract. 8. de Sacramento Ordinis, c. 4.

Quest.

Quest. 6. Quæ sunt aliæ Clericorum & Beneficiorum obligationes?

Resp. De Veste talari agemus capite sequenti; de vitando ludo egimus Tom. 2. Tract. 6. c. 4. multa de variis obligationibus collegimus Tom. 5. Tract. 8. c. 4. q. 4. & 7. de Parochis actum fuit Tom. 3. Tr. 1. cap. 7. q. 12. & cap. 6. q. 7. præterea Tract. 4. ejusdem Tomi 3. cap. 9. q. 3. & in fine dicti Tomi 3. & Tom. 6. cap. 4. Confessoriorum obligationes habentur Tom. 4. de venatione a Clericis fugienda, multa diximus Tom. 7. Tract. 6. cap. 3. q. 8. de ebrietatis occasionibus studiose vitandis Tom. 7. Tract. 7. cap. 3. qu. 13. de castitate sancte servanda Tom. 7. Tract. 7. cap. 1. quæst. 13. & 14.

Sed cum in libro ad Eminentissimo Cardinali Vincentio Maria Ursino in lucem edito, sub hoc titulo: *Synodicum Sanctæ Beneventanensis Ecclesie, continens Concilia 19. (Concil. Provinc. Benevent. anno 1699. c. 1. tit. 8.)* invenerimus, varia de Clericorum obligationibus in uno Decreto collecta, illa hic referre non inutile duximus. *Presbyteri omnes & Clerici memoria repellant verba S. Concilii Tridentini, scilicet: Nihil esse quod alios magis ad pietatem Deique cultum assidue instruat, quam eorum vita & exemplum, qui se Divino dicantur ministerio.*

Clericali tonsura, prout cujusque Ordinis ratio postulat, insigniti, & talari veste semper incedant.

In vestimentis fugiant exquisitam cultus elegantiam, vel affectatam negligentiam & sorditiam.

Vestis interior & exterior utraque sit usque ad talos oblonga; sed in itinere contractiori uti possint, ita tamen ut ex ea Clerici esse dignoscantur.

In vestimentis novitatem ornamenti aut habitus vitent: serico domi & foris abstineant.

Annulum non induant, nisi ob gradum dignitatis, aut ob officii munus; & tunc cum eo non celebrent.

Chirothecas in Choro non habeant: spectaculorum nec actores, nec spectatores sint.

Non ludant quovis in loco aleis, pictis pagellis, globis missili, aliove ludi genere vitio, nec intersint ludentibus, sed parva pila palmari, & globis qui ligneis malleis impelluntur, exercitii causa, non lucri, private ludere aliquando permittitur.

Balistæ, hastis, scepleto, telis, aliisque hujus generis instrumentis, Clericis interdicimus.

Baculum in Ecclesia numquam deferant, nec per Civitatem, aut Oppidum, nisi causa ætatis, aut infirmitatis.

Notare, aut denudare membra in alieno conspectu, erubescant. Fugiant consortium exulum, contumacium banditorum, & homicidarum; nec hospitio, etiam affines, suscipiant.

Venaticum animal non alant, venationeque abstineant;

neant; cum Beatus Hieronymus dicat: *Esau venator erat, quia peccator erat.* Vide Tom. 7. Tr. 6. c. 3. quest. 8.

Arma cumsumque generis non deserant, nisi ubi per loca periculosa transeundum est; & tunc de licentia Ordinarii; cum arma Clericorum sint orationes & lacrymæ, ut inquit Divus Hieronymus.

Si peregrinandum eis est, sine dimissoriis Ordinarii, etiam si beneficium simplex tantum habeant, abesse non liceat; & extraneis in Provincia, absque testimonio proprii Episcopi, nisi ad paucos dies, abesse non permittatur.

Nullus Presbyterorum, aut Clericorum, exceptis casibus a jure permisis, tunc vero de licentia Ordinarii, exerceat officium Procuratoris, Advocati, aut quomodolibet patrocinetur apud Judices laicos; nec pro aliis spondeat in foro seculari.

Mercaturam ne exercent, laicorum prædia ne conducant: in laicorum negotiis, excepto casu sedandæ discordiæ, non se immisceant: nec in emendis, vel vendendis rebus interpretes interveniant.

Mulieres, etiam nobiles, ne comitentur, nec illis officii causa ad mensam assistant.

Confessus laicorum otiosos, vaniloquia in plateis, circulationes in officiis & sedilibus: tabernas item, nisi in itinere causa necessitatis vitabunt.

Reorum suppliciis (excepto si ut eorum salutem adiutores) non adsint, nec ubi capitalis sententia legitur. Vide infra Tom. 7. Tract. 6. cap. 3. q. 10.

Aliorum tutelam, aut curam, sine licentia Episcopi, ne suscipiant. Officio tabellionis non fungantur.

Arte medendi abstineant, & alteri, mercedis gratia, operas suas non locent; sed ut otium vitent, vel ut victum sibi quaerant, dummodo a Clericali munere non impediatur, manibus suis operari concedimus.

Si vero sint in famulatu Ecclesiasticarum personarum, turpia servitia, & quæ Clericalem dignitatem minus decet, ne exercent.

Personati non incendant: vestes Clericales aliis non Clericis, ad fingendum se tales, non accommodent; qui vero Clericales aut Monachales vestes assumpserit laicus, ut ad illorum formam se induat, graves poenas, arbitrio Ordinarii, subeat: sicut qui in supradictis deliquerit, præter poenas a sacris Canonibus irrogatas, etiam aliis, pro personarum ratione, & delicti contumacia, punietur.

Tandem sciant Clerici, per Clericalem Ordinem non licentiam peccandi, sed necessitatem bene vivendi, eos assecutos esse. Ita igitur vivant, ut exemplo cæteris bene vivendi esse possint, caveantque ne contra accidat, ut sint laqueus fidelium animabus. In incessu honestatem exhibeant, & gravitatem: nam gravitas itineris, maturitatem mentis ostendit, sicut incompositio corporis.

ris, dissolutus risus, huc illucque oculorum evagatio, mentis indicant inæqualitatem: teneantque menti, quod nugæ in ore Sacerdotis sunt sacrilegium; ut ait D. Chrysost. Et ex S. Gregorio Papa (*Lib. 7. ep. 14.*), *Id plerumque, quod in laicis culpa non est, crimen est in sacro Ordine constitutis.*

Monitum præterea saluberrimum Ecclesiasticis subministrat Eminentiſs. Cardinalis Vincentius Maria Ursinus, in Synodo Tusculana, quam præfide Illustrissimo Archiepiscopo Hydruntino Francisco Maria de Aste, Visitatore Apostolico, convocavit (*anno 1703. c. 10.*), Id sibi suadeant, inquit, ut omnino ab eorum mentibus eliminetur falsissima ac prava illa opinio, quo nonnulli infeliciter vincuntur, ut sibi putent curam animarum non habentes, sola Missæ celebratione, ac Divini Officii recitatione, sacerdotali ministerio satisfacisse; cum potius meminisse debeant, se a Deo electos, ut sint lux mundi & sal terræ, ideoque doctrina lucere, justitiæ operibus, bonarumque virtutum exemplo, aliorum animas condire, & charitatis operibus eorum corda præservare teneantur. Et sic habui, incessu, aut conversatione reliquis ædificationi esse curent; potissimum in sacrarum litterarum studio assidui sint, ut illud B. Petri Apostoli adimplentes: *Parati respondere omni quaerenti vobis: ipsi in Domino magis abundant, & cæteros valeant erudire.*

Præterea in eleganti Synodo Nolana (*tit. 17. c. 6. an. 1588.*) statuitur, ut Clerici, a venationibus, fabulis, comædiis, hastiludiis, choreis, amatorii cantilenis, comestationibus, & ebrietatibus, a taxillorum, tessarum, picturarumque pagellarum lusu, publice, & privatim ita abstineant, ut illorum non modo factores, sed nec spectatores sint: tabernas & hospitia nullo pacto ingrediantur, nisi iter facientes: armis non utantur, præterquam in itinere, per loca suspecta, & defensiva tantum, obtenta prius tamen a Nobis facultate.

Et in Concilio Provinciali Ravennatensi a Julio Feltrino de Ruvere Cardinali Urbinatensi congregato (*de visit. & honest. Cler. c. 5.*), statuitur, ut Clerici, a taxillis, tessaris, picturarumque pagellarum lusu, & alio quocumque ludi genere a sacris Canonibus improbatopentus abstineant: nec sicut etiam prohibitorum ludorum spectatores, Choreas non ducant, aut spectent... Ab omni prorsus suspectarum mulierum familiaritate, conversatione, & cohabitatione Clerici abstineant, sub poenis in Sacri Tridentini Concilii decreto comprehensiss, atque aliis a Sacris Canonibus inflictis, vel Episcoporum arbitrio infligendis; ita sane ut mulieres quæmines pro suspectis habeantur: illis tantum exceptis, quarum conversatio a jure permittitur; quas tamen absque speciali Ordinarii licentia de mi retinere non debeant.

CAPUT IX.

De Veste Talari.

Quest. 1. Beneficiati, aut in sacris Ordinibus constituti, tenentur-ne deferre vestem talem?

Resp. Teneri illos, probari potest primo ex Concilio Tridentino (*sess. 14. de refo. c. 6.*), in quo sic decernitur: „Quia vero, etsi habitus non facit Monachum, oportet tamen Clericos vestes proprio congruentes Ordini semper deferre, ut per decentiam habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant; Propterea omnes Ecclesiasticæ personæ, quantumcumque exemptæ, quæ aut in sacris fuerint, aut Dignitates, Personatus Officia, aut Beneficia qualiacumque Ecclesiastica obtinuerint, si postquam ab Episcopo suo etiam per Edictum publicum, moniti fuerint, honestum habitum Clericalem, illorum Ordini & dignitati congruentem, & juxta ipsius Episcopi ordinationem & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac Officio & Beneficio, de fructibus, redditibus, & proventibus ipsorum Beneficiorum, necnon si semel correpti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem Beneficiorum & Beneficiorum hujusmodi coerceri debent.“

Secundo, hæc vestium convenientium delatio suadet ex autoritate S. Bernardi, qui ait, Clericos hac de re correptos, solere dicere (*lib. 3. de consid. c. 5.*): *Num de vestibus cura est Deo? & non magis de moribus?* Quibus mellissimus Doctor respondet: *At forma hæc vestium, deformitatis mentium & morum indicium est.*

Tertio, probatur ex Bulla, *Cum Sacrosanctam*, in qua Sixtus Papa V. sic loquitur (*in Bulla 92. quæ incipit, Cum Sacrosanctam*): „Hac nostra perpetuo valitur Constitutio præcipimus & mandamus omnibus & quibuscumque Clericis, non solum in sacris, sed etiam in aliis minoribus Ordinibus constitutis, & Clericali tantum tonsura insignitis; & nedum Beneficia Ecclesiastica qualiacumque, etiam simplicia, verum etiam pensiones ex quacumque concessione percipientibus, ut ipsi & eorum quilibet, quantumvis exempti existant, & quovis privilegio vel immunitate gaudeant, tonsuram & habitum Clericalem, vestes scilicet tales, assument, & juxta deferant. Qui autem non obediaverint, præter alias penas contra eos inflictas, Ecclesiasticis Beneficiis privamus, ac sine ulla alia nominatione, citatione, judicis Decreto, aut ministerio, ipso facto privatos declaramus.“

Denique id probatur Constitutione Urbani Papæ VIII. pro Clericis, his verbis (*an. 1624.*): *Omnes qui sacris Ordinibus initiati sunt, vel possident Beneficia Ecclesiastica, gerant vestes, sive ut vocant, subianas, a collo usque*

usque ad talos demissas, & desuper præcinctas. Quod etiam sæpius a successoribus summis Pontificibus, & præsertim Innocentiis XI. & XII. ordinatum fuit, & vestes tales sub gravibus poenis injunctæ.

Unde etiam in celebri Concilio Provinciali Neapolitano 1699. a Cardinali Cantelmo congregato (*tit. 9. cap. 5. num. 5. pag. 113.*), sic habetur; „Contra eos qui pedem in diversis ponentes, alterum in Divinis, alterum in carnalibus, exoticas vestes a Clericali instituto abhorrentes gestaverint, canonicis poenis animadvertant Episcopi. An minores Clerici mandata Tridentini observent, diligenter inquirent; & adversus non observantes, ex litteris mandato Sanctissimi Domini Nostri Innocentii XII. novissime emanatis, servatis servandis, procedant ad declaratoriam, quæ ex albo Clericorum expungantur, Beneficiis ecclesiasticis gaudentes, si talem habitum, ad formam Constitutionis Sixti V. deferre neglexerint, poenis Concilio Tridentino atque eadem Constitutione statutis coercant, præsertim privatione beneficiorum.“

Quest. 2. Clerici, qui nondum sunt in Ordinibus sacris constituti, quique tenue tantum & modicum Beneficium possident, tenentur ne deferre vestem talem, & capillos breviores?

Resp. Teneri videntur omnes omnino Beneficiarii, quicumque sint, nec præterere posse tenuitatem redditus Beneficii. Præterea cum Tonsura sit dispositio quadam, & veluti Novitiatus ab Ecclesia ordinatus, ut illi, qui Ordines suscipere desiderant, ad vitam Ecclesiasticam disponantur, consequens videntur, tonsuratos ipsos debere vestem Ecclesiasticam gerere, saltem quamdiu servant illam intentionem, quam habere tenentur, cum tonsurantur, in statu Ecclesiastico perseverandi. Cum autem constet, eos qui qualemvis Beneficium possident, non solum habere hanc perseverandi intentionem, sed etiam revera perseverare in statu Ecclesiastico, concludendum est, eos teneri vestem talem deferre.

Unde in celebri Synodo Auximana (*ann. 1593. de vita & honestate Cler. c. 2.*) Antonii Mariæ Cardinalis Gallicæ decernitur: „Clericorum habitus simplex sit, ac modestus, non sericus aut nimis exquisitus, nec etiam sordidus aut neglectus, cum in Clericorum vestitu tam exquisitæ delicæ, quam affectatæ sordes sint vitandæ. Superiorem & interiorem vestem talem nigri tantum coloris continue gestent, juxta Constitutionem Sixti V. Et in eleganti Synodo Nucerina (*ann. 1680. de vita Cleric.*) sic habetur: *Clerici vestes tam inferiorem quam Superiorem ad talos usque demissas semper gestent. . . . vestes sericas aut serico ornatas non deferant.* Idem habetur in Synodo Perusina Cosmi Cardinalis de Torres, anno 1632. pag. 264. Et in Concilio Provinciali Gnetensi, anno 1628. De vita Clericorum.

Præterea in eleganti Synodo, quam Eminentissimus Fabricius Cardinalis Paulinus celebravit, dum Ecclesiæ Maceratensi præerat (ann. 1687. tit. 1. c. 3.), sic breviter decernitur: Clerici vestem intuant ad talos usque, nec breviorē, nisi forte peregre proficiscantur: Et hæc infra genu, nigri coloris, & sine perulis anterioribus, vulgo iaccocette. Et in Synodo Mazarienti (ann. 1698. lib. 4. c. 1.) Cardinalis Joannis Dominici Spinola sic statuit: Omnes tam in sacris, quam in minoribus Ordinibus constituti, habitum & clericalem tonsuram deferant: vestis usque ad talos demissa.

Legimus in erudita Synodo Bituntina (ann. 1682. par. 2. tit. 1. §. 2.) simile Decretum, his gravibus verbis exaratum: In hærendo Constitutionibus, sacris Conciliis, ac sanctionibus Synodalibus per Prædecessores nostros emanatis, mandamus, & expresse præcipimus omnibus Clericis, cuiuscumque status illi sint, sive in minoribus, sive in sacris constituti, sive sint beneficiati, etiam si sint de aliena Diocesi, & in nostra commorentur; ut nemo eorum audeat absque tonsura & habitu simplici, talari, nigri coloris incedere. In Synodo Sutrina (anno 1671. cap. 8.) Julii Cardinalis Spinola: Decernimus, inquit, ut omnes sive clericali tonsura, sive alio ordinis insigniti, ex S. Concilio Tridentini, & Sacrorum Canonum præscripto, habitum, hoc est vestem talarem & tonsuram deferant.

In Concilio Provinciali Senensi, a Cardinali Francisco Maria Taurugio, Sancti Philippi Neri olim discipulo, & socio, congregato, & a S. Sede expresse confirmato, & approbato (anno 1550. De vita & honest. Cler.), sic breviter statuitur: Clerici singuli præsertim ii, qui sacris Ordinibus initiati sunt, inferiorem vestem talarem perpetuo gestent. Id etiam ordinat Cardinalis Hieronymus Boncompagno in Synodo Bononiensi anno 1562. In Concilio Florentino (Concil. Prov. Florent. anno 1573. De vita Cler. cap. 2.) statuitur, ut interiorem tunicam, & exteriorem vestem simplicem, & talari longitudine, per urbes, & oppida semper gestent.

In Synodo Senogallienfi (anno 1627. De vita & mor. Cler. §. 1.) Cardinalis Antonii Barberini habetur: Utantur Clerici omnes, atque Sacerdotes vestibus talaribus. Cardinalis Antonius Bichi in Synodo Auximana (ann. 1661. c. 22. §. 1.), ut Clerici incedant iunctis veste talari circumamicti, & solummodo brevioribus vestibus utantur, cum iter faciunt; ita tamen, ut vestis longitudine genua excedant, & a Clericali dignitate, atque honestate non discordent.

Cardinalis Julius Roma ordinat (Syn. Tiburt. anno 1636. t. 19.), ut vestes sint demissa usque ad talos. Cardinalis Carolus Rossetus (Syn. Ravennat. anno 1637. tit. 4. c. 1.), ut vestes in Civitate, Terris, & Oppidis, sint talares. Cardinalis Jo: Baptistæ Leani in Synodo Ferrar.

ticoli

niensi ann. 1612. ut jam superius passim, quam vestis inferior, sit usque ad talum demissa, neque brevius vestium genus adhiberi possit, nisi cum longius iter ineundum est.

Venerabilis Toribius Alphonsus a Mogrovejo, cuius reliquæ ex Brevis Innocentii XI. Christianorum venerationi Romæ expositæ sunt, in Concilio Provinciali Limano (ann. 1580. actio 3. c. 16.) statuit, ut vestes neque serice sint, neque breviores, sed pro ecclesiastica gravitate talares.

Archiepiscopus Florentinus, Jacobus Antonius, postea Cardinalis Morrigia, ita decernit in Synodo (Syn. Florentin. ann. 1691. tit. 2. cap. 1. n. 3.): Sacerdotes talarem vestem semper gerant, in Civitate nedum, sed etiam in Oppidis, & locis Diocesis muris vallatis.

Cardinalis Bonifacius Cajetanus, in Synodo Tarentina (anno 1613. tit. 18.); Vestes, inquit, usque ad talos protendi iubemus.

Cardinalis Hieronymus Simocellus, in Synodo Urbeveta (anno 1592. De vita & honest. Cler.), Vestes, inquit, sint ejus longitudinis, ut usque ad talos protrahantur, sub pana contenta in Constitutione Sixti V.

Demum cum Decreta Synodi Ostunensis (anno 1694. De vita & honest. Cler. c. 11.), super habitu præsertim talari fuissent in controversiam revocata, & ab illa appellatum esset ad S. Congregationem Concilii; eadem S. Congregatio die 6. Julii 1697. censuit, servandum esse Decretum S. Congregationis in Horiana sub die 8. Julii 1690. nempe Sacerdotes teneri semper incedere in habitu talari.

Et Eminentissimus Gaspar Cardinalis Carpegna, Vicarius generalis Summi Pontificis, juxta præceptum Innocentii Papæ XII. sic in Edicto publico statuit (30. Marzo, 1699.): Inerendo alla disposizione de' Sagri Canon, ed all' Orazioni altre volte pubblicate, tanto circa la decenza dell'abito, quanto circa la tonsura Ecclesiastica, con la quale i Sacerdoti, gli promossi agli Ordini sagri, e li Chierici di prima tonsura, che godono benefizi Ecclesiastici, abbenchè semplici, o che servono nelle Chiese, devono incedere, e molto maggiormente presentarsi a gli Altari per celebrarvi, o farvi altre sagre funzioni, con la dovuta modestia ed edificazione. Primieramente col presente Editto si rimuovano gli altri sopra tal materia publicati, ed in spezie li 29. Giugno 1667. e li 10. Ottobre 1681. dalli sommi Pontefici Clemente Nonno, ed Innocenzio XI. di felice memoria, e da Nostro Signore medesimo li 30. Novembre 1691. e 1. Dicembre 1669. ed a quelli riferendogli, e rispettivamente ampliandogli, si ordina, e comanda:

Che verun Sacerdote, o ordinato in sacris, o Chierico come sopra, debba andare per Roma, dalla levata del Sole fino a mezz'ora di notte, con abito, e veste curta; ma sia tenuto incedere con abito lungo fino al collo del piede, detto volgarmente abito talare.

Vide.

Videmus etiam, Concilium Tridentinum, Constitutiones Sixti V. & Urbani VIII. variisque Conciliorum Canones obligare Beneficiarios qualescumque, sine ulla prorsus exceptione, ad talem vestem ferendam. Et ita temerarium omnino esset, aliquam exceptionem seu restrictionem similibus Constitutionibus apponere in favorem illorum, qui modica Beneficia possident: maxime cum talis restrictio supradictis legibus omnino contraria sit. Neque enim ignorabant summi Pontifices & Patres in Conciliis congregati, magnum esse Beneficiorum modicorum numerum, & ita si illorum possessores a tali obligatione excipere voluissent, hanc eorum mentem aliquo tandem modo insinuare non omisissent. Sed id non solum non significarunt, quinimo sine prorsus exceptione locuti sunt, & Beneficia omnia & qualiacumque in suis Decretis incluserunt, nullo habito discrimine tenuitatis, aut pinguedinis.

In Concilio quidem Tridentino, qui Beneficia qualiacumque Ecclesiastica obtinuerint, obligantur ad vestem Ecclesiasticam deferendam. In Bulla Sixti Quinti: Beneficia Ecclesiastica qualiacumque, etiam simplicia, verum etiam pensiones ex quacumque concessione percipientes. In Decreto Urbani Papae Octavi: Omnes qui possident Beneficia Ecclesiastica, tenentur.

Præterea in Concilio Mediolanensi (i. e. de Clericorum vestitu) sic expresse sanctus Carolus loquitur: „Moneant omnes & quoscumque, qui Officia Beneficia, que qualiacumque Ecclesiastica, etiam simplicia, obtinent, etiamvis studii causa absint, & in gymnasiis publicis, aut ubivis locorum sint, ut Clericalem habitum sumant Ordini suo ac dignitate congruentem.

Et in Concilio Burdigalensi (an. 1585. tit. 25. de vita & moribus Cleric.) sic habetur: „Omnes qui Beneficia Ecclesiastica, etiam simplicia, obtinent, præcipimus, ut tonsuram & habitum Clericalem Ordini suo atque Dignitati congruentem gerant, alioqui multentur privatione reddituum Ecclesiasticorum illius anni.

Sed huius questionis resolutionem expressam habemus in Concilio Provinciali Beneventano, ab Eminentissimo Vincentio Maria Cardinali Ursino, illius Civitatis Archiepiscopo dignissimo, magno Ecclesiae suae, imo & universae bono, congregato, anno 1693. & in lucem edito in Libro, cui titulus: *Synodicon Sanctae Beneventanensis Ecclesiae, continens Concilia* 19. &c. In illo igitur Concilio sic habetur (tit. 17. c. 7.): *Novent Beneficiarii omnes, quod nulla tenuitatis beneficii habita ratione, habitu & tonsura decentibus incedere tenentur, prout in Melphitenſi, Sacra Congregatio Concilii decrevit.*

Melphiten. Clericatus. Alias 13. Septembris 1677. in una Bituntina, S. Congregatio censuit, Clericos possidentes beneficiorum tenuum, infra summam ducatorum sexaginta auri de Camera, teneri habitum & tonsuram Clericalem deferre.

Clericalem deferre, juxta Constitutionem Sixti V. 92. Et quia Clerici Melphitenſes adhuc opponunt, quod talis constitutio revocata fuit ab alia ejusdem Pontificis, incipiente: *Pastoralis*, anno 1389. licet illa non videatur loqui de Beneficiatis, sed de his, qui pensiones, fructus, prædia, vel bona Ecclesiastica sibi reservata, concessa percipiunt &c. supplicat Episcopus, declarari: *An possessores dictorum Beneficiorum tenuum, ut supra, teneantur habitum & tonsuram Clericalem deferre, non obstante dicta Constitutione: Pastoralis, &c.* Die 18. Septembris 1677. S. Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, respondit: *Affirmative.* F. Cardinalis Columna, Praefectus, Stephanus, Archiepiscopus Brancatius, Episcopus Viterbiensis, Secretarius. Adest sigillum Eminentissimi Cardinalis Colonnae, Praefecti.

Quapropter, prosequitur Concilium Beneventanum, huiusmodi Beneficiatis habitum & tonsuram decentes omnino deferant, alias in poenas Constitutionis Sixti V. quæ incipit: Cum Sacrosanciam, anno 1589. editæ, incurrent.

Videri possunt, quæ hac de re diximus Tom. 5. Tract. 8. De Sacramento Ordinis, cap. 4.

Quæst. 3. Clerici in sacris Ordinibus constituti, aut Beneficium qualecumque possidentes, peccant-ne, quando vestem talem non deferunt?

Resp. Quæ superius dicta sunt, hujus questionis resolutioni sufficere possunt; attamen non plane supervacaneum erit referre expressam sancti Caroli sententiam: „Cum ad populi Christiani, inquit (in Synodo Mediol. anno 1566.), disciplinam & religionem conservandam, sanctissimorum Patrum sententiis, & multorum Conciliorum Decretis, tum Tridentino Concilio, perpetuoque universæ Ecclesiae usu & consuetudine illud observatum sit, ut, quæ graviora essent peccata, non a quibusvis Sacerdotibus, sed ab Episcopis solum absolventur; Nos propterea quorundam gravium casuum absolutionem nobis reservavimus, eosque una cum illis, quos Concilio nostro Provinciali nobis item referavimus, hoc Decreto infra ordine quodam descriptos explicari & promulgari volumus &c. Qui Clerici, quævis Ecclesiastica Beneficia obtinentes, habitum Clericalem non induunt. Constat igitur ex sancti Caroli mente, illos qui non deferunt vestes tales, graviter & mortaliter peccare. Unde etiam in Concilio Arelatenſi secundo prohibentur ipsi Clerici apostata habitum secularem deferre sub gravissima poena (Can. Hi qui post sanctam dist. 10.): Clericus, quicumque ille sit, post penitentiam, habitum secularem accipere non presumat; quod si presumpserit, ab Ecclesia alienus habeatur.

Quæst. 4. Licet-ne aliquando deferre vestem breviorem, quam substantellam vocant?

Resp. Ex sancto Carolo (Syn. Med. ann. 1568.):

„ Clericis iter habentibus, vestitu contractioni uti licebit,
 „ & decentem tamen illum, atque huiusmodi esse oportet,
 „ et, ex quo eos esse Ecclesiastici Ordinis homines agnosci
 „ sci facile possit. Cum vero eo venerint, quo pervenire
 „ re contendunt, talem togam induant.

Unde primo concludere licet, solis iter agentibus concessum esse contractioni veste uti, propter difficultatem & molestiam itineris: minime vero licere talem vestem gerere aliis in locis, in Urbe scilicet seu quolibet loco residentiae, nec propter levem aliquam deambulationem esse ferendam.

Secundo, inferendum est, non aliud debere esse discrimen inter contractionem illam vestem, & talem, quam rationem solius brevitatis, ita ut contractor uno circiter palmo brevior sit talari, & quasi ad mediam tibiā pertingat; in reliquo autem sit plane similis talari, eadem forma, eadem simplicitate confecta, simili panno, iisdem globulis, seu glandibus, vulgo bottoni. Gravis proinde abusus est, putare, loco substantiae, posse deferri sagulum, aut aliam saecularis formae vestem, quae a tergo aperta, manicas habeat ad pompam retortas, aliquam ornamenta saecularibus vestibus propria, quaeque deferri soleat a cuiusque conditionis hominibus, nec demonstrare nullo modo Ecclesiasticum hominem.

Observare tamen juvat, multos putasse, ne quidem olim licitum fuisse iter agentibus Clericis uti contractioni veste: nam in Synodo generali sexta (Conc. Constantinop. 3. seu Syn. 6. refert. in Can. Nullus, 21. q. 4.) sic habetur: „ Nullus eorum qui connumerantur in Clero, vestimentum indecens habeat, sive in Civitate degens; sive in itinere ambulans: sed stolis utatur, quae concessae sunt Clericis: si vero quis tale quid fecerit, per unam hebdomadam suspendatur. „ Unde sanctus Carolus hac videri potest usus indulgentia ad duritiam cordis, & ut sese Ecclesiasticorum suae Diocesis imbecillitati attemperaret. Et ita melius esset, talem etiam in itinere, quantum fieri potest, gestare vestem, nisi forte necessitas aliud suaserit.

Quaest. 5. Licet-ne Sacerdotibus iter agentibus, Missam cum praedicta contractioni veste celebrare?

Resp. Id nullo modo licere potest, cum in Rubricis Missalis (tit. de preparatione Sacerdot. celebraturi.) expresse caveatur, ut Sacerdos celebret indutus vestibus convenientibus, quarum exterior saltem talum pedis attingat. Et in Canone sic statuitur (Can. Non liceat, dist. 23.): „ Nec oportet, Clericos communi nutrire, & sic ministrare; sed attento capite, auribus patentibus; & secundum Aaron talem vestem induere, ut sint in habitu ornato.

Unde in variis Conciliis Provincialibus expresse caveatur, ne quis cum breviori veste celebret: & in Synodo Amalputana (anno 1635.) decernitur, ut Clerici omnes

ne Sacerdotes, praecipue in Missarum celebratione, vestibus talaribus utantur.

In Synodo Florentina (anno 1645.): Praecipimus omnibus Sacerdotibus & Rectoribus &c. ne imposterum audeant admittere ullum Sacerdotem ad celebrandam Missam, qui non sit in habitu talari.

Synodus etiam Andegavensis (anno 1654.) prohibet, Ne Rectores patiantur, Clericos gestare superpelliceum super sagulos, aut breviores vestes, quas subanellas vocant.

Demum in eleganti & accurata Synodo novissime ab Eminentissimo Cardinali Nigrono celebrata (Syn. Favent. anno 1694.), dum esset Faventinus Episcopus, sic habetur: Vestes in Civitate, & praesertim in celebratione Missae, & aliis sacris functionibus, talares esse debent.

Quaest. 6. Deberent-ne Clerici lugubres vestes deferre ob mortem parentum?

Resp. Juxta Concilium Mediolanense quintum, talibus vestibus indui non debent Clerici: „ Clericus, inquit sanctus Carolus (tit. Quae ad Clericorum honestatem pertinent.), qui amictu Clericali indutus incedit, ne in propinquorum, ne parentum quidem obitu, vestes lugubres, more Laicorum, induat gestetque. Neque vero vestis formam, aut panni genus, quo Clerum universum uti moris est, commutet; sed piū erga propinquos mortuos charitatis studium officiumque praeferat omni alia ratione, quae cum Clericali Ordinis decore dignitateque omnino conveniat.

Optandum esset, ut omnes Clerici piam hanc Constitutionem, quam sanctus Carolus in sua Provincia observandam curavit, in praxi sequerentur; cum de Clericis praecipue dici debeat (Ad Colos. c. 3.): Mortui enim estis, & vita vestra est abscondita cum Christo in Deo; & ita non debent saeculi mores, vanumque luctum imitari, dicente Apostolo (Ad Rom. c. 12. v. 2.): Nolite conformari huic saeculo; quod certe praecipue ad Clericos pertinet, qui in omnibus significare debent aperte, se nec placita, nec usus, nec mores saeculi amplecti velle.

Hic autem usus sub gravibus penis in Concilio Tolitano (anno 1743. c. 8.) prohibetur his verbis valde notandis: „ Abiurdum & reprehensibilem quorundam Clericorum abusum, qui lugubres & luctuosas vestes induunt, & flebiliore, quam suae congruit honestati, ex eo se reddunt, quia parentes consanguineique eorum & amici corruptibilem carnis nostrae molem deponentes, ad aeternam patriam de praesentis exilii miseria convolarunt, penitus abolere volentes, cum & secundum sententiam ore benedicto prolatam, Qui credit in Christum, etiam si mortuus fuerit, vivet: praesentis Constitutionis serie, sacro approbante Concilio, statuimus, ut ulterius luctuosas vestes induere Clerici in sacris constituti vel Beneficiati

ciati nostræ Provinciæ, non audeant: contrarium vero facientes, eo ipso a perceptione fructuum suorum Beneficiorum per tres menses qualibet vice sint suspensi.

Unde etiam in præclaro Edicto de Vita & honestate Clericorum a Carolo Bascapè Episcopo Novariensi, Sancti Caroli olim amicus, vulgari lingua publicato, sic habetur: *Clerici vestes lugubres, ob cuiusmodi mortem non induant.*

CAPUT X.

De Horis Canonicis, seu Officio Divino.

Quest. 1. QUID est Officium Divinum?

Resp. Est Oratio vocalis & publica, constans ex selectis verbis sacre Scripturæ, Homiliæ Patrum, & vitæ Sanctorum; instituta ab Ecclesia, ut certis fiat horis diurnis & nocturnis, nomine Ecclesiæ, ab his qui ad id sunt specialiter deputati: ut Deo debitus reddatur honor, ipsique gratiæ agantur pro assiduis in his Beneficiis, & ad implorandam continuam ejus operis ac misericordiam.

Ut hæc definitio, seu descriptio, melius intelligatur, observandum est, Orationes esse duplicis generis; aliam namque publicæ, aliam vero privatæ dicuntur. Privatæ sunt, quæ a singulis fidelibus propria voluntate fiunt, cum mente vel etiam ore fundunt preces ex privata cuiuscumque devotione provenientes: Oratio autem publica ea est, quæ fit pro tota Ecclesia, & ipsius nomine, ab aliquo Ecclesiæ Ministro, & verbis ab ea peculiariter institutis. Unde siue privatim, siue publice Minister Ecclesiæ Officium Divinum recitat, ejus oratio est semper publica, quia ab Ecclesia fuit instituta, & ejus nomine fit. E contra vero, licet Laicus recitet horas Canonicas ex privata devotione, ejus oratio non est publica, sed privata, licet etiam eam in Ecclesia persolvat, & in aliorum consortio; quia scilicet non recitat nomine Ecclesiæ, cujus non est minister.

Quest. 2. Recitatio divini Officii est-ne antiqua in Ecclesia?

Resp. Quamvis Officium divinum non semper fuerit ordinatum eo modo, quo nunc est; attamen ex omnibus sacre Traditionis argumentis patet, statim institutum nascentis Ecclesiæ instituisse Apostolos, ut certis diebus & noctis horis recitarentur preces excerptæ ex Sacra Scriptura, & præsertim ex Psalmis Davidicis. Nam in Constitutionibus Apostolicis, sancto Clementi tributis legimus (l. 8. epist. ad Terrull. de Jejun. c. 10.) *Preces facite mane, tertia, sexta, nona, vespere, atque ad Galli cantum: & apud Tertullianum: Tamen istas tres horas, ut insigniores in rebus humanis, quod diem distinguunt, quæ negotia distinguunt, quæ publicis resonant: ita & solemniores fuisse in orationibus divinis.*

Et paulo inferius (*Ibid. c. 11.*): *Horarum insigniorum, exinde Apostolicarum, tertia, sexta, nona.*

Sanctus Cyprianus, postquam observavit, tres istas horas in antiquo Testamento statutus piorum Israelitarum precibus fuisse consecratas: *Sed nobis, inquit (Oratione Dominica.) præter horas antiquitus observatas orandi, nunc & spatia & Sacramenta creverunt.* Sanctus Epiphanius Officii quoque divini mentionem facit, dum sic loquitur (*in expositione fidei Catech. c. 23.*): *Marine laudes in Ecclesia Catholica, matutineque preces assidue celebrantur, lucernales item Psalmi & orationes.* Apud sanctum Hieronymum (*ep. ad Eustoch. de Castitia Virginitatis*): *Quamquam Apostolus, inquit, semper orare nos jubet, & Sanctis etiam ipse somnus oratio sit: tamen diversas orandi horas debemus habere, ut si forte aliquo fuerimus opere detenti, ipsum nos ad officium tempus admoneat.* Demum sanctus Augustinus docet (*Ep. 119. ad Januarium c. 18.*), quod *De Hymanis & Psalmis canendis, ipsius Domini & Apostolorum habemus documenta & præcepta.*

Quest. 3. Clerici tenebantur-ne primis Ecclesiæ temporibus recitare divinum Officium?

Resp. Cum omnes Clerici in ipsa ordinatione, alicujus Ecclesiæ servitio addicerentur, & præcipuum eorum munus in oratione consisteret, inde facile infertur, Clericos omnes adstrictos fuisse ad horarum canonicarum recitationem: quæ etiam recitatio primis illis temporibus frequens erat inter Laicos, quorum magna pars frequenter saltem Ecclesiis intererat, dum officium tam nocturnum quam diurnum persolveretur. Nam & apud sanctum Basilium legimus (*Epist. 63.*): *De nocte populus consurgens, domum precatonis petit.* Et in Vita sancti Joannis Chrysostomi habetur, quod sanctus ille Episcopus ardenti zelo plenus, dum videret plures Christianos Constantinopoli a priorum temporum assiduitate in aliquam negligentiam hac in parte decidisse (*Palladium in vita S. Chrys. c. 6.*): *Fideles quoque Laicos exhorrabatur, vigiliis nocturnis in Ecclesia insistere: uxores autem horam domi manere, interdium orantes, ideo quod vivis die orium non esset.* Hæc omnia quosque negligentiores de Clero contristabant, totius noctibus dormire consuetos.

Demum in Concilio Carthaginensi 4. (*Can. 49.*) decernitur, ut *Clericus, qui abque corpusculi sui inaequalitate vigiliis destit, stipendiis privetur.*

Quest. 4. Recitabatur-ne olim Officium divinum privatim ab his Clericis, qui publicis Ecclesiæ precibus non interfuerant?

Resp. In libro Constitutionum Apostolicarum sancto Clementi tributo, & qui saltem authorem antiquissimum habet, sic legitur (*L. 8. c. 13.*): *Si ad Ecclesiam properare non licuerit propter infideles, congregabis Episcopos*

pos in domo aliqua; quod si neque in domo, neque in Ecclesia congregari potuerint, psallat unusquisque, legat, oret, vel duo simul, aut tres? Ubi enim fuerint, inquit Dominus, duo aut tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

Videmus etiam in sancti Chrysostomi vita, Episcopos illos, qui illius eximii Doctoris condemnationi consentire nullo modo voluerunt, exclusos fuisse ab Ecclesiis, & vigiliam Paschæ divinaque officia propriis in domibus celebrasse; & cum deinde carceri mancipati fuissent, idem in carceribus peregrinavit: *Reversi Episcopi*, inquit Palladius (c. 9. & 10.), *vigilias intra sua diversoria celebraverunt, carceres in Ecclesia faciem transire: Hymnus & oblationes Mysteriorum in carceribus agebantur.*

Ex quibus patet, rem non fuisse novam aut inusitam Episcopis, cæterisque Clericis, divina officia privatim celebrare, cum hi sancti Præfules se ab eo munere immunes non esse iudicaverint, dum in carceribus detinebantur: Unde etiam sanctus Basilius in Regula sic loquitur (Reg. c. 10.): *Si enim corporaliter adesse cum cæteris non occurrat ad orationis locum, in quacumque loco inventus fuerit, quod devotionis est expleat.* Et sanctus Gregorius Nyssenus, de quodam itinere suo loquens: *Vehiculum*, inquit, nobis pro Ecclesia & Monasterio erat, omnibus per totam viam simul psallentibus & ieiunantibus.

Quest. 5. Quare Ecclesia distribuit divinum Officium in varias diei horas?

Resp. Plures occurrunt rationes: primo ad renovandum sæpius sacrificium labiorum nostrorum, quo populum metipsum, omne quod possumus, quod habemus, & quod sumus, offerre Deo debemus. Secundo, ut mysteria nostræ salutis, a Domino nostro variis horis operata, frequentius memoria repetamus. Tertio, ut facilius orationis spiritum, omnibus quidem Christianis, sed præcipue Clericis necessarium, in nobis ipsis excitemus fovemusque.

Quamvis autem ipse Dominus dixerit (Luce c. 18.) *Oportet semper orare, & non deficere:* & Divus Paulus (1. ad Thes. c. 5. v. 7.) *Sine intermissione orate*, non ideo hæc verba ita intelligenda sunt; ut teneamur iussu orationi incessanter vacare; verum huic præcepto satisfacimus, iuxta sanctum Augustinum, continuo cordis desiderio & propensione (Ep. 121. ad Probam.) *In ipsa ergo fide, inquit, & spe, & charitate, continuo desiderio semper oramus; sed ideo per certa intervalla horarum & temporum etiam verbis rogamus Deum, ut illis rerum signis nos ipsos admoneamus, & acrius excitemus.* Ideo ab aliis curis, quibus ipsam desiderium quodammodo tepescit, certis horis ad negotium orandi mentem revocamus, verbis orationis ipsos admoventes, in id quod desideramus intendere, ne

ne quod tepescere cœperat, omnino frigescat, & penitus extinguatur, nisi crebrius inflammetur.

Ideo hæc variarum horarum divisio semper utilis visa est: *Sic enim sit*, inquit sanctus Leo (4. de jejuniis septimi mensis, cap. 4.), *ut anima, quæ terrenis adhuc desideriis implicatur, ex intervallo saltem ad divina respiret.*

Eodem prorsus modo sanctus Isidorus (Hispalensis, Originum, l. 5. c. 19.): *Dictum est, inquit, Sine intermissione orate; sed hoc in singularibus; nam est observatio quarundam horarum communium, quæ diei interspatia signant: Tertia, Sexta, Nona: similiter & noctis. Sed ideo orandi hæc horæ divisæ sunt, ut si forte fuerimus aliquo opere detenti, ipsum ad Officium tempus admoneat. . . . exceptis utique & aliis legitimis orationibus, quæ sine ulla admonitione debentur in ingressu lucis ac noctis, sive vigiliarum.*

Deinde celebris Noviodunensis Episcopus, sanctus Eligius (Com. l. 12.): *Cui dicendum est, inquit, Oportet semper orare, & non deficere, nisi ei qui Canonicis horis quotidie, juxta ritum Ecclesiasticæ traditionis, psalmodiis, precibusque consuetis Dominum laudare & rogare non desistit?*

Quest. 6. Quas horas divino Officio recitando destinavit Ecclesia?

Resp. Licet Ecclesia divino Spiritu semper gubernata, filiis suis certas in omnibus sæculis destinaverit horas, quibus orationes Deo illius nomine funderent, seu inter privatos parietes, seu publice in Ecclesiis, dum id fieri potuit; attamen illarum horarum numerus non semper eadem & æqualis fuit.

Sanctus Cyprianus sub finem excellentis tractatus, quem de Oratione Dominica composuit, sic loquitur (in fine.): *In orationibus vero celebrandis invenimus observasse cum Daniele tres pueros, in fide fortes, & in captivitate victores, horam tertiam, sextam, & nonam; sacramento scilicet Trinitatis, quæ novissimis temporibus manifestari debebat. . . . quæ horarum spatia jampridem spiritualiter determinantes adoratores Dei, statutis & legitimis ad precem temporibus servabant. Et manifesta postmodum res est Sacramentum olim fuisse, quod ante sic iusti precabantur: nam super Discipulos hora tertia descendit Spiritus sanctus, qui gratiam Dominicæ Passionis implevit: item Petrus hora sexta in tectum superius ascendens, signo pariter, & voce Dei momentis instructus est, ut omnes ad gratiam salutis admitteret, cum de emundandis gentilibus ante dubitaret. Et Dominus hora sexta crucifixus, ad nonam peccata nostra sanguine suo abluit; & ut redimere, & vivificare nostra sanguine victoriam sua passione perfecit. Sed nobis, Fratres dilectissimi, præter horas antiquitus observatas o-*

randi, nunc & spatia, & Sacramenta creverunt; nam
& mane orandum est, ut resurrectio Domini matutina oratione celebretur, quod olim Spiritus sanctus designabat in Psalmis, dicens: Rex meus, & Deus meus, quoniam ad te oraba Domine mane, & exaudis vocem meam: mane assisam tibi, & contemplantor te. Et iterum per Prophetam loquitur Dominus: Diluculo vigilabant ad me dicentes: Eamus, & revertamur ad Dominum Deum nostrum. Recedente item sole, ad die cessante, necessario rursum orandum est: nam quia Christus sol verus, dies verus est, sole ac die sæculi recedente, quando oramus, & petimus, ut super nos lux denuo veniat, Christi precamur adventum lucis æternæ gratiam præbiturum.

Quare, juxta Sanctum Cyprianum, sex variae horæ precationi erant destinatae, scilicet hora matutina, tertia, sexta, nona, hora demum vespertina, & ea, quæ media nocte fiebat. Eædem horæ ad orandum præscriptæ repetiuntur in libro Constitutionum Apostolicarum (Lib. 8. c. 34.), his verbis: *Preces vestras facite diluculo, tertia hora, sexta, nona, vespere, & in Galli cantu.*

Sanctus Benedictus, qui regulam quinto sæculo composuit, divinum Officium in octo partes distribuit, quod tunc modo etiam hodie divisum est; ab eo enim tempore vix ulla facta est mutatio in Ecclesia Latina circa numerum partium divini Officii. Sic autem loquitur Sanctus Patriarcha (Regule c. 16.): *Ait Propheta: Septies in die laudem dixi tibi; qui septenarius sacratus numerus a nobis sic implebitur, si matutini, primæ, tertiæ, sextæ, nonæ, vespere, completoriique tempore nostræ servitutis officia persolvamus; quia de diurnis horis dixit: Septies in die laudem dixi tibi. Nam de nocturnis vigiliis idem ipse Propheta ait: Media nocte surgebam ad confitendum tibi.*

Horarum matutarum nomine intelligebantur tunc, quas hodie laudes vocamus, quæque olim sæpius *Matutinum*, aut *Laudes Matutine* dicebantur, quia ineunte die, seu prima luce persolvebantur. Officium vero nocturnum, quod nunc preces matutinas vocamus, dicebatur olim *Vigilie nocturnæ*, quia ut plurimum fideles totam illam noctem, quæ festum solemne præcedebat, in Ecclesiis transigebant, ut divino Officio interessent. Inde etiam dictæ sunt vigilie. In majoribus autem celebrantibus Officium in tres distinctas horas divisum fuit, quarum prima tribus circiter horis mediam noctem præcedebat, secunda in ipsa media nocte dicebatur, tertia demum tribus post horis succedebat; hincque orta est trium nocturnorum divisio, quæ hodie frequentior est; sed continuæ, & sine ulla interruptione celebrantur.

Quest. 7. Quinam tenentur divinum Officium recitare?

Resp. Dicendum, inquit S. Thomas (opusc. 65. c. 2.), quod ad has septem horas tenentur Sacerdotes, & alii

Cler-

Clerici constituti in Sacris Ordinibus, siue habeant Beneficium, siue non; & omnes illi, qui percipiunt Ecclesiastica stipendia, in quocumque Ordine sint.

Et Leo Papa X. sic decernit (Bulla 7. quæ incipit: *Supernæ dispositionis.*): „Statuimus quoque, & ordinamus, ut quilibet habens Beneficium cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento Beneficio divinum Officium non dixerit, legitimo impedito cessante, Beneficiorum suorum fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis Officii, sed eos, tamquam injuste perceptos, in fabrica hujusmodi Beneficiorum, vel in pauperum elemosynas erogare teneatur. Si vero ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima monitione præcedente, Beneficio ipso privetur, cum propter Officium detur Beneficium. Intelligatur autem Officium omittere, quoad hoc ut Beneficio privari possit, qui per quindecim dies illud his saltem non dixerit: Deo tamen, ultra præmissa, de dicta omissione redditurus rationem.“

Deinde Sanctus Pius Papa V. in Constitutione sua decrevit his verbis (Bulla 133. quæ incipit: *Ex proxima.*): „Statuimus, ut, qui horas omnes Canonicas uno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes Beneficii, seu Beneficiorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidie dividerentur: qui vero matutinum tantum, dimidium: qui cæteras omnes horas, aliam dimidiam: qui harum singulas, sextam partem fructuum ejusdem diei amittat: tametsi aliquis Choro addictus, non recitat, omnibus Horis Canonicis cum aliis præsens adsit.“

Observandum autem est id, quod habetur in accurata Synodo Auximana Antonii Maria Cardinalis Galli his verbis (anno 1593. de *Horis Canonicis*, c. 4.): „Clerici minorum Ordinum, si Ecclesiasticum obtineant beneficium, quamvis tenue sit, nullumque habeat annexumonus, tenentur, ex dispositione Concilii Lateranensis, post sex menses a die obtenti beneficii, Divinum Officium recitare; qui terminus sex mensium cum fuerit assignatus, ut Clerici possint interim addicere modum ordinandi Officium; si aliquis prius sciret, horarias preces recitare teneretur, etiam ante lapsum sex mensium.“

Quest. 8. Qui Beneficium possidet, cujus tenues redditus ad honeste vivendum non sufficiunt, tenetur-ne Officium recitare?

Resp. Omnino teneri videtur, ut satis patet ex autoritatibus mox relatis: generales enim sunt, nec modica Beneficia unquam excipiunt. Cum autem Pontifices, Concilia, & sancti Doctores generaliter, & sine ulla prioris exceptione loquantur, temerarium certe foret, eorum Decreta restringere, præsertim cum nemo dubitare possit, quin novissent summi Pontifices, & Patres in Concilio congregati, multa esse tenuia Beneficia; & ita si eorum

possessores a recitatione officii liberare voluissent, id aliquo modo expressissent. Cum igitur hanc exceptionem nunquam apposuerint, neque nos apponere possumus sine temeritatis nota; maxime cum videamus plura Concilia novissima, quæ tali restrictioni adversantur.

In Concilio Rhemenſi (anno 1583. tit. de Breviario n. 1.) sic habetur: „Quisquis Beneficium aliquod Ecclesiasticum adeptus est, sive cum cura, sive sine cura, sciat se ad preces quotidianas, quæ Breviario continentur, recitandas obligari: quas si omiseris, legitimo cessante impedimento, fructus Beneficii pro rata parte omissionis amittat, & si eos receperit, restitutioni se sciat obnoxium.“

In Concilio Burdigalensi (anno 1583. tit. 3. de Ecclesiasticis precationibus) ad Officium divinum *si omnes ipso jure obligantur, quicumque Beneficiis Ecclesiasticis potiuntur.*

In Concilio Toletano (anno 1590. c. 4. de Presbyt. & Cleric.) ita statuitur: „Quicumque aut curatum, aut quodvis aliud Ecclesiasticum Beneficium obtinens, divinum Officium non dixerit, ejus fructus non capiat, perceptosque aut Ecclesiæ extructionibus, aut pauperum elemosynis impendat.“

Videmus etiam, sanctum Antoninum omnes expresse Beneficiatos, etiam tenues, putasse obligatos ad recitationem Officii his verbis (c. 3. tit. 13. c. 4.): „Tenentur ex præcepto ad Horas Canonicas quilibet Clerici Beneficiati, etiam non existentes in sacris; nec excusare se possunt ratione exiguitatis Beneficii, si ex eo non percipiunt sibi necessaria; sed imputent sibi, ex quo se fecerunt ad illud intulituri.“

Demum hæc est expressa sententia Glossæ his verbis (in Can. Clerici, dist. 9. verb. *Vigilis*): „Sicut virtutetur ministrare necessaria uxori, quæ tamen est talis, quod ei debitum reddere non valet; ita Clericus, qui non percipiet necessaria ab Ecclesia, tenetur officiare in Ecclesia, licet pauper sit, & dicere cum Apostolo: *Scio & abundare & esurire*.“

Quæst. 9. Qui gaudent aliqua pensione super quocumque Beneficio constituta, tenentur-ne ad divini Officii recitationem?

Resp. Sanctus Pius V. in Bulla mox citata ita statuit (in Bulla 137.): *Quicumque pensionum fructus, aut alias res Ecclesiasticas, ut Clericus, percipit, eum, modo prædicto, ad dicendum Officium parvum B. Mariæ Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructum, rerumque ipsarum omissioni obnoxium.*

Quæst. 10. Attentio est-ne necessaria in recitatione divini Officii? Et satisfacit-ne præcepto, qui voluntarie distractus est per aliquod notabile tempus?

Resp. Attentio interior ita necessaria videtur, ut is, qui voluntarie distractus esset per aliquod notabile tempus

pus, mortaliter peccaret, & obligationi recitandi Officii minime satisfaceret.

„Attentio, inquit S. Thomas (in 4. sent. dist. 15. q. 4. art. 2. ad 4.), requiritur ad orationem aliquo modo: vel ad evitandam transgressionem, quæ est in illa oratione, quæ est in præcepto: vel ad meritum in illa, quæ non est in præcepto. Hugo de sancto Victore dicit: *Si cum orationem fundimus, aliud quodlibet in corde versamus, etsi illud bonum sit, a culpa liberi non sumus*: Dicendum, quod verbum Hugonis intelligendum est, quando aliquis ex proposito mentem ad alia distrahit in orando; tunc enim sine culpa non est, & præcipue si in aliis sponte se occupat, quæ mentem distrahant, sicut sunt exteriora opera: & si ad contrarium mens evagetur, etiam culpa mortalis erit. Si autem fine hoc, quod percipiamus, mens ad alia evagetur, vel culpa caret, vel parvissima culpa est; nisi præcedens cogitatio, ex qua contingit evagatio, in culpa esse dicatur.

Id etiam probari potest ex Canone, in quo Sanctus Hieronymus verba sancti Pauli ad Ephesios (Can. Cantantes, dist. 92.): *Cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino*, exponens: *Audiant ii*, inquit, quibus psallendi in Ecclesia officium est, *Deo non voce, sed corde cantandum*.

Unde in Concilio Trevirensi (2. anno 1549. Can. 6. de Horis Canonicis) sic statuitur: „Omnes qui Horis Canonicis persolvendis deputati sunt, dent operam, ut collectis animis, quoad fieri potest, debitum pensum absolvant; nec ita se habeant, ut, dum voce psallunt, quidvis potius, quam Deum, animo cogitare videantur: semper caventes, ne Propheticum illud audiant: *Labiis quidem me honorant, cor autem eorum longe est a me*. Quid autem est voce quidem psallere, mente autem domum, aut forum circuire, nisi homines fallere, & Deum irridere? Grave admodum est, quod Scriptura dicit: *Maledictus qui facit opus Dei negligenter*. Versiculum animo volvant: *Non clamans, sed amans cantat in aure Dei*; audit enim ille vocem cordis, sine qua sonos auris contemnit. Articulate, distincte, diserte, & cum attentione, integre omnia pronuncient. Districte prohibemus, ne deambulatione Horas dicant, sed in locum aliquem orationi aptum tantisper concedant, ne mentis evagatio, quæ tumultuaria deambulatione nasci solet, fructum orationis interceptat.

Si lingua quidem proferat verba, inquit Sanctus Johannes Chrysostomus (homil. 30. in c. 11. Gen.), mens autem foris sit, sua tractans negotia, & imaginans, quæ in foro agantur, nulla nobis utilis est, fortassis autem & major condemnatio. Enim verò, si cum homines accedimus, tanto studio nostri curam

agimus, ut prope stantes saepenumero non videamus, sed colligimus mentem, & aditum solum spectamus, quem accedimus; quanto magis apud Deum idem facere continuo, & iugiter precibus insistere congruit. Propter hoc & Paulus scribens dicebat: *Orantes in omni tempore, orate & in spiritu, non lingua tantum, & cum perpetua, inquit, vigilantia, sed & in spiritu; spirituales enim, inquit, sunt vestrae petitiones, sobria sit ratio, & istae, quae dicuntur, mens intendat.* Divinum auxilium est implorandum, ut monet S. Basiliius (in *serm. de Institut. ad vitam perfectam & de orando Deum*), non remisse, nec mente huc vel illuc evagante; eo quod talis non solum non impetrabit, quod petit, sed etiam magis Deum irritabit.

In eodem plane sensu loquitur Venerabilis Beda, dum dicit (super *Mar. c. 15.*): *Ore quidem orantes, sed mente foris vagante, omni se orationis fructu privant.*

Denuum celeberrimus Collationum spiritualium author Cassianus (*collat. 23. c. 7.*): *Non solum, inquit, levi peccato, sed etiam gravissimo crimine impietatis adstringitur, qui precem Domino fundens, subito a conspectu eius, quasi ab oculis non videntis, nec audientis, cogitationis improbae vanitatem secutus abscesserit.*

Quest. 11. Nonne dici posset, Canones mox relatos, ut & sanctos Patres, necessitatem attentionis in divina Officio demonstrantes, consilium potius, quam praeceptum indicare?

Resp. Id certe dici recte non potest, imo qui sine mentis praedjudicio Canones hac de re loquentes, ut & sanctos Patres legere satagent, facile videbunt, de praeepto agi, & non solum de consilio, dum qui ad Officium recitandum obligantur, graviter monentur, magis corde, quam ore cantandum esse.

Sed ut illi, qui hac in quaestione aliquo modo fluctuare possent, convinci omnino valeant, satis erit asserere Decretum Concilii generalis Lateranensis, cui Innocentius Papa III. praesidebat: quod etiam Decretum in Decretalibus a Gregorio IX. collectis insertum fuit, *Distinctione praecipimus*, inquit summus Pontifex sacro approbante Concilio (*Cap. Dolentes, de celebrat. Missar.*), *in virtute obedientiae, ut divinum Officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiose celebrent pariter, & devote.* Id est, ut ait Glossa, *studiose, quantum ad Officium oris: & devote, quantum ad Officium cordis.*

Et Innocentius Papa IV. explicans idem Decretum: *Ad Ecclesiastica Officia eundem est, inquit (in cap. Dolentes, de celebr. Missar.), imbonesto habitu, & cum devotione ibi standum; & Deo plus corde, quam voce psallendum.*

Nostri etiam opinio expressa Doctoris Angelici auctoritate probari potest: *Dicendum, inquit S. Doctor. (2. 2. q. 83. art. 3. ad 3.), quod si quis ex proposito in oratione*

mente evagetur, hoc peccatum est, & impedit orationis fructum. Et contra hoc Augustinus dicit in *Regul. Psalms & Hymnis cum oratis Deum, hoc versetur in corde, quod profertur in ore: Evagatio vero mentis, quae sit praeter propositum, orationis fructum non tollit.*

Unde etiam Sanctus Antoninus, loquens de modo interrogandi Clericos in tribunali penitentiae: *Si, inquit (in Confessionali 3. part. Interrogatorii, c. 11. de Cleric. in comm.), dicendo Hovas, alius exercitiis se occupavit manualibus, ut faciendo coquinam, & huiusmodi; videtur mortale, quia non satisfacit praeepto Ecclesiae. Et si mente circa alia vagatur voluntario, non curans, & sic quasi per totum Officium; videtur mortale. Secus si proponit velle attendere, & distrahitur: scilicet, cum advertit, displicet ei.*

Quare licet idem S. Antoninus aliter in Summa videatur sentire; hanc tamen ultimam, veramque illius esse opinionem, iure merito credere possumus; eo magis, quod rectae rationi, & Sacris Canonibus, in quibus veratissimus erat, conformior est.

Ratio vero necessitatis huius attentionis in divini Officii recitatione, manifeste patet ex ipsa orationis natura: cum *Oratio*, ut docet S. Augustinus (*L. de verb. Domini.*), sit *pius mentis affectus directus in Deum*, quo felicitet Deum colimus, & ab eo, quae nobis necessariae sunt, petimus: non enim in animum iniacere possumus, nos Deo placere posse sola corporis exteriori compositione, aut vocum prolatione, nisi animus dictis attendat, & cor in Deum fixum sit. Unde nunquam vera dici potest oratio, sed potius exterior quaedam fictio, quoties quis aliis rebus vult attendere, dum orat.

Quid enim diceret terrenus Princeps, si subditi cor, & affectum a se prorsus alienum videre posset, dum verbis tamen valde humilibus, & demissis, eum tamquam dominum supplex orat? nisi cor ejus cum verbis minime congruere, neque se propter talia verba, licet reverentia apparenti prolata, ullam ei gratiam habere posse. Nonne potiori sine dubio iure improperabit Clericis Deus, qui ipsi toties sine ulla attentione preces publicas nomine totius Ecclesiae obtulerint; nonne illis potissima nunc dicit (*Matth. 15.*): *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me?*

Dici certe potest, Ecclesiasticos viros eo magis in hoc peccare, quod dubitare non possint, quin Deus optime norit, cor eorum a se alienum esse; & ita videntur aliquo modo Dei maiestatem irreverenter irridere, dum Officium cum voluntaria, & deliberata distractione recitant: quemadmodum aulicus Principem suum spernere censeretur, si post humanissima, & humilissima verba, animi sui, cordisque alienationem eidem Principi manifestaret.

Hinc est, quod Sanctus Cyprianus relatus in Canone

fic loquitur (*Can. Quando autem, de consec. dist. 1.*):
 „ Quando autem stamus ad orationem, Fratres dilectissimi,
 „ invigilate, & incumbere ad preces toto corde de-
 „ bemus; cogitatio omnis carnalis, & secularis abscedat;
 „ nec quidquam tunc animus aliud, quam id solum cogi-
 „ tet quod precatur. Ideo & Sacerdos ante orationem,
 „ præstatione præmissa, præparat Fratrum mentes, dicen-
 „ do *Sursum corda*; ut dum respondet plebs; *Habemus*
 „ *ad Dominum*, admonetur, nihil se aliquid, quam
 „ Dominum, cogitari debere. Claudatur contra adver-
 „ sarium pectus, & soli Deo pateat, nec ad se hostem
 „ Dei tempore orationis venire patiatur. “

Unde etiam P. Joannes Polancus, celebris Jesuita, qui
 Romæ breve edidit Directorium Confessariorum, interro-
 gandum esse monet Clericum (*anno 1554. in Interrog.*
p. 56.); „ Si non dixit Officium, ad quod tene-
 „ batur, & quando tenebatur? vel vagabatur mente
 „ ex proposito illud dicens: vel sic occupat se, ut
 „ non possit attendere, vel non expressit integre dictio-
 „ nes? “

Denique recentiora Concilia ita expresse de attentio-
 ne necessaria ad recitandum divinum Officium loquun-
 tur, ut dubitare non sinant, quin omnes Clerici Officio
 obligati, ad attentionem habendam pro viribus teneantur.

In celebri Cleri Gallicani Conventu Meloduni habito,
 statutum (*ann. 1597. tit. 17. De Canonicis.*), ut Ca-
 nonici Preces, & divina Officia, non cursim, sed devo-
 te, attente, & graviter in Choro recitent.

Iisdem fere utitur verbis Concilium Burdigalense (*an.*
1583. de Capitulis, & Canonicis.), dum decernit, „ ut
 „ Preces, & divina Officia non cursim, & festinanter,
 „ sed devote, attente, & graviter in Choro omnes reci-
 „ tent; perpetuo memores tremendæ illius Prophetæ sen-
 „ tentiæ; *Maledictus qui facit opus Dei negligenter.* “

In Concilio Trevirensi (*anno 1549. Can. 6.*) expresse
 quoque statuitur, ut Extra Chorum articulare, distincte,
 diserte, & cum attentione omnia pronuntient.

Concilium Bituricense (*anno 1584.*) decernit, ut Om-
 nes Ecclesiastici Horas Canonicas attente, & distincte
 dicant, depolita omni sollicitudine seculari.

Denique in Concilio Narbonensi (*ann. 1609. c. 30. De*
Capitulis & Canon.) sic habetur: „ Omnes divina offi-
 „ cia, & preces devote, attente, & graviter in Choro si-
 „ mul cantent. “

Quest. 12. Quid responderi potest illis, qui obijciunt,
 quod cum non possit Ecclesia præcipere actus internos,
 nequit consequenter adstringere Clericos, ut officium
 cum interiori attentione recitent?

Resp. Quamvis Ecclesia directe non præcipiat actus
 internos; eos tamen præcipit directe non præcipiat actus
 externos; ut debito modo impleantur actus externi,
 qui sunt in præcepto. Ita præcipit Ecclesia indirecte
 actus

actus internos, quando præcipit fidelibus, ut diebus Do-
 minicis, & festivis Missæ sacrificio intersint, & ut ad
 Poenitentiam, & Eucharistiæ Sacramenta saltem semel in
 anno accedant; quia scilicet hæc præcepta impleri ne-
 queunt, sicut oportet, nisi actionem externam comiten-
 tur actus interni.

Verum sancta Sedes hanc quæstionem resolvit, & gar-
 rientium neotericorum os obstruxit, dum sequentes da-
 minavit Propositiones.

In Decreto Alexandri VII. dato die 24. Septembris 1665.
 14. Propositio damnata: *Qui facit confessionem volun-
 tarie nullam, satisfacit præcepto.*

Innocentius XI. in Decreto contra 64. Propositiones,
 die 2. Martii 1679. Propositio damnata: *Præcepto Communio-
 nis annuæ satisficit per sacrilegam Domini manducationem.*

Constat autem, eum qui constituitur peccata mortalia,
 quæ tamen dimittere non vult, implere quidquid exte-
 rius præcipitur ab Ecclesia, ac proinde ex solo defectu
 actus interioris contritionis huic præcepto non satisfacere.
 Quod idem de Communionis sacrilega dici debet.

Quest. 13. Quenam requiritur attentio in divini Offi-
 cii recitatione?

Resp. Ut huic quæstioni satisfiat, observandum est,
 attentionem nihil aliud esse, quam animi applicationem
 ad orationem, quæ fit. Triplex autem esse potest atten-
 tio, litteralis, generalis, & mystica. Attentio litteralis
 ea est, qua applicatur animus ad litteralem sensum ver-
 borum, attendens, dum pronunciantur, ad eorum si-
 gnificationem, ut ex iis pios hauriat affectus. Generalis
 est ea, qua quis generaliter intendit in oratione Deum
 laudare, & ei necessaria vetere. Mystica autem intentio
 ea est, qua applicatur mens ad intelligendum mysticum
 sensum Psalmorum, aut ad alia mysteria recolenda, &
 meditando, v. gr. Domini passionem, qui animus in re-
 citatione Officii applicatur.

Attentio in oratione, inquit sanctus Thomas (4. sent.
 dist. 15. q. 4. art. 2. ad 5.) potest esse triplex: 1. enim
 attentio est ad verba, quibus petimus: 2. ad petitionem
 ipsam; 3. ad ea, quæ petitionem ipsam circumstant;
 sicut est necessitas pro qua petitur, Deus qui rogatur,
 & alia hujusmodi; & quæcumque harum attentionum
 adfit, non est reputanda inattenta oratio. Unde & illi,
 qui non intelligunt petitionis verba, ad orationem at-
 tenti esse possunt. Sed tamen ultima attentio est lauda-
 bilior, quam secunda; & secunda, quam prima.

Quest. 14. Requiritur-ne, quod attentio in divino Of-
 ficio non sit interrupta?

Resp. Attentio potest esse actualis, virtualis, aut ha-
 bitualis. Actualis est, cum in recitatione Officii actu
 cogitatur, aut ad sensum verborum, aut ad laudandum
 Deum, aut ad aliquod mysterium.

Virtualis est, cum quis, postquam cum actuali inten-
 tione

tione inceptis, deinde contra voluntatem distrahitur. Habitualis vero proprie dici non potest attentio, cum fiat tunc potius oratio assuetudine quadam non cogitando de Deo, dum recitatur Officium, mente potius ad alia voluntarie divagante.

Hoc supposito, constat attentionem solum habitualem inutilem esse, cum non sit vera attentio; actualem vero esse perfectam, sed virtualem sufficere: *Attentio in Oratione*, inquit sanctus Thomas. (in 4. sent. dist. 15. q. 4. art. 2. ad 4.), manere debet semper secundum virtutem; sed non requiritur, quod semper maneat perfectam actus; manet autem secundum virtutem, quando aliquis ad Orationem accedit cum intentione aliquid impetrandi, vel Deo debitum obsequium reddendi, et si in prosecutione Orationis mens ad alia rapiatur; nisi tanta fiat evagatio, quod omnino deperat vis prime intentionis. Et ideo oportet, quod frequenter homo cor revocet ad seipsum.

Quest. 15. Peccat-ne, qui Officium non recitat horis ab Ecclesia constitutis?

Resp. Cum Ecclesia divinum Officium in plures dies horas distribuerit, juxta illud Regii Prophetæ: *Septies in die laudem dixi tibi*, ut singulis horis Deus laudetur, & ut Clerici Deo se unire fatigant corde, & animo, destinatis temporibus tam sanctæ Orationis attendentes; dicere possumus, juxta mentem Glossæ, teneri illos Officiis debitis horis, etiam privatim, recitare: *Sacerdos*, inquit Glossa (in c. Ministerium de Officio Archiepiscopi. verbo, *Indeclinabiliter*), horis statutis Horas Canonicas persolvat, iusto impedimento cessante, verens illam sententiam: *Maledictus qui negligenter facit opera Dei*.

„Dicendum, inquit Sanctus Thomas (quodlib. art. 28. in corp.), quod consideranda est intentio ejus, qui prævenit tempus in Matutinis dicendis, vel in quibuscumque Horis Canonicis; si enim hoc facit propter lasciviam, ut scilicet quieti, somnolentiae, & voluptati vacet, non est absque peccato; si vero hoc faciat propter necessitatem licitarum, & honestarum occupationum, licite potest de seculo dicere Matutinas, & in aliis horis Canonicis tempus prævenire.

Quest. 16. Potest-ne esse peccatum mortale, non recitare Officium debitis Horis?

Resp. Non videtur de se esse mortale, inquit sanctus Antoninus (p. 3. tit. 13. c. 4. §. 5.), quandoque rariis, quis dicat Officium, dummodo non transierit dies, qui quantum ad hoc videtur terminari circa mediam noctem.

Quest. 17. Si quis prætermissa una Hora, dicat aliam, puta Sextam ante Tertiam, tenetur-ne una cum tertia sextam recitare?

Resp. Sanctus Antoninus loco mox citato docet (ib.), quod si quis prætermissa una Hora, dicat aliam, puta

ta post Primam dicat sextam; sufficit, quod suppleat id totum, quod omisit, puta Tertiam, & penitentiam agat de negligentia sua.

Quest. 18. Tenentur-ne Sacerdotes recitare Matutinum cum Laudibus, priusquam Missam celebrent?

Resp. Cum in Rubricis Missalis id expresse decernatur, & inter defectus in Missa occurrentes, defectus ille recitationis referatur, hæc recitatio debet fieri (Rubr. gen. Miss. c. 15. de hora celebrandi Missam): Missa privata, saltem post Matutinum, & Laudes, quacumque hora ab aurora usque ad meridiem dici potest. Et in capite de Preparatione Sacerdotis (Ritus servandus in celebr. Miss. c. 1. de Prepar. Sacerdotis): Saltem Matutinum cum Laudibus persolvat. Et in Rubrica de Defectibus) De Defectibus circa Missam occurrentibus, c. 10. De Defectibus in ministerio. Si celebrans saltem Matutinum cum Laudibus non dixerit. Cum ergo illa recitatio tantopere replicetur in Rubricis, nullus secuta conscientia potest illam sine rationabili causa prætermittere; maxime cum antiquissimo tempore hæc generalis vigeat in Ecclesia consuetudo; adeo ut sanctus Antoninus cum non paucis Doctoribus antiquis dixerit (p. 5. tit. 13. c. 6. §. 4.), quod Missa non debet dici ab eo, qui non dixit Matutinum, licet posse audiri; alias dicendo esse morale, quia contra consuetudinem generalem Ecclesiæ.

Quod tamen intelligi debet, cum sit absque ulla rationabili causa: pluribus enim in casibus fieri posse videtur absque ullo peccato. Sed ex hac doctrina saltem inferre debemus, quod hæc recitatio passim, & facile prætermitti non debet ante Missam.

Quest. 30. Quibusnam de causis potest quis dispensari a recitando Officio?

Resp. Varii sunt casus, in quibus merito excusari quis potest a Breviarii recitatione. Primo namque impotentia, seu impossibilitas: quia nec Deus, nec Ecclesia unquam jubent impossibilia: unde inferitur, quod Sacerdos mutus, aut cæcus aliquo morbo, aut casu factus, non teneretur recitare Officium; nisi forte cæcus majorem Officii partem memoria teneret, ita ut sine gravi incommodo illud cum socio recitare posset. Liberatur etiam a recitatione, qui reperitur in loco, ubi Breviarium haberi non potest, nec ejus defectus memoria convenienter suppleri. Sed neque inter Hæreticos, aut infideles recitare quis teneretur, si id sine vitæ periculo fieri non posset.

Præterea Parochus, aut etiam alius Sacerdos intentus officiis charitatis, aut obligationis, quæ non potest, aut debet dimittere, non tenetur recitare: verbi gratia cum opus est, ut pluribus assistat in articulo mortis, ut lites, aut graves dissensiones componat, ut Sacramenta administret in casibus, qui moram non patiuntur, nec locum relinquunt recitationi Officii.

Denique potest quis dispensari ob corporis infirmitatem, si recitando grave pateretur incommodum. In quo tamen nemo sibi blandiri debet; nam, ut monet sanctus Carolus (*Conc. Mediol. 4. tit. de vita & honestate Clerici.*), „Sacerdos Clericusve sacris initiatus, aut Ecclesiasticum Beneficium obtinens, Horarum Canoniarum Officium cum adstrictis sit, meminerit se febris, morbove aliquo, vel adversa valetudine leviter aliquando laborantem, non iustam propterea excusationem habere, quamobrem illud intermittat, omitatve. Itaque si quando corporis infirmitate affectus est, ipse, pro sua conscientia, recte videat, quid praestare possit, ac ne omitendo graviter peccet, & bene sciat, si quod habet, fructus suos non faciat.“

Quest. 20. Qui ob morbum aut aliquam ex supradictis causis integrum Officium recitare nequit, posset tamen facile aliquam ejus partem persolvere, eximitur-ne ab hac parte recitanda?

Resp. Cum Officium constet horis diversis, & has Horas singulas Sacerdos recitare teneatur, consequens est profecto, si totum recitare nequeat Officium, eum dicere debere eam partem, quam sine gravi incommodo recitare potest: eo fere modo quo is, qui per totam Quadragesimam jejunare nequit, tenetur tamen aliquibus hebdomadae diebus jejunare, si possit: & is qui in die jejunii aliquid mane sumpsit iusta aliqua ex causa, tenetur tamen reliqua die jejunium observare.

Sed haec veritas, citra dubium est, ex quo Innocentius XI. damnavit sequentem propositionem.

54. Propositio damnata.

Qui non potest recitare Matutinum & Laudes, potest autem reliquis Horis, ad nihil teneri; quia major pars trahit ad se minorem.

Quest. 21. Suspensi aut interdicti ab Ordinum suorum exercitio, excommunicati, aut degradati, tenentur-ne recitare divinum Officium?

Resp. Dictae poenae & censurae non liberant a privata recitatione Breviarii, licet impediunt a publica. Imo Ecclesiastici, qui in has poenas inciderunt, eo ferventius & diligentius Officium recitare debent, quo major est necessitas se coram Deo humiliandi, & implorandi ex toto corde divinum auxilium cum sincero peccatorum suorum dolore.

Quest. 22. Qua devotione, & quo potissimum in loco recitandum est divinum Officium?

Resp. Sanctus Carolus huic quaestio luculenter respondet his verbis (*in Synodo 4. Aet. p. 2. Decr. 21.*): „quam supplicis mente, intimaeque animi pietate, Ecclesiastici ordinis homines Horarias divini officii preces dicere debeant, id & antiquis Patrum institutis cautum est, & Lateranensi Concilio Innocentius III. Pontifex inquit. Cum enim non tantum pro populo

„lo, ut inquit Apostolus, verum etiam pro ipsis, qui circumdati sunt infirmitate, orandum eis sit; id non modo sine intermissione, sed etiam studiose, ac devote agere debent.

„Quare admonemus omnes, & singulos nostrae Diocesis, & Urbis Mediolanensis Ecclesiasticos homines, ut cum ejusmodi precum Canoniarum Officium privatum praesent, ne deambulando, aliudve agendo, id muneris expleant: in Ecclesiam, si ei domus sit conjuncta, aut saltem domi in locum, quoad fieri potest, test, precationi aptiorem se recipiant; ut animo, qui deambulationibus, & aliarum rerum actionibus distrahi quandoque solet, se colligentes, ac pietatis studio accensi, orent spiritu, orent pariter & mente, quodque ore psallunt, item spiritu psallant, & mente in conspectu Domini, a quo uberrimum hujus debita pietatis fructum accipient.

Quest. 23. Est-ne grave peccatum, interrompere, absque necessitate, divinum Officium, sive publice, sive Privatum dicatur?

Resp. Non videtur dubitandum, quin haec interruptio sit irreverentiae quadam species erga divinam Majestatem: *Quis enim est homo*, inquit S. Augustinus (*in Ps. 35.*) *cum quo, si amicus ejus ceperit colloqui & voluerit ille respondere colloquutioni ejus, & viderit eum averti a se, & aliud loqui ad alium, quis hoc ferat, aut si forte interpelles judicem, & constituas eum in loco, ut te audiat, & subito eum ad eum loqueris, dimittas eum, & incipias fabulari cum amico tuo, quando te tolerat?*

Qua igitur ratione sibi in mentem inducere quis potest, non offendi Deum, quando inchoatae preces facile interrumpuntur, ac divino Officio temere commiscuntur sermones, & facta aliena, & quandoque profana? Certe tum quis voluntarie se exponit periculo recitandae intentione, & devotione, cum illud sine necessitate interrumpit. Audiamus, quid sentiat S. Joannes Chrysostomus his verbis (*homil. 1. de verbis: Isaie: Vidi Dominum*): „Verum etiam alius quidam gravis obambulat morbus; Quis tandem iste? Quod qui proposuerunt cum Deo colloqui, eique servitium exhibent, mox, hoc omisso, suum quisque vicinum arripiunt, ordinantque res domesticas, quaeque sunt in foris, quaeque in populo, quaeque in theatris, quaeque in exercitu: & quomodo alia quidem sunt administrata, alia rursus neglecta; & quid in gerendis rebus plus satisfuerit, quid diminutum: in summa de rebus omnibus, vel publicis, vel privatis, hic colloquuntur. Et quatenus vena digna sunt ista? Atque, qui cum Rege tereno colloquitur, de his tantum verba facit, de quibus ille voluerit audire, & de quibus Rex fuerit percontatus. Quod si quis ausit injicere secus, quam ille velit, exire-

extremo supplicio afficietur. Tu vero cum Rege Regum colloquens, cui cum horrore serviunt Angeli, omisso cum illo cœpto sermone, de luto, de pulvere, de telis araneorum loqueris? Nihil enim aliud sunt huius vite negotia. Et quomodo sustinebit istius contentus pœnam? quis autem te ab hac vindicta liberabit?

Post hæc duorum illustrium Ecclesie Doctorem verba, nemo sane dubitabit, quin peccent, qui leviter Breviarum recitationem interrompunt; verum peccatum eorum eo majus est, quo cum scandalo sit majori; unde si fiat in Officio publico, aut in Ecclesia, aut etiam privatim, quando adsunt, qui hanc irreverentiam observare possunt, tunc pro modo scandali, majus erit peccatum.

Unde varia in specie prohibuerunt Concilia similem in Choro interruptionem; & in Concilio Burdigalensi (anno 1589. c. 17.) decernitur, ut *In Choro colloquia nulla permittantur, sed omnes pie, ac devote divino cultui sint intenti: qui contraxerit, nisi monitus quiescat, privetur ejus Horæ distributione, vel graviore pœna mulctetur.*

Concilium Bituricense (anno 1584. tit. 12. Can. 12.) statuit, ut *Omnes Ecclesiastici, etiam non Beneficiati, Horas Canonicas attente, & distincte dicant, deponit omni sollicitudine seculari, nullaque colloquia intermiscant; ac Deum precaturi, locum ejusmodi deligant, in quo a pietate, & devotione non abducantur.*

In Concilio demum Narbonensi (anno 1551. Can. 12. de celebrat. Missæ, & Horis Cap.) habetur, ut Clerici *Externa præsertim colloquia vana non immisceant; quia certe hoc Officium Angelicum potius est, quam humanum, & hic in terra inchoamus, quod in cælis sine fine implere speramus: igitur omni cultu, omni reverentia, & pietate fieri maxime convenit.*

Quæst. 2. Beneficiatus Choro addictus, peccat-ne recitando Officium submissa voce, dum alii publice cantant? & satisfacit-ne hoc modo obligationi suæ?

Resp. Jam ostendimus, Canonicos teneri pro modulo, in Choro canere, neque sola præsentia muneri suo satisfacere, supra cap. 7. n. 11. Unde colligere licet, peccare eos, dum Officium submissa voce dicunt, cum alii publice canunt. Verum quia aliqui semetipsos adulantes, aut potius fallentes, putare possent, licere hoc modo Breviarium recitare in Choro, dum Missa cantatur, aut per intervallum, dum cæteri non cantant, & soli murfici audiuntur; non abs re erit ostendere, tales abusus Conciliis damnatos esse, prohibitumque, ne dicatur privatim Officium in Choro sub quocumque prætextu; quia scilicet tenetur Canonici, & alii Beneficiati Choro addicti, debitam attentionem habere, cum cantatur Officium, aut celebratur Missa in Choro, licet aliquoties necesse non sit cantare; quamquam enim Missæ sacrificium non sit pars Officii divini pro his, qui Choro non sunt obligati: est tamen vera pars Officii respectu eorum, qui Choro

Choro sunt obligati: qui certe Missam solemnem, seu, ut vocant, conventualem, cum eadem attentione audire debent, qua reliquum recitant Officium: certum est autem, hanc attentionem cum privata Officii recitatione reperiri non posse.

Verum quia multi auctoritati magis, quam rationi credunt, referemus hic expressa verba variorum Conciliorum, quæ talem recitationem privatam omnino prohibent. In Concilio Rhemeni (anno 1583. tit. de Cultu div. n. 4.) sic habetur: *Clerici simul convenient in Choro, nec confabulentur, aut aliquid legant, ne privatim quidem Officium.*

In Concilio Turonensi (eod. anno tit. de Capitulis, & Canonic.) : *Nemo ibidem dum Horæ in communi cantantur, legat, vel dicat privatim Officium. Nam non solum obsequium, cui obnoxius est, Choro subtrahit, sed alios psallentes perturbat.*

In Concilio Bituricensi (an. 1584. tit. 12. de celebrat. div. Offic. Canon. 3.) : *Sed nec privatim Officium dicant in Choro.* In Concilio Narbonensi (an. 1609. cap. 50. de Canonic.) *In Choro Officium privatim non recitent.* Concilium Burdigalense (an. 1624. c. 9. de Canonic. n. 2.) sic decernit: *Canonicos Choro assistentes gravitatem servare, colloquutiones vitare, scripturas quasi-ber, aut libros minime legere, nec privatim Officium recitare statuimus.*

Sanctus Carolus, in Concilio Mediolanensi primo (tit. Quomodo versandum in Choro. Concil.) , prohibet Canonicis, & aliis Choro addictis, *Ne in Choro, ubi communi officio operatur, privatim Officium dicant.* Demum Concilium Trevirensis statuit (an. 1549. c. 6.) , ut *Nullus, dum Canonice preces in templo publice decantantur, aut leguntur, audeat privatim legere aliquid, ac ne Horas quidem Canonicas absolvere; sed concinat, ac una cum fratribus Deum honorificet: contrarium faciens, tamquam absens habeatur.*

Sactus Antoninus hunc abusum notavit his verbis (p. 2. tit. 9. c. 42. §. 3.) : *Sexta negligentia in dicendo Officio divino est, quando psallentibus aliis, cantando, vel legendo, quis velit illo tempore dicere alias Horas privatas submisso, plures horas pro se citius dicens.*

Hujusmodi abusus graviter prohibentur in Concilio Provinciali Neapolitano, a Jacobo Cardinali Cantelmo Archiepiscopo anno 1699. congregato (tit. 2. cap. 1. p. 37.) , magno omnium bonorum applausu, dum scilicet Conciliorum Provincialium convocationem, post interruptionem nimis longam, denuo, juxta Concilii Tridentini decreta, frequentari vident. In hoc igitur Concilio sic habetur: „ Sub pœnis in jure constitutis, inter Divinorum officiorum celebrationem, nulla prorsus colloquia misceantur, nec ullus ab aliis seorsum recitet, vel privatim aliquid legat, nec aliud quidquam con-

tra loci, officiique dignitatem admittat. Pro ea etiam, quæ celebrandis officiis debetur attentio, par est, ut nemo horas canonicas, dum Missa conventualis celebratur, privatim recitet.

Et in Synodo apud Montemfaliscum congregato ab Eminentissimo Marco Antonio Cardinali Barbadico (an. 1692. c. 10.) ut, nesciat Chorus, qui sint cachinni, derisiones, locorum mutationes, epistolarum, cæterorumque librorum lectiones, corporis situs, vel gestus immodesti, flores, chirothecæ, ac reliqua omnia quæ redolent levitatem. Si quis tam sanctum locum rebus hujusmodi violare præsumperit, præter punctaturam, severe multabitur.

Divina Officia, nedum externa oris prolatione, sed etiam interna mentis applicatione voce concordī, modeste, atque distincte recitentur: ita ut nulla interveniat syllabarum diminutio, nulla verborum præteritio, nulla versuum acceleratio; sed in medio cujuslibet versiculi, ubi stellula reperitur, brevis pausa fiat. Omnes simul recitent, nemo privatim nec voce submissa; sed si quis officii jam coeptis Chorum adiverit, iidem persolventis, extra Chorum suppleat reliqua.

Præterea in Synodo Eminent. Cardinalis Denoh (Syn. Casen. anno 1691. l. 3. c. 2.) sic habetur: „Modestie in Ecclesia leges studiose observabunt, memores, spectaculum eos ibi esse Angelis, & hominibus ac proinde abstinebunt a confabulationibus, a sumptione tabacchi, a lectione librorum profanorum, epistolarum, rerumque novarum. Si quis vero contraxerit, aut etiam aliis psallentibus, ipse privatim Officium recitaverit, tamquam absens pro illa Officii parte a punctatore notetur. Similia habentur in Synodo Urbevetana Card. Hieronymi Simoncelli ann. 1592. (tit. de Can.). Et in Synodo Mazariensi Cardinalis Joannis Dominici Spinola (an. 1698. c. 18. n. 2.) decernitur: „Attente, expresse, & articulatim, integra, non trunca, vel extremis syllabis, suslocata verba pronuncient; nec cursim & perturbate, sed punctatim, graviter, atque alternatim voce alta recitent & canant. Insuper unusquisque in Choro sedendo, suum proprium stallum teneat eo ordine, quo infra de Processionibus dicitur; in quo nemo flabello, chirothecis, pallio, aut galero utatur; nemo locum mittet: standi, sedendi, flectendi genua, inclinandi & aperienti caput, quo tempore, & officii ratio enixe habeatur, colloquia, risus, rixæ, litterarum & scripturarum lectio arceantur; nec quisquam privatim recitet, dum ab aliis divina persolvuntur Officia, alioquin in poenas a jure statutas se incurere certo sciat.

Synodus Juvenacenensis (anno 1639. c. 6. n. 3.) similiter decernit his verbis: „Canonici, & qui Choro tenentur, ita hujusmodi faciant muneri satis, ut remunerari, non dampnari a Domino mereantur. Temperent se ergo collo-

colloquiis, a negotiationibus, a legendis epistolis, a risibus, a turpibus, a quacumque inani re, & quæ aliis distractionem gignere valeat. Neque se tabacchi pulvere per nares inficiant: sint modesti, trementes Dominum, in cujus conspectu sunt: intendant his, quæ ore proferunt, ne dicatur eis: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me*: omnes cantent, alioquin quotidianas haud merebuntur distributiones; unius Chori pars alteram ne præveniat ante finem versus qui dicitur. Faciant congruentem conquestionem sive pausam inter versum & versum: alternatim cantant, non inter dentes dimidiata verba proferentes, non ea deglutendo, non syncopando. Meminerint, se Divinas laudes celebrare, neque gratis id facere, sed teneri ex beneficiis, & Canonicatibus, ac dignitatibus, quæ obtinent: restitutioni se obnoxios esse pro rata, si secus egerint, neque distributiones facere suas novierint. Vigilent ergo, ne in mortem obdormiant.

Pendant igitur Canonici & alii Choro inservientes, id quod habetur in erudita Synodo Bituntina (ann. 1682. tit. 4. §. 7.) his verbis: „Omnes qui divinis Officiis in Choro interfunt, etiam Canonici & Dignitates, sciant se non satisfacere suo muneri & obligationi, exhibendo tantum præsentiam in Choro, non canendo neque psallendo; etiam si allegarent, eo se tempore meditari, vel submissa voce dicere, quæ ab aliis cantantur, vel alias pias preces tunc recitare; nisi alta & consona voce Divina Officia & Horas Canonicas recitent, cantent, & psallant. Ideo illos hortamur, ut cantent & psallant, alias suo muneri non satisfaciant; nisi ex aliquo defectu vocis, vel disillationis, canere non potuerint; & circa hoc conscientias non canentium oneramus, prout S. Congregatio Rituum 23. Novembris 1602. & 20. Aprilis ejusdem anni declaravit, & S. Congregatio Concilii 7. Aprilis 1618.

Unde etiam legimus in Synodo novissima Tusculana, quam Eminentissimus Cardinalis Vincentius Maria Ursinus congregavit, præsidente Illustrissimo Archiepiscopo Hydruntino Francisco Maria de Asse, Visitatore Apostolico (an. 1703. c. 9.): „Quo melius & absque dissonantia Divinæ laudes persolvantur, & Ecclesiastica Officia decantentur; Canonici, Beneficiati, cæterique, qui ad Chori servitium sunt destinati, aut descripti, juxta S. Congregationis Concilii Decreta, cantum Gregorianum addiscant; secus si id neglexerint, & Divinum cultum detrimentum pati compertum fuerint; Ordinarius idoneum alium substituat, qui cantum non callentis vices suppleat: & huic substituto Procurator Capituli teneatur mercedem persolvere, sumptibus illius, cujus loco assumptus fuerit, sub poena reiterandæ solutionis, aliiq̃ue, arbitrio Eminentissimi Episcopi, insigendis.

Et in Synodo Tarentina Cardinalis Bonifacii Cajetani (an.

(*an. 1614. tit. 31. c. 1.*) statuitur, ut nemo in Choro privatim officium recitet: chirothecis nemo utatur; qui secus fecerint, distributionibus illius horæ pro pena caveant.

Unde in Synodo Ravennatensi (1607. *De Punctationum. 5.*) statuitur, ut Punctator non solum absentiam noter eorum, qui Choro interesse debent, sed etiam errata que absentie æquivalent; ea vero sunt huiusmodi: libere litteras, aliasque scripturas legere non ad divini Officii recitationem pertinentes: item festinanter, syncopatim & non cum debita pausa, nec cum aliis Officium revocare seu canere; illum enim qui hæc admisit, volumus ejus Horæ aut Missæ distributiones amittere, ac si illi minime interfuisset.

Cardinalis Federicus Sfortia in Synodo Ariminensi (*an. 1654. p. 5. tit. 4.*) statuit, ut, „psallant distincte, sedate, decenti gestu, & composita voce, non oscitantur: a quibuscumque colloquiis, litterarum aliorum librorum lectionibus, abstineant; non privatim, non tacite officium recitent: pro temporis ac officii ratione sedeant, stent, genuflectant, caput aperiant, & inclinent: demum nihil præposterum, nihil inordinatum, nihil indecorum appareat; sed uno spiritu, unum corde cum aliis Divinas laudes extollant. Si quis autem in supradictis, quod Deus avertat, delinqueret, tamquam absens censetur, distributionesque amittat. Videatur Edictum aureum Eminentissimi Cardinalis Barbadici in fine hujus Tomi 2.

Quest. 25. Peccat-ne qui Officium non proprium proprio recitat?

Resp. Dubium non est, quin is, qui voluntarie agit, peccet; quia scilicet non vult muneri suo recitationi Officii recte satisfacere, & seò modo quo præcipit Ecclesia. „Peccatur, inquit Sanctus Antoninus (*lib. 4.*) „quando non dicitur proprium & ordinatum Officium, sed ad placitum dicitur nunc uno modo, nunc alio, & de feria non facit, quando occurrit, causa abbreviationis, sed facit de Sanctis: vel etiam dicens Officium Ecclesiæ suæ, quia non vult querere Brevarium, dicit unam Antiphonam, vel Capitulum, vel Orationem pro alia: non est hoc absque gravi peccato; secus si faceret ex impotentia, propter defectum libri, vel visus & huiusmodi.

Qui enim ita errans recitaret unum Officium pro alio, non teneretur repetere: sed qui deliberate, sciens de industria id agit, videtur irreverentiam quamdam erga Deum committere, contemnere aliquo modo regulas, & obedientiam Ecclesiæ in talibus debitam violare; & ideo dixit S. Antoninus, quod *Hoc non est aliud gravi peccato.*

Quest. 26. Peccat-ne graviter, qui Officium recitat in Choro cum nimia festinatione & confusione, ita ut aliquoties versiculos ab una parte inchoetur, antequam ab alia

parte

parte finiatur: aut cum ita cursim dicitur, ut nec qui canit, nec qui audit, sensum verborum percipere possit?

Resp. „Graviter peccatur, inquit S. Antoninus (*p. 2. tit. 9. c. 12. §. 3.*), cum dicitur Officium cursim & confuse, ut unus non expectet alium in finiendum; vel ita velociter, quod ipse vel alius audiens non potest percipere sensum verborum: cui dici potest, Edificare nobis Parabolam; quia parabolice loqui videtur vel Hebraice.

Enim vero si dum Principem terrenum alloquimur, operam damus, ut ei clare distincteque loquamur, & verbis proferendis attendimus, ne displicemus, & culpabilis irreverentiæ rei videamur; quanto magis id præstandum est, cum Majestati divinæ, nomine totius Ecclesiæ, preces fundimus Officium persolvendo?

Quest. 27. Qui Choro assistens, non intelligit omnia, quæ a cæteris dicuntur, tenetur-ne privatim eam Officii partem recitare, quam non audit?

Resp. Huic quæsito respondere videtur Innocentius Papa IV. his verbis (*in c. Dolentes, de celebrat. Miss.*): „Clericus qui est in divinis Officiis, non peccat, etiam si quod dicit, ipsi non intelligat; sed cor suum debet ad Deum habere, & ei psallere; imo si aliquem versum omittat, non peccat, nec etiam a capite Psalmi propter hoc revertendum est; quia si fieret, posset aliquibus scandalum generari sine magna causa.

Et S. Antoninus expresse docet (*p. 2. tit. 9. c. 11. §. 3.*): quod si quis lectionem, vel aliud, quod in Choro legitur, non intelligat propter legentis ineptitudinem, non peccat, dummodo conetur intelligere saltem verba.

Quest. 28. Quonam corporis habitu recitari debet Officium?

Resp. Omnes, qui divinum in Choro recitant Officium, singulas accurate observare tenentur Rubricas, ac caeremonias præscriptas, tam quoad situm, quam quoad cætera ut nihil voluntarie prætermittant, quod ad decentem laudem Dei celebrationem publicam conferre possit, negligentia enim in re tam sancta, non est immunis a peccato.

Unde etiam Sanctus Carolus in Concilio Mediolanensi I. (*tit. Quomodo versandum in Choro.*) omnia accurate præscribere curavit, quæ in Choro observanda sunt, his verbis: „Omnes in Choro divina Officia, ut temporis ratio postularit, alternis vicibus canant, recitent, attentèque audiant.

Id non cursim, non perturbate, non oscitanter; sed leniter, distincte, ac studiose faciant.

In Choro, pro temporis & Officii ratione, ex instituto & more Ecclesiæ, sedeant, stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant, cæteraque ejus generis adhibeant: omnes vero æque idem faciant.

Facessant somnus, risus, joci, rixæ, colloquia. Ne

vagentur in Choro vel Ecclesia, neve locum mutant, ne occasione quidem genua flectendi.

„ Ne in Choro, ubi communi Officio opera datur, privatim Officium dicant: neve litteras, libros, aliasve scripta legant.

„ Ne exeant, nisi divino Officio confecto, ne causa quidem de communi re agendi, si necessitas non coegerit; tumque a Praefecto venia petita.

„ Si cum divina celebrantur Officia, Sacerdoti, vel Clerico, vel Ministro interdum per Ecclesiam necessario sit incedendum, graviter & modeste id faciat: neque cum ullo sermonem habeat de rebus inanibus.

„ Qui Dignitates aut Personatus habent, Canonici, & alii omnes, qui aliquid in his commiserint, si moniti a Praefecto Chori non respuerint, & Horae illius distributione careant, & pro modo culpae alias poenas dent, Episcopi, aut ejus, qui Ecclesiae praesit, arbitratu.

„ Christiani, & maxime Clerici, & Sacerdotes, sine aliquo poenae metu, semetipsos excitare hortatique identidem deberent ad accurate, & vera devotione comitemplendum munus suum in Choro; ut hoc saltem modo significant venerationem & amorem, quem tot nominibus Deo debent; ideoque fideliter & singulari modesta observare convenit caeremonias omnes atque ritus in solemni Dei cultu ab Ecclesia praescriptos, qui certe in praxi plurimum conferunt ad inflammandum excitandumque ad pietatem fidelem populum: qui vero tales caeremonias & ritus negligunt, aliquam scandali occasionem aliis Clericis & populo praebere videntur.

Unde etiam cum Illustrissimus Carolus Franciscus Cevala Episcopus Derthonensis, prohibuisset in Synodo (anno 1687. *De vita & honest. Cler.*) sumptionem tabacchi ante Missam, ut videre est Tom. 3. hanc prohibitionem extendit ad Chorum, his verbis valde notandis; „ Consuetudo illa fumendi tabacchum vulgo nuncupatum, quae a necessitate initium habuit, jam ob frequentem nimis usum, ut plerumque accidit, excrevit in vitium: nonnulli enim etiam Ecclesiastici Ordinis ita hoc generis voluptatis patiuntur se allici & occupari, ut nulla habita ratione personarum, temporum, & locorum, passim ubique illud fumant, quod sane indecorum est, Ecclesiasticumque hominem non mediocriter decet.

„ Quare, ut huic malo occurramus, omnes & singulos Sacerdotes & Clericos nostrae jurisdictioni subiectos monemus, & quatenus opus sit, ipsis, sub poena quatuor aureorum, praecipimus, ne in Choro, Sacristia, Capella, Processionibus, Conventibus ministris, & aliis quibuscumque functionibus Ecclesiasticis, & quoties perpelliceo induti sunt, tabacchum fumant; Parochi vero in Civitate & Dioecesi, nec non Vicariis foraneis mandamus, ut super hac re invigilent, nosque admo-

„ neant,

neant, ut pravus hic abusus omnino tollatur. „ Tabacchum ante Missam prohibet Cardinalis Petruccius, in Synodo anno 1605. in Appendice pag. 49. num. 16. sub poena suspensionis pro illa die.

Et in accurata & erudita Synodo Lyciensis (an. 1693. tit. 3. §. 5.) sic statuit: „ Tabacchum in Ecclesiis & Capellis, earumque Sacristiis, dum Missae celebrantur, & Divina persolvuntur Officia, sub poena suspensionis a divinis eo ipso a constitutis in Ordinibus sacris, sub poena vero excommunicationis latae sententiae a Clericis contractae, inharendo Constitutioni Urbani Octavi S. M. quae incipit, *Cum Ecclesiae*: qua illius sumptionem in Ecclesiis Hispanensis Dioecesis, sub eadem excommunicationis latae sententiae poena, prohibuit: Nos quoque prohibuimus nostro publico Edicto, quod hac Synodo perpetuo servari mandamus. Et quia quidam hujusmodi impatientes, dum Choro ad divina Officia celebranda interfunt, ab eo exeunt, & extra Ecclesiam in locum non prohibitum se conferunt ad illud fumendum, & sumpto, iterum ad Chorum redeunt: ideo, ut huic fraudi occurramus, qui ea commiserint, eadem poena irretitos esse decernimus. Experti enim sumus, nedum ipsas Ecclesias, ac Chori sedilia, sed etiam tobaleas, seu mantilia, quae in Sacristia prope lavacrum ad abstergendas manus Sacerdotum appensa detinentur, & aliam prophanam & sacram supellectilem Ecclesiarum, praesertim Altarium mappas, hoc tabacchi usu foedari, & ipsa divina Officia in eodem Choro, ex mutua illius oblatione, perturbari. „ Julius Cardinalis Spinola (Synod. Sutrina, anno 1607. c. 10.) statuit, ut in Choro nec tabacchi pulverem sumant.

Nicolaus postea Cardinalis Radulovicus, in Synodo Theatina (an. 1661. tit. 19.) mandat, ut *tabaccho in Choro non utantur*. Cardinalis Antonius Bichius, in Synodo Auximana (anno 1677. c. 11.) statuit, ut *Canonici a risu & colloquiis abstineant, tabacchum, ut vulgo dicitur, non sumant, & memores continuo sint, Angelorum se choro Deum collaudantium adesse*.

In Synodo Gerundensi (an. 1685. l. 5. tit. 14. c. 7.) sic decernitur: *Abusum fumendi Tabacchum, a domo Dei, quantum fieri poterit, ipso adiutore tollere cupientes, & attendentes, in Concilio Provinciali Tarraconensi novissime celebrato, in quo personaliter interfuimus, super hoc edictam fuisse Constitutionem sequentem, videlicet: In-tervientes in sacris ministeriis, sive in Choro, sive in Altari, tabacchum in pulvere, etiam secrete, nullatenus fumant, sub poena quatuor Regalium pro qualibet vice; reliquos autem in Choro intererentes, dum recitantur Horae canonicæ, vel divina Officia celebrantur, hortamur in Domino, ut quantum fieri possit, a sumptione tabacchi se abstineant. Pravus autem & execrabilis abusus fumendi tabacchum in fumo & in folio, etiam ante*

te

te Missæ celebrationem, & hora integra post illam peractam, sub pœna excommunicationis minoris prohibetur & interdicitur. „ Quare cum pro nostri pastoralis Officii munere teneamur, ut, quæ per Concilia provincialia & generalia laudabiliter statuuntur, debite executioni demandentur: ideo hæc nostra Diocesana Synodo laudante, & approbante prædictam Constitutionem innovantes, publicantes, eam in tota nostra Dioecesi, sub pœnis & censura in ea expressis, inviolabiliter observari mandamus; necnon etiam pœnam pecuniariam fabricæ talis Ecclesiæ, in casu contrafactionis, perpetuo applicamus. „

In Concilio Mexicano III. pag. 61. (*Concilio Provinciali Mexican. III. pag. 61.*) „ Præcipitur, ne ullus Sacerdos ante Missæ celebrationem, aut quævis alia per sona Communionem, quidpiam tabacchi per modum fumalis evaporationis, aut alio quovis modo percipiat. „ In Concilio Provinciali Limano Venerabilis Archiepiscopi Turribi Alphonsi a Mogrovejo (*anno 1583. act. 23.*) „ Prohibetur, sub reatu mortis æternæ, Presbyteris celebrantibus, ne tabacchi fumum ore, aut saryri, tabacchi pulverem naribus, etiam prætextu medicinae, ante Missæ sacrificium fument. „

Et in Synodo 10. Limana ejusdem Venerabilis Turribi (*anno 1605. c. 9.*) statuitur, „ Quod Sacerdotes post missam non fument tabacchum in Ecclesia, Sacristia, Choro, plateis, vel vicis; nec domi aut frequenter in aliis locis publicis ultra prædicta: nec ante Missam ullo modo, prout in constitutionibus huius Archiepiscopatus decretum est. „ Denum Cardinalis Franciscus Maria Brancatius, Synodo Tusculana (*an. 1699. De vita & honest. Cler.*) sic decernit: „ Adherendo Decreto Urbani VIII. „

pœna excommunicationis incurrenda, ac Nobis revocata, prohibemus omnibus Clericis, tam in sacris, quam in minoribus Ordinibus constitutis, ne audeant fumare tabacchum in Ecclesiis, earumque atriis, & Sacristiis; Sacerdotes vero, ante Missæ sacrificium, iuxta gravissimorum Authorum opinionem, tabacchum fumare non debent, saltem ad evitandum periculum maculandi corporalia sacra, & purificatoria, imo etiam linteamina exposita ad abstergendas manus. „

Et Illustrissimus Josephus Crispinus, Episcopus Anagninensis, in Dioecesis Prænestina & Albana Visitatione Apostolica, sic statuit (*Decreti generali della visita Apostolica anno 1604. c. 5. §. 1.*): „ Nessuno in Coro „ quanti, nè manizza da tenere coperte le mani: Non „ pigli tabacco, non vi legga lettere, o altre scritture. „ Ed in tempo della Messa conventuale, che è parte „ Divino Ufficio, nessuno reciti privatamente l' Ufficio „ E chi contrasara ad alcuna di queste cose, foggia „ alla puntatura. „

Et in alio Capite idem Visitatione Apostolica monuit Confessarium his verbis (*Ibid. c. 9. §. 2. n. 4.*): „ Non „

pigli tabacco, mentre sta in Confessionario: quod certe valde indecens esset.

Quest. 29. Tenetur-ne quis regulariter Chori caeremonias observare, quando privatim Breviarium recitat?

Resp. Quamvis observare quis non teneatur ad litteram dictas Chori caeremonias, cum privatim recitat; expedit tamen se illis conformare, quantum fieri rationabiliter potest, sedendo, vel stando, aperiendo, seu operiendo caput; quia, ut monet Sanctus Augustinus (*de cura pro mortuis, c. 5.*), „ Nescio quomodo, cum „ hi motus corporis fieri, nisi motu animi præcedente, „ non possint: eisdem rursus exterius visibiliter factis, „ ille interior invisibilis qui eos fecit augetur; ac per „ hoc cordis affectus, qui ut fierent ista præcessit; quia „ facta sunt, crescit. „

videtur autem magis congruum, si stando recitentur Psalmi juxta veterem Ecclesiæ morem, qui etiam nunc a non paucis Regularibus observetur: & hic situs magis conveniens videtur, quam si flexis genibus omnia dicerentur; quia licet genuum flexio ut plurimum laudabilior sit in Oratione, nihilominus cum nunquam fuerit in Ecclesia observata, dum Psalmi canerentur, & impedire videatur cæterorum rituum gestuumque observationem, melius fortasse Psalmi stando recitarentur, & præsertim tempore Paschali.

Demum quando Officium divinum etiam privatim, recitamus, *Cogitemus*, inquit S. Cyprianus (*De ovar. Dominic.*), „ nos sub Dei conspectu stare; placendum est Divinis oculis, & habitu corporis, & modo vocis. „

Quest. 30. Tenentur-ne Regulares post editam Professionem, Officium divinum recitare, etiam quando sunt extra Monasterium?

Resp. Tenentur omnino, nisi forte aliqua in ipsorum regula exceptio reperiatur; quia ut docet Sanctus Antonius (*p. 3. tit. 1. c. 4. §. 1.*), „ Tenentur ad Horas Religiosi professi, ratione suæ professionis, quia non solum sunt institutæ hujusmodi Religiones ad orandum „ particulariter pro se, sed etiam ad orandum pro universali utilitate fidelium: ad hujusmodi autem orationem „ fiendam in persona totius populi Christiani, pro utilitate „ omnium, sunt institutæ specialiter Horæ Canonicae. „

Quest. 33. Qui per unum diem omisit recitare Officium, tenetur-ne illud die sequenti recitare una cum Officio diei currentis? Et debet-ne id pro penitentia injungi?

Resp. Non tenetur, neque talis debet imponi penitentia; quia, ut docet S. Thomas (*Quodlib. 3. art. 29.*), „ Sicut in Officiis divinis exsolvendis observanda est „ congruitas loci, ita etiam congruitas temporis: quæ „ quidem observari non possit, si oporteret injungere „ omittenti, quod Horas diceret, quas omisit; forte „ enim in Completorio diceret: *Jam lucis orto sidere* „ Et in tempore Paschali diceret officium Dominicæ „ Pas-

Passionis; quod esset absurdum. Et ideo non videtur esse injungendum ei, qui omisit divinum Officium, quod Horas easdem repetat, sed aliquid ad divinam laudem pertinens: puta dicat septem Psalmos, vel unum psalterium, vel aliquid amplius secundum quantitatem delicti.

Quest. 32. Quid significant septem divini Officii Horæ institutæ ab Ecclesia?

Resp. Juxta Glossam (*in c. Presb. De celebr. Missar. Verbo: Septenarius.*), hæc divini Officii Horæ exhibent varias Horas; in quibus Dominus noster Jesus-Christus pro nobis passus est, & monent Clericos sæpe meditari debere passionem Christi, cujus sunt ministri. Matutinum & Laudes ea representant animo, quæ in orto olivarum contigere, & Christi Domini captivam: Prima, injurias & varia opprobria, quæ in modo Caiphæ passus est; Tertia, sententiam mortis hac circiter hora contra Christum prolatam: Sexta, ejus crucifixionem: Nona, mortem, vulnusque sacro lateri inflictum: Vesperæ, desertum sui depositionem a Cruce; Completorium denique sepulturam signat. Quæ omnia his versibus dicta Glossa complexa est:

Hæc sunt septenis propter quæ psallimus horis:
Matutina ligat Christum, qui crimina purgat:
Prima cruci spūtis; causam dat Tertia mortis:
Sexta Cruci necit; latus ejus Nona bipartit;
Vespera deponit: tumulo Completa reponit.

CAPUT XI.

De usu & dispensatione reddituum, seu bonorum Ecclesiasticorum.

Quest. 1. **B**ENEFICIARIUM fuit domini reddituum Beneficiorum?

Resp. A recentis memoriæ hominibus, inquit *Paulus Comitulus Jesuita* (*Resp. Morali lib. 1. q. 70.*), sæpe addubitatum est illud, quod ab antiquis Magistris, & melioribus Authoribus superioris, atque adeo nostræ ætatis, in controversiam numquam vocatum est; num ii, quibus Ecclesiastica Sacerdotia Beneficiaque mandata sunt, sint bonorum fructuumque omnium, qui ex eis percipiuntur, veri domini? Authores nescio quomodo novam & periculofam opinionem, post mille & quingentos annos, in Christianam rem publicam invehere conati sunt, eos, a quibus Ecclesiastica Beneficia obtinentur, fructuumque illa pariunt, veros esse dominos; quorum ipsi opinionem in iis libris, quibus Parochorum Officia persequuti sumus, omni machinarum genere convellere, atque evellere adorti sumus; horum hominum sensum a Conciliorum Decretis, a Romanorum Pontificum sanctionibus, a sanctorum Patrum sententiis, a Theologorum

logorum consensione, a sacrorum Canonum gravissimis explanatoribus, & a certissima ratione demonstravimus abhorre.

Illius Authoris doctrina libenter utemur, illiusque vestigiis inhærebimus, ut solidis rationibus & auctoritatibus probare possimus, Beneficiatos quoscumque non esse reddituum Beneficiorum suorum dominos.

Quest. 2. Qua ratione declarari & probari potest hæc veritas?

Resp. Eam conabimur probare & stabilire sacrorum Conciliorum statutis, summorum Pontificum Decretis, sanctorum Patrum sententiis, ac demum solidis rationibus.

Legimus primo in Canonibus Apostolorum hæc verba (*Canone 41. Apost. ref. Can. Ex his, 12. q. 1.*): *Ex his autem quibus Episcopus indiget, ad suas necessitates, & peregrinorum fratrum usus, & ipse percipiat, ut nihil ei possit omnino deesse.*

In celebri Concilio Antiocheno (*ref. in Can. Episc. 12. q. 1.*), relato in Canone, sic habetur: „Episcopus Ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes qui indigent, cum summa reverentia & timore Dei. Participet autem ipse quibus indiget, tam in suis quam in fratrum, qui ab eo suscipiuntur, necessariis usibus profuturis: ita ut in nullo qualibet occasione fraudetur, juxta sanctum Apostolum sic dicentem: *Habentes victum & regumentum, his contenti sumus.* Quod si contentus istis minime fuerit, convertat autem res Ecclesiasticas in suos usus domesticos: & ejus commoda, vel agrorum fructus, non cum Presbyterorum conscientia Diaconorumque pertractet, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filiisque committat, ut per hujusmodi personas occulte res lædantur Ecclesiæ, Synodo Provinciæ poenas iste persolvat.

Sic statuitur in Concilio Carthaginensi quarto (*anno 980. Can. 31.*), cui magnum Ecclesiæ lumen sanctus Augustinus interfuit: *Episcopus rebus Ecclesiæ tamquam commendatis, non tamquam propriis, utatur.*

In Concilio generali Nicæno secundo (*Can. 787. Can. 12. ref. in Can. Quisquis, 12. q. 2.*): „Omnium Ecclesiasticarum rerum Episcopus habeat sollicitudinem, & dispense eas tamquam Deo contemplante. Non licet autem ei fraudare quidquam ex illis, vel cognatis propriis donare. Quod si pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur.

„Instruendi sunt Presbyteri, ajunt Patres in Concilio Nannetensi congregati (*Anno 800. Can. 10.*), pariterque admonendi, quatenus noverint, decimas & oblationes, quas a fidelibus accipiunt, pauperum & hospitum & peregrinorum esse stipendia, & non quasi suis, sed quasi commendatis uti, de quibus omnibus sciatur se rationem posituros in conspectu Dei, & nisi eas fideliter

pauperibus, & his qui premissi sunt, administraverint, damna passuros.

Concilium Turonense (3. ann. 813. Can. 10.) statuit, ut Rebus Ecclesie ita utantur, non ut propriis, sed ut sibi ad dispensandum commissis.

In Concilio etiam Cabilonensi (anno 814. Can. 6.) sic habetur: Res Ecclesie quibus Episcopi, non ut propriis, sed ut commendatis uti debent, pretia sunt peccatorum, patrimonia pauperum, stipendia fratrum in communi viventium.

Quin etiam legimus in ipsis Capitularibus Caroli Magni (l. 7. c. 58.) hæc verba: Episcopus Ecclesiasticarum rerum potestatem habeat ad dispensandum erga omnes, qui indigent, cum summa reverentia & timore Dei; particeps autem & ipse quibus indiget, si tamen indiget.

Non sunt res Ecclesie ut propriæ, inquit Patres Concilii Parisiensis (anno 829. Can. 15.): sed ut Dominicæ, & a Domino commendatæ, tractandæ.

In Concilio Aquisgranensi (ann. 836. c. 2. Can. 7.): Scire convenit Præsulibus, res Ecclesiasticas, non ut proprias, sed a Domino sibi pro aliorum necessitatibus commissas esse.

Venerabilis autoritas horum Conciliorum, & aliorum, quæ brevitate causa prætermitto, ne sæpius eadem cum aliquo lectoris fastidio repetam, sufficere certe deberet ad convincendos Ecclesiasticos, se non habere dominium reddituum Beneficiorum, sed esse tantum dispensatores & oeconomicos, & eo majori cura, fide & diligentia suum munus implere debere, quo, cum nullum habeant in præsentia vita inspectorem, cui rationem administrationis suæ reddere teneantur, grave periculum est, ne obdormiant, ac falsa in pace quiescentes, aures obturent, ne justos conscientie remorsus audiant, & sollicite se præparent ad respondendum in iusto Dei iudicio, & ad reddendam fidelem rationem dispensationis reddituum suorum Beneficiorum.

Verum quia obijci forte posset, horum Conciliorum Canones ad Beneficiatos titulares non omnino pertinere, eosque non afficere, quia scilicet tunc Beneficia nondum erant constituta eo modo, quo nunc sunt, nec e recta in titulum: non abs re erit, hanc qualemcumque objectionem repellere, eique respondere, dicendo, quod Beneficia sexto inæperunt sæculo; ut demonstratum est supra ejusdem Tractatus cap. 1. num. 6. Et bene multa sæculo septimo & octavo erant constituta, eo plane modo, quo nunc sunt: Nihil tamen minus Episcopi in Conciliis supra citatis congregati, eodem plane modo de omnibus Ecclesie bonis & redditibus locuti sunt, nec exceperunt, aut dissinxerunt ea, quæ Clericis sub Beneficii titulo concessa erant; quia scilicet existimaverunt, hanc divisionem nullatenus mutare naturam Bonorum Ecclesie, eaque transisse ad Beneficiatos, cum

iisdem oneribus, quibus obnoxia erant, quando adhuc in communi massa continebantur, ut diximus eod. c. 1. num. 5.

Præterea plura Concilia a nobis citata absque ullo dubio loquuntur post divisionem bonorum Ecclesie in tres vel quatuor partes: & tamen constanter statuunt, Clericos nihil aliud sibi assumere posse ex redditibus Ecclesie, quam id quod est necessarium ad honestam sustentationem; Episcopum autem, qui talium bonorum distributor erat, illorum dominum non esse, & ne quidem partis sibi assignatæ dominium habere. Absurdum igitur esset dicere, divisionem in plures partes, quæ procedente tempore facta fuit, majorem habere vim ad mutandum naturam bonorum Ecclesie, quam eorumdem bonorum antiquam divisionem in quatuor partes.

Proindeque merito concludere possumus, tum Episcopos, tum alios qualescumque Beneficiatos, numquam habere reddituum Beneficiorum suorum dominium, eoque, excepta parte necessaria ad honeste & frugaliter vivendum; ad pauperes, aut ad Ecclesiam pertinere; Beneficiatos autem nihil sibi arrogare posse ex tali parte superflua statui, quam dispensationem, cujus in tremendo Dei iudicio rationem reddent.

Quamquam autem hæc veritas satis constat ex dictis: attamen, ut omnes in materia adeo periculosa tollatur erroris occasio, eam confirmabimus testimonio & autoritate septem Conciliorum, quæ posterioribus sæculis congregata, sine ulla controversia locuta sunt post divisionem bonorum Ecclesie in varia Beneficia.

In Concilio Rhedonensi (an. 1273. Can. 3.) sic habetur: Verum quia quidquid habent Clerici, pauperum est.

Synodus Excestriensis in Anglia (an. 1287. Can. 18.) ita loquitur: Ecclesiastici, quidquid vite sue necessitati eis superfluerit de patrimonio Jesu-Christi, in usus pauperum, quorum dispensatores existunt, tenentur ex debito erogare.

Concilium Tridentinum (sess. 25. de ref. c. 1.) : Omnia vero eis interdicunt, ne ex redditibus Ecclesie conjugales familiaresve suos augere studeant: cum & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent.

„Nec existunt Commendatarii, inquit Conc. Rotomag. (an. 1581. De Monasteriis n. 4. 7), sibi commendatum Monasteriorum regimen ad luxum, vel prodigalitatem aut ad augendam rem suam & consanguineorum familiam; sed ad piam & iustam alienarum rerum dispensationem, & quarum non habent proprietatem: Deoque de omnibus reddendam esse rationem.

In Concilio quoque Aquisensi (an. 1581. tit. de Monasteriis) sic habetur: „Commendatarii non existunt sibi mandatum Monasteriorum regimen ad luxum & prodigalitatem, aut ad augendam rem suam & consanguineorum familiam; sed ad piam & iustam alienarum rerum dispensationem, & quarum non habent

„ proprietatem; Deoque de omnibus sibi reddendam esse rationem intelligant “.

Concilium Burdigalense (*an. 1583. tit. 16. D. Episcopis*), ad Ecclesiasticos de administratione reddituum Beneficiorum sic expresse loquitur: „ Sciant autem, omnino eis interdictum, ne ex redditibus Ecclesie, qui Dei proprii sunt, contangueos familiaresque suos locupletiores efficiant; cum Apostolorum Canonibus id adverteretur „.

Et in alio recentiori Burdigalensi Concilio (*an. 1614. c. 8. n. 5.*) decernitur, ut Ecclesiastici *Præcipue* perpendant, redditus Ecclesie, bona Christi, & pauperum patrimonium esse.

Hæ certe Conciliorum expresse autoritates sufficere deberent ad probandum, neque Commendatarios, neque alios quoscunque Beneficiatos habere posse dominium & proprietatem reddituum Beneficiorum suorum.

Quest. 3. Potest-ne eadem veritas autoritate summorum Pontificum demonstrari?

Resp. Cum plures ex summis Pontificibus fere omnia Concilia mox citata approbarint, aut confirmarint, de eorum mente dubitari non potest circa dominium reddituum ex Beneficiis provenientium. Sed alii præterea occurrunt, idem expresse asserentes. Legimus namque in Epistola quæ Urbano primo Pontifici tribuitur, & in Canone refertur (*in Ep. unica, c. 2. ref. in Can. Res Ecclesie, 12. q. 1.*), quod *Res Ecclesie, non quasi propriæ, sed ut communes & Domino oblate, cum summo timore non in alios, quam præfatos usus, sunt fideliter dispensandæ*, id est ad Clericos & pauperes alendos, & ad reparandas Ecclesias: & ut habetur in Decreto Gratiani ibidem (*Post Can. Nulli 12. q. 1.*), Beneficiatus *Ex his quæ sibi assignata sunt, primum sibi necessaria percipiat; si qua vero suis necessitatibus supersunt, in communes usus Ecclesie expendat.*

S. Gregorius Magnus pluribus in Epistolis asserit (*l. 5. Ep. 35. l. 31. Ep. 21. ad Jul. Et in eius vita a Joanne Diacono conscripta, l. 2. c. 57.*), redditus Ecclesiasticos esse bona pauperum: „ Pauperum res sunt. Nec debet esse verum, recundiæ, inquit, ei aliquid de eleemosynis importune dicere, quem constat non suas, sed ad dispensandum res pauperum habere... Dispensationis locum in rebus, sicut scitis, pauperum tenemus. “

Si autem ipsi Pontifices summi, juxta Sanctum Gregorium Papam, non sunt veri domini, sed solum dispensatores reddituum Ecclesie, absurdum certe & valde temerarium esset asserere, alios Beneficiatos plus juris habere in redditus Beneficiorum, quam eorum & totius Ecclesie Caput visibile, & Vicarium Christi in terris.

In eodem sensu Sanctus Leo nonus (*Ep. 10. ad Alexandros*): *Abstineat*, inquit, *manus audax ab Ecclesiastico patrimonio, ne victus pauperum pereat; ne quod*

ex oblatione fidelium jam Deo factum est sacrificium, præda raptorum fiat.

Alexander etiam Papa III. (*Fraternit. de Donat.*) *Cum* inquit, *Episcopus, & quilibet Prelatus, rerum Ecclesiasticarum sit procurator, non dominus.*

Clerici, inquit Innocentius III. (*c. Cum secundum, de Præbendis*) *vivere debent de patrimonio Jesu-Christi, cujus obsequio deputantur.*

Eodem plane modo Bonifacius Papa octavus (*Cum ex eo de electione in 6.*), redditus Ecclesie vocat *Patrimonium Christi.*

Quest. 4. Quid Sancti Patres hac de re censuerunt? & quo pacto mentem suam in hac magni ponderis questione exposuerunt?

Resp. Volumen integrum hic certe impleremus, si quidquid a Sanctis Patribus in hac materia dictum fuit, referretur. Quare, ne præscriptos brevitatæ limites prætereamus, & ne Lectorum animos nimia sententiarum & autoritatum mole fatigemus: sufficere hic præcipua seligere, ut intelligant Ecclesiastici, se non esse veros domini reddituum Beneficiorum, quæ possident.

Sanctus Ambrosius ad Valentinianum Imperatorem scribens (*Ep. 31. ad Val.*), *Nihil*, inquit, *Ecclesia nisi fidem possidet, hos redditus præbet, hos fructus: possessio Ecclesie sumptus est egenorum.* Si igitur Ecclesia, juxta Sanctum Ambrosium, quidquid possidet, in usum pauperum possidet, quid de privatis Beneficiatis sentiendum? possuntne præsumere, licere sibi redditus Ecclesiasticos in usus superfluos & profanos impendere?

Si pauperum compauperes sumus, inquit Sanctus Augustinus (*ep. 20. ad Bon. ref. in Can. Si Privatam, 12. q. 1.*), & nostra sunt & illorum; si autem privatam, quæ nobis sufficiant, possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum, quorum procuratorem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili vindicamus.

Sanctus Hieronymus in Epistola quæ illi in Canone tribuitur; „ Quoniam, inquit (*Epistol. ad Damasum, ref. in Can. Quoniam 16. q. 1.*), quidquid habent Clerici, pauperum est... Qui bonis parentum & opibus sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium iusticiam sibi manducant & bibunt.

Legimus in Libro 2. de Vita contemplativa, qui in Canone, & in Concilio Aquilgraniensi sancto Prospero tribuitur, licet illius verus author videatur esse Julianus Pomerius, apprimè doctus & pius Abbas Arelatenus: legimus, inquam (*l. 2. de Vita contem. c. 9. refert in Concil. Aqu. anno 816. c. 35. & Can. Expensæ, 12. q. 1.*), quod sancti Episcopi, „ Non ut possideres, sed ut procuratores, facultates Ecclesie possidebant; & ideo sciens, nihil aliud esse res Ecclesie, nisi

„vota fidelium, pretia peccatorum, & patrimonialia
perum, non eas vindicaverunt in usus suos, ut pro-
prias, sed ut commendatas, pauperibus diviserunt.
„Quod habet Ecclesia, cum omnibus nihil habentibus
commune habet; nec aliquid inde eis, qui sibi de suo
sufficiunt, erogat, quando nihil aliud sit habentibus
dare, quam perdere. „Hæc sententia celebri Concilio
Episcoporum Gallie & Germanie comprobata, & Cano-
num Decretis inserta, sufficere sola deberet ad aperiendos
Clericorum oculos, & ad eos convincendos, se non aliter
uti posse, tuta conscientia, redditibus Beneficiorum,
quam in res sibi necessarias, non autem superfluas, aut
in utilitatem Ecclesie.

Quest. 5. Sancti qui scripserunt post divisionem bonorum
Ecclesie in varia Beneficia, locuti sunt ne eodem
modo: & putaverunt ne, non obstante quacunque di-
visione, Beneficiatos non esse veros dominos reddituum Be-
neficiorum, sed dispensatores?

Resp. Certum est, ut jam diximus, hanc divisionem
non mutasse bonorum Ecclesie naturam, & quocunque
tandem modo administrantur, insimul tantum posse in eos
us, propter quos Deo consecrata fuerunt.

Unde sanctus Petrus Damianus, Cardinalis, qui circa
finem undecimi sæculi scripsit, *Cum Episcopus*, inquit
(lib. 1. Epist. 10.), dispensator debeas esse promptus
pauperum, ad eorum mensam affluentibus deliciis alieni
ructant, cum & illi, quorum est tota substantia, pro-
cul exelus, famis inopia contabescant.

Sanctus quoque Bernardus, ad Archidiaconum scribens
(Ep. 2. ad Fulconem). „Quidquid, inquit, præter
necessarium victum, ac simplicem vestitum, de altari
retines, tuum non est; rapina est, sacrilegium est.

Et alibi idem sanctus Doctor (Ser. 23. aut 18. in
Canticum Canticorum n. 14.). „Timeant Clerici, inquit,
timeant Ministri Ecclesie, qui in terris Sanctorum, quas
possident, tam iniqua gerunt, ut stipendiis, quæ suffice-
re debent, minime contenti, superflua, quibus egeni
sustentandi forent, impie sacrilegue sibi retineant, &
in usus suæ superbiæ atque luxuriæ victum pauperum
consumere non vereantur: duplici profecto iniquitate
peccantes, quod & aliena diripiunt, & sacris in suis
vanitatibus & turpitudinibus abutuntur.

In alio etiam opere eidem Sancto tributo (quod tamen
iuxta doctorem judicium, editum est a Godefredo illius
Secretario, qui fuit Abbas Igniacensis & Claravallensis).

Res pauperum, inquit (in *Declamat. in hæc verba*),
„Ecce nos reliquimus omnia, seu *De Conversatione ad*
Clericos, §. 17.), non pauperibus dare, par sacrilegium
crimen esse dignoscitur. Sane patrimonialia pauperum, fa-
cultates Ecclesiarum, & sacrilega eis crudelitate surrip-
tur, quidquid sibi ministri & dispensatores, non utique
domini & possessores, ultra victum accipiunt & vestitum.

Ita

Ita communis & constans erat hæc doctrina duodeci-
mo sæculo, ut celeberrimus Canonum collector Gratianus,
post Canonem *Nulli*, hanc questionem inseruerit
(in *Can. Nulli Episcopatum*, 12. q. 1.): „De rebus
vero Ecclesie queritur, an liceat eas per præbendas
dividi, ut annuos redditus quisque sibi specialiter vin-
dicet? His ita respondetur: sicut perfectione charita-
tis manente, secundum discretionem Ecclesiarum di-
stributio sit Ecclesiasticarum facultatum, dum aliis pos-
siones hujus Ecclesie ad dispensandum committun-
tur, ex quibus primum tamen sibi & suæ Ecclesie
deservientibus necessarias Episcopus subministret, reliqua
quæ supersunt, fidelium usibus ministraturus: ita & præ-
bendæ Ecclesiarum, eadem charitate manente, pie & re-
ligiose possunt distribui; nec tunc rebus Ecclesie ut
propriis, sed ut communibus utilitatibus deserviturus;
ut ex his quæ sibi assignata sunt, primum sibi necessa-
ria percipiat; si qua vero suis necessitatibus superflua,
in communes usus Ecclesie expendat. „Hoc est, ut
jam diximus, ad reparationem Ecclesiarum, aut ad alen-
dos pauperes; quia bona Ecclesie ad tales usus oblata fue-
re, nec illorum dominium Beneficiati sibi arrogare possunt.

Præterea S. Raymundus de Pennafort (in *summa*,
l. 2. tit. de rapt. & prædonibus, §. 6.) qui collectio-
nem Decretalium summorum Pontificum, jussu & au-
thoritate Gregorii IX. edidit anno 1230, quique idcirco
Doctor primæ notæ, & sacrorum Canonum scientia ple-
nus æstimari merito debet, ut & præsentis questionis
Iudex valde competens: „Quid de Prælati Ecclesia-
rum, inquit, & aliis Clericis, qui bona Ecclesiastica
pauperibus debita consumunt in usus illicitos, videli-
cet in meretricibus, histriionibus, consanguineis, po-
tentibus, divitibus, & similibus, & de his etiam fa-
ciunt aliqui testamentum: numquid tales sunt iuli-
candi raptores? Videtur, quod sic. Primo, quia con-
trahunt rem alienam invito domino: ait enim Hiero-
nymus: „Quidquid habent Clerici, pauperum est,
16. q. 1. Can. ultimo: *Item Augustinus*: Si privatum,
quæ nobis sufficiant, possidemus, non sint illa nostra,
sed pauperum, quorum procuracionem quodammodo ge-
rimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili
vindicamus, 12. q. 1. Can. ult.

De meretricibus autem, & histriionibus, de quibus
queritum est, dico, Prælatos, & Clericos, qui res
Ecclesie talibus, vel similibus turpibus personis con-
ferunt, vel etiam consanguineis, non propter naturam
sustentandam, sed ut faciant eos divites de patrimonio
Crucifixi: item divitibus, & potentibus, non propter
aliquam causam licitam, vel honestam, sed propter
favorem sæculi, & pompam: Tales, inquam, Præla-
tos, & Clericos, qui talibus conferunt bona Ecclesia-
stica pauperibus debita, dico esse raptores, & per con-

F 4

sequens

sequens teneri ad restitutionem omnium (*Ibid.* §. 5.)

„Sed quid de focariis, & huiusmodi turpibus personis, & aliis supradictis, quæ sic pascuntur, vel distantur de rebus Ecclesiæ? numquid & ipsi tenentur ad restitutionem? Utique.... Sed cui fiet hæc restitutio? Credo, quod autoritate iudicis poenitentialis debeat fieri Ecclesiæ, cui sic injuriose ablatum est; item illi eidem, qui dedit, nisi cum turpiter dedit: tunc enim non sibi, sed successori suo poterit fieri, vel in utilitatem Ecclesiæ convertatur, vel etiam ejusdem loci pauperibus, si hoc expedire videbitur, erogetur.“

Post ita expressam tanti Doctoris resolutionem, qui certe in hac materia versatissimus erat, vix aliquis potest dubitare, utrum Beneficiati verum dominium habeant reddituum Beneficiorum.

Ignitur, ut monet Innocentius Papa IV. (*in c. Cum super, de causa possessionis, & proprietatis* n. 3.) Non prelati, sed Christi, dominium & possessionem rerum Ecclesiæ habet; unde quæcumque homines offerunt Ecclesiis, dicuntur esse oblata Deo, Can. Nulli liceat 12. q. 2. Et si aliquando inveniatur hæc bona Deo oblata, esse Episcoporum, vel Prelatorum, vel Capitulorum: dic, esse eorum quoad gubernationem.

Unde etiam celebris Doctor Alexander de Hales sic loquitur (*p. 3. q. 36. memb. 5. art. 2. & 3.*); Clerici qui in malos usus bona Ecclesiæ expendunt, sunt raptores & fures: quod concedimus, secundum Bernardum Scribentem ad Canonicum: Quidquid, præter necessarium victum, & vestitum, de altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Sed numquid tenentur ad restitutionem, si habent aliunde, unde possint restituere? Aliud certe non video; quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.

Abbas Panormitanus, qui vulgo *Lucerna juris Canonici* appellatur: Nota, inquit (*in c. Cum secundum, de prob. n. 2. & 4. in hæc verba, Clerici vivere debent de patrimonio Jesu Christi*), contra Beneficiatos convergentes redditus in usus inhonestos, & crederem, quod si haberent patrimonium, tenerentur de suo reddere Ecclesiæ, quod male expendunt. Can. 1. & 2. 12. q. 4. Bona Ecclesiæ non sunt Prelatorum, sed patrimonium Jesu-Christi suo sanguine acquisitum: dominium ergo Ecclesiæ pertinet ad Deum, & est contra Prelatos reputantes se dominos.

Bona Ecclesiæ, ut docet B. Albertus Magnus (*in 4. sent. dist. 5. art. 4. ad 1.*), non sunt data Prelatis ad possidendum, sed ad dispensandum ad usus aliorum, scilicet pauperum; unde non possunt emere, vel vendere, vel etiam dare pro libito suo, cui volunt; sed ad necessitates generales Ecclesiæ sunt expendenda.

Demum Sanctus Antonius hanc questionem pleno calamo resolvit his verbis (*in summ. p. 3. tit. 15. §.*

19. c. 1.); „De bonis, seu fructibus Beneficiorum, quæ dant Clerici consanguineis, vel personis turpibus, utrum in dando peccent, & an teneantur ad restitutionem? Super hoc dicit Raymundus, quod Clerici, qui consanguineis potentibus, vel meretricibus, & histrionibus, & similibus, bona Ecclesiastica pauperibus debita tribuunt, raptores sunt; quia quidquid Clerici habent, pauperum est. Can. ultimo 16. q. 1. Nam pauperibus debentur, unde ad restitutionem tenentur omnium pauperibus, vel in utilitatem Ecclesiæ. Idem videtur sentire S. Th. 2. 2. q. 136. Quidam dicunt, quod illud, quod Clerici in malos usus consumunt de patrimonio Jesu-Christi, non tenentur restituere de proprio, quia sunt domini. Argumentum etiam ad hoc est cap. 1. *De Clericis non residentibus* in 6. ubi dicitur, quod qui non interest Horis sine causa rationabili, si recipit distributiones quotidianas, quæ pro huiusmodi dantur, non facit eas suas, sed tenetur ad restitutionem; ergo a contraria, si interest Horis, facit eas suas, & si male expendit, non tenetur ad restitutionem. Alii dicunt, quod non habet fructum favore sui, sicut pater in bonis filii adventitiis, quorum fructus, si male consumat, non tenetur restituere; sed pro bono Ecclesiæ, & pauperum facti sunt administratores, & tutores, qui sunt quasi domini, sed non quando pupillum spoliant. Et ideo sicut illi possunt sibi victum, & vestitum retinere, & bene meritis dare, sed si male expendunt, tenentur restituere, sic & isti. Et istud magis consonat dictis Sanctorum, & Juri Canonico.

Post tot perspicuas auctoritates, & expressas decisiones summorum Pontificum, Conciliorum, ac sanctorum Patrum, & Doctorum, vix credi potest, aliquem ita concutire velle, ut a tantorum hominum constanti doctrina recedens, sibi in animum inducat, Beneficiatos esse veros reddituum Beneficiorum dominos; is certe, qui hanc imaginarii domini opinionem retinet, ne quid majus dicam, saltem opinionem tuiorem, & probabiliorē deserit, ut minus probabili, & minus tutæ cum magno salutis æternæ periculo imprudenter adhæreat.

Quæst. 6. Potest ne eadem veritas oratione probari, & solvi?

Resp. Licet, ne prolixus sæpius viderer, ut plurimum abstinerim a multis rationibus exponendis, quæ conclusiones meas aliquo modo fulcire potuissent; quia scilicet, brevitati studens, illas satis superque auctoritate Sacre Scripturæ, Sacrorum Canonum, & sanctorum Patrum auctoritas esse existimavi: nihilo tamen minus, ne quid prætermisissè videar, quod conferre possit ad suadendam, & insinuandam in Ecclesiasticorum animos doctrinam, quæ in praxi maximi momenti est; non inuile neque tediolum fore putavi, aliquas asserere rationes.

nes, quibus pateat, Beneficiarios non esse veros reddituum suorum dominos.

Primo, quia omnia bona Ecclesiae, omnesque proinde Beneficiorum redditus, a fidelibus Deo, & Ecclesiae oblata, & consecrata fuerunt, non autem Beneficiariis; igitur Beneficiarii illorum dominium non habent, cum ad illos translatum non fuerit a veris, & legitimi dominis, quod quidem eo certius, & constantius est, quod omnia propemodum Beneficia a fidelibus fundata fuerunt, ut Deo bona sua consecrarent ad redimenda peccata, juxta modum loquendi usitatum a sanctis Patribus, & Conciliis, in quibus Beneficia vulgo pretia peccatorum vocantur.

Secundo, quia, ut in Libro de vita Contemplativa dicitur (*S. Prosper, vel Julian. Pomerius lib. 2. de vita contempl. c. 16.*), cuius verba variis Conciliis fuerunt inserta, res, quae semel Deo consecratae, & oblatae sunt, in usus profanos deservire non debent: „ Si Dei „ sunt ea, quae conferuntur Ecclesiae, Dei opus agit, qui „ res Deo consecratas, non alicujus cupiditatis, sed fidelissimae dispensationis intentione, non deserit. Quapropter possessiones, quas oblatas a populo suscipiunt sacerdotes, non sunt inter res mundi deputari credenda, sed Dei. Quoniam si vestes, ac vasa, & cetera, quae in sacros usus ministrantibus erant, sancta vocabantur; nec in usus humanos revocari jam poterant, divinis semel ministeriis consecrata: quomodo non ea, quae conferuntur Ecclesiae, sacra credenda sunt, quibus non ut saeculi rebus luxuriose, sed sancte ut Deo consecratis, utuntur ad necessaria sacerdotes? „ Quia scilicet illis ab Ecclesia non alia de causa commissa sunt, & sub hac conditione pluribus in Conciliis expressa, & a multis sanctis Patribus explicata.

Tertio, omnia Ecclesiae bona, tam antiqua, quam nova sunt ejusmodi naturae, cum omnia fuerint Deo consecrata ob eandem fines. Atqui constat, nec Episcopos, nec alios Clericos olim habuisse dominium bonorum Ecclesiasticorum, sed tantum meram dispensationem; proindeque eos ex iustitia obligatos fuisse iis tantum uti ad alendos Ecclesiae ministros, & pauperes, & restaurandas Ecclesias, quia haec bona illis concessa fuerant sub hac expressa conditione. Cum igitur natura bonorum Ecclesiae per eorum divisionem non fuerit mutata Clerici hujus temporis non magis sunt domini horum bonorum, quam ii, qui prioribus saeculis vixerant, quod certe illorum dominium nullo modo habebant.

Denique Beneficiarii non potuerunt acquirere dominium reddituum ex Beneficiis provenientium, nisi per voluntatem fundatorum, aut Ecclesiae concessionem; atqui fundatores sua bona Deo, & Ecclesiae consecraverunt, non autem singularibus Ecclesiasticis, ut jam diximus. Harum fundationum, seu donationum egregia formula

Ca-

Caroli Magni Imperatoris Capitularibus invenitur his verbis (*In Capitularibus collectis a Benedicto Levita, lib. 7. cap. 132. Capitulari 8. lib. 3.*); „ Offero Deo, „ atque dedico omnes res, quae hac in chartula tenentur insertae, pro remissione peccatorum meorum, ac parentum, & filiorum, ad serviendum ex his Deo in sacrificiis, Missarumque solemnibus, orationibus, luminariis, pauperum, ac Clericorum alimoniis, & ceteris divinis cultibus, atque illius Ecclesiae utilitatibus. „ Si quis autem eas inde, quod fieri nullatenus credo, abstulerit, sub poena sacrilegii ex hoc Domino Deo, cui eas offero, atque dedico, districtissimas reddet rationes.

Unde etiam cum sibi objecisset S. Thomas (*in epist. 2. ad Corint. c. 12. lect. 5.*): *Videtur, quod male fecerint Principes & alii dando divitias Prelatis, respondit: Dicendum est, quod non dederunt Prelatis propter se, sed propter pauperes; & ideo non dederunt eis, sed pauperibus. Prelatis autem dantur tamquam pauperum dispensatoribus.*

Neque cum aliquo fundamento presumi potest, Ecclesiam dominium reddituum Beneficiorum in Beneficiarios transulisse, cum nullibi hanc praetensam intentionem expresserit, imo oppositum pluribus in Conciliis declaraverit, vocans eos Procuratores, Depositarios, Tutores, Oeconomos, & dispensatores dictorum fructuum, tam ante, quam post divisionem illorum reddituum in quatuor partes, ac postmodum in plures varias portiones, & praebendas.

Neque etiam dici potest, quod Episcopi, dum instituerunt varia Beneficia, ut se ab onere tantae administrationis, & dispensationis omnium bonorum, & reddituum totius Dioecesis liberarent, & omnem in talibus calumniandi animum tollerent, plus juris concedere Beneficiariis voluerint, quam ipsimet haberent ante illorum divisionem; & Clericos constituere dominos fructuum, quorum ipsi erant tantum dispensatores. Ergo Beneficiarii non possunt dici veri domini fructuum ex Beneficiis Provenientium, & quidquid habent, pauperum est.

Hac maximi ponderis veritas expressis verbis confirmatur in celebri Synodo Veliterna, non ita pridem ab Eminentissimo Cardinali Cibo congregata (*Anno 1698. tit. 25. n. 12.*): *Quicumque, inquit Sacri Cardinalium Collegii Decanus, redditus Ecclesiasticos possident, novum, res Ecclesiae nihil aliud esse, quam vota fidelium, pretia peccatorum; & patrimonium pauperum, earumque propterea ministros se esse, non dominos; ut, quod illis superest, pauperum necessitatibus erogent.*

Unde Eminentissimus Cardinalis de Angelis in Synodo Nonantulae (*Anno 1698. c. 8.*) discrete statuit, ut Beneficiarii, superfluos Ecclesiae redditus in pios usus expendant, memores, illorum non esse dominos, sed tantum commendatarios, & administratores: ex illis nec

con sanguineos suos, nisi forte sint pauperes, & in necessitate constituti, coadjuvent, nec in profanos usus profundere quidpiam audeant: sed quæ ipsorum congruæ sustentationi supersunt, in pauperes potissimum, in Ecclesiæ beneficium, vel in alia pia opera distribuunt.

Et Carolus Cardinalis Rossetus, in Synodo Faventina (ann. 1674. p. 3. c. 11. n. 29. & c. 5.), advertit, quod, adeo ab omni avaritiæ specie Clerici sint alieni, ut etiam qui Beneficio potiuntur, Divini se procuratores cultus, pauperum oeconomos, ac patres esse minerint. Ecclesiastica itaque bona, & redditus beneficiorum, qui suæ congruæ sustentationi supersunt, absit, ut tamquam proprios, consanguineis, aut famulis ditandis temere impendant, vel alios in usus, quam Ecclesiasticos, & Christianorum fratrum indigentium convertant; Vota enim fidelium sunt, pretia peccatorum, & pauperum patrimonia.

Et paulo infra; *Parochi*, inquit idem Cardinalis, *pauperum patres, & bonorum ecclesiasticorum commendarii sunt, non domini.*

Quæst. 7. Quæ est in hac questione Sancti Thomæ opinio? *Resp.* Quamquam dicere possumus, post tot Concilia, sanctoque Patres, qui assenserunt, Clericos non esse dominos, nec verum habere dominium reddituum Beneficiorum suorum, nullo modo necesse esse Doctoris Angelici mentem, ac doctrinam hac in re investigare; nihilo tamen minus, ut omnes intelligant, quanta veneratione prosequamur Scholæ Angelicæ; & ne quis obicere possit, licet sine iusto, & rationabili fundamento, tanti Doctoris doctrinam cum ea, quam modo exposuimus, non esse conformem, juvabit paucis expendere quid senserit.

Sanctus Doctor de hac materia locutus est variis in locis, in Quodlibeto 6. art. 12. in Summa 2. 2. q. 100. art. 1. ad 7. q. 119. art. 3. ad 1. & q. 185. art. 7. in corp. & in Commentariis in Epistolam Sancti Pauli. Licet autem Angelicus Doctor singulari quadam perspicuitate mentem suam ut plurimum aperire soleat, nulumque relinquat de veritate opinionis, & mentis suæ dubitandi locum; fatendum tamen, illum in hac questione resolvenda verbis ita in speciem ambiguis usum esse, ut etiam si insigniores illius discipuli significarint, docuerintque, quod juxta ejusdem Sancti Doctoris mentem, Beneficiarii non possunt esse domini reddituum Beneficiorum suorum; attamen nonnulli reperti sunt, qui contrario plane modo illius mentem interpretati sunt, & fundamentum suæ sententiæ hauserunt ex Quodlibeto 6. art. 12. Verum illis sæpe responsum est, Angelicum Doctorem, qui passim in suis libris tantam venerationem erga Ecclesiæ, & Conciliorum Decreta, ac Sanctorum Patrum, qui illum præcesserunt, sententias præstat, quique nunquam a Canonicis decisionibus recessit

cessit, in hac certe materia communi, & universali doctrina noluisse recedere, & novam obtrudere opinionem, antiquis legibus, & sanctioribus Ecclesiæ regulis contrariam. Sanctus Doctor clarius mentem suam aperuit, & juxta Ecclesiæ traditionem locutus est in summa, quæ cum sit ultimum, & præcipuum ejus opus, ac id, ex quo vera ejus sententia ut plurimum colligitur, majus certe pondus apud viros prudentes semper habuit. Ibi igitur expresse dicit, de primo & summo Beneficiario, summo scilicet Pontifice, loquens (2. 2. q. 100. art. 1. ad 7.): *Quamvis res Ecclesiæ sint Papæ, ut principalis dispensatoris, non tamen sunt ejus, ut domini, & possessoris.* Et inferius (Ib. 9. 119. art. 3. ad 1.); *Clerici sunt dispensatores bonorum Ecclesiæ, quæ sunt pauperum, quos defraudant, prodige expendendo.* Præterea in alia ejusdem Summæ questione sic habetur (Ib. 385. art. 7. in corp.): *Sed Ecclesiasticorum bonorum sunt dispensatores, vel procuratores: dicit enim Augustinus: Si privatim possemus, quod nobis sufficiat, non sunt illa nostra, sed pauperum, quorum procuracionem quodammodo gerimus; non proprietatem nobis usurpatione dampnabili vindicamus; Ad dispensationem autem requiritur bona fides, secundum illud 1. ad Corinth. 4. hic jam quaritur inter dispensatores, ut fidelis qui invenitur.*

Denique Doctor Angelicus mentem suam dilucide admodum aperit in præclarissimis suis in Epistolam Sancti Pauli Commentariis: *Videtur*, inquit (in epist. 2. ad Corinth. 12. lect. 5.), *quod male fecerint Principes, & alii, dando divitias Prelatis.* Responso: *Dicendum est, quod non dederunt Prelatis propter se, sed propter pauperes; & ideo non dederunt eis, sed pauperibus. Prelatis autem dantur tamquam pauperum dispensatoribus.*

Hæc Divi Thomæ loca ita expressa, & perspicua videntur illustrioribus illius discipulis, ut non dubitarint asserere, Doctorem Angelicum dicere, Clericos non habere dominium reddituum Beneficiorum. Vidimus superius, sanctum Antoninum (in Summa p. 3. tit. 15. c. 1. §. 19.) hanc conclusionem firmare autoritate sancti Raymundi, & sancti Thomæ; De bonis, seu fructibus beneficiorum, inquit, quæ dant Clerici consanguineis, vel personis turpibus, utrum in dando peccent, & an teneantur ad restitutionem? Ad restitutionem tenentur omnino maius pauperibus, vel in utilitatem Ecclesiæ. Idem videtur sentire D. Thomas 2. 2. q. 185.

Joannes Major (n. 4. sent. dist. 24. q. 16. & 17.), celebris Doctor Parisiensis, hanc sententiam autoritate etiam S. Thomæ probat his verbis: *Nullus stat formaliter pro conclusione quam teneo, quam ipse S. Thomas.*

Petrus Soto (in institutionib. lib. de vita sacerdotali lect. 9.), celebris & pius Dominicanus, qui Concilio Tridentino interfuit, dum eandem conclusionem firmat, & fideliter opinionem Sancti Thomæ sequi asserit.

Martinus ab Alpicueta, Navarrus vulgo dictus, hanc etiam opinionem sancto Thomæ Tribuit, & de ea loquitur his verbis (*lib. de rebus Ecclesiasticis q. 3. Et in Apolog. ejusdem libri: Et in propugnaculo ejusdem Apolog.*) *Opinio videtur jam facta de fide necessario credenda.*

Cardinalis Cajetanus (2. 2. q. 43. art. 8. & q. 85. art. 7. apud Paul. Comitol. lib. 1. Respons. Moral. q. 70.), in suis doctissimis Commentariis in Summam divi Thomæ, eandem opinionem cum Angelico Doctore sequitur.

Michael Medina (l. 7. c. 21. de recta in Deum fide, apud Boinfeld. p. 4.) magni nominis Thomista; vocat contrariam sententiam sacrilegam, & exclusisse Evangelicæ ministerium ab eo tempore, quo in Scholas irrupit.

Demum Eminentissimus Cardinalis Capisuccus (Ord. Præd. controv. ultima. De obligatione Ecclesiasticorum de elemos. §. 5.) illustris Sancti Thomæ discipulus, dum de hac materia ex professo tractat, sic loquitur:

Sancti Doctoris sententia est, quod Episcopus licite possit ex massa detrachere partem sibi, ac proprio statui convenientem, cæterarum vero partium pauperibus, ab Ecclesiæ debitarum in eadem massa inclusarum (ut incluse dicendæ sunt quando Episcopales redditus valde locupletes sunt, & notabiliter excedentes necessariam ad congruam sustentationem) si de illis multum tangat, sibi quoque arroget, peccat contra fidelitatem & consequenter contra justitiam, & ad restitutionem teneatur. . . . Ex dictis constat, Episcopos, & Beneficiarios, Ecclesiasticorum reddituum superflua in pauperes, & in alios pios usus non erogantes, necdum contra charitatem peccare, sed etiam contra justitiam, & ad restitutionem teneri. Confirmari autem hæc possunt a signo: nam & modo summi Pontifices sub onere dispensandi superflua in pauperum alimenta, & in alios pios usus, Abbatis ipsi etiam Cardinalibus commendant. Unde in diplomatibus præcipiunt, ut tertiam partem fructuum, & reddituum, conferant in fabricam Ecclesiæ, vel in alimoniam pauperum: idque generaliter etiam statutum fuit in Constitutione Leonis X. in Concilio Lateranensi, quæ incipit: *Superno*, ubi præcipitur, quod litteræ, quæ super Monasteriorum commendis expediuntur, cum clausula onus illud specificè exprimente debeant expediri: alioquin si aliter expendantur, nullius sint roboris, & momenti.

Quæst. 8. Cum Beneficiarii non faciunt expensas statui convenientes, & sic partem reddituum reservant, suntne domini illius portionis ex parsimonia provenientis, & possuntne de eadem pro arbitrio disponere?

Resp. Cum Beneficiarii nihil prorsus sumere possint de redditibus Ecclesiæ, sibi quoque vindicare, nisi necessarium sit ad sustentationem honestam, ut sæpius probatum est superius: & hi, qui aliquid sibi ex parsimonia sub-

duxerunt

duxerunt, iis tantum indigerent quæ de redditibus Ecclesiæ, seu Beneficiorum consumperunt: omnibus circumstantiis attente coram Deo perpenfis, consequens est, eos de reliquo disponere non posse, nisi in favorem pauperum, aut Ecclesiæ, juxta constantem, & perpetuam Sanctorum Canonum, & sanctorum Patrum doctrinam: maxime cum ea sit Ecclesiasticorum bonorum natura, ut impendi non possint, nisi ad alendos Clericos, vel pauperes, aut ad Ecclesias reparandas, vel ornandas: unde quid qualibet parsimonia subductum fuit, etiam ex his, quæ quasi necessaria videbantur, ex redditibus Ecclesiasticis, in alios usus non debet infumi; quia, juxta Canonem Urbano primo tributum (*Can. Res Ecclesiæ. 12. q. 1.*): *Res Ecclesiæ, non quasi propria, sed ut communes, & Domina oblate, cum summo timore non in alios, quam in præfatos usus, sunt fideliter dispensande.*

Quare sordida illa Beneficiorum avaritia, qui sibi necessaria subtrahunt, ut consanguineos ditiores efficiant, nullatenus potest abusum illum Ecclesiasticorum bonorum comprobare, licitumque reddere, dum multa congerunt, ut avaritiæ, & ambitioni satisfaciunt, consanguineos carnali affectu augentes.

Unde etiam Concilia, quæ prohibent ne Clerici consanguineos ditiores efficiant ex redditibus Ecclesiæ, generaliter & sine restrictione loquuntur de quibuscunque Ecclesiæ bonis, & ne cogitarunt quidem ea excipere bona, quæ sordida Beneficiorum avaritia sibi quandoque, cum non parvo status Ecclesiastici dedecore, subtrahit; ut patet ex Concilio Tridentino (*sess. 25. de ref. c. 1.*), in quo sic generaliter, & sine exceptione habetur: „Omnino vero eis interdicit, ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos familiaresve suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent, sed, si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant; eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa, imo, quam maxime potest, eos sancta Synodus monet, ut omnem hanc manum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant.

Demum Alexander Papa III. (*c. Quia nos, de testam. omnia bona Ecclesiastica sine exceptione includit, dum sic decernit: De his tamen, quæ consideratione Ecclesiæ perceperunt, nullum de jure possunt facere testamentum.* Et in Concilio Lateranensi (*Conc. Gen. Lateran. 3. Can. 15.*) includuntur omnia bona per Ecclesias acquisita. Quæst. 9. Canonici, & alii Choro addicti, habentne majorem facultatem disponendi de bonis ex quotidianis distributionibus provenientibus, quam de aliis Beneficiorum redditibus?

Resp. Cum hæc omnia bona sine discrimine inter redditus Ecclesiasticos computentur, & Deo pariter consecrata

crata

grata sint, consequens est, ea esse ejusdem naturæ, & distributiones quascunque ad alios usus destinari licite non posse, quam ad eos, ad quos cæteri Ecclesiæ reditus applicari debent. Nec diversitas aliqua reperiri potest sub specioso prætextu, quod distributiones sunt velut quædam salaria, & mercedes assidue in Choro præsentia; nam, ut egregie docet S. Thomas (2. 2. q. 100. art. 2. in corp.), „ Accipere aliqua ad sustentationem eorum, qui Sacramenta Christi ministrant, non est peccatum; non enim sumitur tamquam pretium mercedis, sed tamquam stipendium necessitatis; & ut ait Augustinus lib. de Pastoribus, cap. 2. qui præsent Presbyteri, accipiant sustentationem necessitatis a populo, mercedem dispensationis a Deo “. Quod idem sine dubio de distributionibus dici debet.

Unde in Concilio Aquigranensi (ar. 316. c. 107. ex S. Prospero) dicitur: *Quod si quilibet Minister Ecclesiæ non habeat, unde vivat, non ei premium reddat hic, sed necessaria præstet Ecclesiæ, ut in futuro premium laboris sui recipiat.*

Quod quidem eo certius videri debet, quod si distributiones omnino tamquam veræ mercedes darentur, simoniace videri possent, quia scilicet temporale pro pretio rei spiritualis daretur.

Ea vero obiectio, quæ desumitur ex quibusdam Concilii Tridentini verbis (sess. 24. de ref. c. 3.), non multum urget; dicitur quidem in Concilio, quod *Qui eas, scilicet distributiones, obtinent, si personaliter competens sibi servitium, juxta formam ab eisdem Episcopis præscriptam, quolibet die statuto non impleverint, illius diei distributionem amittant, nec ejus quoquo modo dominium acquirant*: sed verba Concilii non intelligenda sunt de vero, absolutoque dominio, sed potius de facultate quadam, quæ speciem, & similitudinem habet domini; & Concilium solummodo his verbis utitur, quia cum dominium nihil aliud sit, quam facultas libere de re aliqua disponendi, nisi vi, aut jure prohibeatur, & Ecclesiastici de redditibus Beneficiorum disponere possint, eosque infumere, ut honeste vivant, Ecclesias ornent, aut pauperes alant; inde sequitur, quod speciem quamdam domini in dictos redditus habeant: quod tamen dominium integrum non est, & absolutum, sed potius a Sacris Canonibus restrictum, & ab ipsamet bonorum Ecclesiasticorum natura, quæ converti non possunt in prophanos usus.

Quoniam etiam ipsum Concilium insinuare velle videtur, se non de vero, & perfecto dominio, sed tantum de specie quadam domini limitati, & interpretative sumpti loqui, cum dicit: *Nec ejus quoquo modo dominium acquirant.*

Quæst. 10. Quo tandem modo Beneficiati reditus Beneficiorum impendere debent?

Resp. Ubi de bonis Ecclesiæ sumpserunt id, quod necessarium est ad honeste vivendum, cetera tenentur

omnia

omnia pauperibus aut Ecclesiæ distribuere. Clericus, inquit sanctus Hieronymus relatus in Canone (Can. Clericus 12. q. 1.), *qui Christi servit Ecclesiæ, quasi levita & sacerdos, vivere debet de decimis, & altari serviens, altaris oblatione sustentari: habens victum, & vestitum, his contentus esse, & nudam crucem nudus sequi.* Et in sermone sancto Augustino tributo (ser. 37. ad Fratres in eremo.); *Memento, quod pauperum vitam Sacerdos gerere debet; & ideo si superabundantiam habet, si magno gaudet Beneficio, præter victum, & vestitum, quod superest, pauperibus dare non differat, quia omnia pauperum sunt.*

Quæst. 11. Clerici, qui nullum possident Beneficium perpetuum, sed in Vicarii, aut Secundarii officio Ecclesiæ serviunt, aut qui tempore Quadragesimæ, aut Adventus concionantur; possunt-ne de bonis hoc modo acquisitis libere disponere? & sunt-ne illorum veri, & absoluti domini?

Resp. Non possunt dici talium bonorum veri domini, sed his tantum uti possunt ad honestam sustentationem: neque enim verum est, quod ea, quæ dantur Concionatori ad prædicandum verbum Dei, aut Vicario ad inservendum Parochiæ, sint fructus laborum; quia, juxta constantem sancti Thomæ doctrinam (2. 2. q. 100. art. 2. in corp.); „ Accipere alimenta ad sustentationem eorum, qui Sacramenta Christi ministrant, non est peccatum; non enim sumitur tamquam pretium mercedis, sed tamquam stipendium necessitatis; Et ut ait Augustinus, lib. de Pastoribus, cap. 2. Qui præsent Presbyteri, accipiant sustentationem necessitatis a populo, mercedem dispensationis a Domino. Et in Canone dicitur (Can. Sacerdos 4. q. 2.), *quod Non debent in præsentis laboris sui fructum, sed in futuro recipere.* “

Et ut egregie explicat sanctus Gregorius Papa (lib. 19. in Job., c. 10.): *Non quod ideo prædicent, ut alantur, sed ideo alantur, ut prædicent, id est, ut prædicare subsistant; non ut in intentionem sumendi victus transeat actio Prædicatoris, sed ad utilitatem prædicationis deserviant ministeria sustentationis. Unde a bonis Prædicatoribus non causa victus prædicationis impenditur, sed causa prædicationis accipitur victus.* Et quoties Prædicatoribus necessaria ab audientibus conferuntur, non solent de rerum munere, sed de conferentium gaudere mercede. Unde per Paulum dicitur: *Non quero datum, sed fructum.* “

Ratio autem, cur Clerici non habeant talium bonorum verum dominium, sumitur ex eo, quod ut dicitur in libro de vita contemplativa (lib. 2.): *Non debent in præsentis laboris sui fructum, sed in futuro recipere.* Quod si quilibet Minister Ecclesiæ non habeat, unde vivat, non ei premium reddit hic, sed necessaria præstet Ecclesiæ, ut in futuro premium laboris sui recipiat; quod

quod in hac vita jam spe Dominice promissionis expectat. Quia scilicet simoniacum esset, dare spirituale pro temporali.

Unde Sanctus Thomas sic docet: (2. 2. q. 100. art. 2. in corp.): Pro spiritualium administratione aliquid dare, vel accipere tamquam mercedis pretium, simoniacum atque illicitum est; non autem tamquam necessitatis, vel subventionis stipendium.

Idcirco summi Pontifices, Concilia, & sancti Patres, qui asserunt, Clericos non esse dominos bonorum Ecclesie, sed tantum dispensatores, & oeconomicos, nunquam cogitarunt, a communi sorte horum bonorum ea excipere, que in administratione Sacramentorum, aut aliarum rerum spiritualium comparata sunt; est autem placitum, seu axioma Juris tam Canonici, quam Civilis, quod Ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus.

Præterea Alexander Papa III. (c. Quia nos, de testam.) sic expresse loquitur: De his tamen, que consideratione Ecclesie perciperunt, & nullum de iure possunt facere testamentum. Et in alio loco (Cap. Relatum est, auribus, de testam.): Bona quælibet per Ecclesiam acquisita, ei debent, juxta Lateranense Concilium, pro acquirentis obitu, remanere. Certum est autem, ea bona, que dantur Confessario, Concionatori, aut Vicario, seu Secundo, esse revera bonæ consideratione Ecclesie percepta, & per Ecclesiam, seu ministerium Ecclesie acquisita: quia scilicet illis tantum dantur ratione Ministerii spiritualis, & Ecclesiastici, quod exhibent; unde concludendum est, hæc bona ejusdem plane esse nature, ac cetera Ecclesie bona: & idcirco, post sumptam necessariam sustentationem, reliqua pauperibus, aut Ecclesie esse tradenda.

Quæst. 12. Qui habent, unde sustententur ex bonis patrimonialibus, possunt ne sumere necessaria ad sustentationem ex redditibus Beneficiorum?

Resp. Optandum certe foret, ut Clerici hac in parte plurimorum Canonum sententiam sequerentur in praxi, juxta quos ex patrimonio vivere deberent, & redditus Beneficiorum in pios usus impendere. In Canone sic habetur (Cap. Illi autem qui 12. q. 1.): „ Illi autem, qui tam infirmi sunt, ut possessionibus suis renuciare non possint; si ea, que accepturi erant, dispensatori relinquunt, nihil habentibus conferenda, sine peccato possint dent sua; quia & ipsi quodammodo sua relinquunt, quando propriis contenti rebus, nihil eorum, que labori, vel Ordini suo debent arbitrantur, accipiunt. “ Ex quibus verbis inferri potest, eos, qui non ita perfecti sunt, ut proprio matrimonio renuciare velint, non debere ex Ecclesie bonis vivere: que data tantum sunt ad necessariam sustentationem eorum, qui altari deserviunt.

Secundo, in Canone (Can. Sacerdos, 1. q. 2.): „ Sacer-

dos, sic legitur: Clerici pauperes, sive ex natiuitate, sive ex propria voluntate, vite necessaria ab Ecclesia accipiant, quia ad ea accipienda non cupiditas ducit, sed vivendi necessitas cogit.

Tertio, in Canone (Can. Episc. 12. q. 1.): Episcopus, sumpto ex Concilio Antiocheno, & uno ex Canonibus Apostolicis, sic dicitur; Episcopus de bonis Ecclesie participet, quibus indiget, si tamen indiget, tam in suis, quam in fratribus, qui ab eo recipiuntur, necessariis usus profuturis.

Demum in Canone (Cap. Clericos, 1. q. 2.): Clericos, ex Epistola sancto Hieronymo tributa, ita habetur: „ Clericos autem illos convenit Ecclesie stipendiis sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona. Qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant, & bibunt. “

Idem sanctus Augustinus asserit in Epistola in Canone inserta (Ep. 50. ad Bon. ref. in Can. Si Privatim. 12. q. 1.): „ Si pauperum, inquit, compauperes sumus, & nostra sunt, & illorum: si autem privatim, que nobis sufficiunt, possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum, quorum procuracionem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili vindicamus.

Verum hæc eadem veritas plenius explicatur in celebri Concilio Aquisgranensi (an. 816. c. 107.), ubi sic habetur: „ Cum damno animæ suæ ab Ecclesia, que pauperes parit, accipiunt illi, qui de suo sibi sufficiunt. Ex S. Prospero, de vita Contemplativa, lib. 2. Nec illi, qui sua possidentes, dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, unde pauper victurus erat, accipiunt. De Clericis dicit per Prophetam Spiritus sanctus, Peccata populi mei comendant. Sed sicut nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta, quibus indigere videntur, suscipiunt; ita possidentes, non alimenta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt. “

Qui autem Ecclesie serviunt, & labore suo veluti debita reddi oportere credentes, ea, quibus opus non habent, aut accipiunt libenter, aut exigunt, nimis carnaliter sapiunt, si putant, quod Ecclesie fideliter fervientes, stipendia terrena, ac non potius præmia æterna percipiant. Sæcularis quippe militia, quia cælestia non habet, terrena strenue militantibus præstat. Unde fati indignum est, si fidelis, & operosa devotio Clericorum, propter stipendium temporale præmia æterna contemnat.

Quod si quilibet Minister Ecclesie non habet, unde vivat, non ei præmium reddit hic, sed necessaria præstat Ecclesia, ut in futuro præmium laboris sui recipiat, quod in hac vita jam spe Dominicæ promissionis expectat. Illi quoque, qui velut idonei, nihil sibi quidem

dem

dem dari velut debitum possunt, sed tamen Ecclesie sumptibus vivunt, non est meum dicere, quali peccato cibos pauperum presumendo suscipiunt, qui Ecclesiam, quam juvare de propriis facultatibus debuerant, suis expensis insuper gravant.

Dura sunt, quae dico, nec ego diffiteor; dura sunt, sed observare nolentibus; ceterum si faciant ista, quae difficilia non facientibus sunt, statim facilia facientibus sunt. Non ergo ea, quae nolumus observare, impossibilitas nobis facit dura, sed novitas: in usum veniant, & neminem frequentata conturbant. Nam quero, quid sit eorum, quae dixi, difficile, ut homo id, quo opus non habet, ab Ecclesia non accipiat, an ut quod habet, sine causa contemnat. Si propter hoc non vult sua quisque relinquere, ut habeat unde vivat, ut quid accipit, unde rationem reddat? ut quid peccatis alienis sua multiplicat?

Quod si putant, (Th. c. 109.) ideo accipi debere eorum, quae conferuntur Ecclesiae, portionem, ne eam videantur abjicere, se vero non posse sua relinquere, quod eis deformis sit inter suos pauperes reddi: noverrint esse deformius possessores de elemosynis pauperum pasci.

Harum autem assertionum, quae in dicto Concilio Aquisgranensi reperiuntur, prima ratio est, quia Beneficiarii non vocantur ad vitam voluptuosam, & mollem. Ac si ut monet Concilium Tridentinum (sess. 23. de ref. c. 11.) non ad propria commoda, non ad divitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Unde etiam sanctus Carolus (Concil. Mediol. c. 2. 28.): *A Clevo evellatur, inquit, & extirpetur prava illa bonorum temporalium cupiditas, & illicitus Beneficiorum Ecclesiasticorum ambitus. Et sanctus Bernardus de Beneficiis loquens (lib. de vita, & moribus Clerici. cap. 5.): Si illud, inquit, eo quaerit, aut tenet animo, eoque intuitu, ut huius vitae necessaria habeat, evangelizat, ut manducet, & perverso nimis ordine celestibus terrenis mercatur: dum scilicet finem ad media refert, cum tamen e contrario media ad finem referri deberent, dum Deo, & Ecclesiae inservit, ut vivat, cum tamen vivere tantum deberet, ut Deo, & Ecclesiae serviret.*

Unde etiam merito dici potest, eos Dei, & Ecclesiae intentioni resistere, qui ex bonis Ecclesiae distelescere volunt, aut cum luxu vivere: quia haec bona illis tantum concessa sunt ad necessariam sustentationem. Illi autem, qui patrimonium sufficiens ad sustentationem honestam habentes, ex redditibus tamen Beneficii vivere volunt, ex bonis Ecclesiae revera distelescunt, aut certe superfluum luxum ostentant.

Quae cum ita sint, quid sentiendum de Clerico, qui in sortem Domini vocatus, & ad vitae perfectionem majorem, ac terrenarum, caducarumque rerum contentum

ptum, nihil tamen aliud agere praecipue videtur, nec alio majori duci affectu, quam opes cumulandi? Illi certe Salomonis verba applicari possunt (Ecclesiastes, c. 4.): *Unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem: & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi eius divitiis, nec recogitat dicens: Cui laboro, & fraudo animam meam bonis? In hoc quoque vanitas est, & afflictio pessima.*

Secunda ratio ex eo desumitur, quod Beneficia vocentur a sanctis Patribus oblationes fidelium, & patrimonium pauperum: *Res Ecclesiae*, inquit Urbanus Papa in Canone illi tributo (Can. Res Ecclesiae, 12. q. 1. 1.), *non quasi propria, sed ut communes, & Domino oblate, cum summo timore, non in alios, quam in praefatos usus sunt fideliter dispensandae.* Idcirco haec bona non ab aliis consumi possunt, quam iis, quibus ad honeste vivendum sunt necessaria. Et nullum aliud in ea jus habere videntur quicumque Clerici, & Beneficiarii, quam ut ex eis sustententur, si indigeant; aut certe ea in suos usus fideliter distribuunt. Quando autem habent aliunde necessaria ad vitam, bonis Ecclesiasticis uti non debeant ad proprios usus, ut patrimonio parcant, & distiores evadant, aut consanguineos augeant. Sicut enim, iuxta omnes Doctores, dives, qui paupertatem simulans, ex oblatis elemosynis viveret, iniustitiam committeret, quia veros pauperes talibus elemosynis privaret, easque ipsis quodammodo furriperet, quas paupertatis nomine acciperet: ita etiam Beneficiarius, qui patrimonium possidet sufficiens ad sustentationem, ex Ecclesiae tamen bonis vult vivere, quamdam iniustitiae speciem, iuxta sanctos Patres, committit, utendo bonis pauperum ad aleandum eum, qui revera pauper non est.

Tertia demum ratio sumitur ex eo, quod Beneficiarii, ut supra ostendimus, non sunt veri domini reddituum Beneficiorum, quia data tantum sunt ad indigentium sustentationem: iisque uti non possunt, ut patrimonium augeant, aut ut familiares, aut propinquos ditiores reddant. *Bona quippe Ecclesiae*, ut docet Dionysius Carthusianus (contra pluralitatem beneficiorum art. 14.), *sunt stipendia Ministrorum ejus indigentium hujusmodi bonis. Quod si eis non egeant, non sunt capaces talium bonorum ad proprium usum. Verumtamen serviendo Ecclesiae, faciunt hujusmodi bona esse sua, ut ea indigentibus pie dispensent, non ea sibi thesaurizent, possideant, & immoderate, seu absque necessitate, & indigentia assumant.*

Quaest. 13. Quid respondendum verbis sancti Pauli (1. ad Cor. 9. 9.): *Qui altari deservunt, cum altari participent?* Et (1. ad Tim. 5. 18.), *dignus est operarius mercede sua.* Ex his enim Apostoli locis colligi posse videtur, Clericos, qui patrimonium sufficiens possident vivere posse ex redditibus Beneficiorum.

Resp. Dicendum cum sancto Hieronymo, in suis in Epist. ad Titum Commentariis, eos quidem, qui altari serviunt, ex eodem vivere debere, non ditiores fieri: *Vivunt, inquit, non divites fiant.* Et ita non possunt ali ex bonis Ecclesiae, quando aliunde habent, unde vivere possint; quia tunc ea bona iis tantum prodesse, ut discederent. Et ut habetur in Canone ex sancto Prospero (*Can. Sacerdos, 1. q. 2.*): *Qui in Sacramentis operantur, quae de Sacramento sunt, edant; & qui altari serviunt, cum altari participant. Qui nisi hoc de contemptoribus suorum facultatum vellet intelligi, numquam secutus adjungeret:* Ita & Deus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. *Quid est aliud de Evangelio vivere, nisi laborantem, inde ubi laborat, necessaria vita percipere?* Quare si ex patrimonio vivere possit, ex bonis Ecclesiae nihil accipere deberet; quia tunc ea bona non necessaria sunt ad vivendum, sed potius ad opes cumulandas: quod est contrarium naturae bonorum Ecclesiae.

Sanctus Bernardus (*declam. in haec verba: Ecce nos veliquimus omnia*), seu potius illius Secretarius Godofredus, Igniacensis & postea Claravallensis Abbas eodem plane modo haec verba Apostoli interpretatur: Qui altari servit, de altario vivat; *Utinam, inquit, de altario, juxta eundem Apostolum alimenta, & quibus tegatur habet, his contentus sit!* Tertium ei hoc pecciculum est, De altario, inquit, vivat, non superbiat, non luxurietur, denique non ditetur, nec contemnat. Sancti (*id est sancti Hieronymi*) cujusdam plane dignam omni acceptione sententiam ex Clericatu dicitur: fiat: non sibi de bonis Ecclesiae ampla palatia fabricet, mutans quadrata rotundis: nec loculos inde congreget, nec in vanitate, aut superfluitate dispergat. Non extollat de facultatibus Ecclesiae consanguineos suos, aut nepotes nuptui tradat. Res pauperum non pauperibus dare, sacrilegii crimen esse dignoscitur. Si ne patrimonia pauperum, facultates Ecclesiarum: si sacrilega eis crudelitate furripitur, quidquid sibi ministri, & dispensatores, non utique domini, vel possessoris, ultra victum accipiunt & vestitum.

Quest. 15. Nonne consuetudo generalis in Ecclesia, conferendi Beneficia Clericis tam divitibus, quam pauperibus sine ullo discrimine, excusare videtur eos, qui redditibus Beneficiorum viventes, patrimoniales redditus cumulant, ut ditiores fiant?

Resp. Cum usus bonorum Ecclesiae per modum eleemosynae & sustentationis, de jure divino esse videatur, nulla ei potest consuetudo derogare; nec Clerici, sub praetextu talis consuetudinis, ea bona ad alios usus convertere possunt. Quod quidem ex sancto Thoma probari potest, qui loquens de iis, quae propter administrationem Sacramentorum offeruntur (quorum certe, juxta communem

Doctores, Clerici magis domini sunt, quam Beneficiarii reddituum Beneficiorum) sic loquitur (*2. 2. q. 10. art. 2. in corp.*): „ Accipere pecuniam pro spirituali Sacramento gratia, est crimen simoniae, quod nulla consuetudine potest excusari; quia consuetudo non praesumat dicat juri naturali vel divino: Accipere autem aliqua ad sustentationem eorum, qui Sacramenta Christi ministrant, non est simonia, neque peccatum; non enim sumitur tamquam pretium mercedis, sed tamquam stipendium necessitatis.

Enimvero nulla consuetudo id efficere potest, ut redditus Beneficiorum, qui dati sunt Beneficiariis propter officium, quod exhibent Ecclesiae, quod certe est spirituale, illis ob aliam causam dati sint, quam ad honestam sustentationem seu alios pios usus.

Quest. 15. Si Beneficia data sint tantum ad Clericos honeste alendos, cur igitur permittit Ecclesia, ut conferantur his, qui sufficiens possident patrimonium? Et cur reperiuntur Beneficia, quorum longe majores sunt redditus, quam par sit ad Beneficiarii sustentationem?

Resp. Sanctus Thomas hanc quaestionem optime solvit. dum dicit (*1. 2. q. 87. art. 5. ad 1.*): *Decime dantur Clericis, non solum propter sustentationem, sed etiam ut ex eis subveniant pauperibus, & ideo non superfluum est, sed ad hoc necessariae sunt* (*Ibid. art. 1. ad 4.*). Et ipse etiam decime, quae Ministris Ecclesiae dantur, per eos debent in usus pauperum dispensari.

Unde etiam, juxta Innocentium IV. Papam (*in c. Postulastis, de rescriptis.*), Clericus habens patrimonium, non indigne accipit Beneficium, dummodo bene dispenderit. Nam, ut docet Beatus Albertus Magnus (*in 4. sent. dist. 25. art. 4. ad 1.*), *Bona Ecclesiarum non sunt data Praeclatis ad possidendum, sed ad dispensandum ad usus aliorum, scilicet pauperum.*

Quest. 16. Sacerdotes, qui habent unde honeste vivant, possunt-ne accipere consuetam eleemosynam pro celebratione Missae, & ea uti ad sustentationem?

Resp. Ex his quae superius dicta sunt, inferri facile potest, sacerdotes non debere ita se gerere, quia haec retributio dari non potest, nisi per modum eleemosynae; & contra iustitiam agere videtur, qui habens aliunde, unde vivat, eam sibi servat eleemosynam, quae nonnisi in pauperes, aut alios pios usus debet impendi; *Si Sacerdos, inquit Angelicus Doctor (in 4. sent. dist. 25. q. 3. art. 2. ad 4.) non habet alios sumptus, potest aliquid accipere pro celebratione Missae, non tamquam pretium, sed tamquam sustentamentum vitae.* Quae verba satis ostendunt, Doctorem Angelicum eos tantum reprimere voluisse, qui habentes unde aliunde possint honeste vivere, sibi tamen hanc Missae eleemosynam retinent: non autem eos, qui eam accipiunt, ut pauperibus, aut Ecclesiae applicent.

Quest. 17. Possunt ne Beneficiati moriendo, ad Beneficiorum rebus illis disponere, quas ex redditibus Beneficiorum compararunt?

Resp. Hæc veritas, quam supra solidis probationibus stabilire curavimus, nimirum Beneficiatos non esse Dominos reddituum Beneficiorum, sufficere plane debere ad ostendendum, Clericos non posse Testamento relinquere bona ex redditibus Beneficiorum acquisita, nisi pauperibus aut Ecclesiæ; quia cum hæc bona in illorum dominio proprie non sint, & eorum œconomi & dispensatores potius quam domini sint, juxta constantem Conciliorum & sanctorum Patrum doctrinam; consequens est profecto, Beneficiatos de illis non posse in morte disponere, nisi tamquam œconomos in favorem pauperum, aut Ecclesiæ.

Per multa sæcula Ecclesiastici nulla omnino Testamenta condebant, dum nulla prorsus retinebant bona patrimonialia: & ita post illorum mortem, omnia ab ipsis relicta, tam mobilia, quam immobilia, Ecclesiæ esse cedebant. Verum si Episcopus aut Presbyter aliqua propria bona possidebat, aut ex successione alicujus cognati collecta, aut per donationem acquisita, sine ulla Ecclesiæ consideratione, de his pro arbitrio vivens, aut moriens disponere poterat: quia Ecclesia nullum prorsus præterebat jus in hujusmodi bona. Unde in uno ex Canonibus Apostolorum sic habetur: (*Can. 40. Apostol. refertur in Can. Sint manifestæ, 12. q. 1.*) : Sint manifestæ rebus propriæ Episcopi, si tamen habet proprias, & manifestæ Dominicæ; ut potestatem habeat de propriis rebus, ut Episcopus, sicut voluerit, & quibus voluerit, relinquere, ne sub occasione Ecclesiasticarum rerum interdicantur res Episcopi; justum enim est apud Deum pariter & homines; simul ne Ecclesia, per ignorationem rebus Episcopi, damni aliquid sustineat; simul ac Episcopus, aut cognati ejus, prætextu Eccl. obcædantur. Hunc Canonem sequitur Concilium Antiochenum (*anno 341. Can. 24.*) his verbis: „ Manifesta sint quæ pertinerent videntur ad Ecclesiam cum notitia Presbyterorum & Diaconorum: ut si contigeris Episcopum migrare de sæculo, nec res Ecclesiæ depereant, nec quæ propria probantur Episcopi, sub occasione rerum Ecclesiæ pervadantur; justum namque & acceptum coram Deo & hominibus est, ut sua Episcopus, quibus voluerit derelinquat, & quæ Ecclesiæ sunt eidem conserventur Ecclesiæ. „ Unde Patres in Concilio Carthaginensi tertio congregati (*Can. 49. refertur in Can. Placuit, 12. q. 3.*) ne fraudibus daretur locus, sic statuerunt: Placuit, Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel quicumque Clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore Episcopatus vel Clericatus sui, agros vel quæcumque prædia non suo suo comparant, tamquam rerum Dominicarum in

sonis crimine teneantur obnoxii, nisi admoniti, Ecclesiæ eadem ipsa contulerint. Si autem ipsis proprie aliquid liberalitate alicujus, vel successione cognationis obtenerit, faciant inde quod ipsorum proposito congruit.

Sanctus etiam Hieronymus docet (*in Ezech. c. 46.*), quod „ Sacerdotes ipsis quoque filiis suis, quibus paternæ debetur hæreditas, nihil debent derelinquere, nisi quid sibi a parentibus derelictum est: ergo qui ditior est Sacerdos, quam dum venit ad sacerdotium, quidquid suum habuerit, non filiis debet dare, sed pauperibus, & sanctis fratribus, & domesticis fidei, qui vincunt merita liberorum, ut reddat ea quæ Domini sunt, Domino suo. „ Quia, ut diserte statuitur in Concilio Agathensi (*Can. 84. refertur in Can. Episcopi, 12. q. 1.*) Episcopi de rebus propriis vel acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæreditibus suis, si voluerint, derelinquant, quidquid vero de provisione suæ Ecclesiæ fuerit, sive de agris, sive de fructibus, sive de oblationibus, omnia in re Ecclesiæ reservare consueverunt.

Unde etiam sanctus Gregorius Papa scribens filio cuiusdam Episcopi defuncti, qui Episcopalem domum occuparat: „ Dicitur, inquit, quod & Episcopum detineat & occasione blandiaris, ut Episcopi patris tui vestes tibi, vel alia quæ in Episcopo inventa sunt, applices: & ideo, si ita sit, & ab Episcopo te precipimus sine mora recedere, & quidquid pater tuus Episcopatus sui tempore de proprio Ecclesiæ constituit acquisisse, ne tollas: quia & sacris Canonum legibus esse noscitur definitum, ut in his quæ Antistites Episcopatus tempore acquisiverint, non alius nisi sola successio cedat Ecclesiæ.

Ex hac S. Gregorii Epistola colligi potest (*l. 9. ep. 13.*), sacros Canones non solum prohibere ne terræ, seu fundi, & immobilia bona ex Ecclesiasticis redditibus comparata, consanguineis relinquuntur; sed ne quidem permittere, ut iisdem pecuniæ, mobilia, aut ipse etiam vestes Ecclesiæ redditibus comparatæ concedantur.

Verum quia multi, qui carni & sanguini non omnino renunciant, ægre admodum se his sanctis regulis subiiciunt: varii Beneficiati, qui hæc constitutiones circa donum Ecclesiæ sæculum, eludere tentarunt, bona ex rebus Ecclesiasticis acquirebant sibi alterius nomine, ut ea postmodum consanguineis relinquere possent.

Unde Patres in Concilio Parisiensi sexto congregati (*anno 829. L. 1. c. 16.*), huic malo mederi cupientes, ista statuerunt: „ Quoniam multi Episcoporum, a more propinquorum suorum de rebus sibi commendatis, suo aut quorumlibet amicorum nomine, prædia aut mancipia emunt, & ut in suorum propinquorum jus cedant, statuunt, & ob hoc & jura Ecclesiastica convelluntur, & ministerium sacerdotale fuscatur, imo a subditis detrahitur & contemnitur: placuit: „ Tom. II.

minibus, ut hoc avaritiæ genus caveatur, fixumque abhinc & perpetuo mansurum esse decrevimus, ut Episcopus res sui juris, quas aut apte Episcopatum, aut certe in Episcopatu, hæreditaria successione acquisivit, secundum auctoritatem Canonicam, quidquid vult faciat, & cui vult conferat. Postquam autem Episcopus factus est, quascumque res de facultatibus Ecclesiæ, aut suo, aut alterius nomine, qualibet conditione comparaverit, decrevimus, ut non in propinquo- rum suorum, sed in Ecclesiæ, cui præest, iura deveniant. Similiter & de Presbyteris, qui de Ecclesiarum rebus, quibus præsumunt, prædia eo modo emunt, faciendum statuimus.

Quare, juxta hujus celeberrimi Concilii Decretum, Beneficiati nihil omnino de redditibus Ecclesiasticis, quæ quocumque modo sibi reservarunt, propinquis aut amicis concedere possunt: quia scilicet hos redditus possident per modum depositi Deo consecrati, & pauperibus alendis destinati, ex quo nihil aliud sibi assumere possunt, quam quod est necessarium ad honestam sustentationem, & ut in eodem Concilio habetur: *Non sunt res Ecclesiæ ut propriæ, sed ut Dominicæ, & a Domino commendatæ, tractandæ.*

Unde etiam, juxta idem principium, Paschalis Papa secundus ad Episcopum Augustodunensem scribens (ep. 35. ad Episcop. Augustod.): „ Illud autem, inquit, Apostolica auctoritate statuimus, ut nulli Presbytero vel viventi, vel morienti, seu ad aliam regionem vel quietam vitam transeunti, liceat res, quas a die ordinationis suæ, in Ecclesia in qua est ordinatus, conquirere poterit, auferre vel minuere: sed intacta ea, & illibata, in ipsa in qua conquesta sunt, permittat Ecclesia permanere. “

Demum Concilium generale Lateranense, (3. anno 1579. Can. 15. refertur in Can. Cum de officiis, de testam.) varios abusus hac in re abolere satagens: „ Ecclesiastici, inquit, quidem Clerici, cum ab Ecclesiis suis multa bona perceperint, bona per Ecclesias acquisita, in alios usus præsumunt transferre. Hoc igitur, quia & antiquis Canonibus constat inhibuit, nos etiam nihilominus inhibemus. Indemnitati itaque Ecclesiarum providere volentes, siue intestati decesserint, siue alius conferre voluerint, penes Ecclesias eadem bona præcipimus permanere.

Quoniam autem nonnulli de sensu hujus Canonis disputabant, dubitantes, utrum tam de mobilibus, quam de immobilibus bonis a Beneficiatis comparatis intelligendus esset; Alexander Papa III. qui huic Lateranensi Concilio præfuerat, dubium illud resolvit his verbis: (c. Ad hæc, de testam.) Clerici de mobilibus, quæ per Ecclesiam sunt adepti, de jure testari non possunt. Provenientes tamen, & sui compotes, moderate valent aliquod

de bonis ipsis, non ratione Testamenti, sed elemosinæ intuitu erogare in ageritudine constituti.

Et ita Canones cavent, ne Clerici Testamentum condant, aut moriendo disponant de bonis mobilibus aut immobilibus, quæ per Ecclesiam sunt adepti, volentes ut pauperes aut Ecclesia ea hæreditate gaudeant; quia cum hæc bona ab Ecclesia profecta sint, ad eandem necessario redire debent: & cum hostiæ quædam sint precibus votisque fidelium Deo consecrata, in profanos usus infumi non debent. Præterea cum Beneficiati sint tantum depositarii & economi, non autem veri domini talium bonorum, consequens est, eos de his moriendo non posse ad libitum disponere; quandoquidem cessat eo tempore hoc eorum depositum, & aliunde non possunt plus juris in bona Ecclesiastica aliis tribuere, quam ipsimet habeant.

Ob hujusmodi rationes, leges etiam civiles nolebant, ut Ecclesiastici Testamentum conderent, ut videre est in Constitutione Justiniani Imperatoris a Cardinali Baronio relata his verbis (*Annal. Tom. 7. an. 528.*): „ De his vero Episcopis, qui nunc sunt, vel futuri sunt, sancimus, nullo modo habere eos facultatem testandi, vel donandi, vel per aliam quamcumque excogitationem, quid de rebus suis, quas postquam facti sunt Episcopi possederint & acquisierint, vel ex Testamento, vel donationibus, vel alia quacumque causa, exceptis his quæ ante Episcopatum a parentibus, & aliis, id est patris, vel avunculis, & a fratribus ad ipsos perventuræ sunt. Quæcumque enim post ordinationem ex quacumque causa, extra præfatas personas, ad ipsos pervenerunt, ea jubemus ad sanctissimam Ecclesiam, cujus Episcopatum tenuerunt, pertinere, & ab ea vindicari & evinci, nulla alia persona potestatem habente ex eo proprium aliquid auferre lucrum; quis enim dubitaverit, eos qui ipsis res relinquent, aut reliquerint, etsi in aliam personam transferant aut transferant, non potius ipsum sacerdotium contemplatos, quam ejus personam? & cogitantes, quia non solum ab ipsis relicta pie insument, sed suas ipsorum res absicient, id fecisse? Nam cum quidam summa in Deum spe, & ut animæ eorum salvæ fiant, ad sanctissimas occurrant Ecclesias, & eis omnes suas facultates offerant & derelinquant, ut in pauperes & egenos, & ad alios usus pios consumantur: indecens est, Episcopos in suum illas auferre lucrum, aut in propriam sobolem, aut cognatos impendere: “ Quia scilicet bona ab Ecclesia profecta, ad eos proprie non pertinent, & eorum tantum usus habent.

Quæst. 18. Consuetudo in variis Orbis Christiani partibus vigens, juxta quam Beneficiati de omnibus bonis suis, sine exceptione ulla, testantur, nonne Canonum sanctiones abrogasse, aut eis derogasse videtur?

Resp. Cum hi Canones non solum jus aliquod positivum

vum & humanum, verum etiam naturale & divinum contineant; licet dici possit, hanc consuetudinem a Superioribus Ecclesiasticis toleratam, dum eam vident, sequuntur, & ipsimet in praxim deducant, derogare posse juri positivo in hac materia, ut explicatum fuit supra Tom. 1. Tract. 1. Cap. ult. nihilominus certum est, illam consuetudinem non posse derogare legi naturali, aut divinæ in sacris Canonibus contentæ. Unde licet eadem consuetudo permittat Beneficiatis in pluribus regionibus, ut disponent, tum moriendo, tum vivendo, de bonis ex rebus Beneficiorum comparatis: dici tamen vere non potest, juxta talem consuetudinem, posse Beneficiatos eadem bona ad usus profanos destinare, & propinquis patrimonium pauperum dare; quia licet consuetudo, quæ permittit Clericis Testamentum condere, possit dici non omnino mala & abusiva; quia scilicet Ecclesia eorum bonæ fidei hanc facultatem committere potest, ut vitentur variae lites, quæ ex difficultate discernendi in praxi bona ex Ecclesiæ rebus comparata, ab iis quæ aliunde protecta sunt, oriri possent: præsertim cum Ecclesia confidere possit, eos in gratiam tantum pauperum, aut ipsius Ecclesiæ testaturos, scientes, hæc bona ad Deum pertinere, nec ad profanos usus sine furti ac sacrilegii quadam specie detorqueri aut distrahi posse.

Nihilominus hæc consuetudo mala esset, & abusus ac corruptela merito dici posset, si permetteret Beneficiatis, ut moriendo bona darent per Ecclesiam acquisita aliis, quam ipsi Ecclesiæ, aut pauperibus, ac proinde nunquam derogare posset legi naturali, aut divinæ, aut contra eam præscribere, quæ cavetur, ne Beneficiati ea dissipent bona, quæ non ad eos, sed ad Deum propriè pertinent, nec de illis ad usus profanos disponent.

Et in hoc casu asserere possumus, Beneficiatos non posse dare successoribus suis bona per Ecclesiam acquisita, nisi cum oneribus iis bonis naturaliter & indispensabiliter conjunctis; quia scilicet ipsimet non alter iis bonis gaudere poterant. Certum est autem, onera bonis Ecclesiasticis conjuncta esse, ut non possint impendi aliter quam in honestum & moderatum victum & vestitum ipsius Beneficiati, in reparationem, aut constructionem Ecclesiarum, & in alendos pauperes.

Quare qui successionem Beneficiorum colligit, sive ex Testamento, sive ab intestato, eorum oneribus succedunt in bonis per Ecclesiam acquisitis; quia, juxta jus tam Canonicum, quam civile (*Regul. 79. de regul. in 6.*): *Nemo potest plus juris transferre in alium, quam sibi competere dignoscatur.*

Hæc veritas manifestata & stabilita fuit in Synodo Parisiensi, præterito sæculo celebrata sub Stephano Poncherio, Episcopo tunc Parisiensi, (*anno 1503.*) qui non obstante tali testandi consuetudine in Gallia jam olim

olim introducta, *Prohibemus*, inquit, *Clerici eorum rebus male uti, & de bonis eorum Ecclesiasticis testari, & legare aliis locis & personis, quam eorum Ecclesiis, si voluerint sacrilegium & ultionem evitare divinam, sicuti sacre Sanctiones prohibuerint.*

Unde concludendum, eos qui Clericis succedunt, tum in bonis mobilibus, tum immobilibus, per Ecclesiam, seu occasione Ecclesiæ acquisitis, sive ex Testamento, sive ab intestato, nisi vere sint pauperes, nullum prorsus habere jus in hæc bona in foro conscientie, licet eorum domini habeantur in foro externo, fundato in ea præsumptione, quod Beneficiati bona sua legitime propinquis aut amicis reliquerint. Et certe propinqui, saltem divites, qui hujuscemodi bonis succedunt, tenentur ea continuo pauperibus distribuere, aut Ecclesiæ, ut ea impleant & subeant onera quæ his bonis, inseparabiliter sunt annexa. Verum si propinqui vere sunt pauperes, sibi possunt ex his retinere, quod honeste sustentationi necessarium est, quia juxta Decretum Alexandri Papæ III. (*Relatum de testam.*) *Licet mobilia per Ecclesiam acquisita de jure in alios, pro morientis arbitrio, transferri non possint: consuetudinis tamen non est improbandæ, ut de his pauperibus, & religiosis locis, & his qui viventi servierunt, sive sint consanguinei, sive alii, aliqua, juxta servitii meritum, conferantur.*

Videatur in fine hujus Tomi 2. insignis Bulla Innocentii XII. vere pauperum patris; quam Bullam Clemens Papa XI. hodie, magno Ecclesiæ bono, feliciter in Cathedra Petri sedens, & verbis aureis, in Sacro Consistorio prolatis, & subscriptione, & quod caput est, factis mirabiliter comprobatur & confirmatur. Hinc sumant Prelati, & Clerici omnes, modum distribuendi Ecclesiasticos proventus digne Deo.

CAPUT XII.

De Pensionibus.

Quest. 1. Quid est Pensio Ecclesiastica?

Resp. Est certa portio fructuum Beneficii, ad tempus assignata, & iusta de causa Clerico concessa, qui Beneficium illud non possidet, ut accipiat ab eo qui possidet.

Ut paucis hanc definitionem explicemus: dicitur *Certa portio*, id est, pars quædam reddituum & fructuum alicujus Beneficii, a titulo separata, aut a possessione in commendam data. Dicitur *ad tempus assignata*; quia pensio distincta est a Beneficio per hoc, quod Beneficium est ex natura sua perpetuum, nec finitur, aut extinguitur morte Beneficiati, sed solummodo vacat, ut possit alteri conferri. Pensio vero extinguitur morte, aut matrimonio, aut etiam quibuscumque criminibus illius, qui jus habebat illam exigendi, aut per ejus consensum.

Dicitur *iusta de causa*; quia cum concessio pensionum sit contra jus commune, quo omnia Beneficia Ecclesiastica sine diminutione debent conferri (Innoc. III. cap. Ut nostrum, ut Ecclesiastica Beneficia sine diminutione conferantur); consequens est, ut in hac lege dispensari non possit, nisi ex iusta causa, ad utilitatem vel necessitatem Ecclesiae pertinente; quia certum est, non posse derogari sacris Canonibus, nisi propter majus aliquid bonum, juxta celebrem Concilii Tridentini Constitutionem (Sess. 25. de ref. c. 18.): „Quapropter sciant universi, sacratissimos Canones exacte ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indistincte observandos. Quod si urgens iustaque ratio, & major quandoque utilitas postulaverit, cum aliquibus dispensandum esse: id causa cognita, ac summa maturitate, atque gratis, a quibuscumque, ad quos dispensatio pertinebit, erit praestandum: alteraque facta dispensatio surreptitia censetur.“ Dicitur *Clerico*, sive Ecclesiastico vitio, ut distinguatur haec pensio ab his, quae aliquoties conceduntur Laicis per modum eleemosynae, aut gratificationis erga eos qui magna Ecclesiae praestiterunt officia. Additur, *qui Beneficium non possidet*: qui quia Beneficium possidet, non potest habere iterum eo pensionem. Denique dicitur *Accipienda ab eo qui Beneficium possidet*: quae verba non solum complectuntur titularum Beneficii, verum etiam, si Beneficium per mortem vacet, aut alio quovis modo, ipsum Capitulum seu Monasterium, aut alium quemcumque, qui redditus Beneficii vacantis percipit; qui tenetur semper pensionem solvere, quae est ejus quaedam portio, ei qui jus illam exigendi habet.

Quaest. 2. Quo pacto in Ecclesia introductae sunt pensiones ex Beneficiis percipiendae?

Resp. Antiqua satis est pensionum origo, eorumque vestigia & exempla in Concilio generali Chalcedonensi (anno 455. sessione 18. in fine.) reperiuntur: in eo enim Maximus Reverendissimus Episcopus Antiochiae dixit: „Deprecor magnificentissimos & gloriosissimos Judices, & sanctam hanc & universalem Synodum, ut humanitatem exercere in Domnum, qui fuit Antiochiae Episcopus, dignemini, & statuere ei certos sumptus de Ecclesia, quae sub me est. Vicarii Sedis Apostolicae, per Paschasium Reverendissimum Episcopum, dixerunt: Sanctus & Beatissimus Papa, qui Episcopatum sancti & Venerabilis Maximi Antiochenae Ecclesiae Episcopi confirmavit, iusto satis iudicio ejus meritum approbasse videtur; si quidem memoratus Reverendissimus Episcopus Maximus suo arbitrio Domno voluerit esse consulum, ut sumptus ei de sua Ecclesia, miserationis intuitu, prout aestimaverit, largiatur, ut contentus alimonii, quiescat in posterum.... Universa sancta Synodus vociferata est: Laudabiles merito sunt benevolentiae Archiepiscopi: omnes

„cogi-

cogitatum jus laudamus: hic decet ejus existimationem humanus cogitatus Pontificis.

Idem quoque Concilium, Bassiano & Stephano, qui Ephesi Episcopi esse contendebant, amotis pensionem concessit: „Removebuntur quidem (ib. Act. 12. in fine), inquit, a sancta Ephesinorum Ecclesia Bassianus & Stephanus Reverendissimi; habeant autem dignitatem Episcopi, & ex redditibus memoratae Ecclesiae, nutrimenti gratia & consolationis, annis singulis solidos aureos ducentos accipiant.“ Ita etiam sanctus Gregorius Papa voluit ut haberetur ratio Agathonis Episcopi Liparitani, postquam fuit depositus (S. Greg. I. 2. Epist. 3. ad Maximianum Episc. Siracusan.): „Postquam, inquit, in Agathonem quondam Episcopum, juxta qualitatem excessuum, distractione est Canonica vindicatum, necesse est, humanitatis intuitu, quemadmodum sustentari possit, disponere. Propterea fraternitas tua ad Liparitanam Ecclesiam, in qua supradictus Agathus Sacerdotis gessit officium, festinet dirigere, eique ad praesens exinde quinquaginta solidos, qui in ejus possint proficere victum, transmittat. Nam nimis est impium, si alimentorum necessitati post vindictam subiaceat.“

Videmus praeterea, eundem summum Pontificem desiderasse, ut induceretur quidam Episcopus ad renunciantum Episcopatus ob varias corporis infirmitates, ita tamen ut aliqua pars reddituum ei concederetur (Idem I. 11. Epist. 7. ad Pulcherium Episc. in Can. Quamvis, 7. 9. 1.): „Ipse, inquit, data petitione; non se ulterius ad hoc ministerium intellectum habere, nec ad alia officia, subvertente infirmitate, posse fateatur assurgere, & alium loco suo expetere ordinandum. Quo facto, omnium solemniter electione, alter qui dignus fuerit, Episcopum ordinetur: sic tamen ut quousque eundem Episcopum in hoc saeculo vita tenuerit, sumptus ei debiti de eadem Ecclesia ministrantur.“

Demum legimus in ejusdem Pontificis vita, a Joanne Diacono conscripta (Joannes Diaconus in vita S. Greg. lib. 5. c. 16.;) quod Expulsos Episcopos, quos tam cito Gregorius vel incardinare non poterat, vel quorum redditum ad sedes proprias contingere posse sperabat, aliis Episcopis, qui tunc videlicet in locis suis degabant, interim pro sustentatione ac stipendiis praesentis vitae injungebat, generaliter dicens: Fratres & Coepiscopos nostros, quos & captivitatis diversarumque necessitatum angustiae comprimunt, studete consolandos, convivandosque vobiscum in Ecclesiasticis sustentationibus libenter suscipere: non quidem ut per communionem Episcopalis throni dignitas dividatur, sed ut ab Ecclesia, juxta possibilitatem, sufficientia debeant alimenta percipere.“

Et alibi idem Author refert (Lib. 4. c. 9.), quod Pontificibus voluntarie suis renunciantibus sedibus, Successores Gregorius nullo modo denegabat, eosque postmodum de redditibus

152
dictibus relicta Ecclesie sufficienter nutriendos esse constat.

Verum observandum est, has omnes pensiones fuisse tantum concessas ad honestam sustentationem Clericorum, qui non habebant aliunde, unde vivere possent. Et ita necessaria tantum sustentatio dabatur Episcopis ex amplissimis Patriarcharum Ecclesiarum redditibus, & hæ pensiones ex quodam pia commiserationis affectu, seu *miserationis intuitu*, concedebantur, aut certe pro bono pacis; *Ut contentus alimoniis quiescat in posterum*; vel ne extrema premerentur inopia, qui egregiam Ecclesie præstiterant operam; suaque postmodum Beneficia propter infirmitatem deferere cogebantur.

Quest. 3. Licet-ne reservare sibi pensionem in permutatione, aut resignatione Beneficii?

Resp. Generaliter loquendo id non licet, cum a multis Conciliis damnatum fuerit; in Concilio Oxoniensi (sub Onorio III. anno 1212. c. 11.) sic habetur; „Ne lepra Gieffica, quod absit, per avaritiæ cultum latenter irrupens, ministros Ecclesie collocet extra castra regni æterni, districtius inhibemus, ne quis Ecclesie suæ renunciens, recipiat ab eo, qui sibi substituitur, vicariam; cum vehementer posset præsumi, quod talia fiant per actionem etiam turpem. Quod si ab aliquo fuerit acceptatum, ille vicaria, & alius personatu privetur.

Id etiam prohibetur in Concilio Turonensi relato in cap. *Majoribus*, De Præbendis, & Concilio generali Lateranensi sub Alexandro Papa tertio c. 7. §. *Prohibemus*.

Huius autem prohibitionis rationem assignat Concilium delectorum Cardinalium & Prælatorum, de emendanda Ecclesia, sub Paulo III. (anno 1538.) „Nam, inquit, redditus sunt annexi Beneficio, ut corpus animæ: ideo natura sua pertinent ad eum qui Beneficium habet, ut possit ex eis vivere honeste pro suo ordine, simulque queat sustinere impensas pro divino cultu, & templi sacrarumque ædium reparatione, ut, quod reliquum est, impendat in pios usus: hæc est enim natura eorum reddituum.

Enimvero Beneficium conceditur propter servitium, quod Ecclesie aliquo modo exhibetur: *Beneficium propter Officium*: neque ullo modo credi potest, voluisse fundatores, se suosque legitimos heredes bonis privare, ut ea traderent Clericis otiosis, & laborare nolentibus, qui meterent ex agro, in quo non seminassent: cumque Apostolus expresse dixerit: *Si quis non vult operari, nec manducet*; ii soli qui laborant, & Beneficia possident, jus habent eorum redditus percipiendi. Licet tamen in aliquibus casibus pensionem sibi in resignatione reservandam curare.

Quest. 4. Quinam sunt illi casus, in quibus licet sibi pensionem ex Beneficio reservare?

Resp.

De Beneficiis. Cap. XII. 153
Ref. Ex ipsis procuracionibus ad resignandum in manibus summi Pontificis, qui potest pensiones in Beneficiis creare, satis apparet, id licere tantum, cum resignans honeste vivere non potest sine talis pensionis auxilio; in supplici enim libello, qui tunc porrigitur, hæc reperiuntur verba: *Subventionis causa, & ne resignans nimium pateretur dispendium ex sua resignatione*. Quod, juxta naturalem & obvium verborum sensum, significat, eum qui pensionem petit, ea ad sustentationem indigere: & tamquam elemosynam postulari, ne quis, resignato Beneficio, non habeat, unde vivere possit. Unde etiam in supradicto Concilio delectorum Cardinalium sic habetur: „Alius abusus, cum Beneficia conferuntur, seu cum ceduntur aliis, irrepit in constituendis super eorum fructibus pensionibus, &c. Quia in re illud animadvertendum, nulla alia de causa, nullogue alio jure pensiones constitui posse, nisi ut quasdam elemosynas, quæ in pios usus & indigentibus concedi debent. Itemque pensiones dari Clericis divitibus, qui commode & honeste vivere queant ex redditibus quos habent, magnus certe abusus: tollendus uterque.

Unde etiam S. Carolus, Ecclesiastico spiritu plenissimus, & ad restaurandam Ecclesie disciplinam a Deo excitatus, a pensionibus valde alienus fuit, & in illius vita a Petro a Basilica, ejusdem Sancti intimo familiari, conscripta, sic habetur (lib. 7. c. 35.) „Fructus suos unicuique Ecclesie, Presbyterique singulis integros relinquit curavit vehementer, & effecit. Eo namque primum Ecclesiam capeffente, vel magna ex parte, vel toti, alienis hominibus erant reservati, ex quo fiebat, ut qui essent aliquo numero Presbyteri, sacerdotia recusarent, quorum secularibus pro dignitate vite cultum minime possent conservare. Qui vero accipiebant, parvi pretii homines neque doctrina, neque autoritate satis muneri suo facere valebant: ut præter Sacerdotis, ut tempora sunt, ex ea re contemptum, neque sacra suæ pellex pro decreto parari, neque resciri, vel ornari Ecclesie, neque sartatecta haberi possent.

Igitur neque pensionis onus vel minimum cuiquam Ecclesie imposuit unquam: & si quis forte per auctoritatem superiorem obtinere vellet, contra totis viribus pugnavit. Cum ex magis Præposituræ facultatibus: ex suis quidam, quo plurimum utebatur, annuam pensionem sibi fere impetrasset, at Carolus, ut auferretur, statim effecit. Neque alius postea unquam conari aliquid simile ausus est.

Sacerdoti tantum pensionem concessam scio: is cum Ecclesie diu utilem sane operam pro doctrina virtuteque sua navasset, demum multi laboris parochiam habens, infirmusque valetudine confectus, cum eam relinquere cogeretur, neque aliunde haberet vite sumptum, modera-

„ tam pensionem ex Ecclesia sua, quae erat ex locupletioribus, a Carolo accepit.
Ad cavendos ejusmodi abusus, Edictum vere aureum, jussu Innocentii XII. emanavit, quod in Synodicon Eminentissimi Cardinalis Ursini repertum, hic inserere congruum duxi.

E D I T T O

Di ordine del Nostro Santissimo Padre Innocenzo XII.
intorno a non gravare le Parrocchiali
di Pensione.

*Bandino, del Titolo di S. Pancrazio, Prete
Cardinale Panciatichi, e della Santità di
Nostro Signore Prodattario.*

Volendo la Santità di Nostro Signore, con la sua paterna carità e zelo, eccitare li Parrochi alla maggiore vigilanza delle anime alla loro cura commesse, e facilitarli il modo di sovvenire alle necessità delle medesime con più abbondanti elemosine; quindi è, che per ordine espresso datoci a bocca dalla Santità sua, comandiamo, ed ordiniamo, che per l'avvenire non si abbian d'aggravare le Parrocchiali, etiam di juspadronato laicale, di pensioni; e che ciò debba osservarsi ancora dagli Ordinarij nelle proviste ch'essi faranno per farne. Inoltre che non si ammettano rassegne, o permuta di Parrocchiali, con riserva di pensioni a favore di chi sia, e sotto qual si voglia titolo, etiam di prestazione d'alimenti; e che molto meno si riservino pensioni sopra le medesime Parrocchiali, *sine causa, beneficio pleno*, di consenso di possessori, per qualsivoglia causa e titolo. Dalla Dataria, questo dì 11. Novembre 1692.

B. Card. Prodattario.

In Roma nella Stamperia della Reverenda Camera Apostolica 1692.

Illius Edicti saluberrimos effectus refert Eminentissimus Jacobus Cardinalis Cantelmus, Archiepiscopus Neapolitanus, in accurata Relatione status Ecclesiae, quam Concilio Provinciali Neapolitano attexit, his verbis (*Rel. stat. Ecclesiae Neap. 1700. pag. 159.*): *ad Ecclesias Parochiales expeditus est editus, saluberrima Constitutio Sanctissimi Domini de Parochiis nulla pensione aggravandis.*

Quest. 5. Qui postquam Beneficio servivit, morbo, aut aliis justis de causis, eidem servire negavit, potest-ne tuta conscientia renuntiare, & pensionem reservare si ea indigeat?

Resp. Potest omnino, ut patet exemplo sancti Gregorii Papae, qui sine ullo disciplinae Ecclesiasticae praescripto tales concedi posse pensiones putavit, mandans, ut Episcopo, qui infirmitatis causa cesserat, sustentatio ne-

cessaria ex Episcopatu suppeditaretur: *Sic tamen, inquit (Ep. 7. l. 11.)*, ut quousque eundem Episcopum in hoc saeculo vita tenuerit, sumptus ei debiti de eadem Ecclesia ministrantur. Ordinavit etiam S. Pontifex in alia Epistola (*Lib. 1. Ep. 43.*); *Episcopos, quos e propriis locis hostilitatis furor expulerat, ad eos Episcopos, qui nunc usque in locis propriis degunt, pro sustentatione & stipendiis praesentis vitae esse jungendos: non quidem ut per communionem Episcopalis Throni dignitas dividatur, sed ut ab Ecclesia juxta possibilitatem sufficienti debeant alimenta percipere.*

Quest. 6. Licet-ne pensionem exigere ex Beneficio, propter jus, quod quis in illud habere praetendit, & ut vulgo dicitur, Pro bono pacis?

Resp. Generaliter loquendo, & perpenis ordinariis circumstantiis, quae in talium pensionum creatione saepe interveniunt, non licet; quia est contra jus commune, quod Beneficia pensionibus onerentur, ut habetur in cap. *Majoribus*, De Praebendis; cum fructus omnes Beneficii illi debeantur, qui Beneficium possidet, & illi servit. Fructus autem numquam nimii reputari possunt, quando quis muneribus Beneficio annexis recte defungens, eis recte utitur. Unde pensiones hujusmodi legitimum saepius impediunt usum bonorum Ecclesiae, quae ex natura sua destinantur tantum, post honestam & frugalem ministrorum Ecclesiae sustentationem, ad pauperes alendos, & Ecclesias reparandas. Proindeque illa pensionis species, quae angustum boni pacis nomen praese fert, non est indicium verae pacis; & saepe particulares Ecclesiae gemunt talibus pensionibus quasi oppressae, ita ut merito dicere possint, *Ecce in pace amaritudo mea amarissima.*

Verum quidem est, Innocentium III. talem pensionem tolerasse, quae in sententia arbitrari pro bono pacis constituta fuerat; sed expresse declarat Pontifex, se tam non toleraturum, & hanc sententiam sibi valde suspectam fore, nisi de arbitratorum, & partium probitate sibi constaret; variis praeterea restrictionibus talem tolerantiam limitat, quae continentur his verbis (*Cap. Nisi essent, de praebendis & Dignitatibus.*); „ Nisi essent viri providi & honesti, tam qui ordinationem fecerunt, quam illi, circa quos est facta ordinatio in Ecclesia vestra super negotio Prioratus, ordinationem illam valde suspectam propter exempli perniciem habebimus. Quia igitur haec ordinatio ab omnibus est recepta, possuntque licite Prior & Capitulum de proventibus frui, propter causas praedictas, non quidem ex pactione partium, sed ex iussione Judicis, provisionem hujusmodi exhibere, Nos eam, hoc adhibito moderamine, toleramus, ut ad praestationem quadraginta librarum non dignitas Prioratus, sed persona Prioris maneat onerata: ne forte circa proventus ali-

„qua videatur facta secūdo Prioratus. Ita quod ipso Priore defuncto, successor ipsius ad praestationem quadraginta librarum minime teneatur.

Unde constat, huiusmodi pensiones in praxi saepius esse illegitimas, quia de illis creandis partes ipsae conveniunt: quod summus Pontifex expresse damnat, ut observat Glossa (ib.): *Ex passione*, inquit, *partium non hievet, nec illam tolerasset Papa; cui in cap. Cum pridem, De Pactis, sed quia iudicis autoritate factum est, & ad tempus, sustinetur*. Secundo, saepius sunt suspectae tales pensiones, quia ad vitam imponuntur, & dividere videntur Beneficii redditus; quod Papa ibi damnat; Unde etiam Glossa (ib.): *Occasione*, inquit, *huiusmodi provisionis, assumunt quandoque aliqui causam male faciendi*. Saepius etiam in praxi, non propter jus quod quis habet, sed propter potentiam & vexationem, quae timetur a Beneficiario, imponitur huiusmodi pensio, quae vocatur pro bono pacis: quod certe eam omnino illegitimam reddit, respectu illius, in cuius favorem imponitur. Videantur, quae fusius dicta sunt infra tom. 2. tract. 2. c. 1. g. 6.

Quest. 7. Licet-ne Beneficium consequi cum intentione pensionem postmodum ex eo sibi reservandi?

Resp. Satis patet, eos qui Beneficium cum tali suscipiunt intentione, commercii & negotiationis quoddam genus exercere, quod in Beneficiis licere non potest. Praeterea illa Beneficia consequuntur cum intentione simoniaca, quia principaliter temporale bonum intuentur, quod ex Beneficio sperant elicere mediante pensione: Certum est autem, hanc temporalis lucri praecipuam considerationem in acceptione Beneficii, quod est res spiritualis, esse plane damnabilem. Si vero, ut docet Angelicus Doctor (Quodlib. 9. c. 7. art. 2. in corp. vel Quodlib. 8. art. 15.), aliquis hac intentione plura Beneficia habeat, ut sit ditior, ut lautius vivat, & ut facilius ad Episcopatum perveniat in aliqua Ecclesiarum, in qua est praebendatus, non tolluntur praedictae deformitates, sed augentur: quia cum tali intentione & unum Beneficium habere, quod nullam inordinationem importat, esset illicitum.

Deo etiam Dionysius Carthusianus sic egregio loquitur (lib. contra pluralitatem Beneficiorum c. 15.): „Qui Ecclesiastica Beneficia optant, quaerunt, impetrant, suscipiunt, non intuitu spiritualis boni, puta divini Officii, ut scilicet competentiam habentes, Deo devotius quietiusque ministrent, sed intuitu commodi temporalis, bonique corporalis, isti sunt fabricatores relictissimi ordinis rerum, atque in temporalibus finem sibi constituunt: idcirco mortaliter peccant, etiam unicum Beneficium competens taliter cupiendo, obtinendo, habendo. Tales sunt omnes, qui amore temporalium divitiarum, aut car-

„nality

„nality deliciarum, seu transitoriorum bonorum, Ecclesiastica Beneficia quaerunt, procurant, seu habent.

Quocirca culpabiles omnino videntur qui Beneficium obtinent cum intentione principali, illud postmodum resignandi cum aliqua pensionis reservatione.

Quest. 8. Potest-ne licite pensionem Ecclesiasticam exigere, qui Beneficium possidet sufficiens ad honestam sustentationem?

Resp. Cum Ecclesia pensionem eo tantum fine concedat, ut possit quis habere quod ad sustentationem necessarium est, illud autem amplum non sit, juxta Apostoli (2. ad Tim. c. 6.) sententiam Clericis in primis convenientem; *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus*; videtur non licere coram Deo pensionem exigere, cum aliunde necessaria sustentatio non deest; praesertim cum in supplici libello summo Pontifici exhibito ab obtinendam pensionem, semper exprimat, eam desiderari *subventionis causa*.

Est praeterea contra Ecclesiasticorum bonorum naturam, quod plus ex eis exigatur, consumaturque, quam necesse sit ad honeste vivendum, & haec est perpetua Sacrorum Canonum doctrina, qui, ut habetur in celeberrimo Concilio Aquilgranensi (anno 836. lib. 3. c. 25.): *Toto Orbe venerandi, & Sancto Spiritu inspirante digesti, imo calamum Sanctorum, Patrum qui eos de ordine, & statu sanctae Dei Ecclesiae conscripserunt, regentem*. Unde qui Beneficium possidet sufficiens, pensionem tamen exigit, quae non potest non esse superflua, violenter videtur Ecclesiae leges, quae divisionem prohibent Ecclesiasticorum reddituum sine legitima causa, quae spectet ad maiorem utilitatem Ecclesiae: quae numquam intendit creandis pensionibus consentire, nisi in gratiam eorum, qui postquam ei servierunt, inopia, sine tali auxilio, premerentur; non autem, ut ditierem faciat Clericum, superfluaeque ei concedat bona, dum alii multi ne quidem necessaria habere possunt. Haec etiam inaequalitas in distributione bonorum communium, propter quam pluralitatem Beneficiorum in se malam esset probat Angelicus Doctor (Quodlib. 9. art. 16. sequitur etiam inaequalitas dum unus pluribus Beneficiis mundat, &c. alius vero unum habere potest.), reperitur quoque dum pensio, ultra Beneficium sufficiens, habetur; & eam praxim valde suspectam reddere debet.

Quest. 9. Qui super aliquo Beneficio pensionem habet, tenetur ne eam in eodem usus impendere, in quo impendi debent redditus Beneficii?

Resp. Cum pensiones huiusmodi sint Ecclesiastica bona, consequens est, eas dispensari debere juxta regulas, quas exigit natura horum bonorum, quasque sacri Canones constituerunt, ut fuisse in praecedenti Capite vidimus. Et ita non licet cuivis Clerico ex redditibus pensionis quidquam percipere, praeter necessarium.

TIURA

rium victum & vestitum : reliqua omnia necessario pauperibus distribui debent, aut Ecclesiæ, sive pendente vita : sive causa mortis, cum sit testamentum.

Quest. 10. Tenetur-ne illi, qui pensionem habent Ecclesiasticam, Ecclesiæ aliquo modo intervenire?

Resp. Ipsa naturalis ratio docet, eos qui Ecclesiæ sumptibus vivunt, eidem intervenire debere, quia juxta Apostolum (*Ad Thes. c. 3. v. 10.*) : *Si quis non vult operari, nec manducet.* Licet enim Ecclesia eos expresse obliget tantum, qui pensionem obtinent, ad recitandum Officium parvum Beatæ Mariæ Virginis, juxta Bullam Pii V. in qua sic habetur (*in Bulla 135. quæ incipit; Ex primo.*) : „ Quicumque pensionem, fructus, aut alias „ res Ecclesiasticas, ut Clericus, percipit, eum modo „ prædicto ad dicendum Officium parvum Beatæ Mariæ „ Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium. „ Et ad tonsuram, habitumque Ecclesiasticum ferendum, ut offendimus supra c. 9. juxta Sixti V. Bullam, in qua dicitur (*in Bulla cum sacrosanctam*) : „ Verum etiam „ pensiones ex quacumque concessione percipientes, tonsuram, & habitum Clericalem, vestes scilicet talares, „ assument, & jugiter deferant.

Nihilominus hinc inferri rationabiliter non potest, pensionarios ad nihil aliud teneri; quamquam enim nullum determinatum, fixumque habeant officium, sicut nec illi, qui Beneficium simplex possident, præter Brevariarii recitationem, justum tamen, & rationi consentaneum est, ut tam pensionarii, quam Beneficium simplex obtinentes, in Ecclesia laborare aliquo modo satagant, juxta possibilitatem, & talentum a Deo concessum; ne tamquam servi inutiles rejiciantur, qui volunt tantum otiose vivere, dominique sui bona devorare, ac consumere, nec tamen illi ullum officium præstare.

Quest. 11. Quibus modis pensiones Ecclesiasticæ cessare possunt?

Resp. Pensiones merito considerari debent tamquam onera quædam molesta, quæ Ecclesia quasi invita patitur, ob graves causas, quæ eam quandoque inducunt ad dispensandum ab exacto rigore suorum Decretorum, quibus cavetur, ne fructus Beneficiorum dividantur, & ut Beneficia sine diminutione conferantur. Ideoque pluribus modis pensiones extinguere possunt. Primo quidem morte naturali ejus, qui jus existendi pensionem habebat, aut etiam morte civili, veluti si damnetur ad trirèmes. Secundo, cessant matrimonio a pensionario contracto, aut professione in Ordine Religioso edita, aut aliquo gravi crimine, veluti hæresi, & similibus, quæ Beneficiorum & pensionum Ecclesiasticarum privatione puniuntur.

Possunt etiam extinguere pensiones, aut minui, sola voluntate ejus, qui jus illa percipiendi habet. Denique reddimi possunt, si per antecessum quinque, aut sex, aut etiam

etiam septem anni dictarum pensionum solvantur. Quod tamen sine Sedis Apostolicæ autoritate fieri nequit, ne simoniæ labes in tali redemptione obrepit: quod valde periculosum est: præsertim si quis habens intentionem redimendi, dum Beneficium cum tali pensione acceptat, hanc intentionem manifestet ei, in cujus gratiam constituta est pensio. Quia tunc idem propemodum est ac si quis Beneficium consequeretur, data certa pecuniæ summa. Et sæpe quis in talibus fit reus coram Deo, licet excusare variis artibus se possit, ac etiam iustificare coram hominibus.

TRACTATUS SECUNDUS.

DE

SIMONIA

CAPUT PRIMUM

De definitione Simonie.

Quest. 1. Quid est simonia?

Resp. Juxta Angelicum Doctorem (2. 2. q. 90. ar. 1.) : *Simonia est studiosa voluntas emendi, vel vendendi aliquid spirituale, vel spirituali annexum.* Dicitur: *Studiosa*, inquit Sanctus Antoninus (p. 1. tit. 1. c. 5. §. 4.), id est, deliberata; nam sola deliberatione rationis potest committi istud peccatum: sed non punitur in iudicio Ecclesiæ, nisi procedat ad extra. Dicitur: *Emendi, vel vendendi*, quia nomine emptionis & venditionis intelligitur omnis contractus non gratuitus, ut explicat idem S. Thomas (2. 2. q. 100. ar. 5. ad 5.). Dicitur denique: *Aliquid spirituale, vel spirituali annexum*, ut ostendatur, simoniam non solum committi, dum venditur aliquid spirituale simpliciter, ut dona Spiritus-sancti, gratia, virtutes infusæ, Sacramenta, & functiones spirituales, veluti Missam celebrandi, prædicandi Verbum Dei: verum etiam simoniam quoque fieri, dum venditur, aut emitur aliquid annexum rei spirituali, veluti redditus, aut fructus Beneficiorum, aut jus ea percipiendi, quæ plerumque sunt simoniæ objecta; manifestum est enim, eos qui hoc simoniæ peccatum committunt, non multum curare de gratia, de virtutibus infusis, aut donis Spiritus-sancti, nec ea prorsus emere velle; verum pecuniam tradunt, ut facultatem aliquam spirituales acquirant, quæ ipsis utilitatem temporalem afferat: veluti jus gaudendi bonis Ecclesiæ, facultatem prædicandi verbum Dei, aut alias functiones obre-

obundi, quibus honor & lucrum comparari possit. Et in hoc exemplum Simonis Magi sequuntur, a quo simoniae nomen desumptum est. *Simon magus*, inquit Urbanus Papa II. (*Can. Salvatur*, 2. q. 3.) non Spiritum sanctum, quo ipse erat indignus, sed Donum Dei emere voluit, ut ex venditione signorum, quae per eundem fierent, multiplicatam pecuniam lucraretur: nec Apostolus emptionem Spiritus-sancti, quam bene fieri non posse noverant, sed ambitionem questus talis, & avaritiam, quae est idolorum servitus, in eodem Simone exhorruit, & eum maledictionis jaculo percussit.

Unde conicere licet, Simonem a sancto Petro simoniae damnatum fuisse, non quod vellet Spiritum sanctum emere, sed quod pecunia sua comparare vellet spirituales facultates miracula faciendi, ut postmodum, ea mediante facultate, longe plura lucraretur, quam dedisset.

Quest. 2. Requiritur-ne ad simoniam, ut detur temporale pro spirituali tamquam pretium, ut sit in contractu emptionis & venditionis; an sufficit, ut detur tamquam motivum, quo inducatur collator Beneficii ad illud tali personae conferendum?

Resp. Constat ex autoritate summorum Pontificum, Conciliorum, & sanctorum Patrum, committi simoniam, quoties datur temporale pro spirituali, sive detur tamquam motivum, sive tamquam pretium: quia essentia simoniae in hoc posita est, quod quis vult per temporale acquirere spirituale. Quod quidem probatur primo autoritate Calixti Papae relata in Canone (*Can. Sanctorum*, 1. q. 1.): *Sanctorum Patrum*, inquit, *exempla sequentes*, & officii nostri debita innovantes, ordinari quemquam per pecuniam in Ecclesia Dei, vel promoveri, auctoritate Sedis Apostolicae modis omnibus prohibemus. Unde concludi facile potest, nullo modo dari posse pecuniam pro re spirituali, sive per modum motivi, sive per modum pretii.

Secundo, ex Decreto Concilii Toletani Canonis inserto, in quo sic habetur (*Can. Reperitur*, 1. q. 1.): *Si quis pro percipienda Sacerdotis dignitate quolibet premium detulit fuerit obtulisse*, ex eodem tempore anathematis se noverit opprobrio condemnatum. Sufficit igitur, juxta hoc Concilium, quod aliquis pecuniam solummodo obtulerit Episcopo ad recipiendos Ordines, ut damnationem incurrat.

Tertio, probatur ex S. Bonaventura, qui ad quaestionem propositam, utrum simoniacus censendus sit Haereticus, ita respondet (*in 4. sent. dist. 25. q. 4. art. 1.*): Dicendum, quod ille, qui emit, ac vendit spiritualia, aut credit ea pro pretio posse aestimari, & valori rei terrena equari, & pro pecunia possideri: & haec est Haeresis manifesta. Aut ille, qui vendit & emit, non credit quod gratia Dei per pecuniam comparatur,

sed

sed tamen ardens avaritia nititur aliquid assequi, vel impetrare per pecuniam, quod ad humanam spectat dispensationem: & sic non est peccatum fidei, sed morum; quia talis peroptime novit, & male facit: & sic simoniacus est avarus, & in pessima specie avaritiae, nec est proprie haereticus. Unde concludendum est, non omnino necessarium esse, ut aliquis simoniacus habeatur, quod det pecuniam tamquam pretium rei spiritualis: sed sufficere, quod aliquis ex ardenti avaritia velit uti pecuniis tamquam medio ad comparandas res spirituales.

Idcirco Concilium Tolosanum (*Can. 1650. c. 1. de Episcopis*, qui pecuniam ab ordinandis exigunt: Et de ordinatis per simoniam.), contra simoniacam labem, in Gallia & Hispania tunc grassantem, a Victore Papa II. convocatum: „Si quis Episcoporum, inquit, accepta quoque cumque modo pecunia, ordinaverit Episcopum, Abbatem, Presbyterum, Diaconum, aut quemcumque alium, qui numeratur inter Clericos, ipse gradus sui subiacet periculo: & qui sic ordinatur, nullum habeat fructum ex huiusmodi mercimonio, sed sit alienus ejus Dignitatis, & Ordinis, quem per pecunias acquisivit. In quo Concilio notandae sunt voces: *Quoquo modo*; hoc est, si pecuniam receperit per modum pretii, aut per modum motivi, semper reus est.

Verum Decretum Innocentii XI. (*2. Martii 1679.*) imaginariam, & illusoriam plane distinctionem motivi & pretii, omnino exussilavit, & os obstruxit iis, qui falsis recentium Casuistarum rationibus homines in hac materia eo periculosius decipiebant, quo cupiditati faventes, apertam ad omnem simoniam sternebant viam. Hanc igitur doctrinam in duabus sequentibus propositionibus Sedes Apostolica damnavit.

45. *Propositio damnata: Dare temporale pro spirituali, non est simonia, quando temporale non datur tamquam pretium, sed dumtaxat tamquam motivum confendi, vel efficiendi spirituale; vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut e contra.*

46. *Propositio damnata: Et id quoque locum habet, etiam si temporale sit principale motivum dandi spirituale: imo etiam si sit finis ipsius rei spiritualis, sicut illud pluvius aestimetur, quam res spiritualis.*

Recentiores quidam Casuistae ex his propositionibus, quae illis verae videbantur, inferebant, vix in praxi ulram fieri posse simoniam; & in famosa Casuistarum Apologia (*fol. 6.*) plura hujus generis reperiebantur: sed Academia, seu Facultas Theologiae Universitatis Parisiensis (*16. Julii 1730.*), hanc idcirco censuram edidit: „Haec propositio, in qua Auctor Apologiae asserit, hominem qui actu, vel habitu ita esset dispositus, ut noller unquam rem spiritualem aequare tem-

porale

porali nec credere, rem temporalem esse posse pretium rei spiritualis, non commissurum simoniam contra jus divinum, dando, ut loquitur Author, *rem spiritua- lem pro cognitione rei temporalis*. Falsa est, temeraria, scandalosa, & aperit viam ad omne simoniæ genus contra jus divinum.

Quest. 3. Quid respondendum objectioni sumptæ ex S. Thoma sequentibus verbis: *Sacramenta emi, aut vendi non possunt sine simonia, quia pretium emptionis ponitur quasi mensura adæquans ad illud, quod emitur*? Nam consequens esse videtur, necesse esse, juxta Doctorem Angelicum, quod temporale detur tamquam pretium adæquans spirituale, ut committatur simonia.

Resp. Ex eodem Doctore in eodem loco facilis est ad hanc objectionem responsio; tres enim ibi affert rationes, propter quas non licet Sacramenta vendere: „Sacramenta, inquit (in 4. sent. dist. 27. q. 2. art. 2. q. 1. in corp.), emi, aut vendi non possunt propter tria. Primo, quia dispensator Sacramenti non est dominus, sed minister, emptio autem debet fieri a domino rei. Secundo, quia pretium emptionis ponitur, quasi mensura adæquata ad illud, quod emitur. Tercio, quia gratia ex hoc nomine accipitur, quod gratis datur; unde contra rationem gratiæ facit, qui Sacramenta gratiæ quasi venalia tractat. Quare, juxta Doctorem Angelicum, sufficit, ut fiat simonia in administratione Sacramentorum, quod gratis non administrantur; quia scilicet gratis dandum est, quod gratis acceptum fuit.

Quest. 4. Licet-ne aliquid dare ad removenda obstacula, seu tollendas oppositiones, quæ impediunt, ne quis Beneficium consequatur?

Resp. Id licitum non videtur, juxta sensum Lucii Pape, qui consultus a Præsule, qui a majori electorum parte in Episcopum electus erat, cujusque amicus pecuniam eidam se opponenti dederat, ut ab oppositione cessaret, ita respondit (Cap. *Matthæus de Simonia*): „Quia igitur consilium requisiti, quid tibi sit faciendum; respondemus, quod multum tibi consulis, si administrationem celeriter, ac sponte dimittas, verbi memor extitens: *Nihil prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ vero sue detrimentum patiatur*.

Quest. 5. Nonne dici posset, hoc summi Pontificis responsum, consilium, non autem præceptum continere, proindeque nullam in casu proposito fuisse simoniam, quia certum est, eum qui Beneficium per simoniam acquisivit, teneri illud statim dimittere?

Resp. Dicendum cum Glossa in dicto capite (Glossa in cap. *Matthæus, de simonia, verbo: Consult.*): „Hoc ideo dicit (scilicet Papa) quia peccatum occultum est, unde illum expresse non poterat prohibere nisi consulendo; necessitatem tamen importat, si vult salvari; quia nisi renunciaret, salvari non potest, ut dixi.

„Ex-

Extra de simonia, cap. *Ex tua*: Et hoc idem dicit ligera in fine.

Quest. 6. Licet-ne dare aliquid temporale ad tollendas molestias, seu vexationes intentas contra possidentem Beneficium?

Resp. Juxta Angelicum Doctorem (2. 2. q. 100. art. 2. ad 3.): „Antequam alicui acquiratur jus in Episcopatu, vel quacumque Dignitate, vel Præbenda, per electionem, vel provisionem, seu collationem, simoniacum esset, adversantium obstacula pecunia redimere: sic enim per pecuniam pararet sibi viam ad rem spiritualementem. Sed postquam jus alicui jam acquisitum est, licet per pecuniam injusta impedimenta removere.

Et S. Antoninus sic loquitur (p. 2. tit. 1. c. 4. §. 2. in fine.): „Quinto, ratione redimendæ vexationis, & antequam jus acquiratur alicui in Beneficio, vel Dignitate, non licet dare ad redimendam vexationem suam; alias simonia esset. Sed postquam fuerit adeptus, & jus sibi acquisitum, vexationem sibi injuste factam super Ecclesia, vel Beneficio, vel Dignitate, licet pecunia redimere; sed non justam vexationem, ut si juste accusaretur, & hujusmodi.

Sed ne quis in hujusmodi casibus sibi aduletur, & in aliquam simoniæ speciem incidat, S. Carolus ita statuit in Concilio Mediolanensi (1. tit. *quæ pertinent ad collationem Beneficiorum*): „Ne redimendæ vexationis specie, in causis Beneficiorum simoniacæ passionis intercedant; nemini licere volumus ad redimendam vexationem, ne in casibus quidem jure permixtis, pecuniam dare, quicquamve pacisci, aut transigere, nisi Episcopi consensu accesserit: cujus partes erunt, & perspicere diligenter, an subsit aliqua fraus; & ubi rem fraude carere, & jure permixtam esse cognoverit, non denegare ei, qui petierit facultatem se a vexatione liberandi.

Idem fere constitutum reperitur in Concilio Beneventano (an. 1656. tit. 31. n. 2.), his verbis: „Ne redimendæ vexationis specie, in causis beneficiorum simoniacæ passionis intercedant, nemini licere volumus, ad redimendam vexationem, ne in casibus quidem jure permixtis, pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere, nisi Episcopi consensus accesserit: cujus partes erunt, & perspicere diligenter, an subsit aliqua fraus; & ubi rem fraude carere, & jure permixtam esse cognoverit, non denegare ei, qui petierit facultatem se a vexatione liberandi. Qui contra quam decretum a Nobis est, fecerit, Episcopi arbitrato plectatur, & quod actum fuerit, irritum sit, ac nullum. Idem habetur in Concilio Neapolitano ann. 1576. cap. 34. Et in Synodo Aëlina ann. 1683. tit. 36. Et in Syn. Auximana ann. 1593.

Præterea in Synodo Ravennatensi (an. 1607. de Benefic.)

mes. num. 4.) decernitur, quod, nulli liceat in casibus a jure permixtis, sese a vexatione redimere absque Episcopi licentia, qui re diligenter inspecta & cognita, quod juri, & aequitati consentaneum videbitur, decernet & admittet; quod etiam confirmatur in alia recentiori Synodo Ravennatenfi Cardinalis Aloysii Capponi (an. 1604).

Demum Cardinalis Julius Feltrius de Ruvere, in Concilio Provinciali Ravennatenfi (anno 1669. de Benef. cap. 6.) decernit, ut, nulli liceat, in casibus a jure permixtis, sese a vexatione redimere absque Ordinarii licentia, qui re diligenter inspecta & cognita, quod juri, & aequitati consentaneum videbitur, pro sua conscientia decernet, & admittet.

Et ita maxime convenit, ut in praxi non redimantur vexationes, antequam consulatur Episcopus, si id fieri possit; aut certe viris piis, doctis, & prudentibus rota rei series exponi debet, ut videre possint, num, sub redimendae vexationis specie, aliquae simoniacae actiones non lateant; vel an periculum non sit, quod illicitis aliorum extorsionibus facilius annuendo, ipse eorum injustitiae aliquo modo complex fiet, aut saltem scandalum causa sit. Quae omnia haud dubie securius aliis expendenda committuntur; quia saepius auiditas, qua cupimus a vexationibus liberari, & beneficium pacifice possidere, facile excacare potest, & proprium judicium corrumpere.

Quest. 7. Licet-ne dare pecuniam Sacerdoti, ut administret Sacramentum, cum adest extrema necessitas illud recipiendi, & non vult illud gratis administrare?

Resp. Id fieri nullatenus debet, juxta Doctoris Angelici doctrinam; & satius est, sine Baptismo, aut sine Confectione mori, quam simoniace illius sacerdotis participem fieri, qui sine pecunia Sacramentum non vult administrare, volens hoc modo sacrum ministerium vendere. Cum sibi objecisset sanctus Thomas (2. 2. q. 100. art. 3. ad 1.): Videtur, quod non semper sit illicitum, pro Sacramentis pecuniam dare; Baptismus enim est janua Sacramentorum: sed licet, ut videtur, in aliquo casu dare pecuniam pro Baptismo, puta, quando Sacerdos puerum morientem sine pretio baptizare non vellet: ergo non semper est illicitum emere vel vendere Sacramenta.

Huic objectioni Angelicus Doctor respondet his verbis: Ad primum ergo dicendum, quod in casu necessitatis quilibet potest baptizare: & quia nullo modo est peccandum, pro eodem est habendum, si Sacerdos absque pretio baptizare non velit, ac si non esset qui baptizaret; unde ille qui perit curam pueri, in tali casu licite potest eum baptizare, vel a quocumque alio facere baptizari. Posset tamen licite a

quam

quam a Sacerdote emere, quae est purum elementum corporale. Si autem esset adultus, qui baptismum desideraret, & immineret mortis periculum, nec Sacerdos eum vellet sine pretio baptizare; deberet, si posset, per alium baptizari: quod si non posset ad alium habere recursum, nullo modo deberet pretium pro baptismo dare, sed potius absque baptismo decedere: suppleretur enim ei ex baptismo minis, quod ex Sacramento deesset.

Quest. 8. Liceret-ne dare rem aliquam spirituales, veluti jus nominandi ad Beneficia, munus Vicarii, aut Officialis, & similia, ad redimendam vexationem, quae excitatur contra Beneficium canonice electum?

Resp. Certum videtur, juxta sanctum Thomam loco mox citato, Simoniam reperiri in casu proposito; quia scilicet haec vexatio est res temporalis, pro qua redimenda, aut amovenda, pecunia dari potest ex sententia sancti Thomae, non autem res aliqua spiritualis. Proinde nunquam licet jus aliquod spirituale dare ad removendam quamcumque vexationem, quia vexatio est temporalis res, & ita in hoc casu datur spirituale pro temporali, in quo vera Simonia consistit.

Quest. 9. Committitur-ne Simonia, cum promittitur aliquid temporale pro spirituali sine intentione solvendi; V. gr. Petrus promittit Paulo centum aureos, si velit in sui favorem Beneficium renunciare, sine ulla tamen intentione solvendi: quia probe scit, non licere temporale pro spirituali dare?

Resp. Certum videtur, id sine Simonia fieri non posse; quia Simoniae ratio in eo potissimum sita est, quod quis ad Beneficium per rem temporalem perveniat; qui autem promittit sine intentione solvendi, non minus consequitur Beneficium per pecuniam, quam is qui promissam pecuniam solvit, cum in utroque casu pecunia sit causa concessionis Beneficii. Et hoc solum inter primum & secundum discrimen est, quod qui promittit pecuniam sine intentione solvendi, Simoniae vitio deceptionis crimen adjungit.

Idcirco Concilia non modo prohibent ne detur, sed etiam ne promittatur pecunia. In Concilio Melfitano in Apulia sub Urbano II. congregato (ann. 1090.), sic statuitur: Sanctorum Patrum sententiis consona sentientes, Dei & Apostolorum ejus parte precipimus, ne quis ulterius dato, vel promisso, vel pretio, vel servitio ea intentione impenso, vel precibus Episcopalem nitatur assequi dignitatem, nec ullus eam praetaxato tenore indulgeat: idem etiam de omni Ecclesiastica dignitate, vel officio, Apostolica potestatis auctoritate, praefinimus.

In Concilio etiam Toletano 8. relato in Canone (Can. Reperiunt, 2. q. 1.), sic dabitur: Si quis pro percipien-

da Sacerdotii dignitate quodlibet premium detectus fuerit obrulisse, ex eodem tempore anathematis se noverit opprobrio condemnatum.

Idem habetur in cap. Super hoc, De Renunciatione: & in cap. Cum essent, De Simonia.

Verum sanctus Carolus (Conc. Mediolan. 1. tit. Quæ pertinent ad collationem Beneficiorum.) videtur omnes præoccupasse, prævidisse, & præcidisse humanæ subtilitatis & cupiditatis artes & technas, quibus nititur per rem aliquam temporalem Beneficia consequi sine nota Simoniæ, dum statuit, ut Episcopi Forma dignum non darent pro quocumque Beneficio, cuius nominato, præsentato, aut electo, nisi exacto prius sequenti juramento.

Ego N. presentatus, vel electus &c. ad Beneficium N. iuvo per Sacro-sancta Dei Evangelia, quæ meis manibus tango, neque me Beneficii obtinendi causa, aut ut ad id præsentarer, vel nominarer &c. neque quemquam alium meo nomine, aut consentiente vel sciente me, quidquam collatori, Patrono seu alii cuiquam ea de causa promississe, aut dedisse, aut compensasse, aut prius datum confirmasse, vel apud quemquam deposuisse: Neque mutuo dedisse, vel locasse, vel prius mutuo datum, commodatum, locatum, aut quocumque modo debitum remississe aut relaxasse. Nec de domibus, terris, prædiis, redditibus eius Ecclesiæ, fructibusve, decimis, aut oblationibus ejusdem præteritis, presentibus, aut futuris, donationem, remissionem, locationemve fecisse, promississe, aut invisse: aut alium, mandante vel consentiente me, promississe, fecisse, aut invisse: ita me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

Quest. 10. Licet-ne emere rem temporalem spirituali annexam, dando pretium, non pro re spirituali, sed pro sola re temporali illi annexa?

Resp. Ex sancto Thoma (2. 2. q. 100. ar. 2. in corp.) Dicendum, quod aliquid potest esse annexum spiritualibus dupliciter: uno modo sicut ex spiritualibus dependens, sicut habere Beneficia Ecclesiastica, dicitur spiritualibus annexum: quia non competit, nisi habentibus Officium Clericale, unde huiusmodi nullo modo possunt esse sine spiritualibus: & propter hoc ea nullo modo vendere licet, quia eis venditis, intelliguntur etiam spiritualia venditioni subiacere. Quædam autem sunt annexa spiritualibus, in quantum ad spiritualia ordinantur, sicut jus Patronatus, quod ordinatur ad præsentandum Clericos ad Ecclesiastica Beneficia: & vasa sacra, quæ ordinantur ad Sacramentorum usum. Unde huiusmodi non præsupponunt spiritualia, sed magis ex ordine temporis præcedunt: & ideo aliquo modo vendi possunt, non autem in quantum sunt spiritualibus annexa.

Unde colligere licet, quod quamvis possint vendi Carices ratione materiæ & metalli, non licet tamen accipere

pere aut dare aliquid pro Beneficio sub specie aut prætextu, quod accipiat tantum intuitu rei temporalis, id est redditum Beneficio annexorum.

Idcirco Paschalis Papa I. (Can. si quis objecerit; 1. q. 3.) Si quis objecerit, inquit, non consecrationes emi, sed res quæ ex consecratione proveniunt, penitus despicere probatur: quisquis enim horum alterum vendit, sine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum desinit.

In Concilio etiam Remensi (2. tit. 21. c. 6.) sic habetur: „ Illi habentur Simoniaci, qui Beneficia resque spirituales pecuniis comparant & conferunt, vel certe rebus, quæ pecunia æstimari queant; nam eorum im- pudenter prætextum detestamur, qui de solo pro- ventu, regie temporaria se pacisci dicunt, cum ea spirituali tam arcto sit annexa vinculo, ut non magis una ab altera divelli queat, quam in homine vivo manente corpus a sua anima.

Quest. 11. Licet-ne vendere jus Patronatus?

Resp. Ex Decreto Alexandri Papæ tertii vendi non potest (Cap. de jure, Extr. De jure Patron.) : „ De jure vero Patronatus, inquit, mandamus, quatenus si quis illud comparavit, cum inconveniens sit vendi jus Patronatus, quod est spirituali annexum, contractum illum irritum esse decernas.

Quest. 12. Quomodo igitur intelligendum est, quod superius diximus, ex sancto Thoma, de rebus temporalibus annexis spiritualibus, & quæ ad ea ordinantur, inter quas ponit Angelicus Doctor jus Patronatus, dicens, quod vendi possunt?

Resp. Intelligit Divus Thomas (2. 2. q. 100. ar. 4. ad 5. Et in 4. sent. dist. 25. q. 3. n. 2. questione 3. ad 3. Inbr. Juris Canonici, l. 1. r. 28. §. Sed si quis.) , jus Patronatus vendi posse indirecte, hoc est, posse transferri ab uno ad alium, cum venduntur bona, quibus annexum est: Jus Patronatus, inquit, per se vendi non potest, sed transit cum villa quæ venditur vel conceditur. Unde etiam in Institutionibus Juris Canonici sic habetur: Sed si quis dato pretio, huiusmodi sibi jus comparare ausus fuerit, talis contractus irritus erit & inanis; nisi tale jus cum universitate rerum transferretur.

Quest. 13. Licet-ne vendere Calicem consecratum?

Resp. „ Dicendum, inquit Angelicus Doctor (in 3. sent. dist. 25. q. 3. ar. 2. q. 2. ad 1.) , quod vasa sacra nullo modo ratione consecrationis vendenda sunt, ut scilicet pro consecratione eorum aliquid plus exigatur; tamen in necessitate Ecclesiæ possunt vendi ex parte ejus, quod in eis est non spirituale, scilicet materia auri & argenti: & tunc si venduntur Ecclesiasticæ personæ, possunt integra vendi; si autem venduntur aliis non ad usum Ecclesiæ debent prius frangi, præ-

„ missa

missa oratione, ne sancta ab aliis tractentur, quam a ministris Ecclesiae.

Et in Canone statuitur. (*Can. Hoc ejus, 12. q. 2.*), quod *Si Ecclesia habet superflua vasa, nec aliunde solvere valet, vel integra aliis locis venerabilibus oblata dentur, vel constata cuilibet alii vendantur.*

Quest. 14. Licet-ne carius vendere bona, veluti feudum, eo quod annexum habeat jus Patronatus, aut Ca-
litem, eo quod sit consecratus?

Resp. Id nullo modo licet, quia daretur pretium tem-
porale pro re spirituali annexa, quod est manifesta Si-
monia, ut docet S. Thomas, ubi supra.

Quest. 15. Quanam de causa videmus, quod prioribus
Ecclesiae saeculis Concilia & sancti Patres ut plurimum
contra Simoniam, quae in Ordinationibus fit, acriter
invehuntur: posteriori vero tempore contra simoniacas
beneficiorum collationes vehementius frequentiusque in-
surgunt?

Resp. Si quis ex hac varia loquendi methodo argue-
ret, quod olim minus ac hodie simoniata beneficiorum
collatio Ecclesiae displicuerit, aut quod hodie minus
quam olim horreat Ecclesia simoniacam Ordinationem,
multum profecto falleretur; idem enim est veterum &
recentiorum Canonum scopus, ut egregie disserit eru-
ditus nostrorum temporum sacrorum Canonum inter-
pres; nimirum ut omnis in electione Ministrorum Ec-
clesiae caveatur simonia, atque servetur illud Christi
praeceptum: *Gratis accepistis, gratis date*: quod vtro
prioribus saeculis amplius contra ordinationes simonia-
cas, quam posterioribus, decertatum fuerit, ex diversis
quae circa electionem Ministrorum atque Officiorum Ec-
clesiasticorum distributionem intervenit disciplina, fa-
ctum est.

Primis enim saeculis in more positum erat, ut Clerici
per ipsam Ordinationem jus ad proventus Ecclesiasticos
acciperent, imo per ipsam ordinationem ad Ecclesiae
dignitates pervenirent; ita ut ipsa sacra Ordinatio, col-
lationis tituli Ecclesiastici loco essent. At posterioribus
saeculis titulus Ecclesiasticus, cui jus percipiendi emolu-
menta annexum est, ab ipsa Ordinatione paulatim se-
junctus fuit, & separatim ab illa conferri coepit. Hinc
ulterius contigit ut Simoniae rarior circa sacras Ordina-
tiones, frequentior vero circa titularum Ecclesiasticorum,
seu beneficiorum collationes esse coeperit, ac per conse-
quens ad illam extirpandam Simoniam circa Ordina-
tiones rarioribus, ad Simoniam vero in beneficiis evellen-
dam frequentioribus decretis opus fuerit.

Nec id mirum: cum enim Simoniaci non spiritualia
propter spiritualia, ambiant, sed ob temporalia lucra
honores, atque dignitates, spiritualis adipisci unice con-
tendant; nihil aut parum de sacra Ordinatione solliciti
fuere, quando per illam parum temporalis lucri accede-
re

re intellexerunt: sed quomodo titulum Ecclesiasticum,
seu beneficium, per quem ad emolumenta atque hono-
res temporales pervenire possent, adipiscerentur, unice
incumbere maluerunt (*Van-Espen, De simonia p. 1. c.*
1. §. 2.).

Ut igitur verbo dicam, tota ac unica ratio, quare per
decem circiter saecula Simonia fere circa solas sacras Or-
dinationes versaretur, ac ob id ad eam extirpandam eo
tempore Decreta edi atque frequenter renovari deberent:
postremis vero saeculis rarior in Ordinatione, frequen-
tior in collationibus beneficiorum fuerit Simonia: hæc
est, quod prioribus saeculis lucra saeculi, quæ Simonia-
ci potissimum intuentur, sacram Ordinationem seque-
rentur: ultimis vero saeculis, non sacram Ordinationem,
sed tituli Ecclesiastici, seu beneficii adeptionem illa con-
sequantur.

CAPUT II.

De divisione Simonie.

Quest. 1. Quomodo dividitur Simonia?

Resp. Dividitur primo in Simoniam de jure divi-
no, & Simoniam de jure tantum positivo: utraque sub-
dividitur in mentalem, conventionalem, & realem.

Quest. 2. Quenam est Simonia juri divino contra-
ria?

Resp. Illa est, quæ committitur dando rem temporalem
pro re ex natura sua spirituali, cujusmodi sunt Sacramen-
ta: aut pro re spirituali annexa, cujusmodi sunt Beneficia,
vasa sacra, & Ecclesiae ornamenta, cum carius venduntur,
eo quod destinata sint ad usum sacrum.

Quest. 3. Quenam est simonia contra jus positivum,
aut Ecclesiasticum?

Resp. Ea est, quæ legibus tantum Ecclesiasticis prohi-
betur, & in qua licet non detur temporale pro spirituali,
aliquid tamen simile committitur; unde ex motivo
religionis hæc actio ab Ecclesia prohibita fuit tamquam
simoniaca, & quoties fit, simonia perpetratur Ecclesia-
stico juri contraria. Exempli gratia, Beneficium pro alio
authoritate propria permutare, licet tunc spirituale pro
spirituali detur, simonia tamen est Ecclesiastico juri con-
traria, juxta cap. *Questum*, & cap. *Cum olim*, De re-
rum permutatione; quia scilicet id ab Ecclesia prohibi-
tum fuit.

Quest. 4. Quot sunt species simoniæ Ecclesiastico juri
contrariæ?

Resp. Multæ sunt, & præcipue dicuntur: Primo mu-
nera, seu officia temporalia instituta tantum pro admi-
nistratione rerum Ecclesiasticarum, vendere: ut sunt Of-
ficia Sacristæ, Officialis, Procuratoris, Advocati, & si-
milis, cum id multis Canonibus prohibitum fuerit, &
Tom. II.

præsertim, Can. Salvatore, 1. q. 3. & cap. Consuere, in quo sic habetur (Can. Consuere, de Simonia.): „Quicumque vel Dominatum, vel aliam Ecclesiasticarum rerum administrationem, per pecuniam obtinere voluerint, tam ementes, quam vendentes, cum Simone percelluntur; & ab illa Ecclesia, in cuius contumeliam dantur, pecuniam vel accipere voluerunt, iuste excluduntur. Lucius etiam Papa III. sic scribit cuidam Episcopo (Cap. Ad nostram de Simon.): „Discretionem vestram mandamus, quatenus pro ministerio Ecclesiastico exercendo, sive pro Vicariis assignandis, seu pro Chrismate, nullatenus pecuniam exigatis.“

Præterea Alexander Papa tertius in Concilio generali Lateranensi ita statuit (Cap. Præterea, ne Prelati vires suas, &c.): „Quoniam in quibusdam partibus sub pretio statuuntur, qui pro certa pecunie quantitate, Episcopalem Jurisdictionem exercent; præsentis Decreto statuimus, ut qui de cætero hoc præsumperit, Officio suo privetur; Episcopus conferendi hoc Officium potestatem amittat.“

Secundo, prohibetur jure Ecclesiastico ne quis permittet Beneficium cum altero sine Superioris autoritate, ut videtur in cap. Quæsitum, & in cap. Cum olim, de rerum permutatione.

Tertio, non licet resignando Beneficium, indicare collatori successorem: ita ut quis resignet cum hac principali intentione, ut Beneficium resignatum ad eum perveniat, quem collatori indicavit. Quod prohibetur in Bulla Pii V. quæ incipit: *Quanta Ecclesie Dei*.

Quæst. 5. Simonia, quæ committitur in collatione Beneficiorum, quæ conferuntur propter rem temporalem, est-ne contra jus divinum, aut solum contra jus Ecclesiasticum?

Resp. Patet ex supradictis, hanc simoniam esse contra jus divinum, cum probatum fuerit autoritate summorum Pontificum & Conciliorum, illum, qui vendit rem spirituali annexam, vendere spirituale: ac proinde committere Simoniæ contra jus divinum, quæ in hoc consistit, quod detur res temporalis pro spirituali. Et ut habetur in Canone (Can. si quis objecerint, 1. q. 3.): *Quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit.*

Quod certe manifestum videbitur iis, qui paulo attentius perpendere volent Alexandri Papæ II. verba (Can. Ex multis, 1. q. 3.): „Chalcedonense, inquit, Concilium, unum ex principalibus, simili poena condemnat eos, qui Ecclesie Beneficium interventu pecunie acquirunt, & eos qui sacram manus impositionem, per quam Spiritus sanctus confertur, mercen dignoscuntur: utroque enim autoritate inexcusabilem, illos a Beneficio, istos a sacro Ordine jubet expelli. Unde humani generis redemptor omnes vendentes

tes & ementes de templo ejiciens, cathedras vendentium columbas evertit, nummulariorum effudit æs, præcepti sui autoritate denunciavit, & dicens: *Nolite facere domum Patris mei, domum negotiationis.* Et paulo post dicitur: Sicut per columbarum conditores illi denotantur, qui sacram manus impositionem vendere conantur; sic per nummularios Ecclesiastici Beneficii venditores designantur, qui domum Dei, teste Evangelio, speluncam latronum efficiunt. Quod si aliquis divinarum præceptorum & animarum salutis immemor, præfatum Beneficium Ecclesie, iniqua cupiditate ductus, vendere vel emere temerario casu præsumperit, gradus sui periculo eum subiacere discernimus: nec ministrare possit Ecclesie, quam pecunia venalem fieri concupivit, & insuper terribili anatomæ mucrone perfoctus, nisi resipuerit, ab Ecclesia Dei, quam læsit, modis omnibus abscondatur.“

Id etiam confirmari potest autoritate Urbani Papæ II. qui consultus, utrum simoniæ esset vendere rem Ecclesiasticam, id est Beneficium, ut ait Glossa, sic respondet (Can. Salvatore, 1. q. 3.): „Hoc simoniæ

esse patenter colligitur ex hoc, quod Beatus Apostolus Petrus ait Simoni: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia existimasti donum Dei pecunia possideri.* Donum quippe Dei est Spiritus sanctus, & donum Dei est res ipsi Ecclesie oblata. Et, si bene animadvertis, Simon Magus, qui ad fidem sic accessit, non Spiritum sanctum, quo ipse erat indignus, sed donum Dei emere voluit: ut ex venditione signum, quæ per eundem fierent, multiplicatam pecuniam lucraretur. Quisquis igitur res Ecclesiasticas & Dei dona, quæ a Deo fidelibus, & a fidelibus Deo donantur, quæque ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent, propter sua lucra vendit, aut emit, cum eodem Simone donum Dei possideri pecunia existimat.“

Unde colligere licet, juxta hunc summum Pontificem, simoniæ committi juri divino contrariam, cum datur pecunia pro consequendo Beneficio; quia donum Dei emitur, idemque fit, quod a Simone Mago olim perpetratum fuit: qui certe simoniæ juri divino contrarius fuit, cum tunc nullum adhuc esset jus Ecclesiasticum, quo sub poena simoniæ aliquid prohiberetur.

Præterea id docere videtur Doctor Angelicus, dum sic loquitur (1. 2. q. 100. art. 1. in corp.): *Habere Beneficia Ecclesiastica, dicitur spiritualibus annexum, quia non competit, nisi habenti Officium Clericale. Unde hujusmodi nullo modo possunt esse sine spiritualibus, & propter hoc ea nullo modo vendere licet.* Ratio autem, cur simonia perpetretur, juxta hunc sanctum Doctorem, in venditione Beneficiorum Ecclesiasticorum, est,

est, quia venditur spirituale, in quo certe consistit simonia juri divino contraria.

Demum id probari potest autoritate Sancti Antonini, in quo sic habetur: *Præbenda, quamvis quid temporale sit, tamen quia annexa spirituali, scilicet Canonie, vendi non potest; alias ipsa vendita venditum intelligitur illud jus spirituale.* Igitur quoties, juxta S. Antoninum, datur pecunia pro Beneficio, emitur res natura sua spiritualis, & simonia fit contra jus divinum, quia simonia de jure divino in hoc consistit, quod res temporalis detur pro re ex natura sua spirituali.

Quest. 6. Quænam est simonia mentalis?

Resp. Ea est, quæ solo interno voluntatis actu peragitur, sine ullo pacto, vel expresso, vel tacito. Hæc rursus subdividi potest in simoniam mere mentalem, quæ fit, dum adest solum desiderium emendi rem spirituales, veluti Beneficium, pro re aliqua temporali, licet executioni non mandetur, quia tunc reperitur nemo, qui Beneficium velit vendere, ut patet ex cap. *Mandato, de simonia.* Altera vero est simonia non omnino, seu non mere mentalis, quamvis nullum interceperit pactum expressum, vel tacitum, quia aliquem sortitur effectum. Petrus, exempli gratia, habet jus nominandi ad Beneficium Ecclesiasticum, & duo illi proponuntur, Paulus inops, & alias aptior, seu dignior, & Joannes dives, & minus dignus; Petrus, qui non vult nominare ad hoc Beneficium absque aliquo temporali commodo, nominat Joannem, quem non nominaret, nisi accederet spes alicujus temporalis lucri; de quo tamen non convenit, ne pro simoniaco habeatur, aut certe ne nimium emordeat conscientia. In hoc casu Petrus committit simoniam, quæ non est pure mentalis, quia prava ejus voluntas aliquem effectum sortitur.

Quest. 7. Quænam est simonia conventionalis?

Resp. Simonia conventionalis ea est, quæ committitur, quoties additur mentali simoniæ pactum, sive tacitum, sive expressum, dandi, aut accipiendi rem temporalem pro spirituali: Et est duplex; altera pure conventionalis, cum scilicet, facto pacto, seu conventionem inita, dandi rem temporalem pro spirituali, nihil tamen revera datur, aut accipitur. Petrus, v. g. & Paulus statuerunt dare, aut recipere aliquid temporale pro Beneficio; postmodum penitentia ducti, aut proposito exequi non valentes, conventionem, pactumque retractant. Licet autem hæc simonia videatur externa, mentalis tantum censetur, quantum ad pœnas Canonicas ejusmodi simoniæ impositas.

Simonia vero non omnino, seu non pure conventionalis, ea est, quæ fit, cum ex una tantum parte perficitur pactum initum; veluti cum Petrus in casu Beneficii datur Paulo, quod ei promissit, sed Paulus facti penitens non vult acceptare, aut recusat dare spirituale, quod promiserat.

Quest.

Quest. 8. Quænam est simonia realis?

Resp. Ea est, quæ committitur, cum post conventionem tacitam, vel expressam, partes hinc inde perficiunt, quod statuerant in conventionem, dum scilicet alter dat spirituale, alter vero temporale.

Quest. 9. Quot modis simonia perpetratur?

Resp. Cum simonia in hoc consistat, quod spiritualia non conferantur gratis, tria sunt donorum, seu munerum genera, cum quibus committitur simonia, cum eorum intuitu datur, vel queritur aliquid spirituale; sunt autem munus a manu, munus a lingua, & munus ab obsequio. Cum virum justum Propheta describeret, inquit sanctus Gregorius Papa (*Can. Sunt nonnulli, l. 9. c. 1.*): *ait; Beatus, qui excutit manus suas ab omni munere: non dixit solum a munere, sed ab omni munere; quia aliud est munus ab obsequio, aliud a manu, aliud a lingua: munus ab obsequio est servitus indebite impensa; munus a manu, pecunia est; munus a lingua, favor.* Quæ tria complectuntur omnia munera, seu officia, quæ præstantur, aut exiguntur ad recipiendam, aut dandam rem aliquam spirituales. Idem etiam habetur in *Can. Ordinationes, l. 9. c. 1.* Et in *Can. Salvator, l. 9. c. 3.*

Sanctus vero Gregorius VII. tria hæc munera exponit his verbis (*l. 6. Registri, ep. 34.*): „ Qui nullo interveniente munere electi, vel promoti fuerint, videlicet „ a manu, ab obsequio, & a lingua: a manu, ut nullum pretium prorsus a se, vel ab alio tribuatur: ab „ obsequio, ut nihil inde servitii faciat, sicut quidam „ intentione Ecclesiasticæ Prælationis potentibus personis „ solent deferre: a lingua, ut neque per se, neque per „ submissas personas preces effundat.

Demum Sanctus Petrus Damiani, Cardinalis Episcopus Ostiensis, de tribus hæc munibus ita loquitur (*In Epistola ad Collaterales Episcopos Cardinales*): „ Plane Prophetica illa sententia sic exponitur, ut tria „ dicantur esse munerum genera, scilicet munus a manu, munus ab obsequio, munus a lingua. Siquidem „ munus a manu, pecunia; munus ab obsequio, obedientia subjectionis: munus a lingua, favor adulationis. Et cum ab unoquoque horum manus excutientas Propheta denuntiet, omnibus his manus impli- „ casse convincitur, qui nanciscendæ dignitatis ambitu, „ potestatum sublimium castra sectatur. Nam, dum in „ vehiculis acquirendis, diversorumque sumptuum apparatibus non modica summa profunditur, hic procul „ dubio datæ pecuniæ obnoxius invenitur: qui etiam „ nulli dubium, quin ei & obsequium præbeat, cui „ factus affecla, sub tanto laboris, & itineris face defudat. Postremo, dum domino suo blandiri, ejusque „ voluntati congruere per omnia nititur, sæpe ipsi quibusdam adulationis favoribus assentatur. Porro autem „ quisquis in dandis, accipiendisve dignitatibus Eccle-

siasticis una dumtaxat earum, quæ prædictæ sunt, peste corripitur, simoniacæ hæreseos teneri crimine judicatur. Quam ergo sui afferrent excusationem, qui licet verbis non contraxerint venalis pacta commercii, operatione tamen, non uno, sed omnibus his, probantur laqueis irreti? Verumtamen iactant se & eo gloriantur innoxios, quia nullam talenti summam, pro suscipiendis honoribus se pepigere daturus.

Sed dic mihi, o Clerice, quisquis es, si redempto quolibet aureo vase, vel prædio, distractor exigeret, ut retenti apud te vice pretii, huiusmodi sibi sedulitatis impendium exhiberes: numquid non postmodum constanter assereres, te quod acceptum est, iusto pretio comparasse? non videlicet quia pecuniam persolvisti, sed quia servitium præbisti. Diceres enim, & non hoc fortassis imprudenter astrueres; Carius enim, dum tanto me labore vexarem, dum toties facultatum mearum sumptus expenderem; quam si semel præstare quantitatis pecuniam numerarem. Nequaquam ergo sibi innocentiam spondeant, & a simoniacæ hæreseos maculis se mundos esse confidunt, qui licet metalla vibrantia non appendunt, pretium tamen pro suscipiendis honoribus, per subjectionis obsequium, quadam sibi talenta persolvunt.

Quest. 10. Potest-ne afferri aliqua ratio, qua demonstratur, his tribus muneribus contineri, quidquid temporale pro spirituali dari potest?

Resp. Rationem assignat Angelicus Doctor, dum sic loquitur (in 4. sent. dist. 25.); Aliquis ab alio bonum temporale expectat, quod vel ex anima oritur, qualis est amicitia, & favor, & tunc munus a lingua est; vel ex corpore, quales sunt opera, & tunc munus ab obsequio: vel ex bonis exterioribus, qualis est pecunia, & tunc munus a manu appellatur. Sub pecunia enim omnia exteriora bona, quæ possident homines, continentur, ut docet Sanctus Augustinus in Can. *Totum quidquid*, l. 9. 3.

Quest. 11. Simonia mentalis est-ne vere simonia, adeo ut dare aliquid spirituale cum intentione habendi aliquid temporale, absque ullo prævio pacto, sit simonia?

Resp. Certum est, simoniam mentalem esse veram simoniam, & proinde simoniacos esse illos, qui dant, aut recipiunt aliquid temporale, cum intentione habendi aut dandi aliquid spirituale, etiam absque pacto.

Id probari potest primo ex celebri cap. *Tua nos*, in quo sic habetur (Cap. *Tua nos*, de simonia): „ Si vero pure, ac sine pacto, vel conditione quolibet offerat, rogans humiliter, ut in Canonicum admittatur, & bona sua retinere sibi liceat pro Præbenda, & Clerici ejusdem Ecclesiæ pure consentiant; huiusmodi receptio fieri poterit absque scrupulo simoniacæ pravitatis. Licet autem taliter duxerimus respondendum,

quia

quia Nobis datum est de manifestis tantummodo iudicare; si tamen is, qui talem donationem facit, ea intentione, ut per temporalia bona, quæ offert, spiritualia valeat adipisci, & Clerici, qui eum in fratrem admittunt, non essent eum, nisi comoda temporalia perciperent, admissuri; sine dubio tam illi, quam isti apud districtum iudicem, qui scrutator est cordium, & cognitor secretorum, culpabiles iudicantur.

Probatur etiam ex Angelico Doctore, qui sic loquitur (in 4. sent. dist. 25. q. 3. art. 1. ad 7.): Qui dat ratione consanguinitatis præbendam, qui si intendit aliquid bonum in seipsum redundans, sic quod magnificetur per hoc, & nobilitetur domus sua, vel quod ipse in consanguineis sit fortior, simoniam committit; quia aliquid accipere sperat, pro quo spiritualia dat.

Quod aperte declarat, simoniam esse posse sine pacto; nemo enim sibi fingere potest, privatim aliquem pactum iniisse cum omnibus hominibus, quod si Beneficium det consanguineis, familiam suam magis æstimabunt. Non est igitur necesse pacisci, ut fiat simonia, seu ut reus aliquis fiat veræ simoniæ.

Quest. 12. Numquid datur aliæ simoniæ species, quæ confidentialis dicitur?

Resp. Bulla 83. Pii IV. quæ incipit, *Romanum Pontificem*; & Bulla 85. Pii V. quæ incipit, *Intolerabilis*, satis indicant, talem esse simoniæ speciem ab his duobus summis Pontificibus damnatam, qui fuisse statuit, ut ejusdem simoniæ rei priventur omnibus Beneficiis, & muneribus Ecclesiasticis, & incapaces sint aliqua deinceps possidendi, nisi dispensationem consequantur, & peccati sui poenitentiam agant.

Quest. 13. Quanam est confidentialia illa simonia?

Resp. S. Pius V. in Bulla mox citata eam describit his verbis (Bulla 85. Pii V. quæ incipit, *Intolerabilis*): Multi ipsa Beneficia jure retinere nequeunt, alii nec cogantur ad sacros Ordines, ad residentiam, ad intercedendum in habitu Clericali, ut ad bellum proficiscantur, ut inimicos occidant; alii ut alieno nomine lites agant, aut defendant; alii propter crimina incapaces; quidam ut, purgato delicto, vel absolute consecuta, illa repetant, eadem in alios depontunt, & in plerisque fructus ipsorum aut eis ministrantur, aut quibus ipsi statuunt, sæpe Laicis, & inhabilibus. Plerique vel senes, vel infirmi, ut Beneficia in domibus suis perpetuent, illa renunciant, vel renunciant in alios, qui vel profanam familiam cedentium de fructibus Ecclesiasticis alant, vel ea etiamnum infantibus, aut nascituris asservent, facto interdum circuitu retrocessionis cum reservatione fructuum.... Alii aut incapaces, aut aliis Beneficiis onusti, aut Ecclesiastico Ordini se mancipare recusantes, aut mere Laici, Beneficia Ecclesiastica aliis con-

serenda procurant, ut de illis postmodum ad libitum suum disponatur, fructus etiam percipientes ipsorum. Ad hæc plerique Ordinarii, & Collatores, ac etiam Patroni Laici, curant deponenda Beneficia, ut fructus, seu pensiones capiant eorundem, aliisve faciant ministrari. Alia item permulta ejusmodi admittuntur, quibus immaculata rerum divinarum puritas impie violatur, disciplina Ecclesiastica nervus dirumpitur, & imminens paratur exitium animarum.

Concilium autem Rothomagensis (an. 158. tit. de Episcoporum Officiis, §. 21.) de talibus pactis confidentialibus ita loquitur: „Non levius malum nostris temporibus aut exortum, aut longius propagatum, Ecclesiam affligit, ac perdit, per aliorum Beneficiorum clitellarios asinos, & custodes, qui confidentiarii vocantur: quorum nomine, ac ministerio, viri, Laici, ac mulieres hereditate possident sanctuarium Dei, ac profanant. Tam illos custodes, quam eos, quorum cupiditati deserviunt, denunciari quoque in Prono, & concionibus pro excommunicatis, & teneri ad restitutionem fructuum, atque eorundem hæredes, ex Bulla summi nostri Papæ Pii V. per omnes dies Dominicos jubemus.

CAPUT III.

De variis casibus, in quibus simonia committitur.

Quæst. I. Committit-ne simoniam, qui fundat Beneficium cum intentione illud permutandi cum alio?

Resp. Simonia procul dubio committitur in hoc casu; idque probatur primo ex cap. Tua nos (de simonia), in quo Innocentius III. sic loquitur: Si Clericus cum conditione, vel pacto largiatur, aut offerat bona sua, ut illa postmodum pro præbenda retineat, & in Canoniceum admittatur: talis oblatio, vel receptio non poterit fieri sine vitio simonia. Unde colligere licet, eum esse simoniacum, qui Beneficium fundat ea intentione, ut cum alio permutet; quia cum permutare non possit tale Beneficium, nisi prius ipsi conferatur, illud semper fundat cum pacto expresso, aut tacito, quod sibi conferatur.

Quod ita certum est, ut Prosper Fagnanus, illustris Romanæ Curie Prælati, & eruditissimus Canonista, explicans dictum cap. Tua nos, hæc observet (In lib. 1. Decretal. p. 1. in cap. Tua nos, de simonia), „Nota, simoniam esse, fundare, vel dotare Canonicatum, vel aliud Beneficium Ecclesiasticum, eo pacto, ut Beneficium illud sibi conferatur: de quo hic est casus apertus. Unde cum quidam Clericus non ita pridem sua bona patrimonialia contulisset pro erectione Ar-

33 chi-

chipresbyteratus in Cathedrali Ecclesia, cum reservatione juris Patronatus, eo pacto adjecto ut posset se ipsum præsentare, & non alias, consultus ab eodem Clerico, respondi, erectionem & institutionem inde secutam, fuisse simoniacam, & nullam per hanc Decretalem: & opus esse nova erectione, & provisione Sedis Apostolicæ, quam postea idem Clericus impetravit ab Urbano VIII.

Probatur secundo authoritate Angelici Doctoris, qui docet (in 4. sent. dist. 25. q. 1. art. 6. ad 8.), quod si pro aliquo terreno commodo utriusque, vel alterius, fiat permutatio, est simonia. Quod etiam damnatur in cap. Quæsitum, de rerum permutat. Unde inferri potest, eos, qui fundant Beneficia cum intentione ea permutandi, esse ut plurimum simoniacos; cum fere semper commodum aliquod temporale in his permutationibus quaerant.

Tertio probatur ex Bulla 12. Pauli Papæ quarti, (quæ incipit: inter ceteras curas) in qua sic habetur: „Statuimus, & ordinamus, quod omnes, & singuli, qui Beneficia animo, & intentione, ea postmodum in favorem aliorum, etiam quantumvis idoneorum, & bene meritorum, cum pensionem, aut commodum, aut etiam sine eo, resignandi, obtinere procuraverint; cujuscunque status, gradus, ordinis, & conditionis existant, excommunicationis & anathematis, ac maledictionis æternæ sententiam, a qua, nisi a Nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente, præter quam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant: necnon privationis omnium, & singulorum Beneficiorum Ecclesiasticorum poenam, eo ipso, absque alia declaratione, ne desuper facienda, incurrant. Ex quibus colligere licet, eum qui fundat Beneficium cum intentione postmodum illud cum alio permutandi, reum esse eam Deo.

Demum probatur etiam ex eodem cap. Tua nos (de simonia), modo citato; ubi sic loquitur summus Pontifex: Si is, qui talem donationem facit, ea intentione ducatur, ut per temporalia bona, quæ offert, spiritualia valeat adipisci, apud districtum Judicem, qui scrutator est cordium, & cognitor secretorum, culpabilis judicatur. Cum autem certum sit, eum, qui fundat, v. gr. Capellam cum intentione permutandi cum alio Beneficio, non dare bona sua Ecclesie per hanc fundationem, nisi cum intentione adipiscendi rem spiritalem, scilicet Beneficium: quia eam revera Capellaniam non fundaret, nisi speraret eam se cum alio Beneficio permutaturum; non minus etiam certum videtur, eum veram committere simoniam.

Unde etiam in Synodo Nonantulæ Eminentissimi Cardinalis de Angelis (a. 1688. Appendic. 2. pag. 39.), insertum reperitur Decretum Sacræ Congregationis Concilii, his verbis: „Decretum S. Congregationis Concilii su-

R 5

22 PER

per simoniaco augmento dotis Canoniciatus. Vacante a pluribus mensibus Canoniatu in Ecclesia Collegiata S. Mariæ de Nive jupatronatus fratrum de Mantellis, Sacerdos Thomas Verrus proposuit dictis Patronis, se dicti Canoniciatus dotem aucturum fore mediante assignatione cuiusdam vineæ, expressa tamen lege adjecta, ut ad eundem Canoniciatum debeat ab illis ipse presentari. Quæsitum fuit, an dicta conventio sit simoniaca?

Sacra Congregatio Concilii Tridentini respondit, dictam conventionem esse simoniacam. Die 12. Aprilis 1687. In Alexandrina.

Quæst. 2. Nonne potest Beneficii fundator sibi jus Patronatus illius reservare, & cum alio Beneficiario pacisci, quod eum ad tale Beneficium presentabit, modo ipse aliud Beneficium, quod possidet, dicto Patrono, aut alteri ab eo designando renuntiaverit?

Resp. Id licite fieri non potest, quia collatores, presentatores, aut Patroni Beneficiorum, tenentur ea gratis dare. Quare dum conveniunt, ut sibi, vel alteri detur aliqua portio fructuum Beneficii, aut resignetur iam obtentum in favorem Patroni, aut collatoris, committunt simoniam. Ut enim docet Angelicus Doctor (2. 2. q. 100. ar. 4. ad 2.); Si Episcopus ab eo, cui Beneficium confert, requirat aliquid sibi exhiberi de fructibus illius Beneficii, idem est, ac si aliquod munus ab eo exigeret, & non caret vitio simonie.

Quæst. 3. Nonne dici possit, similes foundationes ad Ecclesiæ bonum, & utilitatem spectare, cum augeant Ecclesiæ redditus; proindeque damnari non debere?

Resp. Tantum abest, ut ejusmodi foundationes sint in utilitatem Ecclesiæ, quin imo maximo sunt damno; cum per ipsas impendatur pecunia ad acquirenda spiritualia, veluti Beneficia, quod est simonia; cum juxta D. Thomam, (2. 2. q. 100. ar. 2. ad 3.): Simonia est, inquit, per pecuniam parare sibi viam ad rem spirituales obtinendam. Adde, quod per tales foundationes sepius ad dignitates Ecclesiasticas indigni perveniunt, cum magno utique Ecclesiæ damno, & mærore, quod aliorum salutem pluris æstimat, quam quoslibet redditus temporales.

Quæst. 4. Canonicus Choro assistens principaliter, ut accipiat distributiones, ita ut nullo modo adesset, si nullæ forent distributiones percipiendæ, committit-ne simoniam?

Resp. Sanctus Thomas huic questioni respondet his verbis (Quodlib. 8. art. 11. in corp.): Clericus, qui vadit ad Ecclesiam principaliter propter distributiones, quas recipit tanquam finem sui operis, committit simoniam. Idem docet Glossa (penult. in c. 1. de Clericis non residentibus an. 6.), dum ait; Canonici interesse horis principaliter pro denario, qui datur intercessionibus.

vibus, peccant graviter, & committunt mentalem simoniam; sed per penitentiam satisfaciunt.

Quæst. 5. Dare, aut accipere aliquid pro sepultura, Sacramentorum administratione, aut aliis functionibus spiritualibus, est-ne simoniacum?

Resp. Pro hujusmodi functionibus spiritualibus non debet quidquam exigi: & S. Thomas egregie explicat, quomodo dari, aut accipi aliquid possit (2. 2. q. 100. art. 3. in corp.) „: Vendere, inquit, quod spirituale est, aut emere, simoniacum est; sed accipere, aut dare aliquid pro sustentatione ministrantium spiritualia, secundum ordinationem Ecclesiæ, & consuetudinem approbatam, licitum est: ita tamen quod de sit intentio emptionis, vel venditionis, & quod ab invitis non exigatur per spiritualium subtractionem, quæ sunt exhibenda; hoc enim haberet quamdam venditionis speciem. Gratis tamen spiritualibus prius exhibitis, licite possunt statui, & consuetæ oblationis, & quicumque alii proventus, exigi a nolentibus, & volentibus solvere, autoritate superioris interveniente. “ Hæc sanctus Thomas declarat juxta plurimum Conciliorum decreta.

Nam in Concilio Londoniensi (anno 1523. Can. 1.) ita statuitur: „Sanctorum Patrum vestigiis inhaerentes, quemquam in Ecclesia per pecuniam ordinari, autoritate Apostolica prohibemus. Interdicimus etiam, ut pro Chrismate, pro Oleo, pro Baptismate, pro Penitentia, pro visitatione infirmorum, seu uncione, pro communione Corporis Christi, pro sepultura, nullum omnino pretium exigatur. Statuimus præterea, & Apostolica autoritate decernimus, ut in consecrationibus Episcoporum, vel Abbatum benedictionibus, seu in dedicatione Ecclesiarum, non capsa, non tapetæ, non manutergia, non bacilia, & nihil omnino per violentiam, nisi sponte oblatus fuerit, penitus exigatur. “ In hoc autem Concilio Honorius Papa II. per Legatum præsedebat.

Concilium generale Lateranense sub Alexandro III. (Can. 7. ref. in c. Cum in Ecclesia de simon.) summam diligentiam simoniacas omnes & plane sordidas exactiones, quas avaritia in rerum sanctarum administrationem invexerat, penitus abolere, & abrogare cupiens, sic loquitur: „Cum in Ecclesiæ corpore omnia debeant ex charitate tractari, & quod gratis receptum est, gratis impendi; horribile nimis est, quod in quibusdam Ecclesiis locum venalitas perhibetur habere; ita ut pro Episcopis, vel Abbatibus, seu quibuscumque personis Ecclesiasticis ponendis in sede, seu introducendis Presbyteris in Ecclesiam, necnon pro sepulturis & exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, seu aliis Sacramentis, aliquid exigatur; & ille, qui indiget, non possit ista percipere, nisi manum implere cu-

11 raverit largitoris. Putant plures ex hoc sibi licere,
 12 quia legem moris de longa invaluisse consuetudine ar-
 13 bitrantur, non satis, quia cupiditate cæcati sunt, at-
 14 tendentes, quod tanto graviora sunt crimina, quanto
 15 diutius animam infelicem tenuerint alligatam. Ne igitur
 16 hoc de cætero fiat, vel pro personis Ecclesiasticis
 17 deducendis ad sedem, vel Sacerdotibus instituendis,
 18 aut mortuis sepeliendis, seu etiam nubentibus benedi-
 19 cendis, seu etiam aliis Sacramentis, aliquid exigatur,
 20 districtius inhibemus. Si quis autem contra hoc veni-
 21 re præsumperit, portionem cum Giezi se noverit ha-
 22 biturum, cuius factum turpis muneris exactione imi-
 23 tatur.

24 Innocentius etiam III. in Concilio generali Lateranensi
 25 quarto (*Can. 60. ref. in cap. Ad Apostolicam de simo-*
 26 *nia.*) ita statuit: „ Ad Apostolicam audientiam frequen-
 27 ti relatione pervenit, quod quidam Clerici præsequi-
 28 mortuorum, & benedictionibus nubentium, & simili-
 29 bus, pecuniam exigunt & extorquent, & si forte eo-
 30 rum cupiditati non fuerit satisfactum, impedimenta fi-
 31 ctitia fraudulentè opponunt. E contra vero Laici lau-
 32 dabilem consuetudinem erga sanctam Ecclesiam pia de-
 33 votione fidelium introductam, ex fermento hæreticæ
 34 pravitatis nituntur infringere, sub prætextu Canonice
 35 pietatis. Quapropter super his pravas exactiones fieri
 36 prohibemus, & pias consuetudines præcipimus observa-
 37 ri; statuentes, ut libere conferantur Ecclesiastica Sa-
 38 cramenta, sed per Episcopum loci, veritate cognita,
 39 compescantur, qui malitiose nituntur laudabilem con-
 40 suetudinem mutare. “

41 Demum in Concilio Tridentino (*sess. 21. de refor. c. 1.*)
 42 sæpius exactiones in administratione Sacramentorum pro-
 43 hibentur, & in sessione 12. sic decernitur: „ Quoniam
 44 ab Ecclesiastico ordine omnis avaritiæ suspicio abesse
 45 debet, nihil pro collatione quorumcumque Ordinum
 46 etiam Clericalis Tonsturæ, nec pro litteris dimissoriis,
 47 aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacum-
 48 que de causa, etiam sponte oblatum, Episcopi, & alii
 49 Ordinum collatores, aut eorum Ministri, quovis præ-
 50 textu accipiant. Notarii vero in iis tantum locis, in
 51 quibus non viget laudabilis consuetudo nihil accipien-
 52 di, pro singulis litteris dimissoriis, aut testimoniali-
 53 bus decimam tantum unius aurei partem accipere
 54 possint, dummodo eis nullum salarium sit constitu-
 55 tum pro Officio exercendo; Nec Episcopo ex Notariis
 56 commodis aliquid emolumentum ex eisdem Ordinum
 57 collationibus directe provenire possit. Tunc enim gra-
 58 tis operam suam eos præstare omnino teneri decernit;
 59 contrarias taxas, ac statuta, & consuetudines, etiam
 60 immemorabiles, quorumcumque locorum, quæ potius
 61 abusus, & corruptelæ simoniacæ pravitati faventes num-
 62 cupari possunt, penitus cassandæ, & interdicendæ:
 63 quæ

64 Qui secus fecerint, tam dantes, quam accipientes, ul-
 65 tra divinam ultionem, poenas a iure inflictas ipso fa-
 66 cto incurrere. “

67 Præterea idem Tridentinum Concilium (*sess. 14. de*
 68 *ref. c. 1.*) in alia sessione ita statuit: „ In pluribus Ec-
 69 clesiis, tam Cathedralibus, quam Collegiatis, & Pa-
 70 rochialibus, ex earum Constitutionibus, aut ex prava
 71 consuetudine observari intelligitur, ut in electione,
 72 præsentatione, nominatione, institutione, confirma-
 73 tione, collatione, vel alia provisione, five admissione
 74 ad possessionem alicujus Cathedralis Ecclesiæ, vel Be-
 75 neficii, Canonicatum, aut Præbendam, vel partem
 76 proventuum, seu ad distributiones quotidianas, certæ
 77 conditiones, seu deductiones ex fructibus, solutiones,
 78 promissiones, compensationesve illicitæ; aut etiam quæ
 79 in aliquibus Ecclesiis dicuntur, tumorum lucra inter-
 80 ponantur. Hæc cum sancta Synodus detestetur, man-
 81 dat Episcopis, ut quacumque huiusmodi in usus pios
 82 non convertuntur, atque ingressus eos, qui simoniacæ
 83 labis, aut sordidæ avaritiæ suspicionem habent fieri
 84 non permittant, ipsique diligenter de eorum constitu-
 85 tionibus, five consuetudinibus, super prædictis cogno-
 86 scant, & illis tantum, quas ut laudabiles probaverint,
 87 exceptis, reliquas, ut pravas, & scandalosas rejiciant.
 88 & aboleant. Eos vero, qui adversus hæc in presenti
 89 Decreto comprehensa, quavis ratione commiserint, pec-
 90 nis contra simoniacos editis, Sacris Canonibus, & va-
 91 riis summorum Pontificum Constitutionibus, quas o-
 92 mnes innovat, teneri decernit. Non obstantibus qui-
 93 buscumque Statutis, Constitutionibus, consuetudinibus,
 94 etiam immemorabilibus, etiam Apostolica autoritate
 95 confirmatis: de quarum subreptione, obreptione, &
 96 intentionis defectu Episcopus tamquam Apostolicæ Se-
 97 dis delegatus, cognoscere possit. “

98 *Quæst. 6.* Committitur-ne simonia, cum pro ingressu
 99 in Religionem aliquid exigitur?

100 *Resp.* Generaliter loquendo, illud est simoniacum;
 101 quia exigitur aliquid temporale pro spirituali, aut sal-
 102 tem spirituali annexo, quod est simoniacum, juxta defi-
 103 nitionem Doctoris Angelici in principio hujusce Tracta-
 104 tus allatam. Sunt tamen aliqui casus, in quibus licet al-
 105iquid accipere, quia tunc id, quod datur, non respicit
 106 spirituale.

107 *Quæst. 7.* Quandonam licet Monasteriis Religiosorum
 108 aliquid accipere in ingressu Religionis?

109 *Resp.* Juxta doctrinam sancti Antonini (*p. 2. tit. 1.*
 110 *cap. 8. §. 18.*): *Sponte oblata possint recipere; & si*
 111 *quidem haberent intentionem ad temporalia principaliter,*
 112 *nulla tamen interveniente pactione, vel conventiono,*
 113 *seu exactione, erit, secundum Raymundum, simonia*
 114 *mentalís, quæ per solam penitentiam aboletur.*

115 Secundo, juxta Anglicum Doctorem (*in dist. 25. q.*

4. art. 2. ad 7.): Cum possessiones alicujus loci Religiosi non sufficiunt ad sustentandum plures, tunc potest exigi ab eo, qui in loco illo vult Deo servire, non quasi pretium Religionis, sed ut habeat Monasterium, unde et possit providere: Et ideo non committitur simonia.

Quod etiam probari potest ex Glossa in cap. Quoniam, ex Concilio Generali Lateranensi, in quo de simonia, quæ committi potest in ingressu in Religionem, dilucide tractatur, ut infra videbimus num. seqq. In Glossa igitur sic habetur (in e. Quoniam Simoniaca fraus, de simon. verb. Paupertatis.): Posset dici quod si ita pauperes sunt, quod non possunt ibi alias aliquo modo aliquem recipere, quia non haberent ibi victum, sub hac forma possent recipi: Non habemus, quid demus tibi pro victu, nisi tu portes tecum, unde vivas; dum tamen hoc non dicatur in fraudem, & sine aliquo pacto.

Hæc doctrina omnino conformis est Decreto celeberrimæ Facultatis Parisiensis, quod infra referemus, & in quo expresse declaratur, Monasteria tenuia posse petere, quod revera necessarium est ad alendam eam, quæ se Monasterio offert.

Si Monasterium, inquit sanctus Raymundus. (in summa l. 7. tit. 1. §. 22.), esset adeo tenue, vel paupertate depressum, quod redditus vel vix, vel non sufficerent personis presentibus; non solum intentionem possent habere, sed etiam credo, quod posset dicere: Non sufficiunt nobis; libenter suscipimus te ad spiritualia, ad temporalia non possumus, nisi habeamus plures possessiones; & tunc ille offerat se, & sua.

Demum S. Bonaventura (in Libello Apologetico in eos, qui Ordini Fratrum Minor. adversantur, q. 18.) dilucide, & solide explicat, quo pacto aliquid recipi possit ab iis, qui Religiosum Ordinem suscipiunt. Objectionem proponit Seraphicus Doctor his verbis, loquens de Franciscanis, qui Monachas sanctæ Clare dirigebant, : cum ergo sitis informatores earum, quare permittitis, quod plures apud eas impure, id est, per pecuniam recipiantur, quæ si nihil secum ferrent, nullatenus reciperentur? & aperte simonia videtur. Huic objectioni respondet idem Doctor his verbis, : Si illud alii faciunt, de hoc non a nobis, sed ab illis est ratio exigenda. Sed tamen, ut satisficiamus querentibus, sciendum, quod quantum spectat ad hanc materiam, quadruplex est forma recipiendi ad Ordinem qualemcumque.

Prima, quando aliquis recipitur nec pro pecunia nec cum pecunia, sed pure pro Deo: & ista est purissima coram Deo, & hominibus.

Secunda, quando aliquis recipitur non pro pecunia, sed cum pecunia, ita ut si nihil afferret, tamen reciperetur pro Deo: & similiter hoc est purum coram Deo; sed est caute agendum coram hominibus, ne de-

tur eis occasio scandalii, & ne sit ibi affectus avaritiæ infectus ex spe lucri.

Tertia, quando quis recipitur, non pro pecunia, nec tamen reciperetur sine pecunia, eo quod non habent aliter ei, qui eum recipiunt, in necessitatibus corporis providere, cum tenues facultates domus vix sufficiant jam receptis, nec ad eas audeant plures recipere, & istos suis necessitatibus spoliare; ita quod talis persona, quæ sic recipitur, si abundaret locus, sine pecuniis reciperetur. Similiter aliquis duxit uxorem propter divitias ejus, vel nobilitatem, quæ habet nasum: nec tamen propter hoc duxit eam, quia nasum habet, quam tamen, si naso careret, nullatenus duxisset. Et hoc non est impurum, licet non appareat forsitan pulchrum.

Quarta cum aliquis recipitur amore pecuniæ, ita quod si possent illam pecuniam habere sine persona ista, non recipiunt personam, sed ut habeant pecuniam, personam recipiunt: & hoc penitus impurum est, & simoniacum, quia ibi pecunia causa est receptionis personæ, & non e converso.

Ubi ergo recipitur persona propter pecuniam, simonia est; quia ibi venditur spirituale, id est, confortium spiritualis societatis, pro temporali, scilicet pro pecunia. Et hoc plerique faciunt etiam ex mera inopia, optantes aliquem venire cum pecunia, quem recipiunt, ut eorum inopia repararetur, vel debita contracta solverentur, vel bona concupita emerentur, vel ædificia construerentur. De talibus dicit Ecclesiasticus: Propter inopiam multi deliquerunt. Ubi vero pecunia recipitur propter personam, quam alias libenter recipiunt, si haberent, unde eam pascere, non videtur esse simonia, dummodo forma cum intentione concordet. Et hoc modo sustinemus, quod sorores Sanctæ Clare recipiant pecuniam cum personis, si quando oportet eas plures personas recipere, quam de facultatibus Monasterii congrue valeant sustentari.

Optandum certe foret, ut varii tollerentur abusus, qui nimium frequentes inveniuntur in receptione Monialium; quod Concilii Senonensis (1628. Can. 28.) statutum servaretur his verbis expressum: Constituimus, ut in Monasteriis Monialium tot instituantur Moniales, quot de facultatibus eorumdem reparationibus Ecclesiæ, Clausuræ, & aliis regularium domorum, necnon processuum, expensis deductis, commode & sine penuria sustentari possit: a quibus pro ingressu, & receptione, nihil proorsus pretextu consuetudinis, aut quovis alio quæsto colore exigatur. Si qua tamen ultra eas in ejusmodi Monasteriis se recipi petat, id non interdicimus, dummodo congruam secum afferat personam, qua cum ceteris numerariis alatur; non tamen in la-

cum numerariarum succederet, sed decedentibus numerariis, aliæ novæ, & pauperes subrogentur.

Quæst. 8. Quando nam simonia committitur, dum recipitur aliquid ab ingredientibus religionem?

Resp. Simonia committitur, quoties Monasterium habet, unde ministret abunde necessaria cupientibus admitti, & tamen exigitur aliquid propter eorum receptionem.

Quod quidem probari potest primo autoritate Concilii generalis Lateranensis sub Innocentio Papa III. (anno 1215. ref. in cap. Quoniam de simon.) in quo sic decernitur. „ Quoniam simoniaca labes usque adeo „ plerasque Moniales infecit, ut vix aliquas sine pretio recipiant in fores, paupertatis pretextu volentes hujusmodi vitium palliare; ne id de cætero „ fiat, penitus prohibemus, statuantes, ut quæcumque „ de cætero talem commiserint pravitatem, tam recipiens, quam recepta, sive sit subdita, sive Praelata, sine spe restitutionis de suo Monasterio expellatur, in „ locum arctioris regulæ ad agendam perpetuam poenitentiam detrudenda.

De his autem, quæ ante hoc Synodale statutum taliter sunt receptæ, ita duximus providendum, ut remotæ de Monasteriis, quæ perperam sunt ingressæ, in aliis locis ejusdem Ordinis collocentur. Quod si forte, propter nimiam multitudinem, alibi nequiverint commode collocari; ne damnabiliter in sæculo evagentur, recipiantur in eisdem Monasteriis dispensative de novo, mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis.

Hoc etiam circa Monachos, & alios Regulares decernimus observandum. Verum ne per simplicitatem, vel ignorantiam se valeant excusare, præcipimus, ut Dioecessani Episcopi singulis annis hoc faciant per suas Dioeceses publicari.

Nihil profecto clarius, expressiusque desiderari potest, quam hujus Concilii verba, quod certam corruptionem appellans ingressum in Religionem, dato pretio, sub pretextu simulatæ, palliatæque paupertatis Monasterii, commercium hoc simoniam esse dicit. Libenter ergo cæcutire vellet, qui post hæc Ecclesiæ intentionem ignoraret; nec sine stupore videri potest, rem tam sanctæ, solideque stabilitam in universali Concilio ab ipso summo Pontifice, & quadringentis duodecim Episcopis, ita nostro sæculo neglectam.

Idem plane a Concilio Generali Nicæno 2. statutum, & decretum fuerat anno 787. ipseque summus Pontifex Alexander III. loquens in cap. Veniens, de simonia, de Abbate, & Monachis ejusdem Monasterii, qui conveniant cum Presbytero, qui Monachus fieri cupiebat, ut aliquid modicum daret juxta Monasterii consuetudinem; eos cœgit ad restituendum id omne, quod ita receptum fuerat, & ab Officio suspendit, jubens, ut

re-

receptus Presbyter ab hoc Monasterio recederet, & in aliud migraret.

Id etiam probari potest autoritate Angelici Doctoris, qui loco mox citato ait: Si autem sine gravamine Ecclesiæ potest recipi, simoniacum est, aliquid pro receptione exigere.

Et alibi idem sanctus Doctor sic loquitur (2. 2. q. 100. art. 1. ad 3.). „ Dicendum, quod pro ingressu Monasterii non licet aliquid exigere, vel accipere quasi pretium. Licet tamen, si Monasterium sit tenue quod non sufficiat ad tot personas nutriendas, gratis quidem ingressum Monasterii exhibere, sed accipere aliquod pro victu personæ, quæ in Monasterio fuerit recipienda, si ad hoc non sufficiant Monasterii opes; licet non sit licitum ex pacto aliquid dare, vel accipere pro ingressu Monasterii, ut habetur 1. q. 2. Can. Quam pio.

Unde etiam sanctus Antoninus (p. tit. 1. c. 5. §. 18.), Magnus abusus, inquit, quod quanto abundantiores sunt, tanto volunt majores dotes.

Hæc questio doctè resoluta videtur in Decreto celeberrimæ Facultatis Theologiæ Parisiensis, a Dionysio Carthusiano relato his verbis (l. 2. de sim.): „ Quid nuper mota est controversia inter aliquos Doctores super decisione hujus questionis, utrum in aliquo Monasterio foeminarum liceat recipere aliquam foeminam ultra numerum personarum, quæ de bonis Monasterii commode sine penuria possunt sustentari, & de persona recipienda, oblati gratis spiritualibus, exigere temporalia: Instantiusque a nobis Magistris in Facultate Theologiæ Parisiis congregatis questum est, ut in ea re consilium dare, & super ejusdem questionis determinatione quid sentimus, dicere vellemus. Nos autem ad pacem conscientiarum, & edificationem animarum pro viribus laborare cupientes, ea quæ nobis super his videntur, in modum sequentem exponere duximus.

In primis dicimus, quod attento tenore Constitutionis Apostolicæ felicis recordationis Papæ Bonifacii VII. incipientis, Periculoso, non licet recipere aliquam foeminam in aliquo Monasterio non mendicantium, ultra numerum personarum, quæ de bonis Monasterii sine penuria sustentari possunt. Nec in hoc oportet apponere illum terminum, commode, cum in textu ipsius Constitutionis non ponatur. Et illud dicimus non licere, ubi non habeatur de hoc consuetudo communis, & diuturna, quam Papa scire, & tolerare verisimiliter creditur, & per quam posset prælatæ Constitutioni esse derogatum. Item dicimus, quod a foemina recipienda in Monasterio, oblati gratis spiritualibus, non licet exigere temporalia pro ipsis spiritualibus tamquam pretium spiritualium, vel annexarum spiritualibus, faciendo commutationem unius pro altero.

Dicimus ulterius, quod ubi Monasterium est ita te-

nue, quod femina, quæ recipi petit, non posset de bonis ipsius Monasterii sustentari sine penuria, oblati gratis spiritualibus, & receptione personæ libere facta ad spiritualia, si persona illa sic recepta habeat bona temporalia, de quibus juxta consuetudinem regionis potest disponere, & ea Monasterio conferre: tunc potest ab ea aliquid peti solum pro necessitate sui victus sine fraude, ut habeat Monasterium, unde ipsi providere possit: Et hoc non intelligendo de exactione coactionis, ita quod ejiciatur, si non dederit.

Tutius profecto foret, nihil prorsus exigere, neque in Monasterium admittere, quam quæ sine penuria possunt ali: Si quæ præterea velit admitti, ei responderi debet, juxta Glossam: *Non habemus, quid demus tibi pro victu, nisi tu portes tecum, unde vivas.*

Demum id probatur: quia consentiunt omnes Theologi, & Canonistæ, simoniam committi, quoties exigitur aliquid temporale pro spiritualibus, aut spiritualibus annexis: quoties autem Monasterium opulentum exigit aliquid pro ingressu Religionis, id certe petitur, aut recipitur pro aliquo spirituali; neque enim accipi potest, nisi pro sustentatione Monialis, aut pro illius receptione in Monasterio, quæ est res spiritualis; illud autem, quod recipitur in Monasteriis opulentis, non recipitur ad sustentationem, cum jam possideantur necessaria ad sustentationem recipiendarum, & teneatur Monasterium opulentum, juxta Canones, ad subministrandam Monialibus sustentationem.

Quo circa cum Monasterium opulentum exigit aliquid sub titulo sustentationis, id sub falso titulo, fictoque prætextu petit, ut revera falso titulo quis peteret, & exigeret pro alendo paupere, si gratis aliunde eum ipse alere teneretur. Hoc autem sustentationis exclusio titulus, consequens est, id omne, quod sub hoc titulo petitur, pro ipsa receptione in Religionem peti, quæ est res quedam spiritualis. Proinde omnes Moniales, quæ similia faciunt pacta, a simoniaca labe immunes non sunt.

Quare, ut constat ex omnibus autoritatibus superius allatis, necesse prorsus est, Monasterium non habere necessaria ad sustentationem recipiendæ Monialis, ut aliquid ab ea possit exigere.

Et Concilium Lateranense superius citatum, quod lucide omnino exposuit, damnavitque simoniam, quæ sæpius in his receptionibus a Monialibus committitur, agnovit, id etiam fieri in pluribus Monasteriis sub falso, fictoque paupertatis damnabili prætextu.

Quest. 9. Quid nomine Monasterii opulenti debet intelligi, quod scilicet nihil exigere potest a volentibus ingredi Religionem, sine simoniaca labe?

Resp. Ea Monasteria dicuntur opulenta, quæ ex propriis redditibus, omnibus pensatis & computatis, maiorem numerum Monialium sustentare possunt, quam sim-

ia Monasterio. E contra ut Monasterium tenue dicatur, necesse videtur, ut relictis superfluis expensis, quæ in ædificiis, mobilibus pretiosis, sacristia, & alibi fieri possunt, necessaria tantum habeat pro iam receptis, ita ut is deesset aliquid, si alia reciperentur. Quod si expendant in Fabricis superfluis & magnificis, in curiosa suppellectili, in ornamentis Ecclesiæ nimium pretiosis, & ad pompam magis, ad modestum nitorem comparatis; aut etiam in delicatioribus cibis, vel vestibus, aut in munusculis, & aliis rebus vanis & inutilibus, bona ad Christi servas alendas destinata; & inde prætextu assumatur exigendi pecuniam pro ingressu Religionis quasi quæ se monachandæ offerunt, ali non possent; tunc certe se lesas palpare aut potius voluntarie decipere videntur, si putent, id in talibus circumstantiis sine labe simoniæ fieri posse; cum constet ex supradictis, tunc solum licere aliquid petere a recipiendis, cum revera aliter sustentari non possunt, & vere illis dici potest: *Non habemus, quid demus tibi pro victu.*

Egregium sancta Teresa suppeditat exemplum animi plane liberalis, & ab omni prorsus avaritia immunis, quod certe omnes Moniales in recipiendis novitiis imitari deberent, & ita, paternæ Dei providentiæ confidentes, bona non solum spiritualia, sed etiam temporalia Monasteriis procurare: „Ne timeatis, inquit (in *bis. foundationam, c. 26. de foundatione Monasterii Gravenæ. gne.*), ne quidquam vobis deesse possit, neque eas unquam rejiciatis, quæ Monasterium vestrum ingredi volunt; modo vobis aliunde constet, verum earum esse desiderium, easque recte dispositas esse. Licet enim magnas non habeant facultates, quibus vos in angustiis vestris juvare possint, sufficit, ut ad Religionem veniant, ut Deo liberius & attentius serviant: nec pen- sare debetis, utrum temporalibus bonis abundant, modo sint virtutibus ornata; quia aliquo modum inveniet Dominus, ut vestra succurrat inopia, & multo maiora præstabit, quam exinde sperare potuissetis.

Hujus rei, inquit, magnum habeo experimentum: novit Dominus, quod, quantum meminisse possum, nullam unquam propter solam paupertatis causam recusavi, modo in reliquis mihi satisfaceret. Moniales, quæ solius Dei amore receptæ sunt, quarum nostris magnum profecto esse numerum, testimonium hac in re ferre possunt: & affirmare auiam, me minori semper animi alacritate divites recepisse, quam pauperes, & quæ solo Dei intuitu admittebantur. Quin potius receptio divitum nunquam sine aliquo timore fuit, pauperum autem admissio spirituali gaudio plena, ita ut etiam præ gaudio aliquoties lachrymas funderem, dum vera animi libertate & alacritate fruerer. Ecce coram Deo, quia non mention. Si autem dum emendæ ædificandæque erant domus, hæc agendi ratio, ex Dei

„ misericordia, ita feliciter nobis successit; quare non
 „ eandem fervaremus, nunc cum domus nostrae compe-
 „ tenter fundatae & aedificatae sunt? Mihi credite, filio-
 „ lae, saepe perdimus, dum lucrari putamus. Quando illae,
 „ quae sese offerunt, facultates habebunt, si nullas alias
 „ obligationes habeant, cum suas opes aliis tradere ne-
 „ cesse sit, qui fortassis illis nullo modo indigent, per
 „ me licet, ut eas vobis per modum elemosynae con-
 „ cedant; quia si aliter in talibus circumstantiis age-
 „ rent, non satis vos amare viderentur. “

Quest. 10. Possunt-ne Monasteria opulenta aliquid exigere
 a Novitiis pro victu & vestitu tempore probationis?

Resp. Id eis licere ex Concilio Tridentino (*sess. 25. de Regular. c. 16.*) inferitur his verbis: „ Sed neque ante
 „ professionem, excepto victu & vestitu Novitii, vel No-
 „ vitiae, illius temporis, quo in probatione est, quocumque
 „ quae prae-textu, Monasterio aliquid ex bonis ejusdem tri-
 „ buatur. “ Cujus quidem ratio est, quia Novitius, seu
 Novitia, nullum habet jus ad bona Monasterii, ut inde
 alatur, aut vestiatur, donec professionem emisit.

Quest. 11. Parentes, qui familiam a plurium libero-
 rum onere liberare volentes, illos variis artibus quodam-
 modo cogunt professionem in aliqua Religione emittere;
 & filii, qui profitentur, ut parentibus morem gerant, &
 ut pendente vita habeant necessaria ad sustentationem,
 sunt-ne, ob has primarias & principales intentiones, cor-
 ram Deo culpabiles judicandi?

Resp. Certum est, ejusmodi intentiones Deo placere
 non posse, & in eis etiam aliquam simoniace labis speciem
 reperiri, cum Religionis ingressus, qui certe tamquam
 res spiritualis haberi debet, praecipue in dictis casibus
 consideretur, aut acceptetur intuitu commodi temporalis.
 Unde Guillelmus Episcopus Parisiensis de tali profes-
 sione ita loquitur (*De moribus, c. 9.*): „ Alii ve-
 „ ro a parentibus & propinquis eo modo in Claustro
 „ projectiuntur, quemadmodum catuli & porculi, quos
 „ matres non sufficiunt enutrire; ut videlicet mundum
 „ non spiritualiter, sed, ut ita dicamus, civiliter mo-
 „ riantur: videlicet ut portione hereditaria priventur, &
 „ ad eos, qui in saeculo remanent, devolvatur. Et quan-
 „ tum ad hoc, simonia est hujusmodi projectio, in-
 „ versio, vel intentio. Similiter qui ad hoc intrant,
 „ ut ibi vivant vita corporea, non habentes alias unde
 „ vivant, non Religionem intrant, sed comestionem.
 „ ut ita loquamur. “

Unde Concilium Remense (*An. 1583. rit. de Regulari-
 bus & Monasteriis n. 3.*), ut similes tolleretur abusus, ita
 statuit: „ Quoniam arma hujus sanctae militiae non debent
 „ esse carnalia, ut verbis Apostoli utamur, adulti mo-
 „ nasterium ingressuri, vel puerorum parentes, qui il-
 „ los offerunt, moneantur, ut alia non subeat ipsorum
 „ animas cogitatio, quam sempiternorum bonorum.

„ Quis-

„ Quisquis igitur otium, honores, beneficia, vel alia
 „ temporalia, quasi scopum sibi proponit vitam monasticam
 „ susceperurus, vereatur, ne mittatur in tenebras exterio-
 „ res, non offerens vestem nuptialem. Cui periculo se
 „ etiam obnoxios parentes noverint, qui liberis ingres-
 „ sum Religionis procurant, vel quod natura sint ad res
 „ gerendas inepti, animo hebetes, vel corpore vitiosi,
 „ aut valde deformes: vel certe ut aliis liberis, istorum
 „ quasi allegatione, ampliores relinquant opes. “ De ead-
 dem materia locuti sumus Tom. 6. exponendo quantum
 Decalogi praeceptum.

Quest. 12. Committitur-ne aliquoties simonia ab eo,
 qui Beneficium petit?

Resp. Optandum foret, ut omnes in hac materia S.
 Thomae mentem & sententiam sequerentur, quae sacris
 Canonibus conformis est. Nam, ut monet S. Bernardus
 (*serm. 10. in Cantica.*): *Ad regimen animarum se
 se ingerere, quanta impudentia est?* „ Dicendum igitur
 „ tur, inquit Angelicus Doctor (2. 2. q. 100. ar. 5. ad 3.
 „ & Quodlib. 3. c. 9. Ex Quodlib. 8. art. 6.), quod mu-
 „ nus a lingua dicitur ipsa laus, vel etiam preces; & ideo
 „ si quis principaliter ad hoc intendit, simoniam commit-
 „ tit: videtur autem ad hoc principaliter intendere, qui
 „ preces pro indigno porrectas exaudit; Unde ipsum factum
 „ est simoniacum. Si autem preces pro digno porrigatur,
 „ ipsum factum non est simoniacum; quia subest debita
 „ causa, ex qua illi, pro quo preces porriguntur, spiri-
 „ tuale aliquid conferatur: tamen potest esse simonia in in-
 „ tentione, si non attendatur ad dignitatem personae, sed
 „ ad favorem humanum. Si vero aliquis pro se rogat, ut
 „ obtineat curam animarum, ex ipsa praesumptione reddi-
 „ tur indignus, & sic preces sunt pro indigno. “

Quod autem damnabile sit, Beneficium, praesertim
 curam animarum habens, precibus consequi, patet ex
 Canone, in quo sic habetur (*Can. Ordinationes, 1. q. 1.*): „ Ordinationes, quae intervenientibus precibus vel
 „ obsequio fiunt, falsas esse dijudicamus; quoniam qui ta-
 „ liter ordinantur, non per osium, id est, per Christum,
 „ intrant; sed, ut ipsa Veritas testatur, fures sunt, &
 „ latrones. “

Et in Concilio Melphitano (*an. 1090*) expresse pro-
 hibetur: *Ne quis dato vel promisso, vel pretio, vel
 servitio ea intentione impenso, Episcopalem nitatur as-
 sequi dignitatem.*

Qui autem petit Beneficium curam animarum habens,
 precibus suis id obtinere velle potius quam merito per-
 sone, rationabiliter judicatur; cum ipsa sua petendi
 praesumptione tali Beneficio fiat indignus, ut modo vi-
 dimus ex sancto Thoma, & illi conferri non debeat hoc
 Beneficium: Quia, ut habetur in Canone (*Can. in scrip-
 turis 1. q. 1.*) *Sicut locus regiminis desiderantibus negan-
 dus est, ita fugientibus asserendus: Et sicut scriptum est:*
 Nec

Nec quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron.

Quare qui preces adhibet ad obtinendum Beneficium curam animarum habens, a simoniaca labe ut plurimum non est immunis, cum per preces principaliter id consequi conetur, quæ preces sunt aliquid temporale, & possunt inducere simoniam, cum adhibentur ad aliquid spirituale habendum.

O perditos homines, inquit Petrus Blefensis (ep. 157.), qui non attendentes, quantum eis ex animarum cura deservimen imminet, sic se ad susceptionem honoris cum aviditate præcipitant.

Licite tamen, inquit Sanctus Thomas (ib.), potest aliquis, si sit indigens, pro se Beneficium Ecclesiasticum petere sine cura animarum: quia existimare debemus illum consequi Beneficium sperare potius titulo indigentiae aut meritorum personalium, quam ob preces impensas.

Nam si res aliter se haberet, simoniam non effugeret. juxta eundem Angelicum Doctorem (in 4. sent. dist. 25. q. 5. ar. 1. ad 4.) Qui dat aliquid spirituale, inquit, principaliter moveatur favore precum, quantum ad judicium divinum, simoniam committit & rogatus & rogatus.

Verum hanc questionem dilucide solideque tractat & solvit Glossa (in c. Tuam, de etate & qualitate precandorum, verbo, Nullum prorsus.): Nota, inquit, quod cum quis eligitur vel ordinatur, aut suis precibus intervenientibus, aut alienis; si suis, dicunt quidam & Hugo cum eis, quod quantumcumque sit idoneus, simonia committitur, argumento, 8. q. 1. In scripturis. Et 1. q. 7. Si quis omnem. Et 1. q. 1. Ordinationes. Et de jure Patronatus, Per vestras.

Illud credo, si est indignus, secundum quod dicit Textus; sed si dignus est, potest etiam preces porrigere Superiori, cum indiget; quia tunc non presumitur ambiciosus, sed potius propter necessitatem: alias potest dici quod Simonia esset, argumento 1. q. 1. Can. Filium.

Non ita quorundam. Et argumento 1. De simonia: c. Tuam.

Si preces quis pro se porrigat, ut in Prelatum eligatur, ambitiose sunt & illicitæ. Can. Nullus itaque, 1. q. 1. Et ideo ob solas preces adhibitas redditur indignus: unde etiam sequitur, illum esse simoniacum, cum simonia committatur, juxta mentem Glossæ, Canonum & Authorum qui in illa referuntur, quoties quis Beneficium petit, quo est indignus.

Sanctus Carolus ita preces pro Beneficio obtinendo avertabatur, ut in Concilio Mediolanensi (1.) ita statuerit: Qui Beneficium Ecclesiasticum vacans, multis & ambiciosius precibus per se vel per alios petierit, eo facta ita reddatur indignus, ut per biennium in eum neque illud, neque aliud Beneficium conferri possit.

Id certe statutum fuit juxta mellissui Doctoris mentem, dum ait (4. de consid. c. 4.) Alius pro alio, alius

alius forte & pro se rogat: pro quo rogaris, sit suspectus: qui ipse rogat pro se, jam iudicatus est: nec interest, per se, an per alium quis roget.

Sanctus Raymundus hanc questionem solide, suo more, tractat his verbis (in summ. 1. 2. tit. 1. §. 7.): „Ego distinguo, salvo meliori iudicio, quod non potest per se petere Ecclesiam, vel Dignitatem, vel aliud Beneficium habens curam animarum annexam. Et in hoc sentio cum Hugone. Beneficium vero simplex, si indiget, & sentit se dignum, potest petere absque metu peccati & simoniæ. Extrav. De Præbendis cap. 2. Extr. de Rescriptis cap. Ad aures. Et in hoc sentio cum aliis. Si vero non indiget, peccat, ut patet per cap. Ad aures. Et 1. q. 2. Can. Clericos. Et 12. q. 1. Can. Ille autem qui.

Demum Sanctus Antoninus eandem opinionem firmat, dum ait (in sum. p. 2. tit. 1. cap. 5. §. 4.): Si porrigat preces pro se pro obtinenda Dignitate, vel Beneficio, seu Ecclesia habente curam animarum, tales preces inducunt simoniam secundum Hugonem, Raymundum, Hostiensem, Thomam 2. 2. Et in Directorio juris, 1. 3. Etiam quandocumque alias esset dignus; quia eo ipso quod se ingerit, presumptuosus & ambitiosus videtur, & per consequens indignus.

Quest. 13. Si non liceat petere Beneficium curam animarum habens, quomodo intelligenda sunt hæc verba S. Pauli, 1. ad Timoth. c. 3. Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat? Videtur enim posse peti, quod desiderare licet.

Resp. Hæc verba a Doctore Angelico egregie explicantur (in Epist. 1. ad Timoth. c. 3. lect. 1.): Si quis Episcopatum desiderat, &c., Ex hoc sumperunt aliqui occasionem ambitionis Episcopatus & Prælationis, sed non recte intelligunt, quod hic dicitur: Apostolus enim hic voluit ostendere, quid pertineat ad Episcopatum. Episcopus enim est nomen Græcum: επσκοπος enim idem est quod intendens, & id est supra: Episcopus ergo dicitur quasi supra intendens. Duo ergo sunt consideranda in Episcopo, scilicet gradus superior, & actio plebi utilis: aliqui enim projiciunt forte oculos ad ea quæ circumstant eum, scilicet quod qui præest, honoratur, & quod habet potestatem. Et qui propter ista desiderat Episcopatum, nescit quid sit Episcopus, & quid desiderat, qui Episcopatum desiderat, quia bonum opus; non dicit, bonum desiderium habet, sed bonum opus, scilicet utilitatem plebi.

Sed numquid licet ipsum desiderare? Augustinus dicit, quod non: in Glossa ait, Locus superior, sine quo regere non potest populus, etsi teneatur & administrare decenter, tamen indecenter appetitur. Et idem dicit lib. 19. De Civitate Dei.

Cujus ratio est, quod nullus debet appetere aliquid supra vires suas, non sibi proportionatum, alias esset

„stultus; ille ergo bene Episcopatum desiderare posset,
„cujus facultas Episcopatus esset proportionata. Ad hoc
„autem nullus est idoneus; quia Prælati secundum
„gradum & convenientiam debet omnes alios excedere
„in conversatione & contemplatione, ita ut in respec-
„ctu sui alii sint grex. Et hanc idoneitatem de se præ-
„sumere, est maxime superbiæ.

„Aut ergo appetit circumstantias, & tunc nescit,
„quid appetat; quia non est hic Episcopatus, vel ipsum
„opus, & hoc est superbiæ.

Eodem fere modo S. Hieronymus verba Apostoli expo-
nit: (ep. 43. *Ad Oceanum*.): *Bonum opus, inquit, de-*
siderat: opus, non dignitatem: laborem, non delicias:
opus quo humilitate devescat, non intumescat fastigio.

Constat igitur ex Sanctis Augustino & Thoma, non licere
Episcopatum appetere, nec aliud Beneficium curam animarum
habens annexam; & multo minus illud petere.

Unde etiam Angelicus Doctor de eadem materia tra-
ctans in Summa, sic post Sanctum Chrysostomum loquitur
(2. 2. q. 185. ar. 1.): „Chrysostomus dicit super
„Matthæum: Primatum Ecclesiæ concupiscere, neque
„justum est, neque utile; quis enim sapiens vult ultra
„se subicere servituti & periculo tali, ut detractionem
„pro omni Ecclesia: nisi forte qui non timet Dei iudi-
„cium, abutens primatu Ecclesiastico seculariter, ut scilicet
„converat ipsum in seculare?“

Et Sanctus Gregorius Papa, qui summum Ecclesiæ Potestatem
non nisi reluctans & quasi invitatus, miraculoseque
veluti coactus acceptavit; postquam exemplo suo recte
docuerant, verbo deinde docens, Apostoli verba sic expo-
suit (Pastor. p. 1. c. 18.): *Illo tempore hoc dixit Apo-*
stolus, quo ille, qui plebibus præerat, primus ad Mar-
tyrii tormenta ducebatur: Et sic nihil aliud erat, quam
in Episcopatu appeti posset, nisi bonum opus.

In eodem sensu loquitur Alvarus Pelagius (De Placito
Ecclesiæ. c. 18.): *Qui Episcopatum, inquit, desiderat,*
bonum opus, id est, martyrium desiderat: illo tempo-
re dictum est ab Apostolo, quo quisque plebibus præerat,
primus ad Martyrii tormenta trahebatur. Tunc ergo fuit
laudabile, Episcopatum querere, quando pro hoc non de-
buitum erat ad supplicia graviora pervenire.

Hæc hujusce questionis sit conclusio ex eodem Sancto
Gregorio (Pastor. p. 1. c. 9.): *Virtutibus pollens, coactus*
ad regimen venit: virtutibus vacuus, ne coactus acce-
dat. Videatur Libellus hac de re non ita pridem Romæ
editus, sub Titulo: De vocandis ad Episcopatum, A-
uctore Antonio Charlas; in quo egregie hæc questio dis-
cutitur, & enucleatur.

Quest. 14. Qui suscipiunt Ordines solo intuitu habendi
Beneficii, sunt-ne aliquo modo simoniaci censendi?

Resp. Si consideraretur Beneficium, ut medium ad
inserviendum Ecclesiæ majori cum diligentia; & si solo
Deo

Dei gloria, & propria salus & proximi in eo quaeretur;
nulla certe esset in hac intentione deformitas. Verum quia
sæpe temporalia bona Beneficii annexa principaliter in-
tenduntur, videri potest in hoc casu, quod is qui Ordi-
nes cum hac primaria intentione suscipit, ut commodis
temporalibus Beneficio annexis gaudeat, non est omnino
a simoniaca labe immunis: cum spirituale tanquam me-
dium assumatur ad consequendum temporale.

Unde in Synodo Excestriensi in Anglia (an. 1237. c. 8.),
Clerici admonentur, ut „Ad propriam recurrant con-
„scientiam, quo fine ad Ordines aspirent; ut Deo & Ec-
„clesiæ virtuosius & gratiosius famulentur; non pro tem-
„porali, nec pro Beneficiis a suis Ordinationibus extor-
„quendis; quoniam tales simoniacos reputamus.“ Hinc
etiam celeberrimus nostrorum temporum Canonista, Prof-
per Fagnanus „Sic videmus, inquit (in lib. 1. Decret.
„p. 2. c. Cum ad nostram, de elect.), Clericum sæcu-
„larem, qui Ordines suscipit, ut Beneficium consequatur,
„simoniam committere, saltem tantalem, quæ non obli-
„gat ad Beneficii dimissionem, sed tantummodo ad satis-
„faciendum Deo per poenitentiam; nisi pactum præces-
„serit. Ut c. fin. de simonia.“

De hac materia locuti sumus, Tom. 5. Tract. 8. de
Sacramento Ordinis cap. 2. de dispositionibus necessa-
riis.

Quest. 15. Religiosus, qui precibus & cum ambitu mu-
nus Prioris, aut Provincialis quaerit, committit-ne ali-
quam Simonie speciem?

Resp. Constat ex autoritatibus rationibusque hactenus
allatis, id sine simonia fieri non posse: quia ratio indi-
gentiæ, quæ Clericum, ut diximus, excusare posset dum
quaerit Beneficium simplex, & quæ etiam difficultatem
pareret, si indigens Beneficium peteret curatum, quia di-
ci posset tale Beneficium non petere ex nullo regiminis
desiderio, sed tantum propter indigentiam; hæc, inquam,
paupertatis ratio Religioso suffragari non potest, cui omnia
necessaria in Monasterio suppeditantur, non minus cum
simplex est religiosus, quam cum aliquo munere defun-
gitur, proindeque judicare licet, illum hanc dignitatem
suis precibus & artibus consequi velle: preces autem,
ut vidimus, sunt aliquid temporale simoniam indu-
cens, dum ordinantur ad aliquod spirituale conse-
quendum. Vult autem hic Religiosus precibus potius
quam meritis propriis Officium Prioris, aut Provin-
cialis obtinere; qua sua agendi ratione satis electo-
ribus ostendit, se tali munere esse indignum, cum
præsumptionem & ambitionem suam manifestet. Credi-
liter intuitu precum, aut alterius officii temporalis;
proindeque tam petentem, quam omnes tali petitioni
suffragantes, alicujus simoniæ reos fieri; nam, ut do-
cet S. Thomas (in 4. sent. dist. 25. q. 3. ar. 3. ad 4.):
Tom. II.

Qui dat aliquid spirituale, si principaliter movetur favore precum, quantum ad iudicium divinum, simoniam committit rogatus, & rogans.

Quæst. 16. Committit-ne simoniam Religiosus promittendo suffragium suum alteri, modo ille sibi promittat suum, aut spondeat, aliud se ei munus procuraturum?

Resp. In hoc videtur aliqua simoniaca labe. Primo, quia ut docet Sanctus Thomas, simonia fit, quoties res spirituales, quales sunt munera & officia Monasterii, non conferuntur gratuito; certum est autem in casu proposito, eum qui suffragium Religioso dat, ut & ipse sibi in simili occasione obsequium præstet, aut munus aliquod procuret, non gratis dare suffragium; quia scilicet dat solummodo, seu principaliter, intuitu obsequii, quod sperat.

Secundo, eodem modo ratiocinandum est de his, qui jus habent eligendi ad aliquod munus in Religione, ac de iis, qui jus habent eligendi ad Beneficium; certum autem, ex sancto Thoma (2. q. 100. art. 4. ad 3.), quod si Episcopus ab eo, cui Beneficium confert, requirat aliquid sibi exhiberi de fructibus illius Beneficii, idem est, ac si aliquod munus ab eo exigeret, & non caret vitio simonie. Idem ergo dicendum de eo, qui dat suffragium pro officio aliquo in Monasterio, ita ut compensationem aliquam in simili occasione expectet.

Tertio, id patet ex Epistola Innocentii III. ad Archiepiscopum Coloniensem, in qua sic decernit (Cap. de hoc, de simonia.): De hoc autem quod Episcopus Oxoniensis Archidiacono Beneficium; & cuidam Clerico ante electionem suam Prioratum dicitur promississe, ut uterque consentiret eidem, tue prudentie respondemus, quod si manifestum est, eundem Archidiaconum, & Clericum, ob causam illam promissa recepisse, aut exinde confessi fuerunt in iure, vel legitime convicti, ab Altaris ministerio sunt perpetuo deponendi. Quod aperte ostendit, simoniam reum esse Religiosum, qui promittit se procuraturum aliquod officium alteri, modo sibi concedat suffragium, ut in Priorem eligatur.

Denique probatur; quia, ut sæpe diximus, juxta multos Canones, omnia pactorum, & conventionum genera in rebus spiritualibus, simoniam inducunt; nisi summi Pontificis, aut saltem Episcopi autoritate comprobentur tamquam Ecclesiæ utilia, & eorum iudicio res tota determinanda committatur.

Unde etiam inclyta Facultas Theologiæ Parisiensis, propositionem contrariam ex Escobarum sumptam, in Apologia Casuistarum damnavit die 16. Julii 1658.

Quæst. 17. Potest-ne Beneficiatus citra simoniam suum resignare Beneficium, hac conditione, ut sibi detur aliquid temporale pro expensis provisionis sibi concessæ, pro reparationibus, & aliis ejusmodi expensis, quas fecit, ut pacificus esset Beneficii possessor?

Resp.

Resp. Id fieri non potest sine simonia: & probatur primo autoritate Alexandri Papæ III. qui ita decernit (Cap. Cum pridem, de pactis): Cum Clericus, & Monachi pro causa, quæ inter eos vertebatur super Ecclesiâ, & Capella, ad nostram presentiam accessissent, inter se convenerunt, quod eidem Clerico pro expensis quas fecerat, tres marche argenti solverentur, & idem liti cederet. Cumque compositionem ipsam autoritate Apostolica peterent confirmari, Nos eam non duximus admittendam, pro eo quod videbatur pravam illicitæ passionis speciem continere.

Secundo, quia, ex Angelico Doctore (2. 2. q. 100. art. 2. ad 5.): Simonia est pecunia parare sibi viam ad rem spiritualem obtinendam: Atqui in casu proposito ille, in favorem cuius resignatur Beneficium, ad illud pervenit mediante pecunia: non enim resignaretur sine dicta pecunia: ergo in dicto casu committitur simonia.

Tertio, vel dictæ reparationes utiles erant, & necessariæ Beneficio; & tunc fieri debuerunt a Beneficiario, ac proinde nihil pro ipsis exigi potest citra simoniam; aut reparationes erant superflue, & solius commodi Beneficiarii gratia factæ: & tunc longe foret injustius vel le constringere successorem ad solvendas hujusmodi expensas voluptuarias.

Quæst. 18. Potest-ne Episcopus Beneficium conferre intuitu obsequii sibi præstiti?

Resp. Ut huic difficultati fiat satis, distinguenda sunt, cum Angelico Doctore (2. 2. q. 100. art. 5. ad 7.), duo obsequiorum genera, quæ Episcopo exhiberi possunt; alia enim referuntur ad spirituale, & Ecclesiæ Episcopo commissæ bonum; exempli gratia, exercere munus Vicarii generalis, Promotoris, Prædicatoris; alia vero sunt obsequia omnino temporalia, ut curam gerere patrimonii ipsius Episcopi, aut ejus consanguineorum.

Quantum ad priora obsequia, certum est, Episcopum non solum posse conferre Beneficia sine simonia illis, qui talia exhibuerunt obsequia, sed etiam aliquo modo teneri; quia, juxta sanctum Gregorium Param (Can. Ecclesiasticis 12. q. 2.): Ecclesiasticis utilitatibus desudantes, Ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere, ut, qui se voluntariis obsequiorum necessitatibus sponte subijciunt, digne nostris provisionibus consolentur.

Quantum vero ad posteriora obsequia temporalia, Beneficium conferri non potest illorum intuitu sine simoniaca labe, quia conferretur propter munus ab obsequio, quod in Sacris Canonibus sæpius prohibetur (Can. Cum essent, de simonia); unde etiam sanctus Thomas expresse docet (2. 2. q. 100. art. 5. ad 2.), quod si Clericos alicui Prælato impendat obsequium inhoneſtum, vel ad carnalia ordinatum, puti quia servit Prælato ad utili-

utilitatem consanguineorum suorum, vel patrimonii sui, vel ad aliquid huiusmodi; erit munus ab obsequio, & est simoniacum.

Et in Concilio Remensi (anno 1583. tit. 3. de simoniis c. 7.) decernitur, ut si quis Beneficium propter obsequium, vel impense servitutis mercedem, conferat... Simoniacus esse censetur.

Idem fortasse dici posset de Episcopis, qui suis domesticis Beneficia conferunt, propter obsequia præstita in officio Capellani, aut alio ejusmodi; non enim talia officia reddunt eos Beneficio dignos, cum ad solam Episcopi personam, non autem ad Ecclesiæ, & Diocesis utilitatem, spectare videantur.

Unde sanctus Carolus in Concilio Mediolanensi (2. tit. Quæ pertinent ad Collationem Beneficiorum) ita statuit: „ Ut omnis ad simoniam aditus intercludatur, „ monemus & obtestamur Episcopos, aliosque, quibus est „ jus conferendi Beneficia, ut familiaribus suis certam „ mercedem constituent, ne illi hoc subsidio destituti, „ Beneficia Ecclesiastica tamquam suæ operæ, & laboris „ pretium, præcipue sibi proponant; fraudari tamen Eccle- „ has nolumus probatorum hominum ministerio, si qui „ sint in eorum familia, quorum doctrinæ, & pietati „ utiliter sacrum munus committi possit.

Quæst. 19. Licet-ne Clerico in spiritualibus obsequium Episcopo præstare principaliter ut obtineat Beneficium?

Resp. Id licere non potest, primo, quia, ut ait sanctus Bernardus (de vita & moribus Clericorum c. 5.): „ Qui evangelizat, ut manducet, perverso nimis ordine „ celestibus terrena mereatur. Quia scilicet finem ad media „ refert, cum media debeant referri ad finem; Deo quippe, & Ecclesiæ servit, ut vivat, cum e contra vivere deberet, ut utrique inservire posset.

Secundo, quia, ut docet Angelicus Doctor (Quodlib. 5. art. 11. in corp.): „ Clericus, qui vadit ad Ecclesiæ „ principaliter propter distributiones, quas recipit tamquam „ finem sui operis, committit simoniam. Idem sentiendum „ videtur de eo, qui conciones habet, confessiones audit, „ aut servit Episcopo in quocumque alio ministerio spiri- „ tuali, principaliter intuitu Beneficii obtinendi.

Quæst. 20. Committit-ne simoniam, qui Missam celebra- „ ut habeat, unde vivat?

Resp. Juxta Sanctum Thomam (opusc. 19. de Officio „ Sacerdotis, art. un.): „ Non potest Sacerdos illa inten- „ tione celebrare, vel officiare, ut ex hoc pecuniam conse- „ quatur, quia peccaret mortaliter, licet non sit simonia. „ Quod intelligendum videtur de simonia reali, non vero „ de mentali. Et in alio loco idem Angelicus Doctor sic „ loquitur (Idem in sent. dist. 25. q. 3. art. 2. ad 4.): „ „ Dicendum, quod facere pactionem de Missa celebranda, „ est simoniacum semper: si tamen non habet alios sum- „ ptus, & non tenetur ex Officio Missam cantare, potest „ acci-

„ accipere denarios, sicut conducti Sacerdotes faciunt, non „ quasi pretium Missæ, sed quasi sustentamentum vite. „ Ea, quæ diximus supra num. 4. de illis, qui ad Officium „ cantandum pergunt cum principali intentione recipiendi „ distributiones, hanc veritatem confirmant.

Varia Concilia omnes avaritiæ prætextus, circa celebra- „ tionem Sacrosancti Missæ sacrificii, sæpius abolere volue- „ runt. In Concilio Eboracensi in Anglia (anno 1192. „ Can. 3.) sic statuitur. „ Prohibemus etiam, ne Sacerdos „ Laico ad poenitentiam venienti, obtentu cupiditatis, in- „ jungat, ut Missas faciat celebrari: & illud etiam de- „ crevimus prohibendum, ne Sacerdos aliquis pro cele- „ bratione Missarum pretio constituto pactum ineat: sed „ hoc dumtaxat, quod offertur in Missa, recipiat.

In Concilio Toletano (anno 1324. Can. 6.) prohibetur: „ Ne Presbyter pro Missis celebrandis pecuniam exigat, „ vel rem aliam temporalem; sed grate accipiat, si aliquid „ per facientem Missas celebrari oblatum sibi charitative „ fuerit, absque pacto, vel conventionem quacumque.

Demum in Concilio Tridentino (sess. 22. de observan- „ dis, & evitandis in celebr. Missarum) ita habetur: „ De- „ cernit sancta Synodus, ut Ordinarii locorum Episcopi „ ea omnia prohibere, atque e medio tollere sedulo cu- „ rent, ac teneantur, quæ vel avaritia idolorum servitus, „ vel irreverentia, quæ ab impietate vix sejuncta esse „ potest, vel superstitio veræ pietatis falsa imitatrix in- „ duxit. Atque ut multa paucis comprehendantur, in „ primis, quod ad avaritiam pertinet, cuiusvis generis „ mercedum conditiones, pacta, & quidquid pro Missis „ novis celebrandis datur, nec non importunas, atque „ illiberales eleemosynarum exactiones potius, quam po- „ sulationes, aliaque huiusmodi, quæ a simoniaca labe, „ vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino „ prohibeant.

Quæst. 21. Est-ne simonia, accipere certum stipendium pro „ celebratione Missæ, & satisfacere per alium, collato illi „ minori stipendio, aliqua illius parte sibi retenta?

Resp. Juxta Angelicum Doctorem (2. 2. q. 110. art. 2. „ in corp.): „ Accipere aliquid tamquam mercedis pretium, „ simoniacum est, non autem tamquam necessitatis, vel „ subventionis stipendium. „ Igitur non committitur si- „ monia in casu proposito, nisi recipiatur per modum mer- „ cedis. Certum tamen est, ibi esse peccatum mortale, „ ut constet ex Bulla Urbani VIII. (quæ incipit, Cum „ sepe contingat) in qua „ Præcipitur Sacerdotibus, ut „ ubi pro pluribus Missis plura stipendia quantumcum- „ que incongrua, & exigua collata fuerint, tot Mis- „ sæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosy- „ næ præscriptæ fuerint: etiam si Ordinarii præscrip- „ rit eleemosynam congruam, juxta qualitatem loci, „ personarum, ac temporum: ita ut alioquin ii, ad „ quos pertinet, suæ obligationi non satisficiant, quin „ imo

imo graviter peccent, & ad restitutionem teneantur.
 „ Prohibetur etiam Sacerdoti, qui Missam suscepit cele-
 „ brandam cum certa elemosyna, ne eandem Missam
 „ alteri, parte ejusdem elemosynæ sibi retenta, cele-
 „ brandam committat; ita ut Administratores Ecclesie,
 „ ex elemosynis Missarum celebrandarum, nullam ut-
 „ cumque minimam portionem retinere possint ratione
 „ expensarum, quas subeunt in Missarum celebratione
 „ pro paramentis, luminibus, vino, hostia, & similibus;
 „ nisi cum Ecclesie, & loca ipsa alios non habent redi-
 „ tus, quos in usus earundem expensarum erogare licite
 „ possint; & tunc eam portionem, quam retinebunt,
 „ nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ
 „ pro ipsomet tantum Missæ sacrificio necessario sunt
 „ subeundæ; & nihilominus eo etiam casu curandum es-
 „ se, ut tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerunt
 „ ab offerentibus elemosynas.

Id etiam expresse determinatum est ab Alexandro VII.
 dum sequentem propositionem damnavit.

9. *Propositio damnata (Decretum Alex. VII. die 24
 Sep. 1665.): Post Decretum Urbani, potest Sacerdos,
 cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere,
 collaro illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi re-
 ta. Videatur in fine Tomi Tertii Bulla Innocentii XII.*

*Quest. 22. Cum Ordinarius præscripsit elemosynam
 certam pro retributione Missæ, teneturne Sacerdos tot ce-
 lebrare Missas, quot suscipit celebrandas, si collatum illi
 fuit minus stipendium, quam sit taxatum, seu præscrip-
 tum ab Ordinario?*

*Resp. Omnino tenetur, aut tot celebrare, aut celebrari
 curare, ut manifeste patet ex Bulla 43. Urbani VIII. mox
 relata, alias ad restitutionem teneretur. Quod etiam pa-
 tet ex Decreto Alexandri Papæ septimi, in quo sequens
 propositio damnata fuit.*

10. *Propositio damnata: Non est contra iustitiam, pro
 pluribus sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium
 unum offerre.*

Et ratio est; quia quoties aliquis elemosynam dat eo
 conditione, ut aliquid fiat, injustum foret, elemosynam
 accipere, & conditioni non satisfacere; cum certum sit,
 id quod datur sub conditione, ad donarium non perti-
 nere, nisi conditionem a donatore appositam velit adim-
 plere. Videatur Constitutio Innocentii XII. infra in fine
 Tomi tertii.

*Quest. 23. Licet-ne accipere duplicatum stipendium
 pro eadem Missa, cum Sacerdos applicat petenti partem
 etiam specialem fructus, ipsimet celebranti correspon-
 dentem?*

*Resp. Certum est, id non licere, cum Alexander VII.
 expresse damnaverit propositionem sequentem.*

8. *Propositio damnata (Decretum Alex. VII. die 24
 Sep. 1665.): Duplicatum stipendium potest Sacer-*
dos.

*dos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti
 partem etiam specialissimam fructus, ipsimet celebranti cor-
 respondentem: idque post Decretum Urbani VIII.*

*Quest. 24. Nonne licet, quando Ecclesia variis Missa-
 rum foundationibus nimis est operata, ita ut redditus,
 quos percipit pro his foundationibus, non sufficiant, jux-
 ta regionis consuetudinem, & Episcopi ordinationem,
 eas reducere ad minorem numerum, summi Pontificis
 autoritate, ut ii qui tenentur eas celebrare, convenien-
 tem recipiant retributionem? Quod si licet, quare non
 possunt plures Missæ simul adunari, ut percipiatur ele-
 mosyna ordinationi Episcopi conveniens?*

*Resp. Licet quidem ad summum Pontificem recurrere,
 ut Missæ fundatæ reducantur, quoties non sufficiunt red-
 ditus ad hæc onera sustinenda; non licet tamen elemo-
 synas pro Missis oblatas ad ordinationem Episcopi redu-
 cere, dum quis minorem receperit elemosynam, quam
 quæ ab Episcopo est taxata. Discriminis ratio est; quia
 cum illi, qui Missis fundantur, mortui sint, summus
 Pontifex, ut fidelis illorum voluntatum interpres, judi-
 cat eos, si viverent, non imposituros tantum onus pro
 tam modica summa. Verum cum ii, qui dant elemosy-
 nas, vivant, & suam declarent voluntatem, nemo vi-
 detur posse dispensare ab onere implendo, quod ipsi im-
 ponunt, si elemosyna recipiatur, quam sub hæc expres-
 sa conditione dederunt. Videatur Constitutio Innocentii
 XII. in fine Tomi tertii.*

*Quest. 25. Committitur-ne simonia, cum aliquid exi-
 situr pro immisione in possessionem alicujus Beneficii?*

*Resp. Dilucide hæc questio definita reperitur in Concil.
 Trident. (sess. 24. de ref. c. 1.), in quo sic habetur: „ in
 „ pluribus Ecclesiis, tam Cathedralibus, quam Collegia-
 „ tis, & Parochialibus ex earum Constitutionibus, aut
 „ ex prava consuetudine observare intelligitur, ut in ele-
 „ ctione, præsentatione, nominatione, institutione, con-
 „ firmatione, collatione, vel alia provisione, sive ad-
 „ misione ad possessionem alicujus Cathedralis Ecclesie,
 „ vel Beneficii, Canonicatum, aut Præbendam, vel
 „ partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas
 „ certæ conditiones, seu deductiones ex fructibus, solu-
 „ tiones, promissiones, compensationesque illicitæ, aut
 „ etiam, quæ in aliquibus Ecclesiis dicuntur, Turnorum
 „ lucra, interponantur. Hæc cum sancta Synodus dete-
 „ stetur, mandat Episcopis, ut, quæcumque hujusmodi
 „ in usus pios non convertuntur, atque ingressus il-
 „ los, qui simoniacæ labis, aut fordidæ avaritiæ suspi-
 „ cionem habent, fieri non permittant. „ Videri pos-
 „ sunt, quæ superius dicta sunt num. 5.*

*Quest. 6. Committitur-ne simonia, cum datur Benefi-
 cium pro acquirenda hominum gratia, pro laude, vel fa-
 vore, seu cum speratur aliquod obsequium ab eo, cui Be-
 neficium confertur, sine tamen ullo pacto?*

Resp. In casu proposito simonia committitur mentalis, si propter talem gratiam, aut favorem, aut spem obsequii, Beneficium conferatur, quia tunc res spiritualis non conferitur gratis: *Qui dat*, inquit Angelicus Doctor (*in 4. dist. 25. c. 3. art. 3. ad 4.*), *aliquid spirituale pro favore, vel laude acquirenda, non est dubium, quin simoniam committat.*

Id etiam sanctus Gregorius Papa expresse reprobatur in Canone, dicens (*Can. sunt nonnulli, l. q. 1.*): „Sunt nonnulli, qui quidem nummos & præmia ex Ordinatione non accipiunt, & tamen sacros Ordines pro humana gratia largiuntur, atque de largitate eadem, laudis solummodo retributionem quaerunt. Hi nimirum, quod gratis acceptum est, gratis non tribuunt: quia de impenso officio sanctitatis, nummum expetunt favoris.“ Unde inferri debet, simoniam committi mentalem in casu proposito, cum pro re spirituali favor principaliter expectatur.

Quest. 27. Committitur-ne simonia, cum pecunia datur Sacerdoti, ut Missam pro nobis celebret, aut pauperi, ut Deum pro nobis oret?

Resp. Nulla prorsus est simonia in his casibus; quia illud, quod datur Sacerdoti, non est pretium Missæ, sed necessitatis tantum stipendium, & ut docet Angelicus Doctor (*2. 2. q. 100. ar. 3. ad 2.*): *Illi qui dant elemosynas pauperibus, ut orationum ab ipsis suffragia impetrent, non eo tenore dant, quasi intendentes orationes emere: sed per gratuitam beneficentiam pauperum animos provocant ad hoc quod pro eis gratis, & ex charitate orent.* In quo certe nulla umquam esse potest Simonia ex parte dantium temporalia; quia dant, ut Dei benedictionem & gratiam consequantur; quod non modo licitum, sed etiam valde laudabile est, & juxta Evangelium, omnia, ipsamque vitam nostram, propter hanc divinam benedictionem & gratiam, dare debemus. Nulla etiam est Simonia ex parte recipientium temporalia, quia juxta sancti Thomæ doctrinam, non accipiunt tamquam pretium rei spiritualis, sed tamquam stipendium necessitatis: quod certè licitum est, cum iustum & æquitati consonum sit, ut populus Christianus necessaria ad sustentationem subministraret illis, qui spiritualia ministrant.

Quest. 28. Nonne dici posset, ex paritate rationis, licitum esse dare rem temporalem tamquam motivum ad inducendum collatorem, ut nobis conferat Beneficium?

Resp. Id nullo modo fieri potest: & ratio disparitatis est, primo, quia cum collator Beneficii teneatur illud conferre gratis, committit Simoniam, quoties illud confert intuitu alicujus temporalis commodi: quia de causa etiam qui dat aliquid ad inducendum collatorem, ut sibi conferat Beneficium, committit pariter Simoniam, cum velit pecunia comparare rem spirituales, ut spirituali an-

annexam, in quo consistit simonia. At vero, qui dat Sacerdoti elemosynam, ut celebret Missam, non ipsum inducit ad faciendam rem prohibitam, cum licitum sit ministrantibus altari, aliquid accipere ad necessariam vitæ sustentationem.

Altera differentia est, quia datur pecuniam pauperi, ut pro se Deum oret, non vult comparare spirituale pro temporali; sed solum actibus religionis impetrare a Deo, qui Dominus est donorum suorum, gratiam quam cupit; quod utique licitum est. At vero, qui dat pecuniam ad inducendum collatorem, ut conferat Beneficium, vult illud pecunia obtinere, & collatori suadere, ut conferat Beneficium intuitu rei temporalis, quod tamen tenetur conferre gratis: & ita speciem habet simulate venditionis. Præterea is, qui dat pecuniam, ut celebretur Missa, satisfacit obligationi communi omnium fidelium dandi necessariam sustentationem iis, qui spiritualia ministrant; quia, ut ait Apostolus (*1. ad Cor. c. 9. v. 14.*): *Ita & Deus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere.* Et paulo superius dixerat idem Apostolus (*v. 11.*): *Si nos spiritualia vobis seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus?*

Quare nulla prorsus venditionis species ibi apparet; quia cum hoc modo datur aliquid Sacerdoti ad Missam celebrandam, aut pauperi ad orandum Deum, offertur Deo pars aliqua bonorum, quæ ab ipso concessa sunt, & elemosyna datur ad adjuvandam proximum, Deique gratiam consequendam; quod ab omni prorsus specie simoniace labis est alienum.

Denique magnum certe discrimen debet esse inter hæc duo dona; quandoquidem Deus & Ecclesia volunt, ut larga erogatione temporalium, peccatorum veniam & Dei gratiam impetremus; & e contrario prohibent, ne velimus per pecuniam parare nobis viam ad Beneficium Ecclesiasticum consequendum; quod utique gratia conferri debet, juxta illud, *Gratis accepistis, gratis date.*

Quest. 29. Nominati ab Episcopo ad examinandum eos, qui ad Beneficia assumi debent, committunt-ne simoniam, cum idcirco aliquid ab examinandis accipiunt?

Resp. In Concilio Tridentino (*sess. 24. de ref. c. 18.*) statuitur, ut *Caveant Examinatores, ne quidquam pro suis occasione hujus examinis, nec ante, nec post accipiant; alioquin Simonie vitium tam ipsi, quam alii dantes incurrant, a quo absolvi nequeant, nisi admissis Beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur.* Idem decernitur in Concilio Mediolanensi quinto (*tit. de Examinandi ratione*).

Quest. 30. Committit-ne simoniam, qui concionatur principaliter ad comparandam sibi laudem humanam, aut propter lucrum inde proveniens?

Resp. Ex sancto & Venerabili Beda relato in Cam. (Non solum. 1. q. 3.) Venditores sunt columbarum, & domum Dei faciunt domum negotiationis, qui gradum vel gratiam in Ecclesia spiritualem, quam Domino largiente percipiunt, non simplici intentione, sed cuiuslibet humana causa retributionis exercent, contra illud Petri Apostoli: Qui loquitur, quasi sermones Dei; qui ministrat, tamquam ex virtute quam administrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum.

Nam, ut docet S. Gregorius Magnus (hom. 17. in Evang.): Quisquis ideo predicat, ut hic vel laudi vel muneris mercedem recipiat, eterna procul dubio mercede se privat.

Non potestis Deo servire & mammonæ, inquit Sanctus Augustinus, exponens illa Evangelii verba (de Operi Monach. c. 26.): Qui enim propter hoc Evangelium predicat, ut habeat unde manducet, & unde vestiatur, simul se putat & Deo servire & mammonæ: Deo quia Evangelium predicat: & mammonæ, quia propter ista necessaria predicat: quod Dominus dicit fieri non posse: ac per hoc ille qui propter ista Evangelium predicat, non Deo, sed mammonæ servire convincitur.

Simoniam autem manifesta apparet in intentionibus in hac questione propositis; cum res spiritualis, qualis est predicatio verbi Dei, fiat propter motiva temporalia, cuiusmodi sunt laudes, fama, lucrum.

Nec iam amplius suffragari potest novorum aliquot Casuistarum distinctio motivi & pretii, postquam Innocentius undecimus, magno reipublice Christianæ bono, sequentem propositionem damnavit (in Decret. contra 65. Propos.).

45. Propositio damnata: Dare temporale pro spirituali non est Simonia, quando temporale non datur tamquam pretium, sed solum tamquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale: vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut e contra.

Quest. 31. Cum fideles teneantur subministrare temporalia Concionatoribus, quare illis non licebit Concionem habere, ut hæc bona temporalia consequantur?

Resp. Huic questioni respondet Angelicus Doctor, dum ait (2. 2. q. 100. ar. 3. ad 2.): Dicendum, quod temporalia predicantibus debentur ad sustentationem predicationis, non autem ad emendum predicationis verbum: unde super illud 1. ad Timoth. 5. Qui bene præsumunt Presbyteri, &c. dicit Glossa: Necessitatis est accipere, unde vivitur, charitatis est præbere: non tamen venale est Evangelium, ut pro his predicetur: si enim sic vendunt, magnam rem vili vendunt pretio. Unde sequitur non licere predicare, principaliter ad consequendum aliquod bonum temporale.

Idem S. Doctor alibi etiam docet (in 4. sent. dist. 25. art. 2. q. 2. ad 5.), quod Stipendia debentur predicantibus

bus ad sustentationem victus, ne cogantur relinquare verbum Dei, & circa procuranda sibi necessaria occupari: non autem debentur eis quasi pretium predicationis.

Unde etiam Sanctus Joannes Chrysostomus (in cap. 21. Matth. homil. 38.): Columbas quoque, inquit, venditium cathedras evertit: ut quod honor sacerdotalis debet auferri ab iis doceret, qui pro terrena mercede opus Dei faciendum existimant.

Denique Sanctus Gregorius Magnus sic loquitur (lib. 19. in Job. cap. 10.) „: Non quod ideo prædicent, ut alantur, sed ideo alantur, ut prædicent, id est, ut prædicare subsistant; non ut ad intentionem sumendi victus transeat actio prædicatoris, sed ad utilitatem prædicationis deserviant ministeria sustentationis. Unde a bonis prædicatoribus non causa victus prædicatio impenditur, sed causa prædicationis accipitur victus: & quoties prædicatoribus necessaria ab audientibus conferuntur, non solent de rerum munere, sed de conscientium gaudere mercede: unde per Paulum dicitur: „ Non dona vestra requirimus, sed fructum. “

Egregius & vere Apostolicus concionandi modus in Epistola S. Congregationis Concilii ad Episcopos iussu Innocentii Papæ undecimi missa, præscribitur his verbis.

INNOCENTII XI.

Admonitio ad verbi Dei Concionatores, per litteras Sacre Congregationis Concilii, ad Episcopos directas.

A Pluribus Christiani Orbis Provinciis graves frequentesque Romani, atque ad ipsam Sanctam Sedem adventant, seu delationes, seu querelæ, adversus præsentem prædicationis usum, tamquam a primævo Apostolorum instituto prorsus aberrantem. Ac quidem cum verbum Dei, quod Apostolo teste, omnino esse debet sanum, ac salutare, multiplici lue per plures ex ipsis Evangelii præconibus reddatur infectum; merito Sanctissimus Dominus noster decrevit, contagionem univerfo grægi tam exitiosam, longèque patentem, omni Apostolicæ autoritatis conatu, prorsus exscindere.

Nam quæ pestis esse, aut excogitari violentior ea potest, quæ cibos ipsos ad vitæ præsidium institutos, ipsasque medicinas pro morbis depellendis inventas, in mortis instrumenta, & præsentissima venena converteret? Verbum profecto Dei, panis est ille vitæ & intellectus, quo cibari, & aqua simul salutaris, quæ potari fidelium animas, ab ipsis Religionis Christianæ incunabilis, Redemptor noster edocuit. At vero si sal, quod pro Dei verbo a Sanctis accipitur, per fuitiles conciones evanuerit, in quo putrescentia mortaliū vitia conduntur? Quin imo & sal idem, quod Præ-

dicatores aperte significat, per eloquentiam plane stultam, infatuatum fuerit, revera non ultra valebit, nisi ut conculcetur, & utinam jam non conculcetur ab hominibus. Quæ enim ministerio tam sacro majestas, qui decor, quæ sanctitas, quæ utilitas inest, quando plurimi, ut Paulus clamat, verbum Dei adulterantes, aut jocos tamquam histriones, aut conversi ad fabulas uti Poetæ, auditores sibi prurientes auribus coacervant, aut inanis facundie lenocinio, & calamistrato ac meretricio plane stilo, prædicationem fœde corumpunt?

Mandat ergo Sanctitas sua, zelo vere Apostolico accensa, ut omnes Primates, Archiepiscopi, Episcopi, cæterarumque Ecclesiarum Præsides, quorum præcipuum munus est, Verbum Dei administrare, gregemque pascere, tantis corruptelis occurrant, easque Concionatoribus opportune ob oculos ponant, & fugiant a facie tot pestium potius quam colubrorum. Et præsertim universi intelligant, quod per Jeremiam Deus illis induxit: *Propheta qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum vere: quid pascas ad vitricum? numquid verba mea non sunt ignis, dicit Dominus, & quasi malus conterens petram? videlicet oportere conciones non pascis referas esse ad vanitatem, sed igne veritatis succensas.*

Porro sciant, non levem esse culpam, sed grande piaculum, gravissimæque poenæ mulctandum, ubi per scurrilitatem verbum Dei velut in scenam adducant, atque auditoribus deridendum traduxerint. Præterea neque per quæstiones curiosas, ac paradoxas tam vanas, ita supra captum populorum assurgant, ut vere querantur; *Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.* Similiter neque per illecebras inanum verborum, res non minus vanas obtrudant; & per ostentationem memoriæ, atque pronuntiationis præcipitantiam, quasi præstigiis auditorum animas aureque ludificent.

Quamobrem Antistites per se, si tempus vacaverit, tum in Cathedralibus, tum in aliis Ecclesiis serio animadvertant, & in Diocesi Vicariis foraneis, aliisque ministris, probisque viris, a quibus ea super re relationes exigant, vigilantiam demandent. Ac si Concionatores normam hujusmodi transgressos repererint, eos a prædicationis munere ad tempus benevisum suspendant, aliave ratione, pro modo culpe, plectere curent, subrogando interim alios, qui salutaris modo populo ostendant vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut poenam æternam evadere, ac cælestem gloriam consequi valeant. Eminentia igitur vestra, in Diocesi suæ curæ credita, Sanctissimi Domini Nostri jussibus, & proprio muneri satisfacere non gravabitur; & Eminentia vestra

vestræ manus humiliter deosculor. Romæ 6. Julii 168c.

Eminentia vestra

Humillimus & addictissimus servus
F. Cardinalis Columna.

S. Archiepiscopus Brancattus, Episcopus
Viterbien. Secretarius.

Eminentissimus quondam Alderanus Cardinalis Cibo, Episcopus Ostiensis & Veliternus, & Sacri Cardinalium Collegii Decanus, prædictas litteras Sac. Congregationis Concilii ad Episcopos, jussu Innocentii Papæ XI. missas, in sua præclara Synodo Veliterna inferuit; & eis salutarem pro concionatoribus instructionem vulgari lingua attexit, quam hic apponere utilissimam putavi.

ISTRUZIONE

Per li Predicatori.

1. **I** Predicatori devono mirare principalmente la gloria di Dio, e la salute dell'anime, ed a tale scopo indirizzare tutta l'opera loro; considerando, che il suo ministero è santissimo, prima esercitato da Profeti, dagli Apostoli, e quello che importa sopra ogn'altra cosa, dall'istesso Figlio di Dio; e che è grandissimo il premio di chi riduce le anime alla strada della salute, dicendo San Giacomo, che chi converte il peccatore, ricupera i suoi peccati, ancor che siano di gran numero. Procurino spesso di eccitare gli Uditori all'odio de' peccati, al timore delle pene eterne, alla vera penitenza, all'amor di Dio, al desiderio del Paradiso, ed all'acquisto delle virtù.

2. Prima di predicare, intendano dall'Ordinario, e poi dal Parroco, i bisogni di quel popolo, al quale sono mandati a predicare la parola di Dio, per poterlo fare con frutto.

3. Non raccontino favole ne' pulpiti, o altre cose da muovere riso.

4. Nemmeno miracoli, o storie apocrife, e non approvate dalla Santa Chiesa. *Id severe prohibetur in Concilio Neapolitano Cardinalis Jacobi Cantelmi ann. 1699. tit. 1. cap. 3. num. 33.*

5. Nè ardiscono interpretare cosa alcuna della Sacra Scrittura, che non sia conforme all'unanime consenso de' Santi Padri, e di Santa Chiesa.

6. Nè della medesima Scrittura, o luoghi di essa, profetizzano a' popoli, o al mondo avvenimenti d'altra

cuna sorta, ancorchè fosse ciò per incutere timore, se non quelli che spiegano i Santi Padri.

7 Riprendano i vizj con carità, e si guardino, anzi si astengano onninamente, con tacite, o espresse parole, ferire alcuno, onde potesse questi fare argomento che si parlasse di lui.

8 Si astengano di riferire in pubblico ragioni, o argomenti d'eretici, per quanto falsi, massime alla presenza di persone idiote.

9 Non pubblicino Indulgenze, che non siano sottoscritte dall' Ordinario, o suo Vicario generale.

10 Nè senza licenza dell' istesso Ordinario o suo Vicario, raccomandino alcun povero per l' elemosina; e ne' luoghi di fuori, del Vicario foraneo, o Parroco.

11 Non predichino di notte.

12 Non dissuadano alcuno dirittamente, o indirettamente, dalla frequenza della Comunione.

13 Spieghino la parola di Dio con semplicità, e si accomodino all' intelligenza di tutti.

14 Inculchino la soddisfazione de' legati pii.

15 La soddisfazione delle decime.

16 La venerazione delle Chiese.

17 La frequenza de' Sacramenti.

18 L' attenzione in fare, che li maggiori mandino i subordinati ad imparare la dottrina Cristiana.

19 Insegnino il modo di ben confessarsi, l' obbligo di restituire la fama e roba d' altri.

20 E d' esprimere le qualità che mutano specie.

21 Di rimuovere gli odj, e rancori contro il prossimo.

22 Di fuggire l' occasione del peccato.

23 Di sentire Messa ne' giorni di precetto, e osservare le feste.

24 Di fuggire le superstizioni.

25 Il Predicatore non dia risoluzione de' casi di coscienza, nè pubblicamente, nè privatamente, se non ben sicuro della dottrina; conciosia cosa, che l' errore di uno che predica, fa gran pregiudizio, per il credito, che le persone gli hanno ordinariamente.

26 Ricordi a popoli la Dottrina Cristiana, l' orazione per li morti, lo stare alla Messa con riverenza, la devozione della Santissima Vergine, dell' Angelo Custode, e de' Santi.

27 Inculchi spesso la frequenza de' Santissimi Sacramenti, ed espliciti le grandissime utilità, che ridondano all' anime dal confessarsi, e comunicarsi spesso.

28 Non lasci occasione di trattare del Sacramento della Penitenza, e del modo di ben confessarsi, e nella Quaresima ecciti gli uditori a farlo per tempo, e non aspettare la settimana santa.

29 Dichiarì con buona occasione i Misterj della Santa Messa, de' Sacramenti, degli Uffizj Divini, e delle solennità, che celebra la Santa Chiesa infra annum.

30 Rap-

30 Rappresenti, quanto si debbano temere le Censure Ecclesiastiche, e specialmente le scomuniche, e particolarmente da chi tenesse effetti Ecclesiastici, e fosse tenuto a soddisfare Messe e legati pii.

31 Insegni, con qual riverenza si debba stare nella Chiesa, come casa di Dio.

32 Sia molto sollecito in ammonire i Padri, e le Madri alla buona educazione de' loro figlij, con tenere ogni modo, perchè siano ben costumati e timorati di Dio, dipendendo da questo il bene di tutta la loro vita.

33 Ricordi spesso la carità verso il prossimo, e l' obbligo di perdonare l' ingiurie, e il bene di tollerare le tribolazioni di questa vita.

34 Gridi contro l' orrendo vizio della bestemmia.

35 Contro gl' incantesimi, malefizj, e superstizioni.

36 Contro l' inosservanza delle Feste.

37 Contro i spergiuri, e falsi testimonj, massime in Giudizio.

38 Esclami contro i contratti simulati, mascherati d' usure, e d' ingiustizie.

39 Contro gli adulterj, stupri, incesti, concubinati, ed altri vizj di carne, ma sotto forme, che non offendino le caste orecchie.

40 Contro il vizio del giuoco.

41 Contro l' abuso di convertire i sposi, prima che sia solennizzato il matrimonio.

42 Insegni, come si commetta il peccato anche col solo pensiero: e quanto sia necessario fuggire l' occasione, per liberarsi dal peccato medesimo.

43 Predicando ad uomini di villa, farà di grande utilità valersi di alcune similitudini, come appunto si cava dall' Evangelio che faceva Cristo Signor nostro, che si prendono dall' agricoltura V. G. da' campi, vigne, formento, alberi, e cose simili; e quando tratterà con altra sorta d' uomini farà anche bene, che si serva degli esempj dell' arte, ch' essi esercitano.

44 Avvertirà di non essere ordinariamente tanto lungo, che apportì tedio, o ritardi le persone dal venire a sentirlo.

45 Finito di predicare, comparisca avanti di Noi, o de' nostri Vicari, e dia conto di ciò che avrà fatto per la salute e profitto spirituale di quel popolo, al quale avrà predicato.

46 E porti le lettere del Parrocho del luogo, che attestino il frutto, che avrà fatto con le sue prediche, e il buon' esempio che avrà dato a' popoli; altrimenti non predicherà più nelle medesime Diocesi.

TRACTATUS ULTIMUS.

DE PŒNIS

SIMONIA CORUM.

CUM Simonia sit capitale delictum, ut habetur in Can. *Qui luit*, 1. q. 1. non solum a sacris Canonibus proscriptum fuit, sed ipsi etiam Principes seculares legibus Ecclesiasticis pie obsequentes, & Ecclesiam a tam pernicioso crimine pro viribus liberare conantes, leges quoque sanxerunt, quibus Simonia gravibus pœnis multatur: In lege *Si quemquam*, Sic habetur: (Leg. *Si quemquam*, C. de Episcopis & Clericis.) : „ Si quemquam, vel in hac Regia Urbe, vel in cæteris Provinciis, quæ in toto Orbe terrarum diffuse sunt, ad Episcopatus gradum provehi, Deo auctore, coactigerit, pœnis hominum mentibus, nuda electionis conscientia, sincero omnium iudicio præferatur. Nemo gradum Sacerdotii pretii venalitate mercetur: quantum quisque mereatur, non quantum dare sufficiat, aestimetur. Profecto enim quis locus tutus, & quæ causa esse poterit excusata, si veneranda Dei templa pecuniis expugnentur? Quem murum integritatis, aut vallum fidei probe videbimus, si auri sacra fames in penetralia veneranda proferpat? Quid denique cautum esse poterit, aut securum, si Sanctitas incorrupta corrumpatur? Cesset Altaribus imminere profanus ardor avaritiæ, & a sacris adytis repellatur piacular flagitium. Itaque castus & humilis nostris temporibus eligatur Episcopus, ut quocumque locorum pervenerit, omnia vitæ propriæ integritate purificet: nec pretio, sed precibus ordinetur Antistes: tantum ab ambitu debet esse sepositus, ut quaeratur cogendus: rogatus recedat, invitatus el fugiat: sola illi fustragetur necessitas excusanda. Profecto enim indignus est Sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitatus.

„ Sane si quis hanc sanctam, & venerandam Antistitis sedem pecuniæ interventu subisse, aut si quis, ut aliter ordinaret, vel eligeret, aliquid accepisse detegitur, ad instar publici criminis, & læsæ Majestatis accusatione proposita, a gradu Sacerdotii retrahatur; nec hoc solum deinceps honore privari, sed perpetuæ quoque infamiae damnari decernimus, ut eos, quos par facinus coinquinat, & æquat, utrosque similis pœna commineatur. Idem fere habetur in Novellis Justiniani Imperatoris, Constitutione 115. c. 331.

Quæst. 1. Quas penas incurrunt, qui Ordines simoniace suscipiunt?

Resp. Juxta Concilium Toletanum 8. cap. 5. qui simoniace

niace susceperunt Ordines, anathemate percussii sunt, & excluduntur a participatione Corporis & Sanguinis Domini, propter execrandum crimen, quod commiserunt. Et Paulus Papa II. in simoniacos sic invehitur (in c. *Cum detestabilia de simonia in Extrav. communib.*). „ Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inherentes, ac etiam omnes, & singulas excommunicationis, suspensionis, privationis, & interdicti sententias, censuras, & pœnas a Romanis Pontificibus contra simoniacos quomodolibet latas, & eorum quemlibet, tam manifestum quam occultum, quas ipso facto eos incurrere volumus, & confirmantes, & innovantes, Apostolica auctoritate declaramus, quod omnes illi, qui simoniace ordinati fuerint, a suorum sint Ordinum executione suspensi. Quæ Bulla innovata fuit in Bulla 5. Pii V. quæ incipit: *Cum primum Apostolatus*.

Quæst. 2. Qui susceperet Ordines per alterius simoniam, infamis facti, esset-ne suspensus ab executione Ordinis sic suscepti, ita ut non posset illud exercere sine dispensatione, statim ac sciret, quod, v. gr. ejus pater illi procurasset collationem Ordinis data pecunia?

Resp. Sanctus Thomas respondet his verbis (q. 100. art. 6. ad 3.). *Si vero nec volente, nec sciente, per alios alicujus promotio simoniace procuratur, caret Ordinis executione.* Rationem autem hujus responsionis assignat ibidem in corp. *Articuli: Quia nullus potest licite retinere id, quod contra voluntatem Domini acquisivit; Dominus autem, cujus Ecclesiarum Prelati sunt dispensatores, & ministri, ordinavit, ut spiritualia gratis darentur.* Unde, qui recepit Ordines data pecunia, aut alia re, sive a se, sive ab alio, eorum functiones exercere non potest, licet etiam nullius criminis reus factus fuerit tales Ordines recipiendo.

Quod etiam probari potest ex Bulla Pauli II. mox citata, in qua indistincte, quotquot simoniace ordinati sunt, a susceptorum Ordinum executione suspenduntur, sive ipsi, sive alii pro ipsis simoniam commiserint.

Quæst. 3. Quis potest cum eo dispensare, qui simoniace fuit ordinatus?

Resp. Juxta Angelicum Doctorem (2. 2. q. 100. art. 6. ad 7.). *Dicendum, quod dispensare cum eo, qui est Beneficiarius simoniace scienter, solus Papa potest; in aliis autem casibus potest etiam Episcopus dispensare.* Idem, ex manifesta paritate rationis, dici debet de simoniace ordinatis. Et ita, juxta Angelici Doctoris mentem, si ordinatus non commiserit simoniam, sed alius, eo inficio; tunc Episcopus potest cum eo dispensare, & suspensionem tollere. Quod etiam confirmari potest ex capit. *Si alicujus, de electione.* Quantum vero ad dispensationes in foro pœnitentiali; videatur Instructio in fine Tomi 5. apposta.

Quæst.

Quest. 4. Quasnam incurreret pœnas, qui suscipere Ordines sub titulo Patrimonii obtenti ab altero, cui promissit, se nihil unquam repetiturum: quod dicitur fictum seu falsum Patrimonium?

Resp. Cum quidam Episcopus in simili casu consulisset Innocentium III. sic respondit (*Cap. per tuas nobis de simon.*): „ Per tuas Nobis litteras intimasti, quod cum quidam vellet in Subdiaconum ordinari, & cetum titulum non haberet, quemdam Presbyterum exoravit, ut ipsum ad Ecclesiam suam titulum præstaret. quod cum ille facere recusaret, ipse illi firmiter promissit, quod numquam si præstaret eundem in Ecclesia sua, aliquam peteret portionem: & sic ad præsentationem ejus extitit ordinatus, nec se in hoc illicitum egisse aliquid intellexit. Nos inquisitioni tue taliter respondemus, quod nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, nec ad superiores ascendere, nec in suscepto debet Ordine ministrare. “

Concilium Tridentinum (*sess. 21. de ref. c. 2.*) hac de re sic statuit: *Comperum est, complures plerisque locis ad sacros Ordines admitti, qui variis artibus, & fallaciis consingunt, se Beneficium Ecclesiasticum, & etiam idoneas facultates obtinere. Statuit sancta Synodus, ne quis ita ad sacros Ordines promoveatur, antiquorum Canonum pœnas super his innovando.*

Beatus Pius V. ita decernit (*in Bulla 75. Rom. Pontifex.*): „ Sane cum non deceant, divino ministerio adscriptos, cum Ordinis dedecore mendicare, aut fors dum aliquem quæstum exercere, a Sacro Tridentino Concilio inter alia decretum fuit, ne quis deinceps Clericus secularis, quantumvis alias moribus, scientia, & ætate esset idoneus, ad sacros Ordines promoveretur, nisi prius legitime constaret eum Beneficium Ecclesiasticum, &c. Statuentes, & decernentes, promotiones hujusmodi contra ipsius Decreti Concilii Tridentini formam factas, executione prædictorum Ordinum omnino carere, nullasque prorsus, & irritas esse, fere; sicque promotas personas, in Altaris ministerio ministrare non posse: quin imo ministrantes, privari legiis, exemptionibus, immunitatibus, & aliis Clericis cunctis omnino privari, & irregularitates, aliasque in dicto Decreto contentas pœnas eo ipso incurrere; a quibus, nisi a Romano Pontifice, vel a mortis articulo, minime absolvi possunt.

Denique Gregorius nonus (*Can. Si quis, de simulatione.*). „ Si quis, inquit, ordinaverit, seu ad Ordinem præstaverit aliquem, promissionem, vel juramentum ab illo recipiens, quod super provisione sua non inquietaret eundem, Ordinator a collatione, præsentator vero ab executione Ordinum per triennium, & Ordinatus ab Ordine sic suscepto, donec dispensationem super hoc a Sede Apostolica obtinere meruerint, noverint se suspensos.

Ex

Ex his omnibus colligere licet, eum, qui sub falso Patrimonii titulo suscipit Ordines, esse ipso facto suspensum ab Ordinis executione; proindeque si functiones illius exerceat sine dispensatione summi Pontificis, incidere in irregularitatem. Plura de hac materia dicta sunt Tom. 5. Tract. 8. de Sacramento Ordinis, cap. 5. de Ordinibus sacris.

Resp. 5. Quam pœnam incurrit is, qui Beneficium simoniace consecutus est?

Resp. Tenetur primo Beneficium dimittere, quod simoniace obtinuit, siue simoniæ reus sit ipse, siue non, quia videlicet simonia eo infcio perpetrata fuit a Patre, aut aliis; cujus pœnæ rationem assignat Angelicus Doctor his verbis (*2. 2. q. 100. ar. 3. in corp.*): „ Nullus potest licite retinere id, quod contra voluntatem Domini acquisivit: puta si aliquis dispensator de rebus domini sui daret alicui contra voluntatem, & ordinatio nem domini sui, ille, qui acciperet, licite retinere non posset. Dominus autem, cujus Ecclesiarum Prælati sunt dispensatores, & ministri, ordinavit, ut spiritualia gratis darentur, secundum illud Matth. 10. *Gratis accepistis, gratis date:* Et ideo, qui muneris intuitu spiritualia quæcumque assequitur, ea licite retinere non potest. Tamen *Non tenetur*, ut notat idem Angelicus Doctor (*ib.*), *ad renunciandum Beneficio, si forte inimicus ejus fraudulenter pecuniam daret alicuius promotione, vel si ipse expresse contradixerit.*

Quæ doctrina omnino conformis est Decreto Cælestini pape tertii his verbis expresso (*Can. Nos, de simulatione.*). „ Consultationi tue taliter respondemus, quod nisi constaret, illos, qui promissum tale fecerunt, per fraudem in dispendium illius, qui eligendus erat, id malitiose fecisse; quamvis ipse promissionis conscius non fuerit, ejus tamen electio, tamquam simoniaca pravitate præsumpta, est penitus reprobanda.

Cujus quidem Decreti ratio est, quod in tali casu temporale non fuit causa, cur spirituale quis consecutus sit; cum propter illud datum non sit, sed potius, ut impedimentum apponeretur.

Quest. 6. Quis dispensare potest cum eo, qui Beneficium simoniace consecutus est?

Resp. Distinguendum est, utrum quis ex propria simonia Beneficium sit adeptus, an ex simonia aliena, in aliena Episcopus dispensare potest, si agatur de Beneficio simplici: *Si alicujus electionem*, inquit Gregorius IX. (*Cap. Si alicujus, de electione.*) Propter simulationem, eo ignorante, & ratum non habente commissam, contigerit reprobari: cum eo super Prælatione, ad quam taliter fuerat electus, illa vice non potest Episcopus dispensare, quamvis circa eum, qui ignoranter recepit simplex Beneficium per simoniacam pravitatem, post liberam resignationem Episcopi tolleretur.

Sia

Sin autem quis Beneficium consecutus sit per simoniam propriam, solus summus Pontifex cum eo dispensare potest, ut illud Beneficium retineat; ut habetur in *can. Quicumque*, l. 9. §. (a)

Quest. 7. Quasnam alias penas incurrunt, qui per simoniam Beneficium obtinent?

Resp. Illæ penas referuntur in Constitutione Pauli Papæ II. his verbis (*in c. Cum detestabile de simonia Extrav. communib.*): „Cum detestabile scelus simoniae, niacæ pravitatis, tam Divinorum, quam Sacrorum Canonum autoritas abhorreat, atque damnet: Nos contraerantes, quod plures poenarum gravitas, quam, De timor arcere solet a voluntate peccandi: ac summis de deris affectantes, ut hoc pestiferum vitium non exstingui solum, sed etiam ex mentibus hominum, saltem propriarum poenarum metum, penitus evellatur; Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhaerentes, ac etiam omnes, & singulas excommunicationis, suspensionis, privationis, & interdicti sententias, censuras, & penas confirmantes, & innovantes, Apostolica auctoritate declaramus, quod omnes illi, qui simoniacè ordinati fuerint, a suorum sint Ordinum executionibus, suspensi. Per electiones vero, postulationes, confirmationes, provisiones, seu quasvis alias dispositiones, quas simoniaca contigerit labe fieri, & quæ viribus omnibus careant, in Ecclesiis, Monasteriis, Dignitatibus, Personatibus, Officiis Ecclesiasticis, & quibusvis Beneficiis, aut aliquo eorum, cuiusvis jus nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium, quæ percepit, restitutionem sub animæ suæ periculo sit adstrictus: Statuentes, quod universi, qui simoniam commiserint, aut, quod illa fiat, mediantibus extiterint, seu procuraverint, sententiam excommunicationis incurrant; a qua, nisi a Romano Pontifice, pro tempore existente, non possint absolvi, præterquam in mortis articulo constituti.“

Hæc Pauli secundi Constitutio confirmata fuit a Papa IV. & a Beato Pio V. Videatur Instructio in fine Tomi quinti.

Præterea, ut habetur in recenti Synodo Derthonensi (*an. 687. de Benef.*): „Advertant, qui beneficia, vel pro se, vel pro aliis, cum oblatione alicujus pensionis annuæ; aut pro aliis, cum spe pensionem annuam, vel aliud quantumvis modicum temporale commodum ab eis consequendi: vel pro se ipsis, principaliter animo, intentione ea postmodum in favorem aliorum, etiam quantumvis idoneorum, & beneficiorum, cum simoniarum pensione, aut commode, aut etiam sine eo resignandi, ob-

„ obti-

(a) Quantum ad dispensationes, seu condonationes in foro poenitentiali, videatur Instructio in fine Tomi apposta.

„ obtinere procuraverint, cujuscumque status, gradus, ordinis & conditionis existant, excommunicationem latæ sententiæ, soli Papæ reservatam, & nullitatem talium provisionum, & inhabilitatem ad omnia beneficia, & poenam privationis omnium beneficiorum obtentorum, eo ipso, absque alia desuper facienda declaratione, incurrere, ut clare disponitur in Constitutione Pauli Papæ IV. quæ infra habetur integra post hunc Tractatum.

Quest. 8. Teneatur-ne quis restituere, quod simoniace accepit; & quo pacto fieri debet hæc restitutio?

Resp. Certum est, simoniam ad restitutionem obligare non solum eum, qui simoniace suscepit Beneficium, quod debet Ecclesiæ restituere, simpliciter & sine conditione illud abdicando, & renunciando, & restituere omnes fructus perceptos, verum etiam eum, qui pecuniam aut aliud quidpiam accepit pro collatione Beneficii, aut alterius rei spiritualis; ut patet ex Decreto Alexandri Papæ III. (*in append. ad Concil. Lat. ref. in c. De hoc de simonia.*) qui Toletano scribens Archiepiscopo, ait: „Regem autem, & Principes suos sollicitè monere debes, & diligenter inducere, ut si quæ receperint a præfato Episcopo, ut ejus electioni præstarent assensum, Ecclesiæ Exoniensi sine diminutione restituant: cum ea sine gravi periculo salutis suæ retinere non possint.“

Idem etiam colligitur ex Epistola sancti Gregorii ad Rotomagensem Episcopum, relata in Canone his verbis (*can. Si quis dator, q. 3.*): „Si quis dator, vel acceptor, Dei Ecclesias, vel Ecclesiastica Beneficia, quæ quidam Præbendas vocant, sub pecuniæ interventu suscepit, sive dando emerit, sive accipiendo vendiderit, a Simoniacis non excluditur perditione... Rationis ergo vigore cogitur, quod injuste receperit, restituere, & quidquid turpis lucri gratia receperat, non tenere.“ Unde Alexander VII. sequentem propositionem damnavit (*in Decreto adversus laxas Casuistarum opiniones, anno 1665.*):

22. Propositio damnata, „Non est contra iustitiam, Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis: quia collator conferens illa Beneficia Ecclesiastica pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.“

Quantum vero ad modum restituendi, vidimus supra Alexandrum Tertium ordinasse, ut restitutio fieret Ecclesiæ, cujus occasione simonia commissa fuit. Et Angelicus Doctor in hac materia sic loquitur (2. 2. q. 32. ar. 7. in corp.): „Alio modo est aliquid illicite acquisitum, quia ille quidem, qui acquisivit, retinere non potest; nec tamen debetur ei, a quo acquisivit, quia scilicet contra iustitiam accepit, & alter contra iustitiam dedit: sicut contingit in simonia, in qua dans, & accipiens, contra iustitiam legis divinæ agit; unde non debet

debet fieri restitutio ei, qui dedit, sed debet in electione, mofynas erogari. Unde dici posse videtur quod cum Alexander Tertius dixit, restitutionem Ecclesiae fieri debere, noluit tamen excludere pauperes, aut alia pietatis opera; sed intendit solummodo ordinare id, quod in hoc particulari casu fieri volebat, & quod revera magis conveniens videbatur.

Constitutio PAULI Papae IV. circa obtinenda beneficia.

Paulus Papa IV. motu proprio, &c. Inter ceteras curas, quibus ex Apostolatus officio assidue urgemur, & premimur, ea continuo animo nostro fixa fuit, ut Beneficia Ecclesiastica, praesertim curam habentia, personis conferantur idoneis, quae vellent, & possent apud ea personaliter residere, scirentque eis laudabiliter deservire. Et ad hoc dilectos filios nostros Bernardinum Sancti Matthaei Transensem, & Scipionem S. Pontianae de Pisis, ac Joannem Sancti Joannis ad portam Latinam titulorum, Romanum, nuncupatos Praebyteros Cardinales, una cum Venerabili Fratre Francisco, Episcopo Gebennen. Datario nostro distributioni & provisioni beneficiorum huiusmodi praesse iamdudum deputavimus. Verum cum audiamus, eosdem Cardinales, & Datarium, licet in his eam, quam possunt, maiorem semper adhibuerint, & in dies adhibeant diligentiam, personas, quibus beneficia ipsa conferenda sunt, super litteratura examinando, de eorum vita, & moribus, ac beneficiis per eos obtentis, aliis, quae ad praemissa facientibus, accurate inquirendo, diversimode tamen circumveniri, ac falli, & diversas fraudes in praemissis fieri: aliquibus se alios esse simulantibus, & tamquam tales se in examine supponentibus: aliis beneficia pro personis sibi cognitis, & id ignorantibus, ut postmodum cum eis beneficia, etiam per simoniacam pravitatem, contractare, & super ea pacisci possunt: aliis beneficia, tam pro se, quam pro aliis personis, cum oblatione diversarum pensionum annuarum diversis personis etiam familiaribus continuu commensalibus nostris, aut aliis, quos ipsi Nobis gratos & acceptos esse existimant, annuatim perfolvendarum: & sic simoniacam haeresim incubendo; aliis beneficia huiusmodi pro diversis aliis, sub spe pensionem annuam, aut aliud commodum temporale ab eis consequendi; aliis beneficia ipsa pro se ipsis, animo & intentione, & interdum pacto expresse firmato de eis postmodum in favorem aliorum, qui aliquando minus idonei, & non bene meriti existunt: cum simili pensione, aut commodum, aut sine illa, vel illo resignandis & dimittendis, maxima cum instantia obtinere procurantibus.

Nos praemissis fraudibus & dolis, ac haerese Simoniacae,

ca, quantum cum Deo possumus, efficaciter occurrere volentes, autoritate Apostolica tenore praesentium statuimus & ordinamus, atque decernimus, quod de cetero omnes & singuli, qui post publicationem praesentium in locis infra scriptis faciendam, occasione beneficiorum obtinendorum, se alios esse simulaverint, & tamquam tales se in examine supposuerint: aut beneficia pro personis id ignorantibus, seu pro se, vel pro aliis, cum oblatione alicujus pensionis annuae: aut pro aliis, cum spe pensionem annuam, aut aliud quantumvis modicum temporale commodum ab eis consequendi: vel pro se ipsis, principaliter animo & intentione, ea postmodum in favorem aliorum, etiam quantumvis idoneorum & benemeritorum, cum simili pensione, aut commodum, aut etiam sine eo, resignandi, obtinere procuraverint, cujuscumque status, gradus, ordinis, & conditionis existant, etiam si Episcopali, aut alia majori dignitate Ecclesiastica, vel Cardinalatus honore, seu mundana, etiam Regia, Ducali, aut Marchionali praemia praefulgeant; excommunicationis & anathematis, ac maledictionis aeternae sententiam, a qua, nisi a Nobis, aut a Romano Pontifice pro tempore existente, praeterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant; necnon privationis omnium, & singulorum beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura, secularium, & quorumvis Ordinum regularium, per eos in titulum, vel commendam, aut alia quomodolibet obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, poenam eo ipso, absque alia desuper facienda declaratione incurrant; ita ut, constituto solum summarie, & extrajudicialiter, quod ipsi contra tenorem praesentium aliquid fecerint, per Curiae causarum Camerae Apostolicae generalem Auditorem, seu Viceauditorem, vel ejus locum tenentem, pro talibus, & ut tales publicari possint.

Et Nihilominus, sicut praefertur, obtentae provisiones, & commendae, aliaeque dispositiones, nullae sint, irritae, & inanes, nullumque alicui jus in ipsis beneficiis, vel ad illa tribuant; nec aliquis earum vigore fructus suos faciat, sed ad eorum restitutionem teneatur: possintque beneficia, tam sic impetrata, quam per eos antea obtenta, tamquam modo praemissa vacantia, a Nobis, & Romano Pontifice pro tempore existente dumtaxat libere impetrari. Volumusque, statutum, ordinationem, & decretum nostra huiusmodi etiam quoad monasteria monialium, & alia beneficia per moniales, aut alias mulieres obtineri solita, locum habere.

Non obstantibus, &c. 27. Novembris 1557.

Idea generalis Juris Canonici, & Civilis, ac modus citandi, & inveniendi locos in utroque Jure citatos.

Cum resolutiones casuum conscientiae quae in toto hoc opere continentur, Juris utriusque autoritate sapientissime comprobentur; operae pretium fore putavi, generaliter utriusque Juris ideam tradere, & modum citandi ostendere; ut, qui hoc opus legent Ecclesiastici, locos passim citatos facilius reperire possint.

Jus Romanum, quod in scholis explicatur, & in foro usurpatur, & auctoritatem habet, vel Canonicum est, vel Civile.

De Jure Canonico.

Jus Canonicum, quod compositum fuit & collectum est ordine, quo nunc conspicitur, longo post Jus Civile tempore, & quasi ad instar illius, definitur a Lancelloto in suis Juris Canonici Institutionibus (tit. 1. §. Est igitur, Jus quod Civium, seu Christianorum, actiones ad finem aeternae beatitudinis dirigit.

Universum autem Jus Canonicum, quod Doctores vocant aliquando Jus Divinum, aliquando Ecclesiasticum, aliquando Pontificium, vocatur Jus regulare; quia Canon Graece idem est, ac regula apud Latinos. Et hoc nomen Juri Canonico ideo tributum est, quod praesertim consistit ex regulis, quas antiqui Patres tradiderunt ad morum directionem: dicimus autem Patres, & non summi Pontifices ut una voce comprehendantur non solum statuta summorum Pontificum, verum etiam Decreta Conciliorum, & sententiae sanctorum Patrum; ex quibus omnibus Jus Canonicum constat.

Hoc autem Jus Ecclesiasticum non simul & statim compositum fuit, sed paulatim ex multis Decretis & Constitutionibus diversis temporibus factis, & a variis Doctoribus, tum Graecis, tum Latinis collectis, usque ad Gratianum Clesii in Etruria natum, Monachum Ordinis sancti Benedicti, qui priorum Collectorum labore ac doctrina adjutus, composuit, ac Bononiae edidit circa ann. 1151. celeberrimum Librum, quod vulgo *Decretum Gratiani* vocatur, ac Concordia discordantium Canonum inscribitur: quia non modo collegit Canones & Decreta summorum Pontificum & Conciliorum; sed insuper ea voluit inter se conciliare iis in locis, in quibus videbantur inter se contraria; & ostendere, ea ab eodem Spiritu sancto fuisse inspirata, eademque intentione collecta, ut Christianos omnes ad Deum ducerent, juxta celebre Concilii Aquilegranensis (anno 836. c. 25.) essatum, his verbis expressum: *Sacri Canones toto Orbe venerandi, & sancto Spiritu inspirante digesti; imo calamum sanctorum Patrum, qui eos de ordine & statu sanctae Ecclesiae conscripserunt, regente.*

Hoc

Hoc optis tres in partes dividitur. Prima continet Juris principia & partes, ac varias Juris species, nec non personarum Ecclesiasticarum peculiaria jura; unam autem supra centum Distinctiones continet, & singulis Distinctionibus plures Canones.

Secunda pars rerum, quae in iudicium cadunt, materiam proponit, & triginta sex Causas continet: trigesima autem tertia Causa habet tractatum de Pœnitentia, qui in septem Distinctiones, seu Capita, dividitur.

Tertia demum pars tractat de Juribus, caeremoniis, Ordinatione, & consecratione rerum omnium spiritualium & Ecclesiasticarum: & quinque Distinctiones continet, quae, ut possent fecerni ab aliis Distinctionibus primae & secundae Partis, inscribuntur, de Consecratione.

Viginti primae Distinctiones primae partis Decreti, agunt de Jure in genere & in specie; ac primo quidem de Jure Divino & humano: secundo de Jure naturali & positivo: deinde de Jure scripto & non scripto; ac demum de Jure Civili & Canonico seu Ecclesiastico, & de praecipuis partibus, quibus Jus Ecclesiasticum constat: scilicet de Canonibus Conciliorum, de quibus agitur in Distinctionibus 15. 16. 17. & 18. In 19. Distinctione tractatur de Decretis summorum Pontificum: & in 20. de Sententiis sanctorum Ecclesiae Patrum.

Vigesima prima Distinctio agit de diversis Ordinibus & gradibus, qui sunt in Clero: 22. de auctoritate Ecclesiae Romanae, deque dignitate & praerogativis aliarum Ecclesiarum Patriarchalium: 23. & 24. agunt de Ordinatione Clericorum, & de examine praevio.

Distinctiones sequentes usque ad quinquagesimam notant vitia declinanda a Clericis, & virtutes, quibus ornari debent. Distinctio autem 50. loquitur de Episcoporum, Sacerdotum, & Clericorum lapsu, & eorum pœnitentia, vel impenitentia.

Distinctiones sequentes indicant impedimenta Canonica Ordinationis, variaeque irregularitates. Agitur de forma electionis, & de Consecrationibus Episcoporum in Distinctione 62. & seqq.

A Distinctione vero 68. usque ad 80. agitur de variis conditionibus in Ordinatione requisitis, utpote quod fiat a proprio Episcopo, aut cum ejus licentia; quod fiat temporibus ac locis a sacris Canonibus praescriptis; ut serventur interstitia, & ut Ordinandus legitimum habeat titulum & sufficientem.

In Distinctione 81. & sequentibus agitur sigillatim de praecipuis virtutibus Clericorum, & vitiis, a quibus immunes esse debent: ac de eorum obligationibus erga Superiores, aequales, aut inferiores ejusdem status, & demum erga Laicos, Distinctio autem 96. modum imponit auctoritati Principum in rebus spiritualibus & Ecclesiasticis.

Tom. II.

K

Deni-

Denique quingue postremæ Distinctiones varia proponunt, quæ præcipue pertinent ad potestatem Prælatum & Archiepiscoporum.

2. Pars Decreti Gratiani agit præcipue de Simonia: de forma observanda in Judiciis, præcipue criminalibus: de peccatis quæ committuntur a Clericis in usurpatione Beneficiorum de Juribus Episcoporum: de Monachis, eorumque erroribus ac vitiis, de frequentioribus Laicorum peccatis: de Matrimonio & de Pœnitentia.

Verum ut plenius distinctiusque intelligantur ea, quæ in hac Decreti parte continentur, quæ Clericis conveniunt semper esse præsentia, ut ad ea, data qualibet occasione, recurrere possint, quod utilissimum est in omnibus studiis, seu exercitationibus Ecclesiasticis; juvabit hic speciatim observare, quod,

1. Causa complectitur septem quæstiones de Simonia.
2. Agit de Appellationibus & Accusationibus.
3. De Restitutionibus in integrum, quæ illis conceduntur, qui Juribus suis iniuste fuerunt spoliati: deque dilationibus, & judiciis Episcoporum.

4. De probationibus per testes.
5. De poena & supplicio calumniantium in Judicio, & fribentium libellos famulosos.

6. De iis qui non sunt admittendi ad accusandum, & de formis servandis, cum judicatur Episcopus.

7. Quod dari nequeat successor Episcopo viventi, nisi abdicet Episcopatum, aut deponatur; dari autem posse Coadjutorem in aliquibus casibus.

8. Quod Episcopus non possit suum successorem eligere.
9. De potestate Episcoporum in suis Dioccesibus, & de eorum excommunicatione.

10. De Jure Episcopi in bona Ecclesiæ, & in omnibus Ecclesiasticis.

11. De Judiciis Ecclesiasticis, ac censuris contra eos latis, qui Jurisdictionem Ecclesiasticam usurpant.

12. De bonis Ecclesiasticis & Patrimonialibus, ac de modo, quo Clerici tam in vita, quam in morte, de hujusmodi bonis disponere possunt.

13. De funeribus, & Decimis.
14. De Usuris.

15. De culpis per ignorantiam & phrenesim commissis, ac de observandis in Judiciis Ecclesiasticis.

16. De Monachis, de Decimis, de Jure Patronatus, & de Præscriptione.

17. De votorum obligatione.
18. De Abbatum electione.

19. An Clerici possint Religionem ingredi, & quomodo?

20. De obligatione indispensabili Religiosorum.

21. Quod Clerici eodem tempore duas Ecclesias administrare non valeant: Quod non possint recedere a Diocesi sine licentia proprii Episcopi: Quod non debeant

beant implicari secularibus negotiis, vestes sumptuosas ferre, aut ad tribunalia Laica recurrere.

22. De Juramento.
23. De Homicidio & bello.

24. De Hæreticis.
25. De Privilegiis.

26. De Sortilegiis & maleficiis.
27. De impedimento Matrimonii ratione voti, & quod Matrimonium sit indissolubile.

28. De Matrimonio infidelium.
29. De Matrimonio fervorum, & impedimento erroris.

30. An uxor possit reddere debitum marito, qui suum filium baptizavit?

31. De Adulterio, & de libero consensu ad Matrimonium necessario.

32. De incestibus, & aliis commerciis illicitis.
33. De impedimentis ex impotentia, aut crimine ortis; Et de Pœnitentia in septem Distinctiones distributa.

34. An mulier Matrimonio juncta, & non certa de morte mariti, possit alteri nubere?

35. De impedimento consanguinitatis & affinitatis.
36. De Baptismo.

Denique 3. Pars Decreti Gratiani, qui inscribitur *De consecratione*, continet quingue Distinctiones.

In 1. agitur de Consecrationibus Ecclesiarum, & vasorum sacrorum, & celebratione Missæ.

In 2. De Sanctissimo Altaris Sacramento.

3. De festis per totum annum celebrandis.
4. De Baptismo.

5. De Sacramento Confirmationis, & de jejuniis.

Secundum Volumen Juris Canonici continet Decretales Gregorii Papæ Noni. Cum enim Gratianus plures summorum Pontificum & Conciliorum Constitutiones omiserit, & publicato ejus opere, aliæ editæ fuissent: varæ compositæ fuerunt dictarum Constitutionum compilationes, seu Collectiones: & jam quingue extabant, cum Gregorius Nonus novam collectionem opera S. Raymundi de Pennafort, Ordinis Prædicatorum, Capellani & Pœnitentiarii sui, factam, publicandam curavit, & Apostolica autoritate solemniter confirmavit anno 1230.

Hoc autem Volumen præcipue continet Epistolas, quas varii summi Pontifices diversis scribere temporibus ad decidendas difficultates sibi propositas ab Episcopis totius Orbis Christiani, & ad dirimendas controversias, quæ circa fidem, mores, aut disciplinam Ecclesiasticam insurgebant; & hac de causa Epistolæ vocantur *Decretales*, seu decernentes & decidentes, quid sentiendum, aut agendum in tali & tali casu.

Reperiuntur etiam in eodem volumine aliquot Constitutiones & Canones Conciliorum, imo quædam quæ

que sanctorum Patrum sententiæ, juxta varia quæ ibi tractantur argumenta.

Hæc autem Collectio, seu compilatio Gregoriana, dividitur in Libros quinque, quorum primus, postquam egit de Principiis Juris Canonici, & de diversis illius speciebus, tractat de ordine, gradu, & Jurisdictione eorum, qui possident aliquam Dignitatem, aut Officium in Ecclesia, seu Capitulis, quique præsidere debent in Judiciis Ecclesiasticis. Agitur etiam de iis omnibus, quæ ad præambula & initia litium pertinent: cujusmodi sunt pacta, transactiones, petitiones, restitutiones, arbitria, &c.

In 2. Libro agitur de ordine servando in litibus, seu processibus, ac de progressu, & fine Judiciorum omnium tam Civilium quam criminalium.

In 3. Libro de Vita & moribus Clericorum differitur, & de Actibus communibus tam Clericis, quam Laicis; cujusmodi sunt contractus & testamenta: de bonis Ecclesiasticis, de Præbendis, & de his quæ pertinent ad statum Mogachalem.

In 4. agitur de Matrimonio.

In 5. demum Libro agitur de criminibus & de poenis quæ reis imponi debent, ac de Censuris Ecclesiasticis. Sunt etiam in eodem Libro duo tituli, *De Verborum significatione, & de Regulis Juris*; & cum hoc verbo: *In antiquis*, citantur, ut distingui possint a titulo de Regulis Juris in 6. Hæc autem omnia exprimuntur hoc versu.

Judex, Judicium, Clerus, Sponsalia, Crimen.

Et unumquodque verbum dicti versiculi denotat id, quod continetur in uno ex Libris Decretalium Gregorii IX.

Edito hoc Volumine Constitutionum summorum Pontificum, succedentes Pontifices novas constitutiones ediderunt, quibus, occasione data, prout res exigere videbatur, augebant, corrigebant, aut explicabant id, quod dictum fuerat in Constitutionibus Gregorianis.

Quæ quidem omnia uno Volumine comprehensa sunt a Bonifacio VIII. anno 1298. illudque volumen vocatur Liber sextus Decretalium, & citari solet sub hoc nomine in 6. aut Libro 6. Hic autem Liber vocatur Liber 6. Decretalium, quia additus fuit quinque Libris Gregorii Noni. Ipse tamen dividitur etiam in quinque Libros sicut & Decretales Gregorii, & in his quinque Libris idem observatur ordo circa materiam.

In hoc ipso Volumine reperiuntur Clementinæ, seu Decretales Clementis Papæ quinti, quæ quidem inchoatæ sunt in Concilio Generali Viennensi in Gallia anno 1311. & deinde finitæ & publicatæ fuerunt a Joanne 22. illius successoris anno 1317. in quibus Decretalibus idem prorsus ordo servatur, qui in Gregorianis Collectionibus habetur.

Deinde plures summi Pontifices novas ediderunt Constitutiones, quæ insertæ sunt Libris Extravagantium; quæ sic vocantur, non quasi non sint ex corpore Juris Canonici, sed quia nec continentur in Decreto Gratiani, nec

in Dec.

in Decretalibus Gregorii IX. aut Bonifacii VIII. aut Clementis V. In iis servatur ordo Decretalium, & de eisdem agitur materiis, cum eadem divisione Librorum quinque, sed nullus extat Liber 4. quia non agitur in illis de Matrimonio.

Sciendum autem, Extravagantes duplicis esse generis, nam aliæ vocantur communes, aliæ vero particulares.

Extravagantes communes illæ sunt, quæ non unum solum habent authorem, sed composita fuerunt a pluribus Pontificibus, qui Ecclesiæ præfuerunt usque ad annum 1483. Extravagantes particulares eæ sunt, quæ unum solum habent authorem, cujusmodi sunt illæ, quæ a Joanne 22. editæ fuerunt Avenione.

Extant præterea Institutiones Juris Canonici, divisa in Libros quatuor, ad instar Institutionum Juris Civilis; quæque composita sint a Joanne Paulo Lancelotto, Juris consulto Perusino. Verum licet dedicatæ sint summo Pontifici, & earum Author asserat, se illud opus jussu summi Pontificis suscepisse, illudque examinatum & approbatum fuisse a Commissariis ad hunc finem ab Apostolica Sede deputatis; nihilominus cum solemniter approbatæ non fuerint, fatendum est, eas vim legis non habere, nec proprie loquendo esse de corpore Juris Canonici; magnam tamen habent auctoritatem, licet privatam; quia scilicet summa cum diligentia collectæ fuerunt ex Constitutionibus Conciliorum, & Epistolis Decretalibus summorum Pontificum ab eruditissimo Jurisconsulto, cujus opus eo est utilius, quo fidele est compendium totius Juris Canonici.

Quamquam autem totum corpus Juris Canonici tribus ut plurimum Voluminibus contineatur, dum Glossæ, & variæ notæ a pluribus Canonistis elaboratæ adsunt; nihilominus totum opus uno sæpe Volumine comprehenditur, aut certe duobus Tomis in 4. quando Glossæ, quæ non sunt adeo necessariae, non adsunt. Hoc certe opus omnes Ecclesiastici apud se habere & sæpius legere deberent: quia fons est copiosus, unde summa cum securitate, & sine multo labore hauriri potest doctrina tum ad propriam, tum ad aliorum salutem necessaria. Sed in primis optandum foret, ut ii qui animas dirigendas suscipiunt, huic studio sedulo incumbere, easque veritates, quæ in his Libris reperiuntur, fideliter haurirent; instruant enim & illuminant, simulque inflammant, & meliores reddunt eos, qui illas attente & cum summa, quæ illis debetur, reverentia legunt. Videant quæso modum & rationem, quam summi Pontifices, Concilia, & sancti Patres ac Ecclesiæ Doctores servarunt in conscientia casibus decidendis, qui illis subinde proponebantur: hæc tam sancta salubriaque exempla imitentur, & iisdem, quibus & ipsi usi sunt, principiis uti non pigeat.

Supereſt, ut oſtendamus, quo pacto citentur Libri Juris Canonici, & qua etiam ratione citationes reperiri poſſint: quod quid valde utile eſt in praxi, præſertim Juris Canonici candidatis.

Quod ut faciliori methodo fiat, ſciendum eſt, tria eſſe Juris Canonici volumina, quorum primum eſt *Decretum Gratiani*, ſupra in tres partes diſtribuitur: prima pars unam ſupra centum Diſtinctiones continet, & citatur hoc modo: Canone, aut Capite *Eccleſiæ*, Diſtinctione 97. quod ſic brevius ſcribitur. Can. *Eccleſiæ*, diſt. 97.

In 2. parte, quæ triginta ſex Cauſas complectitur, ſic citatur: Can. *ſi Pœneraveris*, 14. q. 3. hoc eſt in quaſtione tertia Cauſæ decimæ-quartæ, & Canone qui incipit ab his verbis: *ſi Pœneraveris*. Tractatus autem de Pœnitentia, qui reperitur in trigefima tertia Cauſa, ita citatur: Can. *Novit*, De Pœnitentia, diſt. 1.

In tertia parte Decreti, quæ quinque continet Diſtinctiones, hunc in modum citatur: Can. *Non oportet*, De Conſecrat. diſt. 5.

2. Volumen Juris Canonici complectitur quinque Libros Decretalium Gregorii Noni, ex eoque citationes ita ſiunt: Cap. *Tua nos*, De Simonia. Dicitur quandoque: *Apud Gregorium*: aut; *Extra, de Simonia*; Particula autem *Extra*, denotat, materiam citatam reperiri in Decretalibus Gregorii Noni; quia Decretales ſunt extra Decretum Gratiani, quod eſt antiquum Volumen Juris Canonici.

3. Volumen Juris Canonici continet Decretales Bonifacii VIII. & vocatur Liber 6. Decretalium; quia ſcilicet additus fuit quinque Libris Gregorii IX. Et ſic citatur: Cap. *Quamvis*, De Procurator. in 6. ſeu, apud Bonifacium. Idem Volumen continet etiam Clementinas, quæ hunc in modum citantur: Clementina *Per litteras*, De Præbendis & Dignitatibus; aut Cap. *Per litteras*, De Præbendis & Dignitatibus, in Clementinis.

Sunt etiam in eodem Volumine Extravagantes communes, & quæ Joanni 22. attribuantur. Priores ita citantur: Cap. *Ut Prelatorum*, De Majoritate & obedientia in Extravag. communibus: aut ſimpliciter, *In Extravagantibus*.

Aliæ autem Extravagantes ſic citantur: Cap. *Antiquæ*, De voto & voti redemptione, in Extravag. Joann. 22. Aliquando nullus apponitur titulus, ſed tantum dicitur: Cap. *Antiquæ*. In Extravag. Joann. 22.

De Jure Civili.

Expoſita breviter Juris Canonici materia, agendum eſt etiam breviter de Jure Civili, eodem ordine eademque methodo. Obſervandus eſt in primis ordo compoſitionis Juris Civilis, qui ſatis patet ex Proœmio Digreſtorum, & ex lege 2. *De veteri Jure enucleando*, ut ex Inſtitutionibus Juſtiniani Imperatoris, in principio.

Imperator Juſtinianus, cum fines Imperii armorum vi propa-

propagaſſet, leges elucidandas credidit, ut pacifice gubernari poſſet; & quia tunc infinitis propemodum Voluminibus continebantur, primo ex tribus Codicibus, qui tunc temporis extabant, nimirum Hermogeniano, Gregoriano, & Theodoſiano, unum compoſuit opera, & ſtudio Triboniani, & aliorum: quem ſuo nomine Juſtinianum appellavit: & hic Codex non extat. Deinde uno Volumine in quinquaginta libros diviſo, leges omnes antiquas complexus eſt, quod Digreſtum vocatur, ſeu Pandectæ, quia in eo omnes continentur leges recte, & ordine facillimo digreſtæ.

Tum quoddam Juris epitome componendum curavit, in quatuor Libros diviſum; & vocatur Inſtituta, ſeu Inſtitutiones Juris Civilis, ut facilis traderetur methodus Tribonibus huic ſcientiæ incumbere volentibus.

Poſtea antiquum Codicem multum emendavit, eumque ſic correctum publicavit, detractis quibuſdam Conſtitutionibus, & novis adjectis; & hic Codex nunc extat, & inter Libros Juris Civilis locum habet.

Additæ fuerunt novæ Conſtitutiones tum Juſtiniani, tum aliorum Imperatorum, quæ dicuntur *Authenticæ*: quæque abrogant, derogant, aut ſupplent, quod antiquis legibus deeſſe videbatur.

Demum Jus Civile continet Conſtitutiones feudales, quæ ad Feuda pertinent decimo circiter Eccleſiæ ſæculo introductæ.

Expoſito breviter ordine, quo Libri Juris Civili editi fuere, ſupereſt, ut exponamus, qua ratione citari ſoleant.

Libri Digreſtorum, quia in tria ut plurimum Volumina dividuntur, *Vetus* ſcilicet, *Infortiatum*, & *Novum*, citantur paſſim hoc modo. Lege *Libertas*, Digreſtis, de ſtatu hominis. Quod ſic brevius ſcribitur: Lege *Libertas*, ſi de ſtatu homin. vel: *L. Libertas*, de ſtatu homin. Non assignando, quænam ſit Lex, nec locum, ubi reperiri poſſeſt. Nam quoties non notatur Liber, in quo eſt Lex citata, ſignum eſt, illam eſſe in Digreſtis. Niſi forte accitatur tunc de materia aliqua Codicis, aut Inſtitutionis: nam tunc ita citaretur: *L. Præter* infra, de legitimis tutorib. Hæc vox *infra*, indicat, Legem citatam in Libro, de quo agitur, reperiri, hoc eſt in Codice, ſi de Codice agatur, in Inſtitutionibus, aut Digreſtis, ſi de illis agatur. Quod etiam obſervari debet de particula *ſupra*.

In Codice hoc modo citatur: *L. Si quis actor*, Codicis, de plus petitionibus. Et brevius ſcribitur: *L. Si quis actor*. Cod. vel C. de plus petit.

Sunt præterea Novellæ, ſeu Authenticæ, quæ in hunc modum citantur Cap. *Ex his autem*, §. *Si autem plurimi*. In *Authenticæ*, de herediſibus ad inſteſtato venientibus. Hic modus citandi indicat, materiam citatam, in Authenticis, ſeu Novellis reperiri. Poſſeſt etiam & hoc modo citari; Cap. *Ex his autem*, *Novella* 118. Poſſeſt inſu-

224 *Idea Juris Canonici.*
insuper addi Collatio, dicendo, *Collatione 9. idest Libro nono.*

Extant etiam Authenticae, quae inseruntur titulis Codicis, quae ita citantur: *Auth. Matri, & Avia. Quando mulier tutele officio fungi possit.* Et tunc recurrendum est ad titulum Codicis, in quo Authentica reperietur.

Denique quando citatur Paragraphus, §. non citata lege, materia citata reperitur in Institutionibus; quae semper per Paragraphos citantur. Exempli gratia: §. *Jus autem Civile, de Jure naturali Gentium, & Civili.* Aut §. *1. Instit. de Jure Naturali, &c.*

DIGESTORUM

S E U

P A N D E C T A R U M

LIB. I. TIT. ULT.

De diversis Regulis Juris antiqui.

1. *Paulus libro sextodecimo ad Plautium.*

Regula est: quae rem, quae est, breviter enarrat. Non ut ex regula jus sumatur: sed ex jure, quod est, regula fiat. Per regulam igitur brevis rerum enarratio traditur; & ut ait Sabinus, quasi causae coniectio est. Quae simul cum in aliquo vitata est, perdit officium suum.

2. *Ulpianus libro primo ad Sabinum.*

Foeminae ab omnibus officiis civilibus publicis remotae sunt; & ideo nec judices esse possunt; nec magistratum gerere, nec postulare, nec pro alio intervenire, nec procuratores existere. Item impubes ab omnibus officiis civilibus debet abstinere.

3. *Idem libro tertio ad Sabinum.*

Ejus est nolle, qui potest & velle.

4. *Idem libro sexto ad Sabinum.*

Velle non creditur, qui obsequitur imperio patris, vel domini.

5. *Paulus libro secundo ad Sabinum.*

In negotiis contrahendis alia causa habita est furiosorum, alia eorum, qui fari possunt, quamvis actum rei non intelligerent. Nam furiosus nullum negotium contrahere potest, pupillus omnia tutore auctore agere potest.

6. *Ulpia-*

Regulae Juris.

225

6. *Ulpianus libro septimo ad Sabinum.*

Non vult haeres esse, qui ad alium transferre voluit hereditatem.

7. *Pomponius libro tertio ad Sabinum.*

Jus nostrum non patitur, eundem in paginis, & testato, & intestato decessisse; earumque rerum naturaliter inter se pugna est testatus, & intestatus.

8. *Idem libro quarto ad Sabinum.*

Jura sanguinis, nullo Jure Civili dirimi possunt.

9. *Ulpianus libro quinto-decimo ad Sabinum.*

Semper in obscuris, quod minimum est sequimur.

10. *Paulus libro tertio ad Sabinum.*

Secundum naturam est, commoda cujusque re eum sequi, quem sequantur incommoda.

11. *Pomponius libro quinto ad Sabinum.*

In quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest.

12. *Paulus libro tertio ad Sabinum.*

In testamentis plenius voluntates testantium interpretantur.

13. *Ulpianus libro decimo-nono ad Sabinum.*

Non videtur coepisse, qui per exceptionem a petitione removetur.

14. *Pomponius libro quinto ad Sabinum.*

In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, praesenti die debetur.

15. *Paulus libro quarto ad Sabinum.*

Is, qui actionem habet ad rem recuperandam, ipsam rem habere videtur.

16. *Ulpianus libro vigesimo-primo ad Sabinum.*

Imaginaria venditio non est pretio accedente.

17. *Idem libro vigesimo-tertio ad Sabinum.*

Cum tempus in testamento adicitur, credendum est pro haerede adjectum, nisi alia mens fuerit testatoris: sicuti in stipulationibus promissoris gratia tempus adicitur.

18. *Pomponius libro sexto ad Sabinum.*

Quae legata mortuis nobis ad haereditatem nostram transferunt, eorum commodum per nos his, quorum in potestate sumus, eodem casu adquirimus, aliter atque quod stipulati sumus. Nam & sub conditione stipulantes, omnimodo eis adquirimus, etiam si libertatis nobis potestate domini, conditio existat.

19. *Paulus.*

Si filius familias sub conditione stipulatus, emancipatus fuerit, deinde extiterit conditio; patri actio competit, quia in stipulationibus id tempus spectatur, quo contrahimus.

20. *Ulpianus libro vigesimo-quarto ad Sabinum.*

Qui cum alio contrahit, vel est, vel debet esse non ignarus conditionis ejus. Haeredi autem hoc imputari non potest cum non sponte cum legatariis contrahit.

K 5

Non

Non solet exceptio doli nocere his, quibus voluntas testatoris non refragatur.

21. Pomponius libro septimo ad Sabinum.

Quoties dubia interpretatio libertatis est, secundum libertatem respondendum erit.

22. Ulpianus libro vicesimo-septimo ad Sabinum.

Non debet, cui plus licet, quod minus est, non licere.

23. Idem libro vicesimo-octavo ad Sabinum.

In personam fervilem nulla cadit obligatio, generaliter probandum est, ubicumque in bonae fidei iudiciis confertur in arbitrium domini, vel procuratoris ejus conditio, pro boni viri arbitrio hoc habendum esse.

24. Idem libro vicesimo-nono ad Sabinum.

Contractus quidam dolum malum dumtaxat recipiunt: quidam & dolum & culpam. Dolum tantum, depositum, & precarium. Dolum & culpam mandatum, & commodatum, venditum, pignori acceptum, locatum: item dotis datio, tutelae, negotia gesta. In his quidem & diligentia requiritur. Societas, & rerum communio, & dolum, & culpam recipit. Sed haec ita, nisi si quid nominatim convenit, vel plus minus in singulis contractibus. Non hoc servabitur, quod initio convenit. Legem enim contractus dedit excepto eo, quod Celsus putat non valere, si convenit, ne dolum praestetur: hoc enim bonae fidei iudicio contrarium est, & ita utimur. Animarum vero casus, mortes, quaeque sine culpa accidunt, fuge fervorum, qui custodiri non solent, rapinae, tumultus, incendia, aquarum magnitudines, impetus praedonum, a nullo praestantur.

25. Paulus libro quinto ad Sabinum.

Quatenus cuius interfit, in facto, non in jure consistit.

26. Pomponius libro undecimo ad Sabinum.

Plus cautionis in re est, quam in persona.

27. Ulpianus libro trigesimo ad

Sabinum.

Qui potest invitis alienare, multo magis & ignorantibus, & absentibus potest.

28. Pomponius libro sexto-decimo.

ad Sabinum.

Nec ex pratorio, nec ex solemnibus, seu Civili jure, privatorum conventio quidquam immutandum est, quamvis obligationum causae pactione possunt immutari, & ipso jure, & per pacti conventi exceptionem. Quia actionum modus vel lege, vel per Praetorem introductus, privatorum pactionibus non infirmatur, nisi tunc, cum inchoatur actio, inter eos convenit.

29. Ulpianus libro trigesimo-sexto

ad Sabinum.

Divus Pius rescriptit, eos qui ex liberalitate conveniuntur, in id, quod facere possunt, condemnandos.

30. Paulus libro octavo ad Sabinum.

Quod

Quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere.

31. Ulpianus libro trigesimo-sexto ad Sabinum.

Nuptias non concubitus, sed consensus facit.

32. Idem libro trigesimo-seculo ad Sabinum.

Verum est, neque pacta, neque stipulationes factum posse tollere. Quod enim impossibile est, neque pacto neque stipulatione potest comprehendere, ut utilem actionem, aut factum efficere possit.

33. Idem libro quadragesimo-tertio ad Sabinum.

Quod attinet ad jus Civile, servi pro nullius habentur: non tamen & jure naturali; quia quod ad jus naturale attinet, omnes homines aequales sunt.

34. Pomponius libro vicesimo-seculo ad Sabinum.

In eo, quod vel is, qui petit, vel is, a quo petitur, lucrifactor est, durior causa est petitoris.

35. Ulpianus libro quadragesimo- quinto ad Sabinum.

Semper in stipulationibus, & in caeteris contractibus, id sequimur, quod actum est. Aut, si non pateat, quid actum est, erit consequens, ut id sequamur, quod in regione, in qua actum est, frequentatur. Quid ergo, si neque regionis mos appareat, quia varius fuit? Ad id, quod minimum est, redigenda summa est.

36. Idem libro quadragesimo octavo ad Sabinum.

Nihil tamen naturale est, quam eo genere quidque dissolvere, quo colligatum est. Ideo verborum obligatio, verbis tollitur: nudi consensus obligatio, contrario consensu dissolvitur.

37. Pomponius libro vicesimo septimo ad Sabinum.

Culpa est immiscere se rei ad se non pertinenti.

38. Ulpianus libro quinquagesimo primo

ad Sabinum.

Nemo, qui condemnare potest, absolvere non potest.

39. Pomponius libro vicesimo-nono ad Sabinum.

Sicuti poena ex delicto defuncti haeres teneri non debeat; ita nec lucrum facere, si quid ex ea re ad eum non pervenisset.

40. Idem libro trigesimo secundo ad Sabinum.

In omnibus causis pro facto accipitur id, in quo per alium mora sit, quominus fiat.

41. Idem libro trigesimo-quarto ad Sabinum.

Furiosi, vel ejus, cui bonis interdictum sit, nulla voluntas est.

42. Ulpianus libro vigesimo-sexto ad

Edictum.

Non debet actori licere, quod reo non permittitur. In re obscura melius est favere repetitioni, quam adventitio lucro.

43. Cajus libro nono ad Edictum

Provinciale.

Qui in alterius locum succedunt, justam habent causam

sim ignorantiae, an id, quod peteretur, deberetur. 1. Fidejussores quoque non minus, quam haeredes, justam ignorantiam possunt allegare. 2. Haec ita de haerede dicta sunt, si cum eo agitur, non etiam si agat, nam plane, qui agit, certus esse debet: cum sit in potestate ejus, quando velit experiri; & ante debet rem diligenter explorare, & tunc ad agendum procedere.

44. *Ulpianus libro vigesimo-octavo ad Edictum.*

Nemo ex his, qui negant se debere, prohibetur etiam alia defensione uti, nisi lex impedit. Quoties concurrunt plures actiones, ejusdem rei nomine, unam quis experiri debet.

45. *Idem libro vigesimo nono ad Edictum.*

Toties in haerodem actionem damus de eo, quod ad eum pervenit, quoties ex dolo defuncti convenitur, non quoties ex suo.

46. *Idem libro trigesimo ad Edictum.*

Neque pignus, neque depositum, neque precarium, neque emptio, neque locatio rei suae consistere potest. Privatorum conventio, juri publico non derogat.

47. *Cajus libro decimo ad Edictum Provinciale.*

Quod a quoquam penae nomine exactum est, id eidem restituere nemo cogitur.

48. *Ulpianus libro trigesimo ad Edictum.*

Consilii non fraudulentum nulla obligatio est. Ceterum si dolus, & calliditas intercessit, de dolo actio competit. 1. Socii mei socius, socius meus non est.

49. *Paulus libro trigesimo-quinto ad Edictum.*

Quidquid in calore iracundiae vel fit, vel dicitur, non prius ratum fuisse, quam si perseverantia apparuit iudicii animi fuisse; ideoque brevi reversa uxor, nec divertisse videtur.

50. *Ulpianus libro trigesimo-quinto ad Edictum.*

Alterius circumventio alii non praebet actionem.

51. *Paulus libro trigesimo-nono ad Edictum.*

Culpa caret, qui scit, sed prohibere non potest.

52. *Cajus libro quinto-decimo ad Edictum Provinciale.*

Non videtur quisquam id capere, quod ei necesse est alii restituere.

53. *Ulpianus libro quadragesimo-quarto ad Edictum.*

Non defendere videtur non tantum, qui latet, sed & is, qui praefens negat se defendere, aut non vult suscipere actionem.

54. *Paulus libro quadragesimo-secundo ad Edictum.*

Cujus per errorem dati repetitio est, ejus consulto dati donatio est.

55. *Ulpianus libro quadragesimo-sexto ad Edictum.*
Nemo plus juris ad alium transferre potest, quam ipse haberet.

56. *Cajus libro secundo de testamentis ad Edictum urbicum.*

Nullus videtur dolo facere, qui suo jure utitur.

57. *Idem libro tertio de legatis ad Edictum urbicum.*

Semper in dubiis benigniora praefenda sunt.

58. *Idem libro octavo-decimo ad Edictum Provinciale.*

Bona fides non patitur, ut bis idem exigatur.

59. *Ulpianus libro secundo Disputationum.*

Ex poenalibus causis non solet in patrem de peculio actio dari.

60. *Idem libro tertio Disputationum.*

Haerodem ejusdem potestatis, jurisque esse, cujus fuit defunctus, constat.

61. *Idem libro decimo Disputationum.*

Semper qui non prohibet pro se intervenire, mandare creditur. Sed & si quis ratum habuerit, quod gestum est, obstringitur mandati actione.

62. *Idem libro tertio Opinionum.*

Domum suam reficere unicuique licet, dum non offiat invito alteri, in quod jus non habet.

63. *Julianus libro sexto Digestorum.*

Haereditas nihil aliud est, quam successio in universum jus, quod defunctus habuerit.

64. *Idem libro septimo-decimo Digestorum.*

Qui sine dolo malo ad iudicium provocat, non videtur moram facere.

65. *Idem libro vigesimo-nono Digestorum.*

Ea quae raro accidunt, non temere in agendis negotiis computantur.

66. *Idem libro quinquagesimo quarto Digestorum.*

Ea est natura cavillationis, quam Graeci *ροσπειρω*, (id est, acervalem syllogismum) vocant, ut ab evidentibus veris per brevissimas mutationes disputatio ea, quae evidenter falsa sunt, perducatur.

67. *Idem libro sexagesimo Digestorum.*

Marcellus ait: definit debitor esse is, qui nactus est exceptionem justam, nec ab aequitate naturali abhorrentem.

68. *Idem libro octogesimo-septimo Digestorum.*

Quoties idem sermo duas sententias exprimit, ea potissimum excipitur, quae rei gerendae aptior est.

69. *Paulus libro singulari de dotis repetitione.*

In omnibus causis id observatur, & ubi personae conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea, beneficium quoque deficiat. Ubi vero genus actionis id desiderat, ibi, ad quemvis persecutio ejus devenit, non deficiat ratio auxilii.

70. *Idem libro singulari de assignatione libertorum.*

Invito beneficium non datur.

71. *Ulpianus libro primo de Officio Proconsulis.*

Nemo potest gladii potestatem sibi datam, vel cujus alterius coercionis, ad alium transferre.

72. *Idem libro secundo de officio Proconsulis.*

Omnia (quaecumque) causae cognitionem desiderant, per libellum expediri non possunt.

73. *Javolenus libro tertio ex posterioribus Labeonis.*

Fructus rei est, vel pignori dare licere.

74. *Quintus Mucius Scaevola libro singulari.*

Quo tutela redit, eo hereditas pervenit, nisi cum familiae haereditas intercedunt. 1. Nemo potest tutorem dare cuiquam, nisi ei, quem in suis haeredibus, cum moritur, habuit, habiturusve esset, si vixisset. 2. Vi factum id videtur esse, quia de re quis cum prohibetur, fecit, clam quod quique cum controversiam haberet, habiturumve se putaret, fecit. 3. Quae in testamento ita sunt scripta, ut intelligi non possint perinde sunt, ac si scripta non essent. 4. Nec paciscendo; nec legem dicendo, nec stipulando, quiquam alteri cavere potest.

75. *Papinianus libro primo Quaestionum.*

Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri.

76. *Idem libro tertio Quaestionum.*

Nemo potest mutare consilium suum in alterius injuriam.

77. *Idem libro vigesimo quarto Quaestionum.*

In totum omnia, quae animi destinatione agenda sunt, non nisi vera, & certa scientia perfici possunt.

78. *Idem libro vigesimo-octavo Quaestionum.*

Actus legitimi, qui recipiunt diem, vel conditionem: velut mancipatio, acceptilatio, hereditatis aditio, servi optio, datio tutoris: in totum vitiantur per temporis vel conditionis adjectionem. Nonnumquam tamen actus supra scripti tacite recipiunt, quae aperte comprehensa vitium adferunt: nam si acceptum feratur ei, qui sub conditione promissit, ita demum egisse aliquid, acceptilatio intelligitur, si obligationis conditio extiterit; quae si verbis nominatim acceptilationis comprehendatur, nullius momenti faciet actum.

79. *Idem libro trigesimo-primo Quaestionum.*

Generaliter, cum de fraude disputatur, non quid habeat actor, sed quid per adversarium habere non poterit, considerandum est.

80. *Idem libro trigesimo-secundo Quaestionum.*

Fraudis interpretatio semper in jure Civili, non ex eventu, dumtaxat, sed ex consilio quoque desideratur.

81. *Idem*

81. *Idem libro trigesimo-tertio Quaestionum.*

In toto jure generi per speciem derogatur: & illud possimum habetur, quod ad speciem directum est.

82. *Idem libro tertio Responsum.*

Quae dubitationis tollendae causa contractibus inseruntur, jus commune non laedunt.

83. *Idem libro nono Responsum.*

Donari videtur, quod nullo jure cogente conceditur.

84. *Idem libro secundo Definitionum.*

Non videntur rem amittere, quibus propria non fuit.

85. *Paulus libro tertio Quaestionum.*

Cum amplius solum est, quam debebatur, cuius pars non invenitur, quae repeti possit; totum esse indebitum intelligitur manente pristina obligatione. 1. Is natura dabet, quem jure gentium dare oportet, cuius fidem secuti sumus.

86. *Idem libro sexto Quaestionum.*

In ambiguis pro dotibus respondere melius est. 1. Non est novum, ut, quae semel utiliter constituta sunt, durent; licet ille casus extiterit, a quo initium capere non potuerunt. 2. Quoties aequitatem desiderii, naturalis ratio, aut dubitatio juris moratur, iustis decretis res temperanda est.

87. *Idem libro septimo Quaestionum.*

Non solet deterior conditio fieri eorum, qui litem contestati sunt, quam si non; sed plerumque melior.

88. *Idem libro tertio-decimo Quaestionum.*

Nemo enim in persequendo deteriore causam, sed meliorem facit. Denique post litem contestatam haereditas quoque prospicitur, & haeres tenetur ex omnibus causis.

89. *Scaevola in libro quinto Quaestionum.*

Nulla intelligitur mora ibi fieri, ubi nulla petitio est.

90. *Paulus libro decimo Quaestionum.*

Quamdiu possit valere testamentum, tamdiu legitimus haeres non admittitur.

91. *Idem libro quinto-decimo Quaestionum.*

In omnibus quidem, maxime tamen in jure, aequitas spectanda est.

92. *Idem libro septimo-decimo Quaestionum.*

Quoties duplici jure deferatur alicui successio: repudiatio novo jure, quod ante deferatur, supererit vetus.

93. *Scaevola libro quinto Responsum.*

Si librarius in transcribendis stipulationis verbis errasset, nihil nocere, quominus & reus & fidejussor teneatur.

94. *Martianus libro primo Fideicommissorum.*

Filius familias neque retinere, neque recuperare, neque adipisci possessionem rei peculiaris videtur.

95. *Ulpianus*

95. *Ulpianus libro secundo Fideicommissorum.*

Non solent, quæ abundant, vitare scripturas.

96. *Idem libro sexto Fideicommissorum.*

Nemo dubitat, solvendo videri eum, qui defenditur.

97. *Martianus libro duodecimo Fideicommissorum.*

In ambiguis orationibus, maxime sententia spectanda est ejus, qui eas protulisset.

98. *Hermonianus libro tertio Juris Epitomarum.*

Ea sola deportationis sententia aufert, quæ ad fiscum perveniunt.

99. *Idem libro quarto Juris Epitomarum.*

Quoties in utriusque causa lucri ratio vertitur, is præferendus est, cujus in lucrum causa tempore præcedit.

100. *Ventulejus libro duodecimo Stipulationum.*

Non potest improbus videri, qui ignorat, quantum solvere debeat.

101. *Cajus libro primo Regularum.*

Omnia quæ jure contrahuntur contrario jure pereunt.

102. *Paulus libro singulari de Cognitionibus.*

Ubi lex duorum mensium fecit mentionem, & qui sexagesimo & primo die venerit, audiendus est: ita enim & Imperator Antoninus eum divo patre suo rescipit.

103. *Ulpianus libro primo ad Edictum.*

Qui vetante Præatore fecit, hic adversus Edictum fecisse proprie dicitur, 1. Ejus est actionem denegare, qui possit & dare.

104. *Paulus libro primo ad Edictum.*

Nemo de domo sua extrahi debet.

105. *Ulpianus libro secundo ad Edictum.*

Si in duabus actionibus alibi summa major, alibi infamia est, præponenda est causa existimationis. Ubi autem æquiparantur famosa judicia, et si summam ignorem habent, pro paribus accipienda sunt.

106. *Paulus libro primo ad Edictum.*

Ubiunque cause cognitio est, ibi Prætor desideratur.

107. *Idem libro secundo ad Edictum.*

Libertas inestimabilis res est.

108. *Cajus libro primo ad Edictum Provinciale.*

Cum servo nulla actio est.

109. *Paulus libro quarto ad Edictum.*

Fere in omnibus pœnalibus judiciis, & ætati & imprudentiæ succurritur.

110. *Idem libro quinto ad Edictum.*

Nullum crimen patitur is, qui non prohibet, cum prohibere non potest.

111. *Idem libro sexto ad Edictum.*

In eo quod plus sit, semper inest & minus. 1. Nemo

mo alienæ rei expromissor idoneus videtur, nisi sit cum satisfactio. 2. Pupillus pati posse non intelligitur. 3. Ubi verba conjuncta non sunt, sufficit alterutrum esse factum. 4. Mulieribus tunc succurrendum est, cum defraudantur, non ut facilius calumnientur.

112. *Cajus libro secundo ad Edictum Provinciale.*

Pupillum, qui proximus pubertati sit, capacem esse & furandi, & injuriæ faciendæ. 1. In hæredem non solent actiones transire, quæ pœnales sunt ex maleficio, veluti furti, damni, injuriæ, vi bonorum raptorum, injuriarum.

113. *Paulus libro octavo ad Edictum.*

Nihil interest, ipso jure quis actionem non habeat, an per exceptionem infirmetur.

114. *Cajus libro tertio ad Edictum Provinciale.*

In toto & pars continetur.

115. *Paulus libro nono ad Edictum.*

In obscuris inspicere solere, quod verisimilius est, aut quod plerumque fieri solet.

116. *Idem libro decimo ad Edictum.*

Si quis obligatione liberatus sit, potest videri accepisse. 1. Non potest videri accepisse, qui stipulatus potest exceptione summoveri.

117. *Ulpianus libro undecimo ad Edictum.*

Nihil consensui tam contrarium est, (qui & bonæ fidei judicia sustinet) quam vis, atque metus. 1. Non capitur, qui jus publicum sequitur. 2. Non videntur, qui errant, consentire.

118. *Paulus libro undecimo ad Edictum.*

Prætor bonorum possessorem hæredis loco in omni causa habet.

119. *Ulpianus libro duodecimo ad Edictum.*

Qui in servitute est, usufructu non potest. Nam cura possideatur, possidere non videtur.

120. *Idem libro tertio decimo ad Edictum.*

Non alienat, qui duntaxat omittit possessionem.

121. *Paulus libro duodecimo ad Edictum.*

Nemo plus commodi hæredi suo relinquit, quam ipse habuit.

122. *Idem libro tertiodecimo ad Edictum.*

Qui non facit, quod facere debet, videtur facere adversus ea, quæ non facit. Et qui facit, quod facere non debet, non videtur facere id, quod facere iustus est.

123. *Cajus libro quinto ad Edictum Provinciale.*

Libertas omnibus rebus favorabilior est.

124. *Ulpianus libro decimo-quarto ad Edictum.*

Nemo alieno nomine lege agere potest. 1. Temporalia permutatio jus Provincie non innovat.

125. *Paulus libro decimo-sexto ad Edictum.*

Ubi non voce, sed præsentia opus est, mutus, si intellectum habet, potest videri respondere. Idem in furdo: hic quidem respondere potest. 1. Furiosus absentis loco est. Et ita Pomponius libro primo Epistolarum scribit.

126. *Cajus libro quinto ad Edictum Provinciale.*
Favorabiliores rei potius quam actores habentur.

127. *Ulpianus libro decimo-quinto ad Edictum.*

Nemo prædo est, qui pretium numeravit. 1. Locupletior non est factus, qui libertum adquisierit. 2. Cum de lucro duorum quaeritur, melior est causa possidentis.

128. *Paulus libro vigesimo ad Edictum.*

Cum Prætor in hæredem dat actionem, quatenus ad eum pervenit; sufficit, si vel momento ad eum pervenit ex dolo defuncti.

129. *Idem libro decimo-nono ad Edictum.*

In pari causa, possessor potior haberi debet. 1. Hi qui in universum jus succedunt, hæredis loco habentur.

130. *Idem libro vigesimo primo ad Edictum.*

Nihil dolo creditor facit, qui suum recipit. Cum principalis causa non consistit, nec ea quidem, quæ sequuntur, locum habent.

131. *Ulpianus libro decimo-octavo ad Edictum.*

Nunquam actiones præsertim poenales, de eadem re concurrentes, alia aliam sumit.

132. *Paulus libro vigesimo-seculo ad Edictum.*

Qui dolo deserit possidere, quo possidente damnatur, quia pro possessione (alias possessore) dolus est.

133. *Cajus libro septimo ad Edictum.*

Imperitia culpe adnumeretur.

134. *Idem libro octavo ad Edictum Provinciale.*

Melior conditio nostra per servos fieri potest: deterior fieri non potest.

135. *Ulpianus libro vigesimo-primo ad Edictum.*

Non fraudantur creditores, cum quid non adquiritur a debitore, sed cum quid de bonis diminuitur. 1. Nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest.

136. *Idem libro vigesimo-tertio ad Edictum.*

Ea, quæ dari impossibilia sunt, vel quæ in rerum natura non sunt, pro non adjectis habentur.

137. *Paulus libro octavo ad Edictum.*

Bona fides tantumdem possidenti præstat, quantum veritas, quoties lex impedimento non est.

138. *Ulpianus libro vigesimo-quinto ad Edictum.*

Qui auctore iudice comparavit, bonæ fidei possessor esse

139. *Paulus libro vigesimo-septimo ad Edictum.*

Omnis hereditas, quamvis post, adeatur, tamen cum tempore mortis continuatur. 1. Nunquam crescit ex post facto præteriti delicti æstimatio.

140. *Cajus libro ad Edictum Prætoris Urbani.*

Omnès actiones, quæ morte aut tempore pereunt, semel incluse iudicio, salvæ permanent. 1. Non videtur perfecte conjunctum id esse, quod ex causa auferri potest.

141. *Ulpianus libro sexto ad Edictum.*

Absentia ejus, qui Reipublicæ causa abest, neque ei, neque alii damnosa esse debet.

142. *Paulus*

142. *Paulus libro quadragesimo-quarto ad Edictum.*

Quod contra rationem juris receptum est, non est producendum ad consequentia. 1. Uni duo pro solido hæredes esse non possunt.

143. *Idem libro 56. ad Edictum.*

Qui tacet, non utique fatetur; sed tamen verum est, eum non negare.

144. *Ulpianus libro 42. ad Edictum.*

Quod ipsis qui contraxerunt, obstat, & successoribus eorum obstat.

145. *Paulus libro 62. ad Edictum.*

Non omne quod licet, honestum est. 1. In stipulationibus id tempus spectatur quo contrahimus.

146. *Ulpianus libro 66. ad Edictum.*

Nemo videtur fraudare eos, qui sciunt & consentiunt.

147. *Paulus libro 62. ad Edictum.*

Quod quis dum servus est, egit, proficere libero facto non potest.

148. *Cajus libro 43. ad Edictum Provinciale.*

Semper specialia generalibus insunt.

149. *Paulus libro 56. brevius Edicti.*

Cujus effectus omnibus prodest, ejus & patres ad omnes pertinent.

150. *Ulpianus libro 67. ad Edictum.*

Ex qua persona quis lucrum capit, ejus factum præstare debet.

151. *Idem libro 68. ad Edictum.*

Parem esse conditionem oportet ejus qui quid possideat, vel habeat, atque ejus cujus dolo malo factum sit, quo minus possideret, vel haberet.

152. *Paulus libro 64. ad Edictum.*

Nemo damnum facit, nisi qui id fecit, quod facere ius non habet.

153. *Ulpianus libro 69. ad Edictum.*

Hoc jure utimur, ut quidquid omnino per vim fiat, aut in vis publicæ, aut in vis privæ crimen incidat. 1. Deficit & qui mandat. 2. In maleficio rati habitio mandato comparatur. 3. In Contractibus, quibus doli præstatio, vel bona fides inest, hæres in solidum tenetur.

154. *Paulus libro 65. ad Edictum.*

Fere quibuscumque modis obligamur, iisdem in contrarium actis liberamur: cum quibus modis adquirimus, iisdem in contrarium actis amittimus. Ut igitur nulla possessio adquiri nisi animo, & corpore potest: ita nulla amittitur, nisi in qua utrumque in contrarium actum est.

155. *Ulpianus libro 70. ad Edictum.*

Cum par delictum est duorum; semper oneratur petitor, & melior habetur possessoris causa: sicuti sit, cum de dolo excipitur petitoris: neque enim datur talis replica-

placatio petitori (aut si rei quoque in ea re dolo actum sit.) 1. Illi debet permitti pœnam petere, qui in ipsam non incidit.

156. *Paulus libro 65. ad Edictum.*

Pactum cuique suum, non adversario, nocere debet. 1. Non videtur vim facere, qui jure suo utitur, & ordinaria actione experitur. 2. In pœnalibus causis benignius interpretandum est.

157. *Ulpianus libro 70. ad Edictum.*

Invitus nemo rem cogitur defendere. 1. Cui damus actiones, eadem & exceptiones competere multo magis quis dixerit. 2. Cum quis in alicujus locum successerit, non est æquum ei nocere hoc, quod adversus eum non nocuit, in cujus locum successit. 3. Plerumque emptoris eadem causa esse debet circa petendum ac defendendum, quæ fuit actoris. 4. Quod cuique pro eo præstatur, invito non tribuitur.

158. *Idem libro 71. ad Edictum.*

Ad ea quæ non habent atrocitatem facinoris vel sceleris, in his ignoscitur servis, si vel dominis, vel iis qui vice minorum sunt, veluti tutoribus & curatoribus obtemperaverint. 1. Semper, qui dolo fecit, quominus haberet, pro eo habendus est, ac si haberet. 2. In contractibus successores ex dolo eorum quibus successerunt, non tantum in id quod pervenit, verum etiam in solidum tenentur; hoc est unusquisque pro ea parte, qua hæres est.

159. *Cajus libro 16. ad Edictum Provinciale.*

Creditor qui permittit rem venire, pignus amittit.

160. *Paulus libro 70. ad Edictum.*

Non ut ex pluribus causis deberi nobis idem potest; ita ex pluribus causis idem potest & nostrum esse.

161. *Ulpianus libro 76. ad Edictum.*

Aliud est vendere, aliud vendenti consentire. 1. Refertur ad Universos, quod publice fit per majorem partem. 2. Absurdum est, plus juri habere (eum) cui legatus sit fundus, quam hæredem, aut ipsum testatorem, si viveret.

162. *Idem libro 77. ad Edictum.*

In jure Civili receptum est, quoties per eum, cujus interest conditionem non impleri, fiat, quominus impleatur, perinde haberi, ac si impleta conditio fuisset, quod ad libertatem, & legata, & hæredum institutiones produciuntur. Quibus exemplis stipulationes quoque committuntur, cum per promissorem factum esset, quominus stipulator conditioni pateret.

163. *Paulus libro 70. ad Edictum.*

Quæ propter necessitatem recepta sunt, non debent in argumentum trahi.

164. *Ulpianus libro 55. ad Edictum.*

Cui jus est donandi, eidem & vendendi, & conducendi jus est.

165. *Paulus libro 51. ad Edictum.*

Pœnalia judicia semel accepta, in hæreses transmitti possunt.

166. *Ulpianus libro 53. ad Edictum.*

Cum quis possit alienare, poterit & consentire alienationi. Cui autem donare nec conceditur, probandum erit, nec si donationis causa consenserint, ratam ejus voluntatem habendam.

167. *Paulus libro 48. ad Edictum.*

Qui rem alienam defendit, numquam locuples habetur.

168. *Idem libro 49. ad Edictum.*

Non videntur data, quæ eo tempore, quo dantur, accipientis non sunt. Qui jussu judicis aliquid facit, non videtur dolo malo facere, quia parere necesse habet.

169. *Idem libro primo ad Plautium.*

Rapienda, seu capienda occasio est, quæ præbet benignum responsum. 1. Quod factum est, cum in obscuro sit, ex affectione cujusque capit interpretationem.

170. *Idem libro secundo ad Plautium.*

Is damnum dat, qui jubet dare: ejus vero nulla culpa est, cui parere necesse sit. 1. Quod pendet, non est pro eo, quasi sit.

171. *Idem libro tertio ad Plautium.*

Factum a judice, quod ad officium ejus non pertinet, ratum non est.

172. *Idem libro quarto ad Plautium.*

Nemo ideo obligatur, quia recepturus est ab alio, quod præstiterit.

173. *Idem libro quinto ad Plautium.*

In contrahenda venditione, ambiguum pactum contra venditorem interpretandum est. 1. Ambigua autem intentio ita accipienda est, ut res salva actori sit.

174. *Idem libro sexto ad Plautium.*

In condemnatione personarum, quæ in id, quod facere possunt, damnantur: non totum, quod habent, extorquendum est; sed & ipsarum ratio habenda est ne egent. 1. Cum verbum (restituatur) in lege venit, & si non specialiter de fructibus additum est, tamen etiam fructus sunt restituendi. 2. Unienique sua mora nocet, quod & in duobus reis promittendi observatur. 3. Dolo facit, qui petit, quod redditurus est.

175. *Idem libro octavo ad Plautium.*

Qui potest facere, ut possit conditioni parere, jam posse videtur. 1. Quod quis si velit habere, non potest, id repudiare non potest.

176. *Idem libro undecimo ad Plautium.*

In his omnibus officiis, quæ officium per liberas fieri personas leges desiderant, servus intervenire non potest. 1. Non debeo melioris conditionis esse, quam auctor meus, a quo jus in me transit.

177. *Idem libro decimo-tertio ad Plautium.*

Non est singulis concedendum, quod per Magistratum publi-

publice possit fieri; ne occasione sit majoris tumultus faciendi. 1. infinita æstimationis est libertatis, & necessitudinis.

178. *Idem libro decimo-quarto ad Plautium.*

Qui in ius dominiumve alterius succedit, iure ejus uti debet. 1. Nemo videtur dolo exequi, qui ignorat causam, cur non debeat petere.

179. *Idem in libro decimo-quinto ad Plautium.*

Cum principalis causa non consistit, plerumque ne ea quidem, quæ sequuntur, locum habent.

180. *Idem libro decimo-sexto ad Plautium.*

In obscura voluntate manumittentis, favendum est libertati.

181. *Idem libro decimo-septimo ad Plautium.*

Quod iussu alterius solvitur, pro eo est quasi ipsi solutum esset.

182. *Idem libro primo ad Vitellium.*

Si nemo subit hereditatem, omnis vis Testamenti solvitur.

183. *Idem libro tertio ad Vitellium.*

Quod nullius esse potest, id ut alicujus fieret, nulla obligatio valet efficere.

184. *Marcellus libro tertio Digestorum.*

Et si nihil facile mutandum est ex solemnibus, tamen ubi æquitas evidens poscit, subveniendum est.

185. *Celsus libro septimo Digestorum.*

Vani timoris juxta excusatio non est.

186. *Idem libro octavo Digestorum.*

Impossibile nulla obligatio est.

187. *Idem libro undecimo Digestorum.*

Nihil peti potest ante id tempus, quo per rerum naturam persolvi possit: & cum solvendi tempus obligationi additur, nisi eo præterito peti non potest.

188. *Idem libro decimo-sexto Digestorum.*

Si quis prægnantem uxorem reliquit, non videtur sine liberis decessisse.

189. *Idem libro septimo Digestorum.*

Ubi pugnantia inter se in Testamento juberentur, neutrum ratum est. 1. Quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata sunt.

190. *Idem libro decimo-tertio Digestorum.*

Pupillus nec velle, nec nolle in ea ætate, nisi appropinquata tutoris auctoritate, creditur: nam quod animi iudicio fit, in eo tutoris auctoritas necessaria est.

191. *Idem libro 24. Digestorum.*

Quod evincitur, in bonis non est.

192. *Idem libro 33. Digestorum.*

Neratius consulens, an quod Beneficium dare se quasi viventi Cæsar rescripserat, jam defuncto dedisse existimaretur: respondit, non videri sibi, principem (Beneficium) quod ei, quem vivere existimabat, concessisset, defuncto concessisse: quem tamen modum esse Beneficii sui vellet ipsius æstimationem esse.

193. *Marcellus libro 29. Digestorum.*

Ea quæ in partes dividi non possunt, solida a singulis hæredibus debemus. In re dubia benigniorem interpretationem sequi non minus iustus est, quam tutius.

194. *Celsus libro 38. Digestorum.*

Omnia fere jura hæredum perinde habentur, ac si continuo sub tempus mortis hæredes extitissent.

195. *Modestus libro sexto*

Differentiarum.

Qui per successionem quamvis longissimam defuncto hæredes constiterunt, non minus hæredes intelliguntur, quam qui principaliter hæredes existunt.

196. *Idem libro septimo Differentiarum.*

Expressa nocent, non expressa non nocent.

197. *Idem libro octavo Regularum.*

Privilegia quædam causæ sunt, quædam personæ. Et ideo quædam ad hæredem transmittuntur, quæ causæ sunt: quæ vero personæ sunt, ad hæredem non transeunt.

198. *Idem libro singulari de Ritu nuptiarum.*

Semper in conjunctionibus, non solum quid liceat, considerandum est: sed & quid honestum sit.

199. *Javolenus libro decimotertio ex Cassio.*

Neque in interdicto, neque in cæteris causis, pupillo nocere oportet dolum tutoris, sive solvendo est, sive non est.

200. *Idem libro sexto Epistolarum.*

Non potest dolo carere, qui imperio Magistratus non paruit.

201. *Idem libro septimo Epistolarum.*

Quoties nihil sine captione investigari potest: eligendum est, quod minimum habeat iniquitatis.

202. *Idem libro decimo Epistolarum.*

Omnis definitio in jure Civili periculosa est; parum est enim, ut non subverti possit.

203. *Pomponius libro vigesimo-octavo*

ad Quintum Mucium.

Minus est actionem habere, quam rem.

204. *Idem libro 39. ad Quintum*

Mucium.

Plerumque fit, ut ea, quæ a nobis abire possunt, perinde in eo statu sint, atque non si essent ejus conditionis, ut abire possint. Et ideo quod fisco obligamus, & vindicare interdum, & alienare, & servitutem in prædio imponere possumus.

205. *Idem libro non ex variis Lectionibus.*

Jure naturæ æquum est, neminem cum alterius detrimento & injuria fieri locupletorem.

206. *Ulpianus libro primo ad Legem*

Juliam & Papiam.

Res judicata pro veritate accipitur.

207. *Paulus libro 3. ad Legem Juliam*

& Papiam.

240. Non potest videri desisse habere, qui nunquam habuit.
 208. Ulpianus libro 4. ad Legem Juliam & Papiam.
 Servitutem mortalitati fere comparamus.
 209. Licinius Rufinus lib. 2. Regularum.
 Quæ ab initio inutilis fuit institutio, ex post facto con-
 valescere non potest.
 210. Paulus libro 59. ad Edictum.
 Servus reipublicæ causa abesse non potest.

*Sequuntur Præterea Tituli duo de Regulis Juris, ex
 corpore Juris Canonici sive Pontificii desumpti. Quo-
 rum prior est Titulus XLI. lib. V. Decretalium Gre-
 gorii noni summi Pontificis. Alter vero titulus est
 ultimus libri 6. eorundem Decretalium, seu Bonifi-
 cii octavi etiam summi Pontificis.*

TITULUS XLI. LIBRI V.
 Decretalium Gregorii noni summi
 Pontificis.

DE REGULIS JURIS
 Canonici, Caput seu Regula 1.

- O**mnis res, per quascunque causas nascitur, per eas-
 dem dissolvitur.
 2. *Esote Misericordes &c.* Hoc loco nihil aliud nobis
 præcipi existimo, nisi ut ea facta, quæ dubium est, quo
 animo fiant, in meliorem partem interpretemur. Quod
 enim scriptum est (apud Luc. c. 6.) *Ex fructibus eorum*
cognoscetis eos; de manifestis dictum est, quæ non pos-
 sunt bono animo fieri; ut stuprum, blasphemiae, furta,
 ebrietates, & similia, de quibus nobis permittitur judi-
 care.
 3. Utilius scandalum nasci permittitur, quam veritas
 relinquatur.
 4. Quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum.
 5. Quod latenter, aut per vim, vel alias illicite intro-
 ductum est, nulla debet stabilitate subsistere.
 6. In ipso causæ initio non est a questionibus inchoan-
 dum.
 7. Quidquid in sacris Deo rebus & Episcopis injuste
 agitur, pro sacrilegio reputatur, quia sacra sunt, & a
 quoquam violari non debent.
 8. Qui ex timore facit præceptum, aliter, quam de-
 beat, facit; & ideo jam non facit.
 9. Defeat peccator, quia offendens in uno, factus est
 omnium reus.
 10. Non potest esse pastoris excusatio, si lupo oves
 comedit, & pastor nescit.
 11. Indignum est, & a Romanæ Ecclesiæ alienum con-
 suetudine, ut pro spiritualibus facere quis homagium com-
 pellatur.

T I

Regula Juris.

241

TITULUS ULTIMUS
 libri sexti Decretalium Bonifatii octavi
 summi Pontificis.

DE REGULIS JURIS
 Cap. seu Reg. 1.

- B**eneficium Ecclesiasticum non potest licite sine insti-
 tutione Canonica obtineri.
 2. Possessor malæ fidei, ullo tempore non præscribit.
 3. Sine possessione præscriptio non procedit.
 4. Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.
 5. Peccati venia non datur, nisi correcto.
 6. Nemo potest ad impossibile obligari.
 7. Privilegium personale personam sequitur, & extin-
 guitur cum persona.
 8. Semel malus, semper præsumitur esse malus.
 9. Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine
 non est gestum.
 10. Ratihabitionem retrahere, & mandato non est du-
 bium comparari.
 11. Cum sunt partium jura obscura, reo favendum est
 potius, quam actori.
 12. In judiciis non est acceptio personarum habenda.
 13. Ignorantia facti, non juris, excusat.
 14. Cum quis in jus succedit alterius, justam ignoran-
 tiæ causam censetur habere.
 15. Odia restringi, & favores convenit ampliari.
 16. Decet, concessum a principe beneficium esse man-
 surum.
 17. Indultum a jure beneficium non est alicui aufe-
 rendum.
 18. Non firmatus tractu temporis, quod de jure ab ini-
 tio non subsistit.
 19. Non est sine causa, qui rei, quæ ad eum pertinet,
 se immiscet.
 20. Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur.
 21. Quod semel placuit, amplius displicere non potest.
 22. Non debet aliquis alterius odio prægravari.
 23. Sine culpa, nisi subita causa, non est aliquis pun-
 iendus.
 24. Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non
 videtur, cum habeat parere necesse.
 25. Mora sua cuilibet est nociva.
 26. Ea quæ sunt a iudice, si ad ejus non spectent of-
 ficiū, viribus non subsistunt.
 27. Scienti & consentienti non fit injuria, neque dolus.
 28. Quæ a jure communi exorbitant, nequaquam ad
 consequentiam sunt trahenda.
 29. Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari.
 30. In obscuris minimum est sequendum.
 Tom. II. L 31. Eum

31. Eum qui certus est, certiorari ulterius non oportet.
32. Non licet auctori, quod reo licitum non existit.
33. Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.
34. Generi per speciem derogatur.
35. Plus semper in se continet, quod est minus.
36. Pro possessore habetur, qui dolo desit possidere.
37. Utile non debet per inutile vitari.
38. Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nuncius extitit impugnare.
39. Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quae sequuntur ex illo.
40. Pluralis locutio, duorum numero est contenta.
41. Imputari non debet ei, per quem non stat, si non faciat, quod per eum fuerat faciendum.
42. Accessorium naturam sequi congruit principalis.
43. Qui tacet, consentire videtur.
44. Is qui tacet, non fatetur: sed nec utique negare videtur.
45. Inspecimus in obscuris, quod est verisimilius, vel quod plerumque fieri consuevit.
46. Is, qui in jus succedit alterius, eo jure, quo ille, uti debebit.
47. Presumitur ignorantia, ubi scientia non probatur.
48. Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria, vel jactura.
49. In poenis benignior est interpretatio facienda.
50. Actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem.
51. Semel Deo dicatum, non est ad usus humanos ulterius transferendum.
52. Non praestat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum.
53. Cui licet, quod est plus, licet utique quod est minus.
54. Qui prior est tempore, potior est jure.
55. Qui sentit onus, sentire debet & commodum: & contra.
56. In re communi potior est conditio possidentis.
57. Contra eum, qui legem dicere potuit apertus, facienda est interpretatio.
58. Non est obligatorium contra bonos mores praestitum iuramentum.
59. Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet eundem.
60. Non est in mora, qui potest exceptione legitima se tueri.
61. Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium torquendum.
62. Nullus ex consilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur.
63. Exceptionem obiciens, non videtur de intentione adversarii confiteri.

64. Quae contra jus fiunt, debent utique pro infectis haberi.
65. In pari delicto, vel causa, potior est conditio possidentis.
66. Cum non stat per eum, ad quem pertinet, quominus conditio impleatur, haberi debet perinde, ac si impleta fuisset.
67. Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit.
68. Potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum.
69. In aliis promissis fidem non expedit observari.
70. In alternativis debitoris est electio, & sufficit alterum adimpleri.
71. Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum multo magis admittendus.
72. Qui facit per alium, proinde est, ac si faciat per se ipsum.
73. Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, a quo non potuit inchoari.
74. Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum.
75. Frustra sibi fidem quis postulat ab eo servari, cui fidem a se praestitam servare recusat.
76. Delictum personae non debet in detrimentum Ecclesiae redundare.
77. Rationi congruit, ut succedat in onere, qui substituitur in honore.
78. In argumentum trahi nequeunt, quae propter necessitatem aliquando sunt concessa.
79. Nemo potest plus juris transferre in alium, quam sibi competere dignoscatur.
80. In toto partem non est dubium contineri.
81. In generali concessione non veniunt ea, quae quis non esset verisimiliter in specie concessurus.
82. Qui contra jura mercatur, bonam fidem praesumitur non habere.
83. Bona fides non patitur, ut semel exactum, iterum exigatur.
84. Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.
85. Contractus ex conventionem legem accipere dignoscuntur.
86. Damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi debet, non aliis, imputare.
87. Infantibus portae non pateant dignitatum.
88. Certum est quod is committit in legem, qui legis verba complectens, contra legis nititur voluntatem.

Datum Romae apud S. Petrum, Pontificatus nostri anno quarto.

C A M B I O R U M

Illicitorum declaratio, & prohibitio.

P I U S E P I S C O P U S

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

IN eam pro nostro pastoralis officio curam diligenter incumbimus, ut Domini nostri ovibus opportuna pro animarum salute remedia adhibere minime differamus. Cum itaque ad aures nostras pervenerit, legitimum cambiorum usum, quem necessitas, publicaue utilitas induxit, saepe numero ob illiciti quæstus cupiditatem depravari, ut sub illius prætextu usuraria pravitas a nonnullis exerceatur; Nos petitionibus, quæ super his nobis nuper factæ sunt, hac perpetuo valitura decretali, respondendum esse duximus, ut neque dolosis sua fraus sustinetur, neque ignaros perdat incertitia: sic enim Pastoris officium exequimur, dum gregem nobis commissum ab æternæ damnationis periculo eripere modis omnibus studemus.

2. Primum igitur damnamus ea omnia cambia, quæ sicca nominantur, & ita confinguntur, ut contrahentes ad certas nundinas, seu ad alia loca, cambia celebrare simulent; ad quæ loca si, qui pecuniam recipiunt, litteras quidem suas cambii tradunt, sed non mittuntur, vel ita mittuntur, ut transacto tempore, unde processerant, inanes referantur: aut etiam nullis huiusmodi litteris traditis, pecunia ibi denique cum interesse reposcitur, ubi contractus fuerat celebratus; nam inter dantes, & recipientes, usque a principio ita convenerat, vel certe talis intentio erat; neque quisquam est, qui in nundinis, aut locis supradictis, huiusmodi litteris receptis solutionem faciat. Cui malo simile etiam illud est, cum pecunia, sive depositi, sive alio nomine fidei cambii, traduntur, ut postea eodem loco, vel alibi cum lucro resituantur. Sed & in ipsis cambiis, quæ realia appellantur, interdum, ut ad nos præfertur, campores præstitutum solutionis terminum, lucro ex tacita, vel expressa conventionem recepto, seu etiam tantummodo promisso, differunt. Quæ omnia nos usuraria esse declaramus, & ne fiant, districtius prohibemus. Perro ad tollendas quoque in cambiis, quantum cum Deo possumus, occasiones peccandi, fraudesque sceleratorum, statuimus, ne deinceps quisquam audeat, sive a principio, sive alias,

cer-

certum & determinatum interesse, etiam in casu non solutionis, pacisci; neque realia cambia aliter, quam pro primis nundinis, ubi illæ celebrantur; ubi vero non celebrantur, pro primis terminis, iuxta receptum locorum usum exercere, abusu illo, prorsus rejecto, cambia pro secundis, & deinceps nundinis, sive terminis exercendi. Curandum autem erit in terminis, ut ratio habeatur longinquitatis, & vicinitatis locorum, in quibus solutio destinatur, ne dum longiores præfiguntur, quam loca destinatæ solutionis desiderant, scelerandi detur occasio.

3. Quicumque contra hanc nostram constitutionem commiserit, poenis a Sacris Canonibus contra usurarios indictis, se noverit subiacere. Eos vero, qui conspirationes fecerint, vel congestam undique pecuniam ita ad se redegerint, ut quasi monopolium pecuniæ facere ideantur, poenis, quæ a jure contra exercentes monopolia constitutæ sunt, retineri sancimus.

4. Volumus autem, quod præsentis litteræ in Camera Apostolica, & ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, & Cancellariæ etiam Apostolicæ publicentur, & in ipsa Camera describantur.

5. Et quia difficile foret, eas ad singula quæque loca deferri, quod earum transumptis etiam impressis, manu alicujus ejusdem Cameræ, vel alterius Notarii subscriptis, & sigillo dictæ Cameræ, vel Prælati Ecclesiastici munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Domini 1571. 5. Kal. Febr. Pontificatus Nostri Anno sexto.

Anno a Nativitate Domini 1571. Indictione 14. die vero 7. mensis Februarii, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Pii Divina Providentia PP. V. Anno VI. retroscriptæ, affixæ, & publicatæ fuerunt ad valvas Camera Apostolicæ, Principis Apostolorum, Basilicæ de Urbe, ac Cancellariæ Apostolicæ, ut moris est, per nos Bartholomeum Sottocala, & M. Antonium Brutum, præfati SS. D. N. PP. Curs.

Scipio de Octavianis Mag. Curs.

D A M N A T I O

Contractuum Societatis, securitatem capitalis, aut certam responfionem, aut aliter usurariam pravitatem continentium.

SIXTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Detestabilis avaritiæ ingluvies, & insatiabilis lucrandi cupiditas, malorum omnium radix, usque adeo excæcat mortalium mentes, ut multi avide lucro inhiantes, in laqueos, & insidias diaboli misere incident: irrepit enim versute, & callide antiquus humani generis hostis per varios dolos, & fallacias, & incantatos homines, quantum dulcedine captos, ac delinitos opprimit, atque eo perducit, ut se ipsos in usurarum voraginem, Deo, hominibusque odiosam, Sacris Canonibus damnatam, & Christianæ charitati contrariam fœde immergant; & dum vanas, & terrenas divitias quaerunt, veras, ac cælestes amittant; sicuti nuper cum magno dolore audivimus, hoc malum in quâdam Provinciâ pervasisse. Nam multi speciosum, & honestum societatis nomen suis fœderatitiis contractibus prætexendo, hoc quasi colore, & futo, mercatoribus, opificibus, negotiatoribus, & aliis personis, super eorum mercibus, officinis, tabernis, pannariis, aliisque rebus, ac bonis, pecunias suas, aut alias res societatis nomine conferunt; vel greges, armenta, aut certa animalia agricolis, seu terrarum cultoribus, pastoribus, aliisque rusticis, seu quibuscumque personis dant in societatem, sive ad foccitam, ut vocant, ea conditione, ut fors ipsa, seu caput, quod vulgo dicitur capitale, tam pecuniarum, quam animalium & rerum, salvum semper, & integrum existat pro eo, qui non industriam, aut operas, sed pecunias, animalia, aut res hujusmodi in societatem confert, utque omne periculum, & damnum ab altero socio recipiente sustineatur, contra æquitatem, & societatis justitiam, diversimode paciscantur; eosdemque socios, cum quibus contrahunt, plerumque pauperes, & egenos, suosque labore, & industria victitantes, ad sortem, seu capitale restituendum, quicumque tandem casus, & rerum eventus consequatur, pacto, & obligatione obstringunt, simulque etiam certam lucri quantitatem, & summam, veluti tot pro quolibet centenariis, in singulos annos, aut menses per alterum socium, durante societate, solvendam præfunt, ac præscribunt; sangue summam, & quantitatem non subductis rationibus

bas accepti, & expensi, quod in codices, seu tabulas societatis referri solet, nequa factio calculo, vel computo, pro ipsius lucris, vel damni modo variabilem, sed laborem, & curam computandi, & calculandi se invicem remittere, & renunciare asserentes, quovis tempore certam constituunt.

§. 1. Proinde nos, qui hoc potissimum munus, nostræque Pastoralis sollicitudinis maxime proprium arbitramur, ut gregem Dominicum Fidei nostræ creditum, ab offensione, & æternæ vitæ discrimine tutum, in viam salutis, cælesti gratia adjunctrice, dirigere nitamur, hujusmodi morbi contagionem, tamquam in communem fideliū perniciem latius serpat, quantum Deo favente possumus, tollere cupientes, de attributæ nobis Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constitutione damnamus, & reprobamus omnes, & quoscumque contractus, conventiones, & pactiones posthac ineundos, seu ineundas, per quos, seu quas cavebitur personis pecunias, animalia, aut quaslibet alias res societatis nomine tradentibus, ut etiam si fortuito casu quamlibet jacturam, damnum, aut amissionem sequi contingat, fors ipsa, seu capitale semper salvum sit, & integrum a socio recipiente restituatur, sive ut de certa quantitate, vel summa in singulos annos, aut menses, durante societate, respondeatur. Statuimusque, hujusmodi contractus, conventiones, & pactiones, usurarios, & illicitos posthac censeri debere; atque in posterum non licere iis, qui pecunias, vel animalia, aut alias res in societatem tradunt, de certo lucro, ut præfertur, percipiendo, inter se pacisci, & concordare; neque etiam, sive ad certum, sive ad incertum lucrum convenerint, socios, qui ea recipient, ad sortem, seu capitale salvum, & integrum, ubi illud casu fortuito perierit, vel amissum erit, reddendum, quovis pacto, aut promissione sibi obligare. Ac ne de cætero societates ineantur sub hujusmodi pactis, & conditionibus, quæ usurariam pravitatem sapiunt, districte interdiciamus, & prohibemus.

§. 2. Sed potius cuncti noverint, societates hujusmodi, cum in posterum unus pecuniam, animalia, aut alias res, & bona, alter vero operam, vel industriam confert, pure, sincere, & bona fide sicut decet, iustis, & æquis conditionibus, & pactis, secundum juris dispositionem, ac sine ulla prorsus fraude, palliatione, aut usurariæ pravitatis labe, aut suspitione, ineundas, seu contrahendas esse: ita ut non ad certam summam, aut quantitatem, ab omni periculo, & damno, ut præfertur, immunem, lucris nomine persolvendam; neque ad capitale, si casu fortuito perit, restituendum, socios accipiens teneatur. Si vero finita societate ipsum capitale extat, ei qui illud in societatem contulerit, restituatur, nisi socio recipienti fuerit communicatum, aut aliter inter ipsos contrahentes super eo legitime conventum sit. Ac præterea iidem

contrahentes, fructus, expensas, & damna in commune conferant, & prout equum, & iustum fuerit, sibi communicent, atque dividant.

§. 3. Decernentes, si qui contractus, conventiones, & pactiones in futurum contra nostram huiusmodi prohibitionem de facto initi fuerint, nullam ex iis, tamquam per hanc eandem constitutionem nostram damnatis, & reprobatis, etiam si juramento, aut in forma Camere Apostolicæ, vel alias quomodolibet roborati fuerint, obligationem civilem, aut naturalem oriri, nullamque actionem, realem, aut personalem, aut iudicis officium, neque aliud quodcumque jus cuiquam competere, neque quoad sortem, seu capitale integrum recuperandum, quod casu fortuito perierit, aut amissum erit, neque quoad certas summas, & quantitates in singulos annos, aut menses lucri socialis nomine promissas.

§. 4. Si qui vero in posterum sub prædictis conditionibus, & pactis contrahere temere præsumperint, aut prætexitu similitum contractuum, conventionum, & pactionum, societatis nomine initorum, qui hucusque durant, ad exactionem dictæ sortis, seu capitalis, sive illius pretii, & valoris, postquam illud in toto, vel in parte casu fortuito perierit, aut amissum sit, aut certæ summae, vel quantitatibus annuæ, aut mensuæ sibi promissæ in futurum, procedere ausi fuerint, eos universos, & singulos, in pœnas contra manifestos usurarios, & fœneratores, a Sacris Canonibus, & Conciliis generalibus latis, & promulgatis, eo ipso incurrere, & contra illos, uti manifestos usurarios, & fœneratores, via juris, aliisque opportunis remediis, procedi posse, & debere.

§. 5. Sicque ab omnibus censei, & ita quoad præmissa universa, & singula per quoscumque Iudices, & Commissarios, quavis auctoritate fungentes; etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ubique iudicari, & definiri debere; necnon irritum, & inane, si fecus super his, per quoscumque quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 6. Mandamus vero universis, & singulis locorum Ordinariis, per quascumque Provincias, & Regna Christiani Orbis constitutis, & quibusvis nostris, & Sedis Apostolicæ, etiam de Latere Legatis, ac Vice-Legatis, cæterisque officialibus, præsertim Provinciarum, & locorum Status nostri Ecclesiastici, ut in suis quisque Civitatibus, Diocæsis, Provinciis, & locis præsentem nostram constitutionem publicari, & inviolate observarent, & contra personas, quæ in futurum, præter, & contra prohibitionem hanc nostram, pascisci, aut exigere ausæ fuerint, tamquam publicos usurarios, & fœneratores, per viam accusationis, vel denunciationis, aut inquisitionis, & ex mero officio, prout eis videbitur procedant,

cedant, reosque culpabiles repertos, condignis pœnis, ut supra dictum est, afficiant; invocato etiam, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

§. 7. Non obstantibus quarumcumque Civitatum, Provinciarum, & locorum, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, quoruncumque tenorum existant, sive per modum constitutionis, & legis perpetue quomodolibet concessis, etiam sæpius approbatis, & innovatis: quæ omnia nolumus cuiquam de cætero suffragari.

§. 8. Ut autem præsentis litteræ ad omnium notitiam deducantur, neve aliquis earum ignorantiam prætereunda valeat, volumus, ut illæ in valvis Basilicarum Principis Apostolorum de Urbe, & S. Joannis Lateranensis, & Cancellariæ Apostolicæ, atque in acie Campi Floræ, per aliquem ex nostris Curforibus de more publicentur, dimissis, & affixis earum exemplis in acie, & valvis prædictis.

§. 9. Earumque transumptis, etiam impressis, Notarii publici manu subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra illud, ubique gentium & locorum habeatur, quæ eisdem originalibus haberentur, si essent exhibita, vel offensa.

Datum Romæ apud sanctum Marcum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, 12. Kal. Novembris, Pontificatus nostri Anno secundo.

Anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, Indictione 14. die vero 27. mensis Octobris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. Sixti Divina Providentia Papæ V. anno ejus secundo, retroscriptæ litteræ Apostolicæ, lectæ, & publicatæ fuerunt, & per aliquid temporis spatium dimissæ in porticis, seu valvis Basilicarum sancti Joannis Lateranensis, & sancti Petri Principis Apostolorum de Urbe, necnon Cancellariæ Apostolicæ, & in acie campus Floræ, per nos Claudium Mongeat, & Nicolaum Talerium Sanctissimi Domini Nostri Papæ Cursores.

Alex. Parabiac. Mag. Curfor.

Constitutio moderatoria donationum & distributionis reddituum Ecclesiasticorum in consanguineos, vel affines Romani Pontificis, seu eorum loco adlectos, ac præscribens cautelas servandas circa signaturas earum gratiarum, quæ aliquando ægotante Romano Pontifice per concessum fieri dicuntur.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Romanum decet Pontificem, tamquam fidelem servum, & prudentem quem constituit Dominus super familiam suam, in Ecclesiæ Catholicæ conspectu actum suum ita ordinare, ut ipse quidem in diebus suis placeat Deo, & inveniat justus, fiatque forma gregis ex animo, & bonus sit Christi odor in omni loco; ceteri vero Antistites, & Ecclesiarum Prælati, in partem solitudinis, cujus ei commissæ est plenitudo, vocati, alique Christi fideles, quos curæ suæ divinitus creditos, in visceribus paternæ gerit charitatis, ejus exemplo, atque præceptis, caduca mundi hujus despiciere, carnisque & sanguinis laqueos effugere, ac de bonis & rebus Ecclesiasticis, juxta æquitatis & justitiæ leges disponere, & spiritualium remigio alarum ad cælestia contendere atque evolare, auxiliante Domino condiscant.

Hinc ad ea Sacrorum Canonum instituta, quæ Episcopis, ne bonis & redditibus Ecclesiæ consanguineos suos augere studeant, interdiciunt, considerationis nostræ aciem convertentes, eam Nobis in suprema Beati Petri Apostolorum Principis, cui caro & sanguis non revelavit. Sede constitutis, ab ipso Pontificatus nostri primordio servandam proposuimus, & hætenus, Deo adjuvante, servare studuimus disciplinam, ut in bonorum & reddituum ad hanc Sanctam Sedem & Cameram nostram Apostolicam spectantium distributione, justitiæ atque prudentiæ leges & regulas accurate custodientes, summam meritum nullam autem carnis & sanguinis, aut cujuscumque humani affectus rationem haberemus. Et licet in Dei misericordia speremus, tales Nobis successuros Romanos Pontifices, qui non minus hac in parte, quam in reliquis, munus suum impleant, & Ecclesiam universam spiritualium aromatum odore perfundant, nihilominus ea, quæ Nobis licere non patimur, aliis indicare, salubremque in Sancta Romana Ecclesia, omnium Ecclesiarum Matre & Magistra, circa præmissa normam & legem constitueret, atque stabilire decrevimus.

Habita igitur super his cum Venerabilibus Fratribus

no-

nostris, ejusdem S. R. E. Cardinalibus, deliberatione maturata, ac de illorum consilio pariter & assensu: ad Omnipotentis Dei gloriam, Apostolicæ Sedis honorem, ac Antistitum, Prælatorum, aliorumque Ecclesiasticorum edificationem, & honorum exemplum: hac nostra perpetuo valitura Constitutione statuimus atque decernimus, salutarem hanc de cætero in dicta S. R. E. servari rationem, atque disciplinam, ut nec a Nobis, nec ab ullo Romanorum Pontificum Successorum nostrorum, ad favorem nostrorum, sive suorum respective Fratrum, Nepotum, aliorumque quorumcumque consanguineorum, seu affinium, sive illorum, quos in locum Nepotum, aliorumque consanguineorum, per cooperationem in familiam, aut aliter adlegi, seu adscisci contigerit, de bonis, pecuniis, locis Montium vacabilium, & non vacabilium, officiis venalibus, illorumque pretio, creditis, redditibus, rebus, & juribus quibuscumque ad Sedem & Cameram præfatas quovis modo spectantibus, vel quandocumque spectaturis, etiam ex emolumentis Datarie, Cancellariæ Apostolicæ, Secretariæ Brevium, Spoliorum Ecclesiasticorum, & quarumcumque Palatii Apostolici portionum, seu distributionum provenientibus liberalitatis & donationis, aliove quovis gratuito, seu lucrativo titulo, directe, vel indirecte, etiam servitiorum & meritorum, quæ tamen Italia non sint, ut ex lege justitiæ eam exigant remunerationem, aliove quolibet colore, seu pretextu, sive etiam supra veram ipsorum servitiorum rationem, ullo modo in posterum disponatur.

Quod si Fratres, Nepotes, consanguinei, vel affines, seu illorum loco adlecti, sive adsciti præfati, inopia laboraverint, poterit Romanus Pontifex pro tempore existens, pro timorata sua conscientia, illorum paupertatem eodem omnino modo sublevare, quo pauperum extraneorum inopiæ subvenire fas est.

Ne autem quod directe prohibetur, indirecte permittatur, magnorum stipendiorum, seu honorariorum, nominis Sedis prædictæ officiis, seu muneribus, quæ consanguineis, vel affinibus, seu adlectis, vel adscitis præfatis, concedi ut plurimum consueverunt, assignatorum ratione stipendia, provisiones, sive salaria & honoraria, & alias quomodolibet nuncupari solita emolumenta quæcumque, quæ antehac per Cameram prædictam in civitate Avenionensi & Comitatu Venailino, Nostris in spiritualibus & temporalibus Vicario, generali, ac in illis, & vicinis quinque Provinciis ejusdem Sedis de latere legato præfati & solvi plerumque solita & consueverunt; Superintendentis vero generalis negotiorum Sedis Apostolicæ, necnon totius militiæ tam equestris quam pedestris status nostri Ecclesiastici Gubernatoris, & Capitanei generalis, itidemque Classis & Triemium Pontificiarum Præfecti, illiusque & illarum Commissarii, & Locum tenentis generalis, arciumque & turrium ad lit-

L. 6

tora

tora Maris tam Adriatici quam Tyrrheni existentium Superintendentis generalis; Præfecti quoque generalis utriusque custodiæ Corporis Romani Pontificis, ejusque Locumtenentis generalis: item Castellani Arcis Sancti Angeli in Urbe; Gubernatoris, ut alias deputabatur, Civitatis Beneventanæ; ejus tamen gubernium, ad instar aliorum prædicti nostri Status, prout a præfentiarum servatur, remaneat: & Arcis Beneventanæ Præfecti: item Gubernatoris Oppidi nostri Civitatis Vetula, ac demum Perusina, Anconitana, & novæ Tusculanæ respective Arcium Præfecti seu Castellani, officia & munera ipsa, cum omnibus & singulis illorum, & cujuslibet illorum juribus, prærogativis, stipendiis, salariis, & emolumentis quibuscumque, perpetuo supprimimus & abolemus, illaque deinceps quomodocumque & quandocumque renovari prohibemus, nec cuquam de cætero assignari & præstari, seu concedi & conferri respective volumus, atque decernimus. Quod si pro rerum qualitate, temporumque contingentia, manifesta urgentisque necessitas rationem seu officia militaria hujusmodi, vel aliquam ex eis de novo institui exegerit: viros ad illa assumi volumus & mandamus strenuos & fideles, eximia virtute præstantes, reique militaris apprime peritos, & in illa dinturno ac probato usu exercitatos, quibus Romanus Pontifex pro tempore existens, secundum datam sibi a Domino sapientiam, pro ratione laboris, industria, atque periculi, competentia & congruentia stipendia assignabit.

Porro si Nostri, Successorumque nostrorum Romanorum Pontificum pro tempore existentium Fratres, Nepotes, & alii quicumque consanguinei, seu affines, sive veri, sive, ut præfertur, adlecti, & adsciti, vitam Ecclesiasticam elegerint, ac Ecclesiarum & Monasteriorum, aliorumque Beneficiorum & Officiorum Ecclesiasticorum, ac annuarum pensionum super eorum fructibus consecutionis capaces fuerint: eam in redditum & proventum Ecclesiasticorum distributione eis faciendam servari volumus moderationem, ut non nisi juxta eorum merita, & non ultra, congruam, pro gradus vel dignitatis, quem vel quam in Ecclesia obtinuerint, nullo ad consanguinitatem, affinitatem, seu adlectionem erga Romanum Pontificem habito respectu, sustentationem, ejusmodi redditus & proventus Ecclesiastici eis distribuuntur; quo custodita in omnibus Ecclesiasticæ disciplinæ atque justitiæ distributiæ regula, nemini relinquatur conquirendi vel obloquendi occasio: sed Ecclesiastica stipendia ministrantibus in Ecclesia Dei æqua lance pro unicuique merito assignentur.

Quoad illos autem ex Fratribus, Nepotibus, aliisque consanguineis, seu affinibus Romanorum Pontificum pro tempore existentium præfatorum, sive veris, sive ut præfertur, adlectis & adscitis, quos eximiis eorum ita exigentibus meritis, ad sublimem Cardinalatus di-

gaita-

gnitatem assumi contigerit, eam quoque de cætero servari volumus moderationem, ut Ecclesiæ, Monasteria, Commendæ, aliæ cujusvis generis beneficia & officia Ecclesiastica, ac pensiones annuæ super illorum fructibus, unicuique eorumdem respective conferenda, commendanda, & concedenda, ac reservanda & assignanda, verum valorem annuum duodecim millium scutorum monetæ Romanæ, computatis insimul beneficiorum, & officiorum quibuscumque fructibus, & pensionum quantitatibus, in totum non excedant. In ea tamen taxatione non comprehendantur emolumenta Officiorum ejusdem Sedis Apostolicæ & Romanæ Curie, S. R. E. Cardinalibus demandari seu concedi solitorum, aliorumque numerum, quæ ipsis non ad vitam, vel ia perpetuum, sed ad tempus, seu beneplacitum Romani Pontificis pro tempore existentis demandata, seu concessa fuerint. Declarantes, quod deinceps prælati, qui vitam Ecclesiasticam elegerint, seu ad sublimem Cardinalatus dignitatem fuerint assumpti, quoscumque titulos fructuum reservationibus gravatos, sive præventivas vel eventitias pensiones, ultra moderationem ut supra respective præscriptam, nullatenus assequi valeant.

Quod si forsitan, quod absit, modus circa præmissa sic congruenter salubriterque præscriptus, in posterum excedatur, curæ erit Romanis Pontificibus successoribus, donationes gratuitas, seu lucrativas, dispositiones, excessivas subventiones, munera & officiorum, seu illorum stipendiorum & emolumentorum concessiones, ac redditum & proventuum Ecclesiasticorum distributiones, necnon collationes, Commendas, concessiones, reservationes, & assignationes, aliæque præmissa contra, vel ultra modum, ut præfertur, præscriptum factas, seu facta rescindere, revocare, & in nihilum redigere; ac, ut præfertur, donata, elargita, concessa, collata, commendata, reservata, & assignata a consanguineis & affinibus, sive veris, sive adlectis & adscitis præfatis, eorumque hæredibus & successoribus respective, etiam manu regia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine vindicare & auferre, ac Camera Apostolicæ applicare & incorporare, aliisque respective conferre, commendare, concedere, & assignare, ac alias desuper opportune providere, seu disporre.

Quia vero ægotante Romano Pontifice nonnumquam contigit, ut signaturæ gratiarum, quæ per concessum fieri dicuntur, modum illum excederent, quem ipse Romanus Pontifex, dum bene decernimus, ut ii, quibus ejusmodi Signaturas per concessum a Romano Pontifice ægotante, etiam per Chirographum speciale manu ipsius Romani Pontificis subscriptum, vel alias quomodocumque committi contigerit, cujuscumque status, gradus, ordinis, & dignitatis fuerint, etiam si Cardinalatus honore præfulgeant, nullas hujusmodi gratias signare vel expedire

pedire valeant, nisi fuerint ad illas adhibiti duos ejusdem S. R. E. Cardinales, qui una cum Signatore prefato, coram ipso Romano Pontifice eas concedente, ac expediri mandante, earundem gratiarum supplicationibus, siue minutis, aut chiographis, aliisque concessionum scripturis subscribant, alioquin quidquid secus actum, signatum, gestumve fuerit, nullum, irritum, & invalidum, nulliusque sit roboris, vel momenti: & qui huic saluberrimae sanctioni contravenierit, ab ipso Romano Pontifice fanitati restituto, vel ejus Successoribus, condignis poenis puniantur.

Ut autem praemissa omnia & singula perpetuo & inviolabiliter observentur, volumus, & Apostolica autoritate decernimus, ut sicut ejusdem S. R. E. Cardinales in Romana Curia praesentes hanc Constitutionem quantum in eis erit observare, illique non contravenire, nec ullis contrahentibus, etiam Romanis Pontificibus, consentire, nec absolutionem a juramento praestito petere, nec oblatam aut concessam acceptare promiserunt & jurarunt, idem quoque per absentes ab eadem Curia dicti S. R. E. Cardinales, quandocumque ad eam advenerint, ac per futuros Cardinales in assumptione pilei promitti & jurari debeat: promissioque & juramentum hujusmodi in formula juramenti per eosdem Cardinales praestari soliti adjungatur & adscribatur.

Occurrente autem quandocumque ejusdem Apostolicæ Sedis vacatione iidem Cardinales in Conclavi, quando de observandis fel. rec. Praedecessorum nostrorum Julii Papæ secundi, super electione Romani Pontificis, Pii Papæ V. ne Civitates & loca S. R. E. infeudentur, & Sixti Papæ V. de pecuniis in Arce Sancti Angeli positis inde non amovendis, aliisque nonnullis Constitutionibus Apostolicis, juramentum praestare solent, etiam de praesenti Constitutione, per quamlibet eorum, qui in Romanum Pontificem electus fuerit, inviolabiliter observanda, & postmodum ipse ad supremi Apostolatus Officium assumptus, post assumptionem hujusmodi, hoc ipsum promittere & jurare debeat: servatis etiam aliis omnibus & singulis illis, quæ circa juramentum hujusmodi in praefata Sixti Praedecessoris nostri Constitutione, anno Incarnationis Dominicæ 1586. undecimo Kalendas Maji, Pontificatus sui anno primo edita, praescribuntur.

Has quoque nostras litteras in libellum redigi, & post predictas Julii, Pii, & Sixti, quæ in Conclavi legi solent, aliorumque Praedecessorum nostrorum Constitutiones adjungi, & in quaternio Cancellariæ nostræ Apostolicæ, una cum aliis Constitutionibus Apostolicis, adscribi, & ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, Basilicæ Principis Apostolorum, dictæque Cancellariæ, & in acie campi Floræ de Urbe publicari, ipsarumque praesentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesia-

clesiastica dignitate constitutæ munitis, eandem prorsus fidem tam in judicio, quam extra illud, ubique haberi volumus, quæ iisdem praesentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo hominum liceat paginam hanc nostrarum Constitutionis, suppressionis, abolitionis, taxationis, statutorum, decretorum, voluntatum, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Apostolorum Petri & Pauli se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo nonagesimo secundo, decimo Kal. Julii, Pontificatus Nostri anno primo.

✠ Ego Innocentius Catholica Ecclesiæ Episcopus, promitto, voveo, & juro.

Domine tu scis, quia amo te.

Ego Alderanus Episcopus Ostiensis, Cardinalis Cibo, promitto, voveo, & juro.

Ego Jacobus, Episcopus Tusculanus, Cardinalis Francionis, promitto, voveo, & juro.

Ego P. Episcopus Praenestinus, Cardinalis de Alteriis, S. R. E. Camerarius, promitto, voveo, & juro.

Ego F. Tit. S. Praxedis, Presbyter Cardinalis Maidalcinus, promitto, voveo, & juro.

Ego Carolus, Tit. S. Laurentii in Lucina, Presb. Card. Barberinus, promitto, voveo, & juro.

Ego Nicolaus, Tit. S. Calixti, Presb. Car. Acciajoli, promitto, voveo, & juro.

Ego Gaspar, Tit. S. Mariæ Transiberim Presb. Car. Carpineus, promitto, voveo, & juro.

Ego Cæsar, Tit. S. Trinitatis in monte Pincio, Presb. Card. d'Estrex, promitto, voveo, & juro.

Ego Franciscus, Tit. S. Matthæi in Merulana, Presb. Card. Nerlius, promitto, voveo, & juro.

Ego Hieronymus, Tit. S. Silvestri in capite, Presb. Card. Casanata, promitto, voveo, & juro.

Ego Galeatius, Tit. SS. Quirici, & Julittæ, Presb. Card. Marefcottus, promitto, voveo, & juro.

Ego Fabritius, Tit. S. Chrysogoni, Presb. Card. Spada, promitto, voveo, & juro.

Ego P. Thomas Hovardus, Tit. S. Mariæ super Mineram, Pr. Card. de Norfolkia, promitto, voveo, & juro.

Ego Joan. Bapt. Tit. S. Cæcilie, Presb. Card. Spinula, promitto, voveo, & juro.

Ego F. Laurentius, Basilicæ SS. XII. Apost. Presb. Card. de Laurea, promitto, voveo, & juro.

Ego Jacobus, Tit. S. Mariæ de Ara Caeli, Presb. Card. de Angelis, promitto, voveo, & juro.

Ego M. Antonius Barbadius, Tit. S. Sufannæ, Presb. Card. promitto, voveo, & juro.

Ego Joannes, Tit. S. Petri in Monte auro, Presb. Card.

Cardinalis de Goessen, promitto, voveo, & juro.
Ego P. M. Tit. S. Marcelli, Presb. Card. Petrucci, promitto, voveo, & juro.

Ego Joseph Saens, Tit. S. Balbinæ, Presb. Card. de Aguirre, promitto, voveo, & juro.

Ego Leander, Tit. SS. Nerei & Achillei, Presb. Card. Colloredus, Major Penitentiarius, promitto, voveo, & juro.

Ego Fortunatus, Tit. SS. Joannis & Pauli, Presb. Card. Carraffa, promitto, voveo, & juro.

Ego Bandinus, Tit. S. Pancratii, Presb. Card. Panticus, promitto, voveo, & juro.

Ego Ferdinandus, Tit. S. Clementis, Presb. Card. de Abdia, promitto, voveo, & juro.

Ego Tuffanus, Tit. S. Agnetis extra mœnia, Presb. Card. de Janfon Forbin, promitto, voveo, & juro.

Ego Jo. Bapt. Tit. S. Laurentii in pane, & perna, Presb. Card. Rubinus, promitto, voveo, & juro.

Ego Jo. Bapt. Tit. S. Anastasie, Presb. Card. Costagutus, promitto, voveo, & juro.

Ego Urbanus, S. Mariæ in via lata, Diac. Card. Sacchetti, promitto, voveo, & juro.

Ego Fulvius, SS. Cosmæ & Damiani, Diac. Card. Astallius, promitto, voveo, & juro.

Ego Petrus, S. Laurentii in Damaso, Diac. Card. Otthobonus, S. R. E. V. Cancell. promitto, voveo, & juro.

Ego C. S. Mariæ in Cosmedin, Diac. Card. Bichius, promitto, voveo, & juro.

Ego Aloysius, S. Mariæ in Porticu, Diac. Card. Homodeus, promitto, voveo, & juro.

Ego Jo. Franciscus, S. Adriani, Diac. Card. Albanus, promitto, voveo, & juro.

Ego Franciscus, S. Angeli in foro piscium, Diac. Card. Barberinus, promitto, voveo, & juro.

Ego Laurentius, S. Mariæ in Aquiro, Diac. Card. de Alteris, promitto, voveo, & juro.

B. Card. Prodaturus.
J. F. Card. Albanus.

Visa de Curia. I. Sacripantes.

D. Ciampinus.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate Domini Nostri Jesu Christi 1692. Indictione 15. die vero 28. Junii, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri, D. Innocentii, Divina Providentia Pape XII. anno primo, supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad varias Ecclesie S. Joannis Lateranensis, Basilice Principis Apostolorum, & Cancellarie Apostolicæ, in acie Campi Floræ, & in aliis locis solitis, & consuetis Urbis, per me Andream Dominicum Simoncellum, ejusdem Sanctissimi Domini Nostri Pape Cursorem.

Agapitus de Magistris, Curs. Mag.
EDIT.

EDITTO.

Marc' Antonio Barbavigo del Titolo di S. Marco della
S. R. C. Prete Cardinale, Vescovo di Montefiascone, e Corneto.

IN ubbidienza a supremi Comandamenti della Santità di Nostro Signore, che con paterno zelo riflettendo all' accerto del vivere ben regolato degli Ecclesiastici, onde procedano nelle loro azioni con esemplarità di vita, e nelle opere confermino quello, che con parole son tenuti ad altri d' insegnare, e nella celebrazione della Santa Messa, Divini Uffizj, Orazioni, ed altre opere di Pietà, si contengano con divozione, decoro, e Maestà, che le Sacre Fonziioni richiedono: si è degnata la Santità Sua, per quanto appartiene alla nostra Giurisdizione Vescovale, di raccomandare a Noi la piena, e puntuale osservanza delle cose suddette, al cui adempimento più sempre eccitandosi il Nostro animo, non meno al senso piissimo del Sommo Pontefice, che ad impulso distinto della Nostra Pastoral sollecitudine;

In vigore del presente nostro Editto ordiniamo, e comandiamo, che gli Ecclesiastici di qualunque grado delle Città, e nostre Diocesi di Montefiascone, e Corneto, osservino da oggi avanti quel tanto appunto, che in altri nostri Editti, e Decreti Sinodali, in ordine alla vita, ed onestà de' medesimi, vien prescritto, affinché tanto nella decenza dell' abito Talare, e portamento esteriore, nel che da molti si manca notabilmente, quanto nella scortività de' costumi, spirito Ecclesiastico; e buon odore di esemplarità, possano rendere stimolo, ed efficacemente tirare i Secolari all' amore della Virtù, siccome la professione, e lor obbligo strettamente richiedono, perchè, come parla il Sacro Concilio di Trento, sono essi nella Chiesa di Dio posti in sublimità di grado, e di luogo, per esser da tutti considerati, come regola del ben vivere, mentre tutti fissano in esso loro gli occhi, come in uno specchio, per prenderne esempio d' imitazione; e però è necessario, che in tutte le cose dimostrino azioni, e parole tali, che abbino del grave, moderato, e pieno di Religione; al cui effetto, e per non irritare maggiormente il giusto sdegno del Signor Iddio, che col flagello alla mano minaccia la Cristianità: ma per render ciascheduno degno delle Divine Misericordie, con togliersi da tutti ogn' altra cagione de' già provati castighi sopra tutti gli affitti Popoli, e risplenda nelle Chiese maggiormente il Culto Divino.

Ordiniamo, ed inculchiamo a tutti i Canonici, Beneficiati, Cappellani, Chierici, ed altri addetti al servizio così delle nostre Cattedrali di Montefiascone, e

Corneto.

Corneto, come delle Chiese Collegiate, e Parrocchiali della nostra Diocesi, che negli Uffici Divini, Messe, Orazioni, ciò facciano con la dovuta Religiosità, ed efattezza, senza veruna trascuraggine, o irriverenza, perchè tali abusi chiamano sopra di noi, e de' Popoli le maledizioni Divine, secondo quello, che è scritto, *Maledictus homo, qui facit opus Dei negligentem*. E vogliamo ancora, che nell'andare, ed assistere in Coro, si faccia con ogni riverenza, silenzio, e modestia; e ricordandoci tutti di essere nella Casa di Dio alla presenza della tremenda Maestà dell'Altissimo, abbiano a salmeggiarvi con divozione di cuore, distinzioni di voci, e pausa dovuta nell'Asterisco, in modo che una parte del Coro non principj un Versetto prima, che dall'altra parte non sia terminato l'altro, affinchè il Popolo possa distinguere, ed intendere quello, che si canta, per eccitarsi a Divozione, e Compunzione in udire le Divine Lodi; intorno a che vogliamo, che se alcuno in ciò notabilmente manchi, oltre all'essere puntato, irremissibilmente incaricandone noi la Coscienza del Puntatore, abbia ancora a perdere quella parte di stipendio corrispondente al mancamento, acciò sappia, che non adempiendo al debito del Ministero, ingiustamente partecipa de' frutti della Prebenda, ed in conseguenza è tenuto alla restituzione, avanti che il Giudice lo condanni.

E perchè la Santità di Nostro Signore ha voluto gravemente incaricare la nostra Coscienza, e quella de' Presidenti al Coro, per la buona osservanza delle cose suddette, e di ciò, che in tal materia in altri nostri Editti, e Decreti Sinodali, come anche de' nostri Predecessori, si è ordinato, vogliamo, che qualunque ardisca di trasgredire, oltre alle pene in detti Editti, e Decreti Sinodali comminate, ed altre come sopra, soggiaccia ancora severamente al castigo a Nostro arbitrio, secondo i Sacri Canonici dispongono, con la remozione ancora de' Ministri, e ferventi amovibili.

Ed esortiamo finalmente tutti i Sacerdoti a non accostarsi temerariamente a' Divini Misterj, e specialmente al tremendo Sacrificio dell'Altare di cui non vi è nel Mondo azione più Santa, nè più Divina; ma a disposi non solo con quella interna purità, che conviene a chi quotidianamente porge all'Eterno Padre il suo umano Figliuolo, ma anche con quella esterna divozione nell'esatta osservanza delle Sacre Cerimonie prescritte dalle Rubriche, la quale si richiede, acciò chi è posto tra Dio, e gli uomini, per placar l'Ira sua Divina, non abbia con le proprie trascuratezze, precipitazioni, e negligenze, maggiormente ad irritarla.

Ma vogliamo confidare, che tutti, e ciascheduno in particolare de' nostri Ecclesiastici vorranno conformarsi al Paterno Cuore della Santità Sua, ed a' nostri avvertimenti, per dare a Noi la consolazione di vedere in essi, e nel-

e nelle Chiese estirpati gli abusi, e stabilita la vera Pietà, e con ciò anche liberate le Città, e nostre Diocesi da maggiori calamità, godere in avvenire nel temporale, e spirituale abbondanti le Celesti Benedizioni, che a tutti dalla mano liberalissima del Signor Iddio preghiamo; Volendo, che il presente nostro Editto, pubblicato *inter Missarum Solemnia*, nelle nostre Cattedrali, Collegiate, e Parrocchiali della Diocesi, ove poi si affigga alle porte delle Sacristie, leghi tutti, come se ad ognuno fosse stato personalmente intimato.

Dato in Monte fascione dal nostro Palazzo Vescovale questo dì 25. Aprile 1703.

M. A. Card. Barbarigo.

TASSA INNOCENZIANA

Del Foro Ecclesiastico, nelle materie spirituali,

O V V E R O

Dichiarazione sopra quelle cause, e materie Ecclesiastiche, e Spirituali, nelle quali nel foro Ecclesiastico, ed Episcopale non si può, nè si deve esigere emolumento alcuno, eccetto quello, che si dichiara per il solo Cancelliere, con la riforma degli abusi contrari.

E Ssendosi avuto ricorso alla Santità di Nostro Signore Innocenzo XI. per molti Vescovi, Arcivescovi, ed altri Prelati zelanti, acciò per sicurezza della loro coscienza, e per togliere ogni occasione di dubbio, che potesse nascere dalle diverse consuetudini delle Diocesi, ed anche acciò non siano ingannati da' loro Vicari, Cancellieri, ed altri Ministri, e famigliari, si stabilisca una Tassa generale, ed uniforme per il loro Foro Episcopale, ovvero Ecclesiastico: nè mancando i ricorsi de' Clerici, e de' Popoli; ha perciò la Santità Sua deputato una Congregazione particolare di due Signori Cardinali Pretti delle Congregazioni del Concilio, e de' Vescovi, e di quattro altri Signori Cardinali delle medesime Congregazioni, e di due Monsignori loro segretari, e de' Monsignori Datario, ed Auditore della Santità Sua, e da questo si è risoluto poterli nelle cause contenziose civili, e criminali, e miste venire alla suddetta Tassa generale; senza la precedente notizia delle Tasse particolari di ciascheduna Diocesi, o Provincia potendo giuridicamente quella esser varia secondo la diversa consuetudine regolata dalla diversità de' Paesi, e de' luoghi. Bensì do-

doversi con qualche maggior chiarezza per toglier tutti i dubbj, e gli equivoci, dar fuori le dichiarazioni, che in più tempi, e diverse occasioni si son fatte dalle sacre Congregazioni del Concilio, e de' Vescovi nelle materie Ecclesiastiche, ovvero meramente spirituali, acciò in tal modo sappia ciascuno quel che sia illecito, e si tolga ogni scusa, o pretesto d'ignoranza, o di consuetudine, dovendo in sì fatte materie l'osservanza esser dappertutto uniforme, per la generalità de' Canoni, e Concilj, e particolarmente del Tridentino; in modo, che deve dirsi reprobata, ed illecita ogni contraria consuetudine, o Tassa diversa in qualunque modo per l'addietro fatta, conforme dalla medesima Congregazione si è stabilito, in modo, che le seguenti dichiarazioni debbano osservarsi dappertutto senza eccezzione alcuna, sotto le pene contenute ne' sacri Canoni, e Concilj, e d'altre ad arbitrio del Sommo Pontefice, che sarà pro tempore; e nascendo qualche dubbio in contrario, se ne debba consultare la suddetta sacra Congregazione del Concilio, e non altrimenti.

Nella materia degli Ordini sacri, e minori, e prima Tonsura, così per la collazione, come per la facoltà, che ad altro si dia di conferirli, ed anche per il loro esercizio, e per la facoltà di esercitarli in qualunque luogo, e qualunque tempo, si stabilisce la Regola generale da non ricevere altra eccezzione, che quella si dirà di sotto, e che nè il Vescovo, o altro Prelato, nè il suo Vicario generale, o foraneo, Cancelliero, ed altro Ufficiale qualsivoglia, nè parenti, e famigliari, o servitori possano esigere, e ricevere emolumento, e cosa alcuna sotto qualsivoglia colore o pretesto di atti per la giustificazione de' requisiti, ovvero di tovaglia, forbici, pettine, ed altro, nè sotto titolo di regalo, o di mancia, anche se spontaneamente si offerisse, e desse, eccetto che l'ordinante possa ricevere l'oblazione della candela, secondo dispone il Ponteficale, a libero arbitrio dell'ordinato circa la qualità, e peso. E il Cancelliero secondo la disposizione del Sacro Concilio di Trento, per le lettere testimoniali della collazione dell'Ordine già dato, ovvero per le lettere dimissoriali, per la collazione da farsi per un altro Vescovo, possa ricevere solamente la decima parte d'un scudo di moneta Romana, cioè un giulio, ovvero l'equivalente nella moneta del paese, e non più, da persone, le quali abbiano l'uso del denaro, non già da quei Religiosi, i quali non ne hanno l'uso, come sono i Cappuccini, ed i Minori Osservanti: eccetto che nella collazione del Suddiaconato per gli atti, che si devono fare per la giustificazione della verità, e sufficienza del patrimonio, ovvero del Benefizio, a titolo del quale si deve promuovere, possa esigere quell'emolumento, che sia proporzionato alla mera fatica personale per la scrittura, e carta, senza che il Vescovo, o Vicario, o altro Uffi-

ziale, nè direttamente, nè indirettamente ne possa partecipare in modo alcuno, purchè detto emolumento non possa nè debba eccedere uno scudo d'oro: ma se la fatica richiede minor mercede, si debba esigere solamente quel meno. Ma rispetto agli altri Ordini, ed alla Prima Tonsura, non possa esigere cosa alcuna, sotto pretesto di registratura di Brevi, e dispense, e di altre scritture, o di presentata, o di qualunque altra giustificazione, e solennità, o remozione d'impedimento.

Con dichiarazione, che se le suddette lettere testimoniali, ovvero dimissoriali contengono più Ordini, tuttavia non si possa esigere altra mercede, che la suddetta di un giulio, sicchè non si possa moltiplicare a ragione di ciascun ordine. Non sia però tenuto il Cancelliero a fare una sola scrittura per più Ordini, quando questi siano stati conferiti in diversi tempi, e diverse ordinazioni, ma volendo, possa farle separate, non già rispetto a quegli Ordini, che si conferiscono in un istesso giorno, come segue ne' minori, ne' quali dovrà farsi una sola scrittura; e nelle lettere dimissoriali, che si diano per l'ordinazione da farsi per un altro Vescovo a più Ordini, parimente non si possa moltiplicare scritture, nè possa esigere cosa alcuna per il rogito della collazione degli Ordini, ovvero per l'accesso al luogo dell'ordinazione, con altro pretesto anche di mancia, o regalo.

Nella materia de' Benefizj Ecclesiastici, quando si tratta di quelli, che come di libera collazione, ovvero come devoluti si conferiscono dal Vescovo, o altro ordinario collatore, parimente si stabilisce la regola generale, che nè il Vescovo, o altro collatore, nè il suo Vicario, o altro qualsivoglia Ufficiale, nè il Cancelliero, o parenti, famigliari, servitori possano esigere e ricevere emolumento alcuno, ed altra cosa sotto qualsivoglia colore, e pretesto anche di mancia, o regalo, o volontario donativo, così se siano Curati, o residenziali, come se semplici, o non residenziali, ed anche se siano Cappellanie manuali; ma solamente il Cancelliero per le lettere della collazione, compresa carta, sigillo, corde, ed ogni altra cosa, possa esigere la mercede proporzionata alla scrittura, e materia, purchè non ecceda la somma di giulj dieci di moneta Romana, ovvero l'equivalente nella moneta del Paese, senza che si possa pretendere altra mercede sotto qualsivoglia pretesto, e particolarmente per l'approvazione, e preelezione nel concorso alle Chiese Parrocchiali. E per il possesso, il Vescovo, o Vicario, o altro Ufficiale non possa esigere cosa alcuna, ed il Cancelliero, se sarà dentro la Città, possa per il rogito, ed ogni altro atto esigere giulj tre, se ne' Borghi, ovvero suburbii, giulj quattro, e se in altro luogo, i medesimi giulj quattro il giorno, e le spese del vitto, e viatico. Bensì che se nel luogo del Benefizio vi sarà il Cancelliero del Vicario foraneo, o altro

altro Notaro, si dovrà il possesso commettere al Vicario Foraneo, e suo Cancelliero, senza la necessità del viaggio del Cancelliero Episcopale.

Quanto a' Benefizj di collazione Apostolica, perchè siano riservati, ovvero affetti avanti la loro provvisione, così ne' Benefizj Curati, ne' quali per l'ordinario si danno le lettere testimoniali alla Dataria, dell'approvazione, e della prelezione nel concorso, secondo la forma del Concilio di Trento, come anche negli altri Benefizj non Curati, e particolarmente ne' residenziali, per quali si sogliono dare le attestazioni alla Dataria sopra la vita, costumi, ed idoneità de' concorrenti: per le dette lettere, non si possa esigere, o ricevere mercede, o emolumento alcuno in denaro, o in altre cose, sotto qualsivoglia pretesto, o colore, anche di volontario donativo, ma si debbano dare affatto gratis.

E dopo la provvisione per l'esecuzione delle lettere Apostoliche, quando siano nella forma *gratiosa*, non possano il Vescovo, o altro Prelato ordinario del luogo, o suo Vicario, e Cancelliere, ed altro Ufficiale, pretendere, di doverne essere per necessità esecutori, ma sia in arbitrio de' Provvisi, d'eleggersi l'esecutore, ed il Notaro per il possesso; ma se il Provviso eleggesse l'ordinario Ufficiale, ed il suo Cancelliero, o veramente se le lettere fossero nella forma, che si dice *dignum*, indirizzate all'Ordinario, ovvero al suo Vicario, il quale perciò non fosse necessariamente l'esecutore; così nell'uno, come nell'altro caso, non essendovi legittimo contraddittore, in modo, che l'esecutore sia mero, parimente il Vescovo, o altro Prelato, ed il suo Vicario, o altro Ufficiale, e suoi famigliari, servitori, ed attinenti non possono, nè debbano esigere, e ricevere emolumento alcuno in quello stesso modo, che di sopra si è detto de' Benefizj di ordinaria collazione; ma il Cancelliero possa per la copia, o registro delle lettere Apostoliche, ed altri atti, ricevere la mercede proporzionata alla fatica per la scrittura, purchè non ecceda in tutto uno scudo d'oro: ed essendovi contraddittore, sicchè convenga di far processo giudiziale, la mercede del Cancelliero per la sua fatica si possa esigere a due scudi d'oro, e non più, senza che il Vescovo, e Vicario, o altro Ufficiale possa esigere, e ricevere emolumento alcuno, mentre nelle cause Ecclesiastiche, e spirituali, ordinano i sacri Canonici, che non ostanti qualsivoglia consuetudine, il giudizio si debba interporre gratis. E per il possesso si osservi quello stesso, che si è detto di sopra ne' Benefizj conferiti dall'Ordinario Collatore.

Nelli Benefizj di Padronato, nascendo dubbio sopra l'esistenza del Padronato con il Procurator Fiscale, ovvero col Provviso, che ne pretenda la libertà, si debba in tutto, e per tutto osservare quell'istesso, che di sopra si è detto ne' Benefizj di libera collazione col contraddittore. Ma se, non controvertendosi l'esistenza, sia contro-

verfia

verfia tra compatroni, ovvero presentati da essi, sopra la pertinenza, in tal caso si reputi come causa civile profana, e per conseguenza si osservi la solita tassa di ciascuna Curia, fino a tanto che si faccia l'altra tassa delle cause profane civili, criminali, e miste.

Generalmente così nelle cappellanie manuali, come nelle nove fondazioni, ed erezioni de' Benefizj, Cappellanie, Confraternità, Congregazioni, ovvero fondazioni, benedizioni, e consecrazioni, e rispettivamente visite, ed approvazioni di Chiese, e di Oratorj, così coll'autorità Apostolica, come con l'ordinaria, il Vescovo, o altro Prelato, esso Vicario, e qualunque Ufficiale, non possa esigere e ricevere emolumento alcuno; ma solamente il Cancelliero possa esigere quella mercede, che sia proporzionata alla sua fatica per la scrittura, pur che non possa eccedere in tutto uno scudo d'oro; ma sia mero, se minore sarà la fatica.

Nelle cause, e materie, che riguardano il matrimonio, ed i sponsali, così per l'esecuzione delle Dispense Apostoliche matrimoniali, come per la giustificazione dello stato libero, o che non vi sia canonico impedimento, ed anche per la dispensa delle pubblicazioni, o per la licenza di potersi contrarre in casa, o in altro luogo, o tempo insolito, e proibito, o che si possa contrarre in presenza d'altri, che del Parroco, ed ogni altro atto che occorresse fare; il Vescovo, e il suo Vicario, ed ogni altro Ufficiale, o ministro, o famigliare, non possa sotto qualsivoglia pretesto, o colore, anche di mancia, e di volontario donativo esigere, e ricevere emolumento alcuno, nè in denaro, nè in altre cose; ma solamente il Cancelliero possa esigere la mercede proporzionata alla fatica della scrittura, cioè nell'esecuzione delle dispense giulj tre; e per i testimonj sopra lo stato libero o che non vi sia impedimento, un giulio per testimonio, purchè in tutto non si ecceda uno scudo di moneta Romana, cioè dieci giulj, ovvero il loro equivalente nella moneta del Paese; non comprendendosi le cause contenziose tra i coniugi sopra la validità del matrimonio, ovvero sopra la separazione del loro, stimandosi questa causa giudiziale profana, nella quale si osserverà la tassa di ciascun tribunale, fin che si provveda.

Generalmente in tutto quello che riguarda i Monasteri delle monache, ed i conservatorj di quelle Donne, le quali a guisa de' monasterj, e monache, rispettivamente vivono ritirate, il Vescovo, o altro Prelato, il Vicario così generale, come particolare, e qualunque altro Ufficiale, o Deputato, ed il Cancelliero, ed anche i Parenti, e i famigliari del Vescovo, o Prelato, e de' suoi Ufficiali, non possano esigere, e ricevere emolumento alcuno in denaro, ed in altre cose, eccetto che quelle comestibili, che siano proporzionate all'uso.

uso, e consumo proprio dentro tre giorni anche con titolo di donativo, per l'ammissione all'abito monastico, per l'apparazione del Deposito della dote, per la professione, per l'ammissione dell'educande, ed altre Donne secolari, per le rinonzie che si fanno dalle novizie, per l'elezione dell'Abbadessa, o altra superiore, per le licenze de' Medici, Chirurghi, ed operari, per le licenze di parlare alle monache, ed altre che sono nel monastero, per la deputazione de' Confessori, Cappellani, Procuratori, esattori ed altri ministri, e generalmente per ogni altro atto, che riguarda al governo: ma solamente il Cancelliere per il rogito delle rinonzie, e per gli atti, che convenivano fare sopra la giustificazione del deposito della dote, possa esigere la mercede proporzionata alla fatica della scrittura, pur che non ecceda in tutto giulj cinque moneta Romana, ovvero l'equivalente nella moneta del Paese.

Parimente per una regola generale da non soggiacere a limitazione alcuna, il Vescovo, o altro Prelato, suo Vicario generale, o particolare, Cancelliere, e qualunque altro Ufficiale, Ministro e famigliare anche sotto nome di mancia, o volontario donativo, non potrà esigere, e ricevere emolumento alcuno, così in denaro, come in qualunque altra cosa, in tutto quello, che riguarda l'amministrazione de' sacramenti del Battesimo, della Cresima, della Penitenza, dell'Eucaristia, e dell'Estrema unzione, anche per l'esame ed approvazione, o licenza di amministrarli, anzi s'incarica a' Vescovi, e Prelati, e loro Vicari, ed Ufficiali, che non lo permettano a Curati, ed a Confessori, ed altri Ministri; e particolarmente nel prendere il Piatto, o altro vaso, nel quale sia riposto il vase dell'oglio santo per l'estrema Unzione, o del Crisma nel Battesimo; ovvero tovaglie, facciotti, ed altre cose, dichiarandosi tutto ciò illecito. Come anche a non chiedere, nè esigere cosa alcuna per la benedizione delle donne infantate, quando dopo il parto, secondo il rito Ecclesiastico, per la prima volta entrano in Chiesa.

In quelle Diocesi, nelle quali regna l'antica consuetudine, che il Vescovo, o altro Prelato, ed Ufficiale faccia il testamento per l'anima di quelli, i quali muojono ab intestato, di quella somma moderata, nella quale secondo i decreti della sacra Congregazione può esercitare tal facoltà, non possano esso, e suoi Ufficiali Ministri, parenti, e famigliari, partecipare in modo alcuno, sotto qualsivoglia colore, o pretesto, anche di povertà; ma in tutto si debba effettivamente applicare ad usi ed opere pie, nè per l'adempimento di tal disposizione si possano in modo alcuno impedire, e ritardare la sepoltura, e l'esequie, o funerali al defunto, dovendosi esercitare giuridicamente le azioni sopra i beni ereditari, e si debba osservare la lettera circolare della sacra Congregazione de' Vescovi sotto li 19. Agosto 1678.

Come

Come anche in modo alcuno non si possano impedire, o ritardare la sepoltura, e l'esequie, o funerali a defonti, così cittadini, come forestieri, per il pagamento di quegli emolumenti, che dal Vescovo, o dal Capitolo, o dal Curato, e qualunque altro per la consuetudine del Paese si pretendano; ma parimente rimangano illese le azioni giuridiche de' beni, sopra i quali si dovranno esercitare, senza che in modo alcuno si faccia reprefaglia al cadavere, ovvero che si diano molestie personali a' figli, e moglie, e parenti. Ed ancora non si possa esigere cosa alcuna per la licenza di trasportare i cadaveri, ovvero di seppellirli più in un luogo, che nell'altro.

Si dichiara ancora illecito ogni emolumento diretto, ed indiretto, ed in conseguenza se ne proibisce al Vescovo, o Prelato, suo Vicario, e Cancelliere, e ad ogni altro ministro, e famigliari, ogni esazione sotto qualsivoglia pretesto, anche di mancia, o donativo, nelle infrastrate cose, cioè:

Per la licenza, o Patente di predicare così nella Quadragesima, nell'Avvento, come in tutti gli altri tempi, ed in qualsivoglia luogo.

Per la licenza di lavorare nelle feste, anche per applicarsi ad usi pii, al che si dia onninamente gratis; e quanto alle contravvenzioni d'aver lavorato, le pene tutte si applichino effettivamente ad opere, o luoghi pii, senza partecipazione alcuna, benchè minima, eccetto che agli esattori, e Ministri inferiori, volgarmente sbirri, per la cattura si dia la mercede proporzionata alla diligenza, e fatica, pur che non ecceda tre giulj in tutto.

Per la revisione de' conti de' luoghi pii.

Per la ricognizione, ed approvazione, e pubblicazione delle Reliquie, delle Indulgenze, ed Altari privilegiati.

Per le licenze di questuare.

Per l'attestazione della Povertà, o altro Requisito, eccetto che il Cancelliere possa esigere in tutto un giulio di moneta Romana, o l'equivalente.

Per la licenza d'essere assente dalla residenza, e generalmente per le dimissorie, che si sogliono concedere a quelli, li quali partono di casa per andare in altro Paese.

Per le monitoriali, per le rivelazioni di scomuniche, così quando si diano da essa Curia, ed Ordinario, come quando si pubblicano le lettere Apostoliche: eccetto che il Cancelliere possa per la mercede della scrittura esigere un giulio solamente.

Per la dichiarazione dell'incorso nelle censure, per la percussione de' Chierici, ed altre fomiglianti cause, e per la loro assoluzione, eccetto che il Cancelliere per la fatica della scrittura possa esigere giulj due; eccetto che nell'esecuzione de' Brevi della Penitenziaria, nel qual caso, per quel che appartiene all'assoluzione, nè anche il Cancelliere possa esigere cosa alcuna.

Per la facoltà di esercitare i Pontificali.

Tom. II.

M

Per

Per l'esecuzione de' Brevi Apostolici, ovvero licenza della sacra Congregazione nell'alienazione de' Beni di Chiese e luoghi pii, ovvero imposizione de' cenfi, solamente il Cancelliero possa esigere la mercede proporzionata alla fatica della scrittura, pur che non ecceda in tutto giulj dieci di moneta Romana, o suo equivalente: come anche per tutto quello, che appartiene alla difesa dell'immunità ecclesiastica, eosi peronale, come reale, e locale, e particolarmente di quest'ultima, non si possa in modo alcuno sotto qualsivoglia pretesto ricevere, ed esigere mercede, ovvero emolumento, ma il tutto si debba fare gratis.

Le pene, le multe, e le composizioni si applichino per intero ad uso de' luoghi pii, senza che il Vescovo, o Vicario, e suoi Uffiziali, direttamente, nè indirettamente ne abbiano partecipazione alcuna.

Il sussidio caritativo in quelle diocesi, nelle quali sia solito esigersi, e non altrimenti, si esiga solamente per una volta nel primo ingresso del Vescovo, secondo la tassa solita antica d'anni 40. in dietro, si che non s'attenda il solito più moderno da detto tempo in più, nè si possa più esigere sotto qualsivoglia pretesto, anche di volontario donativo.

Quanto alla Visita, si osservino inviolabilmente il decreto del Sacro Concilio di Trento, e le dichiarazioni della S. Congregazione; e particolarmente da quelli, i quali concorrono alle spese de' cibarij, nè mediamente, nè immediatamente si possano ricevere regali, e donativi, anche di cose commestibili. Ed ancora non si possa esigere emolumento alcuno per gli atti della Visita, decreti, e presentare di scritture, ovvero per la revisione de' decreti delle Visite antecedenti, e della loro osservanza, mentre da quelli, i quali sono visitati, si ricevono le spese del vitto.

Die prima Octobris 1678. facta per me infra scriptum illarum Resolutionum seu Declarationum relatione S. D. N. Innocentio XI. mediante illarum lectura de verbo ad verbum, Sanctissimas sua laudavit, approbavit, ac servari mandavit; Et earum observantiam, Et publicationem injunxit Sacre Congregationi Concilii.

Joannes Baptista de Luca Prefati SS.
D. N. Innocentii Papae XI. Auditor
& Secretarius memorialium.

Die 8. Octobris 1678. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini
terpre-

interpretum, inherendo mandatis Sanctitatis suae, censuit praemissam taxam, seu declarationes typis dandas esse, Et per litteras circulares ad quoscunque locorum Ordinarios transmittendas, ut eas in Cancellaria in loco omnibus patenti retinere faciant, easdemque adamussim observent, ac faciant observari.

F. Cardin. Columna Praefectus.

Loco ✠ Sigilli.

S. Archiepiscopus Brancatius Episcopus
Viterbiensis Secret.

Die, mense, & anno, quibus supra, supradicta taxa affixa, & publicata fuit ad Valvas curiae, & Acie cam-
pi Florae, ac in aliis locis solitis, & consuetis Urbis,
Per me Gregorium Staggium Apostolicum Curforem.

Pro D. Mag. Curf. Thomas Orlandus
Sanctiss. D. N. Papae Curfor.

BENEDICTI XIV.

CONSTITUTIO

CIRCA RESIDENTIAM EPISCOPORUM,

Ad Tract. I. Cap. VII. Pag. (74.)

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

AD universæ Christianæ Reipublicæ statum Ecclesiasticarum Legum custodiam, & Fidei Populorum salutem, tam magni respectu singulos Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesiis præpositos, ipsi Ecclesiis, vel Diocesis sibi creditis assidue regere; ut difficile sit aliud ullum reperire Ecclesiasticæ disciplinæ caput, quod aut Conciliaribus Canonibus atque Decretis, aut Apostolicæ Sedis Constitutionibus & Sanctionibus, tam sæpe tamque impense imbutum fuerit & commendatum. Ut autem antiquiora Canonica statuta prætereamus, Nobis satis est innuere, quid hac de re decreverit Sacrosancta Tridentina Synodus *sess. 6. cap. 1. & sess. 23. cap. 1. Reform.*; tum ea quæ recol. mem. Prædecessor Noster Urbanus Papa VIII. præscripsit in sua Constitutione data apud S. Petrum die XII. Decembris Anno MDCCXXXIV., quæ incipit *Sancta Synodus*, & quæ præcedentes aliorum Romanorum Pontificum IV. Gregorii XIII. Clementis VIII. Leges & Constitutiones retulit, confirmavit, & ampliavit. Neque opus est recensere omnes Encyclicas Litteras, quæ ab Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos de implendo huiusmodi Residentiæ onere identidem admonendos, ab hac Apostolica Sede mitti consueverunt; ut patet ex Epistola iussu Ven. Serv. Dei Innocentii Papæ XI. Prædecessoris quoque Nostri scripta die v. Februarii Anni MDCLXXVIII. item ex alia die xxiv. Decembris Anni MDCCV. a fel. rec. Clemente Papa XI. ad summ. & Apostolicæ Sedis Nuntium Neapoli commorantem concessa, ut illius Regni Præsules ad residendum in propriis Ecclesiis, & Diocesis adigerentur; necnon ejusdem Clementis Litteris in forma Brevis datis die xx. Maji Anni MDCCIX. ad Archiepiscopos & Episcopos Poloniæ, qui obtentu turbarum & dissensionum,

tunc in eo Regno versabantur, suas reliquerant Ecclesias atque Dioeceses.

Neque porro Nos hac in re Apostolici Officii partes desiderari permisimus. Vix enim inscrutabili Divinæ Providentiæ consilio in hac suprema Ecclesiæ universalis specula collocati fuimus, quam veterem Prædecessorum Nostrorum morem in usum revocantes, ad Ven. Fratres omnium per Orbem Ecclesiarum Antistes Apostolica scripta direximus, quibus inter cætera salubria monita, hoc etiam de residendo in propriis Ecclesiis peculiari studio iis inculcare, & tam gravissima damna, quæ ex eorum absentia proveniunt, quam magnas utilitates, quas eorum præsentia conceditis ipsi Dioecibus affert, ante oculos proponere non prætermisimus, ut videre est in §. 4. Epistolæ Encyclicæ die III. Decembris Anni MDCCXL. a Nobis conscripta, quæ in *Tomo I. Bullarii Nostri* nuper vulgati *num. II.* impressa est.

Qui autem hominum corda scrutator Deus, is sane novit, quanto & quam acerbis animi Nostri dolore nonnumquam acceperimus, Ecclesiasticas Regulas ab aliquo ex Fratribus hac in parte violari, & quantopere studuerimus, nunc admonendo, nunc obsecrando, nunc increpando, absentes quidem per Litteras, præsentibus vero ipsa voce ad debitum Residentiæ Officium revocare. Quin etiam laudabilibus Prædecessorum Nostrorum vestigiis inhaerentes, in Nostra & Cancellariæ Apostolicæ Regula, qua Beneficia Ecclesiastica in octo anni mensibus vacatura Nostræ dispositioni & collationi reservavimus, simul etiam eisdem Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis residentibus gratiam alternativæ mensium, certis modo & forma ab iis acceptandam, libenter obtulimus; nimirum ut quamdiu ipsi apud Ecclesias aut Dioeceses suas vere & personaliter residerent, de Beneficiis huiusmodi Ecclesiasticis, quæ extra Romanam Curiam in Februarii, aliisque alternis anni mensibus vacare contingeret, dummodo alias dispositioni Apostolicæ reservata vel affecta non essent, libere disponere valerent, facultatem tempore Pontificatus Nostri duraturam concessimus: quo scilicet iidem Episcopi, & majorum Ecclesiarum Præsules, ampliorem potestatem in Beneficiis prædictis conferendis sic obtinentes, hac etiam Apostolicæ Nostræ liberalitatis gratificatione illecti, ad personalem Residentiam prædictam libentius obeundam adducereantur.

Quoniam vero & certæ quædam causæ adesse possunt, & huiusmodi occasiones incidere, propter quas, prævio Romani Pontificis assensu, & approbatione, liceat Episcopo a propria Ecclesia, & Dioecesi per aliquod definitum tempus abesse, ea vero absentia, quæ ad modicum tempus protrahitur, nemini

nem defectæ Residentiæ reum constituit; ideo & in Conciliis, & in Apostolicis Constitutionibus ad præcavendum abusus tam circa hujusmodi causarum & occasionum relevantiam, quam circa tolerabilia temporum spatia, providæ statuti Leges & Regulæ reperiuntur. Et quidem iustæ ac legitimæ absentia Causæ a præfata Tridentina Synodo citat. cap. 1. sess. 23. non aliæ agnitæ fuerunt, quam Christiana caritas, urgens necessitas, debita obedientia, & evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitas. Verum his etiam causis deficientibus, quum eadem Sacrosancta Synodus perpensis, ex veterum Canonum sententia, minime abesse videri eos, qui aliquantisper absunt, & statim sunt reverfuri; omnibus Ecclesiarum Antifibus indixit, ut sibi licitum non putarent singulis annis, ultra duos aut tres ad summum menses, sive continuos, sive interruptos, extra proprias Dioceses commorari: eosque simul admonuit, ne per illius temporis spatium, Dominicus Adventus, Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes item, & Corporis Christi diebus, ab Ecclesiis suis Cathedralibus abessent, nisi forte Episcopalia munia in aliis Diocesium suarum locis eos detinerent; eamque præterea rationem ab iis haberi voluit, ut absque ullo Gregis detrimento uterentur libertate, & ut id *æqua ex causa* fiat; quibus verbis animi levitas, obrektionum cupiditas, aliæque futiles causæ penitus excluduntur.

Præfatus autem Prædecessor ad peculiare occurrentes casus defendens, Episcopis in Curia promotis unum concessit mensem (quem postea declaratum fuit, a die ipsorum propositionis in Consistorio computandum esse), quo mense elapso, singuli ad proprias Ecclesias se conferre deberent. Sed quum in Concilio Romano, habito a felic. record. Benedicto Papa XIII. Prædecessore pariter Nostro, Episcopo exposuissent, tam exiguo temporis spatio non posse a recens promotis sua in Urbe negotia expediri, idem Benedictus facultatem concessit Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali suo, & Romani Pontificis pro tempore in Urbe, ejusque Districtu Vicario, ut præfatum unius mensis terminum, juxta casum contingentiam, & causâ cognita, ad alios quadraginta dies, & non ultra, prorogare posset.

Præterea Episcopis ad Sacra Apostolorum Limina statutis temporibus visitanda personaliter accendentibus, supradictus Urbanus Prædecessor indulgit, ut, Ecclesiis citra Montes, & citra Mare positis præfiderent, per quatuor; qui vero Ultramarinis, & Ultramontanis Ecclesiis præfident, per septem menses continuos a Residentia in suis respective Sedibus faciendâ, hujusmodi Visitations gratia, excusarentur.

* Cum

* Cum vero idem Urbanus declarasset, se, per ea, quæ in suis præfatis Literis constituerat, minime sublatam voluisse dictam trium mensium licentiam a Concilio indultam; hinc plures ortæ quæstiones, & varia condita sunt Decreta, ab eodem Urbano ejusque Successoribus approbata, cujusmodi sunt, non licere trimestrem absentiam prædictam conjungere, sive cum eo tempore, quo permittitur Episcopis post suam promotionem in Urbe commorari, sive cum eo, quoad peragendam Sacrorum Liminum Visitationem eisdem concessum fuit: neque fas esse absentia tempora ita disponere, ut tres postremi menses unius anni continentur cum tribus prioribus mensibus anni subsequents. Sicut etiam vetitum est prædictos menses conjungere cum eo anni tempore, quo, propter aeris infalubritatem, alicui Episcopo permittitur extra Diocesim degere; ne scilicet continuatis absentia temporibus, vernos simul, & æstivos menses, sive æstivos una cum autumnalibus, extra Diocesim duci contingat. Denique, ne quis indulgentia Sacri Concilii per fraudem abuti posset, declaratum fuit, prædictam trium mensium vacationem intra cuiusque anni limites coerceri, ut qui uno anno usus ea non fuerit, non ideo sequenti anno diutius ab Ecclesia sua abesse valeat.

* Et quoniam Tridentina Synodus sub Legibus, de Residentia hujusmodi ipsos etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales nominatim comprehendit; præfatus Urbanus Prædecessor, advertens nonnunquam evenire, quod aliquis ex Cardinalibus alicui Patriarchali, seu Metropolitanæ, aut Episcopali Ecclesiæ præpositus, unum simul ex Episcopatibus Suburbicariis obtineret, constituit, ut hujusmodi Cardinales in primodictis Ecclesiis, non autem apud Episcopatus Suburbicarios, residere tenerentur.

* Denique tam in prædicto Concilio, quam in citata Urbani Constitutione, contra Transgressores hujusmodi Legum, quæ ad Residentiam pertinent, gravissimæ poenæ statuti fuerunt; quarum executionem idem Urbanus primo quidem demandavit Auditori Causarum Curiae Camerae Apostolicæ: Verum biennio post totam hujus materiae cognitionem delegavit Congregationi particulari a se deputatæ, quam compositam esse voluit ex tunc, & pro tempore existentibus Cardinali Romani Pontificis in Urbe Vicario, nec non ejusdem Pontificis Datario, & Secretario Status, ac Secretario Brevium, duobus item Secretariis Congregationum negotiis & consultationibus Episcoporum, & Regularium, ac interpretationi, & executioni Decretorum prædicti Concilii Tridentini respective præpositarum. Et quidem prædicto Cardinali Vicario facultatem tribuit, ut, iustis ex causis, & cum consilio

M 4

prædi-

274 *De Residentia Episcoporum.*
 de Reform. statutum fuit; incurfus quoque in peccati
 mortalis reatum, & obligationis restituendi fructus in
 absentia perceptos, nulla etiam prævia declaratione,
 eosque erogandi in Ecclesiarum fabricas, seu in sub-
 ventionem pauperum ipsius loci, quacunque con-
 ventione, seu compositione pro huiusmodi fructibus male
 perceptis prohibita; ut in eodem Concilio *sess. 23. cap.*
1. præscribitur. Similiter impostam a prædicto Pio
 IV. Prædecessore poenæ anuisionis facultatum testan-
 di & disponendi, si quæ transgressoribus huiusmodi
 competere dignoscantur; nec non inhabilitatis ad ma-
 jores Dignitates, & Ecclesias obtinendas, quam præ-
 fatus quoque Prædecessor Clemens VIII. indixit, per
 omnia confirmamus, & innovamus. Quibus omnibus
 hoc etiam superaddimus, ut iidem transgressores omni-
 bus & singulis Indultis, & Privilegiis, quæ forsan
 ipsis, tamquam Pontificio Solio Assistentibus, con-
 cessa fuerint, ipso facto privati esse censeantur:
 Decernentes, sub Transgressorum nomine comprehendi
 non solum eos, qui præter tres menses a Concilio to-
 leratos, absque legitima causa, & expressa Romani
 Pontificis licentia, extra proprias Dioceses commoran-
 tur; sed eos etiam, qui huiusmodi licentiam falsis si-
 mulativæ causis dolose extorquere non dubitaverint;
 vel ea semel rite recteque obtemperata, præscriptos in
 eadem limites, ac præfixum tempus prætergressi fue-
 rint. Quod si nihilominus aliqui, non minus Canonica
 statuta, quam propositas huiusmodi poenas contem-
 nentes, in sua contumacia obfirmati perseverare præ-
 sumperint; volumus adversus istos ad ulteriora cum
 effectu procedi, juxta mentem ejusdem Concilii Tri-
 dentini, quod in *citato cap. 1. sess. 6.* Romanum Pon-
 tificem pro tempore existentem hortatur, ut suæ su-
 preme Sedis auctoritate in huiusmodi Transgressores ad
 severiorem Sacrorum Canonum normam animadvertat,
 atque etiam Ecclesiis ipsis de utilioribus Pastoribus
 provideat, sicut in Domino noverit salubriter expe-
 dire.

* Tertio loco volumus & mandamus, ut prædictæ
 Congregationis super Residentia Episcoporum ab Ur-
 bano Papa VIII. institutæ exercitium, atque sessio-
 nes resumantur; confirmantes ipsius Præfecturæ mun-
 nus dilecto Filio Nostro Joanni Antonio Tituli S.
 Martini in Montibus Presbytero S. R. E. Cardinali
 Guadagni nuncupato moderno Nostro in Urbe ejus-
 que Districtu in spiritualibus Vicario, ejusque in
 Officio Vicariatus huiusmodi Successoribus; sicut et-
 iam Officium Secretarii ejusdem Congregationis di-
 lecto Filio Magistro Joseph Alexandro Furietto, ejus-
 que Successoribus Congregationis Cardinalium Concilii
 Tridentini Interpretum Secretariis: eosdemque sta-
 tuentes in huiusmodi Congregatione nunc & deinceps
 pro

De Residentia Episcoporum. 275
 pro tempore locum habere, & suffragium ferre, qui-
 cumque ea officia, & munera obtinent sive obtinebunt
 in posterum, quæ in præcatis Urbani Prædecessoris
 Literis designantur. Præterea quum minime expediat
 huiusmodi Congregationem Promotore Fiscali carere,
 Nos eum, qui in Tribunali prædicti Cardinalis Vica-
 ri Urbis Officium gerit Promotoris Fiscalis, ejusque
 in Officio Successores pro tempore, ad idem munus
 obeundum deputamus in præfata Congregatione, cui
 ipsum, seu ipsos cum consultivo suffragio volumus in-
 teresse. At vero perpenderet, quod si Congregatio isthæc
 toties habenda foret, quoties ab aliquo Episcopo licen-
 tiam abscedendi a Diocesi peti contingeret, eadem aut
 propter frequentiam nimis onerosa evaderet, aut prop-
 ter negotiorum levitatem tractu temporis negligi, &
 pendere posset; volumus, atque statuimus, eandem tunc
 tantum cogendam, habendamque esse; quum aut a No-
 bis, sive a Successoribus Nostri Romanis Pontificibus,
 alicujus negotii cognitio ipsi remissa, & delegata fue-
 rit: Aut, huiusmodi etiam remissione cessante, quoties
 de poenis superius constitutis, adversus aliquem trans-
 gressorem reipsa decernendis infligendisque delibera-
 dum fuerit; siquidem huiusmodi poenarum modus,
 prout cujusque major, aut minor contumacia exegerit,
 ab eadem Congregatione statuendus erit, ut facta per
 ipsius Secretarium Nobis, seu Successoribus Nostri re-
 latione, approbataque Congregationis resolutione, ad
 huiusmodi poenarum executionem cum effectu proce-
 datur; aut denique quum aliquis Episcopus instantiam
 proponat abessendi a propria Diocesi ratione alicujus
 muneris, sive officii, cujus ea dicatur natura esse, ut
 Apostolicum Indultum de non residendo ad longum
 tempus ipsi sit concedendum; Nos etenim huiusmodi
 Indulta nemini unquam concedi debere decernimus,
 nisi prævio causarum examine in eadem Congregatio-
 ne peragendo, Nostrique & Successorum Nostrorum scien-
 tia, & approbatione, & mediante expeditione Literarum
 Apostolicarum in forma Brevis; ideoque manda-
 mus Nostro & Romani Pontificis pro tempore existen-
 tis Supplicum Libellorum Secretario, aliisque Secreta-
 riis quarumvis Congregationum, quibus ea de re pre-
 ces oblatæ fuerint, ut illas in prædictam Congregatio-
 nem super Residentia Episcoporum omnino remittant;
 simulque prohibemus Nostro, & Successorum Nostro-
 rum pro tempore Secretario Brevis, ne Literarum
 Apostolicarum super Indultis huiusmodi exempla No-
 bis, aut Successoribus Nostri signanda, ullatenus as-
 serat, nisi authentica documenta, tam de causarum exa-
 mine in dicta Congregatione peracto, quam de Aposto-
 lica approbatione, & assensu consequenter emanatis,
 eidem fuerint exhibita.

* Quarto loco statuimus, ut Folia superius enunciata
 M 6 in

* in posterum omninoificentur, in quibus nimirum
 * describantur nomina Episcoporum, quibus dantur Indul-
 * tae commorandi extra Diocesim, una cum causis ab ipsis
 * adductis atque probatis, & spatio temporis ad quod hu-
 * jusmodi Indulta conceduntur: quæ quidem Folia a
 * Romano Pontifice subscripta, in Tabulario prædictæ
 * Congregationis, ut alias, asservari præcipimus: Quod
 * tamen intelligi volumus non de iis Indultis, quæ
 * per Apostolicas Literas in forma Brevis expedienda
 * esse in paragrapho superiore descripsimus: sed de
 * alterius generis Indultis, de quibus infra dicendum
 * erit, quæque, post Pontificium assensum a Secreta-
 * rio requisitum & obtentum, expediri debebunt per
 * Decreta a prædicto Cardinali Vicario Urbis, tam-
 * quam præfatæ Congregationis Præfecto, subscripta.
 * Decet enim has quoque licentias non sine Pontificia
 * subscriptione prodire; idque obtinebitur accedente
 * Signatura Pontificis super prædictis Foliis, in quibus
 * singulorum Indultorum tenores, & causæ a Secreta-
 * rio descriptæ erunt; quemadmodum elapsis tempo-
 * ribus, atque etiam a Nobis ipsis, dum hujusmodi
 * Secretarii munere fungeremur, servatum fuisse narra-
 * vimus.

* Quinto loco, quoniam experiendo cognovimus, quod
 * ad obtinenda Indulta commorandi extra Diocesim,
 * infra scriptæ plerumque causæ ab Episcopis afferri so-
 * lent; nimirum aut necessitas assistendi personaliter alicui
 * liti, seu controversiæ, in qua Ecclesiæ, aut Cleri
 * sui, vel etiam propriæ Familiæ res agatur, quæque
 * in Romana Curia introducta sit, vel alia in Urbe,
 * in qua resideant majora Tribunalia, quorum ea de re
 * iudicium esse debeat; aut corporalis ægrotudo, qua
 * correptus fuerit Episcopus, dum extra Diocesim,
 * Conciliaribus mensibus utens, morabatur, itaut ad ean-
 * dem Diocesim reverti nequeat; aut adversa valetudo
 * in ipsa Diocesi contracta, ad quam depellendam Medi-
 * ci putent necessarium fore, Episcopum aerem, & so-
 * lum aliquid mutare: aut denique malignitas aeris
 * in Diocesi vigens, quam aliquibus anni mensibus
 * devitari oportet: Et quoniam nec ulla ex præmissis cau-
 * sis, absque expressa Romani Pontificis approbatione,
 * quemquam ab onere residendi eximere potest; & nisi
 * certis expressis circumstantiis, iisque verificatis, diffici-
 * le est ad hujusmodi approbationem rite recteque pro-
 * cedere; necessarium Nobis visum est infra scriptas Re-
 * gulas statuere, quas in singulis respective casibus ab iis
 * ad quos spectat, & pro tempore spectabit, observari
 * mandamus, atque præcipimus.

* Si quis igitur in posterum licentiam petierit abse-
 * dendī a Diocesi sibi concessita, ut judiciali contro-
 * versia, quæ alibi vertitur, per se ipsum intersit, ex-
 * primere debet in precibus tum Locum, sive Urbem,
 * in qua

* in qua hujusmodi lis agitur, tum etiam an ea per-
 * tineat ad ipsam Oratoris Ecclesiam, seu Clerum, vel
 * potius ad ipsam Familiam. Et quidem si ad Familiam
 * pertineat, absque eo quod Secretarius Congregationis
 * Pontificem, aut Cardinalem Præfectum adeat, rescriben-
 * dum ab ipso erit, ut Orator ad effectum, de quo in præ-
 * cibus, utatur mensibus a Conciliis indultis. Quod si eis
 * jam usus fuerit, ulterior ipsis licentia non concedetur.
 * Si vero de ejus Ecclesiæ, vel Cleri rebus agatur, ex-
 * poni debebunt, tum status litis, ejusdemque gravitas,
 * tum causæ, propter quas necessaria creditur in loco
 * iudicii Oratoris præsentia: tum etiam declarandum,
 * an mensibus Conciliaribus usus fuerit. Et quidem si
 * nondum illis usus sit, rescribendum erit, ut eos in
 * hujusmodi causam impendat. Si vero id amplius Episcopo
 * integrum non sit, (qua in re nec dolus, nec
 * fraus intercesserit), & alioquin ipsius instantia iusta
 * videatur, tantum illi temporis, & non amplius, ad
 * commorandum extra Diocesim tribuatur, quantum ju-
 * dicatum fuerit necessarium esse, ad Causæ Defensionem,
 * Advocatos, & Judices de omnibus, quæ ad rem perti-
 * nent, sufficienter instruendos. Si enim licentia abessen-
 * di a Diocesi usque ad finalem exitum causæ extendi de-
 * beret, nemo non videt, quam diuturna plerumque foret
 * in hisce casibus Episcoporum absentia, & quam fa-
 * cile evenire posset, ut pleræque Dioceses complurium
 * annorum spatio suorum Pastorum præsentia carerent.

* Qui vero licentiam abessendi petierint ratione infir-
 * mitatis extra Diocesim contractæ, dum vacatione a
 * Concilio indulta uterentur, asserentes ea de causa re-
 * gressum ad propriam Diocesim sibi prohiberi; exponere
 * debebunt contractæ infirmitatis qualitatem, & super ea
 * testimonium Medici juramento firmatum exhibere. At-
 * que ubi petita licentia ipsis indulgeatur, ea semper ad
 * certum, ac definitum tempus concedi debet, adjecta
 * quoque clausula *si tamdiu infirmitas duraverit.*

* Ab iis autem, qui hujusmodi licentiam postularint,
 * eo quod aeris mutatione opus sibi esse dicant ad conva-
 *lescendum ex morbis, quos in suis Ecclesiis residendo
 * contraxerunt, exprimendum erit in precibus quo morbi
 * genere, & quam graviter laborent, ac proferendum tes-
 * timonium Medici, qui iurejurando testetur, utile ac
 * necessarium Oratori esse, ut in aliam Regionem, atque
 * aerem per aliquod tempus se transferat. Nec illud si-
 * lentio prætereundum, an scilicet Orator, antequam
 * morbo corripere, trimestri licentia a Concilio per-
 * missa usus fuerit: Si enim id nondum fecerit, &
 * tempus a Concilio indultum sufficiens ipsi non reputetur,
 * poterit eidem concedi, ut per quatuor menses, in
 * quibus tamen Conciliares Menses comprehendantur, a
 * Residentia absens permaneat: At si prædictos Conci-
 * liares Menses, remoto omni dolo & fraude, jam extra
 * Dia-

* Dioecesim transegerit; tantum temporis ipsi indulgetur, quantum ad confirmandam ipsius valetudinem vere necessarium esse prudenter iudicabitur.

* Qui tandem licentiam commorandi extra Dioecesim postulat propter malignitatem aeris, quem in sua Dioecesi aliquo anni tempore insalubrem esse affirmet; is videat etiam, atque etiam quid agat; Et quidem pro veritate exponat, quibus anni mensibus perniciosus sit Regionis aer: Item an eadem Coeli temperies totam comprehendat Dioecesim, itaut nullus intra ejus tractum locus existat, in quo suspectum illud tempus absque salutis detrimento tangere valeat; postremo an Conciliaribus Mensibus usus fuerit. Etenim si nondum eos sibi sumperit, non aere obtinebit Indultum abessendi per quatuor menses (quatenus periculum ab aere tamdiu durare censetur), in quibus tamen tres illi a Concilio permitti numerandi erunt: Si autem hujusmodi Concilii indulgentia jam usus fuerit, frustra novum Indultum praedicta de causa ab Apostolica Sede postulat; sibi quae imputare debet, quod quum sciret certo anni tempore in sua Dioecesi aerem insalubrem fore, concessos vacationis Menses in tempus illud non reservaverit. In omnibus autem absentiae Indultis, quae ratione aeris insalubris in posterum conceduntur, hanc clausulam adjici volumus: *Dummodo intra Dioecesim aliquis locus non adsit, in quo aer salubris sit, & in quo Episcopus commorari possit.*

* Sane praedictus Urbanus Praedecessor non praetermisit eorum Antistitum causam considerare, qui Provincialibus Conciliis, vel Congregationibus, seu Assembleis generalibus, in quibus Ecclesiastici intervenire solent, personaliter interesse, sive in aliis muneribus, aut Republicae officiis, quae ipsorum Episcopatibus, Ecclesiisque adjuncta sunt, ad certum tempus extra Dioecesim occupari solent, ac debent, his quidem in praecitata Constitutione licentiam abessendi concessit pro eo definito tempore, quo ejusmodi Concilia, Congregationes, & Assembleae peragentur, exercitiumque muneris, seu officii publici eorum Ecclesiis adjuncti, actu duraverit: dummodo his fignis, recto tramite ad Ecclesias sibi commissas sese conferrent; cujus concessionis aequitatem Nos quoque agnoscetes, eandem approbamus, & confirmamus. Sed quum idem Urbanus nihil statuerit de Episcopis qui a Residentiae suae loco discedunt pro Processuum in causis Beatificationum, aut Canonizationum compilatione, Apostolica auctoritate ipsis delegata; necesse est aliquid a Nobis pro his etiam casibus opportune constitui.

* Expediuntur a Congregatione Sacrorum Rituum Litterae, quas vocant Remissoriales, & Compulsoriales, quibus committitur, ut supradicti Processus auctoritate Apostolica consiciantur; eaque diriguntur tribus

* Episco-

* Episcopis, aut Superioribus Praelatis, cum clausula, ut duo ad minus procedant. Cumque in hujusmodi Episcoporum numero semper includatur Ordinarius loci, in quo Processus constituitur; fere contingit, e tribus, ad quos Litterae sunt directae, unum duntaxat a Residentia avocari. Ubi itaque aliquis Episcopus Titularis Ecclesiae in partibus Infidelium constitutae haberi possit, volumus eum in praefatis Litteris pro uno ex tribus Episcopis comprehendi. Quod si tres omnino Antistites in propriis Ecclesiis residentes ad hujusmodi effectum delegari oporteat, statuimus atque praecipimus, ut Litterae a praedicta Congregatione dirigantur Episcopis, qui viciniore sunt Dioecesi, in qua Apostolicus Processus consiciendus erit. Quoniam vero non de re agitur, quae duabus tribusve hebdomadibus perfici queat; sed quae plurimum septem mensium, aut etiam annorum operam requirit; volumus, ut Episcopi, qui ejusmodi delegationem acceptaverit, necessariam licentiam abessendi a Dioecesi, causam absentiae exprimendo, petere & impetrare non omittant, sub poenis adversus eos constitutis, qui absque causa extra Dioecesim commorantur. In hujusmodi autem licentiis concedendis, statuimus, ut Conciliares Menses semper comprehendantur, & praeter eos, triginta duntaxat dies, si opus fuerit, adjiciantur; nam & ad plura peragenda quadrimestre spatium sufficiens est: & si adhuc facienda supersint, quatuor alii menses sequenti anno in idem opus infumi poterunt.

* Haec sunt, quae salubriter in Domino statuenda iudicavimus, quaeque pro regula, & norma in posterum haberi volumus, ut a Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, gravissimum, quod ipsis incumbit, Residentiae officium exacte impleatur. Itaque Dilecto Filio moderno praefatae Congregationis super eadem Residentia Secretario, ejusque Successoribus in perpetuum, injungimus, & in virtute sanctae obedientiae, sub poenis contra inobedientes mandatis Apostolicis in re gravi, praecipimus, atque jubemus, ut supplices Libellos pro parte quorumcumque Antistitum sibi oblatos, in quibus ea, quae supra adnotavimus, expressa non fuerint, quibusque necessaria authentica documenta, superius pariter indicata, non sint adjuncta, nullo modo recipiant, multoque minus ad Pontificem referant: In Decretis autem, quae post Pontificium assensum ab ipsis Secretariis in consuetam audientiam reportatum, a Cardinali ejusdem Congregationis Praefecto subscribenda erunt, suprascriptas clausulas respective apponere non praetermittant; illud etiam expresse cavendo, ut quae conceduntur Indulta, a die Datae ipsorum Decretorum decurrere intelligantur.

* Deni-

* Denique Venerabiles Fratres Patriarchas, Primates, Metropolitanos, & Episcopos omnes monemus, ut non solum ipsis statutas de Residentia leges adamussim observent, sed etiam memores sint Decreti a Sacra Tridentina Synodo editi *sess. 6. cap. 1. de Reformatione*, quo jubentur singuli pro virili parte in aliorum agendi rationem respective vigilare, & non residentes Romano Pontifici infra certum tempus denunciare. Nostri quoque, & Apostolica Sedis Nuntii hoc idem demandamus, & injungimus; ubi intra ipsorum Nuntiaturæ Districtum aliquis Episcopus, seu Superior Prælati existat, qui Canonicas Leges hac in parte violare dignoscatur.

* Et quia Nobis relatum est, nullibi frequentius prædictas Leges ab Episcopis violari, quam in proximo Neapolitano Regno, (neque vero id mirum in tanto eorumdem numero), volumus, atque statuimus, ut in Indultis absentiae, quæ pro Episcopis prædicti Regni in posterum expediri contingat, ad cæteras clausulas superius præscriptas, hæc etiam addatur, ut obtenta licentia exhiberi debeat Apostolico Nuntio Neapoli commoranti, alioquin nullius roboris, & momenti habeatur. Nos siquidem prædicto Nuntio eorundem præsentium tenore committimus, ut huiusmodi Licentias in acta sui Tribunalis referri faciat, itemque de causis, propter quas concessa fuerint, inquirat, ac tempus in eis præfixum observet, ad hoc scilicet, ut & per eum resciri possit, si quid obreptum, aut subreptum fuerit in precibus; & ipsum latere nequeat, si quis præscriptos sibi limites transgrediatur, sive absque necessario Apostolicæ Sedis Indulto, extra tempora a Concilio permessa, longe ab Ecclesia, & Diocesi sua commoretur. Pro his autem, qui, ut Nobis pariter relatum fuit, Dioceses suas deserunt, & non quidem in Urbem Regni principem, ubi Apostolicus Nuntius moram trahit, sed in alias se conferunt ejusdem Regni Civitates, quin ipse Nuntius quidquam de ipsis audiat; injungimus eidem Nuntio, ut per Officiales suos, atque Ministros, quos in omnibus Diocesisbus retinet, curet se certiores fieri de Episcopis, quicumque a propriis Diocesisbus recedunt, ut & ii, qui obtentis licentiis abutuntur, & multo magis ii, qui proprio Marte se gerere præsumunt, (cum vel absque prævia licentia, præter tempus a Concilio indultum a suis Diocesisbus absunt, vel si ob aliquem inopinatum eventum ab ipsis discedere compulsi fuerint; huiusmodi licentiam, statim ac destinatum locum pervenerint, petere & impetrare non curant;) severiori sacrorum Canonum, & Apostolicarum sanctionum censura subiciantur.

* Cæterum intendimus sub præsentium Literarum Nostrearum ordinatione, & dispositione etiam ipsos Venerabiles Fratres Nostros Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardina-

* les

* les, qui Patriarchalibus, Primatialibus, Archiepiscopatibus, & Episcopalibus Ecclesiis prædictis ex concessione, & dispensatione Apostolica nunc præsent, & in futurum præerunt, comprehendere, ac comprehensos esse, & fore. * Præsentibus quoque Literas, omniaque & singula in eis contenta de subreptionis, obreptionis, aut cuiuscumque nullitatis, vel invaliditatis vitio, intentionisque Nostræ, ac quocumque alio defectu, etiam ex eo, quod in præmissis quomodolibet interesse habentes, seu habere prætendentes, & præsertim ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, præmissis non consenserint, nec ad ea vocati, & auditi, solemnitatesque, & alia servanda, & adimplenda nullatenus servata, & adimpleta fuerint, ac quocumque alio colore, prætextu, occasione, & causa, etiam necessario exprimentia, a quorum notari, impugnari, in jus, vel controversiam revocari, aut ad terminos juris reduci, vel adversus illa apertionis oris, restitutionis in integrum, vel aliud quodvis juris, facti, vel gratiæ remedium impetrari nullo unquam tempore possit; sed semper, perpetuoque valida, firma, & efficacia esse & fore, suoforce plenarios, & integros effectus fortiri, & obtinere, ac per omnes, & singulos, ad quos spectat, & quomodolibet spectabit in futurum inviolabiliter observari, perinde, ac si in Consistorio Nostro secreto, & de eorumdem Fratrum Nostrorum consilio, & unanimi consensu emanassent. Sicque & non aliter in præmissis omnibus, & singulis per quoscumque Judices Ordinarios, vel Delegatos, etiam Caesarum Palatii Apostolici Auditores, nec non prædictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de Latere Legatos, Vice-Legatos, & Apostolicæ Sedis Nuntios, prædictamque Congregationem super Residentia deputatam, & quoscumque alios quovis auctoritate, & potestate fungentes nunc, & pro tempore existentes, subblata eis, & eorum cuiuslibet quavis aliter iudicandi, declarandi, interpretandi, & definiendi facultate, iudicari & definiri debere, & quidquid fecus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, & inane decernimus.

* Non obstantibus &c.

* Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1746, tertio nonas Septembris. Pontificatus Nostri Anno VII.

D. Card. Passioneus.

J. Datarius.

VISA DE CURIA.

Loco ✠ Plumbi.

J. C. Boschi.

J. B. Eugenius.

BE.

BENEDICTI XIV. CONSTITUTIO

CIRCA CLERICOS NEGOTIATORES

Ad Pag. 82.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Apostolicæ servitutis commissum Nobis divinitus officium assidue vigilare Nos admonet, ut ex prava hominum cupiditate suborientia mala, quantum in nobis est, provida sollicitudine coercentes, Dominici ovilis gregem, Superna opitulante gratia, ad æternam patriam dirigamus. Sed præcipua cura constringit de iis, qui Ecclesiastico Ordini adscripti, & ad sanctioris vitæ genus electi aliis in via salutis actuum suorum claritate præluere debent. Vehementer enim timidi, ac solliciti sumus, ne cæteros Christifideles, quos pro gradus sui Sanctitate verbis, & exemplo edificare debent, morum suorum gravitate, a cælestium rerum amore ad terrena desideria avertant.

§. 1. Cum itaque, ut non sine gravi animi Nostri mœrore accepimus, vesana humanarum rerum cupiditas ita nonnullorum Clericorum invaserit animos, ut illicitam Ecclesiasticis negotiationem, ad evitandas Poenas adversus illam exercentes a Sacris Canonibus, & Apostolicis Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum Constitutionibus sanctitas, sub alieni nominis velamine, Dei timore, Ecclesiastici nominis decore, & æterno suarum animarum periculo possibitis, temere, nulliterque exercere non dubitent; & quod palam temporalium poenarum metu aggredi non audent, quaesitis deinde coloribus, & vanis inanium rationum prætextibus clam efficere non timeant: quasi vel Dei oculos, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, latere, vel Supremi Judicis, qui non fallitur, examen effugere possint. Non attendentes, quod Clericus, qui tantopere mundanis divitiis parandis inhiat, cælestia despiciere, & pro nihilo putare convincitur, & quod Clericus negotiator ex inope dives, & ex ignobili gloriosus, iis tanquam pestis, ut Beatus Hieronymus docet, fugiendus est; ad exitiosam hu-

iusmo.

iusmodi labem ab Ecclesiastico Coetu eliminandam, & ut Sancto Ecclesiæ Dei famulatu addicti, ab omni turpis lucri cupiditate abhorrentes, studeant bene agere, & divites fieri in bonis operibus, thesaurizantes sibi fundamentum bonum in futurum; omnes & singulas Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum prædictorum Constitutiones, illarumque quamlibet contra quoscumque Clericos illicitos negotiatores desuper quomodolibet respective, cum omnibus, & singulis poenis, contra eosdem Clericos illicite negotiantes, editas, quas Constitutiones huiusmodi earum quamlibet præsentibus de verbo ad verbum, nihilo penitus omisso, pro insertis haberi volumus. Motu proprio, & ex certa scientia, maturaque deliberatione, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine Nostris innovamus, confirmamus, & approbamus, eisque, & earum cuilibet novum Apostolicæ firmitatis, & inviolabilis observantiae robur adjicimus, illasque sic innovatas, confirmatas, & approbatas, cum omnibus, & singulis poenis in eis, & earum quamlibet adversus Clericos illicitos negotiatores huiusmodi contentis, ad Clericos illicite sub alieno laici nomini quomodolibet negotiantes, perinde ac si per se ipsos, ac proprio eorum nomine negotia ipsa illicita exercerent, omnesque, & singula Constitutiones, earumque quælibet adversus eos desuper editæ fuissent, & in eis, & earum quælibet expressi, & denominati reperirentur, motu & potestatis plenitudine præfatis perpetuo extendimus, & ampliamus, illorumque omnia, & singula bona sic ab eis alieno nomine illicite acquisita, sub inevitabili spolii poena, ad formam Constitutionis sel. rec. Pii Papæ IV. similiter Prædecessoris Nostri, quæ incipit: *Decens esse*: subijcimus, & subiecta esse volumus, & declaramus.

§. 2. Insuper, ut in fortem Domini vocati, depoktis quocumque mundanarum curarum onere, & humanarum cupiditatum impedimentis, Christum Dominum, qui propter Nos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia Nos divites effemus, per calcatas mundi opes liberius, & expeditius sequantur, memores salutaris illius Beati Apostoli moniti, qui clamat, & dicit: *nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat, cui se probavit*, per easdem Nostras præfatas perpetuo valituras, motu, & potestatis plenitudine præfatis decernimus, ac pariter declaramus, quod si aliquod negotium Ecclesiasticis illicitum personis, licet ab eis minime institutum, sed a laica persona inchoatum, & ad eosdem Clericos sive hæreditario jure, aut quocumque alio titulo, sive singulariter, sive communiter, sive separatim, sive conjunctim cum aliis bonis, & aliis coheredibus, vel sociis laicis existentibus delatum fue-

rit,

* rit, vel per se ipsos, eorumque nomine proprio,
 * vel per alios, aut alieno nomine etiam per suos co-
 * hæredes, aut socios prosequuti sint, illud statim
 * dimittere teneantur. Si vero negotium huiusmodi si-
 * ne ipsius Clerici temporali detrimento statim dimitti
 * nequeat, tunc, si intra Italiam Insulasque adjacentes
 * existat Clericis, a Venerabilium Fratrum Nostrorum
 * Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Decretorum
 * Concilii Tridentini interpretum Congregatione,
 * si vero extra Italiam, ab eadem Congregatione, vel
 * ab Ordinario Loci licentiam illud ad aliquod tempus
 * retinendi, provisio interim, quod negotium huiusmo-
 * di a laico administraretur, impetrare teneatur; dicta
 * que Congregatio, aut Ordinarius Loci, perpenſis sin-
 * gulorum casuum circumstantiis, licentiam impertiat-
 * tur, tempusque in eo ad idem negotium præmittendum
 * præscribat; & si Clericus negotium præfatum, li-
 * cet a Laico, ut præfertur, institutum, absque licen-
 * tia huiusmodi gratis semper sibi impertienda, aut il-
 * lud ultra tempus sibi permissum retinuerit, vel etiam
 * intra tempus prædictum negotium per se ipsum admi-
 * nistraverit, pro negotiatore illicito haberi, illumque
 * omnibus, & singulis etiam spoliis pœnis præfatis sub-
 * jectum esse, motu, & potestatis plenitudine dictis per-
 * petuo volumus, & definimus.

* §. 3. Ac demum, eo quod fel. rec. Prædecessor No-
 * ster Pius Papa IV. per suas literas, quarum initium
 * est: *Romanus Pontifex*: declaravit, præfata Consti-
 * tutione super Spoliis Clericorum ob illicitam nego-
 * tiationem a se edita, Prælatos, Officiales, ac alios
 * Sæculares, & cuiusvis Ordinis Regulares Clericos,
 * aliosque cuiuscumque status, gradus, ordinis, condi-
 * tionis, & præminentie in Urbe, & Curia, ejusque
 * Districtu decedentes, testandi tamen, codicillandi,
 * & alias de bonis suis quibuscumque quomodolibet dis-
 * ponendi, vel ad ipsorum proximiores, decedentibus
 * illis ab intestato, transmittendi facultatem ex speciali
 * Sedis Apostolicæ indulto, vel suorum Officiorum pri-
 * vilegio, vel alio quovis titulo obtinentes, nullatenus
 * comprehendendi, & quod Paulus Papa V. pariter Præ-
 * decessor Noster per suas Literas, quæ incipiunt: *In*
 * * *eminenti*: Clericos Cives, & Curiales, sive Incolas
 * * hujus Nostræ Almae Urbis, tunc suæ, exemit a spo-
 * * lio, quoad bona in eadem Urbe, ejusque Districtu in-
 * * tra decem milliaria consistentia, etiam ex redditibus
 * * Ecclesiasticis per eos acquisita, unde dubitari contigit,
 * * an suffragetur quoque ad evitandum Spolium Cameræ
 * * Nostræ Apostolicæ competens pro bonis ex illicita ne-
 * * gotatione provenientibus: Nos Constitutiones Pii,
 * * & Pauli Prædecessorum Nostrorum præfatas, quoad
 * * bona ex illicita negotiatione huiusmodi a Civibus, &
 * * Curialibus, sive Incolis Clericis cuiuscumque Ordinis,

* ac Dignitatis, quibuscumque indultis, ac privilegiis
 * munitis, comparata, & in Urbe, ejusque Districtu præ-
 * fatis, & ubicumque existentia, minime ad præmissio-
 * rum effectum suffragari, sed illa sic provenientia Ca-
 * meræ Nostræ Apostolicæ vero jure spoliis deberi, perinde
 * ac si Constitutiones Pii, & Pauli Prædecessorum huius-
 * modi ad præmissorum omnium, & singulorum effectum
 * impediendum minime emanatæ fuissent, Motu simili
 * pariter declaramus, & statuimus, dictasque Pii, & Pauli
 * Prædecessorum Constitutiones, quoad præmissorum effe-
 * ctum fortiendum, plenarie abrogamus, & abolemus.

* §. 4. Decernentes sic in præmissis omnibus, & sin-
 * gulis per quoscumque Judices, & Commissarios qua-
 * vis auctoritate fungentes, sublata eis, & eorum cuili-
 * bet quavis aliter judicandi, & interpretandi faculta-
 * te, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac
 * irritum, & inane quidquid secus super his a quovis
 * quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit
 * attentari. Quocirca Venerabili Fratri Nostrò Annibali
 * S. R. E. Cardinali Episcopo Sabinen. Albani nuncu-
 * pato Camerario Nostrò, & ejus in Camerariatus offi-
 * cio successoribus, per Apostolica scripta mandamus,
 * quatenus spolia ipsa ex bonis ex illicita negotiatione
 * provenientia, uti vere spolia, prout alia ipsius Came-
 * ræ jura, exigunt, & recuperari, ac præsentibus Nostras
 * Literas inviolabiliter observari faciat, nec permittat,
 * Cameram ipsam, vel pro ea agentes desuper modo
 * aliquo molestari, perturbari, aut inquietari, Contra-
 * dictores quoslibet, & Rebelles per censuras, & pœ-
 * nas Ecclesiasticas, & appellatione post posita compe-
 * scendo, nec non legitimis super his habendis servatis
 * processibus, censuras, & pœnas ipsas etiam iteratis
 * vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus
 * fuerit, auxilio brachii secularis. Non obstantibus præ-
 * dicti Pii, & Pauli Prædecessorum, aliisque Apostoli-
 * cis, ac in Provincialibus, & Synodalibus Conciliis
 * editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus,
 * & Ordinationibus, ac quibuscumque facultatibus testandi,
 * aliisque privilegiis, indultis, & literis Apostolicis qui-
 * busvis concessis, approbatis, & innovatis, etiam si de
 * illis, eorumque totis tenoribus specialis, & expressa
 * mentio facienda esset, illorum tenores pro sufficienter
 * expressis habentes, illis in reliquis in suo robore perma-
 * nentibus, cæterisque contrariis quibuscumque; et-
 * iam si aliquibus communiter, vel divisim ab Aposto-
 * lica sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel
 * excommunicari non possint, per Literas Apostolicas
 * non facientes plenam, & expressam de indulto huius-
 * modi mentionem. Et quia difficile foret præsentibus No-
 * stras Literas ad singula quæque loca deferri, volumus,
 * & declaramus, quod eorum transmissis etiam impri-
 * sis, manu Notarii publici subscriptis, & alicujus Præ-

* lati sigillo munitis, eadem prorsus fides in iudicio,
 * & extra adhibeatur, quæ presentibus adhiberetur, si
 * forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino ho-
 * minum liceat hanc paginam Nostri decreti, approba-
 * tionis, confirmationis, innovationis, declarationis,
 * statuti, ordinationis, concessionis, derogationis, &
 * voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire:
 * Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem
 * Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli
 * Apostolorum ejus se noverit incursum.

* Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno
 * Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo
 * quadagesimo primo, quinto Kalendas Martii, Ponti-
 * ficatus Nostri Anno primo.

D. Card. Passioneus.

X. Sub-Datarius.

VISA DE CURIA

Loco ✠ Plumbi.

N. Antonellus.
 J. B. Eugenius.

BENEDICTI XIV. CONSTITUTIO

CIRCA RESIGNATIONES BENEFICIORUM
 cum reservatione Pensionis, Tract. I.
 Cap. XII. De Pensionibus. Pag. 149.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

* **I**N sublimi Beati Petri Cathedra Divina dispensa-
 * tione, licet immerentes, collocati, gravi dolo-
 * re constringimur, quoties considerationis nostræ
 * oculos convertimus ad præstantiorem Domini
 * Gregis partem, hoc est ad Ecclesiasticum cœtum,
 * eumque conspicimus, vel pravis moribus, vel inde-
 * coris actibus dehonestari: non enim ignari sumus,
 * quanta sit inde in populis corruptionis timenda per-
 * nicies, si sal, unde cætera condiri debent, evanuerit.
 * §. 1. Pervenit quidem ad aures sollicitudinis no-
 * stræ, non raro contingere solere, ut quidam Clerici

* in

* in minoribus, vel majoribus ordinibus constituti, aut
 * sola Ecclesiastica tonsura decorati, Beneficia, seu Offi-
 * cia simplicia, vel cum onere residentie possidentes, aliis
 * resignant, annua sibi pensione sub Apostolico beneplacito
 * reservata, inito eodem tempore pacto cum Resignata-
 * rio, cassandi, & abolendi dictam pensionem, repre-
 * sentata pecunia, nempe factis quibusdam anticipatis solu-
 * tionibus pecuniarum ad eam summam, quæ ad abolitio-
 * nem, & extinctionem prædictæ pensionis, vel potius ad
 * palliatam ipsius beneficii venditionem nefarie perficien-
 * dam, expressa inter Partes conventionem, stabilita fuit.
 * Et quoniam profani isti Beneficiorum distractores non
 * ignorant, quod si hujusmodi improba pacta Datarie
 * Apostolicæ nostræ Ministris, aut Nobis innotescerent,
 * nunquam resignationes hujusmodi a Datario, vel Pro-
 * datario Nostro, vel a Nobis, aliisque Romanis Ponti-
 * ficibus pro tempore existentibus admitterentur; ut cir-
 * cumspectam eorumdem Datarie Apostolicæ Officialium,
 * & Nosram, aliorumque Pontificum vigilantiam falle-
 * rent, callida malorum improbitas hanc perditionis
 * viam, & rationem excogitavit: Arcano, & clande-
 * stino pacto inter Resignantem, & Resignatarium, ad
 * pensionem cassandam, & extinguendam, conventa pec-
 * unia quantitate, eaque quandoque etiam deposita
 * apud publicum mercatorem, seu mensam argenta-
 * riam, unitim, ac simul expediri curant Bullam
 * resignationis Beneficii, & alteram Pensionis reserva-
 * tæ super eodem Beneficio favorem Resignantis; ita
 * tamen, ut prope eodem, vel non multo post tem-
 * pore, quo Supplicationi pro reservatione Pensionis
 * solita Data apponitur, alia Supplicatio subscribatur,
 * seu signetur pro cassatione, atque extinctione ejus-
 * dem Pensionis per anticipatas, seu anticipandas solu-
 * tiones faciendæ, nulla mentione facta de præcedenti
 * abominanda conventionem, & simoniacam labem redo-
 * lente pacto, quo Beneficii resignatio in occultam
 * ipsius Beneficii venditionem execrabili transformatione
 * commutatur.

* §. 2. Cum autem hujus generis pacta improba, repro-
 * bata, damnata sint, & gratiæ hujusmodi cassationis, seu
 * extinctionis Pensionis, tamquam subreptitiæ, & do-
 * losæ calliditate obtentæ, & quæ, rei veritate, & to-
 * tius negotii serie expressa, nunquam a Sede Aposto-
 * lica concessæ fuissent, nullæ, irritæ, ac inanes sint,
 * & in maximum animarum eas fraudulenter impetra-
 * tum damnum, ac detrimentum tendant, & præterea
 * scandalo simplicibus, & bonis abominationi, & plu-
 * ribus æterno exitio sint: Siquidem gratiarum hujusmo-
 * di impetratores, qui Ecclesiastica Beneficia tali infami
 * mercatu negotiantur potius, quam resignant, non
 * solum gravissimo peccato, quod præ oculis habe-
 * re deberent, animas suas illaqueant, sed insuper
 * palam

* palam apud omnes in populo, non sine infamia Ecclesiastici ordinis, execrantur, & contemuntur; Et si pro aliis Beneficiis obtinendis ad Datariam Apostolicam accedere ausi fuerint, tamquam Beneficiorum Venditores male audiunt, & publice redarguuntur; cum statim ipsis ab eorum competitoribus opponatur Resignatio facta, cum cassatione Pensionis per anticipatas, seu anticipandas solutiones, hoc est, indigna Beneficia jam antea obtenti negotiatio, & clandestina sub ambagibus, & fraudulentis conventionibus detestanda venditio.

* §. 3. Nos igitur hoc execrabile malum, quo non leve Ecclesiastico Ordini dedecus, & infamiae nota inuritur, prout necessitas, & pastorale munus postulat, coercere in futurum volentes, & longe a Sanctuario Dei profanam huiusmodi abominationem remove, Motu proprio, ac certa scientia, & matura deliberatione Nostris, deque Apostolica potestatis plenitudine statuimus, & declaramus, omnia huiusmodi pacta, & conventiones pro cassatione, seu abolitione Pensionum per anticipatas, vel anticipandas solutiones contemporanee ad Resignationes Beneficiorum, cum reservatione Pensionis, per quascumque personas quavis dignitate, honore, ac praereminentia insignitas inita, tamquam a Sacris Canonibus, & Apostolicis Constitutionibus improbatas, & simoniacam labem redolentia, nulla, cassata, ac irrita esse; & omnes cassationes, abolitiones, & extinctiones Pensionum huiusmodi, quas in posterum intra sex menses, a die captae possessionis Beneficii per Resignatarium computandos, fieri contigerit, etiam si nullum praecedens pactum intervenisse inter partes probari possit, & cassatio praedicta secuta sit vigore Supplicationis manu nostra, vel Romani Pontificis pro tempore signatae, quam nullatenus, tamquam per subreptionem, & fraudes obtentam, neque in iudicio, neque extra, ad ullum effectum eis suffragari volumus, irritas, nullas, & inanes esse ac omnibus viribus, ac effectu vacuas, & quatenus opus sit, motu, scientia, & deliberatione simili, deque Apostolica potestatis plenitudine, tenore praesentium damnamus, revocamus, annullamus, cassamus, & abolimus, & insuper tam Resignantem, quam Resignatarium ab omni iure Beneficii decidisse, eosque ipso facto, absque alia declaratione, vel Iudicis sententia, privatos, & ad alia obtinenda inhabiles esse, ac fore, & a quocumque Beneficio huiusmodi, tamquam de iure, & de facto vacans, impetrari posse; & praeterea Resignantem ad restituendas pecunias pro cassatione Pensionis huiusmodi indebitas, & simoniace perceptas, quae arbitrio Ordinarii erunt piis locis applicandae, vel pauperibus personis distribuendae, sub peccato gravi teneri, & Ecclesiasticis remediis, ac poenitentis,

* nis, si renuat, ipso iure, absque alia sententia, & declaratione, cogi posse, motu, scientia, & potestate patri decernimus, & declaramus.

* §. 4. Et quoniam multa malitia hominum est in terra, ut omnis aditus fraudibus, & dolis, quos perversa nonnullorum calliditas, & in exitum sui ingeniosa excogitare consuevit, quoad fieri potest, intercludatur, volumus, praecipimus, & declaramus, sub hac Nostra voluntate, constitutione, & dispositione comprehendimus, & singulas cessiones, seu translationes in ipsum Resignatarium, aut in aliam personam, commodi, seu utilitatis percipiendi fructus pensionum huiusmodi, necnon alias quascumque cessiones, translationes, resignationes, extinctiones, abolitiones, quovis modo, titulo, nomine, colore, & auctoritate, per anticipatas solutiones, seu representata pecunia factas intra dictum tempus sex mensium; & etiam ultra id temporis spatium, dummodo reprobum illud, & detestabile pactum praecessisse consiterit.

* §. 5. Mandamus praeterea, & iubemus, easdem praesentes litteras perpetuo firmas, validas, & efficaces existere, & fore, & nullo umquam tempore sub quovis colore, & praetextu, etiam defectus nostrae intentionis impugnari posse: Sicque, & non alias, in praemissis omnibus, & singulis, per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam Caesarum Palatii Apostolici Auditores, ac praedictae S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Sedis Apostolicae praefatos Nuncios, aliosque quoslibet quacumque praereminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quamvis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definituri debere; ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari: Non obstantibus Resignantium, seu Cedentium voluntatibus, conditionibus, protestationibus, & clausulis in ipsismet resignationibus, & cessionibus, seu Procuratorum constitutionibus, & Mandatis, ac alias, etiam ad preservationem suorum iurium, & significationem, quod non aliter, nec alio modo resignant, seu cedunt, appositis, & quacumque verborum vi, formula & multiplicatione & amplitudine expressis, nec non quibuscumque indulgentiis, privilegiis, & gratiis Apostolicis tam generalibus, quam particularibus, quantumvis speciali mentione, & nota dignis, quibuscumque Archiepiscopis, Episcopis, & aliis superioribus, & inferioribus Ecclesiarum Praelatis, etiam S. R. E. Cardinalibus, ac eorum, & nostris familiaribus continuis commensalibus, necnon Litterarum Apostolicarum Scriptoribus, Abbreviatoribus, ceterisque Romanae Curiae Officialibus concessis,

- * cessis, & confirmatis, cæterisque contrariis quibuscumque.
 * §. 6. Cæterum, ut facilius præsentis Litteræ omnibus innotescant, & nemo prætextu illarum ignorantia excusari possit, jubemus, easdem ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, & Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curiaque generalis in Monte Citorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, aliisque locis solitis, & consuetis, ut moris est, publicari, eorumque exempla affigi: Volumusque, eas, sic publicatas, omnes, & singulos perinde afficere, & obligare, ac si illis ipsis fuissent singulariter intimatæ. Exemplis quoque prædictis etiam impressis, manuque Notarii publici, & sigillo Prælati Ecclesiastici, vel ejus Curia obsignatis, eandem prorsus fidem adhiberi, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.
 * §. 7. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam Nostri decreti, constitutionis, declarationis, annulationis, infirmationis, prohibitionis, interdicti, ac voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum.
 * Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo, quadragesimo primo, quarto Kal. Septembris Pontificatus Nostri Anno II.

* D. Card. Passioneus.

* X. Sub-Datarius.

* VISA DE CURIA.

* N. Antonellus.

* Loco ✕ Plumbi.

* J. B. Eugenius.

BENEDICTI XIV.
CONSTITUTIOCirca Missarum Eleemosynas, & vetera Mercimonia
in ipsis exercita ad pag. 197.Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Metropolitanis,
Archiepiscopis, & Episcopis universis, gratiam,
& communionem Sedis Apostolicæ
habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

QUANTA cura adhibenda sit, ut Sacrosanctum Missæ Sacrificium non solum omni Religionis cultu, ac veneratione celebretur; verum etiam ut a tanti Sacrificii dignitate cuiusvis generis mercedum conditiones, pacta, & importunæ atque illiberales eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliaque hujusmodi, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, e medio tollantur, nemo est ex Catholicæ Fidei cultoribus, qui ignoret.

* §. 1. Verum eousque tandem progressa est, sicut non sine ingenti cordis nostri mœrore undique accepimus, nonnullorum sive Ecclesiasticorum, sive Laicorum Virorum avaritia, quæ est idolorum servitus, ut eleemosynas quidem, seu stipendia propter Missarum celebrationem, juxta locorum consuetudines, vel Diocesinarum Synodorum Sanctiones, in subsidium alimentorum uniuscujusque Sacerdotis dumtaxat, pro regionum opportunitatibus præscripta, colligant; Missas vero celebrari curent alibi, ubi eleemosynæ, seu stipendia, vel consuetudine, vel Synodali lege, pro singulis Missis attributa sunt minoris pretii, quam illic, ubi accipiuntur, darentur.

* §. 2. Id quam absõnum sit, atque alienum ab ipsa, sive expressa, sive tacita pie offerentium voluntate, omnes plane intelligunt. Nec aliter existimandum est; in illa enim potius Missas esse celebrandas quisque vult, ad quam, religionis, & pietatis stimulis ductus, eleemosynas confert, aut in qua quispiam fortasse tumulatus est, quam in alia Ecclesia sibi prorsus ignota. Quod sane, veluti mercaturis faciendis a turpis

* lueri cupiditate inductu, non solum ab avaritiæ suspi-
 * cione, & vitio, verum etiam a furti crimine, unde
 * restitutioni subjacet, haud immune, in causa est, ut
 * bonorum quamplurimi, ad quorum notitiam mercatu-
 * ra hujusmodi venit; graviter offensi, ab eleemosynis
 * ad celebrandas Missas amplius offerendis sese abstineant.

* §. 3. Excrabilem hujusmodi abusum alicubi sensim
 * irrepentem detestantes Romani Pontifices Prædecesso-
 * res Nostri, de consilio tum Congregationis S. R. E.
 * Cardinalium Universalis Inquisitionis contra hæreticam
 * pravitatem, tum Congregationis Cardinalium Concilii
 * Tridentini Interpretum, decretum voluerunt, nimi-
 * rum a quolibet Sacerdote, stipendio, seu eleemosyna
 * majoris pretii pro celebratione Missæ, a quocumque
 * accepta, non posse alteri Sacerdoti Missam hujusmodi
 * celebraturo stipendium, seu eleemosynam minoris pre-
 * tii erogari, etsi eidem Sacerdoti Missam celebranti,
 * & consentienti, se majoris pretii stipendium, seu ele-
 * mosynam accepisse indicasset.

* §. 4. Eapropter Vos, Venerabiles Fratres, in Apo-
 * stolici Ministerii, & sollicitudinis Nostre partem adici-
 * tes, rogamus, & maximopere in Domino hortamur,
 * ut custodientes vigilias super gregibus vestris, enita-
 * mini, ne ea pestis amplius pervagetur, sed ut peius
 * extinguatur. Ab avaritia enim, tanquam a radi-
 * ce, mala omnia germinant; quam quidam appeten-
 * tes, erraverunt a Fide, & inferuerunt se doloribus mul-
 * tis. Avaritia quidem nulla potior contagio, quæ con-
 * ceptam apud omnes Sacerdotalis dignitatis perfectio-
 * nisque opinionem magis inficiat evellatque. Avaritia
 * opibus Deum posthabere, ac servire Mammonæ do-
 * cens, efficit, ut Avari hæreditatem non habeant in
 * Regno Christi, & Dei. Quod si hæc in Laicis homi-
 * nibus minime toleranda, atque adeo legibus coercen-
 * da, quid in Ecclesiasticis viris, qui terrenis rebus
 * nuntium miserunt, qui in sortem Domini vocati, qui
 * Deo mancipati sunt? Quid, quod non per mundana lu-
 * cra, sed per Altaris ministerium, tam sordide, &
 * cum sanctissimarum legum contemptu, & cum Sacer-
 * dotalis characteris dedecore, in avaritiam præcipiti a-
 * nimo rapiuntur? Contendite igitur, Venerabiles Fra-
 * tres, quibus Christi ovium cura demandata est, non
 * solum ut verbo, & exemplo præcuntes, Christi fidei
 * bonus odor in omni loco, unde populi vestigia vestra
 * sequantur, verum etiam ut Ecclesiasticos primum, de-
 * inde Laicos viros ab infectis vitiorum paluis averten-
 * tes, per viam mandatorum Dei ad Cæleste Ovile cur-
 * rere doceatis.

* §. 5. Quoniam autem ita comparatum est, ut præ-
 * sentis penæ metu salutaribus monitis facilius obtempe-
 * retur; per Edictum in vestris Diocesisbus proponendum

* affi-

* affigendumque, universis notum facite, quemcumque,
 * qui eleemosynas, seu stipendia majoris pretii pro Missis
 * celebrandis, quemadmodum locorum consuetudines,
 * vel Synodalia Statuta exigunt, colligens, Missas, re-
 * tenta sibi parte earundem eleemosynarum, seu stipen-
 * diorum acceptorum, sive ibidem, sive alibi, ubi pro
 * Missis celebrandis minor stipendia, seu eleemosynæ
 * tribuuntur, celebrari fecerit, Laicum quidem, seu Sæ-
 * cularem, præter alias arbitrio vestro irrogandas pœ-
 * nas, Excommunicationis pœnam, Clericum vero, sive
 * quemcumque Sacerdotem, pœnam Suspensionis ipso
 * facto incurrere; a quibus nullus per alium, quam per
 * Nos ipsos, seu Romanum Pontificem pro tempore exi-
 * stentem, nisi in mortis articulo constitutus, absolvi
 * possit. Fore autem in Domino confidimus, ut unus-
 * quisque memor conditionis suæ, posthac bene consul-
 * tum velit animæ suæ, nec tam salutare leges censu-
 * rasque Ecclesiasticas parvipendat. Interea Fratritati-
 * bus Vestris Apostolicam Benedictionem, in populos
 * etiam curæ vestræ commissos redundaturam, peraman-
 * ter impertimur.

* §. 6. Volumus autem, ut præsentium literarum tran-
 * sumpis, sive exemplis, etiam impressis, manus alicu-
 * jus Notarii publici subscriptis, & Sigillo personæ in
 * Ecclesiastica dignitate constitutæ inunitis, eadem prorsus
 * fides in judicio, & extra adhibeatur, eadem prorsus
 * fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ adhibe-
 * retur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostense.
 * Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub
 * Annulo Piscatoris die 30. mensis Junii 1741. Pontifi-
 * catus Nostri Anno I.

* D. Cardinalis Passioneus.

I N D E X

R E R U M P R Æ C I P U A R U M

In hoc Secundo Tomo contentarum ordine
Alphabetico.

A

- A**ccommodare se debent Predicatores populorum cap-
tui. Ex Instrukione data in Synodo Veliterna
Card. Cibo, Tr. 2. c. 3. q. 31. pag. 205
- Administratio pia reddituum, non videtur sufficere ad plu-
ralitatem Beneficiorum excusandam, Tr. 1. c. 6. q. 5. 72
- Pro administratione spiritualium aliquid dare, vel acci-
pere tamquam mercedis pretium, simoniacum, atque il-
licitum est; non autem tamquam necessitatis, vel sub-
ventionis stipendium, Tr. 1. c. 11. q. 11. 137
- Quomodo in talibus aliquid accipi possit, vel non? Tr.
2. c. 3. q. 5. 179
- In administratione Sacramentorum Baptismi, Confirma-
tionis, Penitentiae, Eucharistiae, & Extremæ-Unctio-
nis, nihil penitus exigatur, aut recipiatur, etiam sub
titulo voluntariae donationis. Declaratio, seu Taxa In-
noc. XI. 264
- Advocati, vel Procuratores non sint Clerici, praesertim
ante Iudices laicos. Ex Concil. Prov. Benev. Tr. 1.
c. 8. q. 6. 83
- Aetas requisita ad obtinendum Beneficium, Tr. 1. c. 2.
q. 9. 32
- Aetatis annus 25. requiritur ad obtinendas dignitates. *ibid.*
- Aetatis annum explevisse debet 30. qui Episcopus eligi-
tur. *ibid.*
- Aetatis 26. annus sufficit in Gallia pro Episcopis. *ibid.*
- Ambitio tua tecum sit in perditionem, quoniam putasti
ambitu humano parari donum Dei, Tract. 1. c. 3.
q. 2. 35
- Qui ultra ambitu, vel importune se ingerit, procul du-
bio est repellendus, Tr. 1. c. 3. q. 2. *ibid.*
- Ambitus in Beneficiis, perniciosus, Tr. 1. c. 3. q. 2. *ibid.*
- Altari qui inservit, juris divini est, ut de altari vivat;
nec bono jure is, qui non servit altari, de altari vi-
vit; sicut stipendium non debetur nisi militanti, Tr.
1. c. 1. q. 1. 18
- Angeli, & hominibus spectaculum sunt psallentes in
Choro. Ex Syn. Caesen. Cardinalis Denhoff, Tr. 1. c.
10. q. 24. 113
- Card. de Angelis. *Vide* Syn. Nonantulæ.
- Annuli Clericis prohibiti, & quomodo? Ex Conc. Pro-
vinc. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
- Apo-

Index Revum.

- Apostolicus prædicandi modus, in Epistola jussu Innocen-
tii XI. ad Episcopos missa, Tr. 2. c. 3. q. 31. 203
- Approbari debent ab Episcopo Beneficiorum permutatio-
nes. Ex Syn. Bononien. Jacob. Cardinalis Boncompa-
gno, Tr. 1. c. 5. q. 19. 58
- Arma quæ præcipue prohibita Clericis? Ex Conc. Pro-
vinc. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
- Attentio necessaria in Divino Officio, ita ut voluntarie
quis non distrahatur, Tr. 1. c. 10. q. 10. 100
- Attentionis necessitas, variis autoritatibus probatur.
101
- Attentio non solum consulitur, sed etiam præcipitur.
q. 11. 102
- Attentionis præceptum probatur. *ibid.*
- Attentio ratione suadetur, *ibid.*
- Attentionis voluntas requiritur in recitante Officium Di-
vinum, ex P. Polanco Jesuita. 104
- Attentio in variis Conciliis præcipitur. *ibid.*
- Attentionem internam indirecte præcipere potuit Eccle-
sia, q. 12. *ibid.*
- Attentio triplex, litteralis, generalis, & mystica, q.
13. 105
- Attentio, alia actualis, alia virtualis, alia habitualis,
q. 14. *ibid.*
- Augens dotem, seu redditus Canonicatus, ut sibi confe-
ratur, est simoniacus, juxta Decretum Sacrae Congre-
gationis Concilii, relatum in Synodo Nonantulæ Car-
din. de Angelis, Tr. 2. c. 3. q. 1. 177

B

- B**aculus quando & ubi Clericis prohibitus? Ex Syn.
Prov. Benevent. Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
- Barbadicus Marcus Antonius Cardin. *Vide* Syn. Montis-
falsici.
- Barberinus Antonius Card. *Vide* Syn. Senogallienfis.
- Bascapè Carolus, Episcopus Novariensis, vestes lugubres
in Clericis rejicit, Tr. 1. c. 9. q. 6. 94
- Beneficii definitio explicata, Tr. 1. c. 1. q. 1. 17
- Bona Ecclesiastica ordinantur ad cultum Dei, & paupe-
rum sustentationem, *ibid.* 18
- Beneficia ad Divinum cultum, atque Ecclesiastica munia
obeunda, sunt constituta. *ibid.*
- Beneficium datur propter officium, & quale? *ibid.*
- Beneficiis simplicibus deberent quandoque imponi onera,
q. 2. *ibid.*
- Beneficia aliquo modo in Ecclesia semper fuerunt, q. 3.
ibid.
- Beneficiarius quicumque non debet sibi assumere ex re-
ditibus Ecclesiasticis, nisi id, quod est necessarium ad
honeste vivendum, q. 11. 26

- Quidquid, præter necessarium victum, ac simplicem vestitum, de altario retines, tuum non est: rapina est, sacrilegium est, *ibid.*
- Beneficia, alia sunt secularia, alia regularia, q. 12. 27
- Beneficia, alia sunt simplicia, alia cum cura animarum. 28
- Beneficia, alia in titulum, alia commendata, *ib.*
- Beneficia, alia habent dignitatem annexam, alia non, *ibid.*
- Beneficia, alia residentialia, alia non. *ibid.*
- Ad Beneficia obtinenda requiruntur boni mores, scientia, ætas, Ordo conveniens, Tr. 1. c. 2. q. 2. 29
- Beneficium Ecclesiasticum non potest sine institutione canonica obtineri. *ibid.*
- Ad beneficium promovendus debet esse vitæ laudabilis, & conversationis honestæ, q. 2. *ibid.*
- Ad Beneficium promovendus debet tenere quæ scitu necessaria sunt ad functiones illius Beneficii recte riteque præstandas, q. 3. *ib.*
- Beneficia quædam gradum aliquem requirunt. *ib.*
- Ad Beneficium obtinendum ætas requisita, q. 9. 32
- Nullus Beneficium potest obtinere ante decimum quartum annum. *ib.*
- Nemo ad Dignitates quascunque, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem 25. ætatis annum attigerit. *ib.*
- Ad Beneficium promovendus debet-ne habere statim Ordines necessarios pro tali Beneficio? q. 10. *ib.*
- Sufficit, ut intra annum tales Ordines possit habere, *ibid.*
- Ad Beneficia recte consequenda, necessaria est Dei vocatio, q. 11. *ibid.*
- Vocationis ad Beneficia sex notæ, q. 12. 33
- Qui Beneficium suscipit, rectam debet habere intentionem, Tr. 1. c. 3. q. 1. 34
- Intentionis prævæ tres species, *ib.*
- Qui Beneficium eo querit animo, ut hujus vitæ habeat necessaria, evangelizat, ut manducet, & perverso nimis ordine, cælestibus terrena mercatur, 35
- Qui Ecclesiastica Beneficia optant, querunt, impetrant, suscipiunt, non intuitu spiritualis boni, sed intuitu commodi corporalis, isti sunt subversores rectissimi ordinis rerum, atque in temporalibus finem sibi constituunt: idcirco moraliter peccant, etiam unicum Beneficium taliter cupiendo, obtinendo, habendo, *ibid.*
- Beneficium debet conferri digno, Tr. 1. c. 4. q. 1. 36
- Beneficio indignus est, qui non habet omnia requisita ad exercendas Beneficii functiones digne Deo, q. 2. 37

- Beneficia pueris non deberent conferri, & quare? q. 3. *ibid.*
- Guillelmi Parisiensis dictum super hac materia, 38
- Ad Beneficia præsentantes, permutantes, aut resignantes in favorem, tenentur dignos eligere, q. 4. *ibid.*
- Beneficiorum Patroni tenentur præsentare digniores, q. 5. 39
- Ad Beneficia cum cura animarum debent-ne semper eligi digniores? q. 8. 40
- Beneficia, etiam simplicia, conferenda non sunt utilitatem temporalem principaliter querentibus. Ex Conc. Prov. Urbinat. *ibid.*
- Ille ordinetur Episcopus, qui utilior visus fuerit, *ibid.*
- Ad Beneficium simplex debet eligi dignior, q. 9. 41
- Dare Beneficium alicui, contempto meliore, sanctiore, justiore, est grave peccatum, ut dicit Augustinus relat. a S. Antonino. *ib.*
- Quo sensu id intelligi debeat, quod quis semper teneatur eligere digniorem? q. 10. 42
- Aliquoties doctior, aut sanctior, potest non esse dignior, q. 11. 45
- Beneficium potest recte conferri consanguineo, q. 12. *ibid.*
- Dans Beneficium ratione consanguinitatis, peccat graviter: & quo pacto id dignosci possit, q. 12. & 13. *ibid.*
- Beneficii resignatio, est juris proprii spontanea resolutio, quæ fieri debet in manibus ejus, a quo habetur institutio, & confirmatio, Tract. 1. cap. 5. q. 1. 43
- Beneficii resignatio, aut tacita est, aut expressa, q. 2. 49
- Resignatio, alia est pura, & simplex, alia conditionalis, quæ dicitur in favorem. *ib.*
- Resignatio, alia est causa mortis, alia non, alia demum fit causa permutationis. *ibid.*
- Resignationes in favorem videntur introductæ decimoquinto Ecclesiæ seculo; aliquoties in praxi periculosa, q. 3. *ibid.*
- Beneficium resignari non potest sine causa, quæ utilitatem Ecclesiæ, & spirituales resignantis profectum respiciat, q. 4. 50
- Beneficium resignans, ut commodius vivat, non est securus, q. 5. *ibid.*
- Beneficium renunciare, ut detur alteri, est simoniacum, quia prohibitum jure positivo, q. 7. 52
- Resignatio in favorem coram summo Pontifice non est illicita, si intendatur major Ecclesiæ utilitas, q. 5. 54

- Resignatio in favorem fieri numquam potest coram Ordinario, vel etiam coram Legato a latere, q. 10. & 11. 53. & seqq.
- In Beneficiis ea quæ hæreditariæ successionis imaginem referunt, sacris constitutionibus sunt odiosa, & Patrum Decretis contraria. Concil. Trid. q. 12. 54
- Beneficiorum permutationes, cum causa ab Episcopo approbanda deberent fieri. Ex Syn. Bonon. Card. Jacobi Boncompagno, q. 19. 58
- In Beneficiis coadjutoria periculosa, q. 12. 60
- Nulla Beneficia tribuantur alicui, seu promittantur, antequam vacent, ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum, & beneficium se crediderit successurum. Ex Concil. Lateran. 61
- Beneficii vacaturi petitio est illicita, q. 23. 62
- Beneficiorum incompatibilium pluralitas illicita, Tract. 1. c. 6. q. 1. *ibid.*
- Beneficiorum simplicium pluralitas sæpe illicita, *ibid.* 63.
- Opinio de pluralitate, & dispensatione, Cardinalium Cajetani, Toleti, & Bellarm. q. 5. 72
- Beneficiorum obligationes, Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
- Beneficiati quicumque coronam, & vestem talarum deferre debent, sub gravibus pœnis, Tract. 1. c. 9. q. 1. & 2. 86. & seqq.
- Beneficiis privantur, vestem talarum non deferentes, *ibid.*
- Beneficii tenuitas non dispensat a gestione vestis talaris. Ex Decreto S. Congreg. Concilii, q. 2. 90
- Beneficiati omnes officium divinum recitare tenentur, Tr. 1. c. 10. q. 7. 99
- Qui horas omnes canonicas uno, vel pluribus diebus intermisit, omnes beneficiorum fructus, pro rata temporis, amittit. *ib.*
- Beneficiis tenues redditus non excusant ab Officio, q. 8. 99
- Beneficiatus Choro addictus, peccat recitando Officium submissa voce, dum alii publice cantant, q. 2. *ibid.*
- Beneficiati non sunt domini reddituum Beneficiorum, Tr. 1. c. 11. q. 1. 120
- Id probatur multiplicibus Canonibus, & Conciliis, q. 2. 121
- Probatur autoritate Summorum Pontificum, quæst. 3. 124
- Probatur autoritate Sanctorum Patrum, q. 4. 125
- Probatur autoritate Sanctorum, qui scripserunt post divisionem bonorum Ecclesiæ in varia Beneficia, q. 5. 126
- Probatur variis rationibus, q. 6. 129
- Beneficiati, proventus non ut proprios habeant, sed

- sed ut commendatos. Ex Syn. Nonantulæ Card. de Angelis, *ibid.* 131
- Et ex Synodo Faventina Card. Caroli Rosseti, *ibid.* 131
- Opinio sancti Thomæ in hac materia, q. 7. *ibid.*
- Beneficiati parsimonie dediti, fiunt-ne domini alicujus partis reddituum Beneficiorum? q. 8. 138
- Beneficiati, ubi de bonis Ecclesiæ sumpserunt necessaria ad congruam sustentationem, reliqua tenentur Ecclesiæ, aut pauperibus applicare, q. 10. 137
- Clerici nullum possidentes Beneficium, sed aut ex concionibus, aut ex officio Vicarii, & ejusmodi, lucrantes, non sunt veri domini, q. 11. *ibid.*
- Beneficia sine diminutione debent conferri, Tr. 1. c. 12. q. 1. 150
- Beneficio reditus sunt annexi, ut corpus animæ, ideo natura sua pertinent ad eum, qui Beneficium habet, ut possit ex eis vivere honeste pro suo ordine, & quod reliquum est, impendat in pios usus, q. 3. 152
- Beneficia parochialia, pensionibus non gravanda. Ex edicto Innocentii XII. q. 4. 154
- In Beneficiis non temere redimenda vexatio, Tr. 2. c. 1. q. 6. 163
- In Beneficiis hodie simonia frequentior, quam olim, & quare? q. 15. 168
- Beneficia non possunt licite obtineri cum intentione resignandi, Tr. 2. c. 3. q. 1. 176
- Beneficium simoniace consecutus, dimittere tenetur, Tr. 3. q. 3. 212
- Beneficia per simoniam obtinentes, plures gravissimas pœnas incurrunt, & fructus restituere tenentur, Tr. 3. q. 7. 212
- Beneficia cum intentione resignandi obtinentes, caveant ab excommunicatione, & aliis pœnis in Bulla Pauli IV. contentis. *ibid.*
- Beneficia obtinentes simulato nomine, excommunicationis pena feriuntur. In Bulla Pauli IV. Tit. ult. 214
- Beneficia obtinentes cum intentione pensionis ex eis postmodum retinendæ, eandem penam incurrunt. *ib.*
- Beneficiorum provisiones, nullæ sunt in pluribus casibus notatis in dicta Bulla Pauli IV. *ibid.*
- In Beneficiorum collatione nihil potest exigi, aut recipi sub quovis pretextu, nec a collatore, nec ab ejus familiaribus, Cancellario excepto. In declaratione Innoc. XI. 262
- Pro novi Beneficii erectione nihil potest exigi ab Episcopo, *ibid.*
- Beneventanum Synodicon, editum ab Eminentissimo Card. Ursino, continet Concilia 19. Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
- Bichius Antonius Card. Vide Syn. Auximana.
- Blasphemie horrorem incutiant Prædicatores, Ex Instr. N 6

- struct. Card. Cibo, in Syn. Veliterna, Tr. 2. c. 3. q. 31. 285
 Bona quaelibet per Ecclesiam acquisita, ei debent, post acquirentis obitum, remanere, Tr. 1. c. 11. q. 11. 137.
 Boncompagno Jacobus Card. *Vide* Synodus Bononiensis.
 Boncompagno Hieronymus Card. *Vide* Syn. Bononiensis.
 Branciatius Franciscus Maria Card. *Vide* Syn. Tusculana.

C

- C**ajetani Cardinalis opinio super pluralitate Beneficiorum, & dispensatione circa illam, Tr. 1. c. 6. q. 5. 72
 Card. Cajetanus Bonifacius. *Vide* Synodus Tarentina.
 Cancellarius Episcopalis potest aliquid exigere pro litteris testimonialibus Ordinis suscepti, & etiam pro dimissoriis. Taxa Innoc. 260
 Si in dictis litteris plures Ordines contineantur, non ob id plura stipendia possunt exigi a Cancellario, *ib.* 261.
 Declaratur, quando liceat, nec-ne, Cancellario Episcopali multiplicare litteras testimoniales, ac dimissoriales Ordinum. *ib.*
 Cancellarius pro justificatione veritatis, & sufficientie Patrimonii, ac Beneficii, potest recipere, quod iuste suo labori respondet. 261
 Cancellarius potest exigere aliquid pro litteris collationis Beneficii, & actibus necessariis pro obtinenda ejusdem possessione. *ibid.*
 Item pro exemplo, registro, & actibus concernentibus executionem provisionum Apostolicarum, 262
 Cancellario licet accipere aliquid suo labori ac scripturas respondens in erectione novi Beneficii, & Capellanie, in benedictionibus, & consecrationibus Ecclesiarum, & aliis hujusmodi, *ib.*
 Similiter pro examine testium, & aliis ad matrimonium spectantibus, 263
 Demum pro actibus, & scripturis circa renunciationes, & dotes novitiarum, *ibid.*
 Candela potest recipi ab ordinante in collatione Ordinum, 260
 Sacri Canones toto Orbe venerandi, & Sancto Spiritu inspirante digesti, imo calamus Sanctorum Patrum, qui eos de ordine, & statu Sancte Ecclesie conscripserunt, regente, Tr. 1. c. 12. q. 8. 157
 Canonicatum conferre ex quadam tacita conventionione, seu consuetudine, eis qui simplicem resignationem in manibus Capituli offerunt, est illicitum, & simoniacum, Tr. 1. c. 5. q. 12. 54
 Canonicatus augens dotem, seu redditus, ut sibi confertur,

- tur, est simoniacus; juxta Decretum S. Cong. Conc. relatum in Syn. Nonantulae Card. de Angelis, Tr. 2. c. 3. q. 1. 177
 Canonici residere tenentur sub variis penis, Tr. 1. c. 7. q. 6. 76
 Non residentes sine legitima causa, si distributiones receperunt, tenentur restituere, q. 7. 77
 Non residentie, legitime causas, q. 8. *ib.*
 Canonicos duos a residentia excusare potest Episcopus, ut sibi in rebus Ecclesiasticis inserviant, q. 9. *ib.*
 Canonici omnes, qui in Choro fuerint, & Sacellani, psallant, nec sint in sedibus suis otiosi, quales. 78
 Canonici quo pacto psallere debent: Ex conc. Prov. Benev. q. 12. 80
 Canonici tenentur canere in Choro; Ex Synod. Bituntina, & Decreto S. Congreg. Conc. Tr. 1. c. 20. q. 2. 111
 Canonici puniuntur non canentes, aut alias immodeste. Ex Syn. Ravennat. 114
 Canonici, & alii Choro addicti, sunt-ne distributionum domini? Tr. 1. c. 11. q. 9. 135
 Canonici interessentes horis principaliter pro denario, peccant graviter & committunt mentalem simoniam, juxta Gloss. Tr. 2. c. 3. q. 4. 178. 179
 Card. Cantelmus Jacobus. *Vide* Concilium Neapolitanum.
 Capellaniarum etiam tenuum pluralitatem introducere noluit Urbanus II. & quare? Tr. 1. c. 6. q. 3. 69
 Capilli breviores deferri debent a Clericis, Tr. 1. c. 8. q. 3. 4. & 5. 82
 Cardinalis Capisuceus asserit, Episcopos & Beneficiatos, Ecclesiasticorum reddituum superflua in pauperes, & in alios pios usus non erogantes, nedum contra charitatem peccare, sed etiam contra justitiam, & ad restitutionem teneri, Tr. 1. c. 11. q. 7. 134
 In Capitulo tabacchum non fumatur, Tr. 1. c. 10. q. 28. 116
 Card. Capponus. *Vide* Syn. Ravennatensis.
 Card. Carpegna, Vicarius Generalis Papae, *Vide* Edictum.
 Charles Antonius librum Romae edidit de vocandis ad Episcopatum, Tr. 2. c. 3. q. 13. 192
 Chirothecae in Choro prohibita. Ex Conc. Prov. Benevent. Tr. 1. c. 8. q. 6. 82
 In Choro standi rectus modus. Ex Syn. Montisfalconi, Tr. 1. c. 10. q. 24. 112
 Ex Synodo Casenaten. *ib.*
 Ex Synodo Mazariensi Card. Spinula, *ib.*
 Ex Synodo Ariminensi Card. Sfortia, 114
 Et ex edicto Card. Earbadici in fine Tomi. 257
 In

- In Choro tabacchum non fumatur, q. 28. 116
 Pro Chrismate nullatenus pecunia exigatur, Tr. 2. c. 2. 170
 q. 4.
 Card. Cibo, Sacri Collegii Decanus. Vide Synodus Veleriterna.
 Clemens IX. vestes tales prescribit, Tr. 1. c. 9. q. 2. 90
 Clericum arrogantem reddit doctrina sine vita: vita sine doctrina inutilem facit, Tr. 1. c. 2. q. 1. 28
 Clericis excommunicationis vinculo innodatis, Ecclesiastica Beneficia conferri non possunt, *ibid.*
 Clericos in sortem Domini vocatos, sic decet omnino vitam, moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus, nihil nisi grave, moderatum, ac religione plenum praeferant: levitia etiam delicta, quae in ipsis maxima essent, effugiant; ut eorum actiones cunctis afferant venerationem; juxta Conc. Trid. q. 2. 29
 Clericus ad Beneficium promovendus debet esse vitae laudabilis, & conversationis honestae. *ibid.*
 Clerici coronam, & tonsuram habeant congruentem, Tr. 1. c. 8. q. 1. 91
 Clericorum variae obligationes, q. 6. 83
 Clericorum obligationes. Ex Concil. Prov. Benevent. *ibid.*
 Clerici annulum non induant, *ibid.* 83
 Clericis spectacula prohibita. *ibid.*
 Clericis ludi prohibiti, & quales? *ibid.*
 Clerici qualia arma prohibita? *ib.*
 Clericis quando, & ubi prohibitus baculus? *ib.*
 Clericis nate incongruum. *ib.*
 Clerici fugiant consortium exulum, contumacium, homicidarum, & hujusmodi. *ib.*
 Clerici canes non alant, venatione abstineant. 84
 Clerici arma non ferant, nisi in locis suspectis, & cum licentia Episcopi. *ib.*
 Clerici peregrinantes, non sint sine dimissoriis. *ib.*
 Clerici non sint Advocati, vel Procuratores, praesertim ante Judices laicos. *ib.*
 Clerici commercia fugiant. *ib.*
 Clerici mulieres non comitentur, nec illis serviant. *ib.*
 Clerici fugiant confessus laicorum otiosos, vaniloquia in plateis, circulationes in officinis. *ib.*
 Clerici tabernas vident, nisi in necessitate itineris. *ib.*
 Clerici reorum supplicis non adsint, nisi ut adjuvent morientes. *ib.*
 Clerici tutelam, aut curam, sine licentia Episcopi, non suscipiant. *ib.*
 Clerici tabelliones non sint. *ib.*
 Clerici Medicinam non exercent. *ib.*
 Clerici manibus operari possunt, & quomodo? *ib.*

Cle-

- Clerici servientes Ecclesiasticis, vilia officia non exercent. *ibid.*
 Clerici personati non incedant. *ibid.*
 Clerici non habent licentiam peccandi, sed necessitatem bene vivendi, *ibid.*
 Clerici sint graves, & honesti in incessu. *ibid.*
 Clerici fugiant dissolutum risum, & oculorum evagationem. 85
 Clerici meminerint, quod nugae in ore sacerdotis sunt sacrilegium, ex S. Joann. Chrysoft. *ibid.*
 Clerici abstineant a venationibus, fabulis, comediis, choreis, comestationibus, ludis, tabernis, &c. Ex Syn. Nolana. *ibid.*
 Clerici ludos, choreas, mulieres fugiant, Ex Conc. Pr. Ravennat. Card. Julii de Ruvere. *ibid.*
 Clerici vestes lugubres nunquam deferre debent. Tr. 1. c. 9. q. 6. 93
 Clerici Officium Divinum recitare tenebantur etiam prioribus Ecclesiae saeculis, Tr. 1. c. 10. q. 3. 95
 Clericus, qui absque corpusculi sui inaequalitate vigiliis deest, stipendiis privetur, *ibid.*
 Clerici privatim etiam Officium antiquitus recitabant, *ibid.*
 In Conciliis multis prohibetur, ne quis Clericus Choro additus, aut Canonicus, Officium privatim dicat in Choro, Tr. 1. c. 10. q. 2. 94. & seq.
 Ex variis Conciliis constat, Clericos Beneficiatos non esse veros dominos reddituum Beneficiorum. Tr. 1. c. 11. q. 2. 121
 Clerici rebus Ecclesiae ita utantur, non ut propriis, sed ut sibi ad dispensandum commissis. 122
 Conc. Tr. omnino interdicat, ne Clerici ex redditibus Ecclesiae consanguineos, familiareve suos augere studeant, *ibid.* 123
 Clerici vivere debent de patrimonio Jesu Christi, cujus obsequio deputantur, q. 3. 125
 Quidquid habent Clerici, pauperum est. Qui bonis parentum, & opibus sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium, judicium sibi manducant, & bibunt. Ex S. Hieron. q. 4. *ibid.*
 Quidquid, Clerice, praeter necessarium victum, ac simplicem vestitum, de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Ex S. Bernardo, q. 5. 126
 Clerici, qui in malos usus bona Ecclesiae expendunt, sunt raptores, & fures. Sed numquid tenentur ad restitutionem; si habent aliunde, unde possint restituere? Aliud certe non video; quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Ex Alexandro de Hales. 128
 Clerici non sunt domini reddituum beneficiorum, sed admi-

- administratores. Ex Syn. Nonantulæ Card. de Angelis, & ex Syn. Veliterna Card. Cibo, q. 6. 131
 Et ex Syn. Favent. Card. Rosseti, 132
 Clerici nullum possidentes Beneficium, sed aut ex concionibus, aut ex officio Vicarii, & huiusmodi, aliqua lucrantes, non sunt veri domini, q. 11. 137
 Clerici non debent in præsentis laboris sui fructum, sed in futuro recipere, *ibid.*
 Clericos autem illos convenit Ecclesiæ stipendiis sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona, q. 12. 139
 Sicut Clerici nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta, quibus indigere videntur, suscipiunt; ita possessores, non alimenta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt, *ibid.*
 Clericus habens patrimonium, non indigne accipit Beneficium, dummodo bene dispenfet, q. 15. 143
 Clerici decimæ dantur, non solum propter sustentationem, sed etiam ut ex eis subveniant pauperibus. *ibid.*
 Clerici de mobilibus, quæ per Ecclesiam sunt adepti, de iure testari non possunt: viventes tamen, moderate valent aliqua, non ratione testamenti, sed eleemosynæ intuitu, erogare in aegritudine constituti, q. 17. 145
 Clerici Beneficiati non possunt testari de omnibus bonis suis sine exceptione ulla, licet vigeat in variis Christiani orbis partibus taliter testandi consuetudo; hæc enim abrogare non potest Canonum sanctiones, aut eis derogare, ita ut redditus Ecclesiastici usibus profanis aptentur, q. 18. 148
 Prohibemus Clericis eorum rebus male uti, & de bonis eorum Ecclesiasticis testari, & legare aliis locis, & personis, quam eorum Ecclesiis, si voluerint sacrilegium, & ultionem evitare divinam. 149
 Clericus, qui vadit ad Ecclesiam principaliter propter distributiones, quas recipit tamquam finem sui operis, committit simoniam. Ex S. Thoma, Tr. 2. c. 3. q. 4. 178
 Clerici, qui etiam in spiritualibus Episcopo obsequium præstant, cum intentione principali obtinendi Beneficium, peccant, q. 19. 196
 Coadiutoria in Beneficiis cum successionis spe olim non fiebant. Tr. 1. c. 5. q. 22. 60
 Coadiutores Alexander III. damnat. *ibid.*
 De Coadiutoris Decretum Concilii Tridentini. *ibid.*
 Circa Coadiutorias quid dicit Fagnanus? *ibid.*
 Qui coadiutorem optant, serio rem coram Deo considerent, *ibid.*
 Comitulus Paulus luculenter probat, Beneficiatos non esse dominos reddituum Beneficiorum. Tr. 1. c. 11. q. 1. 120

- Concilium Prov. Aven. varia de concursu statuit, Tr. 1. c. 4. q. 15. 48
 Concilium Prov. Benev. ann. 1599. obligationes Clericorum recenset, Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
 Conc. Prov. Benev. ann. 1656. modum standi in Choro præscribit, Tr. 1. c. 7. q. 12. 80
 Prohibet vexationem in beneficiis redimere sine consensu Episcopi, Tr. 2. c. 1. q. 6. 163
 Conc. Prov. Benev. ann. 1693. ab Eminentissimo Cardinali Vincentio Maria Ursino congregatum, statuit, ut beneficiati, non obstante tenuitate beneficii, habitum clericalem deferant, sub poenis contentis in Bulla Sixti V. Tr. 1. c. 9. q. 2. 90
 Refert Edictum de non gravandis parochialibus aliqua pensione, Tr. 1. c. 12. q. 4. 153
 Conc. Prov. Florentinum, vestem talarem præcipit, Tr. 1. c. 9. q. 2. 88
 Conc. Prov. Gnesinense, vestem talarem præcipit, Tr. 1. c. 9. q. 2. 87
 Concilium Prov. Limanum, a Venerabili Toribio Alphonso a Mogrovejo convocatum, vestem talarem præscribit, Tr. 1. c. 9. q. 2. 88
 Tabacchi sumptionem ante Missam in Ecclesia, & alibi, prohibet, Tr. 1. c. 10. q. 18. 118
 Concil. Prov. Mexicanum 3. Tabacum ante Missam, aut Communionem, prohibet, Tr. 2. c. 10. q. 20. 117
 Concilium Prov. Neapol. ann. 1576. decernit, ut vexatio in beneficiis non redimatur sine licentia Episcopi, Tr. 2. c. 1. q. 6. 163
 Concilium Provinc. Neapolitanum, a Cardinali Jacobo Cantelmo congregatum, magno bonorum applausu, talarem vestem iubet, Tr. 1. c. 9. q. 1. 87
 Modum standi in Choro præscribit, Tr. 1. c. 10. q. 24. 111
 Conc. Prov. Ravennatense, a Card. Julio de Ruvere congregatum, statuit, ut Clerici ludos, & choreas vitent, & mulierum conversationem, & cohabitationem fugiant, Tr. 1. c. 8. q. 6. 97
 Conc. Prov. Senense Card. Francisci Mariæ Taurutii, vestem talarem præscribit, Tr. 1. c. 9. q. 2. 88
 Concilium Tridentinum receptum a Clero Gallicano, Tr. 1. c. 6. q. 2. 63. & seq.
 Conc. Prov. Urbinatense, a primo Archiepiscopo Felice Tyranno Calliensis congregatum, statuit, ut digniores beneficiis præficiantur, & ut illi, qui beneficia appetunt, ut Ecclesiasticis bonis ditati, vel suos potissimum juvent, vel proprio commodo indulgeant, beneficiis etiam simplicibus indigni judicentur, Tr. 1. c. 4. q. 8. 40
 Concionandi modus Apostolicus in Epistolas ad Episcopos missa, jussu Innocentii XI. Tr. 2. c. 5. q. 31. 203

- Concursus formula, ex Synod. Cæsenaten. Card. Denhoff, Tr. 1. c. 4. q. 15. 47
 Et ex Conc. Avenion. *ibid.*
 Confidentialis simonia describitur, Tr. 2. c. 2. q. 13. 175
 S. Congreg. Conc. decrevit, quod tenuitas beneficii non dispensat ab obligatione deferendi habitum clericalem, Tr. 1. c. 2. q. 2. 90
 Decrevit, Sacerdotes teneri semper incedere in habitu talari. *ibid.*
 Decrevit, quod Canonici tenentur psallere in Choro, Tr. 1. c. 10. q. 24. 113
 Simoniacam dicit conventionem de augendo Canonica-
 tu, ut sibi conferatur, Tr. 2. c. 3. q. 1. 177
 Modum Apostolicum concionandi præscribit, Tr. 2. c. 3. q. 31. 203
 Consanguineo potest quandoque recte conferri Benefi-
 cium, Tr. 1. c. 4. q. 12. 45
 Consanguinitatis causa dans Beneficium, peccat graviter:
 & quo pacto id dignosci possit? q. 12. & 13. *ibid.*
 De consanguineis raro, & difficile ad Beneficia eligendis,
 pie, & prudenter differit Petrus Cantor, q. 14. 40
 Nulla itaque consanguinitatis ratio, nulla propinquitatis
 contemplatio facere debet hoc, ut gubernatio populi
 alii, quam meliori, tradatur: cessent omnes affectus
 humani, qui sua, non quæ Jesu-Christi sunt, quæ-
 runt. *ibid.*
 Constitutio Pauli Papæ IV. circa obtinenda beneficia,
 Tr. ult. q. 8. 214
 Constitutio Innocentii XII. moderatoria donationum in
 consanguineos, &c. 250
 Consuetudo sumendi tabacchum, vitiosa. Ex Syn. Der-
 thonenf. Tr. 1. c. 10. q. 28. 116
 Conventio de augenda dote Canonici, ut sibi confe-
 ratur, est simoniaca. Ex Decreto S. Congr. Conc. Tr.
 2. c. 3. q. 1. 177
 Conversationes inter sponfos ante matrimonium, repri-
 mere fatigant Prædicatores, Tr. 2. c. 3. q. 31. 207
 Corona quanta esse debet? Tr. 1. c. 8. q. 2. 82
 Curata beneficia, pensionibus non gravanda. Ex edicto
 lato jussu Innoc. XII., Tr. 1. c. 12. q. 4. 154

D

- D**ecimæ Ecclesiis Parochialibus concessæ, Tr. 1. c. 1. q. 8. 25
 Decimæ, etiam ex fundis ad Episcopos, aut Abbates per-
 tinentibus, deferbantur Ecclesiæ Parochiali. *ibid.*
 Decimæ debent dari, ubi infantes baptizantur, & ubi
 per totum annum Missæ audiuntur. *ibid.*
 Declaratio Innocentii XI. super illis causis, & materiis,
 in

- in quibus forum Ecclesiasticum nihil potest exigere,
 quam quod soli Cancellario deputatur. 259
 Decretum S. Cong. Conc. de veste talari, etiam pro te-
 nui Beneficio, Tr. 1. c. 9. q. 5. 93
 Decretum S. Congreg. Concilii, confirmans edictum de
 veste talari. *ibid.*
 Decretum S. Congreg. Concilii, quo declaratur simonia-
 cus, qui auget redditus Canonicatus, ut sibi confere-
 tur, In Synodo Nonatulæ Card. de Angelis, Tr. 2. c. 3. q. 1. 177
 Decreti Gratiani I. pars, centum & unam distinctiones
 continet. 222
 Decreti Gratiani II. pars, triginta sex causas habet. *ib.*
 Decreti III. pars, quinque distinctionibus de Consecra-
 tione constat. *ibid.*
 Denhoff Cardinalis. Vide Synod. Cæsenat.
 Digniores eligi, aut præsentari debent, vel etiam eis
 resignari, quando agitur de Beneficio cum cura ani-
 marum. Tr. 1. c. 4. q. 5. & 8. 39. 40.
 Digniores eligi debent ad Beneficium simplex, q. 9. 41
 Quomodo id debet intelligi? q. 10. 265
 Aliquoties doctior, aut sanctior, potest non esse dignior,
 q. 13. 45
 Ad Dignitates quascumque nemo promoveatur, nisi qui
 saltem 25. ætatis annum attigerit, Tr. 1. c. 2. q. 9. 32
 Dimissorias litteras ab Episcopo habeant Clerici peregrin-
 nantes. Ex Conc. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 84
 Pro dimissoriis Cancellarius Episcopalis aliquid potest ex-
 exigere. Taxa Innoc. XI. 250
 Dispensari quis potest ab Officio Divino variis de causis,
 Tr. 8. c. 10. q. 19. 25
 Dispensatio humana non aufert ligamen juris naturalis,
 sed solum ligamen juris positivi, quod per hominem
 statuitur, & per hominem dispensari potest, Tr. 1. c. 6. q. 4. 45
 Distributiones qui injuste receperint, restituere tenentur,
 Tr. 1. c. 7. q. 6. 76
 Distributiones non debentur iis, qui sine causa non can-
 tant, q. 11. 79
 Distributionibus privant varia in Choro errata, q. 12. 80
 Distribuens, aut non punctans sine causa, restituere tene-
 tur, q. 13. 260
 Distributionum veri domini non sunt Canonici, & alii
 Beneficiarii Choro addicti, Tr. 1. c. 11. q. 9. 135
 Qui principaliter vadit ad Ecclesiam propter distributio-
 nes, quæ recipit tamquam finem sui operis, commit-
 tit simoniam. Ex S. Th. Tr. 2. c. 3. q. 4. 178
 Divisio bonorum Ecclesiasticorum, illorum naturam non
 mutavit, & variæ partes sunt semper patrimonium
 pauperum, Tr. 1. c. 1. q. 5. 21. 22.
 Doctoratus sine scientia obtentus, non juvat, Tr. 1. c. 2. q. 8. 30
 Do-

Doctrina sine vita, Clericum arrogantem reddit: vita sine doctrina, inutilem facit, Tr. 1. c. 2. q. 1. 28
Guillelmi Durandi gravis opinio de pluralitate Beneficiorum, Tr. 1. c. 6. q. 3. 70

E

Res Ecclesiæ non debet in aliis usibus, quam Ecclesiasticis, vel indigentium converti, Tr. 1. c. 1. q. 4. 19
Ecclesiæ bona divisa in tres, aut quatuor partes, circiter quinto sæculo. Simplicius Papa de hac divisione loquitur, q. 5. 20
Tam de rediv Ecclesiæ, quam de oblatione fidelium, quatuor fiant portiones, quarum una sit Pontificis, altera Clericorum, tertia pauperum, quarta fabricis applicanda. 21
Hæc divisio non mutabat naturam bonorum Ecclesiasticorum, & ita tam pars Episcopi, quam Clericorum, erat pars patrimonii pauperum, ex quo honesta tantum sustentatio sumi poterat. 22
Ecclesiæ bona tandem in varias portiones, seu Beneficia, divisa fuerunt, q. 9. & 10. 26
Ecclesiæ bona eam naturam, & conditionem consecuta sunt, ut in alium, quam in sacrum, & pium usum, eorum fructus converti nefas esset. Ita S. Carolus. *ibid.* q. 11. 26
In Ecclesia baculus non deferatur a Clericis, Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
Ecclesia indirecte præcipit actus internos, Tr. 1. c. 10. q. 12. 104
Res Ecclesiæ pretia sunt peccatorum, patrimonio pauperum, Tr. 1. c. 11. q. 2. 122
Ecclesiæ redditus, bona Christi, & pauperum patrimonio. 124
Ecclesiæ redditus, pauperum res sunt; nec debet esse vereturæ ei aliquid de elemosynis importune dicere, quem constat non suas, sed ad dispensandum res pauperum habere, q. 3. *ibid.* 124
Ecclesiæ parochiales, pensionibus non gravandæ. Ex edicto iussu Innocentii XII. Tr. 1. c. 12. q. 4. 154
Ecclesiarum venerationem promoveant Prædicatores. Ex Instruct. Synod. Veleritæ, Tr. 2. c. 3. q. 31. 205
Ecclesiastici, quidquid vite suæ necessitati eis superfluerit, in usus pauperum, quorum dispensatores existunt, tenetur ex debito erogare, Tr. 1. c. 1. q. 11. 26
Ab Ecclesiastico patrimonio abstineat manus audax, ne viduus pauperum pereat: ne, quod ex oblatione Fidelium jam Deo factum est Sacrificium, præda raptorum fiat, Tr. 1. c. 11. q. 3. 124

Edictum

Edictum Eminentiss. Gasparis Carpegna, Vicarii Papæ, super veste talari, Tr. 1. c. 9. q. 2. 89
Edictum Eminentissimi Cardinalis Bandini Panciatichi, Prodatorii, de Parochialibus non gravandis pensione, Tr. 1. c. 12. q. 4. 154
Edictum Eminentissimi Cardinalis Marci Antonii Barbadi, de illis, quæ cultum Divinum, & Chorum respiciunt. 257
Episcopalis Jurisdictio pro pretio delegari non potest, Tr. 2. c. 2. q. 4. 170
Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, quo pacto intelligi debeat? Tr. 1. c. 3. q. 13. 191
De vocandis ad Episcopatum, librum Romæ edidit Antonius Charlas. 193
Episcopi olim omnes Ecclesiæ redditus administrabant, Tr. 1. c. 1. q. 4. 19
Episcopus in potestate sua Ecclesiæ res habet; si enim animæ hominum pretiosiores illi sunt creditæ, multo magis oportet, eum curam pecuniarum gerere. *ibid.* 20
Episcopus habeat Oeconomum, qui dispense res Ecclesiæ. 20
Episcopi primo precario, tum ad certum tempus, deinde ad vitam aliqua Ecclesiæ bona concedebant, sexto circiter sæculo, q. 6. 22
Episcopi aliquoties proventus Ecclesiæ pauperibus, seu peregrinis laicis, pendente vita, distribuabant, q. 7. 23
Nullus in Episcopum eligatur, nisi qui jam trigessimum ætatis annum exegerit. In Gallia sufficit 27. annus, Tr. 1. c. 2. q. 9. 32
Ille ordinetur Episcopus, qui utilior visus fuerit, Tr. 1. c. 4. q. 8. 41
Episcopus rebus Ecclesiæ tamquam commendatis, non tamquam propriis, utatur, Tr. 1. c. 11. q. 2. 121
Episcopus quando nam possit conferre Beneficium intuitu obsequii præstiti? Tr. 2. c. 3. q. 18. 195
Episcoporum est, verbum Dei administrare. Ex Epistola S. Cong. Conc. Tr. 2. c. 3. q. 31. 204
Episcopus nihil potest exigere, aut recipere in pluribus causis, materiis, & actibus suæ jurisdictionis: ut videre est in taxa Innoc. per totum. 260 & seq.
Episcopus, & alius quicumque Iudex Ecclesiasticus, gratis debet judicare, juxta Sacros Canones. 257
Episcopus quo modo se debeat gerere in illis diocesis, in quibus viget consuetudo, ut ipse testetur pro anima defuncti ab intestato. 264
Episcopus, nec alius, quicumque sibi applicet penas pecuniaras. 268
Episcopi subsidium charitativum, ubi viget mos illud exigendi, in illius exactione servant taxam annis ab hinc 40. editam. *ibid.* 268
Epi-

- Episcopi in visitationibus omnino obtemperant decreto
S. C. Trid. *ibid.*
Examinis per concursum formula. Ex Synodo Cæsenat.
Card. Denoff, Tr. 1. c. 4. q. 15. 47
Examinis modus circa mores, & alias dotes. Ex Conc.
Avenion. *ibid.*
Examinatores simoniam incurrunt, cum aliquid exami-
nis causa accipiunt, Tr. 2. c. 3. q. 29. 201
Examinatus pro parochiali, recitet sermonem ad popu-
lum, Tr. 1. c. 4. q. 15. 47
Excommunicationem incurrunt, beneficia obtinentes si-
mulato nomine. Ex Bulla Pauli IV. Tr. ult. q. 8. 214
Excommunicationem incurrunt, beneficia obtinentes cum
intentione reservandi sibi postmodum pensionem ex
eis. *ibid.*

F

- O**dia restringi, & favores convenit ampliari. Ex tit.
de reg. juris in 6. c. *Odia.* 241
Forma dignum, dum negatur ab Episcopo proprio, pot-
est aliquoties peti ab alio Episcopo, sed caute, Tr.
1. c. 4. q. 6. 39
Forma dignum, dum petitur a Metropolitano aut vici-
niori Episcopo, quo pacto fieri debet? q. 7. *ibid.*
Formula concursus. Ex Synodo Cæsenatensi Card. De-
noff, Tr. 1. c. 4. q. 15. 47
Fugam occasionum peccandi urgeant Concionatores. Ex
Instruct. Synod. Velitern. Tr. 2. c. 3. q. 31. 205
Fundationes quedam Beneficiorum potius damnosæ, quam
utiles Ecclesiæ dici possunt, Tr. 2. c. 3. q. 3. 178

G

- C**ard. Gallus, *Vide* Synod. Auximana.
Gradum Doctoratus, aut alium requirunt quedam
Beneficia, Tr. 1. c. 2. q. 3. 29
Qui gradum Doctoratus sine scientia obtinuit, ut obti-
neret Beneficium, peccavit, & tenetur quandoque Be-
neficium dimittere, q. 8. 30
Guillelmi Parisiensis lepida narratio, Tr. 1. c. 4. q. 3. 38
Ejusdem dictum de ingredientibus in Religionem coacte,
vel cum motivo temporali, Tr. 2. c. 3. q. 11. 188

H

- H**æreticorum objectiones non publicent Concionato-
res, præsertim coram idiotis, Tr. 2. c. 3. q. 31. 206
Horæ Canonice. *Vide* Officium Divinum, Tr. 1. c. 10.
q. 1. 93

Horis

- Horis debitis officium recitandum. Tr. 1. c. 10. q. 15. 106
Horis debitis non recitans, mortaliter non peccat, q.
16. 107
Si quis prætermittit una Hora, dicat aliam, sufficit,
quod suppleat id totum, quod omisit, q. 17. *ibid.*

I

- I**dea generalis Juris Canonici, & Civilis, ac modus
citandi, & inveniendi locos in utroque jure cita-
tos. 216
Ignorantia facti, non juris, excusat. Ex tit. de reg. ju-
ris in 6. cap. *Ignorantia.* 244
Incessus Clericorum debet esse gravis, & honestus. Ex
Conc. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 85
Innocentius XI. vestes talares ordinat, Tr. 6. c. 1. q.
2. 89
Modum concionandi præscribit. Tr. 2. c. 3. q. 31. 203
Declarat eas causas, & materias Ecclesiasticas, & spiri-
tuales, in quibus forum Ecclesiasticum nihil potest
exigere, quam quod declaratur pro solo Cancellaria-
rio. 161
Innoc. XII. Vestes talares præscr. t. 1. c. 9. q. 2. 89
Pensiones in beneficiis parochialibus prohibuit, Tr. 1. c.
12. q. 4. 154
Moderationem adhibet donationibus erga consanguineos
Rom. Pontificum, in Constitutione relata in fine To-
mi hujus 2. 250
Instructio pro Concionatoribus in Epistola S. Cong. Con-
cilii, Tr. 2. c. 3. q. 31. 203
Instructio vulgari lingua pro Concionatoribus. Ex Syn.
Veliterna Car. Cibo, *ib.* 205
Intentio illius, qui Beneficium suscipit, debet esse bona,
ut scilicet Deo, & Ecclesiæ fideliter serviens, pro-
priam operetur salutem, Tr. 1. c. 3. q. 2. 29
Intentionis prave tres species, q. 2. *ibid.*
Si intentio nostra appetitum rerum temporalium inquiritur,
ipsum quoque opus ea intentione susceptum
fordecit, 23
Intentionem attendendi non habentes, dum recitat Offi-
cium, peccat ex Polanco Jesuita, Tr. 1. c. 10. q. 11. 104
Intentio resignandi, dum obtineatur Beneficium, est pro-
hibita in Bulla Pauli IV. Tr. ult. c. 7. q. 8. 214
Interdicti, vel suspensi, Officium privatim recitare te-
nentur. Tr. 1. c. 10. q. 21. 108
Interruptio Officii Divini vix est sine peccato, q. 3. *ibid.*
Judicium in causis Ecclesiasticis, juxta Sacros Canones
debet fieri gratis. Taxa Innoc. 262
Jus Canonicum, civium, seu Christianorum actiones ad
finem æternæ beatitudinis dirigit. 216
Jus Canonicum sine Glossis, uno volumine, aut certe
duo-

- duobus Tomis in 4. comprehenditur, quod certe omnibus Ecclesiasticis valde utile est? 239
 Juris Canonici libri quo modo citentur? *ibid.*
 Juris Civilis libri, quo pacto citentur? 223
 Jurisdicção Episcopalis pro pretio committi non potest, Tr. 2. c. 2. q. 4. 170

L

- L** Aici pauperes aliquoties gaudebant, pendente vita, quibusdam Ecclesiæ redditibus, ex concessione Episcopo, Tr. 1. c. 1. q. 7. 23
 Laici dicuntur peregrini respectu Clericorum, qui sint filii præcipui Ecclesiæ. *ibid.*
 Laici etiam conjugati bona relinquebant Ecclesiæ, eo pacto, ut pendente vita, aliquo Ecclesiæ fundo gauderent, *ibid.* 24
 Laicorum confessus otiosos, vñiloquia in plateis, circulationes in officinis & sedilibus, fugiant Clerici, Ex Conc. Prov. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 84
 Certum est, quod is committit in legem, qui legis verba complectens, contra legis nititur voluntatem, Tr. 1. c. 2. q. 8. 31
 Card. Lenius. *Vide Syn. Ferrariensis.*
 Pro variis litteris in materiis, & causis spiritualibus, Cancellarii aliquid possunt exigere, ut potest videri in Verbo *Cancellarius.*
 Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria, vel jactura. Ex tit. de reg. jur. in. 6. c. *Locupletari.* 242
 Ludi prohibiti Clericis & quales? Ex Conc. Prov. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
 Lugubres vestes a Clericis non ferendæ, Tr. 1. c. 9. q. 6. 93

M

- M** Anibus operari possunt Clerici, & quomodo? Ex Conc. Prov. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 85
 In causis matrimonium spectantibus, plures actus enumerantur, pro quibus nihil exigi, aut recipi potest ab Episcopo. In taxa Innoc. 263
 Matutinum cum Laudibus ante Missam recitandum, Tr. 1. c. 10. q. 18. 107
 Medicinam non exercent Clerici, Tr. 1. c. 8. q. 6. 84
 Mentis vagatio, quæ sit præter propositum, orationis fructum non tollit, ex S. Thoma, Tr. 1. c. 10. q. 11. 102
 Miracula, aut historias apocryphas ab Ecclesia non approbatas, non narrent Concionatores, Tr. 2. c. 3. q. 31. 205
 In Missa vestes tales, & non breviores esse debent, Tr. 1. c. 9. q. 5. 92

Missæ

- Missæ conventualis dum cantatur, nemo privatim Officium dicat, Tr. 1. c. 10. q. 2. 111
 Si Sacerdos non habet alios sumptus, potest aliquid accipere pro celebratione Missæ, non tamquam pretium, sed tamquam sustentamentum vitæ, Tr. 1. c. 11. q. 16. 143
 Missas celebrans, ut habeat, unde vivat, peccat, Tr. 2. c. 3. q. 20. 196
 Qui pro Missæ celebratione accepit stipendium, non potest ex eo aliquid retinere, dum alteri Missam celebrandam committit, q. 21. 197
 Missæ tot semper celebrandæ sunt, quot accepta sunt stipendia, licet minora, q. 22. 198
 Missa non potest dici, cum duplici stipendio sub quocumque prætextu, q. 23. *ibid.*
 Moderationem adhibuit Innocentius XII. in donationibus erga consanguineos Roman. Pont. 250
 Modus Apostolicus concionandi præscriptus jussu Innocentii XI. Tr. 2. c. 3. q. 31. 204
 Modus concinandi. Ex Syn. Veliterna Card. Cibo. 205
 Monasteria, etiam opulenta, possunt aliquid exigere a Novitiis pro victu, tempore probationis, Tr. c. c. 3. q. 9. 186
 Pro actibus pertinentibus ad gubernium monialium, vel locorum aliarum, quæ vivunt ad instar monialium, familiaribus, exceptis quibusdam comestibilibus. Taxa Innoc. 263
 Per mores bonos intelligitur ea totius vitæ ratio, quæ deceat bonum Ecclesiasticum, Tr. 1. c. 2. q. 2. 28
 Card. Morigia. *Vide Synodus Florentina.*
 Mulieres Clerici non comitentur, aut illis serviant. Ex Conc. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 84

N

- N** Atare Clericis incongruum. Ex Concil. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
 Necessitatem bene vivendi habent Clerici, 84
 Eminentissimus Cardinalis Nigronus, Episcopus Faventinus, jubet, ut vestes in Civitate, & præsertim in celebratione Missæ, & aliis sacris functionibus, tales sint, Tr. 1. c. 9. q. 5. 93
 Nomine simulato obtinentes beneficium, excommunicantur in Bulla Pauli IV. Tr. ult. 214
 Nugæ in ore Sacerdotis sunt sacrilegium. Ex S. Chrysost. in Concil. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
 Nullitas provisionum beneficiorum inducitur ex Bulla Pauli IV. in pluribus casibus in ea contentis, Tr. ult. 214.

O

- Obligationes Clericorum, Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
 Obligationes Beneficiatorum. *ibid.*
 Obligationes Parochorum. *ibid.*
 Inspecimus in obscuris, quod est verisimilius. Ex tit. de reg. jur. in 6. c. *Inspecimus.* 242
 Obstantes beneficia cum intentione reservandi postmodum pensionem ex eis, excommunicationem incurrunt in Bulla Pauli IV. Tit. ult. 214
 Otiosos confessus laicorum, vaniloquia in plateis, circulationes in officinis & sedilibus Clerici fugiant. Ex Conc. Provinc. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 84
 Oculorum evagationem, & risum dissolutum vitent Clerici. *ibid.*
 Odia restringi, & favores convenit ampliari. Ex tit. de reg. juris in 6. c. *Odia.* 241
 Propter Officium Beneficium datur: quale est illud Officium? Tr. 1. c. 1. q. 1. 17
 Per Officium, non solum intelligitur horarum Canoniarum recitatio, sed intelliguntur etiam cetera munia Ecclesiastica. *ibid.*
 Officii Divini definitio explicata, Tr. 1. c. 10. q. 1. 94
 Officii Divini antiquitas probata, q. 2. *ibid.*
 Officium Divinum persolvere tenebantur Clerici, etiam in prioribus Ecclesiarum saeculis, q. 3. 95
 Officium Divinum privatim, etiam antiquitus, Clerici recitabant, q. 4. *ibid.*
 Officii Divini in varias horas distributio nos ad orandum sine intermissione hortatur & disponit, q. 85. 96
 Officii Divini in septem horas divisio, olim facta, q. 6. 98
 Officium recitare tenentur Sacerdotes, & alii constituti in sacris Ordinibus, & omnes illi qui percipiunt Ecclesiastica stipendia, q. 7. *ibid.*
 Officium Divinum qui scit, recitare tenetur ante terminum sex mensium post adeptum beneficium. Ex Synodo Auximana Card. Galli. 99
 Ab Officio non excusant Beneficii tenues redditus, q. 8. *ibid.*
 Officium B. Mariae recitare tenentur pensionarii, q. 9. 100
 Officium attente recitari debet, & quomodo: q. 10. *ibid.*
 In Officio Divino qui distrahitur voluntarie, peccat, ex P. Polanco Jes. q. 11. 104
 In Officio attentionem internam indirecte praecipit Ecclesia, q. 12. *ibid.*
 Officium debitis horis recitandum, q. 17. 105
 Officium matutinum cum Laudibus, ante Missam recitan-

- tandum, q. 18. 10
 Ab Officio variae causae dispensare possunt, q. 19. *ibid.*
 Qui Officium integrum recitare non valet, illius partem, si commode possit, recitare tenetur, q. 20. 108
 Officium tenentur privatim recitare suspensi, vel interdicti, q. 21. *ibid.*
 Officium devote, & quo loco recitandum? q. 22. *ibid.*
 Officium interrompere, non licet, q. 23. 109
 Officium privatim recitantes in Choro, dum alii publice cantant, peccant, q. 24. & seqq. 17
 Officium Divinum non recitetur, dum Missa cantatur. *ibid.*
 Officium in Choro quomodo dicendum? Ex Syn. Monasticalisci. *ibid.*
 Officium non proprium pro proprio recitans, ut plurimum non est sine culpa, q. 25. 114
 Cum Officium dicitur cursim & confuse, ut unus non expectet alium in finiendo versum, vel ita velociter, quod ipse, vel alius audiens non potest percipere sensum verborum, graviter peccatur, q. 26. *ibid.*
 Officium Divinum composito corporis habitu, & cum praescriptis ritibus, & Caeremoniis in Choro recitandum, q. 28. 115
 Officium, cum privatim dicitur, modeste recitandum, q. 29. 119
 Officium recitare tenentur Regulares professi, etiam dum sunt extra monasterium, q. 30. *ibid.*
 Officii septem horae quid significant? 31. *ibid.*
 Oratio, alia publica, alia privata, Tr. 1. c. 10. q. 1. 94
 Oratio, est pius mentis affectus, directus in Deum, q. 11. 104
 Ordinati simoniace, quomodo dispensari possunt? Tr. 2. q. 3. 204
 Ordinatio olim tituli loco erat, Tr. 2. c. 3. q. 15. 168
 Ordo ad beneficium requisitus, debet haberi, antequam obineatur tale Beneficium? Tr. 1. c. 2. q. 10. 32
 Sufficit reg. lariter, ut infra annum talis Ordo possit haberi. *ibid.*
 Ordines suscipiens cum principali intentione obtinendi Beneficium, saepius simoniam incurrat, Tr. 2. c. 3. q. 14. 193
 Ordines suscipiens per alterius simoniam, est suspensus ab exercitio Ordinum, Tr. 3. q. 2. 209
 Ordines suscipiens sub ficto patrimonio, varias penas incurrat, Tr. 3. q. 4. 210
 In Ordinum collatione nihil recipi potest, nisi sola candela, quae offertur ab ordinato juxta Pontificale Romanum. 261

P Actum, quod sibi conferatur Canonicatus, augendo illius redditus, est simoniacum, Tr. I. c. 3. q. 1. 178.
 Cardinalis Panciaticus. *Vide* Edictum.
 Parochi non residentes, varias pœnas incurrunt. Tr. I. c. 7. q. 2. & 3. 75
 Parochi & alii curam animarum habentes, quas causas absentiae habere possunt? q. 4. *ibid.*
 Parochorum residentia in multis consistit, ut ea quae muneris sui sunt, recte impleant, q. 5. *ibid.*
 In Parochorum residentia potius requiritur personae industria, quam corporis in eodem loco desidia, & inertia, *ibid.* 76
 Parochorum obligationes, Tr. I. c. 8. q. 6. 83
 Parochi bonorum Ecclesiasticorum commendatarii sunt, non domini. Ex Syn. Faventin. Tr. I. c. 11. q. 6. 132
 Parochias ambientes, a Petro Blesensi increpantur, Tr. 2. c. 3. q. 12. 190
 Ad Parochialis Ecclesiae regimen nullus assumi debet, nisi sit idoneus moribus, scientia, ætate, Tr. I. c. 2. q. 1. 28
 Parochialem petens in concursu, recitet sermonem ad populum, Tr. I. c. 4. q. 19. 47
 Parochialia beneficia pensionibus non gravanda. Ex edicto Iussu Innocentii XII. Tr. I. c. 12. q. 4. 154
 Non potest esse Pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & Pastor nescit. Ex tit. extrav. de reg. jur. Cap. *Non potest.* 240
 Pro labore in verificatione Patrimonii, Cancellarius Episcopalis aliquid potest recipere dummodo non excedat limitationem factam in Taxa Innoc. 260
 Pœna pecuniariae debent applicari locis piis, Taxa Innoc. 266
 Card. Paulutius Fabritius. *Vide* Syn. Maceratensis.
 Pauli IV. Constitutio circa obtinenda beneficia, Tr. ult. q. 8. 263
 Peccandi licentiam non habent Clerici, sed necessitatem bene vivendi. Ex Conc. Benev. Tr. I. c. 8. q. 6. 84
 Peccati venia non datur, nisi correcto. Ex tit. de reg. in 6. c. *Peccati.* 241
 Pensionem Clericalem percipientes, recitent Officium de B. Maria, Tr. I. c. 10. q. 9. 100
 Pensionis descriptio explicata, Tr. I. c. 12. q. 1. 149
 Pensionum Ecclesiasticarum origo, q. 2. 150
 Pensiones, miserationis intuitu, pro bono pacis, aut ne extrema premerentur inopia, qui pro Ecclesia laboraverant, concedebantur, q. 2. 152

Pen-

Pensionem conceduntur subventionis causa, & ne resignans nimium pateretur dispendium, q. 4. 153
 Pensiones non approbavit S. Carolus. *ibid.*
 Pensionem sibi reservare potest resignans ex iusta causa, modo ea indigeat ad sustentationem, q. 5. 154
 Pensionem exigens pro bono pacis, sæpius peccare potest, q. 6. 156
 Beneficium consequentes cum principali intentione pensionem sibi ex eo retinendi, vix excusari possunt, q. 7. *ibid.*
 Pensionem exigens, si possideat Beneficium, non est sine culpa, q. 8. 94
 Pensionem habens Ecclesiasticam, tenetur eam in eodem usu impendere, in quos impendi debent Beneficiorum redditus, q. 9. 157
 Pensionem habentes, juxta possibilitatem, & talentum a Deo concessum, in Ecclesia laborare debent, q. 10. 157
 Pensiones Ecclesiasticae variis modis cessant, q. 11. *ib.*
 Peregrinantes Clerici habeant dimissorias ab Episcopo. Ex Conc. Benev. Tr. I. c. q. 6. 83
 Peregrini dicuntur omnes Laici, respectu Clericorum, Tr. I. c. 1. q. 7. 23
 Permutantes, aut Præsentantes ad Beneficia, tenentur dignos eligere, Tr. I. c. 4. q. 4. 38
 Permutantes beneficia, caveant, ne pinguius redditus anhelantes, abjecto motivo majoris lucris moveantur; sæpe enim in deteriora devolvitur, qui prioris Ecclesiae connubia dissolvit spe uberius provenus, & infortunia colligit, qui bonorum commoda quærit, Tr. I. c. 5. q. 19. 58
 Permutationes Beneficiorum fieri licite possunt propter aliquod Ecclesiae bonum, Tr. I. c. 5. q. 18. *ib.*
 In Permutationibus ita partes inter se debent convenire, ut Superioris expectetur assensus, q. 19. 59
 Permutationes Beneficiorum, cum causa ab Episcopo approbata, debent fieri. *ibid.*
 Si Permutatio fiat pro aliquo terreno commodo utriusque, vel alterius, est simonia. Ex S. Th. q. 20. *ib.*
 Generaliter Permutationes de jure fieri non possunt, præsertim pactione præmissa, quæ circa spiritualia, vel spiritualibus connexa, labem semper continet simoniae. Ex Urbano III. *ib.*
 Personati non incedant Clerici. Ex Concil. Benevent. Tr. I. c. 8. q. 6. 84
 Petitio Beneficii vacaturi est illicita, Tr. I. c. 5. q. 23. 62
 Card. Petruccius, *Vide* Syn. Aesina.
 Petrus Cantor pie & prudenter differit de consanguineis ad Beneficia difficile eligendis, Tr. I. c. 4. q. 14. 46
 Petrus Blesensis, parochiarum ambitionem damnat. Tr. 2. c. 3. q. 12. 190
 Pluralitas Beneficiorum incompatibilium prohibita, Tr. I. c. 6. q. 1. 62

O 3

Plu.

- Pluralitas Beneficiorum simplicium, sæpe illicita, *ib.* 63
 Pluralitatem Beneficiorum dum illicitam definivit Conc.
 Trid. nullam novam legem condidit, sed antiquas,
 quæ ad jus naturale, & Divinum quodammodo perti-
 nebant, renovavit, q. 2. *ibid.*
 Pluralitatem Beneficiorum, quorum unum sufficit ad su-
 stentationem, esse per se malam probatur, q. 3. 69.
 Non licet, Clericorum conscribi in duabus simul Eccle-
 siis. *ibid.*
 Cappellaniarum tenuium pluralitatem Urbanus II. intro-
 ducere noluit, & quare? *ib.*
 Pluralitas Beneficiorum, & certum continet animarum
 periculum, & totius Ordinis Ecclesiastici perversio est,
ibid. 70
 Qui non unus sed plures est in Beneficiis, non unus,
 sed plures erit in suppliciis. Ex S. Bernardo. *ibid.*
 Nemo potest duo Beneficia, si unum sit sufficiens ad a-
 lendum eum, obtinere sine peccato mortali. *ibid.*
 De pluralitate Beneficiorum, opinio Cardinalis Cajeta-
 ni, Cardinalis Toleti, & Cardinalis Bellarmini, &
 circa illius dispensationem, q. 5. 72
 Ad pluralitatem Beneficiorum excusandam videtur non
 sufficere pia redituum administratio. *ibid.*
 Possessor malæ fidei, ullo tempore non præscribit. Ex
 tit. de reg. jur. in 6. c. Possessor, 245
 Præbenda, quamvis quid temporale sit, tamen quia an-
 nexa spirituali, scilicet Canonice, vendi non potest;
 alias ipsa vendita, venditum intelligitur illud jus spi-
 rituale. Ex S. Antonino. Tr. 2. c. 2. q. 5. 172
 Qui præceptum ex timore facit, aliter quam debeat,
 facit, & ideo jam non facit. Ex tit. de reg. juris.
 Extr. cap. Qui ex timore. 242
 Prædicandi modus Apostolicus, jussu Innocentii XI.
 præscribitur, Tr. 2. c. 3. q. 31. 203
 Prædicandi modus in Synod. Veliterna Cardia. Cibo,
ibid. 205
 A Prædicatoribus non causa victus prædicatio impendi-
 tur, sed causa prædicationis accipitur victus, Tr. 1.
 c. 11. q. 11. 137
 Prædicatores non temere narrent miracula, aut historias
 apocryphas. Ex Instructione pro Concionatoribus Card.
 Cibo, Tr. 2. c. 3. q. 31. 205
 Prædicatores non interpretentur S. Scripturam, nisi jux-
 ta unanimum consensum SS. Patrum. *ib.*
 Prædicatores non prædicent prophetico modo. *ib.*
 Præd. reprehendant cum charitate, & neminem desi-
 gnent. *ib.*
 Præd. objectiones hæreticorum non effutiant, præsertim
 coram idiotis. 206
 Præd. Verbum Dei cum simplicitate exponant, & popu-
 lorum captui se accommodent. *ib.*
 Præd. venerationem Ecclesiarum promoveant. *ib.*

Præd.

- Præd. frequentiam Sacramentorum suadeant. *ib.*
 Præd. obligationem mittendi subditos quoscunque ad
 doctrinam christianam insulcent. *ib.*
 Præd. doceant modum recte confitendi, & obligationem
 restituendi res, aut famam. *ib.*
 Præd. fugam occasionum peccandi inspirent. 207
 Præd. modum recte observandi festos dies doceant.
ibid.
 Præd. a superstitionibus populos avertant. *ibid.*
 Prædicatores declarent Missæ mysteria, explicant Sacra-
 menta, officia divina, & solemnitates occurrentes in-
 fra annum. *ib.*
 Præd. censurarum terrorem incutere satagent. *ib.*
 Præd. educationem filiorum in timore Dei promoveant.
ibid.
 Præd. charitatem erga proximum exaltent, obligationem
 injurias condonandi, & cum patientia tolerandi ad-
 versa, doceant. *ib.*
 Præd. blasphemiam exagitent. *ib.*
 Præd. falsa testimonia, præsertim in judicio, detesten-
 tur. *ib.*
 Præd. palliatos usurariosque contrafactus aperiant, & reji-
 ciant. *ib.*
 Præd. vitia carnis acriter reprehendant, sed modeste.
ibid.
 Prædicatores a ludis deterreant. *ib.*
 Præd. conversationes sponsum ante matrimonium re-
 primant. *ib.*
 Præd. similitudines proportionatas sæpe adhibeant. *ib.*
ibid.
 Præd. prolixitatem tædiosam vitent. *ib.*
 Semel malus, semper præsumitur esse malus. Ex tit. de
 reg. jur. in 6. cap. Semel. 241
 Preces aliquoties inducere possunt simoniam. Tr. 2. c.
 3. q. 12. 189
 Non pretio, sed precibus, ordinetur Antistes: tantum
 ab ambitu debet esse sepositus, ut quaeratur cogen-
 dus, qui rogatus recedat, invitatus effugiat: sola illi
 suffragetur necessitas excusanda, profecto enim indig-
 nus est Sacerdotio, qui non fuerit ordinatus invitus.
 Tr. 3. in init. 208
 Privantur beneficiis, vestem talarem non deferentes.
 Tr. 1. c. 9. q. 1. 86
 Privatim non recitetur Officium Divinum in Choro. Ex
 Synodo Tarentina, Tr. 1. c. 10. q. 2. 110
 Promissio de præbenda non vacante non tenet, etiam
 de consensu ejus, qui tenet eam, Tract. 1. c. 5. q.
 22. 61
 Provisiones beneficiorum nullæ, in casibus notatis in
 Bulla Pauli IV. Tr. ult. q. 8. 214. & seqq.
 Psallentes in Choro, spectaculum sunt Angelis, & ho-
 mini-

- minibus. Ex Syn. Cæſenat. Card. Denoff, Tr. 1. c. 10. q. 2. 112
 Pueris beneficia conferri non debent, Tr. 1. c. 4. q. 3. 37
 Gullielmi Parisiensis super hoc lepida narratio, *ibid.*

R

- C**ard. Radulovicus. *Vide* Synodus Theatina.
 Redimens vexationem in beneficiis, debet habere consensum Episcopi, Tr. 2. c. 1. q. 6. 163. & seq.
 Reditus Beneficiorum male expendentes, S. Raymundus probat ad restitutionem teneri, Tr. 1. c. 11. q. 5. 127.
 Reditus beneficiorum debent considerari, non ut proprii, sed ut commendati. Ex Syn. Nonantulae Cardinalis de Angelis, q. 6. 131
 Et ex Syn. Faventina Card. Caroli Rosseti, *ibid.*
 Relatio status Ecclesiae Neapolitanae a Card. Cantelmo exarata, notat salubres effectus edicti de Paroeciis non gravandis pensione, Tr. 1. c. 12. q. 4. 184
 Pro ingressu in Religionem, dum aliquid exigitur, aliquoties simonia committitur, Tr. 2. c. 3. q. 6. 181
 Quo pacto licere potest pro ingressu in Religionem aliquid recipere? q. 7. *ibid.* & seq.
 Ingressus in Religionem coactus, vel cum temporali motivo, valde timendus, q. 11. 170
 Religiosus precibus & ambitu officia quaerens, potest simoniam incurrere, q. 15. & 16. 193. & 194
 Non residentes, varias poenas incurrunt, Tr. 1. c. 7. q. 2. & 3. 75
 Non residentes quales excusationes habere possunt? q. 4. *ibid.*
 Residere tenentur Canonici sub variis poenis, q. 6. 76
 Non residentes sine legitima causa, si distributiones receperint, tenentur restituere. q. 7. 77
 Ad residentiam videntur teneri Episcopi, parochi, & alii curam animarum habentes, de jure Divino, & Ecclesiastico, Tr. 1. c. 7. q. 1. 74
 Residentia vera, & recta est, cum residentes ea quae muneris sui sunt, recte implent, q. 5. 75
 In residentia Parochorum potius requiritur personae industria, quam corporis in eodem loco desidia, & inertia, *ibid.*
 Non residentiae legitimae causae, q. 8. 77
 A residentia excusare potest Episcopus duos Canonicos, ut sibi in rebus Ecclesiasticis inserviant, q. 9. *ibid.*
 A residentia studium excusare quandoque potest, q. 10. *ibid.*
 Resignandi intentio, dum obtinetur beneficium, est prohibita in Bulla Pauli IV. Tr. ult. 214
 Resignans in favorem alterius, ut ille signat in favorem

- rem tertii, ut plurimum simoniam incurrat, Tr. 1. c. 5. q. 21. 59
 Resignatio Beneficii est juris proprii spontanea resolutio, quae fieri debet in manibus ejus, a quo habetur institutio & confirmatio, Tr. 3. c. 5. q. 1. 48
 Resignatio Beneficii, aut tacita est, aut expressa, q. 2. 49
 Resignatio, alia est pura & simplex, alia conditionalis, quae dicitur in favorem. *ib.*
 Resignatio, alia est causa mortis, alia non: alia deum fit causa permutationis. *ib.*
 Resignationes in favorem, introductae decimo-quinto Ecclesiae saeculo, saepius in praxi periculosa coram Deo, q. 3. 50
 Resignatio fieri non potest sine causa, quae utilitatem Ecclesiae, & spirituales resignantis profectum respiciat, q. 4. *ibid.*
 Resignans, ut commodius vivat, non est securus coram Deo, q. 5. 51
 Resignare Beneficium, ut detur alteri, est simoniacum, quia prohibitum jure positivo, q. 7. *ibid.*
 Resignatio in favorem coram summo Pontifice, non est illicita, si intendatur Ecclesiae utilitas, q. 9. 41
 Resignatio in favorem, fieri numquam potest coram Ordinario, vel etiam eorum Legato a latere, q. 10. & 11. 54 55
 Resignatio intuitu mortis, cum spe regressus, illicita, q. 15. 57
 Resignationes fraudulentae, illicitae coram Deo, q. 17. 58
 Resignationes causa permutationis fieri licite possunt, propter aliquod Eccl. bonum, q. 18. *ib.*
 In resignationibus permutationis causa, partes ita debent inter se convenire, ut Superioris habeatur assensus, q. 19. *ib.*
 In resignationibus si permutatio fiat pro aliquo terreno commodo utriusque, vel alterius, est simonia, q. 20. 59
 Resignatio facta hac conditione, ut detur aliquid pro expensis provisionis, pro reparationibus, & hujusmodi, simoniaca videtur. Tr. 2. c. 3. q. 17. 194
 Restitui debent simoniace recepta, & quo pacto? Tr. 3. q. 8. 213
 Card. Roma, *Vide* Syn. Tiburtina.
 Card. Rossetus, *Vide* Syn. Faventina.
 Cardinalis Julius Feltrina de Ruvere Urbinatensis. *Vide* Conc. Prov. Ravennatense.

S

Scient Sacerdotes Scripturas sanctas, Canones, ut omne opus eorum in praedicatione & doctrina consistat, atque

- atque ædificet cunctos, tam fidei scientia, quam morum disciplina, Tr. 1. c. 2. q. 5. 29
- Nulli Sacerdotum liceat Canones ignorare, nec quidquam facere, quod Patrum possit regulis obviare, *ibid.*
- Sacerdotum nulli, statuta sedis Apostolicæ, vel Canonum venerabilia definita, ignorare est liberum. *ib.*
- Sacerdotes plerique in mortis confinio constituti, in locum suum feruntur alios designatis nominibus subrogare, ut scilicet legitima non expectetur electio, sed defuncti gratificatio pro populi habeatur assensu. Quod quam grave sit, æstimate, Tr. 1. c. 5. qu. 12. 55
- Sacerdos, si non habet alios sumptus, potest aliquid accipere pro celebratione Missæ, non tamquam pretium, sed tamquam sustentamentum vitæ. Ex S. Thoma. Tr. 1. c. 11. q. 16. 143
- Sacerdoti pecunia danda non est, ut administret Sacramentum, ne quidem in extrema necessitate, Tr. 2. c. 1. q. 7. 164
- Sacra Scriptura est interpretanda juxta unanimum consensum SS. Patrum, Tr. 2. c. 3. q. 31. 205
- Sacrilegium sunt nugæ in ore Sacerdotis, ex S. Jo. Chrysost. in Conc. Prov. Benevent. Tr. 1. c. 8. q. 6. 85
- Scandalum utilius nasci permittitur, quam veritas relinquantur, ex tit. extra, De reg. juris, cap. Utilius, 240
- Scientia quæ in Episcopo requiritur, Tr. 1. c. 2. q. 4. 29
- Scientia eminens bene est desideranda in Prælato, competens toleranda, q. 6. *ibid.*
- Scientiam reputamus eminentem, quæ subtiles quæstiones discutere, & definire novit, & in promptu responsiones habet: ille habet mediocrem, qui scit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia nesciat respondere, & qui in libris veritatem eorum, quæ scire tenetur, scit querere, q. 7. *ib.*
- Sepultura, ac exequiæ defuncti non debent differri, aut impediri, ob non solutionem ejus emolumentum, quod juxta morem Patriæ Episcopo, Capitulo, vel Parocho debetur. Taxa Innoc. 264
- Sermo ad populum fiat ab examinato pro Parochiali, ex Synod. Cæsarenat. Tr. 1. c. 4. q. 17. 47
- Sermonis egregius modus in Epistola jussu Innocentii XI. exarata, Tr. 2. c. 3. q. 31. 204
- Card. Stortia Federicus. Vide Synod. Ariminensis.
- Signa vocationis Divinæ ad Beneficia, Tract. 1. cap. 2. q. 12. 33
- Card. Simocellus Hieronymus. Vide Synod. Urbeveterana.
- Simonia est studiosa voluntas emendi, vel vendendi aliquid spirituale, vel spirituali annexum, Tr. 2. c. 1. q. 1. 159
- Simo-

- Simoniæ definitionis explicatio. *ibid.*
- Simonia committitur, siue detur aliquid tamquam pretium, siue tamquam motivum, q. 2. 160
- Simoniam committit, qui aliquid dat ad removenda obstacula pro beneficio consequendo, q. 4. 162
- Simoniam non incurrit, qui temporale dat ad tollendas vexationes possidenti beneficium intentatus, q. 6. 163
- Decretum Sancti Caroli in hac materia. *ib.* simoniam committit, qui temporale pro spirituali promittit sine intentione solvendi, q. 9. 164
- Sine simonia potest quis vendere Calices, aut alia vasa sacra, nihil dando ratione consecrationis, q. 10. & 13. 167
- Simoniaci sunt, qui Beneficia pecuniis comparant & conferunt, vel certe rebus quæ pecunia æstimari queant; nam eorum impudentissimum prætextum detestamur, qui de solo proventu neque temporaria se pacisci dicunt; cum ea spirituali tam arcto sit annexa vinculo, ut non magis una ab altera divelli queat, quam in homine vivo manente, corpus a sua anima, q. 10. *ib.*
- Sine simonia vendi potest seu transferri jus Patronatus cum rerum universitate, q. 11. 12. & 14. & seqq. 168
- Simonia olim frequentior in ordinationibus, & quare? q. 15. *ib.*
- Simonia alia est de jure Divino, alia de jure positivo, Tr. 2. c. 2. q. 1. 169
- Simonia alia est realis, alia mentalis, alia conventionalis. *ib.*
- Simonia de jure Divino committitur, cum datur res temporalis pro spirituali, aut spirituali annexa, q. 2. *ibid.*
- Varie species Simoniæ Ecclesiasticæ, q. 3. & 4. *ib.* 170
- Simonia committitur contra jus Divinum, dum conferuntur Beneficia propter rem temporalem, q. 5. *ibid.*
- Simonia naturalis describitur, q. 6. 172
- Simonia mentalis subdividi potest. *ib.*
- Simonia conventionalis quæ sit, & quotuplex? q. 7. *ib.*
- Simoniæ realis descriptio, *ibid.* q. 8. 173
- Simonia tribus modis, seu tribus muneribus committitur, q. 9. *ibid.*
- Simonia mentalis, vera simonia est, q. 11. 174
- Simonia confidentialis describitur, q. 13. 175
- Simoniam committit fundans Beneficium cum intentione permutandi illud cum alio beneficio, Tr. 2. c. 3. q. 1. *ib.*
- Simoniacum est augere redditus Canonicatus, ut sibi conferatur, ex Decreto Sac. Congreg. Conc. *ibid.* 177
- Simonia committi potest, dum aliquid pro ingressu in Religionem exigitur, q. 6. 181
- Simonia committitur, quoties monasterium habet, unde ministret abunde necessaria cupientibus admitti, & tamen aliquid exigitur propter receptionem, q. 8. 184
- Si-

- Simonia potest aliquoties committi, beneficium petendo, *ib.* q. 12. 189
- Simonia committitur, cum aliquid exigitur pro possessione beneficii, si id ad privatorum utilitatem convertatur, q. 25. 199
- Simoniam incurrunt, qui dant beneficium principaliter pro laude, honore, obsequio, & similibus, q. 26. *ib.*
- Simonia non committitur, cum Sacerdoti, ut Missam celebret, aut pauperi, ut pro nobis oret, pecunia datur, q. 27. 200
- Disparitas inter eum, qui sic pauperi, aut Sacerdoti dat, & eum, qui rem temporalem offert tamquam motivum ad conferendum beneficium, q. 28. *ib.*
- Simoniam incurrunt examinatores, cum aliquid ea de causa accipiunt, q. 29. 201
- Simoniam incurrunt, qui principaliter propter laudes humanas, aut lucrum praedicant, q. 30. *ibid.*
- Simoniace accepta restitui debent, & quo pacto? Tr. 3. q. 8. 213
- Simplicia beneficia conferenda non sunt utilitatem temporalem principaliter querentibus, ex Conc. Provinc. Urbinatensi, Tr. 1. c. 4. q. 8. 40
- Simulans nomen in provisione beneficii sibi facta, excommunicationem incurrit, ex Bulla Pauli IV. quae habetur integra, Tr. ult. 215
- Spectacula prohibita Clericis, Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
- Card. Spinula, Joannes Dominicus. *Vide* Syn. Mazariensis.
- Card. Spinula Julius. *Vide* Synodus Sutrina.
- Subsidium charitativum quomodo debeat exigi ab Episcopis in illis diocesis, ubi ex antiqua consuetudine solet recipi. Taxa Innoc. 266
- Subventionis causa conceduntur pensiones, Tr. 1. c. 12. q. 8. 158
- Supplicii reorum non adsint Clerici, nisi ut adjuvent morientes. Ex Conc. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
- Suspensi, vel interdicti, Officium privatim recitare tenentur, Tr. 1. c. 10. q. 21. 208
- Synodicon Beneventanum, ab Eminentissimo Card. Vincentio Maria Urfino editum, continet 19. Concilia, Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
- Synodus Aesina, vexationem non redimendam decernit, sine consensu Episcopi in beneficiis, praesidente tunc Cardinali Petro Matthaeo Petruccio, Tr. 2. c. 1. q. 6. 164
- Tabacchum ante Missam prohibet, Tr. 1. c. 10. q. 28. 164
- Synodus Ariminensis Cardin. Federici Sfortia, modum psallendi in Choro praescribit, Tr. 1. c. 10. q. 24. 114
- Synodus Auximana Card. Anton. Mariae Galli, vestem talem jubet, Tr. 1. c. 9. q. 2. 87
- Officium decernit recitandum a beneficiato docto, etiam ante sex menses, Tr. 1. c. 10. q. 2. 94

- Vexationem statuit non redimendam in beneficiis, sine consensu Episcopi, Tr. 2. c. 1. q. 6. 164
- Synodus Auximana Card. Antonii Bichii talem vestem praescribit, Tr. 1. c. 9. q. 2. 87
- Sumptionem Tabacchi in Choro vetat, Tr. 1. c. 10. q. 28. 117
- Synodus Bituntina talem vestem jubet, Tr. 1. c. 9. q. 2. 88
- Modum psallendi in Choro praescribit, Tr. 1. c. 10. q. 24. 113
- Synodus Bononiensis Card. Hieronym. Boncompagni, vestem talem ordinat, Tr. 1. c. 9. q. 2. 88
- Synodus Bononiensis Card. Jacobi Boncompagni statuit, ut permutationes beneficiorum fiant cum consensu Episcopi, & graviter monet permutantes, Tr. 1. c. 5. q. 19. 59
- Synodus Casenatensis Card. Joan. Casimiri Denoff, examinis per concursum formulam exhibet, Tr. 1. c. 4. q. 15. 47
- Tabacchi sumptionem, aliasque immodestias in Choro vetat, Tr. 1. c. 10. q. 22. 111
- Synodus Derthonensis modestiam jubet, tabacchum in Choro prohibet, Tr. 1. c. 10. q. 28. 116
- Nullitatem provisionum, & excommunicationem in casibus Bullae Pauli IV. notat, Tr. ult. q. 7. 212
- Synodus Faventina Card. Caroli Rosseti, vestes tales praescribit, Tr. 1. c. 9. q. 2. 88
- Distribuendos redditus Ecclesiasticos dicit a Clericis, non ut dominis, sed ut administratoribus, Tr. 1. c. 11. q. 6. 131
- Synodus Ferrariensis Card. Jo. Baptistae Lenii, vestes tales omnino praescribit, Tr. 1. c. 9. q. 2. 88
- Synodus Florentina Jacobi Antonii, postea Card. Morrigia, statuit, ut sacerdotes talem vestem semper gerant, in Civitate nedum, sed etiam in Oppidis, & locis Dioecesis muris vallatis, Tr. 5. c. 9. q. 2. 89
- Synodus Gerundensis tabacchum ante Missam in Ecclesia prohibet, Tr. 1. c. 10. q. 29. 117
- Synodus Juvenacensis tabacchum in Choro vetat, modum serviendi Deo in Choro praescribit, Tr. 1. c. 10. q. 24. 112
- Synodus Limiana statuit, ut Clerici a tabacco ante Missam, & in Ecclesia abstineant, Tr. 1. c. 10. q. 28. 118
- Synodus Lycienensis tabacchum in Choro & Ecclesia, &c. prohibet, Tr. 1. c. 10. q. 28. 117
- Synodus Maceratenensis Cardinalis Fabritii Paulutii, vestes tales ordinat, Tr. 1. c. 9. q. 2. 88
- Synodus Mazariensis Cardinalis Joann. Dominici Spinula, vestes tales jubet. *ib.*
- Modum rite psallendi in Choro praescribit, Tr. 1. c. 10. q. 24. 112
- Synodus Montisfalsi Cardin. Marci Antonii Bartadici, Che-

- Chorum & cultum divinum rite ordinat, Tr. 1. c. 10. 2. 117
 Et in fine. 243
 Synodus Nolana obligationes Clericorum exponit. Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
 Synodus Nemanulæ, Cardinalis de Angelis, redditus beneficiorum considerat, non ut proprios, sed ut commendatos, Tr. 1. c. 11. q. 6. 132
 Simoniacum dicit augere redditus Canonatus, ut sibi conferatur, ex Decreto Sacre Congregationis, Tr. 2. c. 3. q. 1. 178
 Synodus Nucarina vestem talem jubet, Tr. 1. c. 9. q. 2. 87
 Synodus Ostunensis indicit vestem talem, & id confirmatur a S. Congregatione Concilii. 89
 Synodus Perusina Cardinalis Cosini de Torres, vestem talem statuit, *ib.* 87
 Synodus Ravennatensis, notandas immodestias in Choro præcipit, Tr. 1. c. 10. q. 2. 114
 In beneficiis vexationem non redimi sine consensu Episcopi, statuit, Tr. 2. c. 1. q. 6. 163
 Synodus Ravennatensis Cardinalis Aloysii Caponi, vexationem redimi vult cum consensu Episcopi. 164
 Synodus Senogalliensis Cardinal. Antonii Barberini, vestem talem ordinat. Tr. 1. c. 9. q. 2. 83
 Synodus Sutrina Cardinalis Julii Spinula, vestem talem præscribit, Tr. 1. c. 9. q. 2. *ibid.*
 Tabacchum in Choro prohibet, Tr. 1. c. 10. q. 28. 117
 Synodus Tarentina Cardinalis Bonifacii Cajetani, modestiam in Choro præscribit, Tr. 1. c. 10. q. 24. 113
 Synodus Theatina Cardinalis Nicolai Radulovici, Tabacchum in Choro non patitur, Tr. 1. c. 10. q. 28. 117
 Synodus Tiburtina Cardinalis Julii Roma, vestem talem jubet, Tr. 1. c. 9. q. 2. 88
 Synodus Tusculana Card. Franc. Mariæ Brancatii, Tabacchum in Ecclesiis, Sacristiis, & atriis vetat, Tr. 1. c. 10. q. 28. 118
 Synodus Tusculana Card. Vincentii Mariæ Ursini, Sacerdotes non vult solâ Missa, & Officio esse contentos, sed pro gloria Dei laborare, Tr. 1. c. 8. q. 6. 85
 Cantus Gregorianus peritiam exigit a Canonicis, alias peritum substituit, Tr. 1. c. 10. q. 24. 113
 Synodus Veliterna Card. Alderani Cibo, notat beneficiarios ministros esse reddituum, non dominos, ut, quod superest, in pauperum necessitatibus erogent, Tr. 1. c. 11. q. 6. 132
 Instructionem accuratam pro Concionatoribus exhibet, Tr. 2. c. 3. q. 31. 203
 Synodus Urbevetana Cardinalis Hier. Simoncelli, vestes tales, & modestiam in Choro statuit, Tr. 1. c. 10. q. 24. 112

T

- Tabacchum non debet sumi in Choro, Tr. 1. c. 10. q. 24. 111. & seq.
 Tabacchum non sumatur in Sacristia, & processionibus, Tr. 1. c. 10. q. 28. 116
 Tabacchum in Ecclesiis, Cappellis, & Sacristiis, prohibetur, *ib.* 117
 Tabacchi sumptio ante Missam aut Communionem prohibetur, *ibid.*
 Tabacchum in Confessionario non sumatur. 118
 Tabernas Clerici vident, nisi in necessitate itineris, ex Conc. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 7. 85
 Talaris vestis præcipitur in Synodico Beneventano, Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
 Talaris vestis, etiam ab illis, qui beneficium tenue possident, deferri debet: ex Decreto Sacre Congregationis Concilii, & ex Concilio Beneventano Card. Ursini, Tr. 1. c. 9. q. 2. 90
 Talaris vestis præcipitur in Concilio Neapolitano. In duobus Conciliis Beneventanis. In Concilio Provinc. Gnesnensi. In Concil. Prov. Senensi. In Conc. Prov. Limano. In Decreto S. Congregationis Concilii. In Synodo Auximana. In Syn. Nucarina. In Syn. Perusina. In Syn. Macerateni. In Syn. Bituntina. In Syn. Bononiensi. In Synodo Senogallensi. In alia Syn. Auximana. In Syn. Tiburtina. In Syn. Faventina. Et id in dicto, jussu Innocentii XII. ab Eminentissimo Cardinali Vicario publicato. Ut videre est, Tr. 1. c. 8. q. 6. 83. c. 9. q. 1. 86. & q. 2. 87
 Card. Taurinus Franciscus Maria. Vide Concilium Senense, Conc. Avenionense.
 Taxa fori Ecclesiastici, Innocentii XI. Pontif. Max. 259
 Terminus sex mensium datus beneficiatis ad recitandum Officium, non est pro eo, qui ante. At recitare, ex Synodo Auximana Card. Galli, Tr. 1. c. 10. q. 7. 99
 Qui ex timore facit præceptum, aliter quam debeat, facit, & ideo jam non facit, ex tit. extra, de reg. juris, c. *Qui ex timore*. 239
 Tituli loco erat ordinatio antiquitus, Tr. c. 1. q. 15. 185
 Toleti Cardinalis opinio de pluralitate beneficiorum, & dispensationes circa illam, Tr. 1. c. 6. q. 5. 72
 Card. De Torres Cosmus. Vide Syn. Perusina.
 Tridentinum Concilium receptum a Clero Galliarum, Tr. 1. c. 6. q. 2. 63
 Tutelam aut curam non suscipiant Clerici, sine licentia Episcopi, ex Conc. Benev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 85

V

- V** Aniloquia in plateis, & circulationes in officinis & sedilibus, Clerici fugiant. Tr. 2. c. 8. q. 6. 84
- Variae obligationes Clericorum, ex Concilio Prov. Ben-
nev. Tr. 1. c. 8. q. 6. 83
- Veliterna Synodus. *Vide* in verbo Syn.
- Venatio Clericis prohibita, Tr. 1. c. 8. q. 6. *ibid.*
- Verbum Dei administrare præcipue debent Episcopi, ex
Epistola iussu Innoc. XI. Missa, Tr. 2. c. 3. q. 31. 204
- Verbum Dei quo pacto debet administrari. *ibid.*
- Vestem talarem deferre tenentur Beneficiati, aut in Sa-
cris Ordinibus constituti, sub gravibus poenis, Tr. 1.
c. 9. q. 1. 86
- Vestem talarem non deferentes, puniantur, ex Conc.
Neapol. 87
- Vestis talaris necessario deferenda est a quibuscumque
Beneficiatis, q. 2. *ibid.*
- Vestis talaris deferri debet ab his qui beneficium tenue
possident, ex Decreto S. Cong. *ibid.* 90
- Vestis brevior in itinere quomodo licita? q. 4. 91
- Vestis brevior in Missa deferri non debet, q. 5. 92
- Vestes lugubres numquam deferendæ a Clericis, q. 6. *ib.*
- Vexatio injusta a possessore beneficii sæpius redimi pot-
est. Tr. 2. c. 1. q. 6. 165
- Vexatio non temere redimenda in beneficiis, & sine
consensu Episcopi, *ib.* & seq.
- Vexatio injusta redimi non potest dando aliquid spiri-
tuale, q. 8. 170
- Pro Vicariis assignandis, & pro Ministerio Ecclesiastico
exercendo, seu pro Chrismate, nullatenus pecunia ex-
igatur. Ex Decreto Lucii Pape III. Tr. 2. c. 2. q. 4. 104
- Vilia Officia non exercent Clerici. Tr. 1. c. 8. q. 6. 163
- Visitor Apostolicus in Diocesis Prænestina & Alba-
na, prohibet, ne in Choro Tabacchum fumatur, sub
gravibus poenis, Tr. 1. c. 10. q. 28. 118
- Visitor Apostolicus ibidem prohibet, ne tabacchum fu-
matur in Confessionario. *ib.*
- De Vocandis ad Episcopatum* librum Romæ edidit An-
tonius Charlas, Tr. 2. c. 3. q. 13. 192
- Vocatio Divina requiritur ad rite Beneficia obtinenda,
præter alias qualitates. Tr. 1. c. 2. q. 11. 32
- Vocationis sex indicia, q. 12. 33
- Card. Ursinus Vincentius Maria. *Vide* Syn. Tusculana.
- Utilitatem temporalem quærentes, digni non sunt et-
iam simplicibus beneficiis. Tr. 1. c. 4. q. 8. 40

F I N I S.

Znak

N. inw. 1194

